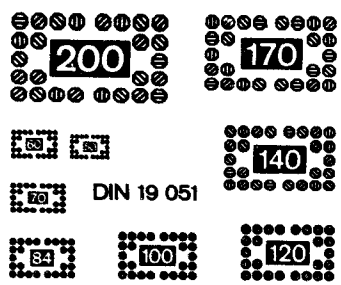

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

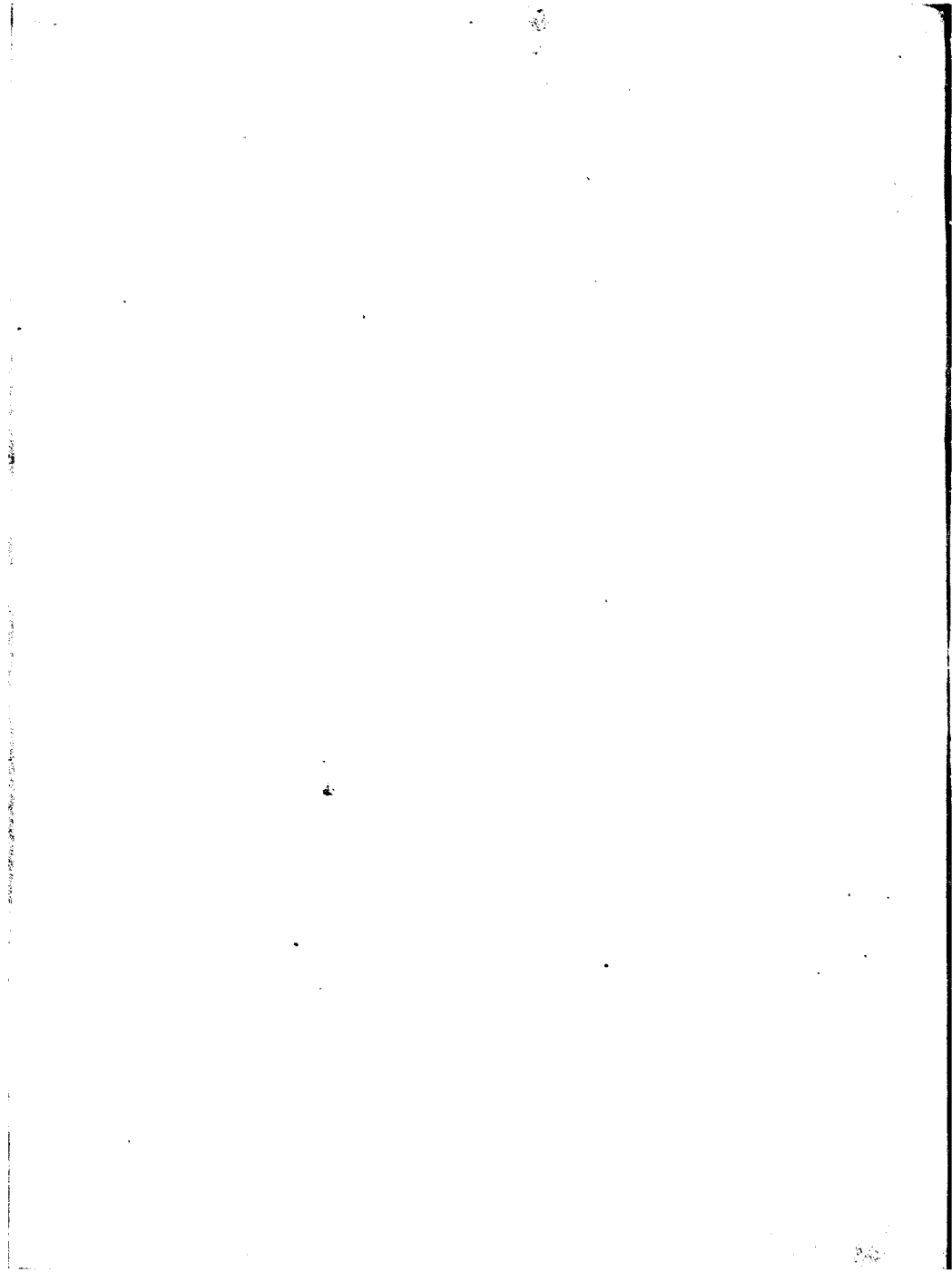

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1734

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 B 4⁰

NOVA
ACTA
ERUDITORUM,
ANNO
MDCCLXXIV
publicata.

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Electoris Saxoniae Privilegiis.*

LIPSIÆ,

Prostant apud JO. GROSSII HÆREDES,
JO. FRID. GLEDITSCHII B. FIL.

ET

JO. CHRISTIANUM MARTINI.

Venduntur etiam Amstelodami in WAESBERGIORUM &
WETSTEINIORUM officinis.

Typis BERNHARDI CHRISTOPH. BREITKOPFII.

Lectori amico Salutem!

Fn tristissima hac Germaniæ calamitate, inter atrocissimos hostium terrores, inter urbium everfiones, stragesque civium, servant adhuc antiquam sedem suam, & sub Potentissimi AUGUSTI, Tutelarîs Dei nostri, auspiciis, placidissime otiantur Musæ nostræ. Reponentes id merito in felicitatis nostræ parte maxima, absoluto feliciter presentis anni curriculo, id nostrarum esse partium existimamus, ut Deum Optimum Maximum, tam benignum rerum nostrarum conservatorem, pie religioseque veneremur, & ut perpetuam hanc nobis esse pacem jubeat, devotissimis precibus imploremus. Quibus votis, patriæ nostræ propriis, alia jungimus, magis Europæ universæ communia, ut, quam Martis improba consilia & insanus hostium furor abstulere, finitimis populis propediem reddatur candidissima temporum felicitas. Multum, quod inter omnes constat, non a patriæ tantum, sed ab exterarum etiam regionum, salute publica flos & incrementa literarum pendent. Sunt enim hæc fonti perenni similes, huc & illuc mittenti aquas suas, cujus si tu unam viam obstruxeris, omnem aquarum videbis cursum turbatum. Et male timemus Actis nostris, si, quod Superi avertant, in futurum etiam tempus potentissimæ gentes amica fœdera & jucunda pacis otia fastidiant, nec

latius evagari hos, qui nuper demum excitari coeperunt, terribiles armorum strepitus prohibeant. Nam, si suas in posterum, ut coepit, negare nobis divitias pergat Gallia, literis & doctrina gens florentissima, si & Italiam, quam inter medios bellorum tumultus ad hunc usque diem amicam nobis munificamque experti sumus, a nostris commerciis successu temporis iniqua potentiorum vis abstraxerit, si, quæ præcipuum olim Actis nostris decus attulerunt, iis carere in posterum fatali quadam necessitate jubeamur, ad nos ipsos perventuram publicæ calamitatis partem aliquam, nemo non intelligit Lectorum. Sed absit infaustus timor iste, quem amor literarum, & rem eruditorum communem juvandi studium, extorsit. Non inter Scythas truculentos, aut inhumanos Massagetas, vivimus; nec ab ea gente, quæ inde a tot Seculis jure suo omnis doctrinæ cultioris laudem obtinuit, interitum bonis literis ominabimur. Utamur igitur, qui nobis adhuc superest integer, vigore nostro in futurum & sequentes annos, & nihil curantes, quæ procul a terris nostris geruntur, in amœnissimis his Musarum viretis confenescere, jucundum putemus. Tu modo, quem nostri olim studiosissimum habuimus, sive Gallus sis, sive Italus, noli in posterum formidare judicium nostrum, nec frustra nos expectare elegantes ingenii tui partus patere; quin eam de nobis spem concipe, fore nos semper eo in loco, ubi literarum causa agitur, a partium studio remotissimos, virtutemque, ut par est, in ipso hoste laudaturos.

No. I.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Januarii Anno MDCCXXXIV.

SEXTI AURELII VICTORIS HISTORIA
Romana, cum Notis integris DOMINICI MA-
CHANEI, EL. VINETI, ANDR. SCHOTTI,
JAC. GRUTERI, nec non Excerptis FRID.
SYLBURGII & ANNÆ FABRI F. cu-
rante JOANNE ARNTZENIO,
Fco.

Amstelodami & Trajecti Batav. apud Janssonio-Waesbergios
& Jacobum a Poolsum, 1733, 4 maj.

Alph. 4 pl. 15, cum nummis Cæsarum incusis.

Doctissimus Editor, qui juvenem se dicit, & tres studiis Pag. 40.
quondam suis moderandis triumviros habuisse, Viros lau-
de dignissimos, *Burmannum, Drakenborchium, Duckerum*, de
Autoribus libellorum, qui eo, quem proposuimus, titulo com-
prehendi solent hodie, ita sententiam fert, ut primi quidem illi-
us de Origine gentis Romanæ scriptorem putet posterioris ævi
Grammaticum, qui ad junctos jam tum de Viris illustribus atque
de Cæsaribus libellos origines Romanas ex variis Autoribus, ac
præcipue ex *Virgilio*, collectas adjecerit. Porro alterum de Viris
illustribus libellum antiquioris & politioris hominis ingenio
deberi, qui *Cornelium Nepotem* mutilaverit, (quo nomine so-
lennes illi dixæ cum reliquis Epitomatoribus dicuntur Præfa-
tionis initio,) ita tamen, ut in plerisque verba ipsius retine-
rit;

A

rit;

NOVA ACTA ERUDITORUM

rit : sed aliunde tamen etiam cum nonnihil adfueret, hinc turpissimos aliquot in Historia errores commisit. Verus *Sextus Aureolus Victor* est is, qui de Cæsaribus scripsit, cujus epitomen fecit is, cujus ultimo loco poni solent *Excerpta ex libris S. Aurelii Victoris de vita & meritis Imperatorum*, in quibus tamen & ipsis multa sunt a veri illius *Victoris* tum verbis, tum historiis, abhorrentia. In *Pitisci* editione tum alia, tum hoc reprehendit *Cl. Arntzenius*, quod omissæ sint *Schotti* Notæ, quoties describere illas dignata est *Dacæria* : & ne putes, gratiam inire voluisse ipsum a bellissima scæmina, est, ubi, propositis utrisque, vel potius iisdem, Observationibus, in rem præsentem deducuntur Lectores, ut, quantum licere sibi voluerit *Anna*, intelligant. Scilicet eodem fato par conjugum illud usum est, cum etiam *Festi* editores Belgæ non dubitaverint *Scaligeri* pariter observata & *Dacærii* furta, (venia sit verbo rudiusculo, sed quo in tali re uti solent Critici,) juxta se collocata oculis omnium exponere. *Cl. Arntzenius Schotti* Commentationes integras dare maluit in *Anna* autem Notis ea omittere, quæ ille jam occupaverat, eandemque rationem in *Sylburgii* Notis tenuit. *Vineti Gruterique* Commentaria non ea cura videntur scripta Nostro, qua a talibus Viris expectari debebat, ita plerumque levi manu, aliud agentes, hos Scriptores tractarunt. Enarrat deinde, quibus MSis ad suam editionem exornandam usus sit. In eo, quem textum vocant, exprimendo *Schotti* editionem secutus est, ita tamen, ut ab illo discesserit, ubi ille conjecturas suas, verosimiles licet, & fidei historicæ maxime convenientes, in contextum receperat. Distinctiones Capitulorum *Schotti* servavit, etsi interdum parum accuratas, ne turbaret eos, qui laudatum ab aliis locum requirere vellent. Adjecit, quod & ipsum jam factum a *Schotto* fuerat, *Nannium* de claris *Corneliis*, & *Sigonium* de vita *Scipionis*. Insertum etiam est Monumentum Ancyranum cum *Lipsti* & *Casauboni* Notis; maluissent quidam conferri illud cum *Gronoviana* editione in Memoria *Cossoniana*. Index amplissimus debetur *Phil. Lud. Lotichio*, Scholæ *Noviomagensis* Præceptoris. Numismata Imperatorum revocata hic dantur,
non

non, quod optaverint Lectores, denuo æri incisa. Jam etiam specimien quoddam expectant Lectores nostri, unde de Cl. *Arntzenii* opera existimandi facultas sit. Notarum major pars pertinet ad comparandas voces & formulas *Victoris*, an *Victorum*? cum aliis cujuscunque notæ Scriptoribus anti-quis. Ita v.g. ad *Vir. Ill. 63, 1*, de usu vocabuli *affidens* multa conduxit. *Ibid. 77, 6*, quoties *nunc* repetatur in talibus, *nunc* *bac parte, nunc illa*, ostenditur: quemadmodum *77, 1*, ca-put, inanus *precisa, excisa*, proferuntur. Ad *58, 3*, qui vo-cabulum *escendere* vindicaverint, laudantur; ad *58, 6*, qui *corrigerere* de moribus dixerint; ad *Cæs. 41, 6*, qui *accipere* præ-audire aut resciscere. Sed sunt etiam Criticæ Observationes adpersæ. Ita *Cæs. 41, 12*, probare videtur conjecturam *Anna, condenda urbi formidandisque religionibus ingentem animum* *advocavit*, ubi legitur, *condenda urbe avocavit*. Quid si le-gamus, *formandisque religionibus*? Illud enim *Constantini* opus, quod hic in laudibus ejus commemoratur, eoque ipso injicitur suspicio, qui istæc & cetera de illo Principe scripserit, non fuisse ethnicum. Vexatissimus est locus *Cæs. 41, 20*, quem ita exhibet: *Alteros (Nicæenses) Marcus Bojonius, (h. e. M. Antoninus Philosophus,) affixerat, quod Hipparchum præstan-ti ingenio indigenam fuisse ignoravissent*. Qui de celebri Astronomo intelligunt, morosæ cuiusdam sævitæ accusant Im-peratorem Philosophum. Animadvertendumne erat in Nicæ-enses, quod ignorarent, civem ante sexcentos annos natum? Quidni etiam in Syracusanos, qui *Archimedis* sui sepulchrum ab Arpinati homine discerent, sævitit populus Romanus? Igi-tur certatim Editores de emendatione solliciti fuerunt. *Casau-bonus* conjiciebat, *fustibus necavissent, vel fustigatum necavif-sent*; *Gruterus, fuste ignominia vissent*. Acute *Arntzenius*, si emendare ita placeat, etiam illud *indigenam* videt in in-dignum esse mutandum. Sed illud forte nimis philosophon, quod subjicit: *Malim tamen retinere ego scriptam lectionem; quid enim mirum, si Imperator Philosophia studiosissimus tam supinam negligentiam & incertam damnaverit, ut sic bono præsidio in posterum munita philosophantium existimatio, non*

4 NOVA ACTA ERUDITORUM

ita facile negligetur, sibi tales posse vindicare civitas. Nobis quidem, quid scripserit, quidque sibi voluerit adeo hoc loco *Vitor*, in mentem non venire, fateamur; sed, ob ignoratum post aliquot centum annos civem suum ea Nicæenses poena affectos a Divo Marco, qua sublata, *Constantinus* laudem meruerit, illud concoquere, vix ac ne vix quidem possumus. Sed videamus etiam alia. De Orig. G. R. Cap. 20, 1, de conditorum Romanorum matre legitur nunc, a Marte compressam, conturbatamque, max recreatam consolatione Dei; &c. Cl. *Arntzenius* non male putat legi posse *constupratamque*. Sed præter verbum *recreatam*, quod apte cadit ad *conturbatam*, nobis non fit probabile, usurum fuisse Autorem verbo illo majorem turpitudinem atque indignitatem significantes; quam quæ in Martem ipsiusque factum, interpretatione quidem istorum hominum, cadat. Bene est, quod ipse Vir doctus non multum tribuit alii conjecturæ, ubi ejusdem libelli Cap. 21, 2, legi posse putat ita, unde & ejusmodi loci, in quibus *nuda* (de *lupis*, h. e. quæstuariis mulierculis, sermo est,) consistunt, *lupanaria dicta*; ac laudat, qui doceant, *nudas stetisse meretrices*. Sed bene est, inquam, quod sententiæ accommodatius fatetur pro illo *nuda* relinquere h. v. De Cas. 61, 4. Denique *Constantinus cunctas hostes*, (intellige, qui fuerant tales,) *honore ac fortunis manentibus tenuit, recepitque*. Putabamus, tenuit hic esse in fidem recepit, tutos a collegis suis vel consiliariis præstitit. Sed mavult Noster *rexit*, quod interpretatur, mite in eos imperium exercuit. Cas. 42, 3, *Quod fere vix aut multo sanguine obtinendum erat, eloquentia paravit*, legitur: sed pro ultimo verbo Noster *paravit* legi posse putat; si non vere, certe eleganter & ingeniose. Melius enim sane sibi respondent *obtinendum & paravit*. De Orig. G. R. Cap. 20, 3: *puerorumque unguis lupam excitam, que repente exierat; conpigit, raptum seras, vel exierat*. Recte ita dici, copiose deinde probat, prolatoque Grammaticorum canone, *supina; in tyn. snem notare*, laudatoque non *Penizonio* tantum ad *Sancti Minervam*, quem honoris causa etiam nos appellamus, sed producta magno agmine testium, qui *raptum, venatum, dejectum, &c. ire dixerint*: quemadmodum etiam lau-

laudat ad *Orig. G. R. 13, 2, Guntbors* Latinitatem restitutam, utilissimum profecto studiosæ Latinarum literarum pueritiæ ac juventuti libellum. Sed viderit Cl. Vir, an bene conveniant ista verbis, quæ in Præfatione posuit: *Si res mei fuisset iudicis, magna pars Machanei & Annæ caruisset hic liber; non enim tales editiones Farnabios Minellosque desiderant, qui ad inferiora subsellia detrudi debent, neque hæc tempora postulant, quibus clariori lumine fruimur, quod sæpe magis obscuratur, quam illustratur insuetis Grammaticorum expositionibus.* De reliquis nihil nunc dicemus. *Farnabii* manibus parci optemus, cuius felix opera in Poetas impenſa plus plerumque lucis affert ad obscura illorum loca intelligenda, quam longi & ambitiosi quorundam centones, doctissimi que adeo Commentarii; sed qui tum fere destituunt lectorem, ubi nodus vindice dignus incidit. Nondum dimittimus librum, Bibliothecas ornatum in posterum. *De Viris ill. 77, 11: Jamque defuncti (Pompeii) caput gladio præcisum, quod usque ad ea tempora fuerat ignoratum. Adoratum ediderat Aldus; Schottus dixerat, in luce caligare, qui ignoratum præferant.* Cl. Editor negat se libenter *cæcum numen adorare, quod in aliorum cerebro natum, publica superstitioni exponatur;* retinetque, ut diximus, *ignotum.* Nimirum ignotum fuisse ait gladii usum in abscindendis capitibus sub libera Republica, laudatque versus *Lucani 8, 672, de eadem re canentis:*

Tunc nervos venasque secat, nodosaque frangit

Offa diu; nondam artis erat, caput ense rotare.

Reddit Poeta, ut nobis videtur, rationem slyricam, certe amaræ cuiusdam exprobrationis plenam, cur diu laboraverit *Septimius* in collo *Pompeii* gladii ope abscindendo. Nondum ita solenne fuit ea tempestate, atque deinde sub Imperatoribus factum est, *caput ense rotare.* Non igitur hoc sibi vult, supplicium gladii in *Pompejo* primum inventum. Series tota orationis aliud loquitur; sed poeticam imaginem proponit, & suo more sui seculi mala tangit. *Victor* autem, si quid videmus, notat subitam fortunæ catastrophem, quæ caput paulo ante *adoratum* ita abjecerit. Et quidni *adoratum* dicat, cum

Lucanus 8, 115, scripserit ex persona *Lesbiorum* invitantiura Pompejum, ut apud se divertere vellet: *Fac, Magne, locum -- quem veniens hospes Romanus adoret.* Et vs. 494 metuissè ait classem Pompeji, *ne submissis precibus Pompejus adoret scepra sua donata manu.* Est humilis loquendi ratio, qualis Hom. II. X, 405: -- *καίη δ' ἄπειν ἐν νομίῳ Κεῖτο πείρος χαρτίη;* aut Senec. *Suasor.* 7: *Ut vero positum in rostris caput Ciceronis conspectum est, quo toties auditum erat loco &c.* Falsum profecto dixit *Victor*, si dixit, gladii ante eum diem non fuisse usum in abscondendis hostium capitibus, nisi forte *Dauides* securim adhibuit, aut reliqui omnium gentium homines, qui interfectorum hostium capita retulerunt. Nam de supplicio gladii apud Romanos alia res est. Igitur non distemur, multo probabilius nobis videri, quod *Aldus & Schottus* dedere, *adoratum.* Non ægre feret Vir humanissimus, hic indicari dissensum etiam nostrum: cum moderate talium rerum disputationes plus prosint & ipsi & Lectoribus, quam fatum laudes. Tanto fidentius etiam illud adjicimus, a norma loquendi discedere nobis ipsum illud ad *Vir. Ill.* 77, 12: *Si alternis vicibus hæc vel illa vox probanda sit, ego malim, jactatus.* Volebat, *æ alterutra vox probanda sit.* Tale etiam videbatur nobis, quod ad *Cæs.* 41, 1, ponit, *ab aliis factus,* pro isto, *quem sequuntur alii.* Ceterum modestiam Viri docti amamus, cum non facile adduci se patitur, ut conjecturam, etiam felicem, in contextum orationis recipiat, v. g. ad *Vir. Ill.* 76, 5: *Ego, inquit, malo garrientem dare Aurelium, quam aliorum bene inventa contra veritatem apponere.* Gratulamur Viro Clarissimo primum Opus, quo meliora etiam quin in posterum daturus sit, ipsius ingenium, præceptores, amici, diligentia, & ingenuus quidam candor, dubitare nos non patiuntur.

HISTOIRE DES PAPES DEPUIS S. PIERRE

jusqu'à Benoit XIII inclusivement.

h. e.

HISTO

MENSIS JANUARIi A. MDCCXXXIV. ?
HISTORIA PONTIFICUM ROMANORUM,
inde a S. Petro ad Benedictum
XIII.

Tomus I & II.

Hagæ Comitum, apud Henr. Scheurleer, 1732, 4 maj.
Alph. 6 pl. 22.

Vitæ & res Pontificum Romanorum non uno scopo pacto-
que consignari & edi solent. Qui intra septa Ecclesiæ
Romanæ degunt, præmio laudibusque videntur indigni, ni ad
gustum Præsidis sese attemperent. Rari apparent nantes
in gurgite vasto, quoties Imperatorum Regumque jura viden-
tur non negligenda. Gallorum acumen & similibus limpidior
judicii vena nunquam auctoritati Regis sui & Episcoporum
nec non Conciliorum magis favere, quam modulos veritatis ad
tempora & auram Romanam conformare, studuerunt. Sin-
gulis horum inhæret affixa veneratio pietatisve species erga
Episcopos Romanos. Unde sit, ut non satis distinguant Epi-
scopos Romanos, qua homines, qua cætus humani confortes,
qua dominos terrarum, qua Episcopos suæ dioceseos, qua præ-
sides rei sacræ, qua Theologos, qua Politicos, qua status sui
servandi artifices. Qui extra consortia Ecclesiæ Romanæ vi-
tam agunt, odio plerumque laborant innato in Pontifices, ideo-
que in alteram eamque contrariam partem facillime desse-
ctunt, quoties, calamo arrepto, Historiam Papatum attingunt.
Restat illud eruditorum genus, quod pro unica meta ve-
ritatem, æquitatem conditam, amplectitur, sepositis tamen per va-
riis religionum distractarum modulis. Rarum hoc est fercu-
lum & phœnicibus comparandum. In hisce tamen non pro-
sum proficetur hujus de Papis Romanis Historiæ Autor. Cau-
sæ Imperatorum & Regum ipse est studiosus. A cruentis atro-
cibusque hæreticorum insectationibus abhorret. Papam Ro-
manum errare non posse, sibi non persuadet. Orationem ad-
hibet

hibet compositam, nitidam, sponte profluentem. Genus scribendi est jucundum & pragmaticum. Testes laudat fide plenos & præcipuos. Rationibus utitur plerumque sat luculentis, inprimis ubi de re graviori differit. Ordinem Chronologicum curate servat. Scripta supposita a genuinis distinguit. *Platinum, Dupinium, Elearium, Norisum*, aliasque primi splendoris stellas, ita illustrat, & in ordinem labantes redigit, ut a moroso Criticorum supercilio sit remotissimus. Natos velitesque præterit. Quantum religio dominans a vi & potestate humana traxerit adminiculorum, egregie perorat, nihilque facit reliqui, quo Lectorem doceat, mulceat, retineat. Fraudēs, pietatis & sanctitatis larva fucōque conscientię oblititas & abstrusas, ubique in lucem protrahit; ambitionem Cleri immoderatam notat; donationes Principum sacras circumcidit. In Præfatione, cujus finis Parisios ostentat, Autor sese appellat Pontificium, & propemodum Philosophis licentiosus accedit, qui propagationem & miranda Christianę religionis incrementa plebi, novarum rerum avidę, tribuunt. Quod ut lectori persuadeat, ad initia sectarum recurrit, quarum flos nullus emerferit, antequam radix inter martyria & persecutio- num moles sustentatas fuerit defixa & solidata. Arbitramur, discernendam esse veritatem religionis Christianę a vitis eam propagantium. *Jansenistarum* partibus Autor sese videri voluit addictum *Tom. I p. 183.* Laudat *Quesnellium p. 171,* tradens, horrendis imputationibus scaterē Bullam Unigenitus, licet eam *Clemens XI* ediderit. Conqueritur, Reges Galliarum Hugonottis consecrandis manus præbuisse auxilia- trices, *p. 224.* Cum vero, *Augustinum Pelagii* sententiis alienum affinxisse sensum, docet *p. 171,* *Jansenistam* ex animo agere non videtur, sed potius *Joannis Clerici* discipulum: *Pelagianos & Nestorianos*, nondum intellectos, crimine hæ- reseos adspersos esse, tradit *p. 209.* Dubitatio proinde exoritur, an Autor sit Pontificius, isque *Jansenista.* Philosophum di- ceremus enim, & quidem Politices studiosum, fortassis cum ali- qua probabilitate. At, quoquo modo sese res habeat, politissi- mum scriptorem sequi placet, & potiora ex eo delibare, ut

Lector

Pag. 8.

165.

MENSIS JANUARIII A. MDCCXXXIV. 9

Lector ex fimbria de texto, & ex ungue de leone judicare possit. De *Petro* ea, quæ sunt certa, proferuntur; conjecturæ fallaces ac ruinosæ succincte recensentur & notantur. Circa primatum *Petri* monentur varia. Dabimus pauca. Singuli Apostolorum existerunt lapides fundamenti. *Petrus* Romæ haud fuit Episcopus. En argumenta. Nullus in N. T. locus id comprobat. Traditiones historicæ seriores sæpius vacillant. Indoles Apostolatus minus favet functioni Episcopali sustinendæ. *Paulus* jam Romæ fuit moratus, *Petro* ibi nondum conspecto, si hic unquam eo accessit. Interfuit Episcoporum Romanorum, ut *Petrus* crederetur primus Romanorum Pontificum. In ejus enim jura amplissima voluerunt hi successisse. *Simonem Magum* precibus Romæ confusum & ex aere præcipitatum, fabula est, orta ex statuz honore, *Semoni Sanco Deo* in Tibride positæ, a *Justino Martyre* adoptata, viresque nacta eundo. *Papias*, vir judicii exigui, *Petrum* Romam accessisse, primus commemoravit. *Clemens*, eo antiquior, itinera *Pauli Petrique* enarrans, adventum *Petri* in occidentales terras tacet, a cujus instituto haud erat alienum, docere, sese *Petri* esse successorem. *Eusebius & Hieronymus* censuerunt, *Petrum* scripsisse priorem Epistolam suam Romæ, quæ per *Babylonem*, qua, obsecro, verisimilitudine? fit intelligenda. In Synodo Hierosolymitana suffragio *Petri* principatus nequaquam fuit attributus. *Petrum*, quem *Paulus* erroris convicit *Gal. II, 9*, nonnulli pro *Cepha* diverso, uno e LXX discipulis, habent. At vulgata, Tridentinis approbata, habet: *Petrus. Hieronymus Petrum* intellexit, & *Petrum* a *Cepha* fuisse distinctum a *Porphyrio* demum, tradidit. *Gregorius Magnus, Commentarius Anselmi, Dorotheus Tyrius*, aliique, *Cepham*, ac *Petrum* pro eodem reputant. Chronologia *Harduini* in hoc momento est conficta. *Fleurius Hist. Eccl. Lib. II Cepham* a *Petro* non discernit, præeuntibus *Baronio & Bailletto*. *Petrum* Romæ defunctum nece cruenta, scriptoribus ætate supparibus est incompertum. *Guilielmus de Linde*, Episcopus Ruremundensis, exeunte Seculo XVI sub nomine *Petri* edidit Liturgiam seu Missam Apostolicam. Sed

Pag. 4 seq.

7.

II.

12.

13.

15.

B

Cardi-

- Pag. 18. Cardinalis *Bona*, Opusculum id esse supposititium, evicit. Est enim farrago ex Missali Romano & Liturgiis, quæ sub nominibus *Jacobi, Basili & Chrysostomi* circumferri solent. Suppositor Seculo XVI vix est vetustior. De *Lino* omnia sunt in incerto, præterquam quod una cum aliis doctoribus, ordinis ac dignitatis æqualis, Christi ovile Romæ virtutibus illustraverit. *Clemens* fuit Romanorum Christianorum primus, qui, teste fama, martyrio occubuit. *Telesphorum* gladio primum perisse, omnes ad Seculum usque nonum ob *Irenæi* testimonium crediderunt. *Ufuardus & Ado* nova & olim incognita sinxerunt. *Linum* de *Vita Petri* scripsisse, *Platina* falso existimavit. Liber ipse nusquam exstat. *Pontificali Domask* nonnulla de Episcopis Romæ primis memoriæ sunt prodita, quæ fere omnia sunt infra fidem. *Martinus Polonus* frustra *Cleto* tribuit usum formulæ Epistolice: *Salutem & Apostolicam Benedictionem*. Seculo demum VII *Joannes V & Sergius I* eam adhibuerunt. Constanter ea uti cœperunt *Leo IX & Gregorius VII*. *Clemens* sese vocat filium *Jacobi*. Quare patre procreatus est Judæo. Alius est obvius *Phil. IV, 5. Recognitiones & Constitutiones Apostolicas* esse Opera *Clementi* supposita, dudum inter omnes constat. *Clementem* hunc esse Autorem Epistolæ ad Ebræos, quam *Paulo* tribuimus, patescere videtur ex similitudine vocum & phrasum, quæ in Epistola *Clementis* ad Corinthios enitescunt. Epistolas decretales ad *Siricium* usque esse confictas, tam clare nunc patet, quam id, quod in disco solis scriptum. *Pagius* id solide ostendit. De *Anacleto* singula sunt incerta. Ritus dedicandorum templorum tarde satis ab ethnicis in Ecclesiam Christianam transit. *Alexander I*, cruento martyrio haud perfunctus, ab Ecclesia posteriori perperam Martyribus est adscriptus. *Sixto I* frustra tribuitur formula: *Sixtus, universalis Apostolica Ecclesia Episcopus, omnibus Episcopis in Domino salutem*. *Telesphorus* A. 154 cruento obiit martyrio, testibus *Irenæo & Tertuliano*. Epistola, quæ *Aniceto* Papæ tribuitur in *Cencil. T. I p 580*, confarcinata est ex *Leonis* Papæ Epistola XXXII. Reprehendit Autor morem, *Hieronymo* probatum, Theologorum

MENSIS JANUARI A. MDCCXXXIV. II

rum nonnullis apprime familiarem, scilicet amplificandi heroas & imagines reclamante veritate, dummodo adversarios liceat denigrare. *Eleutherus* Papa ad *Lucium*, Britanniae Regem, haud ablegavit Evangelistam. *Gregorio M.* is honor est reservandus. Notatur porro indebita Martyrum multiplicatio. *Victor I* regulas modestiae, & potestatis Episcopalis terminos, Epistolis in Quartadecumanos Asiaticos editis, mi-
 gravit, ostendente & notante *Ireneo*. *Antonino* adhæsit nomen *Pii*, eo quod singulas toleravit religiones. *Zephyrinus* Papa in cœtum Christianum anxie circumspexit, ex exemplo *Victoris*, dominatum. *Tertullianus* ad Montanistas transfugit, offensus prava Clericorum Romanorum ambitione, ac *Zephyrinum* mollietate relaxatæque disciplinæ ecclesiasticæ accusavit, quem recentiores temere pro Martyre reputarunt. *Alexander Severus* favit Christianis, eisque templa publicumque religionis exercitium indulgit. Mater ipsius *Mammaea* nomen Christianæ religioni dederat. Hinc illa indulgentia. Credibile videtur, peculiaria tum a Christianis cœmeteria fuisse comparata. Sub *Urano I* sacerdotes cœperunt annua tenere stipendia. Acta Martyrum circa annum 237 *Anteros* quidam cœpit colligere. *Philippus Cæsar* non fuit Christianus. Seculo III universi Episcopi nomine Paparum venerunt. *Novatianus* ad hæresin delapsus, quia spe Episcopatus Romani obtinendi exciderat. Quoties ea iteratur fabula? *Cyprianus* Baptisimum, ab hæreticis susceptum, pronuntiavit invalidum, nec eam opinionem unquam mutavit. Nihilo fecius ipse numero Martyrum in Ecclesia Romana adscriptus. *Stephanus I* dominatum in Ecclesias Hispanicas & Africanas jam inha-
 vit. *Laurentium* Martyrem Autor incusare videtur immodestiae & obstinationis, Praefecto Romano exhibitæ, indeque adscitæ mortis temerariæ. Quot, quæso, appellati sunt *Sancti*, qui magistratui legitimo oblatrarunt? *Dionysius* ambabus excepit provocationem quorundam Ægypti Christianorum ad arbitrium Episcopi Romani. Ipsi falso *Dionysium*, Episcopum Alexandrinum, negatæ Christi cum patre consubstantialitatis insimularunt. *Dionysius* hic refutavit *Nepotis*, Episcopi

Pag. 41.

44.

46.

49.

51.

54.

59.

65.

66.

71.

72.

- Pag. 73. scopi Ægyptii, jam defuncti, opinionem de millenario, eoque adspectabili, Christi in terris regno. *Paulus Samosatenus*, Episcopus Antiochiæ, *Zenobiam*, Palmyræ Reginam, capita doctrinæ Christianæ docuit, traditis de Christo præceptionibus, tanquam de nudo homine. Episcopi Orientales, ea de causa Antiochiæ congregati, eum *lupum rapacem* dixere. *Manichæi* exlitterunt primi, qui sacram cœnam sub una administraverunt specie. Disceptatum inter Episcopos de principatu loci & dignitatis ante persecutionem *Diocletianam*. Autores Pontificalis I & Breviariorum Romanorum, *Platina*, aliique, referentes, *Marcellinum* thura cremasse idolis, atrocitate infestatorum in præceptum actum, Episcopos Romanos falli non posse, negarunt. *Theodoretus* tamen *Hist. Eccl. Lib. 3*, *Marcellinum* in persecutionis æstu perstitisse constantem, memoravit. A tempore *Tertulliani* unctio baptismati addita, nec non gustatio mellis ac lactis, atque crucis signatio, repetita fuit. Pædobaptismus semper valuit, secus ac sensit *Godofredus Arnoldus*, qui dudum apud prudentes rei historicæ æstimatores omnem fidem decoxit. Seculo III Baptismus differri cœpit. Eucharistia infantibus præberi cœpit: altare proprie dictum exstitit nullum. Conferenda hic tamen est *Voigts Thysiaseriologia*. De Patriarchis, Archi-Episcopis, & Metropolitanis altum fuit silentium. Lapsis, ad pœnitentiam reversuris, publica Confessio indicta. Ea est origo Confessionis auricularis, quæ hinc tandem exorta. Episcopis majorum urbium sese Pœbyteri subjecerunt vicini. Synodus Eliberitana, A. 305 in Hispaniis coacta, sanxit, ne quis interdiu in sacris lucernas accendat. Ritus enim hic Ethnicis erat proprius, qui tamen sensim in Ecclesiam irrepsit. Usus imaginum, præcipue Jesu Christi, jam Seculo tertio, secus ac *Jo. Dallæo & Jac. Frid. Reimmanno* visum, in domicilia Christianorum sacra ex more Ethnicorum & Hæreticorum fuerat translatus. Conf. *Theodori Hæsei Dissert. de Statua Pancadeni P. III §. 22 p. 417 seq.* in *Sylloge Dissert. & Observationum philologicarum*. At Synodus inorem jam tum invalescentem & extraneum sustulit.
77. 82. 83. 89. 90. 92.
- Quantum hic sese torquent *Baronius & Fleurius! Bailletus*,

MENSIS JANUARIJ A. MDCCXXXIV. 13

eo quod permultis Sanctulorum detraxit fabulas Legendarum, a Gallis appellatur *le denicheur des Saints*. *Melchiades* Pa-
 pa *Constantinum* irritavit in *Maxentium*. Si hic illum vicif-
 set, de religione Christiana persecutorum atrocitas triumphaf-
 set. *Constantinum* signo crucis, in cœlis viso, in Christiana
 religione fuisse confirmatum, hic asseritur. *Melchiade* mo-
 deratio erga Donatistas superat laudes omnes. *Constantinus*
 M. convocavit contra Donatistas Concilium Lateranense. As-
 fessores Concilii acta arbitrio Cæsaris submiserunt. Cœliba-
 tus sacerdotum ob tolerandam persequentium violentiam jam
 Seculo III cœpit magni æstimari. Restabat tamen quædam
 licentia ducendi potius uxorem, quam impuris litandi flammis.
 Concilium Ancyranum A. 313 prohibuit, ne quis Presbytero-
 rum victum carnis & juscula carnibus imbuta effugeret. Fa-
 naticos errorumque petulcos magistros moderatione non sem-
 per ad saniora reduci posse, Donatistæ suo docent exemplo,
 qui, lenitate *Constantini M.* abusi, a furore suo, in depræda-
 tiones tandem erumpente, non nisi legibus durioribus pote-
 rant revocari. *Godofr. Arnoldus*, qui Donatismo olim pressit
 pollicem, ex hac coercitione in *Constantinum M.* indubie aspe-
 rior redditus fuit. Si *Constantinus* non nisi Mysticos, Plato-
 nicos, Donatistas, & Fanaticos patrocinio dignatus esset, quan-
 ti tam ductus foret ab *Arnoldo*? Cultum Dei, die solis pu-
 blice testificandum, serio edixit idem *Constantinus*. Edictum
 ejus de licentia legandi aliquid usibus rei Christianæ sacris,
 probabiliter fictæ donationi *Constantiniana* locum fecit. Me-
 morabile est, *Constantinum* altercantibus permisisse facultatem
 deferendi lites mutuas ad Episcopos, & acquiescendi in decre-
 tis eorum, indubie ex jure compromissionis. Hinc Politici
 Cæsarem carpunt; Theologi contra eundem, licet vitæ nec
 puræ satis, nec causæ, esset, collaudant. Fœminas, præcipue
 aulicas, sectis novis sublevandis (*) pondus plerumque adde-
 re, exemplo suo testatum fecit *Eusebius*, qui, ad genium aulæ
 accommodatus, hac arte per fœminas, facile illaqueari & tra-
 hi solitas, *Ario* consuluit. Nihilò secius ob majorem Anti-A-
 ria-

Pag. 95.

96.

97.

100.

102.

103.

B 3

(*) Confer exempla T. I p. 362, 372 seq.

- rianorum numerum sententia in *Arium* stricta. Infulsum Cæsaris ejusdem est decretum, quo Arianismum professi a pœnis erant immunes, possessores vero librorum *Aris* plecti jubebantur. *Hosium* præcedisse Concilio Nicæno, *Gelasius Cyzicenus* testatur una cum *Baronio & Fleurio*. Formula confirmationis Concilii, quæ *Silvestro* tribuitur, est supposititia. Secta Valesimorum arte faciebat Eunuchos. Synodus artem illam sustulit, & malignam pronuntiavit. Suadet Autor, ut hæc ars in Monachos cœlibes exerceatur. Addit rationem: *Cela prévientroit assurement beaucoup de desordres. Mais, peut-être aussi qu'en ôtant le scandale, on depopuleroit les Etats Catholiques; & les mariages ne seroient peut-être pas si féconds, si tous les Moines étoient Eunuques. Il paroît du moins, qu'on en est assez persuadé en France, puisque rien n'est plus commun dans les querelles du peuple, que de s'entendre appeller Enfant le Prêtre.* Belli sales! *Papbnutius*, qui legi de cœlibatu Sacerdotum rogandæ intercessit, fuit Episcopus Thebaidis superioris. Seculo IV Papa Romanus controversias, quibus ipse forte attentabatur, ad Cæsarem detulit, ejusque stetit decretis. In ecclesiasticis Papæ standum fuit decretis Conciliorum. In litæ Athanasiana ne verbum quidem de decisione Romani Pontificis inauditum. Epistola Episcoporum Ægyptiorum ad *Marcum* Papam, quæ in Operibus *Athanasii* apparet, est supposititia, *Pagio* non dissidente.
104. Pag. 104.
- 105.
- 107.
- 108.
- 109.
- Ex eo, quod *Constantinus* ad mortem distulit Baptismum, fit verosimile, ipsum, rationibus politicis & firmitate sectatorum Christi inductum, nomen religioni dedisse Christianæ. Idem in Præfatione transitum *Constantini* ad Christianorum religionem vocat *conversionem politicam*. Licet vero eadem sententia Mysticis nonnullis jam placeat, nemo tamen Fanaticismum ostendit plus nocere rei publicæ & societatibus humanis, quam laudatissimus Autor. Imaginem Fanaticismi in *Gregorio M.* repræsentavit singularem. At quomodo hæc cohererent cum signo cœlesti, quo *Constantinum* Autor ad hanc religionem suscipiendam commotum tradidit? *Zosimus* judicat, Cæsarem crimina admisisse summa, a quibus sacerdotes
- Ethni-

Ethnicorum eum solvere noluerint ; Christianos vero sese
 absolutioni impertiendæ obtulisse promptos, ut persecutoribus
 vim humanam opponerent. Sed unius actionis plura
 possunt esse invitamenta, quæ vulgo vocant motiva. Qui Se-
 culo IV sacre cœnæ intererant, universi symbolis vescabantur
 eucharisticis. *Julius* Papa circa A. 341 sibi dictaturam in E-
 piscopos Orientales arrogavit. At hi eam firmissimis retude-
 runt argumentis, quæ exstant apud *Socratum & Sozomenum*.
Ursacius & Valens Julio Papæ fecerunt fucum, ut *Athana-*
sum eo vehementius vexarent. Papa igitur falli potest, i-
 mo erravit, dum hosce orthodoxiæ infestos in communio-
 nem ecclesiasticam suscepit. *Liberius* Arianismo favit, & hoc
 pacto sibi jurisdictionem in *Athanasium* arrogare tentavit, si-
 milis *Petri* eo ipso, quod in abnegationem æternæ Christi
 divinitatis prolapsus est, uti ipse scripsit, (a) *libenti animo*, eum
 in finem, ut ex exilio in sedem Episcopalem posset redire.
Hilarius, Episcopus Pictaviensis, eapropter tria in *Liberium*
 anathemata evibravit, eumque appellavit *prevaricatorem fi-*
dei. Hæc exquisite edisseruntur, solide comprobata, ut mi-
 rari subeat, qua fronte *Maimburgius Liberio* tantam macu-
 lam demere ausus fuerit, quam non dissententur *Pagius*,
Baronius, *Fleurius*, *Bailletus*, *Larroquius*. Illico mundus in-
 gemuit, admiratus, se tam subito evalisse Arianum (b). Ubi-
 nam tunc hælit Ecclesiæ orthodoxæ universalitas & amplitu-
 do? Martyrologium *Hieronymi* habet *Liberium sanctum*.
 Sed is ex Romano est ejectus. *Felix* Papa, quem Ariani A-
 rianum *Liberio* ejecto substituerunt, ex Edicto *Constantii* Cæ-
 saris cum *Liberio* reduce ac recepto sociare curas & regimen
 debebat. *Optatus & Augustinus Felicem* in Papis non nume-
 rant. In Martyrologio Romano *sanctis* aggregatur *Marty-*
ribus. Arte singulari & inscriptione fortassis effecta A. 1582
 d. nno *Felix* locum inter Martyres obtinuit, ille, quem *Atha-*
nasius monstrum nequitie & Anti christum appellaverat. *Da-*
masus fuit electus inter schisma seditiosum, more minus Apo-
 stolicus,

Pag. III.

113.

114.

118.

119.

121.

122.

123.

(a) Concil. Tom. III p. 751.

(b) *Hieron. adv. Lucifer. Cap. 7.*

- Pag. 124. stolico, quem *Ammianus Marcellinus* & *Prætextatus*, Romæ Præfectus, false exagitarunt. *Gregorius Nazianzenus* Orat. 32 luxum Episcopi Romani vehementer perstrinxit, & societatem Clericorum ejus vocavit *Senatum Phariseicum*. Accusatus fuit *Damasus* adulterii, nec infamia illa fuit plene repulsa. Avaritia & fraudes Clericorum jam tum Romæ invaluerunt, quas restringendas ipsi censuerunt Imperatores (*). Ut *Damasus Valenti* Cæsari velificaretur, in Arianos cœcutiit.
127. Ferociam *Damasi Basilii* Ep. 10 graviter notavit. Donatistam Episcopum suum habebant Romæ, qui sibi gregem in cavernis montium juxta urbem colligebat.
128. *Apollinaris* cum sectatoribus ad conscios duntaxat errores suos enuntiabat, de cetero lingua utebatur ecclesiastica.
129. *Valens* & *Valentinianus*, Cæsares, Episcopo Romano prærogativam decidendi controversias tribuerunt.
131. *Priscillianistæ*, ut nuper *C. V. Tuchseldius*, per fœminas curiosulas sectam sibi emendicarunt, amplexi emanationem animæ ex Deo, & tribuentes diabolo potestatem in mundum, reprimi nesciam. Hominem naturaliter subesse spiritui astrali, iidem dictitabant. Mysticismum allegoricum, & apocrypha, spiritumque fanaticum, deamabant. Dogmata stolidissima per disciplinam arcani propagabant, perhibentes: *Jura, perjura, secretum prodere noli*.
- 134 seq. De miraculis *Damasi* Autor concise judicium suum ita exprimit: *Quanti hac sint facienda, eruditi norunt*. Picturæ tum nondum adoratæ, ortæ ex vitris pictis, quibus Christiani utebantur.
137. *Syricius* successit *Damaso*, confirmatione *Valentiniani* adjutus. Ipsi Epistola decretalis est prima e genuinis. Ipse sanxit, ne quis uxorem, alteri jam desponsatam, duceret. Cœlibatum Clericorum edixit, ut eos redderet Hierophantas & Gallos. Applausit *Hieronymus*, avaritiæ Clericorum testis locupletissimus, qui Romam vocavit *Babylonem*.
139. *Syricius* damnavit Manichæos & *Joviniani* sectatores, indicta causa, viribusque omnibus externis exuit.
140. *Theodosius* Papparum erat mancipium. Epistola quarta *Syricii* est supposita.
141. *Anastasius Ruffinum* ad causam dicendam non vocavit in jus Romam.

ut

(*) Cod. *Theodos.* L. XXVII de *Episc. & Cleric.*

MENSIS JANUARIi A. MDCCXXXIV. 17

ut visum *Baronio*. Laudatur *Pictetus*, quantum ad votum
 castitatis attinet. *Innocentius I* ethnicis Romanis sacrificia
 permisit, ut populum ab *Alarico* obsessum palparet. *Au-* Pag 163
gustinus fuit ingenio minus systematico, unde centies sibi 167.
 contradixit. A *Pelagio* verbis tantum initio dissidebar. Dec- 171.
 rat ei moderatio & lentor animi. *Innocentius* docuit, ab hæ-
 reticis ordinationem ecclesiasticam recipi non posse. *P. le*
Courroyer nuper docere sustinuit, ordinationem Anglicanam
 esse validam. At ea sententia ipsum ad fugam adegit, qua se-
 se nuper in Angliam contulit. A. 415 *Innocentius* aperte cœ-
 pit, favere reliquiarum cultui, & in dies sibi jurisdictionem in
 ceteras Ecclesias majorem attribuit. Anathematismus in er-
 rores, sæpius minoris momenti, ubique in morem transiit.
Augustinus auctoritatem Papæ mirifice adjuvit, totusque fuit
 in *Pelagio* insectando, stringendis anathematibus, scriptis evi- 178.
 brandis, quibusvis ad odia in *Pelagium* excitandis. *Zos-*
imus, *Innocentii* successor, *Celestii* doctrinam de peccato ho-
 minibus non innascente, nec a natura, sed a voluntate, prode-
 unte, approbavit, ut auctoritatem suam ultra Episcopos Con-
 stantinopolitanos evcheret, lætatus, *Pelagium* & *Celestium*
 causam & doctrinam suam submittere examini sedis Apostoli-
 cæ. *Innocentius I* unctionem ægrotis quibuslibet decrevit, & lo-
 cum *Jac. V, 14*, de fidelibus ægrotis, quos quisque fidelium 174.
 iaugere possit, necessitate sic ferente, exposuit. *Theodosius*
 A. 421 Edicto cavet, ne Episcopi Illyriciani ad Episcopum Ro-
 manum provocarent, sed potius ad Constantinopolitanum, or-
 dine quippe priorem. A. 423 Episcopi & Ecclesiæ Afrorum, 196.
 Concilio coacto, statuerunt, ne quis ad Romanum Episco-
 pum causam ex Africa deferret, rati, fastum dominationis se-
 cularis in Ecclesiam Christi haud esse iavehendum. *Nestorius* 204 seq.
 non omnino improbavit vocem *Seoranos*, & *Cyrilli* malis ar-
 tibus innocens succubuit. Autor subnectit Apologiam pro
Nestorio p. 207 seq. A. 444 Ecclesia Orientalis, invito *Leone* 225.
 Papa, Pascha ad 23 April. celebravit; Occidentalis vero ad 26
 Martii. *Leo* fuit primus, qui, supplicia in hæreticos expo- 228.
 ni, consultum duxit. *Eutyches* excusatur. *Leo* A. 450 con-
 fes-

- feilionem privatam instituit. *Genseric* crudelitas mitigatur
 Pag. 245. p. 238. Laudatur *Baronius*, qui ad A. 464 §. 8 largitur, Pon-
 tifices Romanos in decisionibus ab effectibus præoccupari, &
 errare posse. *Gelasius* docere cœpit, autoritatem Episcopo-
 rum a majestate Imperatorum & Regum haud pendere.
 261. Idem iussit omnes fideles sacram cornam sub utraque specie
 265. adhibere, habens eos pro sacrilegis, qui symbola mortis Jesu
 269. separent. *Theodericus* Rex diremit litem inter Papam
Symmachum & Anti-Papam *Laurentium*, & convocavit Con-
 ciliium ad inquirendum in crimina, *Symmacho* objecto. *Symma-*
 274. *chus Anastasium* Cæsarem docet, Episcopalem potestatem esse
 3.6 seq. imperatoris majorem. *Vigilius*, dummodo fieret Pa-
 pa, Synodo Chalcedonensi & Epistolæ S. *Leonis* renuntiavit.
 334. Crudelitas Clericorum notatur. *Pelagius* Papa fate-
 337. tur, sese subesse jurisdictioni Regum secundum sacras literas.
 De *Johanna* Papissa. afferuntur pauca, Autore suspi-
 cante, originem fabulæ (*) a muliebri *Joannis* indole pro-
 fluxisse. Pace aliorum nobis videtur credibile, statuum Vene-
 ris, Phœbum vel *Aneam* amplexæ, a posteritate imperita in
 Sensum transfusam esse alienum. Exempla ejusmodi sugges-
 rit *Theodorus Hasæus* in *Sylloge* p. 434 seq. Autor singulis
 Seculis subjungit succinctam & pragmaticam de Imperatori-
 bus enarrationem. Fuimus jam satis longi. Quare nil su-
 perest, quam ut Lectorem ad fercula lectissima libri ipsius re-
 mittamus.

(*) Tom. II p. 29 seq. Funditus fabulam evertere eam ten-
 tavit J. G. Eccardus in Commentario rerum Francic.
 Tom. II Lib. XXX §. 117 seq. p. 433 seq.

S. AURELII AUGUSTINI, HIPPONEN-
 sis Episcopi, Vita, Autore S. POSSIDIO, Cala-
 mensi Episcopo, ad MStos Codices recensita, Notisque
 illustrata, opera & studio D. JOANNIS SALINAS,
 Neapolitani, Can. Reg. Lat. ac Sacr. Theol. Lect. ad Re-
 veren-

MENSIS JANUARIJ A. MDCCXXXIV. 19
verendissimum P. D. ASCANIUM VARESIUM,
Can. Reg. Lat. Abbatem Gene-
ralem.

Romæ, typis Jo. Zempel, 1731, 8.

Plag. 22.

Autor Venerandus statuerat huic libello jungere librum *M. Hugonis a S. Victore*, Canonici regularis, *de Institutione Novitiorum*. Utrumque inscripsit *Ascanio Varese*. In Præfatione idem institutum sic indicatur: *Possidii Opusculo junximus auro cedroque digniorem libellum Hugonis de S. Victore*. Ex calce libri p. 134 apparet, Autorem id consilii mutasse, & in præsens unci *Possidiani* libelli editionem curavisse. Omissionem illam abunde pensavit Dissertatione sua, quam *de Vita & rebus gestis S. Possidii*, Calamensis Episcopi, conscripsit, & in locum *Hugonis* substituit. Illud vero *Hugonis* scriptum alio in Opere, Deo juvante, plenius exsequetur. Nuncupamus merito vota pro incolumitate Autoris, ne factus promissus fato infeliciori intercipiatur. Decerpemus pauca ex hoc viridario, & ad tria potissimum respiciemus, nempe ad merita editionis, ad virtutes Annotationum, & ad summam Dissertationis, primoribus labris degustandam. Ad momentum primum. Autor consuluit insigniores editiones & Codices MStos. In numero editionum meliorum deputat illam *Joannis Ulmerii*, Canonici Reg. Monasterii *S. Martini* Lovaniensis, qui in emaculandis *Augustini* & *Possidii* scriptis multum desudavit. Non neglexit editionem Lugdunensem, emissam A. 1563, & Basileensem, ex officina Frobeniana A. 1529 egressam. Potissime adhibuit in subsidium labores Patrum *S. Mauri*, qui libellum *Possidii* dederunt Tomo X *Opp. S. Augustini* post Appendices omnes in fine, & variantes adjunxerunt lectiones ex sex Codicibus, quæ hic denuo comparent. Consuluit porro Autor Codices quinque MStos ipse, duos ex Bibliotheca Christianæ, Suecorum olim Regiæ, tres ex Vaticana. Inprimis vindicat vitam *Augustini* ab
C 2 anima-

30 NOVA ACTA ERUDITORUM

- animadversionibus *Joannis Clerici*, in Appendice ad *Opp. Augustini T. II p. 622* allatis. Provocat eo fine ad *Cel. Lud. Ant. Muratorii Opus de ingeniorum moderatione*. Succedit momentum alterum. *Possidus*, non *Possidonus*, fuit nomen Episcopi Calamensis, licet posterior appellatio probeatur *Honorio* Augustodunensi, aliisque. *Possidonus* enim fuit eadem etate Episcopus alius Afrorum. Manichæi, qui *Augustinum* juvenem allexerunt in sui consortium, fuerunt homines doctissimi, disertissimi, acuti in disputando, & versuti ad allectanda doctiora ingenia. præcipue per prodigiosam ciborum abstinentiam, & paupertatis simulationem. Cæteris Ecclesiarum olim candidatum sæpe iavatum obtulerunt Episcopo ordinandum. Sed Seculo quinto Imperator *Majorianus* & *Leo* Papa ordinationes ejusmodi violentas sustulerunt. *Manichæi* errores suos specie afflatus, a Spiritu Sancto profecti, ornarunt. Nullæ nugæ tam existunt deliræ, quibus Fanatici & lymphantes homines non prætexant illud tremendum Spiritus Sancti nomen. Quantum tumultuationis rabiosæ oriatur ex extraordinaria sanctitatis affectatione, ex Donatistarum furore, rapinis & caedibus, patet. Habebant enim suarum rapinarum magistros, quos vocabant *Sanctorum Ducos*. *Augustinum* Græce fuisse doctissimum, argumentis hinc evincitur non improbabilibus. *Marcellinus*, tribunus a latere *Honorii* Cæsarum, & notarius, ac in Africam legatus iudex, subtilissimas de origine animæ quæstiones proposuit. Consuetudo tum vigeat, ut ob dissentientes revinciendos accusatio hæreseos ad iudicem deferretur politicum, qui convictum ab Episcopis multaret & coerceret. Orthodoxæ igitur præsidium pendit a legibus Imperatorum, doctrinæ partium potiorum confirmantibus. Requirit fortassis quædam in Ven. Autore libertatem promte differendi de statu decisionum, tum per Ecclesiam Africanam usitato, Romanique Pontificibus non penitus obnoxio. Nec tamen negat, *Zosimum* Papam, *Xyllum* Presbyterum, & alios Clericos Romanos, in *Palagium Cælestium*que fuisse propensiores, & utrumque jamjam innocentein pronuntiaturos, ni *Honorius* sententiam Africani Concilii
- Pag. 5.
- 9.
- 15.
- 21.
- 27 seq.
- 34 seq.
- 43.
- 63 seq.

MENSIS JANUARIi A. MDCCXXXIV. at

ciliū antea confirmasset. Largitur quoque, Apostolorum nul-
 lum sedisse iudicem hominum aut diviorem terminorum, vel
 distributorem terrarum. Nec tamen aude aperte improba-
 re eum morem Clericorum, quo hi causis litigantium deci-
 cendis operam impendunt. Refellit *Petri Petri* iudicium, 75.
 qui *Augustino* ebriosam vini cupiditatem, objecit. Monachos 77.
 inter edendum sacræ lectioni ut intentos redderent, *Basilius*
 & *Augustinus* laude cum multa annisi sunt. Veteres scrinia 79.
 & arculas vice clavium firmarunt annulo. Res & ornamenta 83 seq.
 Ecclesiæ, necessitate indigentium urgente, recte dividuntur. 104 seq.
 Egregium est *Augustini* Concilium de eo, ap. hostibus ad-
 ventantibus. Ministro Ecclesiæ fugere liceat. Momentum
 nunc tertium aurem vellicat. Egregia est Dissertatio & soli-
 do stilo elaborata, quam Ven. Autor *de Vita & rebus gestis*
S. Possidii addidit, quippe ex optimis quibusque Scriptoribus
 decerp̄ta, & in unum corpus coagmentata, seriatimque ad Chro-
 nologicam adstricta. *Capitibus* ea constat. *quindecim*. In-
 primis monetur adversus *P. Hommy*, *Possidium* non 7 seq.
 fuisse Eremitam, sed Canonicum regularem, sermonesque ad
 fratres in eremo, ei vulgo attributos, suppositiōis nro ma-
 nifestissimo esse convictos. *Possidius* multa adversa pertulit 16.
 a paganis. *Bavonius* male collocavit seditionem paganorum.
 Afrorum in A. 399, referendam potius ad A. 408. Vicit 19.
 argumentis *Possidius* Donatistas crudeles. Ut *Honorius* ab-
 rogaret legem, in favorem sectarum latam, idem effecit. A 31 seq.
Genferico in exilium, ob dogma Trinitatis assertum, tandem 51 seq.
 pulsus fuit. Videtur in Italiam aufugisse. Sed, corpus ejus 110 seq.
 Mirandulæ asservari, ab omni abhorret probabilitate.

JOSEPHI AURELII DE JANUARIO, AD-
 vocati Neapolitani, Respublica Juris-
 consultorum.

Neapoli, typis Felicis Muscæ, 1731, 4.

Alph. 2 pl. 7.

Jurisprudentiæ Civilis & Jctorum Historia tantum nostra ætate consecuta est plausum, ut illi ne quidem videantur inter Jctos locum sibi vindicare posse, qui in ea excolenda data opera non fuerant occupati. Non unum tamen impendimentum est, quo minus omnes, qui inter Jurisprudentiæ cultores suum profiteantur nomen, ea, qua par est, industria literariam Juris persequantur Historiam. Neque dubium, quia multi studii hujus, quod criticis, quæ vocantur, carere nequit observationibus, severitate ab ejus cultu deterreantur. Quod quidem etiam ita sese habet, non possumus non doctissimo Viro juveni, *Jesepbo Auctlio de Januario*, vehementer placere, qui in *Republica sua Jurisconsultorum*, cujus novam editionem, amplissima ad Cl. Autorem Epistola ornatam, nuper demum Lipsiæ *Fridericus Otto Menckenius*, Collega noster, in gratiam civium suorum curavit, id egit sedulo, ut methodo, quæ ob suavitatem summam lectionis non potest non redimere fastidium, Romanæ Jurisprudentiæ illuminet Historiam. Insituto enim suo tam satisfecit egregie, ut dudum e literaria Juris Historia cognitis novitatem, novis dignitatem, obsoletis nitorem, obscuris lumen, fastiditis gratiam, mira suavitate atque facilitate conciliarit. Sibi fingit Cl. Autor in *Ægea* longe post *Cycladas* insulam, ubi Rempublicam optime constitutam habent vita functi Jurisconsulti, quibus singulari fato etiam post obitum datum est sapere. Ad eam iter facientes *J. Genutium*, *Titum Numitium*, *L. Pinarium*, & *C. Nautium*, sistit. Qui quidem, sicut eo consilio iter ingrediantur, ut pristinam Jurisprudentiæ Romanæ conditionem sibi cogitam reddant atque perspectam, sic etiam in itinere de rebus huc facientibus sermones jucundos miscant. In Republica vero Jctorum & quæ notatu digna geruntur, observant, & ipsos Jctos conveniunt, cupidi eorum de Jctorum & Jurisprudentiæ ratione judicium explorandi. Cum hac methodo Doctiss. Autor Observationes suas, literariam Juris Historiam illustrantes, repensat; nemo non intelligit, nunquam illi defuisse occasioneq, de rebus utilissimis commode differendi, atque efficiendi, ut, quæ non sine cura scripsit, non sine voluptate legantur. Utilissimas etiam Annotationes suas Carminibus distinxit, quæ uti nonnunquam argumenti se com-

men-

MENSIS JANUARIJ A. MDCCXXXIV. 43

mendant dignitate, sic tantam præ se ferunt facilitatem atque elegantiam, ut doctissimus *de Januario* ipsum referre *Catullum* non immerito dicatur. Difficile admodum, nec instituto nostro esset conveniens, singulas commemorare observationes, quæ huic Commentario decus conciliant atque ornamentum. Aliquot igitur exempli loco tantum commemorabimus, ad ipsius elegantissimi Operis lectionem eos, qui hæc nostra legunt, invitaturi. In itinere, uti fingere placet *Cl. Januario, Genutius* cum sociis suis *M. Minutius* convenit, atque cum eodem de nævis JCtorum disserit. *Minutius, Scriptorum*, inquit, *Juris vitia tria sunt, aut quod minute nimis ac inutiliter, aut quod plus æquo subtiliter ac obscure, aut denique quod barbare ac involute res pertractent.* Hoc ipsum *Minutii* judicium occasionem aperit *Cl. Autori* amplissimam, de hisce Jurisprudentiæ Romanæ ejusque interpretum nævis egregias in medium proferendi Observationes. Quemadmodum autem *Cl. Autor* illis se profitemur infensissimum, qui, neglecto historiarum & humaniorum literarum studio, summos se profitentur JCtos; sic ex instituto illos JCtorum annotavit errores, qui ex harum literarum ignorantia duxere originem. Ne exemplum desit, ad p. 104 provocamus. Ibi, *Bartolus*, inquit, *parum abest, quin jures, a Tiberio Imperatore Tiberim fluvium appellatum; Castrensis, nulla perturbatur putidissimè mendacii meta, ait, ab Antonio Triumviro occisum Papinianum; Odofredus est præ ceteris suavissimus, restaturque, eadem nævis Eneam & Romulum in Italiam advenisse; Accursius, felicissimus temporum conciliator, ridicule monet, Ulpiani ætate Christum natum adhuc non fuisse, vitamque Justinianum ante Christum vixisse, nec alia de causa usum non esse æra Christiana; Jason, acutioris ingenio superbus, quadam vocis affinitate captus, scribit, a Numa Pompilio dictum esse nummum.* Ex quo Doctiss. Autor ad p. 141 usque ea persecutus est, quæ in itinere ad Rempublicam JCtorum notatur digna evenere, ad ipsam Rempublicam JCtorum describendam se confere. Ut constet, quanti sibi fingat *Cl. de Januario* Rempublicam, ipsa ejus verba proferemus, quibus Pag. 177. summatim ejus rationem indicat. *Populum, inquit, omnem divi-*

divisum novimus in senatorium, equestrem, plebejunque ordinem. Senatoria dignitate primores Reipublica fruebantur, veteres illi egregii Jurisperiti, a Sex. Papirio ad Modestinum usque, cujus aetate retro collapsa jam Jurisprudencia, obmutescere Jctorum oracula capere. Inter Equites numerabantur, qui post extinctam Jctorum successionem nudam publice docendi ac profitendi Jus provinciam Roma, Constantinopoli ac Beryti susceperunt. Hisque adjungebantur, qui ab Andrea Alciato ad nostram usque tempestatem, ingenio & cultu bonarum artium, interpretandi munus non sine elegantia ac lepore obierunt. Plebs denique Accursium, Bartolum, & qui eos secuti sunt, concludebat, sed hi honestiori loco habiti, neque observantia optimatum, neque honore magistratus defraudati sunt, multis tamen agre id ferentibus. Non ita multo post refert, Domitium Ulpianum & Emiliurum Papinianum tum in Jctorum Republica Consules fuisse, Jacobum Cujacium Praetorem, Censorem e patriciis M. Porcium Catonem, e plebejis Martinum Fani, & Senatus Principem Servium Sulpicium. Una illos enu merat, qui vel cum Cujacio Praetoris, vel cum Martino Fani Censoris dignitatem ambierrunt. Atque hoc modo occasionem sibi aperit, de ipso Durano, Donello, Hotomanno, Franc. Balduino, Joanne Roberto Aurelianensi, Irnerio, Pepono, Joanne Imola, Bartolo, aliisque Jctis, opinionibusque, cuique eorum singularibus, observationes suas proferendi in medium. Quemadmodum vero Doctiss. Autor hanc sibi legem scripsit, ut methodi varietate scripto suo conciliaret nitorem; sic religioni sibi non ducit, narrationis seriem nonnunquam interrumpere. Nunquam illi hoc modo deest occasio de diversis differendi argumentis. Quodsi enim alia desit, aliquem ex iter facientibus de hac vel illa materia Jctos in Republica sua disputantes audivisse perhibet. Ita v. g. a p. 156 ad p. 189 aliquot Jctos de Philosophia in Jurisprudencia usu confabulantes sistit. Et Aristotelici & Stoici & Cartesiani Philosophi hic Cl. Autori dicendi praebent anam. De veterum Jctorum Philosophia etiam verba facit, atque, uti multis eorum egregiam Philosophiam peri-

peritiam utique tribuendam esse concedit ; sic *Zafum*, *Alciatum*, *Fichardum*, & alios JCTos, ridet, qui ineptis plane moti argumentis, veterum JCTorum in Philosophia celebrant peritiam. Eadem occasione *Everhardum Ottonem* reprehendit quem *observatorem splendide minutum morum, & studiorum Papiniani* appellat. Is enim ex *leg. 64 D. de Evict.* eximiam *Papiniani* Matheseos scientiam probare conatus est. P. 254 incipit de JCTis plagiaris doctissimas proferre Annotationes. Commemorat, *Franciscum Duarenum*, Gallum, Censoribus autorem fuisse, ut in JCTos plagiarios inquirerent, quo e Republica exterminarentur, veterumque JCTorum famæ atque nominis celebritati consuleretur. Non enim consentaneum esse, ut in JCTorum Republica veterum JCTorum inventis recentiores superbiant. Ipsam deinceps a Censoribus institutam recenset inquisitionem, atque hac occasione multis annotatis literariam de plagiaris historiam illuminat. Ita v. g. observat, *Baldum Jacobi Palliarenfis* cogitata sua fecisse ; *Bartolum Francisci Tigrini*, Pisani, superbire Annotationibus ; *Alexandrum ab Alexandro Joannis Imole* expilasse scripta ; *Janum Vincentium Gravinam* omnem suam famam *Jacobi Godofredi* debere eruditioni ; *Vinnium*, celebrem Institutionum interpretem, pleraque *Gerhardi Tuningii* scriptis referre accepta, neque ipsum *Cujacium* ob omni furto literario posse absolvi. Tanta fuit, ut Cl. Autor tradit, in hujus controversiæ disquisitione veterum JCTorum autoritas, ut post multas disputationes plerique consenserint, plagiaris in JCTorum Republica locum non esse concedendum. Id autem dum ageretur, ut vi hujus Decreti ex hac Republica ejicerentur JCTi plagiarii, repertum est, ipsum *Duarenum*, præcipuum hujus decreti autorem, ex *Alberici Gentilis* Commentariis numero multas transcripsisse observationes. Furto igitur suo literario detecto, ipse *Duarenus* animum mutavit, atque id omni egit industria, ut Edictum de ejiciendis e JCTorum Republica plagiaris nullo loco haberetur. Postquam de plagiaris JCTis Cl. Autor disseruit, de ludis secularibus, in Republica JCTorum institutis, verba facit ; qui ipsi ansam suppeditant, de eximio

Pag. 285. Poëtos in Jurisprudencia usu differendi. Hoc ipsum argumentum singulari industria persequitur, atque, ut ipse merito atque optimo jure inter Poetas JCTos locum sibi vindicat, sic Jurisprudentiæ peritiam cum poetica facultate hoc ipso in Commentario egregie conjunxit. Videlicet octo plagulis veterem Romanorum *νομοθεσίαν* tam eleganter versibus expressit, ut non possint non ab his ipsis cum voluptate legi, qui Jurisprudentiæ civili suam non consecrarunt operam. Ubi elegantissimum de Juribus Reipublicæ Romanæ Poema definit, ibi incipit disputationis, de *Triboniani* fama in Republica JCTorum instituti, narratio. Summa hujus disputationis hæc est: *Servius Sulpicius Tribonianum* solenni coram Senatu habita Oratione accusat, quod in veterum JCTorum sacros cineres piosque manes improbe sævierit, atque una cum illorum monumentis nomen famamque eorum nefarie exstinxerit. Plerique JCTi consentiunt, *Tribonianum* e Republica JCTorum esse ejiciendum. Sed *Cynus*, *Pistoriensis*, Tribunus plebis, obstitit huic sententiæ, & *Tribonianum* defendit. Ad populum igitur res dejecta est, cujus erat, vel *Tribuni* intercessionem, vel Senatus auctoritatem comprobare. Non hic exponitur, quis victor e certamine discesserit, *Tribonianus*, an ingens manus hostium? Cum enim nondum finita esset hæc controversia, *Genutius* cum itineris sociis e Republica JCTorum abiit, atque in patriam reversus est. Ex iis, quæ modo protulimus, de ratione hujus, quem præ manibus habemus, Commentarii summatim minimum poterit constare. Plura igitur de eodem verba non facimus. Cum autem elegantissimi versus, huic Commentario hinc inde inserti, summum universo Operi concilient ornatum; temperare nobis non possumus, quin aliquot minimum versus speciminis loco hic exhibeamus. Illos autem exhibemus, qui primum sese nobis obtulerunt, & quibus Juris studiosorum, qui majorem cultus corporis, quam eruditionis, rationem habent, characterem scite expressit ac venuste. Ita vero sese habent:

Nunc

*Nunc venio ad quosdam juvenes : hi ostendere sese
 Pulchros & plenos nobilitatis amant.
 Hos ne tango ; cave, multo sine honore salutes ;
 Quodve roges, humili non sine voce roga.
 Piſta velut minio illorum reſplendet imago,
 Atque viri forma plus muliebris habent.
 Omne locant ſtadium, quo bello incedere poſſint ;
 Brachia, crura, pedes, os, caput, arte movent.
 Albeſcit niveo mendax coma pulvere ſparſa,
 Emicat alterno barba recifa die.
 Veſtis ite ex humeris formas imitata recentes,
 Sive, o Galle, tuas, ſive, Britanne, tuas.
 Pileus haud geritur, ni longo adveſtus ab orbe,
 Et ni forte novo more revinctus eat.
 Queruntur miſſa a Batavis ſubtegmina lini ;
 Gemmato digitoſ annulus orbe premit.
 Et crepida eſt ſua cura, manu qua ſuta ſagaci,
 Ne qua pelle ſuper ruga ſit ulla, vetat.
 Machina, diſtinguens animatis motibus horas,
 Preſto eſt, ut, quotaniam lapſa ſit hora, ſciant.
 Ne deſit naſo contriti pulveris uſus,
 Hunc ex argento capſula parva gerit.
 Capſula, quæ nimio ſit reddita pumice levis,
 Cui ductum ex omni ſit bene parte latus ;
 Vel teſtudineo qua ſit de cortice facta,
 Et nitet argenti deſuper aucta notis.
 Ah miſera ! ah ! quanto paſcis te errore, juventus ;
 Reſpuit haſ veneres blanditiasque forum.
 Aſpice majorum veſtigia ; dic, ubi luxus,
 Dic, ubi femineus tantus in ore lepos ?
 Ludimus ? Anne foro tractamus ſeria ? Nilne
 Diſcrepat a ſcenis curia, jura jocis ?
 Sed quid ego ? Mala difficile eſt evellere, quando
 Ceperunt ſpeciem jam retinere boni.*

THE CARPENTERS COMPANION, BEING AN
 Account and compleat Treatiſe of Carpenters works &c.

h. e.
FABRORUM LIGNARIORUM COMES,
ſeu Tractatus de Arte Tignaria; Autore JA-
COBO SMITH.

Londini, apud J. Millan, 1733, 8 maj.

Plag. 2, Tabb. æn. 41.

Cum ars tignaria maximæ ſit utilitatis, ad eam tamen ſpectantia ab Architecturæ civilis Scriptoribus vulgo negligantur; ideo viſum eſt Autori, hoc illius complementum addere. Enimvero, quia ex ſchematum nuda inſpectione pleraque intelliguntur, ut longo verborum tractu ea, quæ huc pertinent, magis obſcurari, quam explicari, videantur; ideo quoque Noſter magis figuris, quam verbis, docet. Convenit Opusculum hoc cum *Wilhelmi* Architectura civili, in qua eadem delineationes operum tignariorum, ac præterea alie forma majore exhibentur, niſi quod Noſter addiderit Appendicem de quinque Ordinibus Architectonicis delineandis. Etſi autem artis tignariæ longe maximus ſit uſus in Architectura navali; eum tamen Autor ſtudio præterit, propterea quod ipſi tantummodo propoſitum ſit ea deſcribere, quæ in ædificiis excitandis uſui ſunt.

PROBLEMATATA MATHEMATICA, NEAPOLI AD
Collectores Actorum Eruditorum tranſmiſſa.

Problema I.

Ex Cylindro, ſuper baſin dati Coni Scaleni perpendiculariter erecto, abſcindere portionem, cujus ſuperficies ipſius Coni ſuperficiem adæquet.

Conſtructio.

TAB. I Coni Scaleni *ABC* ſit *A* vertex, *AE* altitudo, *D* centrum baſis, & *BC* diameter tranſiens per punctum *E*. Fiat $DE:DC = DC:DG$, & in plano *ABG* erigatur ſuper *BG* perpendicularis $GH = \frac{1}{2} AE$. Deſcribatur deinde in eodem plano hyperbola *HQ*, cujus *H* ſit vertex principalis, *G* centrum, & axis primus ad axem ſecundum = $DE:BC$. Denique per hujus hyperbolæ perimetriam ita recta feratur, ut maneat ſemper

semper parallela ei, quæ basi contingit in C. Et portio Cylindri, quæ per hanc rectam abscinditur, eandem habebit superficiem cum ipso Cono.

Demonstratio.

In perimetro basis capiatur punctum aliquod *M*, ex quo ducatur tum tangens *MT*, tum ordinata ad diametrum *MN*. Demittatur deinde super *MT* perpendicularis *AF*, junganturque *EF*, *EM*, *DM*, & quoniam $\overline{AE} + \overline{EM} = \overline{AM} = \overline{AF} + \overline{FM} = \overline{AF} + \overline{EF} + \overline{FM}$; erit $\overline{EM} = \overline{EF} + \overline{FM}$; adeoque, cum angulus *EFM* sit rectus, erit $ET:EF = DT:DM = DN:DC:DN$: sed ob rectangula *NDT*, *EDG*, quæ sunt æqualia eidem *DC* quadrato, $DG:DN = DT:DE$. Quare, cum sit dividendo primum $NG:DN = ET:DE$; tumque permutando $NG:ET = DN:DE$; erit per æqualitatem rationis perturbatam $NG:EF = DC:DE$. Unde eruitur $\overline{NG}^2:\overline{EF}^2 = \overline{DG}^2:\overline{DE}^2$; sive etiam $\overline{NG}^2:\frac{1}{4}\overline{EF}^2 = 4\overline{DC}^2:\overline{DE}^2 = \overline{BC}^2:\overline{DE}^2$. Jam vero, ducta ordinata *NO* ad hyperbolam $\overline{BC}^2:\overline{DE}^2 = \overline{NG}^2:\overline{NO}^2 - \overline{GH}^2$. Itaque erit $\frac{1}{4}\overline{EF}^2 = \overline{NO}^2 - \overline{GH}^2$, hoc est $\overline{EF}^2 = 4\overline{NO}^2 - 4\overline{GH}^2$, & propterea cum sit $\overline{EF}^2 = \overline{AF}^2 - \overline{AE}^2$; erit $\overline{AF}^2 - \overline{AE}^2 = 4\overline{NO}^2 - 4\overline{GH}^2$, quo fit, ut, sicuti ex constructione habetur $4\overline{GH}^2 = \overline{AE}^2$, ita sit $4\overline{NO}^2 = \overline{AF}^2$, hoc est $2\overline{NO} = \overline{AF}$, sive etiam $\overline{NO} = \frac{1}{2}\overline{AF}$. Jam, si in perimetro basis sumatur arcus indefinite parvus *Mm*, exiguum triangulum ei correspondens in superficie conica erit ad exiguum rectangulum, quod eidem correspondet in abscissa portione cylindrica, ut est $\frac{1}{2}\overline{AF}$ ad *NO*. Unde, cum sit $\overline{NO} = \frac{1}{2}\overline{AF}$, erit exiguum istud rectangulum superficiei cylindricæ æquale exiguo illi triangulo superficiei conicæ; & consequenter portio abscissa ex Cylindro eandem habebit superficiem cum ipso Cono.

Corollarium.

Si Conus ponatur rectus, fiet DE quidem nulla, DG vero infinita. Unde, cum sumi possit DG pro NG , erit propter hyperbolam $\overline{DG}^2 : \overline{NO}^2 - \overline{GH}^2 = \overline{BC}^2 : \overline{DE}^2 = 4 \overline{DC}^2 : \overline{DE}^2 = \overline{DG}^2 : \frac{1}{4} \overline{DC}^2$; adeoque erit $\overline{NO}^2 - \overline{GH}^2 = \frac{1}{4} \overline{DC}^2$; hoc est $4 \overline{NO}^2 - 4 \overline{GH}^2 = \overline{DC}^2$; sive etiam $4 \overline{NO}^2 = \overline{DC}^2 + 4 \overline{GH}^2$. Cumque GH sit æqualis dimidio altitudinis Coni, quam nunc designat recta AD ; erit $4 \overline{NO}^2 = \overline{DC}^2 + \overline{AD}^2$, hoc est, $4 \overline{NO}^2 = \overline{AB}^2$, sive $2 NO = AB$, vel etiam $NO = \frac{1}{2} AB$. Unde hyperbola vertetur in rectam ipsi BG parallelam, & ab ea distantem per dimidium lateris trianguli per axem secti.

Scholium.

Plano solida secare, perinde est, ac ea dispescere per rectam, quæ per alterius rectæ longitudinem æquidistanter alteri feratur. Quemadmodum ergo in tradenda genesi curvarum hujuscemodi sectionem postularunt veteres; ita, curvis comparatis, licebit nobis secare solida per rectam, quæ per curvæ alicujus perimetrum alteri rectæ æquidistanter moveatur. Interim per istas sectiones curvæ, quæ subnascuntur, non in plana superficie, sed in spatio solido jacebunt. Verum, iis in Geometriam invehitis, dici vix potest, quanta Problemata geometrica solvendi sit copia.

Problema II.

Eodem tempore, quo fertur planum aliquod ex B ad C , occurrat ei corpus A per rectam AC . Quæritur linea, per quam planum a corpore percussitur.

TAB. I
Fig. 2.

Jungatur AB , cui per punctum C parallela agatur CD . Dico, DC esse directionem percussionis.

Con-

Constat enim, motum communem & rectilineum mutuam duorum corporum actionem non perturbare. Itaque, si tam plano, quam corpori, imprimatur motus æqualis, & contrarius ei, quo fertur ipsum planum; corpus percutiet planum, ut prius. Sed communi hoc motu percutitur planum a corpore per rectam AB ; cum eo agente planum quidem quiescat, corpus autem moveatur per AB . Quare etiam sine eo motu communi percussio fiet per rectam DC , ipsi AB parallelam.

Demonstrari id etiam potest in hunc modum. Certum est, motum corporis per AC resolvi posse in duos motus laterales AD , AB . Sed priore horum motuum planum a corpore non percutitur, ut quod motu non dissimili fertur ex B in C . Itaque fiet percussio tantum per motum AB ; adeoque recta DC , ipsi AB parallela, percussio- nis directionem designabit.

Iisdem, ut supra, manentibus fingamus, corpus A elasticum esse. Quæritur linea, per quam illud a plano reflectitur.

Demittatur ex puncto D perpendicularis DE , & sumta portio- ne CE , ipsi CE æquali, fiat FG , dupla ipsius AD . Erigatur deinde perpendicularis altera GH , conveniens cum AD in puncto H ; & erit CH linea, per quam corpus a plano reflectitur.

Etsi enim corpus A percutiat planum solo motu laterali AB , vel DC ; attamen motus alter AD , non modo non destruitur, sed occursum ipsius plani, quod fertur motu non dissimili, augetur, & duplus evadit. Itaque in definienda li- nea, per quam corpus a plano reflectitur, necesse est ad calculum ponere tam motum DC , unde oritur percussio, quam duplum alterius motus AD .

Jam, erecto perpendiculo CK , & agente solo motu DC , ut cunctis notum est, fiet reflexio motibus lateralibus CK , CF . Quare duobus iis motibus addito duplo ipsius AD , nimi- rum FG , continget reflexio tribus motibus CK , CF , FG . Sed duo motus CF , FG , tantundem agunt in corpus, quæ-
tam

tam exierit in illud actionem solus motus CG . Itaque reflectetur corpus duntaxat motibus CK , CG , & propterea erit CH linea reflexionis.

Corollarium.

TAB. I Si recta AC fuerit perpendicularis ad planum, incidet punctum K in punctum A ; adeoque cum fiat CE æqualis ipsi AD , seu BC , cadet etiam tam punctum F in punctum B , quam punctum G in punctum E . Unde linea, per quam reflectitur corpus a plano, erit illa eadem, per quam ipsum planum a corpore percutitur.

Fig. 3.

Scholium.

Pro explicandis Syderum aberrationibus protulit *Brandlejus*, Astronomus Anglus, sequens theoremata: Quodsi lumen ex sydere A perveniat ad oculum C eodem tempore, quo iste per annum telluris motum translatus supponitur ex B ad C ; sydus videri debeat ab oculo, non quidem per rectam CA , sed per rectam CD , ipsi AB parallelam. Veritatem hujus theorematis plerique in dubium revocarunt; sed solutione propositi problematis satis quidem comprobata videtur; cum certum sit, conspiciendum esse sydus ab oculo eadem directione, qua lumen ejus oculum ferit. Ceterum, quod in eodem Problemate expensus sit etiam casus reflexionis, id propterea factum, quia crediderunt nonnulli, posse ope ejus percussione directionem definiri.

Problema III.

Cur in rotæ super planum revolutione circuli omnes interiores describant rectas, æquales rotæ perimetro?

Fig. 4. Sit rota aliqua BC , cujus centrum sit punctum A , radius vero AB . Revolvatur eadem rota super planum BX , usque donec puncto suo B illud denuo contingat. Certum est, circulos omnes interiores describere rectas, æquales rotæ perimetro. Quæritur ratio, cur id contingat.

Quicumque Problematis hujus solutionem aggressi sunt, considerarunt in rotæ latiore duplicem motum; unum quidem pro-

progressivum; & alterum circularem. Putarunt autem, centrum motus circularis esse ipsum Rotæ centrum *A*. Qua in re eis non assentior; cum tale munus subeat potius punctum contactus *B*, circa quod radius *AB* quodammodo revolvitur, interea dum rota portione sui perimetri indefinite parva *Bb* plani longitudinem metitur.

Hoc principio posito, facile erit, ejus, quod quaeritur, rationem inquirere. Sumatur in radio *AB* punctum aliquod *D*. Et, priusquam Rota contingat planum puncto proximo *b*, circulari motu ipsius radii describitur a puncto *D* arcus *Dd*. Quare spatium, quod percurritur ab arcu *Dd*, existente in sectore *ABb*, usque donec evadit *b* punctum contactus, erit *Ddδ*: proindeque eo res redit, ut ostendamus, spatium illud *Ddδ* æquale esse arcui *Bb*.

TAB. I
Fig. 5.

Id vero ostendemus in hunc modum. Quoniam radii *AB*, *ab*, sunt subjecto plano perpendiculares, iidem erunt inter se paralleli; adeoque arcus *Aa*, *Bb*, æquales erunt inter se. Cum itaque *Aa* sit ad *Dd*, ut est *AB* ad *BD*; erit quoque, ut *Bb* ad *Dd*, ita *AB* ad *BD*. Sed *Bb* est ad *δδ*, ut *aB* ad *ad*, sive etiam, ut *AB* ad *AD*. Quare erit componendo, ut *Bb* ad *Dd + δδ*, ita *AB* ad *BD + AD*: & propterea, quemadmodum est *AB = BD + AD*, ita quoque erit *Bb = Dd + δδ*.

Ceterum in Rotæ revolutione super planum aliquod, non modo ab omnibus circulis interioribus, sed etiam ab ipso Rotæ centro, describuntur rectæ, æquales Rotæ perimetro. Id vero ex eodem principio dependet. Nimirum quia, priusquam rota contingat planum puncto proximo *b*, circulari motu radii *AB* describit Rotæ Centrum *A* arcum *Aa*, æqualem arcui *Bb*.

Problema IV.

Paralogisimum detegere *Leibnitiana* Demonstrationis, quod vis motrix definienda sit per factum ex pondere in quadratum velocitatis.

Nominem latet, Cl. *Leibnitium* in ea fuisse sententia, quod vis motrix definienda sit per factum ex pondere in quadratum velo-

velocitatis. Et cuique etiam compertum est, hanc suam opinionem, quam primum in *Actis* his evulgavit, sequenti demonstratione comprobasse.

Cartesiani ipsi fatentur, tantam vim requiri ad attollendum pondus unius libræ ad altitudinem quatuor pedum, quanta opus est, ut pondus quatuor librarum ad unius pedis altitudinem adscedat. Sed ex ostensis a *Galileo* velocitates, requiritæ pro elevandis duobus ponderibus ad eas altitudines, sunt, ut 2 ad 1. Itaque tunc habentur vires æquales, quando pondera sunt reciproce, ut quadrata velocitatum.

Vim hujus *Leibnitiana* demonstrationis infirmare nonnulli studuerunt, reponendo, quod in ea nulla habeatur ratio temporis. Sed observavit novissime *Joannes Bernoullius*, nihil tam facile factu, quam ut duo pondera ad diversas altitudines æqualibus temporibus adscederent, cum satis sit, ea per arcus cycloidales ad altitudines illas attollere. Itaque Paralogismus ejus demonstrationis aliunde repeti debet.

Nimirum principium illud *Cartesianorum* respicit elevationem ponderum, æquabili motu faciendam; nec alia de causa inventum a *Cartesio* in sua *Mechanica*, quam ut ope ejus vires explicaret machinarum, in quibus omnia æquabili motu peraguntur. Cum igitur in *Leibnitiana* demonstratione illud traducatur etiam ad spatia percurrenda motu æquabiliter retardato; inde ei vitium suboritur, nec quidpiam ope ejus concludi potest adversus pristinam vires definiendi rationem.

Quin, habita ratione resistentiarum, quas superare debent, duo illa pondera, cum ad eas altitudines elevantur, luce clarius apparet, definiendam esse vim per factum ex pondere in velocitatem. Sunt enim resistentiæ illæ ipsi gravitatis impulsus, qui in dato tempore sunt, ut ipsa pondera; in temporibus vero diversis sunt, ut pondera & tempora conjunctim. Quare, quemadmodum ex resistentiæ sunt ut 2 ad 1; ita necesse est, ut in eadem ratione fiat etiam vires, quibus eadem resistentiæ superantur.

OPE.

TAB. I ad A. 1734 M. Januar. p. 28, 30, 32, 33.

Fig. I.

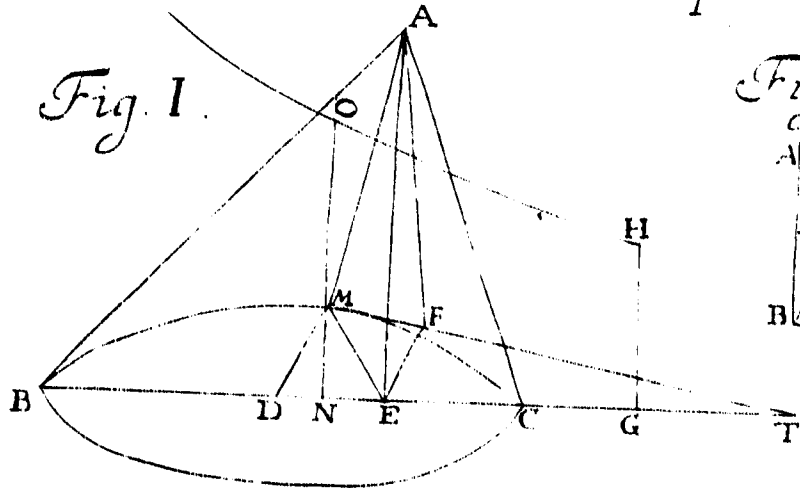

Fig. V.

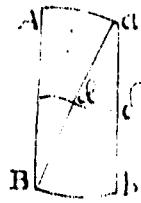

Fig. II.

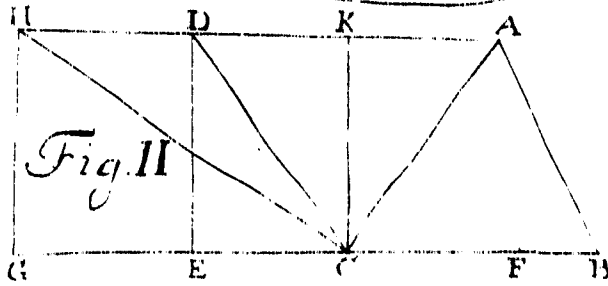

Fig. III.

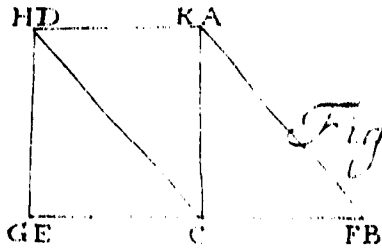
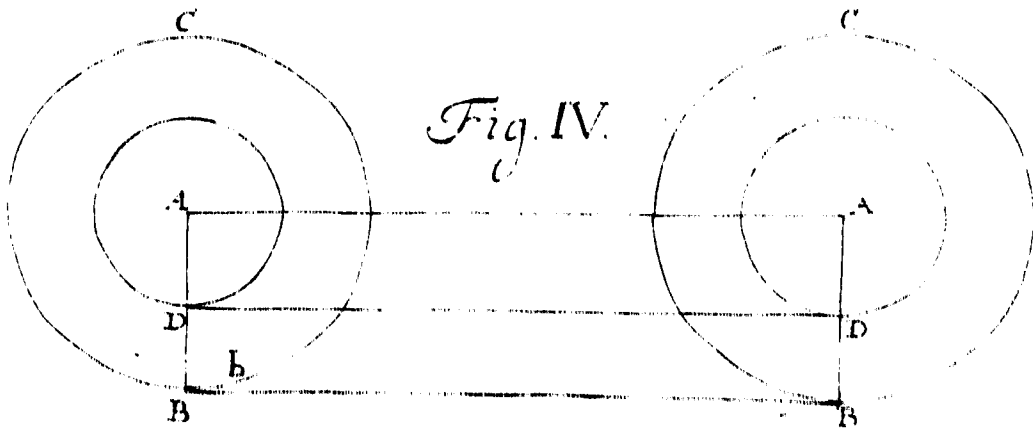
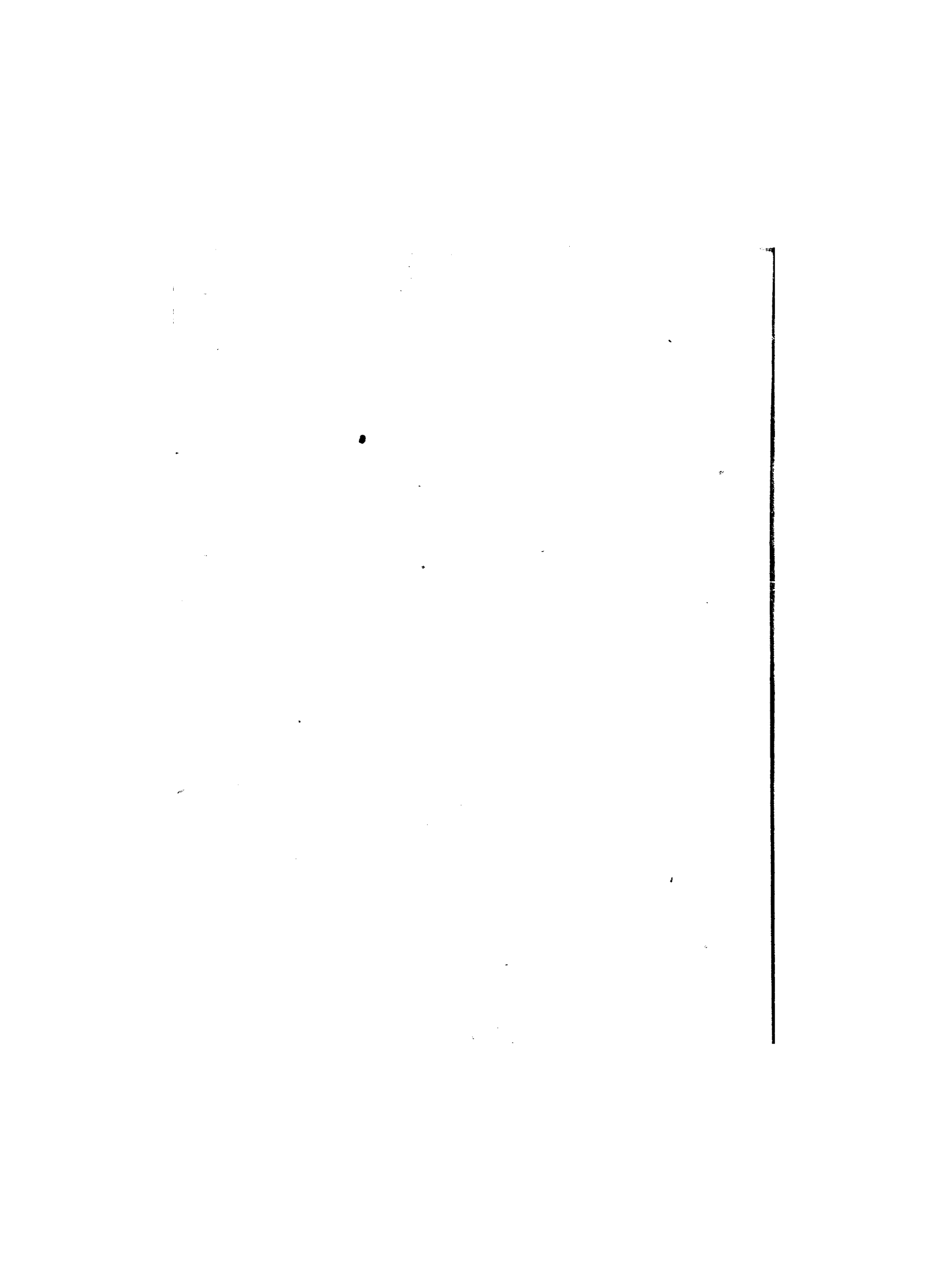

Fig. IV.

MENSIS JANUARI A. MDCCXXXIV. 35

OPERE FISICO-MEDICÆ &c.

h. e.

OPERA PHYSICO-MEDICÆ, IMPRESSA ET
Manuscripta, Equitis ANTONII VALLISNERI,
collecta ab ejus filio, & dedicata Illustriss. & Excell.
Dominis Reformatoribus studii Patavienſis.

Tomus I.

Venetis, apud Sebastianum Coleti, 1733, fol.

Alph. 6, cum Tabb. zn. 51.

Antonius Vallisnerius, Regensis, Philosophus & Medicus insignis, ex nobili & perantiqua stirpe ortus, cum ob maxima sua merita & præstantissima ingenii monumenta summam nominis gloriam atque amplissimos honores esset consecutus, annum ætatis nonum supra sexagesimum ægens, Patavii, ubi artem medicam primo loco cum singulari laude docuit, die 15 Cal. Febr. A. 1730 extinctus est. Ejus Scripta, de quibus in *Actis* nostris iterum ac sæpius mentionem fecimus, nunc conjunctim edere instituit æmulus paternarum virtutum filius: idemque eruditam & amplam præmisit Præfationem, in qua totum parentis institutum amplecti, ejusque in omni Philosophia naturali inventa exponere atque illustrare, conatus est. Iphis scilicet patris vestigiis insistens, qui cum alias, tum maxime in docta sua lectione *de Catena sive nexu rerum creatarum*, admirabilem ordinem & velut cognationem trium naturæ régnorum præclare demonstravit, quid in singulis, cum inferioribus, tum superioribus, hujus catenæ annulis expoliendis, nostro tempore, & potissimum a patre suo, præstitum sit, & quæ sint veræ atque immutabiles naturæ leges, exponit. Hanc Præfationem sequitur Descriptio satis copiosa vitæ, familiæ, studiorum, honorum, Operum, adversariorum, & mortis, *Vallisneri* nostri, desumpta maximam partem ex Commentariis, quos ipse, dum viveret, Comiti *di Perzia* commiserat. Nobis hinc notare paucis liceat, natum eum d. 3 Maji A. 1661, præceptore campriniis usum magno *Malpighio*, Doctorem

rem Medicinæ & Philosophiæ creatum Regii A. 1684, Patavium vocatum ad docendam artem medicam A. 1700, ab Imperatore A. 1722 Medicum Cameræ Cæsareæ, & a Duce Mutinensi A. 1728 Equitem creatum, Academiis & Societatibus Scientiarum, Germanicæ, Anglicæ, Bononiensi, aliisque, adscriptum, locum & honorem Archiatri Pontificii, itemque Professoris Primarii Turonensis, modeste recusasse, ac tandem eo tempore obiisse, quo supra significavimus. Jam, quod ad ipsa Scripta attinet, quæ hoc primum Volumèn Operum *Vallisnerianorum* complectitur, ea nunc sunt ordinæ & breviter a nobis recensenda.

I. *Della curiosa Origine, degli sviluppi &c. i. e. de Curiosa origine, evolutione, & moribus admirandis multorum insectorum, Dialogi duo*; in quibus id potissimum agit Autor, ut variis novis atque accuratissimis experimentis doceat, nulla insecta sponte vel ex putredine, sed omnia ex ovo, produci, secundum certas ac constantissimas naturæ leges. Adjunctæ sunt huic correctiori edioni nonnullæ Annotationes & novæ Observationes, ab ipso Autore maximam partem profectæ, de nidis quorundam insectorum hactenus occultis, de insectis asparagorum, de iis, quæ intra durissima marmora & cretam, etiam sub aqua, reperiuntur, de locustis *S. Joannis*, & de aliis rebus, huc pertinentibus.

II. *Considerazioni ed Esperienze intorno al creduto cervello di bue impietrato, i. e. Considerationes & Experimenta de cerebro bovis, quod habitum fuit pro petrefacto*. Ostendit Autor novo exemplo, quod ipse quam accuratissime examinavit, multisque rationibus, non esse ejusmodi cerebrum vera cerebrum petrefactum, sed materiam osseo-petrosam, ex succo osseo, intra cranium destillante, concretam, verumque cerebrum amplectentem & comprimentem. Docet, quomodo hoc fieri possit, cur adeo duræ fiant hæ concretiones, cur aliquam similitudinem cerebri habeant, & quomodo inde oriantur variæ phænomena, in jumentis, tali cerebro præditis, observata.

III. *Considerazioni ed Esperienze intorno alla generazione de vermi ordinari del corpo umano, i. e. Meditationes & Experimenta de generatione vermium ordinariorum in corpore huma-*

humana. Cum hi vermes prorsus ab iis differant, qui extra corpus humanum reperiuntur; negat Doctiss. Autor, eos oriri ex ovulis posse quæ cum cibo, potu, & ære assumuntur, sed in ipso potius homine nasci, & genus suum propagare, ita, ut ovula eorum, a matribus nutricibusque ad infantes perveniant. Qua occasione multas ridet fabulas, de ranis, lacertis, viperis, aliisque portentis, quæ nata in hominibus narrantur, plurimosque doctorum errores refellit, & varias egregias Observationes affert de lumbricis latis sive cucurbitinis, cum singularibus, tum in catenæ modum coherentibus, de tenuis, aliisque vermibus, in humano corpore obviis. In fine additæ sunt nonnullæ Epistolæ Pacchioni, Lancisi, Morgagni.

IV. *Esperienze ed Osservazioni intorno all' origine, &c. i. e. Experimenta & Observationes de origine, evolutione & moribus variorum insectorum, cum aliis, ad naturalem & medicam historiam spectantibus.* In hoc Tractatu continentur Observationes de musca rosariorum; Animadvertiones circa modum, quo hætenus insecta produci creditum fuit; idea nova, de generali quadam insectorum divisione; Epistola de detecta origine pulicum ex ovo, & de semine algæ marinæ; descriptio vitæ, naturæ & mutationum vermis, qui in pecore, in cavitate frontis prope nasum, generatur; ratiocinium de cæstro Poetarum, itemque de cæstro sive asilo armentorum; Anatomia Struthiocameli; Observationes Domini Laurentii Pataroli, de generatione, victu & mutationibus cantharidum liliorum.

V. *Nuove Osservazioni ed Esperienze intorno alla Storia Medica e naturale; i. e. Nova Observationes & Experimenta, ad historiam medicam & naturalem pertinentia.* Hic agitur de ovariis & ovis vermium illorum longorum & rotundorum, qui in vitulis & hominibus reperiuntur, itemque de polipo quodam viperiformi. Sequuntur attinguntur Epistolæ, partim ab Autore, partim ad eundem scriptæ, in quibus potissimum de vermibus humana differitur. Postremo loco adjectæ sunt literæ Jo. Jacobi Mangetti, cum responsione Autoris de puella sine cranio nata, & molem carneam pro cerebro habente.

VI. *Nuova giunta di Osservazioni e di Sperienze intorno all' Istoria medica e naturale; i. e. Accessio nova Observationum*

num & Experientiarum, ad historiam medicam & naturalem spectantium, de morbo pediculari, & ejus remediis; de origine multorum animalculorum in foliis brassicæ, & de insectis intra infecta; de vini degeneratione in acetum, &c. Compositus est hic Tractatus ex variis Epistolis Physico-Medicis, non solum Vallisneri nostri, sed aliorum celeberrimorum Autorum.

VII. *Istoria del Camaleonte Africano, i. e. Historia Chamaleontis Africani, & variorum animalium, qua in Italia inveniuntur.* In hoc perquam accurato Opere curiosissime omnes *Chamaleontis* partes, ejusque originem, victum, & mores, perspicax Autor persequitur, multosque cum veterum, tum juniorum, errores redarguit. Quod ad colorum mutationem attinet, eam haudquaquam a rerum vicinarum coloribus, sed a singulari cutis constitutione, porroque a calore, frigore, motu & affectu animalis ita dependere docet, ut maculæ flavescens & eodem semper loco permanentes, modo pallidiores & minus conspicuæ, modo pleniore & magis fuscæ fiant. Cujus rei non dissimile quidpiam, neque ad aliam causam referendum, etiam in aliis animalibus, atque adeo in ipso homine, observare licet. Accedunt huic scripto considerationes de lacertis, bufonibus, ranis, salamandris; item de Chamaleonte Mexicano, & de quadrupede ejusdem regionis, pro parvo crocodilo habito.

VIII. *Istoria della Grana del Kermes, &c. i. e. Historia granorum chermes, & aliorum granorum nigrorum, qua reperiuntur in ilicibus circa portum Liburnum, (Livorno,) item insectorum quorundam, in fructibus variis obviorum, conscripta, & ad Vallisnerium nostrum missa a Doctiss. Cestonio.* Adjecta sub finem est Epistola Viri Cl. Maximiliani Speneri.

Einleitung zur Schleswig-Holsteinischen Historie, &c.
h. e.

INTRODUCTIO IN HISTORIAM SLESVICO-Holsaticam, qualis fuit sub Illustrissima & adhuc florente Stirpe Oldenburgica; Autore ADAMO HENRICO LACKMANNO.

Pars II.

Hain-

Hamburgi, apud viduam Felgineriam, 1733, 8.

Alph. 2.

Quam *Prima Pars* Historiæ Slesvico-Holsatiæ concitaverat expectationem, Cl. *Lackmannus* cumulate ornatè explevit. Argumentum neque vile, neque expeditum, in difficiles sæpiusculè nodos incidere videtur. Divisum enim, quod Duces Slesvico-Holsatiæ inter se imperium habent, multas controversias intulit, quæ adeo intricatæ sunt, ut alba & atra discernere, res maxime ardua videatur, ac intus undiquè appareant latebræ. Nemo forsàn in illa certamina periculo ingenti ruere voluit, cum nulla Ducatum Slesvici ac Holsatiæ usque adhuc extet Historia, & eruditissimus Autor agmen veluti antesignanus præcedere cœperit. Multimoda rerum varietas Autori id scripturæ genus, quod temporis rationem habet, commendavit. Nihil ergo, quod ad rem pertinet, prætermisit, quorundam Scriptorum autoritatem tenere nunquam secutus, omnes evolvit, ex annalium vetustate, tum maxime ex Opusculis, quæ speciale discutiunt argumentum, filum historiæ duxit. A *Christiano IV*, Rege Daniæ, & *Philippo*, Duce Slesvici & Holsatiæ, qui eodem ferme tempore rerum potiti, initium alterius hujus *Partis* cœptum est. Primordio statim depinxit Autor noster ingenium *Christiani*, sic pariter ad omnia versatile, ut ad id unum natus, quodcunque ageret, videretur. Quare prudenti ac felici instituto tam veteris Latinæ, quam recentioris Italicæ linguæ instructus sermone, iis præcipue artibus a puero adfuetus est, quas situs & forma regni commendabat. Descripte quoque commemorat, *Philippum*, Ducem Slesvici & Holsatiæ, jus eligendi Principem, quo provinciæ utebantur, impugnasse, atque acriter defendisse, se natum successorem nihil debere suffragiis, & Principatum nullis legibus obnoxium tenere. Ordinum autoritatem aliquantum attenuare & imminuere cœpit, deque ipsorum juribus aliquid detrahere *Philippus*, sæpe iterando eadem, tentavit. Licet enim suffragiorum libertati subscriberet, juratam tamen fidelitatis sanctionem pretio suo emere, & ordinum desideria antea implere,

Pag. 4 seq.

16 & 23.

24.

30.

- plere, vel de juribus eorum sancte colendis fidem dare, negavit. Hinc a Cæsare impetravit, ut Pragæ decima Aprilis, Decreto ad Holfatos dato, eos satis acerbe obsequii admoneret, & quasi seditiosos & turbulentos increparet. Tota lis conciliante *Wilhelmo*, Hassiæ Landgravio, & *Ulrico*, Megapolitano, sic composita, ut *Philippus* nihilo secius in Comitibus Flensburgensibus ante omnia jurato promitteret, nil se contra Jura & Pacta facturum, & postea demum ordines sacramentum
 72 & 77. ipsi dicerent. Porro litigium *Joannis*, Sonderburgensis, cum Rege *Christiano*, Duceque *Joanne Adolpho*, & ordinibus, de communi regimine, quod sibi sanguinis jure vindicabat, natum. Quibus argumentis Dux *Joannes* ad probandum jus suum usus, Cæsaream imploraverit auctoritatem, & sub quo obtentu provinciarum moderandi sui auspiciis, neglectis Imperialibus Edictis, *Joanni* tradere recusaverint, omni accurazione compositum deprehendes. *Joanne Adolpho* præmatura morte extincto, filius *Fridericus* tanto conatu contra facultatem eligendi Principem nisus est, ut illam labefactam demum everteret. Multa animadvertenda hic incidere, & singulari artificio membra & vires civium dividere *Fridericus* studuit, nec quidquam tamen causæ suæ justitiæ deesse voluit, dum Cæsaris *Rudolphi* Decretum, & traditionem in Feudum Holfatiæ & Slesvici ab Imperatore & Rege Daniæ factam pro se facere contenderet. Eodem impendio ac diligentia non minus conquirit, quæ *Christianum IV* bello civili Germaniæ illigarunt, feceruntque, ut pro salute communi arma caperet.
 451. Cum Electores in tanta conversione rerum Bohemicarum ac perturbatione, Mulhusæ coirent, pro Germaniæ difficili statu consilium capturi, *Christianus IV* Electorem Saxoniarum, literis a studio Pontificiorum revocans, domus Palatinæ & Lutheranorum salutem ipsi commendavit. Pugna in albo monte comissa, qua omnis Palatinorum spes eversa, inferioris Saxoniarum aliosque Evangelicæ religionis Principes & Status Segebergam conscripsit. Affuere Rex ipse Bohemiæ, *Fridericus*, cum conjuge, præterea *Christianus*, *Fridericus*, & *Augustus*, ex domo Brunsvico-Luneburgica Principes, Ut omnia
 prius

MENSIS JANUARIi A. MDCCXXXIV. 41

prius amicis consiliis, quam armis, experirentur, decernebant legationem ad Cæsarem, Epistolamque ad Marchionem de Spinola, summum exercitus Cæsarei præfectum. *Henricus Rantzovius & Julius Adolphus a Wintersheim*, Pag. 493 seq. Viennam missi, *Christiani IV* nomine querebantur, exercitum, duce Spinola nimia licentia luxuriantem, agris imminere Palatinis, *Friedericum* vero, fractis jam rebus ad album montem, contra Imperii leges legemque Regiam proscrip- tum, nec ab Hassiaca ditione temperatum esse. Adeo benigne auditi, ut Cæsar humanitate dictuque speciosis minantem Danzæ Regem mitigare voluisse videatur. Superbius Spinola & Hispanico supercilio ad literas, communi Principum nomine conceptas, respondit. Ceterum Autor passim de Viris doctis mentionem intulit, partimque brevia vitæ curricula exposuit, partim quædam memoratu digna tantum notavit. *Tychonem de Brabe*, nobili genere natum, qui tamen non majorum, quibus ortus erat, sed sua, gloria splendorem affectus, *Paulumque Eitzenium*, Theologum quondam illustri laude celebratum, totos nobis sistit. Ille, qui in tanta astrorum cognitione non nisi rerum superarum & cœlestium spectator visus, sibi agrestis puellæ amorem non duxit pudori, sed illam tori sociam adscivit. De *Joanne Wowerio* critica quædam observavit, & ab illo exquisitis rationibus mutæ fidei doctrinæ noxam avertit, de qua *Baudius & Bay- lius* eum appellaverunt. Notæ, quæ cuique §. adjectæ, partim originem & propaginem Principum, partim criticas Observa- tiones fontesque Historiæ, tenent. Demum Cl. *Lanck- mannus*, de Republica & patria & literata optime meritus, A. 1626 secundum hocce Volumen Historiæ concludit, cujus continuatio in omnium desiderium jure meritoque venit.

505.

144 seq.

153 seq.

174.

260 n. u.

EMONIS LUCII VRIEMOET, PP. LINGU.
Orient. Arabismus, exhibens Grammaticam Arabi-
cam novam, & Monumenta quædam Arabica, cum
Notis miscellaneis, & Glossario Arabico-
Latino.

F

Frane-

NOVA ACTA ERUDITORUM

Franoqueræ, apud Vib. Bleck, 1733, 4.

Alph. 1 pl. 10.

Postquam Cl. Autor Grammaticæ Hebraicæ Compendium
 methodo *Altingiana & Buxtorfiana* ediderat, nun-
 etiam de linguæ Arabicæ studiosis bene mereri voluit. Quo
 sine majorem *Thomas Erpenii* Grammaticam in eorum usus
 vulgavit, sed, ne totam ex eorum manibus illam excutere
 velle videretur, omisit hic aliqua, quibus in primis princ-
 ipis carere tirones poterant, & quæ illic legi uberius possunt,
 inter quæ illa maxime de diversis Nominum formis. Si-
 mul tamen operam dedit, ne quem facile in exercitiis ana-
 lyseos Canones destituerent. Addidit ipse illis, quos alibi,
 & imprimis apud *Erpenium & Guadagnolum*, repererat, alios
 quosdam novos, quos singulari autoritatis, qua nituntur, de-
 finitione, dictorum præcipue Alcoranicorum, distinxit, in re-
 liquis nuda exempla, pleraque tamen ex eodem Alcorano
 desumpta, addidisse contentus. Syntax, illic breviculæ, varia
 quoque, sive propria industria, sive libellorum, *Giarumia*, &
de centum Regentibus, ab *Erpenio* editorum, & non semel
Guadagnoli ope, accesserunt. In Speciminibus Arabici ser-
 monis facilia, utilia, & jucunda, gratissimo vinculo conjun-
 xit. Notæ autem miscellanæ ad selecta tantum *Corani* Capita
 pertinent, in quibus passim linguæ Arabicæ usum in Hebrai-
 cæ erudite ostendit, quod ut copiosioribus paulo observatio-
 nibus factum esset, optamus, sed eo sine *Cel. Schulsenii* scri-
 pta commendat. *Glossarium* pro tirocinio illorum, quibus
 justum Lexicon Arabico-Latinum deest, adjecit, ex quo ver-
 borum sensus in speciminibus insertis peti potest, nempe p. 91
seq. Capitibus *Corani* XXII, LXVII, LXXV; p. 109 vita *Mo-*
hammedis ex *Abulpharajo* excerpta, & a *Pocokio* jam edita.
 Pag. 128 Confessione fidei *Mohammedica* ex MSto Arabico;
 pag. 131 Dissertatione religionis *Mohammedica*, ex MSto Bi-
 bliothecæ *Ustrajellina*, continente Responsum ad Tractatum
 Christianorum Insulæ Cypri, refutantium religionem *Moham-*
medanorum, auctore *Mohammedo*, filio *Abi Talibi*, *Auzaiso*

Sapbi, Damasceno; pag. 150 locis quibusdam ex Versione Arabica Veteris & Novi Testamenti allegatis; pag. 160 Eloquentiæ *Hariri* Specimine ex Dissertatione ejus secunda, nuper a Doctiss. *Schulsenso* edita; pag. 166 Carmine Arabico *Abi Zeidi Serugiani* ex Dissertatione *Haririana* prima, & tandem pag. 168 Carmine *Ibn Phered*, Egyptii, de Amore Dei & conjunctione Dei cum creaturis, quod *Jo. Fabricius*, Dansticanus, olim publicavit, ac Specimini suo Arabico, fere primo in Germania, A. 1638 Rostochii edito, pag. 151 inseruit, ac Notulis quibusdam illustravit.

ELOGIUM S. REV. PATRIS LE QUIEN.

Seculum fere est, ex quo virum tanta tamque perfecta exornatum eruditione non vidit Francia, quanta fuit nostris temporibus Vener. *P. Quienius*, mense superioris anni Martio morte extinctus, eruditis omnibus luctuosissima. Bononia est, quæ tanti ingenii virum A. 1661, octavo mensis Octobris die, nobili natum loco, protulit. Nec tamen præter natiuitatem Bononiæ multum debet *Quienius*, a primis pueritiæ annis delatus Lutetiam, atque ibi, tanquam in communi doctorum Virorum schola, primis, quæ vocant, literarum elementis in Collegio, *du Pleffr* vulgo dicto, feliciter imbutus. In qua studiorum palæstra cum ad vigesimum usque ætatis annum non invita Minerva fecisset ingenii viriumque periculum, in Monasterio suburbii *S. Germani* Dominicanorum sacerdotio se investiri passus est. Ast nec hic quidem locus pietati *Quienii* nostri videbatur satisfacere, quippe quem, ut vitam in posterum coleret durissimam, cum alio urbis monasterio commutavit, ibique perpetuum sibi vitæ delegit domicilium. Atque hoc potissimum loco, quicquid ipsi ex elegantioribus literis deerat huc usque, indefesso supplere studio, ingeniumque, antea bonis artibus jam satis excultum, firmare magis atque magis allaboravit. Linguam igitur Hebraicam ante omnia putavit addiscendam, idque viam monstrante perfecte Ven. *P. Massoulié*, quo doctior hanc linguam tunc temporis non erat alter, quique inter alia, quæ communi eruditorum

F 2

plausu

plausu excepta fuere, scripta, illo præ ceteris, cui titulus est: *Divus Thomas sui interpretæ*, nomen suum reddidit immortale. Huic autem linguæ deditus, Græcas literas, quas antea egregie calluerat, non neglexit; & Arabicas tractare erat animo, quarum insignem in sacro studio senserat utilitatem. Quantum, hæc edoctus omnia, profecerit brevi in doctrinarum cognitione, vel ex solo illo bello literario elucet, quod, annum ætatis nondum ingressus trigessimum, *Pezroniæ*que libro, quem inscripsit *Antiquité des temps*, non sine aliqua victoriæ spe, intulit, in quo tam oppuginator intimidus, quam partium suarum defensor stetit fortissimus. Testimonio sunt duo ejus Scripta, quorum altero ad certamen provocavit *Pezronium*, altero ejusdem impetum sustinuit, utrumque conjunctim typis mandatum Voluminibus duobus in 12. Vix autem compositæ inter illos res erant, cum, sumtis iterum contra *Pezronium* armis, Dissertatione, ejusdem libro, quem *Essai du Commentaire sur les Prophetes* nominavit, opposita, novum caneret classicum, quam postea Dissertationem *Annalibus* literariis, quos *Memoires de Trevoux* vocant, A. 1711 insertam deprehendimus. Post bellicos hosce labores in novam *Joannis Damasceni* editionem, quicquid in his artibus poterat, summa contulit industria. Hanc A. 1712 Voluminibus duobus in fol. ex variis editionibus Gallorum, Itatorum, atque Anglorum, nec non manu exaratis Codicibus, collectam, in Latinam linguam translata, doctisque multis decoratam Annotationibus ac Dissertationibus præliminaribus, in publicum prodire jussit. Sappit tamen Noster longe ultra nostrorum literatorum plebem, quæ non nisi edendis aliorum intenta scriptis, famam inde magnamque nomen solet captare. Propriis enim radiis inclaruit *Quienius*, qui & aliis scriptis, ex suo tantum ingenio prognatis, veram sibi gloriam acquisivit, inter quæ *la Panoplie*, contra Schismaticos Græcos sub ficto nomine *Etienne de Altimura* edita, primo loco nominari meretur. Debentur illi, præter hoc, quod nominavimus, scriptum, varii generis Dissertationes, in Diarium *Eruditorum*, quod sub titulo *Memoires de Literature & d' Histoire* prodit, relatæ, ex quibus illa *de Sanchoniastho*, Phœnices scriptore, de *S. Nicolao*, & *Portu Iccio*, præ ceteris de singulari

gulari ejus doctrina testantur. Nec minoris momenti sunt, quæ contulit Noster ad emendandam atque illustrandam *Josephi*, Historici, editionem, quam Angli haud multos ante annos non sine eruditorum plausu curavere. Nunc, ubi ad Opus illud pervenimus, ad quod omnem operam studiumque suum converterat, multa de illo forent dicenda, nisi cavendum nobis esset, ne prolixiori enarratione confectos limites transgrederemur. Sufficiat hoc loco monuisse, in eo multos annos elaborasse *Quienium*, ut Ecclesiarum Orientis atque Africæ absolutam conderet historiam, cujus instituti rationem ipse Autor exposuit in Dissertatione, A. 1713 sub titulo: *Oriens Christianus & Africa*, in publicum edita, ad quam Lector nobis erit remittendus. Non contigit tamen *Quienio* nostro tam felici esse, ut ipsos universi Operis videret natales. Non enim nisi Tomus primus ipso vivente prodit, quem tamen subsequi quam proxime poterit alter, ita scilicet ad subeundum prelum paratus, ut ne lima quidem ulterius egeat. Moram hanc, licet longiorem, quam quidem expectatio ferebat eruditorum, non accusabunt tamen, quibus innotuit controversia, quam cum *P. Courayerio* de Ordinationibus Anglicanis habuit Noster. Adeo enim se illi dederat Vir ad doctas lites fore natus, ut præter refutationem, quam duobus Voluminibus in 12 edidit, replicam etiam, quam vocant, & Epistolam, in *Mercurio Gallico* mense Aprili A. 1731 publicatam, hac de re in vulgus emitteret. At non ex folis scriptis *Quienii* nostri elucet, quantæ Vir fuerit industriæ; sunt & commercia literaria, quæ cum viris habuit nostri Seculi literatissimis. Præter amicitiam enim, quam cum *P. Montfauconio* sex atque quadraginta annos coluit arctissimam, cum Viris etiam doctissimis, *Renaudot*, *de Fleury*, *de Longuerue*, *des Thuilleries*, *P. Harduino*, *Simone*, *Ernesto Grabbé*, *Maurocordato*, ultimo *Wallachia* Principe, & cum *Chrysante*, Episcopo olim Hierosolymitano, nec non cum Viris aliis per omnes Europæ partes celebratissimis, commercium frequentissimum aluit. Animi dotes, quas a natura acceperat Noster, si spectes, pietate ac probitate vitæ cives suos fere omnes anteivit. Si quid præterea

restat, quod ad commemorationem vite ejus pertinet, hoc certe erit, diversi generis scripta, quæ lucem nondum viderunt, in scriniis defuncti fuisse reperta, atque inter illa præ ceteris Historiam Bononiæ, quæ num sua aliquando egressa sit tenebris, nostrum non est harolari.

NOVA LITERARIA.

Omnibus non modo Italix eruditis, sed & exteris, fama comperit, quantum boni Hetrusca Cortonenfis Academia in eruendis & illustrandis Hetruscis ac Romanis antiquitatibus semper afferat literariæ Reipublicæ universæ. Hinc, cum nuper hac de re Dissertationes quædam de præcipuis hujusmodi antiquitatibus, per Viros eruditos collectis, nec non historiis, ad nobilissimos urbis Romanæ Bibliopolas, *Laurentium, Thomam, & Nicolaum Pagliarinos*, pervenerint, hi omnibus interioris literaturæ & veterum monumentorum studiosis gratum facturos ducunt, si hæc sumptibus ipsorum luci donentur publicæ. Ut autem hujusmodi rerum amatoribus, quid ab ipsis in hoc Opere præstitum sit, innotescat; certiores hos faciunt, typis elegantissimis excusum Opus, æneisque Tabulis ornatum, potiora antiquorum monumentorum ac Hetruscorum rituum insignia referentibus. Idque, Deo favente, quam proxime proditurum, significant. Si vero, ut sperant, gratiam ejus laboris aliquam ab eruditis inierint, singulis annis singulos Tomos edere, ipsis est propositum.

Absolutis feliciter, intra constitutum anni unius spatium, quatuor Tomis prioribus *Thesauri Juris Romani, continentiis rariora meliorum Interpretum Opuscula*, masculinæ & elegantioris Jurisprudentiæ cultores optarunt, ut ad *quintum Tomum* edendum se confestim accingeret *Joannes Braedalus*, Bibliopola Ultrajectinus. Si qui vero exigua, quæ interjecta est, moræ impatientes fuerint, hos sibi æquiores fore confidit, ubi justas morandi causas acceperint, quæ duæ sunt; altera, quod in urgendo primo Opere assiduus labor atque in perficiendo celeritas ipsum ita totum occupavit, ut, relicta ceteris, hoc unum agere coactus fuerit. Itaque interrupta negotia resumenda fuerunt, damnumque inde metuen-

dum

dum oportuit reparari. Altera causa est, quod non tam facile fuit libellos, qui simul rari, parvi, & utiles essent, undique conquirere; quin vel unus aut alter aliquot mensium moram injicere potuit. Tandem vero Cl. *Ev. Gese* Opusculorum seriem, infra adscriptam, ex immensa copia contexit, eamque Ill. Vir *Corn. van Bynkensbek*, qui & ipse majorem eorum partem de sua instructissima suppellectile liberali manu contulit, suffragio suo probavit. Sunt vero hæc: Hieronymus Grossotius *de Ufucationibus*; Idem *ad l. Lecta 40. D. de Rebus creditis*; Marrii Arcadii & Petri Aldobrandini *Interpretatio l. 1. C. de Edendo*; Jacobi Curtii *Emasor, i. e. Conjecturalium, Libri VI*; Antonii Guiberti Costani *Questionum juris memorabilium Liber*; Pardulfus Pratejus *ad legem Juliam de fundo dotali*; Idem *ad Tit. Inst. de Officio judicis*; Eiusd. *Veteres populi Rom. leges*; Antonius Lascurius, Julius Pacius, Joannes Mercerus, Davydargenteus, & Marqu. Freherus *ad l. Frater a fratre 38. D. de Conditione indubiti*; Petri Grangiani *Paradoxa Juris Civilis*; Elberti Leonii *Prælectiones in Tit. C. de Jure emphyteutico*; Claudii Chiffetii *de Jure fideicommissorum Libri IV*; Idem *de Substitutionibus*; Idem *de Portionibus legitimis*; Idem *de Secundo Capite legis Aquilia*; Gulielmi Ranchini *Variarum lectionum Libri III*; Joannes Solorzanus *de Parricidii crimine*; Jacobus Lefchasserius *de Vocabulis ad Geographiam Juris Rom. pertinentibus*; Josephus Fernandez des Rets *ad Tit. D. de Inordinatis & relegatis*; Benedicti de Jesu Christo *Nova veteres vindictæ dignitatis & auctoritatis Juris Civilis*; Justus Linzerlingua *ad l. 5. D. de Navitico favore*; Tullani de la Rue *Amena Juris Observationes*; Jo. Koolius *ad Legem Ateriam Tarpajam de multis*; Everardi Ottonis *de Vita & scriptis Servii Sulpicii Liber singularis*; Eiusd. *Alfenus Varus, ab injuriis veterum & recentiorum liberatus*. Claudent Tomum Indices V in univ. versum Opus. Quodsi diu quasitas Ed. Guldeitz *Karlas lectiones*, & Henr. Ernlii *Catholica Juris*, beneficio eruditorum obtinere licebit, ea forsitan in *Gese* vel *Ranchini* locum substituet. Hæc ergo Opuscula, additis Legum numeris, & Autorum Capitibus suppletis, castigatiora iis legibus recudere ipsi est constitutum, quæ sequuntur: 1) Chartæ nitor, typo-

typorum elegantia, librique forma in Folio, eadem erit, quæ in prioribus Tomis; literarum autem forma in Programmate, sigillatim edito, conspicienda præbetur. 2) Quintus hic Tomus cum Præfatione atque Indicibus explebit folia integra, sive plagulas, 270 vel 240, cum rubrica tituli, atque pictura ænea, vulgo *Vignet.* 3) Præter numerum inscribendorum exemplarium haud ullum imprimetur, nisi quantum ad supplenda illa præcedentium Tomorum exemplaria, quæ tunc subscriptorum numerum excefferunt, requiritur; ita, ut omnes, qui negligent hunc quintum Tomum subscriptione sua redimere, in perpetuum carituri sint occasione integram *Theſaurum* explendi. 4) Pretium chartæ minoris erit *fl. 10 cr. 10*, i. e. duorum ducatorum Belg. majoris, sive augustæ, *fl. 16*. Utriusque pretii dimidium tantum representabitur, quando nomina dantur, altera pars solvetur, quando exemplaria traduntur. 5) Nomina redimentium admittentur usque ad Cal. Martias hujus Anni, quo tempore Opus incipiet prelum exercere. 6) Tradetur illud statim, quamprimum erit absolutum, quod intra annum spatium, (ut sperat, & omni ope conabitur,) perficietur. 7) Nomina inscribentium Operi præfigentur, & si redemptorum sinceritas atque frequentia animum ipsi addet, favente supremo Numine, constituit deinde quoque in lucem emittere *Francisci Balduini* Opera minora, *Scipionis & Alberici Gentilis*, fratrum, Opuscula, & *Guilhelmi Marani* Opera omnia. Qui quatuor priora hujus *Theſauri* Volumina sibi adhuc parare cupiunt, poterunt eorum compotes fieri intra id tempus, quo subscriptio durat, pretio *flor. Belg. 45*, ut & novas Præfationes seorsim comparare *fl. 2 cr. 10*. Hi vero, qui nomina ad eos Tomos redimendos jam ante dederant, neque tamen eos ab ipso repetivere, morientur, ut relicta illa exemplaria intra idem tempus accesserint, quo elapso, jure suo excident, neque deinde minori pretio illa comparare poterunt, quam hi, qui nomina non dederant. Subscriptiones ad hunc Tomum iidem Bibliopola recipient, qui ante, cum Tomi priores IV ederentur, operam hæc susceperunt.

Supplementorum ad Albo nostra Tomi X haud ita pridem Sectiones XI & XII prodire, cum duplici in universum Tomum Indica.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Februarii Anno MDCCXXXIV.

MARMORUM ARUNDELLIANORUM, SEL-
denianorum, aliorumque, Academiae Oxoniensi dona-
torum, cum variis Commentariis & Indice,
secunda Editio.

Londini, apud Guil. Bowyer, 1732, fol.

Alph. 7 pl. 10, cum impressis passim imaginibus zincis.

Altera hæc vocatur Editio cum respectu ad *Prideauxia-*
nam anni 1676, cum *Seldenus* Arundelliana tantum
Marmora A. 1628 ediderit, nuper inter Opera Viri recusa. Pro-
curavit eam Vir sæpe nobis laudatus, *Michael Maittaire*, &
dedicavit Celsissimo *Thoma*, Norfolciæ Duci, nepoti *Henrici*,
Norvicæ Comitit, qui ab avo suo, *Thoma*, Arundellæ Comi-
te, conquesta Marmora Academiae Oxoniensi donavit A. 1667;
cujus rei ut testator maneat memoria, Cl. *Maittaire* Episto-
las aliquot, ea de re scriptas, & ex avtographis desumptas, Præ-
fationi subjecit. Repræsentatur hic textus (una cum Appen-
dice) Marmorum Græcorum primum, deinde Latinorum, li-
teris majusculis; & quatuor Hebræorum; Græcorum postea
minusculis; apposita Latina *Jo. Seldeni*, *Humpbr. Prideaux*,
& *Jo. Pricat*, interpretatione; subnotatis, ubi opus erat, va-
riantibus interpretum lectionibus. Sequuntur *Jo. Seldeni*
Commentarii, quales adhuc fuere. Neque enim in lucem
pro-

Pag. 99 -
197.

- protracti sunt ampliores Commentarii, quos reliquisse *Seldenum*, ex *Vossio* audivit *Colomescus*, si vera narrat p. 330 *Opp. edit. Fabric.* Tum *Jo. Pricai* in Marmor tertium novæ dispositionis, de qua mox dicemus, Notæ, ex illius Observationibus in *Apuleji Apologiam*, A. 1635 Parisiis, 4, editis, repetitæ. Tum *Jacobi Palmerii a Grensemesnil*, Supplementa ac Notæ ad Chronicon Marmoris Arundelliani, a Cl. *Seldeno* publicati, excerpta ex ipsius Exercitationibus in optimos fere Autores Græcos. Porro exhibentur ex *Prideauxii* editione *Tb. Lydiati Annotationes ad Chronicum marmoreum*. Ex Chronico autem Canone *Jo. Marsbami*, quæ is de æra Attica ad idem Marmor commentatus est. Jam sequitur *Humpbridi Prideaux* perpetuus in Marmora ab ipso edita Commentarius. Sed *Sertorii Ursati* de Notis Romanorum Commentarium, quem suæ ille editioni adjecerat, tanto securius omissum a se ait Cl. Editor, quod Anno demum 1723 Parisiis, in 8 recusus, rarior esse desuit, ea vero, quæ ad Marmora hæc proprie pertinent, in Indicem sunt conjecta. Cumque passim *Seldeniana* suis intexerit *Prideauxius*, diligenter hic remittit Lectores Editor ad hujus editionis paginas & versus, ut adeo nihil incommodi oriaur Lectori, quod sua suo ordine proposita *Seldeno* hic relinquuntur. Jam sequuntur *Tb. Reinesii* Notæ, ex ejus Syntagmate Inscriptionum huc relatæ, *Jac. Sponii* aliquot ex *Miscellaneis* eruditæ antiquitatis, itemque *Edmundi Cbisbull* nonnullæ, ex *Asiaticis Viri doctissimi* Antiquitatibus decerptæ; ac *Thome Smithi* pauculæ ex Epistola de septem Ecclesiis *Afiæ*, ubi quasdam Inscriptiones primum publicavit. Sed etiam ex *Richardis Bentley* Dissertatione in *Pbalaridis* Epistolas aliquot Observationes in hanc Syllogen retulit Editor, Anglice quidem, cujus rei hæc affertur causa: *Excerpta illa ex Anglico sermone in Latinum vertere mihi religio fuit; ne sua per versionem barbaram fuisse corrupta Vir in Criticorum gente fama & nominis celebritate potens quereretur.* Similemne causam habuit? certe nullam dixit, cum Italice proposuit Ill. *Scipionis Maffei* Versionem Italicam & Explicationes antiquissimorum Marmorum duorum ex ipsius de Italia

lis Interpretibus libro. Reginam Inscriptionum ipse vocat *Massejus* primum illud Marmor chronicum, quod cum fœderis tabulis inter Smyrnenfes & Magnesianos Italice, ut diximus, interpretatum hic datur. Ex *Henrici Dodwelli* de veteribus Cyclis Opere hic exhibentur Tabulæ, Marmor illud primum illustrantes. Claudis agmen ipsius Cl. Editoris Conjecturarum & Annotationum cum in ipsa Marmora, tum in varias ad eadem doctorum Virorum Commentationes, Specimen, atque Index, quo inprimis hæc editio superiorem vincit. De utroque aliquid dicitur, cum hoc ante observatum fuerit, discessum esse ab ordine *Humphridi Prideaux*, qui eum servaverat scilicet, quo in Cimeliarchiis Oxoniensibus collocata tum erant Marmora. Inde vero cum post translata fuerint, & aliter disposita; potius visum est, temporis & dignitatis quadam ratione habita ea collocare, & reginam illam, quam vocat *Massejus*, Inscriptionum primo loco ponere, tum fœderis inter Smyrneos & Magnetes, itemque alterius inter Hierapytnios & Prianios, Tabulas; ac deinde uti quæque merebatur, ea fere ratione, quæ a *Grutero Reinesio*que observata est, ita tamen, ut primo Græcæ omnes, deinde, eodem ordine servato, Latinæ ponantur. Cl. Editor, ut in aliis rebus, ita hic etiam, habuit rationem commoditatis lectorum, perfecitque Tabella quadam, ut facillime conferri sua editio cum præcedentibus possit. Ad suas Observationes usus est tribus Oxoniensis editionis exemplis, ad quæ *Thomas Smithus*, *Jo. Pearsonus*, & *Gu. Stratford*, quædam adscripsere. In his igitur Observationibus diligenter notat *Maittaireus* diversam lectionem non modo editorum diversorum, sed etiam singulorum, a se ipsis aliquando dissidentium. Quid ipsum impediverit, quo minus ad ipsa autographa lapidea exigeret id genus varietates, neque ipse commentoratur, neque nostrum est divinare. Videbatur sane operæ pretium, Oxoniensis Academiæ alumnus (qui hanc matrem suam etiam in fronte libri alloquitur,) collectas dubitatiunculas, instituta, qua diximus, collatione, vel discutere, vel, solvi hodie non posse, indicare: & apparet, inspecta fuisse Marmora certe quædam, ex figuris hic recens editis:

Pag. 555.

556.

573.

pleræque enim ex antiquis laminis expressæ sunt, licet recentatis. Alia materia notarum sunt formulæ similes, apud alios Autores observatæ. Inprimis plures jurisjurandi fœderalis formulas comparatas inter se dedit Vir Cl. Nec desunt Grammaticæ Animadversiones. Ad hoc ultimum genus etiam pertinet, quod observat, vocem *δια* post *ἐπέμνυμι* potius *Δια*, h. e. *Jovem*, notare, cujus alioquin nulla fieret mentio, quam ut adhuc acceptum fuerat præpositionem *διαί*. De jota conjunctivorum tertiis personis adscribendo, illud adjicere poterat, in *Aristis* passivis plane præter rationem illud adjectum videri, neque adeo vitiosum esse, cum *Inscr. II, 58, συναφραγιάθη* in ea constructione legitur, quæ conjunctivum admittit; aut *ibid. 101 προσορίσθη*. Sed docet tamen Viri Cl. Index, etiam hic adscribi ordinarie in antiquissimis Marmoribus jota. In eodem Marmore 98 (operarum errore non respondet sibi hic versus ejusdem Inscriptionis majusculis & item minusculis literis expressæ: est hic in majusculis versus 99.) ita legitur *μετὰ πάσης προθυμίας προσεδέξαντο ταξιόμενα ὑπὸ τῆ δῆμῃ*. Hic *Maittairius* primo *ταξιόμενα* derivari ait a verbo *ταξίω*, cujus, ignoti alias Lexicis, conjugatum fit *ταξιώτης* apud *Suidam*; sed multo nobis fit verisimilior, quam subjungit, conjectura, *ταξέμενα* esse *τὰ ἀξιόμενα*, quæ *digna judicata sunt*. In Indice neque verbum *ταξιόμενα* posuit, neque sub *αξιώω* hunc locum attigit. Ceterum simile est u. 107, itemque 108, *τάλλα* pro *τὰ ἄλλα*. In ultimo versu hujus Marmoris ita legitur, *εἰπαστηλαστα: ανατεθησομενας εντοις προισυποτετθδημεκη* - - - (sex literas deficere ita notatur) *εκμαγνησιας αναγραφαιφθαιδεαυτοκαμενταις δημοσιαις*; supplet *Prideauxius* *καὶ τῶν ἐκ μαγνησίας*, & contra illud *εκ* ante *Μαγνησίας* omittit. Discutiendum remittere se dicit hoc sagacioribus Cl. Editor. Non autem videtur opus magna ad eam rem sagacitate. Quid enim pronius, quam supplere sex literas *βουλης*; illud *εκ Μαγνησίας* tanto minus habet dubitationis, quod paulo ante *τοῖς ἐκ Μαγνησίας* est, h. e. Magnetibus. Obiter hic exhibetur Catalogus accuratus Opusculorum *Lydiati* Chronologicorum, Occurrit etiam aliud,

aliud, quod subducere Lectoribus nolumus, cum Historiæ literariæ causa legant omnes *Acta* nostra, interiores literas aliunde fere petant. Observat Cl. Editor, sæpe τῆν ut in *Prideauxii* Commentario cum indicativo construi, (quale quid in *Burnetii* Theoria telluris, & alijs præstantissimorum cetera hominum scriptis pluribus, sæpe a nobis observatum meminimus, adeo quidem, ut difficilius ab Anglis hunc errorem cavere, instar observationis certæ olim habuerimus,) & plura ejus rei exempla profert, negatque, (quam candidè, ipse viderit,) non potuisse ipsum Autorem in eodem ita sæpe luto hæerere. Sed per hanc occasionem Epistolam profert Anglice scriptam ab Ill. Viro A. 1720 ad *Robertum Pearse*, qui tum in animo habebat edere hæc Marmora. In hac proficitur, scriptum illum Commentarium *Jo. Felli*, Episcopi, jussu a juvene admodum, qui vix tum Baccalaureus Artium esset, & ita scriptum, ut, quæ vix dum siccæ essent ab atramento, chartæ statim tradendæ essent typographis. Incidisse porro librum in compositorem typographicum, imperitissimum hominem; cumulum malorum fuisse, quod is, qui specimina typographica emendanda susceperat, in amore mulierculæ occupatus, aliud subinde ageret. Itaque rogat *Pearsum*, cum sibi jam non sit otium emendandi libri sui, ut diligenter, quicquid vel a se, vel ab alijs, peccatum sit, corrigere velit. Ac *Pearsum* quidem a conatu illo edendi hæc Marmora decessisse, modeste dolet *Maittairius*, ipse vero pergit pluscula annotare, quibus vel augeantur *Prideauxii* Annotata, vel emendentur. E. g. dixerat ille p. 457. 37. sacerdotes fœminas Dearum, non item Deorum, fuisse: Pythiam Delphis non sacerdotem, sed vatem. Hic Noster non tantum laudat *Virgilii* illud *Æn.* 6, 35, *Phæbi Triviaque sacerdos Deiphobe*, & v. 544, ubi magna sacerdos vocatur, verum etiam Inscriptionem, in vico *Corebridge* Northumbriæ inventam, ubi votum solvit, lapidem certe ponit *Herculi Διοδώρα Ἀρχιέγεια*. Possit aliquis illud primum obijcere Cl. Editori, *Sibyllam* illam *Virgilianam* sacerdotem dici non respectu *Phæbi*, sed *Trivia*, seu *Diana*: in *Corbrigiensi* autem Inscriptione non illud dici, *Herculis Ἀρχιέγεια* fuisse

Pag. 575.

579.

Deodoram; sed alterius forte nominis, de sexu sequiore. Majori forte jure provocasset ad *Pausan. Corinth. p. 76, 5, Wechel.* Ἐστὶ δ' ἂν ποσειδάωνος ἱερὸν ἐν τῷ Ἰνῶ (de Calauria Insula loquitur,) ἱεράται δὲ αὐτῷ παρθένας. Apud eundem *Eliac. II p. 197, 32, Sospolis ἐπιτοκίους δαίμων* Eleorum, habet sacerdotem vetulam. Et affertur ista scribentibus commode *Jo. Harsleji* Britannia Romana, de quo libro præclarissimo alias dicimus. Hic non modo eundem lapidem exhibet inter Northumbricos n. 106, sed etiam ex *Gruteriana* Inscriptione p. 319, 4, & ex priore loco, quem modo laudavimus, *Pausaniae*, itemque ex alia Inscriptione apud *Montfauconii Palaogr. Gr. p. 160* ostendit, fieri potuisse, ut mulieres sacerdotio Deorum marium fungerentur. Neque tamen id dissimulamus, videri subesse peculiarem causam, quoties fœmina sacerdos Dei est. Ita *Sospolis* ille parvus puer fuit, quem vel mater, vel nutrix obtulisse *Eleis* dicitur. Ita Neptuno Calauriæ non ultra pubertatis initia ministrat virgo sacerdos. Sed non licet nobis evagari extra oleas. Cl. *Maittaire* in suis Observationibus quas Inscriptiones neglexerat communi caractere & minuto Græcorum proponere *Prideauxius*, supplet; si quæ post illud tempus illustratæ sunt, indicat, vel etiam longos fati librorum locos proponit. Ita p. 590 seq. exhibet *Patricii Junii* in secundum Marmor Observationes ex ipsius autographo, satis longas. In fine ex *Cibisullo* præsertim & aliunde concludit, quæcunque pertinent ad illustrandum nobile Decretum Lacedæmoniorum Ephorum contra *Timotheum*, a *Boethio* conservatum principio libri de Musica. In ipso autem Indice sub P profert fragmentum Epistolæ *Jo. Seldeni* ad *M. Meibomium*, ubi is illam in ρ mutationem $\tau\epsilon\sigma$ ex imperitia natam cum *Meibomio* pronuntiat, & expungenda verba *Boethii*, literam S in R vertentium. Sed respondet ipse, & aliunde etiam constare de illa Lacedæmoniorum consuetudine: & laudaverat (p. 595 ad s & t) *Strabonem* pag. 448 & 221, *Plat. p. 297, Pbrynich. p. 18, Eustath. p. 492, 14, p. 279, 33, p. 114, 33.* Ex *Hesychio Casaub. ad Athen. p. 614 seq.* Quod *Scaliger* jam miratus est ad *Manilium*, nihil tale reperiri apud *Thucydidem* in formulis fœderum, nec in *Lystrata Aristophanis*: etiam

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXIV. 55

occurrit apud hunc, v. g. ἔλθοιμι, cum sit apud illum ἐλθεῖν, &c. Claudit totam Collectionem Tabula fœderum inter duos Cretæ populos, Latios & Olontios e Marmore vetusto, quo rusticus quidam in agro Cydoniensi pro mensa usus fuerat, publicata primum separato folio Venetiis, tum a *Chisbullo* Antiquitatibus Asiaticis inserta: & Allariotarum ad Parios responsum, post alios ab eodem Cl. Viro in libro laudato vulgatum: ubique autem apparent diligentæ *Maittariana* vestigia, quæ præsertim in Indice elaboravit, ubi Observationes Grammaticæ de literarum permutatione, nomina propria, voces Græcæ, Latinæ, nomina Autorum laudatorum, aut emendatorum, uno omnia tenore & unius Græci Alphabeti serie comprehensa leguntur.

SYNOPSIS TOMI PRIMI DE ACTIS SANCTORUM Mensis Augusti, collectis, digestis ac illustratis a JO. BAPT. SOLLERIO, JO. PINIO, GUIELMO CUPERO, PETRO BOSCHIO, Societatis Jesu Presbyteris.

Hanc, cum liber ipse nondum venerit ad manus nostras, prout ab Autoribus publicata est singulari Programme, more nostro huc transcribemus integram:

Exacto non ita pridem mense Julio, ordine subsequitur Augustus, ejusque adeo Tomus primus, in serie totius Operis tertius supra trigesimum, solos primos quatuor dies completens, Sanctosque nominatim expressos centum ac viginti quatuor, præter classes nonnullas Anonymorum sub famoso Abenec, Persa, aliisque Christiani nominis persecutoribus, diverso tempore martyrii laurea coronatorum. Inter Sanctos autem, de quibus hic nominatim agitur, servata est recepta dispositio, ut in solitas classes ex more dispecantur secundum triplicem Ecclesie statum, Ecclesiasticum nimirum, Monasticum, & Secularem, solito etiam regionum ordine minime neglecto; sæminis vero, cujuscunque conditionis aut status fuerint, quartam & postremam classem constituentibus. Ex antiquo Fœdere elucent inclytissimi fratres, dicti Machabæi, de quorum vetusto juxta ac recepto catholico cultu agitur, nec non

ds

de præclaris encomiis, quibus ab ipsis Ecclesiæ primordiis a Sanctis Patribus exornati sunt. Neque vero ab ipsis divelli potuerunt Mater fortissima, & gloriosus senex Eleazarus. Quorum omnium gesta ac passio a variis, metro etiam, olim exornata, fidelissime reddita sunt, non aliunde, quam ex ipsa Canonica Historia. Neque de sacris ipsorum reliquiis, earumque variis locis veneratione, quidquam prætermisum est, concertationibus inter varias civitates, quoad licuit, utcunque compositis.

EX STATU ECCLESIASTICO.

Aristarcho, Pauli discipulo, si non dignitate, saltem antiquitate, primus debetur locus. Fucritne Thessalonicensium Episcopus, ac subinde Martyr, disquiritur: fuisse individuum Apostoli comitem & concaptivum, ex Magistri testimonio certissimum est. Stephani, Papæ I, ingentes pro Ecclesiâ exantlati labores satis noti sunt, uti & agitata controversia super hæreticorum rebaptizatione, adversus Cyprianum aliosque ab ipso definita: de quibus omnibus, uti etiam de pluries translatis reliquiis, accurata redditur ratio. Quemadmodum & dubia multa explicanda fuerunt, quæ de Aspreno, primo Neapolitano Episcopo, circumferuntur: de baculo & ara S. Petri, deque illius ordinatione, ab hoc præsertim facta, de arate, aliisque, ad ipsum spectantibus. Non tantum negotii faceffit Maximus, Pataviensis. Petri Anagnini nobilitas, monachatus, gesta in curia Romana, legatio Byzantina, peregrinatio Hierosolymitana, exstructa demum insignis Ecclesiâ, aliisque gesta, abunde illustrata sunt. Agabini, Veronensis, cultu potius, quam gestis, celebris, non recte ab aliquo scribitur sedem Cæsariensem in Palæstina prius occupasse. Raynerium, Spalatensem, pluribus præclare gestis memorandum, illustrem fecit martyrium, pro Ecclesiâ suæ juribus ab impiis toleratum. Augustini, ex PP. Prædicatorum ordine, Zagabriensis Præsulis, pro Cleri institutione & pace inter Hungaros concilianda Orationes relatæ sunt, ipse demum ad sedem Lucerinam in Apulia translatus, eam postmodum sacris suis spoliis ditavit. Undecim Sanctos Præsules suppeditat Gallia, quorum agmen ductis

ducit Arcadius, Bituricensis, non multis quidem, sed solide, laudatur, quod de Nectario & Vero, Viennensibus, etiam praedicandum est. Non minus illustres sunt Euphronii bini synonymi, Turonensis atque Augustodunensis, quorum ille encomiaster omni exceptione majorem nactus est Gregorium Turonensem, hic vero meritis etiam laudatus a sacrarum Scripturarum studio ceterisque virtutibus Episcopo dignis, quibus mirum in modum excelluit. Exuperius, Bajocensis, post sanctissime administratam Ecclesiam ibi honoratus, metu barbarorum in intericrem Galliam transferri debuit, unde Corbolicum tandem perductus, summa ibidem veneratione hodiernum colitur. Quae Bandarido, Suesstonensi, toleranda fuerint, satis explicata sunt. Auspicius Aptæ in provincia apud suos meritam venerationem obtinuit: Serenus vero, Massiliensis, Blanderati in Insubria eo loco habetur ab incolis, ut ejus ibi cultus majora capiat incrementa, pretiosis etiam monumentis expressa. Bertharii, Carnotensis, vitam, & qua ad eam spectant, diligenter etiam erudrata invenies: quod idem dici potest de Gaufrido, Cenomanensi. Oxomensis, seu Uxamensem, in Hispania Ecclesiam rexerit Petrus, Monachus, origine Gallus; utrum in canobio Saguntino, non satis constat: a Bernardo Toletano ad insulas promotus est, quibus dignissimum fuisse & gesta & signa demonstrarunt. In Germania gloriose floruit Gundekarus, Eyssetensis, tum in vita, tum post mortem mirum in modum munificus, ut ex ditata Ecclesia & subsequitis insignibus miraculis facile intelliges. Nec minus illustrem suggerit Anglia Ethelwoldum, ex Abbate Abendonensis Wintoniensis Ecclesiae Praesulem, cujus miranda gesta fideliter ac fatis fuse tradidit Wolstonus, Monachus. Tertullianus Presbyter ac Martyr Roma & Aniceti in Gallia celebris est, uti & Severus, Presbyter in Novempopulonia Galliae.

EX STATU MONASTICO.

Dalmati, seu Dalmatii, Archimandrita, cum Fausto, filio, Monacho, singularis converso & vita monastica in Fastis Graecis solemniter memoratur. De Gregorio, Abbate Nonan-

tulano, pauca supersunt. Succedit autem latissimus campus in gestis Waltheni, Abbatis in Scotia, temere confusi & duplicati, quibus ad rectam normam reducendis labori minime parvitum est. Neque facilius fuit ea digerere, quæ Hiberni satis liberaliter de suo Abbate Luano, seu Lugidio, paulo intricatiora tradiderunt. De Jonato, Marchianensi in Belgio Abbate, dicta sunt, quæ reperiri potuerunt, omnia; impudent sibi hymnistæ, quod plura rogati non suggesserint. Ut numero, præstantia ac varietate excellere admiranda magni Dominici, Ordinis Predicatorii dignissimi Patriarchæ, gesta, ita longiori Commentario operose juxta ac diligenter illustranda fuerunt. Vita inprimis vetustissimorum scriptorum, a recentioribus, non usque adeo probatis, characteribus suis distinctæ, ad editionem accurate selectæ. Datur Chronologicum totius vitæ compendium. Tum de signis, nativitatem prænuuntiantibus, de patria, parentibus, pia pueritia, studiis, ac virtutibus, sermo est. Describuntur vitæ inter Canonicos regulares acta, itinera cum Didaco, Uxamensi Episcopo, certamina cum Albigenfibus toto decennio constantissime protracta, multisque prodigiis divinitus confirmata, rigore etiam in pertinaces hæreticos eorumque fautores adhibito; qua occasione de munere Inquisitoris agitur, itemque de Mariani Rosarii, quod tunc primum institutum fuisse dicitur, antiquitate. Elucidatur institutio & confirmatio Ordinis, non una appellatione principio insigniti, sed prævalente Predicatorum nomine. Enumerantur itinera varia diversis temporibus per Italiam, Galliam & Hispaniam, non absque stupendis miraculis, nec non visionibus & ecstasibus; adde gesta Segoviensia, & quæ de stigmatibus circumferuntur, non neglecto sacri Palatii Magisterio. Eruderantur prima duo Ordinis Capitula, digerunturque reliqua Sancti præclarissima gesta usque ad obitum, cujus & facta revelatio memoratur. Ipsa Sancti etiam forma describitur, agiturque de Operibus ejus literariis. Sequuntur sepultura, elevatio, canonizatio, cultus mire quaquaversum propagatus, & auctus etiam Soriani. Præcipua sacra ossa Bononiæ offera, translatis alio va-

riis

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXIV. 59

riis reliquit; unde & posthuma gloria ex innumeris miraculis hodieum lucidissime resplendet. Gualterus, S. Francisci discipulus primus, in Lusitaniam socios deduxit, ibidem Vimarani celebri cultu notissimus. Inter Tertiarios eminuit Ctecus, seu Franciscus, post duram eremiticam vitam apud Pilsaurenser eximia in veneratione.

EX STATU SECULARI.

Qui hoc die Tarsie in Bithynia refertur Eleutherius, a synonymis distinguitur, martyrio nobilitatus, atque sepulchro & insigni Ecclesia. Hermillus & alii ex solis Fastis noti sunt. De Leo, seu Leone, Viguentia in diocesi Ferrariensi notissimo, plura, quae ad vitam spectant, enodanda fuerunt; pretiosum depositum etiam Clemens VIII, Papa, veneratus est. De Felice & Nicetio, Martyribus Veronensibus, aliisque, sola superest cultus memoria. Peregrinum inter Mantuam & Lucam, non nisi cultu etiam celebratum, frustra Dempsterus ad regiam Scotia progeniem evehere conatus est. De Justino puero, Martyre in Territoria Parisiensi, non pauca perperam combinata sunt; securior videtur translationis historia in novam Corbejam Germania. Friardi & Secundelli singularis in diocesi Nannetensi veneratio; vita ex ipso Gregorio Turonensi desumpta est. Peregrinus & socii Cenomanenses non nisi martyrio & cultu celebrantur. Baumadus, Tutelensis, Baluzio propemodum debetur. Nemeli solum ferme nomen superest. Felicis, Gerundensis, gesta laudatissima sunt, cui in martyrio socius Romanus adjungitur. Kinedum eremitam suggestit Wallia.

EX SEXU FOEMINEO.

Lydia Purpuraria ab Apostolo satis laudata est. Theodota, cum tribus filiis, antiqua item veneratione gaudet. Acta Suriana a Critici scrupulis vindicantur, iis non neglectis, quae a Combesse edita sunt, aliisque paulo brevioribus. Ia cum sociis in Perside MM. apud Gracos celebratissima est, quemadmodum & Eudocia ibidem gloriose consummata. Neque iis multum postponenda sunt Marana & Cyra, Beræa in Syria

Syria solitudinis clara. Perpetuam, Romanam, sacra monumenta suspiciunt, ut qua virum Africanum & filium Nazarium ad fidem perduxerit. Exstatne usquam corpus, inquiritur; nec satis certa aetas, aut mortis tempus. Fides, Spes, & Charitas, cum matre Sapientia, celebres sunt, non apud Latinos solum & Gracos, sed & apud Coptos, diversis tamen ubique nominibus, qua ferme appellativa dici possint. De patria, loco martyrii, aetate, & reliquiis, controversa sunt omnia. Sic ex obscuriori sacra Aquilana historia non nisi implexa S. Justa Acta erui potuerunt, quae nihilominus satis accommodata a nostro Philippo Alegambe disposita sunt. Maria, dicta Consolatrix, nobilis virginis Veronensis, vita pictis tabulis representatur: ipsa ibidem sollemnissimo cultu pridem honorata est. Vita porro recte a Bagata describitur. Sigrada, vidua sane inclita, praestantissimorum Martyrum, Guarini ac Leodegarii, mater, nobile Sueffionense virginum canobium, sanctimonialis facta, virtutibus, sanctitate ac miraculis non parum illustravit. Sic Etheldritha Virgo reclusa apud Anglos nominatissima est. Atque hi sunt praecipui Sancti, quorum Acta, aut breviora etiam elogia, hoc Tomo illustrantur; quo autem die quibusve paginis quaerenda sint singula, docet Index Alphabeticus eorundem, toti Volumini praefixus, aetatem porro Chronologicus. Caetera in subjunctis aliis Indicibus quaerenda sunt. Frontem vero occupat Tractatus praeparationis Historico-Chronologicus de Patriarchis Constantinopolitanis, parergis hinc inde & antidosis adversus schisma Graecum necessariis apte & abunde communitus, Autore Guilielmo Cupero.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΔΟΥΓΓΙΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΥΤΩΣ
ΤΠΟΜΝΗΜΑ.

h. e.

DIONYSII LONGINI DE SUBLIMITATE
Commentarius; quem nova versione donavit, perpetuis
Notis illustravit, & partim Manuscriptorum ope,
par-

partim conjectura emendavit, additis etiam omnibus ejusdem Autoris Fragmentis, ZACHARIAS PEARCE, A. M. Regiæ Majestatis a Sacris domesticis. Editio tertia. Accessit FR. PORTI, Cretensis, in LONGINUM Commentarius integer, nunc primum editus.

Amstelodami, apud R. & J. Wetstenios & G. Smith, 1733. 8.
Alph. 1 pl. 3.

Quam *Longini* de Sublimitate editionem Londini A. 1724. 4. in lucem jussit prodire *Cel. Zacharias Pearce*, quamve nos suis ornatam laudibus in *Actis* nostris A. 1727 p. 157 seq. exhibuimus, eam sibi in Batavia typis iterum exhibendam Nobilissimi *Wetstenii & Smith* ab eo statim tempore existimarunt. Atque, ut ex aliqua parte sumtibus studiosorum subvenirent, hunc ipsum libellum minori, quam in Anglia editus erat, forma iterum excudendi consilium ceperunt. Cum vero magnam jam partem Opus esset absolutum, idem consilii ipsum quoque *Cl. Pearce* cepisse acceperunt, ut secundis ejus curis aliquanto emendatior prodiret *Longinus*. Itaque in Opere suo continuando tandem subsisterunt Batavi, quoad nova illa Londini procurata editio in publicum prodiret. Et, quoniam hoc ipsum Opus dimidio amplius prius typis descriptum fuit, quam de Londinensi editione fama in Bataviam pervenerat, factum est, ut in exprimendo textu *Longini* Græco non altera illa & repetita Londinensis, sed prima, a nobis paulo ante commemorata, adhiberetur. Nam in priore hac Londinensi *Cel. Pearce* exhibuit *Manutianam* plerumque lectionem, ipsius suis conjecturis in paginæ cujusque partem infimæ proximam rejectis; in posteriori autem a verbis *Longini* mutandis ipsis & corrigendis non abstinuit, sed, quod antea in Annotationibus legebatur, nunc, mutata vice, in ipsum textum recepit. Quocirca, cum in priori editione sit expressum n. 61: Εμμεν' η μιν, ος τις ex *Manutio*, in altera jam est, quod quoque *Tollius* fecit, Εμμεν' ανη ος τις.

ἔστι, n. 63 pro γέλωτος prioris editionis, *Manutium* secuta, nunc altera habet γαλάς, n. 69 pro *Manutiana* lectione, prius exhibita, Ορημί. βομβυῖσεν δ' ἀκροῖ μαι, jam deinum legitur, Ορημί ἐπιβόμβυεῖσι δ' ἀκροῖ. Eadem ratione aliis in locis aliter jam leguntur Græca in editione Londinensi posteriori, licet in hac Batava prior fuerit propter causam jam indicatam retenta. Hac igitur in parte, ne quid ex posteriori Editione Londinensi prætermisisset hujus Editores viderentur, mutationes & emendationes, quæ in nova illa reperiuntur, ad finem addiderunt. Et sane nihil est in hac, de qua agimus, editione omisissum, quod *Cel. Pearce* in posteriori editione suam esse voluit. Multum veto hanc posteriorem a priori differre editione, cum ex ipso textu Græco aliter expresso, tum imprimis ex Emendationibus vehementer immutatis, cognoscitur. Nam non solum n. 76 & 78, quæ fuerant in priore, in hac posteriore editione profus sunt omisissæ, verum etiam aliæ auctæ, e.g. n. 56, 59, 72, 73, 75, aliæ diminutæ, ut n. 55, 58, aliæ vero ita mutatæ sunt, ut novæ dici mereantur, sicut 61, 63, 67. Sic in Annotatione, quæ in priore est editione 80, in posteriore autem 78, ad verba *Longini*, Λυμαίνεται γὰρ ταῦτα τὸ ὄλον, ὡτανεὶ ψήγματα ἢ ἀραιώματα, ἐμποιῶντα μεγάθη συνοικοδομήμενα, τῇ τε πρὸς ἀλλήλα χεῖρεσιν συντεταχισμένα, verba prioris editionis, *Vulgata* vox συνοικοδομήμενα *Manutii* est, opinor, ex conjectura, parum vero ille videtur ad sensum loci attendisse, in posteriore his sunt permutata: *Interim confiteri liceat, me nihil certe habere, quod ad locum tam difficilem emendandum proferam. Vulgata* vox συνοικοδομήμενα *placeret, si MSsi faverent, & additur tandem de novo huic Observationi in fine: Forte vox συνοικοδομήμενα interpretamento fuit voci συντεταχισμένα; nam istud τε post τῇ abest ab omnibus MSsis & vetustis Editionibus. Nos loco Longini obscuro levissima literarum mutatione lucem aliquam affundi posse conjectamur potius, quam arbitramur, si ita legatur: Λυμαίνεται γὰρ ταῦτα τὸ ὄλον, ὡτανεὶ ψήγματα καὶ ἀραιώματα, ἐμποιῶν τὰ μεγάθη συνοικοδομήμενα, κ. τ. λ. & hunc in modum Latine redda-*

reddatur: *Hæc enim, veluti ramenta aut complementa, la-
dunt totum illud, quod efficit sublimitates, si commisceantur.*
Quocirca nec τὸ ὄλον capiendum erit pro adverbio, nec ἐμ-
πεδύτα erit pluralis numeri accusativus, quod videtur Cl.
Leare. Quemadmodum vero nova hæc Batavorum editio
omnia omnino, quæ sunt in posteriore Londinensi, complecti-
tur, sic, cum eidem accedat *Fr. Porti* Commentarius ad-
huc ignoratus, omnino habet, cur Londinensi etiam alteri
proferri possit. Communicavit hunc *Porti* Commentarium
ineditum, ipsius *Porti*, aut saltem Græci alicujus hominis, ma-
nu, ut videtur ex scriptura literarum Græcarum intelligi
posse, scriptum, cum Editoribus Cl. Gymnasii Amstelodamen-
sis Rector, *Isaacus Verburgius.* Quod vero attinet ad verba,
e *Crispini* editione *Longini* in Prælatione adducta, quæ quid
sibi velint, ingenue se nescire fatentur Batavi, quæque ita se
habent: *Adjunximus Dionysium Longinum, - - quem & ipsum
pessime habitum ipse Franciscus Portus, Cretensis, olim Ferrar-
ia Venetiisque veluti redivivum curavit,* his nobis verbis ni-
hil aliud videtur, vel *Crispinus*, vel *Portus* ipse, indicare vo-
luisse, nisi *Longinum* a *Porto*, non editum, nec Commen-
tario illustratum, sed tantummodo, quod ad lectionem, emen-
datum fuisse. Nullum enim dubium nobis quidem est, quin
Commentarius *Porti*, qui hic in lucem est protractus, post
Crispini editionem conscriptus sit.

QUINQUE LIBRI MOSIS PROPHETÆ
in lingua Ægyptia, descripti ac Latine versi
a DAVIDE WILKINS, S. T. P.

Londini, typis Guil. Bowyer, 1731, 4.

Alph. 3.

Cum publicata jam ante aliquot annos rariore Novi Fœde-
ris Versione Coptica S. Rev. Autor Republicam lite-
rariam locupletasset, denuo per aliud æque pretiosum & æsti-
mabile veteris linguæ Ægyptiacæ, cujus apprime peritus est,
venu-

venusto literarum caractere editum monumentum, Versionem scilicet Pentateuchi, illam sibi vehementer obstrinxit. Contulit in eo adornando tres Codices MStos, Vaticanum, Parisiensem, & Bodlejanum, at, cum omnes quam plurimis scribarum scaterent mendis, earum correctio multum ei negotii fecit, & cum Bodlejanus maxime integris interdum careret vocibus, eas ex alio Codice ad sensum commatis restituendum adjecit. De horum MStorum ætate annotavit, quod Vaticanum a *Gabriele*, Monacho, scriptum fuerit A. 1115 Ærz Martyrum, h. e. A. Christi 1319, Parisiensis vero Regii Codicis, a Cel. *Montfauconio* secum communicati, ætatem notare per festinationem oblitus est, eam tamen proximis, si qua typis exscribet, MStis Copticis inseret. Bodlejanus A. 1390 Ærz Martyrum, h. e. A. Christi 1674, scriptus fuit. Quæ autem in genere ad versionem Scripturæ Sacræ Copticam pertinent, de iis Viri excellentis Prolegomena, ad Novum Testamentum Copticum Capite primo, legi merentur. Sectiones illas, in quas Copti Pentateuchum dividunt, cum eæ medium nonnunquam comma secent, ne sensum imperfectum reddant, neglexit, ac receptam in Europa Caputum & versusum divisionem potius exprimere voluit. Ceterum de ipsa versione observat, quod Græcam versionem *κατὰ πίδα* tenaciter adeo sequatur, ut verbum verbo reddere potius, quam sensum dictionis Græcæ recte vertere studuerit, quod tribus locis allegatis probavit. Quam ob causam versionem hanc legens, Græcam semper ad manus habere debet, ex qua transcripta est, & cujus antiquam lectionem, in locis dubiis & obscuris confirmat. *Alter* Veteris Testamenti Ægyptii Pars, quæ in Europam venit, Psalterium, Danielelem, & Prophetas minores, continet, quam, simul ac Bibliopolam, vel Mæcenatem, nactus erit, cum Grammatica & Lexico suo Copto-Latino in publicum emissurum se pollicetur. Cui promisso stare ut queat, eo impensius optamus, quo plura ejusmodi veteris linguæ Ægyptiacæ *εγεννησεν* adhuc deficiunt, non inutilia futura. His tamen ut varias lectiones MStorum exemplarium, quæ certe multæ sunt, nunc omittas, addat, Virum

rum doctissimum rogamus, ac nonnullos errores, quos vel in textu Coptico, vel in versione Latina, nobis deprehendisse visum sumus, alio loco ac tempore proferemus, specimen quoque versionis alius valde diversæ, & haud paulo vetustioris illa, qua usus est Vir Cel. in hac editione, dialecto Sabidica, scriptæ, quam Eruditiss. Crozius possidet, ex Viri hujus linguæ Copticæ & Armenicæ mirifice periti indulgentia, aliquando dabimus.

PARIS VAGI ET INTERCOSTALIS HUMANI corporis nervorum investigatio singularis. Expositio- nem, quam Cl. WINSLOW dedit, cum cadavere comparavit, Observationem recensuit AUGUSTIN. FRID. WALTHERUS, Archiater Regius, & Professor Publicus Lipsiensis.

De origine intercostalis nervi præmittendum erit, neminem Anatomicorum quinti paris furculos, quales ad verum, & ab sexto nervo deductum intercostalem accedere plures ajunt, & quidem ita crassos picturum, aut tanta longitudine ipsos delaturum, aut denique illorum & intercostalis nervi conjunctionis angulum ita absolute quidem exhibiturum facile esse, quemadmodum nihilo minus Cl. *Petitus dans les Memoires de l'Academie des Sciences A. 1727* fecit. Norunt autem alii, quod lege constanti, ne quidem simile intervallum inter A G & A B aut I. E. D. Tab. *Petiti* Fig. 1, & alia in duabus reliquis Figuris, intra cranium interfint, quod neque super posteriorem duplicaturæ meningis partem, vaginamque, quæ ophthalmicum quinti paris nervum munit, & ab sinu juxta sellam equinam detinet, eminere inter capitis sextum ita factum superiorem, & ophthalmicum inferiorem nervum id spatium anatomie videatur; nedum, ut sine perforatione meningis uterque furculus ad intercostalem haud pervenire possit. Deinde vero illi non minus intelligunt, intercostalem verum, scilicet paris sexti nervi propaginem, pergere post ligamentosum vallum, quod petrosum extremum processum, & appropinquans os sphænoideum necit, neque majori, quam

sesqui lineæ longitudine, vel remotis omnibus videri. Ita demum Anatomici tanta cum obliquitate, ac statim inde cum carotide arteria, ab omni nervi quinti parte intercostalem recedere, & abscondi, tum cognoscunt, ut supra locum C carotidis arteriæ diameter interponatur; quandoquidem, si comparetur, qui fingitur locus E & I in intercostali, etiam in situ naturali, & quidem pollicis dimidiâ intervallo majori, ab loco I & E in nervo quinto posterius multo quam in *figuris* viso abesse observatur. Nostra ex observatione, multiplici quidem occasione facta, de Cl. *Petiti* & aliorum animadversione nonnisi multo tenerius filum unum subinde & alterum supererit, qualia, ubi quidem in cadavere habentur, communiter ex parte ophthalmica quinti nervi, aut loco nexus hujus atque secundi rami, scilicet posterius, & fere sub nulla memorabili longitudine visuntur; quo magis duræ matris posteriorem laminam pertransire protinus, atque plexum nerveo-arteriosum, in sinu, ad sellam equinam & circum carotidem obvium, neque vero immediate nervum, inde satis distantem, augere intercostalem solent. Ejusdem etiam notæ filum ipse nervus intercostalis, quod neque aliquando altera suæ parte crassitudinis minus est, circiter sub loco, qui est apud *Petitum* superior D, Fig. 1 & 3, sed post sextum nervum, ad sellæ equinæ sinum mittit. Interdum hic quoque ramus, aliquo inde intervallo, scilicet, ante originem intercostalis nervi, & immediate ab trunco sexti ablegatur, & memores bene exemplorum sumus, quibus, tam in uno, quam in altero casu, ad usque involucrum optici nervi, ante ejus ingressum in oculi orbitam, continuatam propaginem prosecuti sumus. Atque inter aliâ, hæ quoque varietates nos monent, constantem neque illam Cl. *Petiti* observationem esse, qua multo quidem tumidiorem ille sextum nervum esse contendit, postquam intercostalis ad istum, ut ipse arbitratur, accessit; etiamsi Cl. *Winslow* huic observationi favere quodammodo videatur. Quoad nervus intercostalis in sinu ad sellam equinam progreditur, tum is, post primum & internum versus carotidem arteriam, fundumque hujus vix flexum, jam denuo, & cum obliquitate quadam ad anteriorem canalis partem, ac subter arteriam quodammodo redit.

redit, & pergit, sicuti deinceps dicemus. Is hoc brevi itinere, posituque suo, neque semel, sicuti olim observavimus, sed bis in exemplo, in duo prorsus contigua fila secernitur, & abit; qualia nihilo minus denuo coeunt, ut aciculis distincta, notataque experimento cum essent, plexum luculenter videndum exhiberent. Natæ hinc duæ quasi insulæ apparuerunt, qualem singulam majorem *Eustachii* Tab. XVIII videre est; & ex superiori hac insula redditus fuit ille ramus, qualem ad rete nerveo-arteriosum concedere supra diximus. Quæ duplices divisiones num observentur crebrius, a t an singulæ quoque visæ tantam longitudinem unquam in experimento tællentur, sub quanta *Eustachius* rem pinxit, id exquirere ac decernere penes alios Anatomicos erit. At, rete illud nerveo-arteriosum, quod carotidem arteriam obducit, atque cum intercostali etiam nervo intra sinum communicat, imo productionibus eundem fere ad sui egressum e cranio comitatur, id furculos arteriosos potissimum accipit ab posteriore carotidis arteriæ ramo; scilicet qui ramus ad fellam equinam, surgentis carotidis ex flexu oritur; quandoquidem hujus propagines copiosas tenerrimasque in omni hocce sinu irretiri pluribus nervosis fibrillis, id injectionum anatomicarum exercitium nos docuit. Commodum jam erit, nervos sub capite obvios, & eorum ramos, atque conjunctiones, eo annotare ordine, quo quidem cuncta explicare, opportunum anatome visum fuit. Atque nervus *Willisii* accessorius sub vena jugulari suprema, ab vago tumido, nonoque capitis nervo, & postquam cum nono nervo, & decimo *Willisii* priore parte communicavit, versus tuberosum transversæ atlantis apophyseos finem retrocedere, atque super priorem faciem recti capitis lateralis muscoli oblique descendere visitur. In hoc transitu, idem nervus, & quidem in membranaceo sui ipsius, & laudatorum nervorum, quippe communi adhuc vinculo, furculum, ita pariter innexum ad vagum retromittere observatur; sed iste mox alterum & magis quodammodo conspicuum ramum edit, qui juxta se, & porro, ad superiores colli, & laterales quidem glandulas demittitur; ut neque hos exemplo ramus ita fuerit obvius, qui

cum vagi ramo interno, & linguali, quippe ab opposita vagi parte, & inde jam divertente, congressus fuerit, quemadmodum Cl. *Winslow* n. 146 id ita docuit. Postea vero progreditur accessorius ille *Willisii* nervus, & sub quartæ circiter colli vertebræ altitudinæ, sterno-mastoidæum musculum, & quidem ab parte hujus externa, perforat; sed in hac via, atque porro, eum nervis tribus colli superioribus, eorumque variis ramis ipse coit, partibusque prospicit, quas Cl. *Winslow* n. 147 notavit; denique nervus ad trapezium musculum pergit. De occipitali nervo, seu decimo *Willisii*, constat, se juxta arteriam vertebralem, quippe sociam viæ, scilicet inter obliquæ atlantis & transversæ apophyseos sedem, locoque sinuoso procedere, sed post capitis rectum lateralem musculum, notabilem ramum demittere, qui ab latere quidem interno istius musculi, & aliquo intervallo supra atlantis processum transversum prodit, ac juxta vagum, nonnumque, connexos nervos, quippe cum quibus & ipse cohæret, circum & ante atlantis transversum processum descendit, denique communicationem cum intercostali præstat, qualem alia quoque occasione sumus descripturi. Eo igitur sub capite obvio intervallo, quo quidem occipitis condyli super atlantem eminent, & inferius fornicatum quodammodo cranium visitur, scilicet, post carotidis arteriæ in proprium quidem canalem ingressum, jam ab nervo vago, & ab communi exitu e cranio, illico, ac juxta condylum, recedit accessorius *Willisii* nervus, sicut ante diximus; deinde vero eidem vago se nonus capitis jungit nervus, qui ex proprio, quod in cranio est, foramine lapsus, brevissima viæ huc fertur. Igitur obliquo quodammodo descensu hic ad vagi externum latus inde concedit, & arctiori nexu cum hoc nervo adhuc devincitur; nihilominus sub transverso atlantis processu, inde, ac sensim quidem, is se expedit; interim vero mediante brevi teneroque furculo, ac membranæ communi intexto, cum vagi nervi trunco ipse communicat; deinde juxta stilo-hyoidæum musculum idem pergit, & obliquiore descensu versus linguam promittitur; siquidem ad hanc, inter cerato-basio-glossum musculum, atque

que mylo-hyoidæum illi via patet; quippe juxta hunc transitum viamque, inferior quoque pars vagi lingualis nervus ad linguam procedit. Quicquid de propaginibus quinti paris, & ab se quidem in hac via missis, sed quocunque jure inde repetendis, Cl. Winslow n. 150, 152, commemoravit, id omne nos in exemplo, & ab utroque latere, saltem diversis paulo modis, tantum acceptum ab singulo, sed notabiliore ramo, observavimus; qualis nihilominus postea ramus accessione cervicalium nervorum augetur; & melioris causa distinctionis, juguli accessorius, hic noni capitis nervi ramus ab nobis vocatur. Proinde nervus noni capitis paris, ab sinistro corporis latere, & sub altitudine incipientis colli secundæ vertebræ, ramum, quem diximus, valde notabilem edit. Qui inde trium circiter transversorum digitorum latitudinis ab origine intervallo, non in singularem anam vertitur, ut de dextro docerimus, cum quidem accedente cervicalium nervorum ramo augetur; sed vere uterque impletur, & ex confluentibus his cum factus communis est nervus, tum mox redditur inde brevis minorque furculus, qui in muscoli omo-hyoidæi vicini inferiorem superficiem definit; alius vero, & quidem longior, ramus, hinc ad scaleni muscoli priorem partem, & usque ad regionem claviculæ subjectam pergit; denique reliquus juguli accessorius furculum brevem ad sterno-thyroidæum musculum mittit, & porro inter hunc atque sterno-hyoidæum ipse ad pectoris limitem defertur. Tantum de illo cervicalium ramo, qui ad perficiendum juguli accessorium nervum convenit, modo dispiciamus. Quare, sub intercostalis nervi atque primi cervicalis conjunctionis loco, ramoque interveniente, postquam superiori loco, & ante atlantis transversum processum, brevior etiam furculus ab ipso vagi nervi trunco externe demissus fuit, & accessit, inde demum, & his ita ante apophysin transversam secundæ vertebræ convenientibus, ab cervicalis nervi priori parte, atque sub illa apophysin, duo fiunt nervi, & ex his, qui crassior est, is externo loco statim cum subjectis paris colli secundi superiore prioreque nervo, & illico post hujus in collo excessum, coit, atque por-

ro circum mastoideum musculum inflectitur, & ad priorem hujus carnis superficiem pervenit; sed in hac via etiam ipse cum ramis accessorii *Willisi* & tertii cervicalis nervi propagibus communicavit; verum tenerior, & anterior alter nervus, postquam furculum ad colli glandulas misit, tum secundi cervicalis nervi propagine accedente augetur, indeque factus communis nervus pergit, & cum noni paris nervi ramo, quem diximus, committitur. Ea conjunctio cervicalis nervi & fere reliqua, ab utroque latere ita visa fuerunt; sed ab dextris, vel pollicis humiliore loco, ramus paris noni, capitis nervi, veluti in ansam, & ante jugularem venam, scilicet sub altitudine sextæ incipientis in collo vertebræ, desit, ut inde in cervicalem illum nervum ipse sine plexus nota rediret, & continuaretur. Ab hac noni nervi ansa rami, laterales duo furculi versus sterno-thyroidæum musculum pectorisque plagam descendunt, & inter hos medius, & major ipse ramus sub omo-hyoidæo musculo ab interno venæ jugularis latere, & supra sterno-hyoidæum musculum pergit.

Plures rationes, & obviæ in utroque colli latere ramorum varietates nos movent, ut discrete de nervo intercostali, ab dextris quidem viso, agamus, deinde vero, & postquam eandem, sicut cum vago, & quidem hujus plexibus, aliterque in thorace communicavit, ad sextam usque costam ipsum prosecuti sumus, ut demum, seorsim utrorumque sinisteriorum nobilissimorum subnectamus nervorum tractum; quo quidem omnia describantur, quemadmodum cultro anatomico hæc ita commode pervestigantur; sed ut qualicumque instituto nostro, verum imitabili aliorum quoque Anatomicorum studio, plura in hoc genere suppleantur: ac tandem rerum subtilium & intricatarum doctrina multiplici observatione emendatior fiat. Quare intercostalis nervus, postquam inferiores limites illius sinus, qui ab sella equina nomen sortitur, & in fundo quidem carotici canalis reliquit, tunc oblique versus posteriorem & exteriorem oræ canalis carotici locum porro cedit; & in hac via is sensum duræ matris involucri investitur, exterioraque membrana, & laxiore, simul tanquam valido ligamen-

to

to ad sui exitus locum adstringatur; qua parte extrema carotici canalis, & sub hoc porro ipse visus, magis albidus idem, & firmus, quam quidem in sinu est; denique vero integer, nec fissus in exemplo, & in fila divisus, hoc inferiori loco ipse observatur. Inde vero sensum hic noster nervus, & suo quidem ad transversum atlantis processum descensu, tumidior fit, ac porro ganglii speciem refert, quod inter primæ & secundæ vertebræ processum transversum, & quod inferiori sui parte, quam olivarem dicunt, crassissimum habetur. Id ita ganglion superiori externaque sui parte, ad atlantis, seu vertebræ primæ, transversum processum, duos ex se editos ramos conspicuos, sed juxta se, & inde brevi intervallo denuo arctius junctos, ante vero, quasi ad perpendicularum eductos, præbet videndos; & ex his superior in partem priorem occipitalis nervi, quodammodo post lateralem capitis rectum musculum, anfractibus instar, sicut *Cl. Winslow* rem exposuit, desinere observatur, dum alter, qui paulo brevior est, e duobus nervis jugiter demissis contiguisque videtur constare, qui ad sequentem intercostalis ganglii ipsius substantiæ productionem brevem, & crassam, atque inde ab hac continuatum ramum desinunt; qualis proxime in cervicalis primi nervi priorem partem fere ad perpendicularum abit. Qui medius inter ganglion & hunc cervicalem nervum ramus, etiam antequam geminatus ille ramus, quem modo diximus, ad se accessit, furculum externum recepit, quem vagus ante medium transversum atlantis processum demisit; ut hic furculus nervum juguli, quem supra diximus accessorium, quasi augere videatur. Atque externas, sive cervicalium furculorum accessiones, sive propagines intercostalis nervi, ubi modi rimari cepimus, jam cervicalem secundum nervum haud talem attulisse moneimus; sed deinde tertius egregium ramum, inter anticum, rectum capitis, & colli longum musculum, deinde vero minorem alium, e loco diverso, & ante, quam phrenicum iste suppeditaret nervum, pariter exhibuit; qui obliqua nihilominus, valdeque declivi via, ad cervicale, intercostalis nervi inferius ganglion concesserunt, & in ipsum abierunt. Etiam quartus cervicalis nervus,

infra

infra illum tertii rami priorem locum, & quidem breviori via, notabilem ramum detulit, eumque ganglio pariter laudato tribuit, donec major, sed tanto brevior, & duplex visa sexti propago nervi, cum vix in collo prolata deductaque esset, in thoracicum ganglion, ejusque superiorem partem, desierit. Nihilominus ab eodem sexto & quinto cervicis nervo, præterea alii mittuntur duo, teneriores quidem visi, sed post vertebralem arteriam, locoque exteriore & profundiore retegendi furculi; unde factus loco conspicuo e duobus hisce filis communis nervus, jam ad minimum cervicale ganglion, quale ab hoc latere inter id ganglion cervicale inferius & thoracicum, sed aliter, quam ab sinistris res patet, interponitur, demum attingit; & ita potius inter alios nervos, quos deinde commemorabimus, iste ad superiorem mediastini locum, & ante jugularem quidem venam, suo tractu pergit. Tandem septimus cervicis nervus ramum brevem, trium circiter linearum longitudine, educit, thoracicoque ganglio, ab latere externo, eum impertit. Postquam ramos hac nostra anatome obvios proposuimus, quotquot notari ab externa parte intercostalis nervi merentur, jam ab interno latere ab se redditos pariter declaraturi sumus. Sed mittimus superiorem illum vagi nervi & intercostalis ganglii arctiorem nexum & communicationem, qualem alia occasione jam supra commemoravimus. Neque vero tenuiores quoscunque ejus generis laterales ramos exquisiturus Anatomicus membranam temere incidet, quæ cum strictioribus hac colli parte obviis musculis etiam intercostalem nervum pressius tenet: quandoquidem per hanc transparentem obductionem vestigia nervorum, & veluti insularum, atque communicationum, ab se deinde curatius retegendarum, magnam partem quasi legere is poterit. Quare ab olivari tumore supremi ganglii cervicalis duo nascuntur rami, cum intermedio teneriore filo. Ex his primus, qui crassior pro modo suo, ac brevior est, statim in tres furculos dividitur, quorum unus præ ceteris notari meretur. Nam hic pollicis longitudine & distantia ab ceteris progressus, ad ramum tertium vagi, & quidem parte sui una recurvus fertur, & cum eo communi-

municat; nihilominus reliquum nervi, quod ab hac communicatione est, id continuatur, & propinqui ex ganglio non alterius rami una alteraque accessione augetur, hinc vero ad thyroidæ glandulam tendit: verum altera illius furculi præcipui pars, juxta truncum intercostalem, & quidem digiti intervallo progreditur; ubi cum ganglii inferiore ramo, & propinquo filo, de quo medio ante diximus, scilicet duorum circiter transversorum digitorum, ab communi fere omnium origine, intervallo jungitur; & inde novus longiorque nervus prodit. Jam hic novus nervus, etiam in progressu suo, cum intercostali, quippe itineris socio, propinquoque trunco, & quidem alio intermedio quodam transverso filo, communicavit; sed porro, ab hoc laterali ita seorsim viso nervo, furculus unus ad propinquum posterius thyroidæ latus & laryngem concessit, ipseque demum reliquus nervus sub carotidis arteriæ externo latere, ac sensim versus recurrentem vagi nervi partem appropinquavit, atque in posterius mediastinum, quod ita vocant, sub arteria aorta desit. Præter ea, quæ modo declaravimus, haud plures in exemplo, ab interno latere conspicui furculi sunt, qui ab intercostali quidem trunco, & sub longiori parte colli, exeunt; etiam hæc atque plura apud Cl. *Winslovium* aliter relata legantur, vel saltem accipi aliter ab lectore possunt. Nam pluribus demum Anatomicorum observationibus, ac descriptarum sectionum exemplis, & varietates naturæ cognosci, & absolutiorem reddi debere doctrinam, id jam supra monuimus. Igitur ad sextæ circiter colli vertebræ locum, & quidem ab latere, incipit septem circiter lineatum ganglion; sed ita mediæ longitudinis & magnitudinis, in gangliorum hujus nervi cervicalium numero visum. Quod præter unum alterumque tenerum nec memorabile filum, quod vasis propinquis conceditur, ramum porro satis notabilem edit. Is suo ad angulum arteriæ carotidis & subclaviæ descensu, in duas modo partes dividitur; quandoquidem una, & inferior, ante arteriam asperam, scilicet cum sub arteria subclavia ea pars prorepat, ad teneriorem fert plexum, qualem occasione sinistri lateris etiam declar-

turi sumus: at minor & altera ejus rami pars, cum nervo, quem recurrentem vocant, pollicis circiter ab hujus origine intervallo coalescit. Itaque ab illo cervicali ganglio, quod diximus, intercostalis ipse nervus, vel lineæ longitudine tantum continuatus, statim partem sui ferme alteram, & ansæ instar, circum arteriam subclaviam agi jubet; quæ nihilo minus intra pectus luculentius visa thoracico ganglio redditur. Inde vero reliquus, licet, pro hoc divisionis modo, multo tenuior factus fuerit truncus, tamen, versus locum pharyngis vicinum, exilem ramum ablegat, qualis vero in pectore, cardiaco inferiori nervo, & deinceps describendo, sub arteria subclavia restituitur: de reliquo, superstes idem truncus ad minimum infimumque cervicale aliud ganglion adhæret. Ab hoc tertio colli ganglio, jam ita in pectoris limine viso, superior insignis cardiacus prodit ramus; & is recta primum via, & aliquosque ad locum thoracici ganglii in summo pectore pergit, ubi etiam alter, ac similia quidem cardiacus nervus ab hoc maximæ notæ ganglio profascitur; ut quis propemodum existimaret, inde quoque cardiacum istum superiorem, neque ex minimo ganglio, ortum esse; sed de utrisque cardiacis nervis non ita multo post dicemus. Tantum eos observavimus propinquos factos, inter se medium, & quidem juxta ganglion transire ramum jubere, quem antea ab cervicali sexto & quinto nervo versus mediastinum promitti, & ita posterius ad arteriam aortam procedere docuimus. Quare jam in thorace, & ab proprio hujus ganglii loco, quoad idem ad primæ costæ, & subjectæ secundæ, extremitatem attenditur, ubi neque quodam sui in collo excessu, id inclinari versus septimum & sextum colli nervum videtur, imo vero superiore magis loco, quam commemoratam ante nervi intercostalis ansam, redire ad præsens ganglion observavimus, tum duo illi cardiaci nervi, quos modo explicavimus, & quidem duobus circiter transversis digitis, ac propemodum ad usque recurrentis nervi discessum ab vago nervo, divertunt. Sed ante hujus vagi trunci & recurrentis nervi angulum, ipse illis propior factus vagus, duos

duos brevissimos ramos ad utrumque intercostalem cardiacumque nervum sub specie incipientis plexus cardiaci veluti retromittere visitur; deinde deum, & porro priori loco, magnum quoque cardiacum ramum, sub illo, quem diximus, angulo, ex se edit. Tam vero hic vagi truncus, quam novus cardiacus ejus ramus, porro, & juxta asperam arteriam, cum utroque intercostali cardiaco, mediante nervo intermedio communicant; & post ganglion exile, quod hoc loco obvium est, in unum nervum priorem utriusque intercostales cardiaci coaluerunt; scilicet, ut ita versus cor, ac notabili quidem longitudine, nobiliores ex hoc omni plexu, quem modo descripsimus, tandem non nisi tres demitterentur nervi, & magis distinguendi. Ex his humilior & anterior ille singulus est, qui ex compactis duobus istis intercostalibus constat; dum ex duobus reliquis nervis superior, & exterior tantum continuatio prioris cardiaci vagi nervi fuit: alter vero post intercostalium propaginum priorem ac novam, veluti majorem insulam & communionem, maximam partem ab eodem cardiaci vagi ramo oriri, sed loco medio, in illorum trium nervorum numero demitti videtur. Qui igitur præstantissimus nervorum plexus superioribus locis furculos ad mediastinum ablegat; sed postea, & ad cor inde delatis tribus illis melioris notæ nervis, tum laudatus vagi ramus duplex ad partem dextræ auriculæ externam, dexteriolemque pulmonem; sed paulo superior intercostalis uterque, licet singulus denuo visus, atque conjunctus, ad vicinam aortæ in corde radicem, auriculæque dextræ partem alteram, demittitur, & pericardium ita luculentius pertransire visitur. Eum nervorum plexum, quem modo, utcumque agere expedit, descripsimus, appellare cardiaco-pnevmonicum, id doctrinæ causa commodum & æquum esse existimamus. Et vagi nervi truncus, postquam ramum cordis principem suppeditavit, jam porro asperæ arteriæ, bronchiisque, mox in pulmonem dextrum abeuntibus, cum valide adheret, tum pnevmonicum plexum fibris pluribus ramisque ab se demissis parat: sine eo, ut, hoc exteriore & posteriore bronchiorum loco, intercostalis nervi quidem conspicui furcu-

li huc convenirent. Neque vero tales ab trunco intercostali, sub secundæ tertieque costæ, deinde sub tertiz & quartæ altitudine promitti ad partes in medio thorace extantes observatur; nihilominus sub altitudine duarum sequentium costarum intervallorum furculi prodeunt, quales ad medias vertebrae & gulam omnino concedunt. Verum inter sextæ & septimæ costæ postremam partem, & ubi tales ad transversos vertebrarum processus alligantur, novus & luculentus provenit ex intercostalis trunco nervus, imo similes inde ex altero & tertio quartoque viso intervallo reddit ipse truncus, quo magis in toto pectore ramorum spinalium furculis, & in omnibus intervallis costarum, auctior is prodiit. Quibus ita ex se editis & acceptis, hic suffecit, ut plurimum coalitione fierent, & tandem ex thorace duo in abdomen insigniores nervi deferrentur, qui ganglia & plexus ibi præcipue efficerent, quæ alia quidem occasione & tempore nos describemus. Postquam nervi vagi truncus ab pneumonico plexu evasit, atque porro hoc dextro corporis latere jam progreditur, tum ramum gulæ minorem, deinde majorem, reddit; de quibus agere commodum magis erit, cum abdominis nervos pariter adjiciemus.

Jam ad loca revertimur, quæ ab sinistris proxime sub capite sunt; qua parte sinisterior intercostalis nervus, superiores quoque externos ramos, sicut dextri lateris nervus accepit. Tantum inter hos accessorios ab quarto cervicali nervo duo furculi nati fuere, & quidem in sinu inter longi musculi colli radices, quo vertebralis arteria in hoc exemplo solito altius surrexit, & colli vertebrarum quintum foramen demum subit, illi deducebantur; & ipsi furculi, in laterali ac profus exiguo remotiorique ganglio, quod eodem pariter in sinu hærebat, convenerunt; unde ex plexu laterali tenentiore, & obscuriore loco viso, demum rami duo, ac magis conspicui, facti fuerunt, qui ad intercostalis nervi ganglion cervicale, quod fere loco simi, sicut mediæ magnitudinis ganglion ab dextris habebatur, descenderunt. Id ganglion haud ita oblongum, sed potius præ illo ab dextris viso minus, tamen magis rotundum erat; ac vix notabili ab sequente alio gan-

ganglio idem distabat intervallo. Nam huic supponebatur minimum cervicale ganglion, quod propemodum cum thoracico continuum visebatur; & hoc ita thoracicum ganglion, cum extra limites thoracis, parteque insigni in collo cernitur, tum ipsum flexuosum & horizontali situ, in imo collo eadem sui parte visum, jam in reliquam majorem paulo partem, quæ in thorace supererat, ad angulos rectos desit; ut etiam præfixam quasi appendicem minimum ganglion utcumque repræsentaret. Quod ita parte sui, qua inclinabatur, longe aliter ac de sinistri lateris thoracico ganglio diximus, factum & visum cum esset, hinc superius quoque recepit notabilem sexti cervicalis nervi sobolem, deinde ab septimo id ramum duplicem sibi acquisivit; siquidem unam brevemque, supra flexum, alteram vero propaginem infra eundem, & ab externo latere accedentem sibi junxit. Etiam ab septimo nervo ad pectoris cavum dilapsus quidam furculus est; qui cum ramo primi dorsi nervi conjunctus, statim sub ganglio, intercostalis nervi trunco redditus fuit. Quorum de gangliorum interioribus ramis antequam loquamur, potius de nervi intercostalis ipsius superioribus propaginibus, quas ille ab parte colli interim, & inter descendendum, reddidit, verba faciemus; ut differentia illarum, in altero latere visarum, clarius elucescat. Nam non nisi singulum ramum cervicale superius ganglion ex majori tumore promisit. Et is vices tripartiti & sequentium, scilicet in latere dexteriori ab ganglio delatorum nervorum haud profus sustinuit, sed præter communicationem cum tertio vagi ramo, quam etiam sinistri hujus similis rami furculus stabilivit, uti supra diximus, tantum pharynx inde participavit; quippe nervosis filis, his superioribus locis, fere sicut ab dextris porro partitis. Verum in supplementum novus, non quidem ab latere ganglii interno, sed ab trunco, jam prodiit notabilior ramus. Quanquam enim satis insignem, sub mediâ circiter colli altitudine, truncus nervi intercostalis reddiderit ramum; tamen indivisum ipsum pergere, & perforare colli longum musculum, antequam instat ita recurvum versus superiorem & priorem locum ferri

ri & abscondi observavimus. Quare sub quintæ demum colli vertebrae altitudine, quasi ad compensandum qualemcunque defectum, natura ramum, furculis distribuendum, insignemque alterum modo largitur: & hic parte magis interna thyroidæ glandulæ, & pharyngi, his locis deductus prospicit; sed inter hæc furculum cum recurrente communicantem promittit, dum continuata ipsius rami pars altera, & longior, ad medium pectus, sicut deinde dicemus, delata fuit; quemadmodum ab dextris fere similia nervorum fila, sed aliis ex principiis nata, ferri declaravimus. Verum ab ganglio, quale jam ab sinistris, & quidem loco, quem ab dextris mediae magnitudinis ganglion occupaverat, modo delatum nobiliorum tertiumque ramum internum vidimus; de quo plura jam dicenda erunt. Tantum prævia ratione observamus, quod pone hunc ramum, illa pectoralis propago, qualem ab sinistris quoque explicavimus, jam ab jugulo versus pharyngem, & ita porro usque ad arteriæ aortæ arcum, ac posterior, seu inferius mediastinum pergat. Deinde monemus, quod sub hoc ganglio, & quidem ab proximo, sed præ dexteriori minus distincto, ganglio scilicet cervicali hujus lateris minimo, nihilo minus rami inde digressi ansa, circum arteriam subclaviam, sed brevior multo pronata fuerit, quam quæ ab dextris paulo aliter cognoscebatur. Verum ille nobilior ramus quem ganglion cervicale præcedens & medium suppeditaverat, jam una sui parte ante arteriæ aortæ arcum truncumque progreditur, atque ad hunc presse annexum, teneriorem plexum, sed ab cardiaco vero satis distantem, & inferiorem, cum simili opposito nervo sinit, quem quoque nervum ab dextris animadvertimus; verum altera ejus rami pars superiorem cardiacum nervum constituit, sociumque viz, ad cordis plagam ferentis, inferiorem, alterumque cardiacum, scilicet ex thoracico ganglio pronatum, accepit. Qui alter cardiacus, & inferior ramus, furculum statim demittit, qualis nervo recurrenti, post breves ambages, hinc de novo redditur. At illi duo cardiaci rami, quippe facti itineris longioris & magis declivis viz comites, quam quidem ab dextris id ita visum erat;

erat, jam porro versus humiliorem arteriæ aortæ arcus locum, & ubi juxta asperam arteriam recurrens prodit nervus, imo ad inferiorem usque sedem, quam ea est, ubi recurrens nervus ab vagi trunco oritur, jugiter tendunt. Eo in memorabili intervallo uterque nervus, qua parte coalescit, deinde iterum unus ab altero secernitur, & ipse ramus exterior magis pulmōni sinistro, interior vero cordi potius tribuitur. Verum pollicis inferiore loco, quam quidem ab dextris vagus cardiacum ediderat nervum, hinc ab sinistris, propinquo ad illam novam utriusque intercostalis cardiaci divisionem loco, recurrens demum nervus insignem cardiacum, & præ singulo ex istis duobus nervi intercostalis ramis paulo crassiorē reddidit; sed ita præ dexteriore, qualem supra ab vagi trunco ortum vidimus, quodammodo tenuiorem ac breviorē eundem ipsis nihilominus adjunxit. Quibus omnibus versus proximum cordis atque pulmōnis nexum, & quidem secus, atque ab dextris, scilicet sine ulteriori plexus nota demissis, & ad hæc viscera deductis, ante transitum per pericardium ad atras illas glandulas isti subinde adhæserunt, quales inter hos nobiliores nervos, ipsumque plexum vagi pneumonicum, & factum hoc in latere prorsus vicinum, interponuntur, ut ita etiam utriusque generis propagines, furculis, qui per has glandulas transeant, invicem communicare videantur. Nam nervus recurrens porro etiam ad glandularum hanc compaginem, sed statim post sui ab vago discessum, qui duobus transversis digitis, illa ab dextris visa recurrentis origine inferior est, jam alterum cardiacum - pneumonicum ramum, & quidem via perbrevis, demisit; nihilo minus, loco nonnihil prioris, etiam unum alterumque furculum tenerum ad auriculam sinistram, quæ proxime subjicitur, ille recurrens delegavit. Quibus ita visis, jam vagi nervi truncus plexum pneumonicum, sub recens facta asperæ arteriæ divisione, & quidem paulo luculentioribus ramis dispersis, quam ab dextris res visitur, struit; deinde, & ubi quis facile opinari posset, quasi vero ab plexu pneumonico vagi truncus superstes, jam porro recta mediaque potius via per thoracem sit deducendus: nihilo minus is statim

tim, cum ab bronchiorum nexu solvitur, oblique ad gulam deflectit, & quasi circumire eandem deberet, inde abit, & divertit. Id ubi accidit, tum ramum, eundemque se ipso paulo minorem, in proprium locum interim substituit; & hic ab sinistro latere truncum hac ratione veluti mentitur; quod omne nihilominus ab dextris minime ita fieri observatur. Atque ex omnibus, quæ adhuc proposita fuerunt, major varietas dexteriorum sinistriorumque nervorum, quos in nostro exemplo inquisivimus, apparet, quam ut plura neque addi ad ea mereantur, quæ quidem satis egregie Cl. Winslow exposuit. Alteram partem Observationis nos alio tempore exhibebimus, qua de vagi nervi ramis, qui in collo sunt, alia supplere, alia vero, sub media pectoris altitudine, in vago & intercostali reliquo utrinque visa adjicere, integrum nobis erit.

GODOFREDI SELLII, J. U. D. EX SOCIETATE Regia Londinensi, Historia Naturalis Teredinis, seu Xylophagi marini, Tubulo Conchoidis, speciatim Belgici, cum Tabulis, ad vivum coloratis.

Trajecti ad Rhenum, apud Hermannum Besseling, 1734, 4. Alph. 2.

Desideratissimum huncce ingenii sui, bono publico nati, factum tandem enixus Autor, expectationi omnium satisfaciens, & quam de ipso conceperamus, spem prolixissime adimplens, Reipublicæ literariæ plurimum, famæ suæ multum infervit, ita, ut, cum sua sponte lecturis non possit non placere, reticere partem laudis, quam meritus est, ne modestiæ Doctissimi Viri graves sumus, constituerimus, certo confisi, neminem, si sapientiam alteramve paginam, quod si etiam longum ipsi sit, totum Opus legendo consumere, lustraturum, quin nostræ sententiæ, quam deliberato consilio pronuntiamus, lubens subscribat. Commendabilis est Latini sermonis elegantia & puritate, & selectissimorum ex optimis quibuscunque Autoribus florum copia dives, liber; nec antiqua saltem Græcorum &

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXIV. 85

& Latinorum, sed hodierna etiam Anglorum, Gallorum, Italo-
rum, Batavorum, literatura superbit, quorum omnium unico hoc
volumine Commentatorem egit, ita, ut dubium sit, an rerum
apparatum, an, quo omnia disponuntur, ordinem, mirari debea-
mus. Analytica usus est methodo, & quousque cogitando & ab-
strahendo mentis humanæ acumen tendere valet, progressus, in
pauperculo verme quater centum & octo, quot paragraphi Operi
insunt, invenit ideas, non interrupto ordine sibi manum porrigen-
tes, quarum una ex altera, legitima & Dialecticis usitata via, fluat;
& cum mirum esse quibusdam posset, qui factum, ut in ste-
rili visa materia tantam dicendorum supellectilem invenerit
Autor, deprehendimus, pro augendo Operis volumine pere-
grini aut a scopo alieni nihil admixtum esse, imo vero haud
raro, ut prolixitatis tædium evitaret, reliquisse Autorem in me-
dio suspectas quasdam, vix prævisas, & quas moveri posse ali-
quis dubitasset, quæstiones, eo directas, ut de œconomia & fine
animalculi conjecturis, demonstrationi proximis, certi aliquid
constare posset & definiri. Orditur ab ipsius objecti declaratione,
probe gnarus, docente optimo *Barbaavio* in Instit. med. Prol.
*p. ii. oportere incipi a simplicissimis, cognitu facilissimis atque
certissimis, a quibus deinde pergendum ad ea semper, que pro-
ximo gradu harum conditionum prægressa attingunt, atque
ita accurate progrediendum ad composita, obscura, difficilia.*
Inde externam teredinis suæ faciem primo loco exponit:
capitis singularem fabricam & loricatedum robur cum probos-
cide sanguisugæ æmulo, cornibusque velut ex continuata testa
productis, luculenter tradit, quo intelligi iconum ad calcem
Operis adjectarum significatus plenius posset. Magnopere
vero delectatur motu folliculari animalis, in ore ejus conspe-
cto, id quod sententiæ ejus de conformatione teredinis hy-
draulica insigne robur addit. Quod loricatedo corporis initio
proximum est collum, robore musculorum prævalidum agno-
vit, corporis reliqui cute pellucidæ, per quam non tantum ab-
dominis contenta plena luce transparuerint, sed & data sit ar-
mato oculo plura, his magis curiosa, videndi atque examinandi
commoditas. A qua parte intestina desinunt, longior reliquo

corpore cauda initium trahit, in medio depressior, ad latera pulvinata, & ad corpus usque callosum, quod ultima corporis pars est, infarcita, sed inæqualiter, concessio aliquo in eadem, sed indeterminato, vacuo. Media hæc est inter duo corpuscula testacea, pinnæ soleæformes Autori dicta. Magnitudo teredinis aliquando unius puncti, si recens exclusa ovulo fuerit, aliquando unius pedis fuit, quo tempore ad *ἀκμήν* devenisse videbitur. Curiosior longe est interiorum, partium anatomia; detracta oris cute, cum profluente lymphâ, glutinis summe pellucidi portiuncula, formam ampullulæ vitreæ effrens, conspecta fuit. Musculi colli propemodum callosi & duritie reliquas corporis partes multum superantis, facta divisione, ductum quendam insignem manifestant, ori & intestino flavo, quod ventriculus est, continuum, siquidem, quod proximum huic est ad dextram situm, pro intestinorum canali, corpora vero albicantia pro ovariis, vasa bina pyramidalia, motum systalticum ac diastalticum exercentia, pro corde animalculi agnosci haud difficulter poterunt. Curiosissima sunt & lectu prorsus jucunda, quæ Capite secundo de numero ovulorum & animalculorum infinite parvorum per teredinem itineribus, familiis, œconomia, differit. Ea fuit Autoris in observando industria, in numerando exactitudo & felicitas, ut, deprehensis in cubulo definitæ capacitatis sexcentis ovulis, in portione caudæ teredinis, quæ pollicis lati mensuram vix adæquet, judicet inveniri plura ovula, quam homines in octo illis præcipuis orbis christiani emporiis, Londino, Lutetiis, Amstelodamo, Venetiis, Roma, Dublino, Bristolio atque Rhotomago. Computum sic instituit. Materie ovula continentis cubulus sexcenta ovula visui clare exponit. Sint duodecim cubuli pro latitudine parallepedi, quinque pro ejus altitudine, sit longitudo quinquaginta cubulorum Autoris, soliditas parallepedi erit cubulorum 3000, id est, ovulorum 1874000. Non sufficit infinitus in tam parvo nobis viso corpusculo substantiarum numerus, sed & in singulis peculiarem deprehendit animalculorum rempublicam, quæ in bullula, ovulum dicta, libere fluctuant, & de loco in locum moveantur,

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXIV. 89

tur, multo magis, si de toto teredinis corpore sermo sit; illud enim non verinem, sed mundum, dixeris, in quo myriades animalculorum definitæ figuræ per intestinorum canalem peregrinantur, constitutis inter se rebus publicis, siquidem glomeratim circa se ipsa volvi, imo & ad series striatum disponi, haud dubitatis signis oculatissimus Autor cognovit, explosa penitus sententia, qua quis inductus, non animalculi, sed ligni abradi, portiunculas has esse contendere posset. Quibus egregie declaratis, immensitatis rerum & nostræ mediocritatis memores nos esse jubet. Domiciliorum rationem & habitandi modum, quo teredines mutæ societatis vinculum in detrimentum lignorum subeunt, eleganti ordine & perspicuo sermone exponit. Ligna palorum, aut navium trabes, hac lue male habitæ, extus nullam manifestam morbi & teredinis latentis faciem præ se ferunt, nec nisi inflicto lignis vulnere hostium castra deteguntur. Sunt tamen prominulæ minutis foraminibus membrulorum extremitates, quas cornua dixeris, rubicundæ admodum, quas ad tactum retrahit teredo, & paulo post de novo in lucem emittit. Ab hoc puncto, angusta satis porta, ordiuntur tramitum canales illi, crusta perlacea vestiti, qui teredinem continent, de quorum mensura disputationem cum Cl. *Massueto*, uti solet, modeste instituit. Neque vero vel ligno, vel corpori teredinis, perlacea illa cutis, quæ anfractus exesi ligni investire solet, prorsus adherere deprehenditur, sed spatium superest animali, quo moveri & opus perficere possit, imo vero, quo aquæ marinæ ambire undique valeant, pro exercenda illa hydraulica actione, qua teredo finem suum intendit. Rationi vero consentaneum, tubulum huncce intus, qua parte corpus contentum respicit, glaberrimum, extus asperiores esse debere, & cum arbitrari cum *Massueto* quis posset, debere adutorum crustas duriores, juniorum molliores esse, contrariani Autor defendit sententiam. Annulis constant integumenta illa animalculorum-testacea, sed æquales inter se distantias vix observantibus. Ea est animalculorum in opere sapientia, ut, cum respublica sint, nolint sibi mutuas inferre injurias, adeoque sancitam inter se legem, *de non perfringendis*

vicinarum domuum parietibus, religiose fervent, ab irruptione in contiguam domum sedulo abstinentes. Inde est quod, quam maxime etiam, alvearis apum in modum, excusum sit lignum, nullibi tamen manifestus sit de canali in canalem transitus. Ad eam tamen tenuitatem redacta est interdistinguens tubulos vicinos paries, ut lamellam, non lignum, diceres, quam equidem hinc inde leviter admorsam deprehendas, quasi perumpere tentaverit in vicinæ domum teredo, sed nihilominus integram, sentiente errorem verine, &, quantum illæsa vicini pariete, cui parcit, potest, absumente. Inde non una eademque est tubulorum directio. Cum enim, ne sese mutuo attingant, caveant, quamprimum nimiam sui viciniam sentiunt, retrohæcunt, & inter fila lignorum delati, *ibant qua poterant, qua non poterant, sibi stabant*. Quod si cui dubium sit, qui fieri possit, ut totius ligni substantia excavetur, quandoquidem transitus ex tubulo in tubulum nullus sit, animadvertat cum Autore, superficiei lignorum ab extra affigi ovula, quibus exclusa unius puncti animalcula in lignum iras exercere suscipiant, inde minutula foramina circa aliquod magnum detegi solent, neque inficiandum est, plures teredines, si, occupato jam loco inter duos tubulos, progredi non possint, labori intromitturas, quod mortem oppetere, quam violare legem *de non ladendis vicinarum parietibus*, præoptent. Neque vero una eademque est tubuli teredinem continentis capacitas; amplior est, qua parte caput latet, aut qua parte pinnæ soleæformis sitæ sunt, quod utriusque organi pro œconomia animali maxima debeat esse libertas. Jam fieri aliter non potest, quam ut corruant ad nimiam exilitatem reductæ palorum marinorum fibræ, quo fluctuum impetus, aut sui ipsius molem sustinere nequeant. Multum tamen interest, quibus lignorum speciebus nascantur teredines, siquidem non æquali undique successu grassantur; ad majorem exerescunt staturam in abietinis alneisque lignis, pumicæ sunt & male nutritæ quernarum trabi-um incolæ, quod durities fibrarum lignearum proventum animalculorum mirum quantum impediatur, inde & colorum, pro ratione ligni suscipientis, in tubulo quædam observari solet

solet diverſitas. Nempe aliunde, quam ex ligni ſubſtantia, vix nutriuntur, neque unquam, extra carceres ſuos, libero mari fluctuaſſe vivam & integram teredinem, obſervatum eſt; quam naſcentes ſibi ipſis formaverant domum, ſidem immoriuntur, ipſa morte felices, quod, ſicuti ad littora portio ligni teredine exeſi iners jacet, muſcæ genus intra alveolos teredinum, ovula ponat, quibus pronaiſcitur vermis annularibus interſectionibus diviſus, quarum ultima duobus cornubus limarum æmulis, progreſſivis & retrogradis, ornatur. Mira eſt muſcæ conditio, in quam vermis, rubente mutatus nympha, degenerat, ſiquidem folle naturali ad os appenſo, quem per vi-ces inflare deprehenſa eſt, ab Autore depingitur. Si ſcire volupe ſit, qualis ſit mechanica lignum ſic artiſcioſe excavandi ratio, & quibus poſtiſſimum instrumentis ad opus perficiendum utatur beſtiola, magnam lucem ſcenerabitur ex Capite quarto, quod curioſiſſimis de cælatura teredinis obſervationibus luxuriat. Videri quibusdam poterat galeatum, & bene munitum, fortibusque hunc in finem muſculis ſuffultum, teredinis caput terebrando & perfodiendo ampliari canalem, verum, cum eadem ligni durities non poſſit ab omni ætatis teredine juniore æque ac adulta corrodi, inſignis etiam ſit inter laborem & instrumentum diſproportio, lubricam hanc ſententiam pronuntiat Autor. Liquoris cujuſdam corroſivi exiſtentiam, quamvis videatur a Cl. *Reaumur* in trochis mytulum emollientibus admitti, clarum etiam ſit, ab infecto luppo non corrodi, ſed emolliri, grana, penitus negat, imo etiam, a circumfluâ marina aqua, qua tubuli, teredinem continentes, ſemper madent, hunc effectum provenire non poſſe, declarat; inde in eo totus eſt Autor, ut ipſius teredinis vi atque efficacia alveolos ampliari & produci demonſtret, ad legem & normam doctrinæ hydraulicæ, quandoquidem teredo nihil aliud ſit, quam machina hydraulica, quæ aquam marinam alveolis contentam continua ingurgitatione & contra fibras ligneas ejaculatione, pro effodiendo & ampliando tubulo ſuo, applicet, ſiquidem ampullula glutinoſa ore detenta eum ſalvum in finem adſit, quo tenaciter liquez fi-

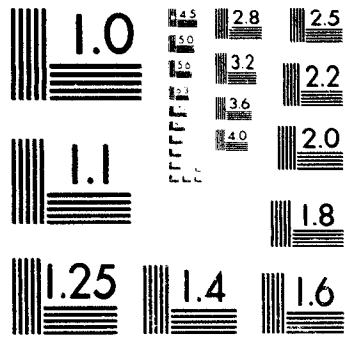
bræ adhzrere teredo possit ; continuo hoc aquarum appulsu, si quæ sunt lignorum venæ, arteriæ, aut tracheæ, eluuntur, ab alburno liberantur, quo, concesso vacuo, incrementum bestiolæ suo modo procedere, sicque altius penetrare in ligna possit ; cujus incrementi tempore, si quæ ossa lignorum sunt, aut clavi etiam, prout ex observatione *Rouffeti* elucet, nisi detur ad latera effugium, non desistere a labore & sufflandis aquis teredinem, donec, quæ est aquarum in corpus solidum efficacia, cesserit industriæ durities ; de cetero, nisi jam occupata sit a sociis omne spatium, adeoque necessario contra duriora in lignis ossa sævire debeat teredo, quo tempore, effluente in alveolum resina, vitæ terminum invenit, plerumque, non deserit alburnum teredo, maxime si junior minorisque voluminis fuerit. Quærenti, quid fiat cum scobe ligni exesi, utrum in nutrimentum cedat teredini, respondebit Autor, absolum hoc non esse, quamvis contra Clarissimos Viros, *Valisnicrum & Rouffetum*, quibus contenta abdominis, si quæ sunt, scobs ligneus esse videtur, declamet, nova usus demonstrationis methode. Nempe, quicquid in intestinis deprehenditur teredinis, jam non vermis, sed immanis belluæ, id omne, animalcula, motu arbitrario locali gaudencia, esse declarat, quæ in sui nutritionis gratiam commeari huic ex mari, tanquam in diversorium, soleant, iterumque egredi, adeoque tot in commoditatem innumerorum hospitum esse promptuaria, quot striæ in œsophago, glomeres in intestinis, observatur. Sensibus equidem orbas declarat teredines, interim, branchiarum in capite sitarum usum in aliquali respiratione consistere, asserit, quibus, dubium non est, animalculorum introitum exitumque, ne gravis nimis sit corpori exercitus, insigniter adjuvari. Hujus ejaculandarum aquarum peritiæ gnaras esse juniores, etiam ovulo vix egressas teredines, asserit, cum alia lege aditus ad penetralia lignorum ipsis concedi nequeat ; neque usus omnino expertes sunt pinne illæ solesformes duriusculæ & ad corneam indolem accedentes, siquidem ampliandum canalium officium iisdem tribuitur, quandoquidem hunc in finem concessum sit teredini perlaceum illud munimentum

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXIV. 87

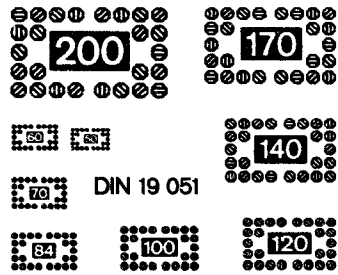
tum, quod laxè ambit, quo interfluens testæ & ligno aqua emollire fibras & ad resistendum moli corporis crescentis inaptas reddere valeat; quo in negotio, maxime, quod annulos conchæ attinet, sicut in omni conchyliorum genere, transpirationi animalis aliquid largiendum esse contendit. Jam cum uberrimus sit teredinis proventus, qua lege generatio contingat, jucundo sermonis genere exponit. Androgynas omnes pronuntiat esse teredines, quod promiscue & lactes & ovula in singulis haud raro detexerit, fieri etiam aliter non possit, quam ut unaquæque sibi sufficiat; quandoquidem communicari inter sese nequeant, nec coitus inter vicinas, mediante caudula, ex mente *Rousseti*, celebrari commode possit. Majo & Junio uberrimus ovulorum proventus est, quæ per membrum callinosum foras egressa, parietibus lignorum fortiter affiguntur, nullo existente metu, ne a fluctibus marinis abripiantur, quandoquidem aliqua sui parte & in determinato aliquo puncto glutine munita sint naturali, quo vel in propiore parenti suæ loco adhæreant, vel in liberum mare emissa, ligna quæcumque obvia arripiant, & in eadem grassentur. In hoc mechanismo infectionis formam consistere arbitratur. Jam in memoriam revocata immensa ovulorum unius saltim teredinis multitudine, cum impossibile sit, vegetare omnia posse, potiorem eorundem partem pro nutriendis parvulis & ob voluminis raritatem invisibilibus pisciculis, in mare emitti largitur. Liceat, quos fines assequi constituerit creator, formata teredine, propriis Autoris verbis p. 210 declarare: *Prout nobis innotuerunt, ea fere sunt essentialia: quod ligna submarina resolvendi gratia creata sit, quod eadem omnia sibi vindicet, quod ex iisdem victum sibi parat, quod eadem ad victum incolat, quod ab iisdem indissolubilis existat, quod ipsis solis destinata, quod ex substantia ligni alat animalcula, quod ovulis in usum pisciculorum mare repleat.* Interim, cum non nisi lignis infesta sit bestiola teredo, qui id fieri possit, ex peculiari quodam instinctu marinorum, his aliisve corporibus data opera adhærendi, declarat, id quod balanorum, mytulorum, ostrearum, solenunque exemplis luculenter demonstrat, quo

quo ipso infert, si vel maxime velit, non posse nisi lignis adherere teredinem, cujus adhesionis modum in glutine naturali, quo ovuli definitum aliquod punctum armatum sit, collocat, non obstante, quod fortuitus ovuli in lignum aliquod illapsus videatur impedire, quo minus, id quod tamen maxime necessarium est, caput teredinis in centro ipso adhesionis collocetur, cum demonstratum sit, immersionem in ligna prono teredinis capite fieri, quandoquidem, si vel maxime justum situm non indeptum sit ovulum, nihilo secius contentum intus animalculum ligna versus inclinari possit, imo vero non possit non debito modo collocari, si provida natura & mechanisimi necessitas competentem capiti in ovulo plagam, glutine postulato, notasse supponatur. Insigni solertia & magna ingenii felicitate, expositis, quæcunque ad æconomiam, vitam, partiumque usum in teredine ullo modo pertinere poterant, ita, ut plurimum saltem possibilium etiam questionum de hac materia cumulum adduxerit, de onomatologia animalculi sui operosas admodum commendationes instituit, collectis ex omni Auctorum ætate, rerum, si quæ de teredine explicari poterant, testimoniis, quo ipso famæ suæ non levius, gratum literatis, officium præstitit. De Thripum familia, quorum coelatura antiquis, annulorum sigillorumque loco, usitata fuit, de Termitum medullas arborum exedentium indole, de Cossis, Ligniperdis, sicut Xylophoris, sic bene commentatus est, ut ultra non posset, maxime vero allaborat, quo clarissimum ex Theophrasto locum: *Quæ mari putrescere apta sunt arbores, erodi & Teredine solent. Terebo enim non nisi mari enasci potest*: de sua teredine interpretetur. Ut vero in re dubia & incerta, ad quam marinorum classem referenda teredo, quoque potissimum nomine classico insignienda, scientiæ consulere, primum eandem ex vermium classe eximit, inde ab exanguibus & zoophytis parum abesse, quod localem motum exercere non possit, declarat; maxime vero conchylii speciem eandem esse contendit; inde, quo appareat conveniens eidem in systemate conchyliorum locus, de methodo instruendi eorum ordines eleganter perorat, & ultimo loco,

loco, ex familia solenium esse, decernit, quorum classem digrediendo illustrat, de soleas arenario & lignorum sermone instituens, siquidem, cum & teredo solen lignorum sit, primus ille inter septem, quem eruditus *Kleinus* descripsit, adeoque tubulis congener, conchæ etiam in capite lateribusque teredinis genus tantisper immutare videantur, collectis in fasciculum, quæ laxè disputaverat, nomen teredinis *Conchylium marinum tubulo Conchoides* esse debere, pronuntiat. Peculiaris inde laboris negotium esse arbitratus, exponere, qui fiat, ut improvise adventu bestiola hæc quandoque ingruat, insignem cladem, strage lignorum, edat, incerta hujus subitanæ irruptionis causæ, sollicitè inquirat in tumultuariam hanc teredinis genesin; generationem ejus æquivocam, ac si ex putredine lignorum suboriri possit, explodit, multo minus in ea versatur sententia, ac si ex ovulis aliorum insectorum marinorum prognasci teredo possit, quamvis videatur squillulæ marinæ ligna teredine infecta communiter superhabitanti, aliquid commercii cum xylophago marino intercedere; sed subitanæ obortus causam in eo querit, quod demonstrat, minorem esse in maribus Batavis hæc tempestate pisculorum illorum quantitatem, quæ ovula teredinis depascere solent, adeoque majorem insecti proventum impedire; huc accedere, quod mutata marium conditio, bitumine, quam aliis retro annis fuerat, nunc abundantior, efficiat, ut ovula, bitumine hoc submarino inducta, facillime adhæreant lignis, id quod alio tempore, sicubi vel a pisciculis ova consumantur, vel bituminis marini sit penuria, contingere non possit. Hæc data occasione, ad mentem Comitum *Marsili* de fluminibus bituminosis submarinis, itidemque de novo piscium ortu, multa curiose admodum disserit, certo persuasum sibi habens, potuisse ex portibus Galliarum, teredine jam dudum vexatis, subterraneo itinere cum fluminibus ingressam eandem ad Batavum æquor delatam esse, neque, ex arcticis saltem maribus, ad mentem *Roussesi*, accessisse hanc bestiolam, arbitrandum. Jam, perspecta morbi hujus lignorum indole, & mira sagacia evolutis rei causis, de remediis mali cogitare suscipit, formatis, pro causarum differentia,

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1734

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 B 4⁰

non aliter, ac medici solent, indicationibus. Quodsi deprehensum sit, bituminis in aqua marina abundantiam, quo scilicet adhaesioni apta reddantur ovula, proventus teredinis causam esse, aquarum dulcium rivos ad ligni affecti basin adducendos esse suspicatur, imo vero, si fieri posset, de quo tamen magnopere dubitat, augendos esse pisciculorum minutissimorum, qui ovula teredinis absumere solent, exercitus, auxiliariis eorundem copiis non levem fiduciam esse posse persuasum habens. Certos esse etiam declaratos teredinis inimicos, scolopendram marinam, in teredinis tubo nidulari solitam, squillulam marinam, *Springertie* appellatam, setam marinam, pulmones marinos *Zeequal*, quibus aliquam teredinem destruendi efficaciam largiri videtur. Verum parum haec omnia in re dubia profectura opinatur. Inde universalis cujusdam remedii inveniendi opportunitatem quaerit in unguento quodam lethali, quo superficies lignorum inungenda sit. Verum enim vero, cum metus sit, ne, quod teredini paratur toxicum, piscibus etiam, imo hominibus, lethale evadat, tale quid remedii suadet, quod teredini saltem solubile sit, & cum vel querni pulveris usum in britannicis portubus, vel aromatum injectorum medicinam, inutilem prorsus fuisse compertum sit, suadet, unguentum crassius, stappa vel crinibus mixtum, & cura prophylactica palis aut navium lateribus applicandum, ne, suta a radiis solaribus resina, inanis sit & sterilis laboris successus. Ustulationem lignorum, quo ab infectione immunes esse possint, nihil profecisse declarat; miram tamen in praeservandis a quacunque corruptela lignis virtutem in balsamo Prænobilissimæ familiae *H*** prædicat, cujus effectum in extirpanda teredine non obscurum fore pollicetur. Quodsi quis annulo ferreo, plumbo munito, vel coriaceo, ad alvei marini superficiem palis circumdato, uti, vel cutem etiam metallicam inducere, suscipiat, nec successus sui expertem fore hanc medicinam, spem facit, multo magis, si selectus quidam lignorum, maxime vero arborum, habeatur, quibus deprehensæ sunt abstinere teredines. Si quid unquam auxilii, certe a mixtura quadam calcis, olei, ful-

sulphuris, salium, picis, olei ceti, corticis viridis nucis, colocyntidis, absinthii, sperandum erit. Hæc omnia prophylactica sunt consilia, therapeutica nulla, aut certe non declarata, nisi forte pali, machinæ cujusdam auxilio pulsibus crebrioribus afflicti, eo nomine liberari possint, quod tremor ligni infringere tubulorum corticem valeat, quo sic moriendi necessitas teredini inferatur. Interim, cum periodicum videatur hoc malum, & uti solent insectorum illuvies, transitorium, quandoquidem constans aliquod præservandi ligni remedium suppeditari nequeat, consultum esse videtur Cl. Auctori, lapide potius, quam ligno, firmare aggeres. Quamvis enim nec saxa suis hostibus destituantur, sintque, quæ ruinam eorum machinantur, pholades saxorum, minus tamen intercidunt. Sic felici fine laudabile opus coronat Auctor, cui, perennitatem aggeribus reipublicæ suæ conciliare annitenti, de nominis perennitate, quam sibi his aliisque monumentis peperit, gratulamur, avidi occasionis, qua denuo felicia eidem publice augurari valeamus. Ita quidem magnifice de nobis non sentimus, ut ex nostro, doctissimis Auctoris annotationibus accedere aliquid posse arbitremur, interim facere non potuimus, quin pro illustranda quæstione, utrum aliquot retro seculis teredo in portibus Europæ naves aut ligna destruxerit, materiam nec inutilem, nec injucundam, calcis loco adderemus. Accepit haud ita pridem ex Anglia prope *Richmond* Clarissimus & solertissimus naturæ indagator, *Linckius*, de quo *Lipfia* nostra gloriatur, petrefactum, tubulo conchoides, verum *Xylophagum* marinum, intra alveolos suos cum ligni portione lapidescentem, id quod nemo, nisi qui teredinis favos nunquam vidit, inficiabitur. Luculentum admodum & pro instruendo aptum, lapidis fragmentum, dignum nobis visum est, quod impetrata Domini Possessoris venia, ære exsculperetur. Utrum navis, utrum pali fuerit portio, parum refert; ligni sane luculenta extant vestigia, fibris ligneis cum intermedio alburno manifeste conspicuis Fig. 1 A, sed transversim excurrentibus. Neque enim semper fila lignea sequuntur teredines, sed, prout lex de non lædendis vicinæ

TAB. II
 Fig. 1.

nix parietibus id postulaverit, per eadem irrumpentes huc il-
 luc deflectant. Alveoli hinc inde denudati, intra quos Xylo-
 phagus delituerat B), crusta sua perlacea & lævigatissima ve-
 fiti, adhuc dum superbiunt, ita, ut & annulorum vestigia haud
 obscure deprehendas C). Ipsa teredo pro sua pelluciditate
 non poterat nisi in similem sui substantiam verti, inde
 beleinnitis colorem referens tubulum suum D) non tantum
 undique replet, sed & crustam, quæ eidem & ligno inter-
 est, distincte ob oculos ponit E). Corporis in teredine ca-
 pacitas modo impleta est F), modo vacua G); cute
 tamen post crustam altera, quæ pellucida est, dum vivit,
 in analogi coloris lapidem mutata H); quodsi velis ima-
 ginationi tantisper largiri, videre ovula similem in mo-
 dum petrefacta tibi videberis I); quod mirum videri ne-
 mini potest, qui numerum ovulorum in teredine consi-
 derabit. Propius se invicem attingunt tubulorum cana-
 les, qua parte sine dubio irruptionem in lignum fecerant
 teredines juniores, inde laxius metiuntur iter, prope se
 ipsas ingressæ, imo etiam circumvolutæ K); Addimus
 alteram curiosissimi lapidis figuram, eo nomine, ut ipsius
 teredinis portio quædam visceris interna effabre efficta, in
 alveolo suo delitescens, ipsa luce clarior appareat cum
 duabus eminentiis instar vasculorum pyramidalium L);
 quæ ab Autore in teredine describuntur. Si malis pro
 verme habere, qui a musca, depasta teredine, gignitur,
 quo tempore tubercula prædicta fingenda tibi erunt cor-
 nua limacum æmula esse, ad mentem Autoris, per nos licet.
 Quotusquisque est, qui, conspecto lapide, deprehensis ma-
 nifestis in eodem ligni figuris & teredinis tubulis, cum
 vivo exemplari collatis, quo ipso dubitari nequit, tu-
 bulo conchoidem esse, nec mere tubularem, non in
 eam sententiam incidat, a diluviano tempore, eadem
 peste ligna corrupta & destructa in portibus Europæ
 fuisse. Manifeste enim declarat lapis, ligni, ex qua
 degeneravit, portionem tunc multis in locis sic destructam
 esse, ut vix tenuissima parietum inter contiguos tubulos
 vesti-

TAB. II
 Fig. 2.

TAB. II. àc A. 1734 M. Febr. pag. 91. 92.

Fig. 1.

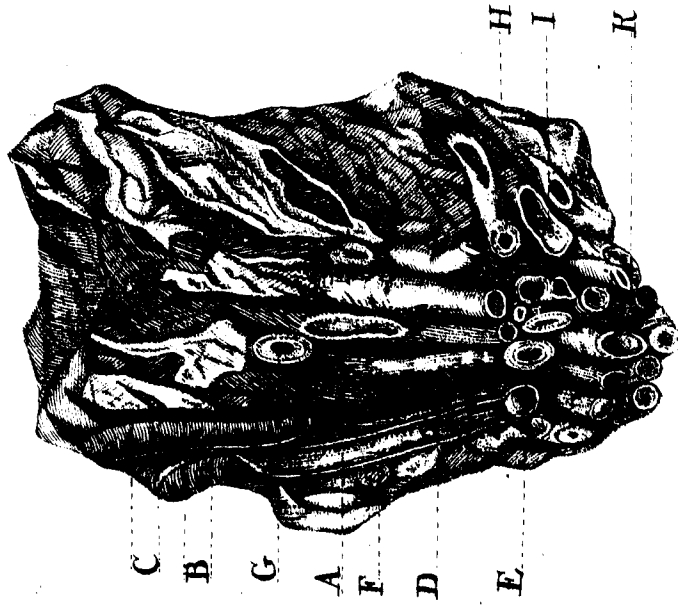
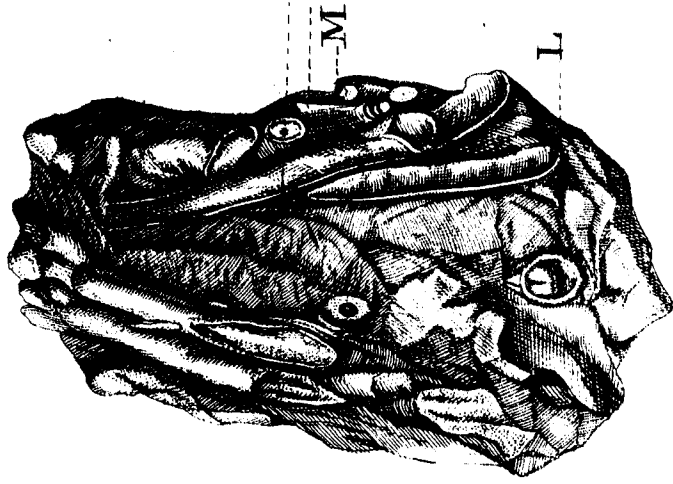

Fig. 2.

vestigia M) super sint. Quæ cum ita sint, eo magis verisimilis est Autoris sententia, posse maris conditionem, ejusdemque bitumine abundantiam, proventum teredinis insigniter adjuvare, adeoque cum suas vicissitudines mare patiatur, eodem modo & cessare malum & recrudescere, quod, ne fiat, utque Reipublicæ tam civili, quam literariæ semper bene sit, Deum precamur.

CAUSES CELEBRES ET INTERESSANTES &c.

h. e.

CAUSÆ FORENSES CELEBRIORES & UTILES
dijudicatæ, una cum Sententiis; exhibitæ a M** Ad-
vocato Parlamenti.

Tomii II.

Parisiis, apud Guil. Cavelier, 1734, 12.

Tom. I Alph. 1 pl. 1, Tom. II Alph. 1.

Ex Præfatione, huic Opusculo præmissa, constat, Autorem con-
stituisse varios exhibere casus, (ita enim vocantur vulgo
causæ litigiosæ,) in foro ventilatos, ac sententias de his a Parla-
mentis latas, subjungere. Quæ opera ita defunctus, est, ut hinc
multa convertere in rem suam possint homines in judiciis ver-
santes. In hoc quippe Opusculo integri sistuntur processus, nar-
ratur causa, insinul, quid partes litigantes in foro adduxerint,
& denique sententia, quæ huic liti finem imposuit, proponitur.
Librum in duos dividere Tomos Antori libuit. In primo subse-
quentes causæ sistuntur: 1) Aliquis, qui se per mendacium pro
Martino Gervio venditaverat, exhibetur; 2) mendicans quidam,
in prima pueritia adhuc constitutus, & pro filio honestissimæ
cujusdam sæminæ civilis ordinis reputatus, sistitur; 3) sæmina
quædam in medium adducitur, quæ facundia sua eum, in quem
tenerrimo amoris affectu ferebatur, a capitali sententia libe-
ravit; 4) alia quædam sistitur sæmina, convicta de veneficio
in patrem & duos fratres commisso, insinulque parricidio in
sororem suam attentato. Quæstio hic excutitur, an confessio,
eo consilio in scripturam redacta, ut ad confessionarium de-
feratur, convincere queat reum delicti ipsi imputati.
7) Exemplum proponitur infantis cujusdam, a duabus matri-

bus simul vindicati. 8) Narratur, maritum quendam, una cum uxore furti inſimulatum, tandem tamen innocentem deprehenum. *Tomus ſecundus* duas exhibet cauſas, 1) militis cujuſdam, a diverſis Parliamentis diverſa ratione conſiderati; 2) alij cujuſ, propter crimena magis ipſi imputatum condemnati.

**MISCELLANEA DUISBURGENSIA, AD
Incrementum rei literariae omnis, praecipue
vero eruditionis Theologicae,
publicata.**

Tomus I Fasciculus I & II.

Amſtelodami & Duisburgi, apud A. Wor & J. G. Böttgerum, 8.

Alph. 1 plag. 14.

Anno 1732, cujuſ mentio typographi incuria in utriuſque libri titulo eſt omiſſa, edi cœperunt hæc Miscellanea, quorum editionem, quamdiu poterit, continuaturus eſt Celeberrimus Duisburgenſis Academiae Theologus, *Daniel Gerdeſus*, qui p. 129 eorum ſe proſitetur Editorem. Accedit hæc Sylloge pluribus illis variarum, earumque doctiſſimarum, Diſſertatiuncularum Collectionibus, quas noſtro huic ſeculo dedit literata Germania. Habet igitur, Lector, primo in Fasciculo 1) *Jo. Chriſt. Loerſii*, Theologi Duisburgenſis, Schediaſina *de Chofchen, ſive peſtorali Pontificis Romani*, ad *Ezech. XXVIII, 12, 13*; 2) *Jo. Henr. Hottingeri*, Theologi Heidelbergenſis, *Notas Theologico-Philologicaſ in Exodi Caput ſextum*; 3) *H. Reinh. Pauli* Schediaſina historicum *de Eccleſia Canobreenſi*; 4) *Frid. Adolph. Lampii* Analyſin exegeticam parabolæ Paulinae *1 Cor. III, 1-17*; 5) *D. Gerdeſi* Obſervationem exegeticam ad *Phil. II, 17*; 6) Ejuſdem Excerpta ex *Alb. Schulſens Originibus Hebraicis*; 7) Ejuſdem Deſcriptionem ſtatus præſentis, ſive Profeſſorum hodiernorum, Academiae Duisburgenſis, quorum & ſcripta commemorantur ſingula; 8) denique ejuſdem *Memoriam Jo. Jac. Huldrici*, Theologi Tigurini, A. 1731 rebus humanis erepti.

Si

Si quis forte hac nostra recensione nondum est contentus, is sciat, *prima* in Dissertatione verba illa Dei *Ezech. XXVIII, 12 seq.* capi de Papa Romano, omniaque ibi dicta ingeniose ad eum applicari: novam etiam *p. 26 seq.* proferri interpretationem *numeri bestia 666*, de quo *Apoc. XIII, 18*. In *secunda* inter alia docetur, *Exodi VI, 3*, verba capienda esse sensu interrogativo, atque ita reddenda: *Nonne nomine meo Jéhova illis innotuit?* In *tertia* ostenditur, *Cenchreas, Actor. XVIII, 18, & Rom. XVI, 1*, memoratas, fuisse oppidulum Corintho proximum, eique adjacuisse portum percelebrem: deinde probabile redditur, Christianos, Corinthi viventes, egisse hic conventus suos sacros, in urbe quippe Corinthiaca non satis tutos. In *quarta* *1 Cor. III, 13*, per diem significari *Lampio* videtur dies extremi judicii; *v. 13* per ignem vis purgans & exurens, ut vis, qui in doctrina titubaverat, errorem ac stultitiam agnoscat, atque ab istis præjudiciis sanetur. In *quinta* Cl. *Gerdesus* putat, *Phil. II, 17*, non apparere cohærentiam cum verbis præcedentibus, ideoque plerorumque interpretum expositiones hujus loci a vero aberrare scopo. Existimat igitur, verba *Pauli a Cap. I, 27*, usque ad *Cap. II, 17*, esse parenthesis: quod si concedatur, connexionem versus *17* Capitis secundi cum Capitis primi versu *26* esse in propatulo. Jam totum hunc verbum docte explicat ex Antiquitatibus Judaicis.

Cetera hujus Fasciculi mittimus, atque ad alterum adimus, in quo deprehendimus 1) *G. C. Offerhausii* Dissertationem de *Alpha Apocalypico*; 2) *Jo. Frid. Miegii* Dissertationem de *Baptismo Flamini*; 3) *Gwil. de Water* Dissertationem ad *Lucam XII, 58*, de *Archontæ, litium arbitro apud Judæos*; 4) *Jo. Henr. Schrammii* Specimen *Hieroglyphicorum Propheeticorum* in vocibus *ablactatus & absinthium*; 5) *Joannis ab Hamm* Observationes aliquot *Biblicas* ad *Genesim & Leviticum*; 6) *Dan. Gerdesii* Observationem exegeticam ad *1 Petr. IV, 6*; 7) Eiusdem Originem Evangelicam inter *Salzburgenses ante Lutherum*; 8) *Jo. Hornii*, Confessoris *Boheimi*, Præfationem ad *Cantica Bohemorum fratrum*; 9) *Nova literaria Theologica*; 10) *Ca-*

10) Catalogum librorum Theologicorum, maxime exegeticorum, a Protestantibus superiori biennio editorum. *Prima* igitur Dissertationis Autor disquirat, cur Christus in *Apocalypsi* vocetur *Alpha*. Tres autem producit similitudines Christi cum *Alpha*. Primo, ait, Alpha est litera per se subsistens, nec ulla alia litera indiget ad formandum sonum. Sic & Christus sua existit virtute, suaque se sustinet vi, & semper fuit, semper erit. Deinde Alpha est literarum Græcarum prima. Pari modo Christus est primus natura, sermone, operatione, dignitate, cognitione, & loco. Tertio Alpha est quasi vita & anima ejus literæ, cui adjungitur. Ita etiam Christus est vita omnium electorum, & spiritus totius Sacræ Scripturæ. De simili significato mystico α & ω (vocatur enim Christus α & ω .) alibi se dicturum, simul promittit Autor Doctissimus. Dissertationis *tertiam* Autor se præbet nobis doctorem novæ interpretationis eruditissimum. Scilicet, cum, quis sit ille *ἀρχων*, *Luca XII, 58*, memoratus, neque *Sigonius*, neque *Goodwinus*, neque *Ligtfootus*, neque alius quisquam, ad liquidum perduxerit, Noster docet, significari *Archi-Synagogum*, idque pulchre probat, simul interpretans veterem quandam Inscriptionem, quæ *Gudio* videbatur monstruosa. In ea enim hæc verba reperiuntur: ALFIVS IVDA ARGON ARCOSINAGOGVS QUÆ Noster prave scripta esse arbitratur pro ALFIVS IVDEVS ARCHON ARCHISYNAGOGVS. In *sexta* locus ille tot interpretibus tantisque obscurus *Petri de Evangelio mortuis annuntiato* expenditur, statuiturque, hoc sibi velle Apostolum, hominibus beate defunctis, coram throno supremi judicis in judicio particulari comparentibus, hoc Evangelium, hoc est, latissimum hunc nuntium, contigisse, remissa ipsis esse peccata omnia, & vitam æternam ipsis concessam esse in fidei & laborum premium. *Septima* in Dissertatione docetur, in terris Salzburgensibus jam dudum versatos fuisse testes veritatis Evangelicæ. E decimo tertio Seculo adducitur Oratio *Eberhardi II*, Archi-Episcopi Salzburgensis, in qua graviter invehitur in Papam, ejusque dominatum, ac mores Babylonicos. Sed cetera præterimus, quippe, ut ipse Cl. Autor ingenue fatetur, petita plerique e Cl. *Schelbornii* libello ejusdem argumenti.

No. III.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCXXXIV.

CHRONICON GOTWICENSE, SEU AN-
nales liberi & exempti Monasterii Gorwicensis, Or-
dinis S. Benedicti Inferioris Austriae, faciem Austriae
antiquae & mediae usque ad nostra tempora, deinde
eiusdem Monasterii fundationem, statumque hodiernum,
exhibens, ex Codicibus antiquis, membranis, & instru-
mentis, tum domesticis, tum extraneis, depromptum;
pro quorum faciliore intellectu Tomus prodromus,
de Codicibus antiquis MSs, de Imperatorum ac Re-
gum Germaniae Diplomatum, de eorundem palatiis,
villis, & curtibus Regiis, atque de Germaniae medii aevi
pagis, praemittitur, & ea, quae ad Caesareorum Regio-
rumque Germaniae Diplomatum antiquitatem, materi-
am, stilum, scripturam, monogrammata, sigilla, subscri-
ptiones, notasque Chronologicas, atque ad palatiorum
& villarum Regiarum pagorumque Germaniae mediae
situm, pertinent, explicantur, & adjectis specimi-
nibus, Tabulisque aeri incisiss, illu-
strantur.

Typis Monasterii Tegernseensis O. S. Benedicti, 1732, fol. maj.
Alph. 5 plag. 21, cum Tabb. æn. 42.

Post renatas meliores literas, jam diu Viri eruditi in excu-
tiendis Graecorum Romanorumque antiquitatibus, studio
N neque

neque inutiles, neque injucundo, versari fuerunt. Quis vero neget, multo majore cum utilitate pariter atque jucunditate operam conferri ad cognoscenda etiam atque illustranda communis patriæ vetusta monumenta atque jura? Ac sane hodie felicibus auspiciis in orbe erudito, & imprimis apud Germanos, floret historia, ad testium idoneorum tabularumque antiquarum fidem repurgata; in rebus memorandis temporis ordo diligentius indagatur; illustrium familiarum origines propaginesque, renotis fabularum commentis, traduntur exquisitius; omnis ævi, ac præcipue mediæ, Geographia, nec minus insignium gentilitiorum disciplina, quam *Heraldicam* dicimus, in majore collocatur luce, ac Juris Germanici prudentia in dies magis a tenebris & erroribus vindicatur. Ad quæ omnia luculentius illustranda, dici non potest, quantum conferant antiqua Diplomata & sigilla; quibus, si qua alia natio, certe Germania nostra, post tot temporum rerumque conversiones, nihilo minus adhuc abundat. Tantummodo opus est certis quibusdam præceptis criticis, ut vera a spuris documentis accuratius discernantur. Cui studio, præter aliorum quorundam conatus, insigne lumen prætulit *Jo. Mabillonius*, immortalis Opere *de re diplomatica* edito. Sed, si cuius Scriptoris hujus labores utilissimi fere intra limites Diplomatum a *Merovingica & Carolingica* stirpis Regibus concessorum, intraque documenta res Gallicas duntaxat spectantia, subsistere, ita dudum Viri quidam eruditi desiderarunt adhuc in Germania nostra *Diplomatica artis Systema*, *Mabilloniano* simile, aut majus. Ex eodem ergo S. Benedicti Ordine, præstantium ingeniorum ferace, cui adscriptus erat *Mabillonius*, nunc auspiciato etiam prodit, ejusque vestigiis insisit, Reverendissimus *Godofridus*, Abbas *Gotwicensis*; in quo, dubites, an exquisitæ eruditionis apparatus, præfidiorumque copiam, an industriam incredibilem, an singularem modestiam, itemque luculentum scribendi genus, magis admireris? Hic, et si ab initio secum constituisset, tantummodo *Chronicon libri Monasterii Gotwicensis*, in Austria inferiore siti, cui laudabilissime præest, conscribere, attamen deinde magno consilio, & acri confirmatoque animo, huic Operi præmittendum duxit

duxit diffusioſiorem, eamque criticam, Codicum Mſtorum & Diplomatum antiquorum diſquiſitionem, in qua eam rei diplomaticæ partem, quæ tempora *Carolingica* exceperit, neque ab aliis adhuc ex inſtituto occupata eſt, illuſtrandam & ad artis criticæ regulas exigendam, ſuſcepit. Quo fine non tantum Diplomata multa, ex autographis deſcripta, ærique inciſa, Operi ſuo inferuit, ſed eadem etiam ad certas accuratioris Criticæ regulas expenſa ita interpretari & dijudicare ſtudit, ut tam externa Diplomatum per ſingula Secula facies oculis conſpicienda ſiſtatur, quam ipſa quoque eorum viſcera, imperii videlicet noſtri compages, Jurisprudentia Germaniæ domeſtica, aliqua his affinia, facili negotio deprehendi poſſint, adeoque non ſolum ad faciliorem *Chronici Gotwicenſis* proxiſe evulgandi intelligentiam atque uſum, ſed & generatim ad evidentioſiorem univerſæ diplomaticæ, præſertim Germanicæ, doctrinæ cognitionem, via muniatur. Hæc enim Autor & dignitate & eruditione illuſtris in hoc ipſo *Tomo I*, tanquam *Prodromo* totius Operis, unice & magna cum cura ſibi pertractanda ſumſit. Id autem ſplendidiffimum Opus Auguſtiſſimo Romanorum Imperatori, *Carolo VI*, orbis Chriſtiani amplificatori, pacatorique Europæ glorioſiſſimo, eo æquius dedicavit, quo verius memoratuque dignius refert, Imperatorem clementiſſimum *de veris Hiſtoria Germanica fontibus, de Diplomatum veterum uſu, vi, & autoritate, de inſtaurandis denique provehendisque optimarum artium ſtudiis, ſecum, ubi plus vice ſimplici admiſſus fuerit, tam doctè diſſerere dignatum eſſe, ut nunquam, niſi cum maxima animi voluptate atque admiratione, recordari poſſit, ea ex ſummo orbis terrarum Monarcha audiviſſe, quæ non tantum in Principibus ad id faſtigii evocatis rariſſima & vix unquam audita ſint, ſed ab iis etiam, qui e literatorum catu eruditi* Pag. 1. 36.

exiſtimari velint, vix ſciantur. In Præſatione ad Lectorem Autor inſtitui ſui rationes, & totius Operis futuri ordinem, etque argumenta, itemque alia quædam ad hiſtoriam rei diplomaticæ facientia, copioſe eleganterque exponit, ſimulque docet, cur viam, quam tenuerit *Mabillonius*, quodammodo duxerit deſerendam. Cum enim ille artis diplomati-

cæ præcepta sparserit longius, quam Lectoris commodum ferat, hic e contrariò omnes regulas, ad quas uniuscujusque Regis, vel Imperatoris Germanici, a *Conrado I* usque ad *Friedericum II*, Diplomata sint exploranda, proprio & uno loco cognoscendas proposuit. Ad extremum vero eorum etiam nomina non sine gratæ mentis significatione commemorat, quorum ope, studio, ac benevolentia, in tanti moliminis opere fuerit adjutus: nominatimque Celsissimæ Illustrissimæque Domus *Schanbornia* magna in se suumque Opus merita dignis laudibus prædicat.

Quemadmodum vero Autor universum Opus suum in *tres Tomos* partitus est; ita horum *primum*, veluti *prodromum*, nunc exhibet, eumque literata partitione in *quatuor Libros* sic dividit, ut duo priores *Libri primam Partem*, sive *Volume*, reliqui duo *Partem alteram*, constituere possint. In *Libro primo Codicum antiquorum*, eorumque manu exaratorum, & adhuc in Germaniæ Bibliothecis extantium, lustricum criticum præmittit, adjectis secundum Seculorum ordinem variis vetustæ scripturæ speciminibus, in æs incisus, additoque ubivis loco, sive Bibliotheca, unde isti libri cum Autore fuerint communicati. Hic itaque, præmii loco, differit de necessitate & utilitate criticæ cognitionis Codicum MStorum, deinde inquit in causas & origines mendorum, quibus identidem inquinati fuere antiqui Codices, ac satagit exculpate Monachos, quos *Clericus*, aliique, incusarunt, quod humaniorum literarum imperiti, in Codices MStos menda innumera admiserint. Præterquam enim, quod sinistra hæc nota, pro eo, ac par erat, huc usque probari haud potuerit, negari non posse, Monachis Ordinis S. Benedicti emendatos & correctos plurimos deberi libros. Tum notat *Germonium*, & maxime *Harduinum*, qui, contra characteristica, eaque admodum probabilia, cujusque Seculi indicia, omnem vetustorum Codicum ætatem vacillantem dubiamque reddere conati sint. Ut ergo suppeditet notas quasdam atque argumenta ætatis conditionisque Codicum MStorum verisimili ratione cognoscendæ dijudicandæque; primum, *Caput I hujus Libri* generatim agit

Pag. 1 seq.

8.

agit de facie exteriorē Codicum MStorum, nempe de materia & forma scribendi, ac more librorum compingendorum; aliisque characteribus. Sic, ubi de varia literarum forma & flexu exponit, inter alia commemorat, superesse adhuc varios libros, *majusculis Romanis*, iis tamen plerumque semiuncialibus, literis perscriptos; Romano Imperio ad fata sua quasi properante, præcipue Seculo sexto, inductum fuisse *Gothicarum literarum* genus; Gothia Italia regno exutis, successisse Longobardos, qui Codicibus Seculi septimi & octavi *litteras Longobardicas* intulerint; Imperio Romano ad Francos delato, *scripturam Francicam*, seu *Franco-Gallicam*, eamque paulo nitidiorē, in Codicibus Seculi noni invaluisse; aliud porro antiquitus usurpatum fuisse literarum, earumque tortuosarum, minutarumque, & mire connexarum, genus, apud *Anglo-Saxones*; cujusmodi characteribus Codices a Monachis Anglo-Saxonicis, in Germania commorantibus, descriptos fovet *Cathedralis Bibliotheca Herbipolensis*, v. g. *Collectanea moralia de virtutibus, & Sententias sanctorum Patrum*, aliosque. Unde recte ab *Hikeſio* refutatum esse ait *Harduinum*, statuentem, istiusmodi characteres haud re vera in vulgari usu fuisse, sed tantum ab artifice quodam esse excogitatos. Ceterum commonstrat, literas majores aliam plane formam in Codicibus, quam in Diplomatis, scripturaque forensi, præ se ferre. Cum de *compendiis scribendi* agit Autor, e Codice aliquo Gotwicensi Seculi XII profert *notas Grammaticas*, atque *Criticas*, item & *Juridicas*, atque *Militares*; multoque plura de cultu & ornatu Codicum veterum annotat, quæ hic repetere nihil attinet. Postea descendit ad specialiora, & Codices per sua Secula dispescit, ac cujusque Seculi characteres proprios, exemplo *Mabiloniano*, indagat, ita quidem, ut, scripturis exteris & peregrinis, maxime septentrionalibus, jam prætermiſſis, antiquissimas tantum Germanicæ scripturas, easque Latinas, in lucem protrahere, atque Codices in Bibliothecis Germanicis sepultos speciminibus quibusdam illustrare, aggressus sit. Itaque *Cap. II* sub examen vocat Codices quosdam ante Seculum IX scriptos; ac nominatim agit de

Pag. 24.

34.

Pag. 36.

Codicibus *Evangeliorum S. Chiliani*; *Canonum Apostolorum*; *Epistolarum S. Pauli*; *variorum Sermonum & Homiliarum*; & *Sententiarum sanctorum Patrum*, qui omnes Codices pervetusti in *Cathedrali sacratio & Bibliotheca Harbipolensi* asservantur, & quorum singulorum externam pariter atque internam formam Autor curate describit, atque quinque speciminibus scripturæ *Tabula I* re exscripta illustrat. Sic *Tabula II* alia exhibet specimina, v. g. ex Codice venerandæ antiquitatis Bibliothecæ Tegernefenfis Monasterii in Bavaria, qui *Pastorale S. Gregorii, Papa*, complectitur; præterea e Codice *Homiliarum S. Gregorii, Papa, in Ezechielem, per B. Hildigrimum I, Episcopum Halberstadiensem*, Seculo VIII conscripto; item e *Libro Moraliū S. Gregorii super Jobum Prophetam*, ac *Libro Evangeliorum*, qui habet involucrium, inauratis laminis, iisque antiquissimis, lapillisque variegatis, obductum: quos Codices, aliosque plures, magnæ antiquitatis nomine commendabiles, servat Bibliotheca Monasterii Weridinenfis Ordinis Benedictini. Adhæc *Tabulam III* assignavit Autor duobus speciminibus Seculi VIII, ex Bibliotheca *San-Petrensi* Salisburgensium secum communicatis: quorum alterum e *Congesto Arnoniano*, alterum ex *Hieronymi Commentario in tres libros Salomonis*, depromptum est. Illud præclarum vetustatis monumentum, quod dicitur *Congestum Arnonianum*, sive *Donationum Breviarium*, exaratum est ab *Arnone*, Episcopo, anno, quo *Carolus M.* Boica regione potitus est; idemque descriptum *Canisus, Gewoldus, Dukerus*, & ambo *Mezgeri*, jam evulgarunt. Monumentum hoc Autor ait conscriptum esse in membrana, binis in qualibet facie columnis, liquore atramentario, & in prima pagina ab una tantum membranz facie confutum esse ad formam rotuli, existente in superiore parte cylindro, in quo membrana ad normam veteribus usitatam possit circumvolvi; utque hujus *Congesti* forma & magnitudo eo accuratius intelligatur, mensuram Architectonicam pedis Salisburgensis eidem apposuit. Hinc *Cap. III* a rudioribus temporibus accedit Autor ad Seculum paulo nitidius, idque *IX*, utpote in quo & artibus & generi scri-

39.

scribendi nonnihil curæ impendi coeperat. Varia hujus Saeculi specimina Tabulis ære exscriptis prodit; ac *Tabula I* quidem e quatuor insignioribus Codicibus *Bibliotheca Cathedralis Herbipolensis*, nempe e *Synodo Nicæna secunda*, tempore *Caroli M.* celebrata, sed ab ea, quæ jam edita est, aliquantum diversa; item e *Constitutionibus pro Monialibus in sacro conventu Aquisgrani* A. 816 perscriptis; porro ex *Martyrologio Bedæ*; tum ex *Homiliis Cesarii*, Episcopi Arlatensis; e cujus Codicis primo folio simul *Formulam Confessionis veteris*, Theodisco sermone scriptam, Autor profert. Præter hæc, in eadem Tabula specimen prodit ex *Commentatione D. Hieronymi super Mattheum*, quæ extat in Bibliotheca Monasterii Salisburgensis S. Petri, item ex *Epistola S. Joannis Apostoli*, A. 823 scripta, quam servat *Abbatia Emmeramensis*. *Tabula II* ex Bibliotheca Gotwicenfi scripturam Pag. 43.
Psalterii Davidici cum Annotationibus B. Hieronymi repræsentat conspiciendam; e quo Codice etiam produxit *Litaniam*, quæ in multis ab hodierno *Litaniarum* ritu recedit. 47.
Tabula III ex celeberrimo *Arnulphiano Codice Evangeliorum*, A. 870 scripto, qui est Abbatiz Emmeramensis Ratisbonæ, splendidius specimen exprimit; neque minus per sequentia *tria Capita* examinat Codices Seculi X, XII & XIII; singulorumque formam, & ductus literarum, interpunctiones, ac scribendi compendia, multo studio describit, particulasque & figuras quasdam, inde excerptas, Tabulis ære exscriptis delineat, doctèque illustrat. Inter hæc, dum Autor agit de duobus Codicibus Monasterii Petrini Salisburgensis, e Seculo XI, in quibus textus quidam *notis musicæ*, supra singulas syllabas scriptis, inscriuntur, exiniam facit digressionem de *antiqua Musica*, inprimis apud Latinos, & in Occidente; quam, quod ad usum sacrum attinet, a *S. Gregorio*, Papa, docet esse ordinatam, & a *Carolo M.* emendatam, notasque musicas primum per literas Alphabeti, deinde per varias punctorum & virgularum figuras, syllabis singulis superne adscriptas, attemque illam musicam subsequenti tempore rursus in deteriori prolapsam, sed a *Guidone Arefino*, Ordinis Benedictini. 55.
Mo-

Monacho, reparatam, demum Seculo XIV in *choralem* & *publicam* dividi cœpisse.

Pag. 73.

Sequitur *Tomi primi Liber secundus, de Diplomatum Imperatorum ac Regum Germania.* Ubi quidem, proœmii loco, generatim de *antiquitate, authenticitate, ac varietate, veterum Diplomatum,* Autor disserit, commemoratque primum, uti apud omnes cultiores populos, ita & apud Franco-Germanos, fuisse *armaria, sive scrinia, & archiva,* recondendis Tabulis & Diplomatum adaptata. Hinc *Balthasaris Bonifacii* Opusculum, de *Archivis* editum, variis, iisque antiquioribus, exemplis & testimoniis supplet, ac contra *Germonium* ostendit, complura omnino de eadem re instrumenta fuisse conscripta. Deinde contra eundem demonstrat, esse utique legitimas antiquitatis notas, quibus collectis & inter se conspirantibus, vera & genuina Diplomatum *authenticitate* possit cognosci. Quod ad exteriores Diplomatum characteres attinet, observat Autor, usitatam Regibus & Imperatoribus Germanicis scribendi materiam *membranam* extitisse; nusquam inveniri chartam Ægyptiacam, aut aliam materiam; neque vulgo alium liquorem, quam *atramentum,* ab iis esse usurpatum: nisi quod ob majorem Regiæ Majestatis splendorem aliquando *aureus liquor* reperitur, non in *capitalibus* tantum literis, sed & integris perscriptis Diplomatum, v. g. in quodam *Otonis I* Diplomate, quo Ecclesiæ Romanæ jura confirmat, & in *Otonis II Constitutione dotis* pro Imperatrice *Theophania;* in quodam Diplomate *Henriciano* A. 1014, & *Friedericiano* A. 1132; in literis *Conradi III,* A. 1147 membranæ purpuræ auro inscriptis. Porro annotat, *minis* rarissimum in Diplomatum apud Francos fuisse usum; apud Germanos nullum prorsus animadverti; *sigilla* ut plurimum *coerulea,* & ex eunte Seculo X, jam majestatis plena: quamvis & bullas plumbeas aureasque invenire liceat. Quod vero pertinet ad interiora Diplomatum argumenta, ait, antiquam Imperii nostri compagem, & Majestatem Cæsaream, undique in iis conspici, neque commenta quorundam de magnis illis *Archi-Principatibus* in Germania, de *feudis oblati,* de *jurisdi-*

visdictione territoriali, de clausis & non clausis territoriis in priscis temporibus, fide Diplomatum veterum adjuvari; sed patere, præter Ducem, in provinciis extitisse proceres alios, *immediate* Imperatori subjectos, qui hujus nomine iudicium ac jurisdictionem exercuerint. Id quod deinceps sigillatim exemplis Franconiz, Sueciz, Bavariz, Saxoniz, comprobatur. Pag. 89.

Jam peculiare characteres Diplomatum Regum & Imperatorum Germaniz Autor eruditissimus investigat describitque. *Capite* quidem *II Libri II, a Conrado I, Franciz* verè, nempe Germaniz, Rege, tractationem auspicatur; cujus Diplomata quinque, unum scilicet Corbejense, & duo Emmeramensia, totidemque San-Gallensia, ex avtographis ære delineata oculis subjicit, & in critico horum examine, exteriora primum contemplatur. In his, cum expendit literarum formam, duplices observat, majores videlicet, sive unciales, & minores. Uncialibus primus versus, sive *linea*, absolvitur. Hæ literæ, oblongis ductibus exaratz, sunt tenues, acutz, & minus, quam in posterioribus Diplomatis, crispatz. Minutiores literæ, quibus reliquus Diplomatis contextus perscriptus est, itidem subtiles, & calamo satis acuto pictæ apparent, eadem conspicuæ forma, quam alias refert character Romanus minutus. Considerata fere singularum literarum figura, notat porro, in his *Conradinis* Diplomatis crebrius occurrere *interpunctionem*, designarique per unum duntaxat punctum, post sententiz finem ad mediam ultimam literam verbi positum; in uno tamen loco tria puncta collocari; literam *i* nunquam notari superne punctulo; literam *y* aliquando sine puncto, aliquando cum puncto, conspici; adhæc compendia scribendi, quæ vulgo *abbreviaciones* dicuntur, hic satis frequentes occurrere; neque tamen superius lineola, sed crispato quodam inflexu, plerumque insigniri; diphthongum *ae* in binis Emmeramensibus Diplomatis nunquam sic conjunctam, *e*, nec per *e* simplex, aut caudatum *ç*, scribi; in Corbejensi aliquando separatis literis *ae*, aliquando *e* simplici, exprimi. Allatis aliis quibusdam observationibus, quæ ad orthographiam pertinent, antiquitatem & usum *Monogrammatum* exponit, notatque, monagramma, seu nomen Regis certis literarum im-
plexio-

Pag. 99.

plexionibus concinnatum, in subscriptione Diplomatum *Conradinorum* semper in formam crucis effectum conspici, & huic nullas alias, nisi *Conradi* nomen exprimentes, literas adjici; ipsum vero hujus Regis monogramma, Carolingico more, hic etiam immediate poni post vocem, *signum*; & hinc reliquum subscriptionis contextum, *Serenissimi*, vel *Piissimi Regis*, sequi; subscriptioni autem & monogrammati Regis proximam esse *Notarii*, seu *Cancellarii*, subscriptionem, quæ easdem, quas Regia, literas majusculas exhibeat, simulque Cancellarii *signum* referat. A subscriptione transit ad *Sigillum Regium*, de cujus antiquo usu ubi non pauca generatim differuit, tum sigillatim narrat, sigilla bina *Conradina*, in Corbejensi nempe & Emmeramensi Diplomatum, *cerea* esse, & quidem ex *cera alba*; quanquam hæc ex diuturnitate temporis lutea esse videatur; ipsa vero hæc sigilla ad dextram membranz esse annexa, membrana quidem ita incisa, ut decussatim posita videatur integra, deinde cera intrinsecus & extrinsecus scissuræ illi cruciformi, & sigillum intrinsecus ceræ sit impositum, sic, ut cera adversæ & aversæ membranz cohereat, ceræ autem in antica parte impressum sit sigillum, relicto aliquo in ceræ περιφέρεια circulo, seu potius limbo, aut margine. Ratione formæ, *Conradina* sigilla, ut alia omnia antiquiora Teutonica, ait esse orbicularia, seu rotunda, eaque mediocris magnitudinis, quæ *floreni* ambitum vix, vel modice saltem, excedant; referre autem hæc sigilla *effigiem Conradi I, Regis*, & dimidiatam quidem, ac sigillatim in Corbejensi Regem hunc capite nudo, sine lauro, diademate, & corona, imberbem itidem, repræsentari, hastamque regiam gerere, facie oblique in sinistram latus conversa; in aliis sigillis coronam & vultum hujus Regis paulo aliter exprimi. Similiter Autor e binis sigillis *Conradinis* depingit *Regalia indumenta*, pallium scilicet humeris in dextra parte fibula quadam alligatum, tanquam *veterem chlamydem Regum*, ubi *Wittichindo* appellatur, & tunicam regiam, eamque strictam; itemque lanceam, cum appensa fascia, ac scutum oblongum, & in uno Emmeramensi striis nonnullis variegatum, tanquam

Regia

Regia illius temporis ornamenta atque insignia; denique ipsam *inscriptionem*, in sigillis apparentem, perlustrat, docetque, eam literis Romanis, qualibus usa sit aurea ætas, nomen Regis exprimere. Tandem ab exterioribus Diplomatum *Conradinorum* ad interiora conversus, primo loco horum stilum expendit, ab *invocationis formula*, istis ipsis Diplomatum præposita, exorsus; in quibus non aliam, quam hanc, reperit: *In nomine sanctæ & individue Trinitatis*. Dehinc, consideratis Reginorum honorum nominibus, sive *titulis*, observavit, pro vera *Conradi* hujus Diplomatum characteristicam nota regulæque posse statui, eundem solo Regis titulo cum additamento, *Dei gratia, divina favente clementia, &c.* nunquam vero titulo *Imperatoris*, vel *Regis Romanorum, Francorum, Germania*, vel *Alemannia*, neque pronomine *Nor*, nomini præmisso, usum esse. De *formula denuntiandi*, seu *intimandi*, qua Principes sub ingressum Diplomatis fidelibus suis publice indicant, & *notum faciunt*, quod decrevere, notat Abbas Illustris, etiam *Conradum* hunc, more aliorum Regum, prævio aliquo proœmio, unicum liberalitatis suæ scopum designasse *æternam animæ mercedem, prosperitatemque regni sui*, v. g. *Noverit omnium, tam presentium, quam futurorum, industria, vel solertia, &c.* Sequuntur *tituli honorifici*, quos *Conradus I* cum sibi ipsi, tum aliis, tribuit: dum idem in medio contextu de persona sua locutus, semper numero multitudinis, in *Abrinsbergensi* vero Diplomate modo plurali, modo singulari, numero utitur, sibi que ipse *elogium majestatis, regalis celsitudinis, & clementiæ*, adscribit: Episcopos & Abbates, itemque Comites, honorifice appellat *venerabiles*, aut *fideles*; non vero *reverendissimos, & illustres*. Nec porro idem Rex in Diplomatum appellasse alios reperitur *Principes*, quatenus sic dicuntur magni territoriorum domini; quanvis extra Diplomata ab Historicis illius ævi *Principes regni* dicantur. Posthæc Autor de reliquis Diplomatum *Conradinorum* argumentis, nempe de rebus, quæ traduntur, præcipiuntur, indulgentur, vel confirmantur, & aliis illius ætatis ritibus juribusque, agit, sigillatimque docet, nec

Pag. 115.

121.

123.

Pag. 126.

Carolingicis, nec *Conradinis* temporibus, occurrere Diploma genuinum, in quo integer quidam Ducatus, vel Comitatus, in jus proprium alicui concedatur: cum illo ævo Ducatus Comitatusque nondum extiterint hæreditarii. At non sustinet cum *Papebrochio* negare, jam tunc Ecclesiis Monasteriisque jus cudendæ monetæ delatum fuisse. Quod ad modum rerum concedendarum eo tempore usitatum attinet, observat Autor, in *Conradinis* Diplomatum semper primo pagum, deinde Comitatum, & Comitum, tum locum ipsum, seu rem concessam, denominari, in denominatione autem longam fieri seriem & enumerationem *appendiciarum*. Præteritus alias observationes de singularibus quibusdam vocibus, itemque de formula inhibendi, ad Comites Judicesque directa, ac, quæ exulant e *Conradinis* Diplomatum, de formulis dirarum, multisque pecuniariis, quæ voluntati Principis repugnare aurius aliquando denuntiabantur. Tandem occurrit ipsa clausula, *subscriptionem & sigillationem* exprimens; qualis e. g. hæc est: *idem scriptum nominis nostri signo, nostraque imaginis sigillo, cum manus nostra scriptione firmavimus, &c.* In cujusmodi formulis *Conradinis* modo *Sigilli*, crebrius *Annuli*, vox adhibetur. Clausulam excipit ipsa *Regis subscriptione*, qua Regis nomen cum vocabulo *Signi* exprimitur; v. g. *Signum Domini Chouvradi, Serenissimi Regis, &c.* *Chouvradius* adeo tunc vocabulo *Domni*, seu *Domini, Piiissimi, Serenissimi Clarissimi* Regis, compellatur. Regis subscriptioni subjecta statim est *Cancellarii Archi-Capellanique subscriptione*. Sic in *Conradinis* chartis, ubi semper *Archi-Capellanus*, non *Archi-Cancellarius*, nominatur *Pilgrinus*, seu *Pilgrimus*, seu *Pilgrimus*; at *Cancellarius*, sive *Notarius*, A. 912, cum *Salomon*, tum alicubi *Wodelfridus*, sive *Walafridus, & Odalfridus*; A. 913 & 914 rursus *Salomon* designatur hunc in modum: *Salomon Cancellarius ad vicem Pilgrimi Archi-Capellani recognovi*. Fuit autem *Pilgrimus* ille Archi-Episcopus Salisburgensis, fatisque concessit A. 915. At *Salomon* fuit Episcopus Constantiensis, & Abbas S. Galli, vita functus A. 919; cui aliquando absenti, vel aliis rebus impedito, substitutus videtur

Wala-

Walafrius. Denique in sigilli inscriptione simplici nomine designatur *Cbuonradus Rex*, nullo addito crucis signo, nec expressa formula: *Dei gratia*. Superest *Chronologia*, tanquam principalis genuini Diplomatis character, quæ continet designationem *anni & diei*, quo res gesta & expedita fuit. Ac in *Conradinis* quidem documentis, haud secus ac in reliquis Germaniæ Diplomatum, anni ab *incarnatione*, sive *natiuitate Domini*, computantur, additis numeris *Indictionis*, secundum Constantinopolitanam consuetudinem ab VIII Cal. Octobr. deductis, notatisque annis Regiminis Regii, sub variis quidem, sed in unum congruentibus formulis. Postremo non nihil exponitur de distinctione inter *Actum & Datum*; quæ voces notis Chronologicis adjiciuntur; itemque de *appreciatione*, sive *voto finali*, horum Diplomatum, quæ varie exprimi solent, v. g. *Actum -- in Dei nomine feliciter, Amen*; vel: *in nomine Domini feliciter, Amen.* &c.

Hæc fere contra morem nostrum copiosius ex tam præclaro Opere excerpere, & quasi promulsidis loco proponere, volumus, nihil dubitantes, Lectores curiosos ad reliquas partes evolvendas sua sponte excitatum iri. Hanc enim, quam de *Conradinis* Diplomatum breviter indicavimus, rationem in censendis & interpretandis omnium Regum atque Imperatorum Germanicorum Diplomatum a *Conrado I* usque ad fatale interregnum, quo post obitum *FridERICI II* Germania fuit afflictæ, in reliquis hujus Libri Capitibus XVI persequitur Auctor Venerabilis, ac Diplomatum cujusvis Imperatoris characteres, tum communes, tum proprios, cum Diplomatum ceterorum Imperatorum temporumque sic contendit, ut Lector studiosus omnes eas notas collectas quasi uno intuitu conspiciat, quibus genuina ac legitima Diplomata, ante Seculum XIII promulgata, a falsis internoscantur. Adhæc *Archi-Cancellarios & Cancellarios* cujusvis temporis diligenter annotat, prætermittos a *Mallincrotio* supplet, neque omittit errores ostendere, si qui in nonnulla Diplomata, vel in nomine, vel in ordine *Archi-Cancellariorum*, vel in notis Chronologicis, irrepperint. *Diversa insuper Diplomata*, (utimur ipsius Auctoris verbis,) *quibus sana; alia autem,*

autem, in quibus vel perplexa, vel omnino falsa, inest temporum ratio, de industria representat, ac, ne cui liberum sit, per causam vitiatam in quibusdam Chronologia, aut alio quocunque inani prætectu, qualibet sine discrimine Diplomata invadere, regulas quasdam statuit, quarum ope vel integritas male affectis restituatur, vel saltem venia concilietur.

Sic, Parte I Tomi Prodrömi absoluta, sequitur Pars II, quæ, duos reliquos complexa Libros, alterum constituit Volumen. Scilicet Libro III exhibetur Commentatio de palatiis & villis Regum atque Imperatorum Germanicorum, quæ Alphabeti ordine, a numero I usque ad CXXXVI, recensentur: ut nempe de iis quoque locis in posterum constaret, in quibus Reges & Imperatores nostri sua impertiri Diplomata consueverint; quorum situs ad veteris Historiæ & Geographiæ leges in Tabula depictus, atque in æs incisus, representatur.

527 881 Ne vero ad pleniorum Germanicorum Diplomatum illustrationem quidquam deesset, Libro IV Autor vastam illam, ut ipse in Præfatione loquitur, & sexcentis difficultatibus obseptam sylvam, amplam scilicet de *Germania media pagis* perquisitionem, aggreditur. Horum enim nomina, quæ in veteribus Diplomatum scriptoribusque occurrunt, cum ob ingens discrimen, quod inter linguæ Germanicæ dialectos, veteres pariter atque hodiernas, intercedit, vix etiam a doctissimis hominibus intelligantur; gravissimo huic incommodo ut mederetur Autor, antiqua pagorum nomina diligenter interpretari, eaque notioribus reddere studuit, ut singulorum situs, conditio, & facta, secundum Alphabeti seriem facile inveniri, & plena Germaniæ, in suas olim provincias, Ducatus, Comitatus, pagosque, tam majores, quam minores, distributæ, cognitio comparari, eaque e Charta ære expressa penitus hauriri possit. Cum vero ob maximam locorum multitudinem *Generalis hæc Germania media Charta* omnibus locis accurate designandis haud sufficeret; singulos illius ævi Ducatus, certe majores, ac scitu magis necessarios, singulis Chartis mandare constituit; ejusque industriæ specimen ad finem Libri III dedit, ubi *Austrasiæ*, seu *Franciæ Orientalis*, Ducatum, distinctè representavit, reliquos sequentibus duobus Tomis inferturus.

Ut

Ut vero constet, quid adhuc expectandum sit a tam eruditi & de rebus Germaniæ bene merentissimi Autoris industria; quantum quidem e Præfatione hujus Operis intelligimus, id paucis adhuc indicamus. Tomo nimirum secundo is redivivam veluti repræsentabit antiquam & mediam Austriam, una cum terminis & limitibus, quibus Styriam versus, reliquasque confines provincias, circumscripta est, addetque vetus fragmentum Hieronymi Megiseri, iteinque Chartam Geographicam Marchiæ Orientalis medii ævi; hinc originem omnemque statum Monasterii Gotwicensis, neque minus vitam Altmanni, conditoris & fundatoris, & Chartam Geographicam Bajoriæ, sive Noricorum Ducatus, una cum Marchiis septentrionalibus supra Anesum & Atbesin; pariterque Ducatum Alemannorum, ære expressum proferet; subjicietque his Abbatum Gotwicensium Historiam; hisque omnibus intextet Historiam Austriæ, qua parte ea obscurior adhuc & involutior extat.

Tertius tandem Tomus Probationes, h. e. Bullas Pontificias, Imperatorum ac Regum Diplomata, aliorumque chartas, ac vetera documenta, plusquam mille trecenta, complectetur. Munitissæ loco, Sigillorum ἑξῆςΦα, ad septingenta, summa fide in æs incisa, ad artem Heraldicam Germaniæ illustrandam proferentur. Constituerat quidem Autor etiam nunc ad antiqua lingua Theodisicæ monumenta studium suum convertere, ad recludendas linguæ Germanicæ origines, ejusque cum Sueco-Gothica, Anglo-Saxonica, Runica, & Francica antiqua, aliisque, affinitatem demonstrandam, eumque in finem plura diverforum Seculorum Glossaria Theodisica, aliaque monumenta, congererat, verum, cum hæc tractatio uberior esset, quam ut nunc expediri posset, eam eo usque differet, dum simul Nummophylacium Gotwicense, & in eo Nummos a Carolo M. ac sequentibus Regibus & Imperatoribus usque ad Magnum Carolum VI, cufos, typis committet. Sed & in Præfatione spem facit, fore, ut Codicem Traditionum Lauriheimensium, ex antiquissimo autographo descriptum, adjuncto Chronico Lauriheimensi, a Freberiano multis in locis diverso, evulget. Neminem a rebus patriæ communis tam alienum fore putamus,

mus, quin tam illustre de Germania bene merendi studium Autoris Reverendissimi maximopere comprobet, & Seculo nostro de tam eximio immortalique Opere gratuletur, idque, ut feliciter absolutum integrumque quam proxime in lucem publicam prodeat, vehementer optet: cum facile intelligamus, hunc Autorem non minus luminis decorisque allaturum esse Historiæ rei que diplomaticæ Germanicæ, quam Francicæ, sive Gallicæ, antehac attulit *Mabillonius*.

JOANNIS LAUNOJI, CONSTANTIENSIS, Parisiensis Theologi, Socii Navarræi, Opera omnia, ad selectum ordinem revocata, ineditis Opusculis aliquot, Notis nonnullis Dogmaticis, Historicis & Criticis, Autoris Vita, variis monumentis, tum ad LAUNOJUM, tum ad Scripta ipsius pertinentibus, Præfationibus, cuique Volumini affixis, Indicibus locupletissimis, aucta & illustrata. Accessit Tractatus de varia LAUNOJI Librorum fortuna.

Tomi II Pars I & II.

Coloniæ Allobrogum, sumtibus Fabri & Barrillon, Sociorum, & Marci Michaelis Bousquet, & Sociorum, 1731, fol.

P. I Alph. 9 pl. 1, P. II Alph. 8 pl. 22.

Certi sumus, *Launoji* Opera omnium, quotquot rerum in orbe Christiano gestarum studio ducuntur, jam pridem promeruisse calculum. Quocirca fidem nostram, A. 1731 horum *Actuum* p. 441 datam, in præsentem liberabimus, *Tomi II* utramque *Partem*, more nostro, commemoraturi. Invenimus in hoc etiam Tomo lites in Gallia quondam agitata, quas eadem accuratione & tractandi modo ponderavit *Launus*, & quid vera lupinis dissent, ante oculos exposuit omnium. Tam vero multa, tamque varia hoc loco nobis exhibentur Opuscula, ut in infinitum nostra processura sit recensio, si ad minu-

minutissima quæque esset descendendum. Idem jam ante nos agnovit ac falsus est Cl. Editor in Præfatione: quæ cum elegans rebusque valde accommodata sit, multum nos adjuvabit. Occurrit statim initio amplissima Dissertatio de *negantis argumenti autoritate*. Sunt, qui ex negantibus nihil colligi posse affirmant. At poscit sibi dari *Launojus*, in iis, quæ ex conditione facti, ex usu, & traditione, pendeant, rationem istam maxima valere virtute. In omni, quæ instituitur, quæstione de antiquitate ac novitate rei disceptatur, & si absit antiquitas, argumenta negantia proferuntur. Atque hæc neganti, ut dicitur, ratiocinatione, tota, quanta quanta est, *Launojani ædificii* moles, tanquam cardine volvitur & revolvitur. Nec ad res tantum historicas, sed etiam ad dogmata fidei, accommodat eam. Tota hæc Dissertatio exemplis e Sacra Scriptura, Conciliis, Partibus ac Theologis, illustrata est, quibus manifestum redditur, e neganti propositione modo agentem, modo negantem, non invita ratiocinandi arte, duci posse conclusionem. Per duodecim annos nemo se huic objecit scriptioni; tum vero A. 1661 *Joannes Baptista Thiersius* eam sumit convellendam. Sed nihil attulit, quod arcei rei *Launojana* moveret. Dum vero toties Autori diem dicit, ac si solis scriptoribus æqualibus, aut tantum non paribus, assentiendum contendat, in eo verba sibi dedit. Gravius enim est ac majus aliquid, quod postulavit *Launojus*, *silentium* nimirum, quod *dissentorum plus minus annorum æstimari* possit. At, juvenum more, exultat *Thiersius*, mala fide agit, secum ipse pugnat, jocis & calumniis insectatur *Launojum*, id quod hic pluribus verbis in opposita illi & A. 1662 evulgata Dissertatione luculenter commonstravit. Nec vero siluit *Thiersius*, sed biennio post *Defensionem* edidit *adversus Launoji Appendicem*, quam vero *Philippicam* in *Launojum* dixeris. Quocirca hic sprevit leviores *Thiersii* rationes, & vanas sine viribus iras, quas in ipsum in singulis fere paginis evomuerat.

Sequuntur varia Opuscula, quæ de origine fidei Christianæ apud Gallos, de utroque *Dionysio*, Atheniensi & Parisino, de *Maria* item *Magdalena* & *Lazaro*, & aliis, quæ huc perti-

tinent, rebus, conscripfit Autor Celeberrimus. In quibus eo, quod multos variis temporibus adversarios nactus erat, eadem sapius inculcare coactus est. Nostrium erit, quo mens *Launoji* valeat, verbis non ita multis significare. Quod attinet ad *Originem Fidei Gallicis*, non exeunte primo Seculo, quæ *Irenæi* & *Tertulliani*, aliorumque, opinio est, sed tertio medio Seculo, enatam eam *Launojus* arbitratur, celebre istud Turonensis *Gregorii* ac *Sulpicii Severi* eam in rem excitans testimonium. Eo quoque consilio *Cypriani* Epistolam ad *Stephanum*, & libellum Episcoporum Provinciæ ad *Leonem*, tanquam spuria scripta, rejecit. Verum ad priorem sententiam Clarissimus accessit Editor, eamque multis, iisque haud sane contemnendis, corroboravit argumentis, quorum meditatam lectionem curioso Lectori commendamus.

Præf.
pag. 4 seq.

Ex Opusculis, quæ *Magdalena*, *Martha*, *Lazari*, *Maximiani*, in provinciam appulsum declarant, id, quod caput cause est, excerpere juvat. Hos nave, sine remigio, inclusos in Provinciam appulisse, ante inventam reliquiarum epocham, nullum certum superest, quo probetur, monumentum. Dominici hujus Autores traditionis sunt, eamque, quo placeret populo, multis exornarunt fabulis. Hic cum *Launojus* Sanctorum reliquias haud satis reveritus esse videretur, ad calcem librorum de *Magdalena* Tractatum adjecit *de Cura Ecclesie pro Sanctis & Sanctorum reliquiis, ac sacris officiis ab omni falsitate vindicandis*. Hac in re quemadmodum vera a falsis segreganda sint, eum docere, res ipsa loquitur. In primis lectu digna sunt, quæ de duabus reliquiarum capsis Roma advectis, ac in xenodochium Petre - Salinæ Parisiis transferendis A. 1668 enarrantur. Varie hic existant *de duobus Dionysis, Atheniensis ac Parisino*, Dissertationes, in quibus plurima occurrunt, Ecclesiarum Gallicanarum origines declarantia. Negavit *Jacobus Sirmondus*, hunc utrumque *Dionysium* pro uno eodemque habendum esse, idoneis eam in rem usus rationibus, cujus & ipsa Dissertatio hic præfigitur. Sed multos in alia omnia abeuntes, præter opinionem, nactus *Sirmondus*, silendi demum consilium cepit. Itaque consultum
ratus

ratus *Launojus* est, amici eruditi orare causam. In eorum, quos adversarios *Sirmondus* habuit, tum fuit numero *Milletus*, aut, nescimus quis, larvatus *Benedictinus*; A. 1642. Huic autem *Launojus* eodem satisfecit anno. *Milletum* tuitus est A. 1643 *Hugo Menardus*, quem vero *Launojus*, formis de novo descripta A. 1660 discussione *Milletiana*, satis acriter castigavit. Quibus locis uti fidei in Gallis susceptæ originem præclare declaravit, ita, dum Epistolam inter *Cypriancas* 68, ad *Stephanum* A. 254, secundum *Pearsonii* calculos, aut A. 256, si major fides *Petro de Marca* in Epist. ad *Valesium* p. 31, exarata, spuriam esse ait, hæc eum fefellit opinio; id quod & Cl. Editoris indicat Præfatio.

Pag. 457:
21 seq.

His descriptis ac fufius explanatis, quatuor alia occurrunt Opuscula. *Primum Vitam Dionysii Arcopagite* exponit. U-num hic loci docte monet Editor, Thracem ab *Launojo Arcopagitam* minus recte vocari. Is enim *Cæsareus*, cujus autoritate nititur, *Nazianzeni Gregorii* frater non videtur viris eruditus nonnullis; quanquam ita opinetur *Launojus*. *Chrysoftomus* Athenarum civem eum diserte appellat, cui magis in hac causa credendum; præsertim cum Senatoria ipsius dignitas istam confirmet opinionem. *Alterum de libris ejus* fert judicium. Constat hodie inter doctos homines, *Dionysii*, *Arcopagite*, haud esse libros, qui ipsius nomine honestantur. Citantur in iis *Ignatii* Epistolæ, & *Apocalypsis*, ut *Canonicus liber*, adducitur. Sed *Arcopagita* sub *Domitiano Martirii* palmam obtinuit. Itaque *Ignatianas* non potuit legisse Epistolas, anno quippe decimo *Trajani* scriptas. *Apocalypsis* vero multo serius inter *Canonicos libros* relata fuit. In his iisdem Codicibus publica solennisque *Baptismi* administratio, sæviente tunc *Imperatorum* furore, commemoratur, & fumantia per *Missæ sacrificium* conspiciuntur altaria; id quod per tria priora *Secula* ignotum fuit: quin etiam *Monachi* longo post tempore nati recensentur. *Tertio Vita & Miracula Dionysii Parisini* continentur. In *Disputatione de Veteribus Basilicis Parisiensibus*, quæ quartum occupat locum, multa leguntur egregia, quæ ad *Historiam* pertinent *Gallicanam*.

24.

nam. Etsi *Hadrianus Valeſus* eam referendam ſuſcepit, *Henricus* tamen *Salvalla* in Gallicum convertit ſermonem. In animo forſitan habuit in ſuis Antiquitatibus illam Pariſienſibus inferere, typographi autem, qui eas edendas curarunt, mutilam ac truncam ediderunt. In *judicio ſuper Cbiſſectii Diſſertationem de uno Dionyſo* nihil novi dixit *Launojus*, idque falſus eſt ipſe. Argumentum Diſſertationis *de Viſtorino, Epifcopo & Martyre*, levius eſt, quam ut ampliorem deſideret enarrationem. Explorat hic enim, utrum *Viſtorinus*, cujus veneratio in Eccleſiam Pictavienſem circa A. 1630 introducta eſt, Pictavienſis, an Petavionenſis, ſeu Pitabionenſis in Pannonia, dici debeat. Appendicis loco adjecit nonnulla *de quinque Viſtorinis*, nimirum de *Viſtorino, Praxeanae* hæreſeos defenſore, Petavienſi, Afro, Maſſilienſi, ac denique *Viſtorino Lampadio*, Oratore. At vero Maſſilienſis Rhetor non eſt *Viſtorinus* nominandus, ſed *Claudius Marius Viſtor*; ut ex *Riveti*, Benedictini, Specimine Hiſtoriae Literariae Galliarum, in decimo Volumine Bibliothecae Gallicae p. 199 edito, præclare monet Cl. Editor in ampla, quam præmiſit, Præfatione.

Pag. 27.

Duplex hinc ſequitur Diſſertatio *de Autore vitæ S. Maurilii, Andegavenſis Epifcopi*, e Mſto Andegavenſi eruta, & *de S. Renati Hiſtoria*. *Gregorio* vitam *Maurilii* haud eſſe aſſignandam, multis idoneis rationibus firmavit *Launojus*, in quibus altera, ſexta & octava, præ ceteris alicujus numeri ſunt. *Renatum Andegavenſem* uſquam exſtitiffe, aperte negare non auſus eſt, ſed rationes tamen ejuſmodi attulit, ut nemo non videat, hunc pro fictitio ab eo habitum. Subjicitur *Apologia* pro *Nefingo*, primo hujus nominis Andegavenſi Antiflite. Ac denique Judicium *de Hadriani Valeſii* Diſceptatione, quæ de *Baſilicis* inſcribitur, hanc ſiſit *Partem*.

In ſecunda hujus ipſius Tomi *Parte* cum nimis multæ recenſeantur controverſiæ a *Launojo* diſceptatæ, hæc quidem ex iis ſingulares daturi ſumus. Exſtat hic ejus *Diſſertatio de Recta Nicæni Canonis VI, prout a Ruſino explicatur, intelligentia*. Scilicet ſextus Nicænae I Synodi Canon a mul-

tis

tis jam inde antea magnas inter cœlestes animos lites movit. *Rufinus* eum explicuit, isque *Lib. X Historiæ Cap. VI* ita se habuit: *Ut apud Alexandriam & in orbe Roma vetusta consuetudo fervetur, ut vel ille Ægypti, vel hic suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Condendi Canonis *Melchius*, Lycopolitanus Episcopus, præbuit occasionem. Erat olim Alexandriæ receptum, ut civitatis Antistes per Ægyptum, Lybiam & Pentapolin, Episcopos, Presbyteros, ac Ministros alios, institueret, aut certe instituendos permetteret. Hunc autem morem pervertit *Melchius*, & in singulis Provinciis ac regionibus Episcopos & alios Ministros, invito & recusante *Petro*, Alexandrino Præsule, ausus est ordinare. Schisma hoc *Melchianum* Synodus deletura Nicæna eum sanxit Canonem, qui, si rem bene putes, nihil est aliud, nisi exceptio Canonis quarti & quinti, in quo Metropolitanorum jura suis finibus circumscribuntur; unaquæque Provincia suam habere Metropolitanam, quisque autem Metropolitam unam tantum Provinciam fortiri debet. Sextus igitur Nicænus Canon docet, hanc communem regulam ad illustriores tres Metropolitam, Romanam, Alexandrinam & Antiochenam, haudquaquam pertinere. Atque hanc etiam opinionem tuetur *Launojus*. Alexandrinum imprimis atque Romanum Pontificem Nicæna Synodus inter se componit. Romanus Episcopus Metropolitanæ jura in Ecclesiis exercebat suburbicarias, quæ a regionibus suburbicariis, intra quarum fines Ecclesiæ ditioni ejus subjæctæ continebantur, ducebant nomen. Ex his igitur Provincia efflorescebat Romana, quæ Metropolitanam unam, Romanam Antistitem, agnoscebat. In ea solus Episcopus aliosque Ministros ordinabat, aut ordinari permettebat. Extra Romanam vero Provinciam civitates quædam, ut Thessalonica & Salona, ita Romano Episcopo subjiciebantur, ut vel Præfecturam in iis haberet vicariam, vel Episcopos crearet. Quod ad Alexandrinum attinet Antistitem, is per Ægyptum, Lybiam, Pentapolin, Episcopos & alios Ministros ordinabat, aut ordinandos curabat. Extra has Provincias, nonnullæ quoque civitates erant, in quibus Alexandrinus Episcopus Metro-

politæ obibat inunia; at intra Romanam Provinciam Metro-
politæ Romani continebantur jura. Deinde Alexandrinus Me-
tropolitanos sibi subjectos habuit, sed nomine tantum, quia, in-
consulto Alexandrino Præsule, Episcopos consecrare haud pote-
rant, & Alexandrinus Antistes, inconsultis Metropolitanis, Epi-
scopos, & inconsultis Episcopis, Presbyteros ac Diaconos con-
secrare & instituere potuit. Romanus autem nullos habuit
Metropolitanos, quibus inconsultis, Episcopos in sua Provincia
institueret, sed plures habuit Episcopos, quibus inconsultis,
Presbyteros ac Diaconos creare poterat.

Perpicuum est, constatque inter omnes, *Augustinum* de
Concilio Plenario sæpillime locutum, in quo collatum ab hæ-
reticis Baptisimum probatum, ejusque repetitionem interdictam
esse, contendit. Hoc igitur *Concilii Plenarii* nomine Arela-
tense, A. 314 habitum, designari, *Launojus*, *Sirmondo* duce, ar-
bitratur, quorum & *Albaspinaus* & *Petrus de Marca* adopta-
runt opinionem, cui Dissertationem suam *de vera notione Ple-
narii apud Augustinum Concilii in causa rebaptizantium* in-
scripsit *Launojus*. Ab his etiam Editores *Benedictini* Ope-
rum *Augustini* suam haud sejunxerunt sententiam. Cum vero
inter universalia Concilia Arelatense I non possit numerari,
variis *Launojus* exemplis probat, universale ac *plenarium* dici
posse eo, quod fere omnes Occidentis Episcopi ad illud con-
venissent. Jam vero nihil erat usitatus, quam ut *Africani* Con-
cilii universalis ac plenarii appellationem cuique tribuerent
Concilio, quod Provinciali numerosius erat. Ubi tamen cum
cura pensandum erit, id quod *Clarissimus* ostendit Edi-
tor, nec Arelatense nec *Nicænum* Concilium eam definiis-
se controversiam de recipiendo omnium Baptismo hæretico-
rum, qui Trinitatem invocant, & sacro fonte utuntur. In *Ni-
cænam* vero Synodum I nomen illud *plenarii Concilii* com-
modissime quadrare, vero est simile. *Joannes Nicolajus* in
hanc *Launojanam* debacchatus est Dissertationem, *Nicænz*
Synodi causam acturus. Sed ejus furorem ac petulantiam *Lau-
nojus* nova ea de re conscripta coercuit Dissertatione. In has
duas, quas in gratiam Arelatensis Concilii edidit ille, scriptio-
nes

Præf.
pag. 35 seq.

nés *Jo. David Occitanus* Observationes hæud sanè spernendas huic exposuit publicè. Sed *Launojus* nil intentatum reliquit, quo eidem satisficeret. In *Diss. de Autore vero Professionis Fidei* probat, eam *Hieronimo & Augustino* perperam tribui, & uni vindicat *Pelagio*. Antiqua fabula est, *Brunonem*, *Carthusiani Ordinis* conditorem, voce cujusdam Canonici & Doctoris Parisini mortui & in feretro decumbentis perterrefactum, in solitudinem abiisse. *Launojus* hanc decimo quinto Seculo natam fabulam, & a *Gersono* confictam, judicavit. Sed majorem veri speciem ea, quam Cl. Editor aperit, fabulæ habet origo. Hanc ortam Colonix, conjectura ducitur. Namque A. 1070 sanctus Anno, Colonienfis Episcopus, accepto ab *Alexandro II Casarii*, Martyris, brachio, Colonienfisibus narravit, *Andream* quendam Romæ jam mortuum, & in feretro jacentem, exclamasse, se debere piæ erga *Casarium* venerationi, quod pœnas alternas effugisset. At vero A. 1084 *Carthusianus Ordo* cepit initium. Itaque probabile est, portentum istud Colonix vulgatum, postea novis coloribus exornatum, ita, ut, quod Romæ gestum erat, Parisiis accidisse fama tulerit, quo *Brunoni* in solitudinem secedenti miraculi rumor accederet.

Pag. 40.

Adfunt porro de *Simonis Stochii viso, de Sabbathina Bulla privilegio, & de Scapularis Carmelitani Sodalitate*, quinque Dissertationes. Fingitur nempe, virginem *Mariam*, præ manibus Carmelitarum vestem gestantem, obtulisse se *Simoni Stochio*, eique dixisse, hoc erit tibi & cunctis Carmelitis privilegium. In hoc moriens, non patietur incendium. Hanc narratiunculam, una cum ipsa celeberrima *Bulla Sabbathina*, ab *Joanne XXII* concessa, inter fabulas retulit *Launojus*. Verum *Scapularis Carmelitani* sodalitem cautiùs describit, atque haud segniter exponit, quid *Clementis VII* Diploma quoddam, ac *Pauli V* Decretum, præscribant. Dissertationem illam, A. 1675 editam, in qua eximia antiquitatis sacræ & sacrarum Canonum elucet peritia, electa item Romanorum Pontificum quinquaginta duo Decreta, quibus, in divini juris & Synodi *Chalcedonensis* Observationem, *Simoniam* consinxerunt, magni semper Viri fecerunt eruditi. Insetus est Tractatus lectu perquam

quam utilis *de Cura Ecclesie pro miseris & pauperibus*, Parisiis 1663 in lucem editus. Ostendit *Launojus*, antiquam fuisse celebrem illam bonorum Ecclesiasticorum divisionem, quarum una Episcopo, altera Presbyteris & Clericis reliquis, tertia pauperibus, quarta denique instaurandis referendisque Basilicis, tribuitur. Dissertationi *de veteri ciborum defectu in jejuniis Christianorum*, historia quaedam causam dedit. A. 1649, interclusis Sequanz, Matronæ atque Oesæ, portubus, accidit, ut initio quadragesimæ, rerum celebrando jejunio necessariorum penuria creverit. Ob eam causam Parisinus Episcopus Lutetiæ A. 1649 d. 18 Febr. Diploma confecit, quo certis quibusdam diebus carniū usum concessit. Cum autem non declararet, se jejunii lege eos solvere, qui carniū uterentur, quæstio inter multos coorta est, utrum, ex quo in locum quadragesimalium ciborum carnem substituit, jejunii lege solvantur carne sobrie usi. Hos jejunii lege teneri, *Launojus* censuit. Ad finem hujus scriptionis duo expendit, quæ nimirum olim fuerit in omnibus Ecclesiis Judæos & infideles sacro ritu abluendi disciplina. Si quis ea ponderet, quæ *Chilperici*, *Zisbuti*, Hispaniarum Regis, & *Caroli M.* ætate gesta sunt, patet inde, invitos sacro fonte tinctos esse. Ultimo denique loco *de Ecclesie traditione circa solenniores Baptismi dies* exponit *Launojus*. Varias hujus moris assignat epochas. Baptismus tum Romæ, tum in Galliis, sacris tantum Paschæ & Pentecostes diebus, administratus est publice solenniterque. In Africa vero etiam Epiphaniarum die susceptus est, in Oriente apud Germanos; Natali Domini die apud Hibernos & Hispanos; in Galliis etiam die Joanni Baptistæ sacro. Has omnes Dissertationes refutandas suscepit *Nicolajus*, sed, si ab iis discesseris, quæ de Baptismo Judæis & infidelibus invitis non dando commentatus est, nihil fere, quod alicujus sit momenti, in medium protulit.

RADULPHI CUDWORTHI, THEOL. D.
Et in Academia Cantabrigiensi Professoris, Systema Intellectuale hujus Universi, seu de Veris naturæ re-

rum Originibus Commentarii, quibus omnis eorum Philosophia, qui Deum esse negant, funditus evertitur. Accedunt reliqua ejus Opuscula. JO. LAURENTIUS MOSHEMIUS, Theol. D. Sereniss. Ducis Brunsv. a Consiliis rerum Sanctiorum, Abbas Cœnobiorum Vallis S. Mariæ & Lapidis S. Michaelis, reliqua, omnia ex Anglico Latine vertit, recensuit, variisque Observationibus & Dissertationibus illustravit & auxit.

Tomi II.

Jenæ, sumtu Viduæ Meyeri, 1733. fol.

T. I Alph. 13 pl. 19, T. II Alph. 7.

Quem sua lingua vestitum, simul ut editus est, mirifice adamarunt Britanni, quem aliæ cultioris Europæ gentes certatim suspexerunt & veneratæ sunt, quem denique omnes, quotquot eruditam ornant civitatem, sermonis Anglici minus periti, latine vertendum tot ferventibus votis exoptarunt, *Cudworthum*, eum nuper illo indutum habitu in lucem prodire jussit Ven. *Moshemius*, Theologus longe celeberrimus, cui ob excellentioris doctrinæ apparatus, acrem judicandi vim, indefessamque industriam, antefertur hodie nemo, pauci pares putantur. Dignus omnino erat *Cudworthus* tanto interprete; dignus vero & hic tam eximio Viro, quem interpretaretur. Nos jam, partibus nostris rite functuri, in eo elaborabimus, ut & quæ ad ipsum *Cudworthi* Volumen pertinent, & quæ de Latina versione atque accessionibus dici merentur, commemoremus, quo ex ingenua recensione nostra, qui judicio arte limato valent, cum fiducia perspicere queant, qualenam huic Operi pretium statuendum esse videatur. *Alas Cudworthi*, qui superiori Seculo de Academia Cantabrigiensi & universa Ecclesia Britannica præclare insigniterque promeritus est, in ea incidit tempora, quibus *Thomas Hobbesius*, homo acutus, at subdolanus, vafer, & erga Deum resque divinas impius ac profanus, arcem religionis per

per cuniculos movere & subruere connitebatur. Magnam sibi hic homo existimationem apud aulicos & rerum non nimis gnaros loquacitate sua ingeniique subtilitate collegerat. *Cudworthus* igitur id sibi potissimum credebat esse datum, ut perniciosum hunc & capitalem pietatis omnis hostem omnibus nudaret præsidiis, atque de fama ista dejiceret & deturbaret. Multos tum *Hobbesius* expertus est adversarios, eosque egregios & ingeniosos, in quibus *Jo. Bramballus* præ ceteris commemorandus est: sed doctiorem num habuerit, qui & eruditionis copia, & ratiocinationum robore hominis coercere valuerit petulantiam, merito dubitatur. Fato & necessitati inter Britannos omnia ista ætate tribuebat *Hobbesius*. Ad hujus igitur hominis, & eorum, qui ab eo sunt, & una cum religione Deum esse sublatum volunt, perfidiam, debellandam & enervandam, hoc Opus exaravit *Cudworthus*, & *Systema Intellectuale hujus universi*, vocabulis ex schola, quam magni fecit, *Platonica* sumtis, inscripsit. Absolvitur illud *quinque Capitibus*, magna doctrinæ copia elaboratis. In *primo* de illo Philosophiæ genere disputatur, quod corpusculis individuis utitur; ex quo qui fataliter omnia, quæ sunt, definita esse volunt, & necessitatem rerum omnium ex ipsa materiæ constitutione eliciunt, athei homines opinionis suæ præsidia petunt. In *secundo* cuncta, quæ ex Philosophia petere solent athei ad confirmandam & stabilendam impietatem suam, præsidia & argumenta explicantur. In *tertio* exhibetur introductio ad confutationem argumentorum, quibus pugnare solent, qui Deum esse negant: in qua variæ Atheismi formæ ac species sigillatim enarrantur, atque de natura genitricis disputatio instituitur. *Caput quartum* notionem Dei declarat, atque multis docet, eos, qui hanc notionem Dei, quatenus unitatem etiam Dei continet, propterea natura omnibus in partem esse negant, quoniam tot olim populi plures Deos coluerunt, vehementer falsi. Hinc sapientes olim omnes unum summum Deum professos esse, ostenditur ibidem, veterumque populorum religio & Deorum cultus uberius explicatur, quo Christianæ religionis natura tanto postea melius declarari queat. *Caput denique*

que *quintum*, idemque ultimum, & in quinque *Sectiones* distinctum, confutationem exhibet amplissimam Philosophiæ eorum, qui Deum esse negant. Elucet in hoc Opere immensa tam antiquitatum Hebræarum, quam Græcarum, linguarum eruditarum, Historiæ veterum Philosophorum & Christianorum, aliarumque rerum, hæc cognatarum, scientia. *Cudworthus* interiorem Philosophiæ, artium Mathematicarum, Metaphysicæ, & artis ratiocinandi, peritiam, quam sibi comparaverat, ad causam religionis agendam excellenter convertit, & nodos ab impiis hominibus obiectos solerter ingenioseque explicavit. In Philosophiâ partes eorum consectabatur, qui *mechanici* atque *corpusculares* vocantur, quorum opes variis modis auxit & confirmavit. De Deo vero, de mentibus, de geniis, de primis rerum notionibus & exemplis, de omni denique humanæ sapientiæ initiis, *Platonis*, atque eorum, qui recentiori ab eo erant ætate, philosophabatur more. His ita deditus addictusque erat, ut eorum non solum in opiniones, sed & ipsa verba, jurasse videatur. Id vero seculi, quo in Britannia erudita vixit, unice attribuendum vitio erat. Ejus enim ætate, qui in Academia Cantabrigiensi *Hobbesii* sententiis omni ingenii viriumque contentione sese objiciebant, omnes *Platonis* accensi erant amore, ipsiusque Philosophiâ nihil iis carius sanctiusque erat. Ex libris scriptisque *Cudworthi* difficulter probabit *Thomas Burnetus*, ipsum in Theologia partes eorum juvisse, qui *Latitudinarii* appellantur, & quorum princeps facile est *Guilielmus Chillingworthus*. Is enim, placere sibi communem & receptam doctrinam, semel, iterum, ac sæpius fatetur, atque etiam profitetur, & præ se fert. Vulgaris Reformatorum dogmatis de absolutis Dei decretis odium tanto altius in animum ejus sese insinuaverat, quod *Hobbesum*, cujus fundere copias moliebatur, videret eo ad nefarias suas & omni pietati ac religioni noxias doctrinas valde abuti. Duæ imprimis partes hujus Operis criminationibus & variis litibus atque controversiis occasionem dederunt. Altera est *de natura genitricis* Dissertatio. Cum *Petrus Baylius* aptam hanc magis ad Atheorum causam

sanam juvandam & fulciendam, quam debilitandam & convellendam, nil dubitaret affirmare; *Jo. Clericus* ei semel & iterum occurrendum esse ratus est. Altera de *Trinitate Christiana & Platonica Digressio*, quo sanctior & excellior est, eo plus Viro invidiæ passim creavit. *Sociniani*, & *Sabeliani* recentiores, quin illi etiam inprimis, qui *subordinationem*, quam vocant, in divina Trinitate tuentur, ex *Cudworthianis* opibus nuditatem suam regere laborarunt. His autem satisfacit *Thomas Wise*, Anglus; cujus quidem laudandum consilium, quod caste, nec invito sacris literis, de tribus in Deo personis & sensisse & docuisse *Cudworthum*, copiose disputavit: at hoc tamen lectoribus haud plane stupidis & inertibus apparebit, propendisse ipsum in partes eorum, qui gradu tres in divina natura personas sejungunt. Ut adeo eadem ipsi sententia fuerit de Trinitate, quæ nostra memoria *Samueli* fuit *Clarckio*, inclyto magnæ Britanniae Theologo & Mathematico. Induxit, id quod evidens est, in hunc errorem magnum hominem nimius *Platonici* dogmatis amor. Hæc brevis, at illustris, commemoratio sufficet haud dubie, ut, qui eruditione plane singulari & incomparabili confertum *Cudworthi* Systema nondum norunt, sanum hinc ferre iudicium valeant. Isto autem labore tanto libentius defuncti sumus, quanto nos certiores exploratio reddidit, nullum adhuc locum *Cudwortho* in *Actis* hisce nostris assignatum esse.

Jam de Latina Versione, Emendationibus & Accessionibus, quas Venerandi ac Celeberrimi *Mosheimii* curæ atque industriæ orbis debet eruditus, quantum satis est, & omni, qua docet, accuratione dicemus. Exploratum habebat Interpres magnus, per universum orbem literatum famam nominis *Cudworthiani* vagatam. *Abrahamus Hinckelmannus*, *Jo. Alb. Fabricius*, *Jo. Clericus*, meritis eum laudibus jam diu ornaverunt. Quærebant Galli & Germani hominem, qui ante Gallie, aut Latine, verteret Optus. Sed vota diu, quæ caderent, non habebant. *Jo. Clericus* vero, cum plane aliquam ejus versionem in desperatis haberet, luculentissima idcirco & amplissima ex eo excerpta Gallico sermone cum literatis communi-

.municare operæ sibi pretium facturus videbatur. Hoc au-
 tem indice cupiditatem magis curiosorum incenderat homi-
 num. Inter Gallos *Franciscus Bourdelinus*, Academix Re-
 gix Inscriptionum & elegantiorum literarum Socius, Gallica
 civitate voluit *Cudworthum* donare. Sed fata virum in me-
 dio laboris cursu oppresserunt. Ex Germanis *Henricus li-
 tershagenius*, Scholæ Tennstadiensis Collega olim quartus,
Cudworthi librum latine vertendi cepit consilium: sed rebus
 mortalium mature idem exemptus, destinata perficere non po-
 tuit. Verum flagitavit *Cudworthi* Systema interpretem, qui
 cum eo de copiosa, eaque excellentiori, doctrina certaret.
 Atque hunc sane nactum est in *Mosheimio*. Is omnes, quæ &
 orationi *Cudworthi*, & rebus ab eo declaratis, adherent, diffi-
 cultates feliciter superavit, & quo literaræ civitati versionem
 vere Latinam, hoc est, puram, elegantem, perspicuam, & *Ci-
 ceronis*, *Lucretii*, *Seneca*, *Quintiliani*, quos consuluit & in au-
 xilium vocavit, dictioni omni ex parte conformem, exhibe-
 ret, nil intentatum reliquit. Innumera veterum scriptorum,
 Græcorum & Latinorum, loca ad testimonium dicendum cita-
 vit *Cudworthus*, libro, capite, pagina, silentio prætermis-
 sis. Hæc exhibuit Venerabilis Interpres in subjectis multo sæpius amplif-
 simis annotationibus, loca designavit, quia versiones etiam
Ficini, *Serrarii*, *Bessarionis*, *Pacii*, & aliorum, Latinas male
 compositas correxit. Vidit etiam sagacissimus Vir, in mul-
 tos identidem errores incidisse *Cudworthum*, multa item par-
 cius, quam rei gravitas desideraret, delibasse, quædam etiam
 ex ætatis suæ opinionibus, posterorum postea perspicacitate
 emendatis, disserrisse. Quo igitur caveret *Mosheimius*, ne ma-
 gni hominis autoritate laberentur alii, Annotationes uberiores
 & Dissertationes adjecit elaboratissimas. Huc pertinet ea, in
 qua solvitur hæc quæstio, num Philosophorum a vera reli-
 gione averforum aliquis mundum a Deo ex nihilo creatum
 esse docuerit? Eodem loco habenda ejusdem de turbata per
 recentiores *Platonicos* Ecclesia Commentatio, multo, quam
 antea est edita, locupletior & emendatior, quæ inter adjecta
 minora *Cudworthi* Opuscula invenitur. Horum nunc dabi-
 mus

Pag. 957
 seq.

Pag. 95a
seq.

mus inscriptiones. Unum est, de æterna & immutabili rei moralis, seu justæ & honestæ, natura liber. Alterum, de vera notione cœnz Domini liber singularis. Tertium, de Conjunctione Christi Ecclesiæ in typo. Hæc omnia Latine vertit, Notisque ac Præfationibus auxit *Moshemius*, cui & *Jeanis Clerici ad Cudworthianam* contra eos, qui negant, ex nihilo ulla ratione fieri posse aliquid, Sectionem Observationes eruditæ inserere visum fuit. Ut adeo, incredibili *Moshemii* labore effectum sit, ut antiquæ Philosophiæ, quam recentiores etiam consecrati sunt sapientes, Theologiæ item, Historiæque tam Philosophicæ, quam Ecclesiasticæ, locupletissimum in hoc *Systemate* thesaurum civitas & erudita & Christiana possideat, quod nunc *Cudworthiano-Moshemianum* jure meritoque dicendum. Plus etenim in hoc Opere laboris Venerabilis exhaustit Abbas, quam multis videbitur, atque ipse initio cogitavit. Dimidia pars ejus est, longæque Dissertationes interjectæ apparent de religione Persarum, Ægyptiorum, de origine mali ex *Platonis* mente, de *Pythagoræ* symbolis, & materiariis antiquis, & aliis rebus ejusdem generis: in quibus haud sane pauca, quæ præterita sunt ab aliis, dixit, jamque sese non tantum *Theologum*, sed *Philosophum* quoque extimam, esse, literato declaravit orbi. Legi meretur præmissa ab ipso eruditissima Præfatio, in qua de vita, factis, libris, meritisque *Cudworthi*, nec non de suis molestissimis conatibus, large effuseque prælocutus est. Ex his vero perspicuum est, duplicis generis accessiones esse illas, quæ ex *Moshemii* manarunt calamo. Emendavit & correxit, quæ *Cudworthus* deliquit. Nemo eruditorum, qui Britanniam, sigillatim Academiam Cantabrigiensem, hodie illustrant, hoc indigne feret studium, non sine insigni humanitate atque modestia ubivis peractum. Tum vero etiam varia ipse argumenta ex diversis humanæ eruditionis partibus omni virtute & copia explicavit & declaravit. Horum nullum ejusmodi est, ut insigni careat utilitate. Docti cujuscunque generis homines quamplurima hic, siquidem acumine valent, quæ in usus convertant suos, venabuntur, Nihil in his *Cudworthianis* ac *Moshemianis*.

Senianis cogitationibus ac divinationibus usquam legitur, quin severiorem rerum sub sensum haud cadentium adjuvet meditationem. Quod & *Cudworthus* & *Mosheimus* minoribus interdum ambagibus cogitata sua patefacere potuerant, id quidem vacat dubio. Neuter autem rerum, quas pertractat, dignitati consulturus brevior esse potuit. Ampliores *Mosheimi* Observationes non in levioris momenti rebus, aut inanis plane quaestiuiculis enodandis versantur, verum & sibi, & haud vulgaribus, de quibus agit, rebus satisfactorius ille, currenti stilo modum non valuit ponere, & ingenii fecundissimi impetum cohibere. Neque ab eo, quod hodie ornat, munere Theologico hic sejunctus erat labor, ex quo fructum capiunt literæ tam sanctiores, quam profanæ. Quid? quod iam etiam, qui in profanas inde literas redundat, sanctiora contingit studia magna affinitate. Rerum, quæ hic proferuntur, eruditarum notitia nemo accuratior Theologus his nostris carebit temporibus, quibus omnis generis ornamentis instructi prodeunt Dei & religionis hostes. Hujus igitur causam excellenter acturi Theologi, haud vulgaribus præsidis circumvallati esse debent. Sicut autem non sine singulari fructu *Mosheimiana* leguntur copix: ita & suavitate & cultu orationis, rerumque varietate, temperatæ & conditæ sunt eadem. Nullum est dubium, quin, si res, nisi a necessitate & pondere jussus, augere in lucris excellentissimus posuisset Interpretes, innumerabilia potuisset adjicere. Censet post *Petrum Gassendum* Vir magnus, quem interpretatus est, omnes, quotquot inter Philosophos Orientales, Græcos & Latinos, si a paucis quibusdam discesseris, aliquam nominis famam sibi pepererint, Philosophiæ illi, quam *corpuscularem* nominant, additos fuisse, eamque diu ante *Democritum* viguisse. Non pauci meritissimi Viri eandem receperunt & probarunt sententiam. At non levis hoc in negotio exoritur difficultas. Veteres tantum non omnes a *Leucippo* & *Democriso* hujus originis Philosophiæ ducunt: at vicissim alii sine negotio citari possunt testes, iique minime dubii, quorum firmat auctoritas, ante hos dudum fuisse alios, qui, corpusculis in auxilium voca-

vocatis, rerum naturalium causas & rationes reddere conati sint. Hac disjuncta erudite quidem & sagaciter in concordiam redegit *Cudworthus*. Sed verisimilius est, eos, qui ante *Leucippum* & *Democritum* rerum naturam in corpuscula individua partiti sunt, hisce atomis qualitates addidisse, *Democritum* vero & *Leucippum* principes omnibus qualitatibus ista nudasse corpuscula, proptereaque atomorum primos autores fuisse vocatos. Deinde naturarum quoque *plastiarum* seu *genitricum* historiam contexere ad nostra usque tempora pertinentem potuisset, quæ ad lites, inter acutissimos Viros, *Jo. Clericum* & *Petrum Baylium* acerbè agitata, & e nobis supra memoratis, dirimendas, multum attulisset momenti. Nec minor se ei de celeberrimis veterum carminibus, quæ *Theogonia* dicuntur, exponendi campus aperuit, in quo copiosissimum ejus ingenium excurrere valuisset. Graviora restabant argumenta, in quibus cum cura quadam & solertia ei versari licuisset. *Cudworthus* tria *Platoniorum* principia, & quousque Christianorum de tribus in Deo personis dogmati aut faveant, aut adversentur, explanavit. Multis ejus placuit opinio: in alia vero omnia permulta abierunt magna in civitate Christiana nomina. Hoc quidem extra litem positum est, atque cum ex ipso *Platone*, tum ex recentioribus ejusdem sectatoribus, enucleate ac distincte potest demonstrari, ignaros scilicet *Platonici* celeberrimos homines multa hic ex ingenio suo confinxisse, maximoque discrimine tria *Platoniorum* principia, tresque Christianorum in Deo personas, disjungi. Non sane tres *ὑποστάσεις*, sed tres animi sui notiones, trium principiorum designabant appellatione. Ipsi posteriores *Platonice* disciplinæ recessus hoc docent, idemque & mos disputandi & insolita hujus familiæ corroborat oratio. Peropportuna hic in veram *Nicanorum Patrum* de Trinitate divina sententiam inquirendi occasio se offerebat. Sunt, qui horum doctorum in summam pæne invidiam de Deo adduxerunt opinionem. Hos nimirum existimant non tam tres in uno Deo personas, quam tres divinas naturas sub unum genus subjectas, aut tres potius Deos inter se æquales, introduxisse. *lis*, qui
sic

fic sentiunt, & ingenio & eruditione præstantibus Viris, *Dion. Petavius, Stephanus Curcellaus*, atque hic noster inprimis *Cudworthus*, se præbuere duces. Sed doctrina quarti & quinti Seculi consulenda, Philosophia tum temporis recepta exploranda, ipsi *Patrum* libri accurate legendi, & non quædam tantummodo loca, sed omnia eorum dicta, quibus cum hoc, tum alia dogmata, explicant, inter se diligenter studioseque conferenda sunt. Non etenim eo antiqui illi doctores vacant errore, ut sanas non ubivis dicendi formas adhibeant. Cum in *Arianos & Sabellianos* prodeunt armati, passim de tribus divinis personis ita loquuntur, ut tres ab illis Deos æquales & pares induci credas: iidem, cum adversus Deorum cultores & alios pugnant, non secus sæpenumero se gerunt, ac si omnem in divina natura distinctionem e medio tollerent, & Christum, Servatorem nostrum, infra Deum omnium parentem & conditorem locarent. Commune hoc est prisorum hominum vitium, ut iis sæpissime loquendi modis animi sui sensa declarent, quæ vix sanum admittere sensum videntur. Itaque non ante, quam tota eorum cum Philosophia, tum Theologia accurate inspecta, decernendum, quamnam illis tribuere doctrinam oporteat. *Patres* tunc *Nicanos* ita deformes hand esse, ut recentioribus quibusdam eruditis, nil, nisi quod magni Viri judicant, ratum habentibus, videatur, ii demum optime cognoscent, qui suo dicta ratione officio facient satis. Perspicient hi, rebus omnibus diligenter circumspectis, veterumque locis cum cura expensis ponderatisque, *Nicanis Patribus* idem, quod *Augustino*, accidisse, qui, cum contra *Manichæos* disputat, ita negligens sui est, ut *Pelagianus* Lectoribus minus cautis videri queat: quoties contra cum *Manichæis* certamen adiit, tam parum in usu verborum suis prospicit & consulit rationibus, ut a *Manichæis* propius abesse videatur. Hæc si, qua virtute & copia fieri debet, persecutus Venerandus esset *Morbemius*, insigni omnino beneficio eruditam sibi devinxisset civitatem. Quocirca publico eum nomine imploramus, ut hæc & alia, quæ in Præfatione designavit ipse, argumenta alio tempore, plus otii nactus, elaboret, nec, quæ meditatus est de

illis & observavit, terræ secum mandari patiat. Sunt enim hæc res ejusmodi, ut plurimum hinc emolumentum res sacra & literaria captura sit. Hoc eidem consilio cumulatiores & robustiores animi corporisque vires, ac diurnam lucis usuram, precamur.

Quod reliquum est, nitidissime descriptus fuit liber, & omni cura provisum, ne operarum incuria deformaretur & suis ornamentis spoliaretur. Verum, ut vel levior aliqua macula, pulcherrimo corpori adpersa, facilius incurrit in oculos, quam in deformi corpore crassiora vitia, ita in hac etiam elegantissima Operis vastissimi forma errores nonnulli, quos diligentia eorum, qui emendationi ejus præfuerunt, non potuit impedire, curiosis & sagacibus oculis sine negotio patebunt. Sed his iisdem nihil quoque facilius erit, quam ut eos, si qui etiam alicujus momenti esse videantur, emendent, & vel hac re, quantum studiosi æquitatis sint, testentur. Laudem interim meretur eximiam *Jo. Fridericus Wuchererus*, S.S. Theol. & Physices Professor in Academia Jenensi longe celeberrimus, quod literis vocabulisque, quibus constat Volumen, insignè præstitit officium, & cunctis, antequam formis exprimerentur, cum cura exploratis, nihil eorum temere prætereire passus est, quæ limæ nonnihil desiderare ipsi visa sunt. Librum, id quod postremo loco monendum, finiunt contexti Autorum & rerum Indices.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΣ ΛΟΓΟΙ ΕΚΛΕΚΤΟΙ,

h. e.

DEMOSTHENIS SELECTÆ ORATIONES.

Ad Codices MStos recensuit, textum, Scholiasten & Versionem plurimis in locis castigavit, Notis insuper illustravit, RICARDUS MOUNTENEY,

Coll. Regal. apud Cantabrigiænsis.

Socius.

Cantabrigiæ, typis Academicis, 1731, 8.

Plag. 18.

Juven-

Juventuti cum *Demosthenis*, Oratorum facile principis, Orationes quasdam in manus dare constituisset Cl. *Mounteney*, id sibi imprimis negotium datum esse existimavit, ut faciliorem adolescentibus viam breviorisque summi Oratoris elegantiam ac gravitatem cognoscendi aperiret. Nam licet, *Hicronymus Wolfius* egregiam omnino in emendando, interpretando, atque illustrando *Demosthenis* operam olim collocaverit, deterret tamen plerosque juvenes a lectione tanti Oratoris partim *Wolfiani* Voluminis moles, partim ejusdem in bibliopolarum tabernis raritas. Cumque præterea editionem hanc, a *Wolfio* procuratam, non numeris omnibus absolutam, sed suis passim nævis laborantem deprehenderet Doctiss. Editor, huic malo remedium quoddam adhibendum esse censuit. Eidem quidem rei alii jam mederi studuerunt, & *Demosthenis* editiones breves & succinctas concinnarunt. At, quoniam illæ brevitatis suæ pæne nimia placent magis, quam profunt, omni destitutæ interpretationum Commentariorumque luce perquam necessaria, aliam in edendo *Demosthenis* rationem iniit Cl. *Mounteney*, qua dulci etiam utile auspiciato admisceatur. Quibus de causis quatuor tantum Orationes *Demosthenis*, *Philippicam I.* & tres *Olynthiacas*, ex reliquis selectas omnibus, eruditæ juventuti exhibuit, ita quidem, ut nec mole sua studium legendi resingerent, nec brevitatis suæ legentibus negotium facefferent. Dedit autem sedulo operam, ut textum Græcum, quoad fieri posset, quam emendatissimum ederet, cui singulis paginis Scholiasten antiquum subjecit. Et, quanquam *Morellianam* editionem præcipue expressit, non tamen dubitavit nonnunquam ab ea recedere. Quam in rem adhibuit Codices MStos quorum unus fuit *Isaaci Vossii* olim, & nunc in Leydensi Bibliotheca asservatur. Duos pariter ex Bibliotheca *Bodlejana*, alterum *Guilielmi Landi*, alterum *Baroccianum*, usurpavit. Nec illas lectiones, quas tum *Pithæus* Codici suo, tum *Benenatus* editionis suæ margini ex novem MStis, a *Morellio* collatis adscripserat, penitus neglexit, sed easdem hinc inde Annotationibus suis inseruit. Post Orationes & Scholia Græce exscripta locus est assignatus interpretationi Latinæ. Quam uti

Pag. 277.
281.

retinendam duxit a *Wolffo* adornatam, utpote quæ satis fida imperitorum usibus commodissime omnium inservire posset, sic eandem plus vice simplici vel corrigendam sibi fuisse, vel illustrandam. His denique omnibus succedunt Annotationes in has ipsas Orationes non *Wolffii* solum, sed & *Tourrelli*, quas ex Gallicis fecit Latinas. Ipse vero Cl. Editor utrisque suas Observationes partim addidit, partim opposuit, ubi id necesse visum fuit. Nam non solum ab utroque Viro doctissimo nonnunquam in expositione discedit, sed etiam ex *Meursio*, *Sigonio*, aliis, ea adjecit, quæ ad antiquitates accuratius tenendas faciunt. In ipsis autem verbis tam *Demosthenis* quam Scholiorum antiquorum licet multa autoritate, quos adhibuit, Codicum manu exaratorum a prioribus Editoribus minus accurate exhibita emendaverit, suas tamen conjecturas satis habuit in Annotationibus referre, & lectorum judicio subijcere. Præeunte etiam eodem *Tourrello*, vulgarem Orationum ordinem ad rationes Chronologicas immutavit, ita, ut primum appareat *Philippica I*, deinde *Olyntbiaca*, vulgo secunda, tum *Olyntbiaca*, vulgo tertia, & denique *Olyntbiaca*, vulgo prima. His vero omnibus accesserunt Observationes Criticæ in Commentarios vulgo *Ulpianos*, quas cum Editore communicavit *Joannes Chapman*, Colleg. Reg. apud Cantabr. Socius. Duo sibi inprimis Autor Eruditissimus in his Observationibus evincere proposuit, quorum alterum eo redit, ut demonstrat, Commentarios in *Demosthenem*, qui vulgo *Ulpiano* adscribuntur, non esse *Ulpiani* Rhetoris, sed multo recentioris ætatis. Alterum autem eo pertinet, ut ostendat, vitam *Demosthenis*, quæ *Plutarchi* nomen vulgo præ se fert, eundem habere Autorem, quem ipsi illi Commentarii in *Demosthenis* Orationes. Interim, quamvis in Annotationibus, quæ accesserunt, Cl. *Mounteney* pauca sint, si quidem ulla, tradita, quæ ad genium linguæ ex ipsis fontibus asserendum valent, multa tamen vel ex aliis repetita, vel ab ipso Autore addita, in iisdem reperiuntur, quæ sententiam *Demosthenis* egregie illustrant, viamque adolescentibus facere possunt, ad sensus Oratoris plenius percipiendos.

MENSIS MARTII A. MDCCXXXIV. 133

SECTIONUM CONICARUM ELEMENTA,
methodo facillima demonstrata, in usum Juventutis A-
cademicæ, Autore L. TREVIGAR, A. M.
Aule Clarenfis Socio.

Cantabrigiæ, typis Academicis, apud N. Prevost & A. Van-
denhœck, & apud J. Crownfield, Bibliopolas Lon-
dinenses, 1731, 4 maj.

Alph. 1 ph. 1, cum Tabb. 2n. 12.

Quanta sit Sectionum Conicarum in Mathesi utilitas, abun-
de constat, ut adeo utile sit, proflare quoque Compendia,
quibus ad eorum cognitionem absque ambagibus deducantur
tyrones. Quamobrem, cum *Philippus de la Hire* Opus præ-
clarum de Sectionibus Conicis edidisset, methodo veterum
Geometrarum demonstratum; in usum juventutis Academi-
cæ Compendium inde confecerat *Jacobus Milnes*. Etsi au-
tem demonstrationes, ad methodum veterum compositæ, haud
contemnendam afferant Mathematicum cultoribus utilitatem;
haud tamen negari potest, eas & majore tædio, & longiore
temporis impendio addisci, quam si cum recentioribus calcu-
lo analytico utaris, quo propositionum subsidiarum nume-
rus ingens eliminatur, & ad faciliorem intelligentiam redu-
cuntur, quæ alias, a tyronibus præsertim, difficulter intelligun-
tur. Quamobrem, cum *Hospitalius* in Opere analytico de Se-
ctionibus Conicis methodum geneticam cum analytica con-
junxerit, atque adeo doctrinam utilem plurimum facilitaverit;
inde Noster excerpfit, quæ ad theoriam hanc faciunt. Ne ta-
men a tyronibus multo plus temporis in iis addiscendis im-
pendendum sit, quam rei vel natura exigat, vel dignitas po-
stulet; quæ obscurius & confusius ab *Hospitalio* proponuntur,
ea meliori ordine Autor disposuit, ut in Geometria vel medio-
criter doctus, & in Algebra vel parum versatus, prima & præcipua
Sectionum Conicarum Elementa sine nimio sudore percipere
possit. Librum sextum *Hospitalii* de Sectionibus Conicis in
solido

solido consideratis omisit, quod non alia contineant, quam quæ in anterioribus jam alio modo fuerant demonstrata. Cum vero deessent nonnulla in Opere *Hospitaliano*, quæ ad intelligendum Opus Principiorum *Newtoni* scitu necessaria sunt; hunc defectum ex *Apollonio*, *Málnio*, aliisque, supplevit. Apposuit quoque nova quædam theoremata de circulari Sectionum Conicarum curvatura, quæ apud Scriptores Conicos nulli leguntur, addiditque methodum latissimæ utilitatis, quemadmodum ex *Newtoni* Principiis constat, proprietates omnes parabolæ ex similibus ellipseos vel hyperbolæ proprietatibus derivandi.

M. FRIDERICI WILHELMI STÜBNER
*Demonstratio veræ mensuræ virium
 moventium.*

1) **A**gant vires V v per tempora D d , dum producant effectus E e . 2) Vis eo est major, quo major effectus ab eadem intra idem tempus producit. Seu: Effectus intra idem tempus præstiti sunt viribus producentibus proportionales. Si fuerit $D=d$, erit $V:v=E:e$. 3) Quò majus est tempus, per quod vis eadem vel æqualis operatur, eo majorem illa producit effectum. Seu: Effectus ab æqualibus viribus producti sunt proportionales temporibus, in quibus producantur. Si fuerit $V=v$, erit $D:d=E:e$. 4) Virium ratio componitur e directa ratione effectuum & inverse temporum, per quæ agunt, dum effectus suos producant. Seu: Est $V:v=Ed:eD$. Nam si vis V in tempore D præstat effectum E per num. 1, præstabit intra idem tempus vis v effectum $Ev:V$ per num. 2. Porro si vis v in tempore D præstat effectum $Ev:V$ ex demonstratis, eadem in tempore d præstabit effectum $dEv:DV$ per num. 3. Est adeo $e=dEv:DV$ per num. 1 & $eDV=dEv$: unde patet propositum. 5) Effectus virium V v corpora M m celeritatibus C c moventium sunt motus in his corporibus a viribus illis excitati. Hinc, si motus seu lationes corporum horum dicantur

tur L l , erit $E : e = L : l$ per num. 7. 6) Motuum' quantitates sunt impetibus corporum motorum proportionales. Est adeo $L : l = CM : cm = E : e$ per num. 5. 7) Eo rapidius agit vis, quo minus tempus consumit in producendo effectu. Seu: Rapiditates actionum a viribus exercitarum sunt in ratione reciproca temporum, quæ actionibus impenduntur. Hinc si virium V v rapiditates in agendo dicantur R r , erit $R : r = d : D$ per num. 1. 8) Quo rapidior celeriorque motus a vi producitur, eo rapidius agit vis movens. Seu: Celeritates motuum productorum sunt proportionales rapiditatibus actionum a viribus producentibus exercitarum. Hoc est: $R : r = C : c = d : D$ per num. 7. 9) Tempora, per quæ vires agunt, dum effectus suos, motus scilicet corporum, producant, sunt reciproce proportionalia celeritatibus, quibus corpora mota feruntur. $D : d = c : C$ per num. 8. 10) Vires moventes sunt in ratione composita celeritatum productarum & impetuum corporum motorum. Nam $V : v = E : e \times d : D$ per num. 4 = $E : e \times C : c$ per num. 8 & 9 = $CM : cm \times C : c$ per num. 5 & 6 = $C^2 M : c^2 m$. Id quod erat demonstrandum.

LEVENSBESCHRYVING VAN BEROEMDE EN geleerde Mannen, &c.

h. e.

BIOGRAPHIÆ VIRORUM ILLUSTRIORUM ac eruditorum. Adduntur occasus hominum celeberrimorum recentissimi, & nova memorabiliora alia.

Tomi IV.

Amstelodami, apud Adrianum Wor & Hæredes Onder de Linden, 1730 & 1731, 8 maj.

Singuli Tomi constant Alph. 2, cum Iconibus variis.

Dignam

Dignam certe civium suorum & expectatione & plausu, quem meretur, operam susceperunt clarissimi aliquot in Batavis doctrina ac ingenio Viri, dum animum adjecerunt primum ad elaborandum vernaculo Belgis sermone partitimque typis vulgandum *Biographias Virorum illustrium ac eruditissimorum* variorum ordinum, ætatum, terrarum & gentium. Viguit ista semper apud cultissimos quosque orbis populos consuetudo, ut præclaræ mortalium virtutes, in publicos quondam patriæ usus expromtæ, post illorum fata, laudatissimo utique institutio, literis mandarentur, justisque cohonestarentur elogiis. Qua re adeo & pietati, ipsorum memoriæ debitæ, satisfactum, & posterorum etiam utilitati, ex præstantium exemplorum sedula contemplatione atque imitatione resultanti, quam maxime consultum esse, nemo diffitebitur temere. Usurpatum hoc præca ætate Græcis & Romanis, & frequentatum idem recentiori tempore politissimis Europæ nationibus. Uni fere Belgæ ad hunc usque diem negligentiores fuisse deprehenduntur in tradendis scripto sua lingua sumorum & pietate & literis Virorum Vitæ. Quamvis enim negari non possit omnino, exstare Belgico sermone istiusmodi Commentationes, vel primitus ita elaboratas, vel aliunde abs interpretibus traductas, una plures; hæ ipsæ tamen, si ad aliarum gentium, Germanorum maxime atque Gallorum, in argumento simili industriam contendas, paucissimæ longe existunt & vix in numero haberi merentur. Supplere itaque hunc defectum pro virili parte instituerunt doctissimi hujus *Syloges Biographica* conditores collectoresque, gratiam se non plane nullam a gentilibus suis inituros confisi, si & illis, qui Græca & Latina, aut exterorum alia quævis idiomatica, haud adeo callent, variæ fructuosæque lectionis, cujus cupidissimi sunt inter Belgas plerique, materiam luculentam suppeditarent, vernaculoque ipsis sermone proponerent non indigenarum tantum, sed & exterorum, non hujus tantum ævi, sed & præteritorum temporum, homines meritis atque eruditione insignes. Inter deliberandum, quonam potissimum ævo scriptio- nis telam quam commodissime ordirentur, visum tandem fuit.

ab illa inde tempestate auspiciam capere, qua, quod scribunt ipsi, medias inter ignorantiae atque impietatis, quibuscum miserime conflictari ante aliquot Secula & Ecclesiam & Rempublicam oportuit, tenebras, exorta paulatim sunt in utraque lumina, quae emendationi tum doctrinae divinae pariter ac humanae, tum morum, Seculo demum XVI ineunte plenius erumpenti, praesulerunt. Neque tamen in purioris tantum cultus instauratoribus vindicibusque Autorum diligentia subsistet; quin & aliorum subinde rationem se habituros esse promittunt, qui variis, gravioribus pariter atque antiquioribus, scientiis illustrandis excolendisque perennem nominis famam consecuti sunt; immo vero ne illi quidem penitus omittentur, qui ex ipsa veritatis oppugnatione sui memoriam quodammodo protulerunt. Hujus igitur instituti rationes cum ita sint comparatae, veluti diximus, quod a nobis hoc loco fieri & sperare & postulare poterunt nostri Lectores, amplius ferre est nihil, quam ut curatum illis, quemadmodum de Cl. *Niceronis* simili Opere facere identidem consuevimus, Indicem exhibeamus Virorum, quorum historia singulo quoque Volumine continetur. Hoc iis poterit demum usui esse atque commodo, qui de comparanda sibi unius atque alterius notitia exquisitiori curiosi, illam hoc Compendio, curate tamen ac jucunde, expositam offendent. Istud adhuc moneamus in antecessum, unumquemque *Tomum* in *quinque* iterum peculiare *Partes* dispesci, & singulari rerum maxime commemorabilium Elencho concludi, vestibulum vero cujuslibet elegantissima icone, cum subjecta ipsi Belgicis versibus *Επιγραφή*, ingeniosa ut plurimum atque elaborata, exornari.

Age vero, in rem praesentem veniamus. *Tomus* itaque *I Pars I* sistit *Vitas Berengarii*, qui Seculo XI sua de praesentia non reali, sed figurata, corporis & sanguinis Christi in S. Coena sententia innotuit; *Petri de Brui*, a quo *Petrobrusiani* odiosum quondam nomen indiderunt Pontificii; *Henrici*, Monachi cujusdam Tolosani, & *Petri* denique *Abalardi*. *Pars II* exhibet *Vitas Arnoldi de Bres*, & *Petri Waldi*, a quo *Waldenses*, tellium veritatis, & *Historiam Inquisitionis*. Conti-

nuatur hæc materia *Parte III*, & subjungitur notitia *Roberti Grosthead*, Episcopi Angli, *Lotbardi Waltheri* & *Wiclevi*; quod idem fit *Parte IV* de Historia *Joannis Hussi* & *Hieronymi Pragensis*. Concludit hunc Tomum *Part V*, cum Memoria *Joannis Ziska*, cujus virtus bello *Hussitico* innotuit, & *Gobellini Persona*, testis itidem veritatis.

Tomi II summa hæc est. Scilicet *Partem I* integram absolvit notitia *Laurentii Costeri*, quem primum omnium artis Typographicæ inventorem exstitisse, operose adstruitur, hujusque rei gloria *Harlemensibus Belgis* contra negantes *Germanos* & *Gallos* quomocunque vindicatur. *Part II* & *III* destinantur *Historia Academiæ*, seu, ut vulgo vocant, *Universitatum*, per universam, qua cultior est, Europam & olim & recentiori tempestate institutarum; quo loco, veluti egregia plurima in medium afferuntur, ita tamen universa non adeo vel liquida, vel firma, deprehendimus, ut acquiescere in singulis momentis possint curiosi argumenti hujus inquisitores. Post hæc *Parte IV* *Vitæ Poggii Bracciolini*, Florentini, *V* autem *Laurentii Vallæ*, studiose recensentur. Ceterum *Tomo* illo *II* & sequentibus in hoc discessum aliquantisper fuit a prioris instituto, quod ad calcem cujusvis Fasciculi subnectantur *Nova Academica*, Dissertationum, Promotionum, & similis generis, in *Academiis Belgicis* recentissime habitatum enarrationem complexa.

Auspiciam *Partis I Tomi III* faciunt *Biographiæ Antonii Panormita*, & *Joannis Regiomontani*. Sequuntur *Parte II* *Vitæ Thomæ a Kempis*, & συγγεγός ipsi *Joannis Brugmanni*, Monachi ex *Minoritarum Ordine*, qui magnas suo tempore turbas *Amstelodami* excitavit. *Parte III* enarratur *Historia Cardinalis Bessarionis*, & *Julii Pomponii Lati*; *IV* *Theodori Gaza* & *Joannis Pici*, *Mirandulæ Comititis*; & *V* denique *Joannis Joviani Pontani*.

Tomum IV evolventibus primo statim loco occurrit elaboratissima de *Joanne Wesselo*, *Gansfort* cognominato, narratio. Mox *Parte II* legitur *Vita Rudolphi Agricola*; *Parte III*
Vita

Vita Hieronymi Savanorola ; Parte IV Vita Ulrici Zwinglii ; & postremum V Vita Martini Lutheri.

Novæ illa memorabiliora, in titulo promissa, atque occasus hominum illustrium, Principum puta exterorum & summorum in Belgarum Repùblica Virorum, obitus, mutationes item in Statu tum Politico, tum Ecclesiastico, subinde in eadem factæ, quantumvis grata utraque non possint non accidere Lectoribus Belgis, nos tamen, qui *Eruditorum Acta* condimus, minus tangunt. Istud interim silentio a nobis prætermittî nefas fuerit, passim hic etiam solerter admodum atque curiose describi vitas Virorum doctrina scriptisque illustrium, qui postremis demum annis e vita excelserrunt ; quorum elenchum similiter huc referre operæ pretium existimamus. Enimvero leguntur Tomo I Vita Joannis Fabricii, Joannis Harduini, Caroli Schaaf, Gottlieb Wernsdorffii ; Christiani Thomassii, Jo. Caroli Spiessii, Friderici Adolphi Lampii, & Jacobi Lensant ; Tomo II Vita Jo. Andrea Danzii, Jo. Henr. Helcheri, Medici Vratislaviensis, Richardi Steele, Nic. Hier. Gundlingii, Jo. Franc. Buddei, Luca Schrackii, atque Thoma Crenio ; Tomo III Joannis Kanoldi, Medici Vratislaviensis, qui perperam, licet constanter, hic Ranoldus scribitur : Joannis a Marck, Theologi Lugdunensis, Danielis Clerici, & Joannis Kahleri ; & Tomo IV Vita Jacobi Fruitier, Theologi Roterodamensis, Isaaci Newtoni, Jacobi Saurin, Simonis Friderici Habnii, Friderici Ruyschii, Joannis Hübneri, & Theodori denique Hasai ; qui omnes fere & singuli meritis suis in eruditam civitatem amplissimi hoc consecuti sunt, ut vel nuda nominis appellatione abunde cognoscantur. Libet, antequam calamum omnino deponamus, specimen gratia adhuc recensere, quæ Tomo II de Thoma Crenio commemoraverunt Viri Clarissimi, quod paucis inter eruditos illa perspecta existimemus, qui tamen plus forte vice simplici de illo inaudiverunt. Et principio statim incertus est admodum ipsius locus natalis. Sunt, qui ex Marchia Brandeburgica ortum duxisse perhibeant ; cum alii Hungariam Crenio patriam adscribant, quod publice fecit inter alios Caro-

Ius Arndius, Professor demum Rostochiensis, in *Bibliotheca Politico-Heraldica Selecta*; quam tamen posteriorem persuasionem falsam esse contendunt, qui *Crenio* superstiti adhuc familiaritate fuerunt conjuncti. Hoc contra exploratum omnino habetur, non verum istud ipsi fuisse nominis, sed virili demum ætate adscitum, & cum *Thomæ Theodori Crusii* appellatione commutatum. Literis interim mature admodum operam dedit, & linguarum, Latinæ & Græcæ, immo vero etiã Orientis idiomatum, Historiæ porro, Philosophiæ, ac doctrinæ sanctioris, notitiam non omnino proletariam sibi comparavit. Præter alias Germaniæ Academiæ, in Vitebergensi atque Giessensi præcipue studia ipsum coluisse, argumentis non inficiandis constat, quarum in postremam annum circiter 1669 delatus, & *Petri Haberkornii*, Professoris, patrocinio suffultus, postquam pro more Dissertationem de *Angelorum intellectu* ex cathedra publica propugnasset, Philosophiæ & liberalium artium disciplinas per modicum tempus privatim exposuit. Inde ad munus sacrum in pago quodam Ducatus Cellensis, *Blumenbæge*, obeundum vocatus, non multo post in Hungariam superiorem abiit, & Rector Scholæ Eperiensis, liberæ & Regiæ illius Provinciæ urbis, a Confessione Augustanæ additis constitutus, hanc etiam provinciam post breve itidem intervallum, ignotum, qua causa, iterum deposuit. Non ignoramus varia de illo in vulgus sparsa, a *Ψευδανυμω* etiam scriptore, qui *Severini a Clamoribus* larvam sumsit, (vero autem *Ernesti Martini Plavii* nomine venit,) singulari ad *Amicum de Vita, studiis & moribus Th. C. Epistola*, Amstelodami A. 1706, in 4, impressa, acerbius quondam objecta, atque *Crenium* inter alia desertæ ob alterius semellæ amorem legitimæ uxoris, & hinc fugitivum, accusatum fuisse; quod tamen in medio merito relinquimus. Hoc interim expeditum est, *Crenium*, postquam Germaniam ultro citroque peragrasset, Roterodami primum, & mox Lugduni Batavorum, confedisse, viciumque sibi formandis privatim ad humaniora studia puerorum ac juvenum ingentis comparavisse; quo ipso tempore, quod supra jam monitum est, avitum cognomentum *Crusii* in *Crenii* appella-

pellationem transmutavit. Hæsit posteriori loco triginta plus minus annis, vitamque ibi tandem A. 1728 octogenario proximus privatam conclusit. Tranquille hanc & in literario otio transegit inter libros suos confenscens, quorum ingentem numerum, minutiorum maxime atque rariorum, undiquaque mira cum solertia congesserat. Dignum notatu est, quod hac occasione referunt Autores Clarissimi, *Bibliothecam Crenianam* & numero & delectu præstantissimas quasque & amplissimas Bibliothecas, quod quidem minutiora illa, quæ diximus, & rariora Schedia attinet, immo ipsam illam Celeberrimi nuperque defuncti Theologi Bremensis, *Frid. Adolphi Lampii*, superavisse, quæ tamen vix parem in hoc genere habere vulgo existimabatur. Addunt iidem, cum tandem Octobri mensis ejusdem Anni auctio de illa publica Lugduni instituenda esset, qui Catalogi editionem curaverat, in præmissa Præfatione publice *indigestam molem Bibliothecam* hanc *Crenianam*, & quidem ex vero, appellitasse, quæ & sordidæ titulum non secus promeruisset, siquidem omnes illius fere libri spurcissimo habitu in emtorum manus pervenissent. De hoc interim quomodocunque fuerit comparatum, istud ipsi denegari laudis nequire arbitrantur, excelluisse *Crenium* in cognitione literaria atque libraria; omnigena scriptorum lectione polluisse; neque demum libros frustra collegisse, aut soli sibi, quod invidia multorum sit, servasse, sed in publicos plurimum usus diffudisse liberaliter. Testantur hoc vulgatæ successive ab ipso passimque propriis Animadversionibus illustratæ, variorum Opusculorum *Συλλογῆς*, tum Roterodani, tum Lugduni editæ. Pertinent ad hunc censum *Consilia & methodi aurea studiorum optime instituendorum*, tribus Tomulis in 4 Roterodami A. 1692, 1696 & 1699 impressa, & quinquaginta quinque omnino scriptis hujus argumenti constantia, quæ inter autem uno plura pretii levioris occurrunt, quæ sine quodam piculo, intelligentiorum arbitrio, omitti penitus potuissent. Pertinent huc porro *Animadversiones Philologica & Historica*, *novas librorum editiones*, *Præfationes*, *Indices*, *nonnullasque summorum aliquot Virorum labeculas notasque excutien-*

tes, Roterodami A. 1695, 4. Plus quam satis titulo huic satisfecisse *Crenium* Nostri judicant, & liberiori quandoque calamo illustrium in literis heroum, *Erasmi*, *Camerarii*, *Beza*, *Casauboni*, *Vorsii*, *Heinsii*, *Gratii*, *Vossii*, *Seldeni*, *Gatakeri*, *Huetii*, aliorumque, hallucinationes ac *ἁρεσκόμματα* annotavisse. Pertinent denique huc quinque *Fasces Exercitationum Philologico-Historicarum*, inter Annos 1697 & 1700 typis excscripti, & aliud *Syntagma* minoris molis, *Christophori Helvici Elenchos Judaicos*, *M. Antonii Probi Orationem de Monarchia Regni Israelis*, & *Raphaelis Eglini*, Tigurini, *Captivitatibus Babylonicam Historiam*, complexum. Notæ sunt insuper in vulgus *Dissertationes Crenianæ de libris scriptorum optimis*, & *de singularibus scriptorum, de furibus item literariis*, & *Annotationes in passionem Dominicam*. Dum in Germania adhuc commoraretur, edidit *Explicationem trium priorum Psalmorum*, & sub nomine *Dorothei Sicuri* (unde literis paulisper trajectis *Theodori Crusii* cognomentum apparet,) alia duo *Schediasmata*; unum *de Prudentia Ecclesiastica*, alterum *de Origine Atheismi in Romana & Protestantium Ecclesiis*, inscriptum.

GOTTLOB AUGUSTI JENICHEN, PHIL.
 & Jur. D. De *Prisco Favoleno*, JCto incomparabili, & præcipuo Seculi sui ornamento, *Dissertatio ad FRIDERICUM OTTONEM MENCHENIUM*, Jur. & Phil.
 Doctorem.

Lipsiæ, apud Jo. Christianum Langenhemium, 1734, 4.
 Plag. 4½.

Nemini cuiquam ex antiquis JCtis profecto magis triste. atque acerbum fatum accidit, quam *Prisco Favoleno*, JCto sua ætate sine controversia doctissimo, de quo vel plane nihil consignarunt literis Viri docti, vel pauca & proletaria com-
 me-

memorarunt, vel solum horrendum *Plinii* carmen, quo illum in dubiæ sanitatis hominum numerum censumque retulit, recitarunt. Operæ itaque pretium fecit Cl. *Jenichius*, Collega noster conjunctissimus, qui hac Dissertatione non solum de vita, doctrina, moribus, discipulis, & libris *Javolenti* præcepit, verum etiam vindicem calamum strinxit adversus improbum & maledicum *Plinium*, qui tam immiti & inhumana censura *Javolenum* præter jus fasque notavit. Complectitur hæc Dissertatio, quam *Friderico Ottoni Menckenio*, Amico suo, consecravit Autor, multa nova, singularia, & quæ frustra quæseris apud alios, ut non injucundum fore speremus, si potiora selectioraque Dissertationis hujus Capita breviter stricimque indicaverimus. Patriam *Javolenti* in Italia querendam esse censet, & contra *Hottomannum*, qui ad peregrinos homines eum temere ablegat, disputat. Magna diligentia recenset *Priscos* veteres, qui vel in legibus, vel marmoribus, vel prisca Autoribus reperiuntur. Sed, qui summam industriam adhibuit *Priscis* indicandis, quos leges vel marmora ostendunt, non eadem sollicitudine nobis versatus esse videtur in ceteris *Priscis*, quorum mentionem faciunt antiqui Scriptores. Fallimur, aut solos illos *Priscos* sua commemoratione dignos judicavit, qui præ aliis majorem excellentioremque nominis gloriam famamque consecuti fuerunt. Alias profecto non omisisset *Marium Priscum*, cujus memoriam servavit *Plinius* L. II Ep. 11 & 12, *Stillonium Priscum*, cujus notitiam eidem *Plinio* L. III Ep. 9 debemus, *Helvidium Priscum*, cui disertam sapientiam tribuit Autor *Dialogi de Orat. Cap. V n. 7*, & cujus persæpe in libris suis meminit *Tacitus*, *Priscum Faufejum*, cujus immoderatam ambitionem perstringit *Martialis* Lib. I Epigr. 12, cujus avaritiam reprehendit idem Lib. VII Ep. 47, & cujus mentionem injicit idem Lib. VIII Ep. 1, Lib. IX Epigr. 5, & Lib. XII Ep. 92, *Terentium Priscum*, qui Autore *Martiale* L. IX Ep. 79 librum de conviviis scripsit, & cum quo Lib. X Ep. 3, Lib. XII *Præf. Ep. 1, 4 & 14* blande amiceque loquitur, & pro cujus reditu Lib. VIII Ep. 44, & Lib. XII Ep. 62 pia captaque vo-

- Pag. 15, 17. ta nuncupat *Martialis*. Sed e diverticulo in viam. Jucundæ utilesque Observationes sunt, quibus post Ill. *Heineccii* curam *Salvii Juliani*, *Favoleni* discipuli, vitam illustrat. Inprimis placuit nobis illa observatio, qua *Julianum* sub primis Divorum fratrum Imperii annis naturæ reddidisse debitum satis clare atque aperte ostendit. Neque pœnitebit quemquam legere ea, quæ pro integro, incorrupto, & perpetuo mentis vigore *Favoleni* argumenta protulit *Fenichius*. Nugatur certe *Plinius*, quando *Favolenum* emotæ mentis hominibus improbe & illepide annumerat. Primo unus testis *Plinius* hoc dixit. Secundo suspectæ & sublestæ fidei testis est *Plinius*, quem insanus erga *Paulum Passienum* amor, & immane in *Favolenum* odium, ad hanc fabulam excogitandam impulit. Tertio nequaquam verba *Favoleni*, quibus *Paulianorum* carminum recitationem deprecatus est, insani quidquam continent. Nolebat enim Vir gravis, severus, & negotiosus, aliena Carmina, quæ ab aliis immodico pretio redimere, & pro suis recitare solebat *Paulus*, quemadmodum id ante *Favolenum* jam *Martialis* & *Juvenalis* indicaverant, audire, & augere juvenilem alienis plumis sese exornare cupientis, libidinem. Quarto & ipse sibi contradicit *Plinius*, illaque officia tribuit *Favoleno*, quæ profecto nemo administrare poterit, cujus mens extra sedes suas evagatur. Accurate quoque definit Autor, quo tempore in aliam vitam se receperit *Favolenus*, eundemque sub ultimis *Trajani* Imperii annis satis concessisse probat, illorumque sententiam, qui ipsum ad *Antonini Pii* usque imperium vixisse affirmant, argumentis certissimis refellit. Tacemus ceteras, quibus *Favoleni* sui vitam ornavit, Observationes, Tibique, Lector, Opusculum bonæ frugis plenum magnopere atque vehementer commendamus, utque simili industria aliorum, quos prisca tulit ætas, summæ exstimationis Jctorum fata & merita e suis protrahere tenebris pergat, ipsum Cl. Autorem modeste rogamus.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis Anno MDCCXXXIV.

EXPEDITIO HISPANICA APOSTOLI S. Jacobi Majoris asserta, & ex S. Paulo Apostolo confirmata, Dissertatio Historico-Critica. Accessere Appendices tres: 1) de Æde Cesaraugustana, a Columna dicta, per S. Jacobum constructa; 2) de gravissima autoritate Breviarii Romani; 3) Sylloge Autorum omnium gentium omniumque ordinum, qui expeditionem Hispanicam S. Jacobi Majoris asserunt; Autore EMMANUELE CAJETANO SOUSA, Clerico Regulari, Regiæ Majestati a Consiliis, Bullæ Sanctæ Cruciatæ Pro-Commissario Generali Apostolico, & Regalis Academiæ Quinqueviro Censore.

Tomus I.

Ulyssipone Occidentali, ex prelo Joseph. Anton. a Sylva, 1727, fol.

Alph. 9 pl. 21.

Musas sacras, literarum & historiæ cum primis amantissimas, ad ipsa columnarum Herculearum marisque Atlantici confinia domicilium suum renovasse, tum læti intelligimus, tum ex Opere præsentis, quippe locupletissimo teste, edocemur. Genius sæculi a Regum Procerumque pendet ac for-

T

ma

matur arbitrio studioque. Lusitani culturæ literarum fidus novum ex Augustissimi Regis clementissimo in Mulas amore repetunt, meritoque deducunt. Hoc ipsum agnoscit Operis hujus Venerabilis Autor, siquidem is Dissertationem suam, quæ est instar copiosi Voluminis, Augustissimo Principi, Joanni V, Lusitanorum Regi, inscripsit, eidemque initia Evangelii per Lusitanam sparsi, ac summa Jacobi merita, exponit. Laudibus simul gravissimis effert Mariam, Christi matrem, eamque cali terraque reginam, ac patronam, a Rege Joanne IV in tutricem regni adscitam, appellat. Carolum Magnum singulari religione in S. Jacobum Majorem fuisse, addit. Si hoc ipsum nititur loco Turpini, qui habetur Cap. III de gestis Caroli Magni & Rolandi p. 68, causa dicta est. Libro præfixæ sunt approbationes Academicorum Regionum, & Autoris admonitio, qua docet, sese auctoritatem non nisi humanam scripto suo tribuere. Argumenta pro expeditione Jacobi Hispanica, plenissimo de sinu prolata, effecerunt, ut tres Appendices Tomum Operis constituant. Nunc ad rem ipsam properamus. In Præfatione occasio scriptionis, expositio tituli, divisio Operis, & ratio methodi silique, enarrantur. Ven. Pater D. Hieronymus Contador de Argote, Clericus Regularis, & Regalis Academiæ Socius, A. 1722 edidit Dissertationem, Lusitanice scriptam, de Adventu S. Jacobi in Hispaniam, comprobato autoritate Doctoris maximi, S. Hieronymi, quæ exstat in Collectione Actorum Regalis Academiæ eodem Anno. Præterea D. Joannes de Ferreras ante duodecim annos, & quod excurrit, Dissertationem pro expeditione Hispanica S. Jacobi juris publici fecit, & pro ea resumit arma in Dissertatione Apologetica de Prædicatione S. Apostoli Jacobi Zebedæi in Hispania. D. Augustinus de la Roca eodem sine edidit Discursum circa duas Dissertationes, Ulyssipone editas, de Adventu S. Jacobi in Hispaniam. Nomen Autoris est personatum. Alius, qui D. Andrea Durana nomen sibi sumsit, Opusculum edidit ejusdem argumenti, quod est inscriptum: Defensa de la venida, y Predicacion de Sant Jago el Mayor en Espanna. Ex horum scriptis se profecisse, Autor, modestiæ laudibus ornandus, haud

Pag. 4.

5.

6.

haud dissimulat. Post prologum descendimus ad tractationem ipsam, quæ in tres Partes, ac duo Parerga, Epilogumque; Partes rursus in Sectiones, Sectiones in Assertiones, dispescuntur. Inprimis Lectori Autor persuadet, expeditionem *Jacobi* Hispanicam esse honorificam cælo & terræ, decoram Lusitanæ & Hispaniæ, honorificam Ecclesiæ militanti, cælo, ipsi Apostolo, *S. Paulo*, Ecclesiæ triumphanti, sanctissimæ virgini *Mariæ*, Christoque. Dein ostenditur, expeditionem illam non obtare literis sacris, speciatim Actibus Apostolorum, loco martyrii *Jacobi*, Epistolæ *Pauli* ad Romanos, temporis divisionis Apostolorum, præcepto Christi, *Eusebio*. Præcipue nervos intendit Autor omnes, ut traditionem de mora Apostolorum, Hierosolymis per duodecim annos continuata, evertat, eoque consilio examinat testimonia *S. Thraseæ*, Martyris, *S. Apollonii*, Martyris, *Clementis Alexandrini*, Pontificum *Leonis I* & *Gregorii I*, *Innocentii I*, *Gregorii VII*, *Clementis VIII*, nec non Patrum, nominatim *Augustini*, *Venantii Fortunati*, *Adonis Viennensis*, *Petri Venerabilis*. Respondet porro ad ea, quæ proferri solent contra illam *Jacobi* expeditionem Hispanicam ex monumentis Hispaniæ, MSto Toletano, quod *Garcias Loaysa* produxit, & Cardinalis *Baronius* fide sua dignatus fuit, ex Magistro *Ysa*, ex dissidio Autorum Hispaniæ circa itineris momenta, aliisque capitibus. Hinc regeruntur nonnulla ad silentium antiquorum, sacri Codicis, Conciliorum, Martyrologii Romani, Græcorum, Latinorum, ac ad clamorem recentiorum, expeditionis fidem elevantium. Inprimis ad testimonium *Missalis Gothici*, quod a *Josepho Maria Thomaso*, Cardinali, editum fuit, nonnulla respondentur. Hoc ipso Autor impedimenta sibi progressuro ademta esse credit, ac inde argumenta promittentia per totam partem tertiam. Hispaniam mature Christo dedisse nomen, ex *Irenæi* Libro I adversus Hæreses Cap. III patescit. *Jacobum* in Hispania Evangelium Pag. 531. promulgasse, testis est *Origenes Homil. XII in Genesin*. Apostoli enim ab excessu *Stephani* Protomartyris per orbem dispersi cœperunt, i.e. anno quarto & trigesimo Æræ vulgaris, Autore *Gregorio Nysseno* in Sermone de *S. Stephano*. Autor vi-

- tæ *S. Heliodori* in Actis Sanctorum Tom. I d. 3 Julii pag. 649 C.
 Pag. 536. Episcopus de Galliæ confinibus tradit *Jacobum* vocasse suum
 prædicatorem in precibus, ad *Theodosium Magnum* directis.
 Regeruntur simul ab Autore nonnulla ad Objectiones *Conra-*
 537. *di Janmingi, Joannis Baptista Sollerii, & Joannis Pini,*
 Continuatorum *Bollandi*, qui Autorem vitæ *Heliodori* fabulis
 refertum & recentiorem esse perhibuerant. *Hieronymus* in
 548. *Epistola ad Antonium de modestia* Tom. II Opp. p. 218 edit.
Froben. Hispaniam ab Apostolis Evangelio collustratam præ-
 dicat. Quod repetit in *Comment. ad Cap. XXXIV Es. v. 12.* Octa-
 564 seq. vum Calendas Augusti, i. e. 25 Julii, esse festum translationis
 ossium *Jacobi* in Gallæciam diem, Autor comprobare nititur
 ex *Martyrologio Romano* ad eum diem, ex Autore *Sermonis*
XXV ad Fratres in eremo, exhibiti inter Opera *S. Augustini*
 in Appendice Tom. VI edit. *S. Maur.* ex Opere *Comitis San-*
cti Hieronymi pag. 1049, ex *Martyrologio*, quod *Hieronymi*
 esse tradiderunt *Cassiodorus, Beda, Walfridus Nothkerus*, ali-
 que, ac edidit *Franciscus Maria Florentinus* A. 1668 fol.
 porro ex *Calendario S. Romanæ Ecclesiæ*, edito ab *Edmundo*
Martene Tom. V *Thesauri Anecdotorum*, ac ad Seculi V ini-
 tia ponendo. Fatendum tamen est, in hisce ne verbum
 quidem de expeditione *Jacobi* Hispanica commemorari.
Paulum Hispanis nuntiasse Christi doctrinam, vix negari pot-
 est. Nam id distincte habetur in *Martyrologio Romano* ad
 574. diem 22 Martii, ac ipse obiit ἐλθὼν ἐπὶ τὸ τόπον τῆς δὴ-
cews, uti autor est *Clemens* in *Epistola ad Corinthios* §. 5 p.
 148 seq. Tom. I *Cotelærii.* *Pearsonus* rite intellexit Hispani-
 am per occasus terminum, respectu ad locum, in quo *Clemens*
 scribebat, habito. At hoc non obstat, quo minus *Jacobus* ibi-
 dem Evangelium docuerit, dummodo testimoniis id evineatur
 locupletissimis. Hoc ut præstet Autor, provocat ad locum
Hieronymi, exponentis *Cap. XI v. 14 Esaiæ.* Si locum ipsum
 evolvamus, duo ibi traduntur: unum est, quod Apostoli,
 toto orbe dispersi, Evangelium prædicarint, cum maxime per
plagam Occidentalem, quæ Oceani ambitu clauditur; alterum
 est, quod *Paulus* ad Hispanias quoque delatus sit navibus. Quid
 hinc

hinc pro *Jacobi* expeditione Hispanica colligi queat, Lector facile odoratur. Sed nec hoc Autorem ipsum fugit. Qua de causa diligentiam in conquirendis testimoniis aliis collocat. Provocat eo nomine ad Autorem, cujus scriptum reperitur inter Opera *Cbrystostomi* Tom. II p. 522 edit. Antwerp. A. 1614. Is enim, *Petrum, Joannem, & Jacobum* per Occidentem docuisse, fatetur. Ne intelligas *Jacobum Alphaei*, timet *Antonius Caracciolus*; quare in *Controversia de Accessu S. Jacobi ad Hispaniam* n. 26 p. 49 edit. 2 monet, hunc perpetuo Ephoriz Hierosolymorum præfuisse. Noster addit, ab *Anonymo* illo dici, *Jacobum* cum *Petro & Joanne* ab Orientalibus fuisse ejectos, quod in *Jacobum Alphaei* non quadret. Suspiciamur inter hæc, *Anonymum* hypothese suæ serviisse, qua inductus, ritum Occidentalium a nonnullis Apostolis erat derivaturus. *Caracciolo* tamen subscribit *Michael Erce Ximenes* in libro de *Prædicatione S. Jacobi in Hispania* P. I Tract. IV Cap. IV n. 2 f. 95. *Dupinius* *Anonymum* illum credit fuisse *Severianum*, Episcopum Gabalitanorum, Gallum. Nam Gabali exstiterunt in Gallia, Episcopatus vero postea translatus est ad Ecclesiam Mimatansem, testibus *Hadriano Valesto & Dionysio Sammaritano*. In Concilio Bracharenfi Cap. III legitur, *Petrum Ratiastensem*, Apostolum Hispaniæ, a *Jacobo*, Domini consanguineo, in Hispaniam missum. *Macedo* in *Diatriba de adventu Jacobi in Hispaniam* Cap. XV de eo Concilio dubitat cum Magdeburgensibus, *Baronio*, *Natali Alexandro*, & *Sebastiano Tilemontio*. Illud contra vindicat *Franciscus Leitaon Ferreira*, Academicus Lusitanus, in Dissertatione pro hoc Concilio. Autor tamen largitur, exemplaribus, quæ nunc de illo Concilio habemus, deesse antiquitatem debitam. *Licinianus*, discipulus *Augustini*, in Epistola (*) ad *Vincentium*, Episcopum, de *Jacobo Majori*: *Ex Hispania reversus est Hierosolymam*. *Leo I Magnus* ab hac sententia non est alienus. *Licinianus* dicitur obiisse A. 583. Autor ipse

Pag. 593.

596.

598.

600.

T 3

(*) Apud *Egidium Gonzales de Avila* in *Theatro Ecclesiastico* Tom. I p. 305.

- ipſe non fidit ejus teſtimonio, dubitans, an Epiſtola illa ſit genuina. *Iſidorus*, Hiſpalenſis Epiſcopus, præſes Concilii quarti Toletani, expeditionem *Jacobi Majoris* Hiſpanicam propugnat in libro *de Ortu & Obitu Patrum Cap. LXXXI*. Librum illum *Iſidoro* abjudicat *Baronius* ad A. 816, adjudicant contra *S. Braulion*, coævus vitæ *Iſidori* Scriptor, & *S. Ildephonſus*, deſunctus A. 667, ac Ven. *Beda* (*) cum *Sigeberto Gemblacenſi*. *Beda* ideo laudavit *Marchio de Mondexar* in Diſſ. *Predicacion de Sant Jago en Eſpanna Cap. II f. 106, Cap. XXII f. 131, & Cap. XXVI*, qui contra *Natalem Alexandrum Iſidoro* librum laudatum aſſignat *Cap. XX*. Eſt, qui *Caput LXXXI* ac ſequentia *Iſidoro* aſſuta autumat, ſiquidem eum *Jacobum*, cui tribuit Epiſtolam Catholicam, in Hiſpaniam is tradiderit profectum, cum tamen idem *Iſidorus* eam Epiſtolam tribuerit *Jacobo Minori* in *Fymologiarum Lib. VII Cap. IX*. Varia hic in adverſum admonet Autor Venerabilis, eruditionem ſolidam ſpirantia. Mirum dictu eſt, *Jacobum*, *Iſidoro* teſte *Cap. LXXXI* libri *de Ortu & obitu Patrum*, ſepultum fuiſſe in *Marmarica*, cum indubie humatus ſit Hieroſolymis. Et undenam dicuntur oſſa *Jacobi* in Hiſpaniam translata, niſi Hieroſolymis? At Autor erudite oſtendit, exiſtiſſe *Marmaram*, urbem Syriæ Euphratenſis ſeu Comagenæ, cujus Rex *Antiochus Herodi Agrippæ* fuerit amiciffimus. *Iſidorus* porro *Paulum* dicit *vocatione noviffimum, prædicatione primum*. Sed hoc Noſter de magnitudine laboris exponit. *Iſidorus Cap. LXXIX* teſtatur, *Paulum* in Hiſpania nuntiaſſe Chriſti doctrinam. At hæc diluuntur diſtinctione inter prædicationem *Pauli*, nullis regionibus circumſcriptam, & præconium reliquorum Apoſtolorum, certis terris determinatum. Hinc Autor producit teſtimonium *S. Braulionis*, deſuncti A. 646, ex *Vita Iſidori*. Locum primo uſit *D. Joannes de Salazar* in *Tr. Apologetico de Prædicatione S. Jacobi in Hiſpania Cap. VIII p. 8*, & dein *Fr. Auguſtinus a Sancta Maria* in *Diſſ. de Adventu & prædicatione S. Jacobi n. 41*. *Braulionem* excipit

(*) In *Retractione ad Acta Apoſtolorum Cap. I*.

pit testimonium *Juliani*, Archi-Episcopi Toletani, defuncti A. 691, e Commentario super *Nabum*, quem Noster adversus *Natalem Alexandrum*, & alios, *Juliano* vindicat. Succedit *Beda*, qui in *Excerptiōibus Patrum*, Tom. III Opp. col. 485 *Jacobo* Hispaniam sortito obtigisse refert. At Excerptiōes illas *Bellarminus* & *Possëvinus* indignas *Beda* censent ob nænias corrasas & vetularum fabellas. At stilus & modus colligendi cadit utrique in *Bedam*, plus lectiōnis & eruditiōnis, quam judicii & critices habentem, judice *Dupinio*. Addit Noster vindicias post *Dupinium* amplissimas. Sequitur *Martyrologium Blumanum*, in Codice Monasterii *S. Petri Wilenbergensis* scriptum, editum a *Francisco Maria Florentino* cum Martyrologio Lucenli, ubi p. 1055 legitur: *Jacobus, filius Zebædi, frater Joannis. Hic ad Spuniam & occidentalia loca prædicat, & sub Herode gladio casus occubuit.* Succedunt testiōnia *S. Beati*, Presbyteri Libaniensis, Martyrologii Gelonenlis, a *Luca d'Acherio* Tom. XIII *Spicilegii* editi, ubi verba Martyrologii *Blumani* repetuntur; porro *Freculphi Lexoviensis* Tom. II *Chron. L. II Cap IV*, *Walafridi Strabonis* ex Poemate de *Templo Deipara*, *S. Nozkeri Balbuli*, A. 912 defuncti, e Martyrologio, quod, cum condiscipulo *Henbano* in cœnobio *S. Galli* compilavit, *Sisnandi*, Episcopi, circa annum 914 viventis, *Calixti II*, evecti ad solium summi Pontificatus A. 1119, *Otonis Frisingensis Chron. Lib. III Cap. V*, *Metelli*, Tegerseensis, Tom. III *Mabilionii* p. 663. Postea Autor depromit testiōnia ex monumentis a quarto inde Concilio Lateraneusi usque ad Concilium Tridentinum. Tandem hisce subjicit testiōnia temporum, quæ a Concilio Tridentino effluxerunt. Recensentur etiam nomina eorum, qui contra *Hereticos Magdeburgenses & lucifugas*, (ita eos vocat Autor,) expeditionem *S. Jacobi* Hispanicam propugnaverunt, nominatim *Ambrosii Morales*, *Cæsaris Baronii*, *Bartholomæi Laurentii*, qui A. 1591 CæsarAugustæ edidit librum, inscriptum: *Indice de los Autores, que tratan de la venida de Sant Jaco a Espanna.* His adjunguntur *Petrus Hieronymus Cenedo*, *Jacobus Valdesius*, *Didacus de la Mota*, qui A. 1604 Pincizæ edidit

Pag. 622.

629.

643.

658 seq.

669 seq.

681 seq.

- edidit librum *de Adventu S. Jacobi in Hispaniam*, in 8, Hispanice, *Christophorus de Castro, Franciscus Padilla, Joannes Fernandes de Velasco*, qui A. 1605 Pincix edidit *dos Discursos, en que se defiende la venida, y predicacion del Apostol Sant Jago en Espanna*, *Michael Martines a' Villar, D. Didacus de Castillo, Joannes Mariana, & Franciscus Suario*, Granatensis, Jesuitæ, *D. Maurus de Castella Ferrer, D. Sancius Davila & Toledo, Franciscus Jesu & Xodar*, aliique.
- Pag. 737. Sectam dubitantium de certioribus quibusvis ab orco erupisse Seculo XVI, Autor dicitur, qui robur insignè traditioni de expeditione *S. Jacobi* Hispanica promittit ex traditione populari, familiari & pia, Ecclesiasticaque, nec non ex Breviariis Lusitanæ, Bracharensi & Eborensi, porro Hispaniæ, nominatim ex officio *Mozarabo* seu *Isidoriano*, Codice officiorum de Sanctis Toletanis, & Breviario Romano Ecclesiarum Galliciæ, Italiæ, nominatim Capuanæ, Lucensis, & Comensis, ac aliarum. Profecto, si testimonia primorum quinque Seculorum tam distincta, quam postremæ ætatis, forent in promptu, lite superfederent haud ægre Viri eruditissimi. In parergo primo ostenditur, in Gallæcia esse fontem aquæ saluberrimæ, decurrentis de saxo, quod *S. Jacobus* baculo percusserit, ut hoc
- 743 seq. miraculo comprobaret Evangelii doctrinam. Parergo secundo inquiritur in criteria traditionis veræ, sed falsitatem infringentia magis, quam veritati congruentia. Non demimus fidem traditioni, quæ institutis & testimoniis locupletissimis omnium Seculorum radiat, inprimis ejus, quo res ipsa contingit, imo proximi. Sed, ubi fides Virorum ætate supparium
769. ac propiorum debita deest, tum malumus cauti, quam creduli, videri. Habet tamen Autor, quæ hic quoque multa cum verisimilitudine doceat. Revelationibus privatis porro corroborare studet expeditionem *Jacobi* Hispanicam. At, si eæ invicem repugnent, causa est conclamata. Quis? quæso, singulas annotavit, ut de pugna dubitari queat? Suffigitur Epilogus, & sphalmatum Index, qui, *Callixtum* semper esse scribendum, inter alia, comonefacit.
- 833 seq.
- 843, seq.
- 850 seq.

MENSIS APRILIS A. MDCCXXXIV. 159

JOANNIS LAUNOJI, CONSTANTIENSIS,
Parisiensis Theologi, Socii Navarraei, Opera omnia,
in quinque Tomos & decem Volumina
distributa.

Tomus III Pars I & II.

Coloniae Allobrogum, sumptibus Fabri & Barrillot, Sociorum,
& Marci-Michaelis Bousquet & Sociorum, 1732, fol.

Alph. 12 pl. 20.

Pergimus in praestantissimis Cel. *Launoji* Operibus brevi recensendis, quorum hic Indicem quendam exhibebimus *Tomus tertii*. In hunc *Tomum*, qui est *Operum tertius*, ea omnia collegit Cl. Editor, quae *Launojus* de Monachorum Privilegiis scripsit. In *Parte prima* hujus *Tomus* primum locum occupat *Inquisitio in chartam immunitatis, quam Germanus, Parisiorum Episcopus, suburbano monasterio dedisse fertur*. Descripsit initio hujus *Inquisitionis* chartam illam *Launojus*, qua Germanus Monasterium suburbanum *S. Vincentii*, nunc *S. Germani a Pratis*, ab omni Episcopali auctoritate liberum declaravit, eamque spuriam esse & adulterinam, viginti quatuor momentis demonstravit. Quae quidem argumenta, cum *Robertus Quatremarius*, Benedictinus, confutanda sibi sumisset, *Launojus*, adumbrata hujus responsionis imagine, pressius vestigia adversarii insecutus est, & iterum descripto *Germani* falso privilegio, momenta *Inquisitionis* novis argumentis stabilivit, ac *Benedictini* Objectiones copiosius refutavit. Ipsa *Aassertio Inquisitionis* hujus quatuor constat *Partibus*. *Prima* refertur Privilegia duo, unum *S. Germani*, Parisiensis, alterum *Castellienensis* Monasterii, excerptum ex *Epistola XLII S. Bernardi*, atque ex *Lib. III de Consideratione*. *Parte secunda* *Aassertionis* momenta *Inquisitionis* primum, sextum, septimum, octavum, nonum, decimum tertium, decimum quartum, decimum sextum, & vigesimum

Pag. 1 seq.

25 seq.

38 seq.

- tertium, repetuntur, & variis denuo argumentis munita, ab exceptionibus adversarii vindicantur. *Tertia Parte* Assertionis momenta Inquisitionis secundum, tertium, quartum, quintum, decimum, undecimum, duodecimum, decimum quintum, decimum septimum, decimum octavum, decimum nonum, vigesimum, vigesimum primum, & vigesimum secundum, non referuntur solum, sed magis etiam magisque confirmantur.
- 105 seq. *Quarta* assertionis *Parte* alia ac diversa rerum momenta, quæ ad hanc controversiam pertinent, pertractantur, & inter alia *Hugonis*, Sangermanensis Monasterii Abbatis, testimoni-um pro immunitate ejusdem monasterii refertur & infirma-tur, *Innocentii III* ad *Robertum*, Sangermanensis Monasterii Abbatem, Epistola exhibetur, & subreptionis accusatur, adscri-pta *Chlodeveo primo* immunitas *S. Petri Vivi*, Senonensis E-piscopi, Privilegia duo subdititia vel saltem interpolata esse probatur, *Aimoini*, Historiæ Francorum Autoris, locus & tem-pus afferuntur. Hanc Assertionem sequitur *Examen privi-legii S. Germani, Parisiensis Episcopi*, atque hoc excipit *Inqui-sitio in chartam foundationis & privilegia Vindocinensis Mo-nasterii*, quod *Gottfridus*, Comes Andegavensis, condidit A. 1040, quodque Sanctissimæ Trinitatis appellatur. Inter in-victa, quibus hæc charta supposititia dicitur, momenta in Præ-satione hæc imprimis refert Cl. Editor: quod in ea *Gott-fridus* doceat, se Romam profectum fuisse, cujus tamen iti-neris Autores æquales vel suppare nullam mentionem fecerint, filuisse omnino Andegavense MSt. & Malleacense Chronica, in quibus multa de Comitibus Andegavensibus referantur: quod subscribant *Benedictus & Clemens*, Romani Pontifices, quasi *Vindonici* fuissent, qui tamen in Gallias nunquam ve-nerint, &c. Succedunt Observationes septendecim in primum *Urbani V* Privilegium *S. Victoris*, Massiliensis, Benedictini, quo ab omni Episcopali autoritate monasterium ac territori-um immune & liberum credatur, cui subjungitur aliud *Urba-ni V* Privilegium, quod *S. Victorini* Benedictini excogitasse in Præ-satione dicuntur, septem Observationibus a *Launojo* e-versum. Hæc subsequitur Inquisitio in Privilegia Præmon-stratensis Ordinis, ubi cum ex uno *Alexandri V* Privilegio ab Epi-

Episcopali autoritate libertatem & exemptionem hauriant Præmonstrantes, in id evertendum maxime *Launojus* incubuit. In Opusculo, quod inscribitur: *Capituli Laudunensis Ecclesie jus apertum in Monasteria Præmonstrantium Diocesis*, cum variis argumentis, tum testimoniis, demonstratur, Laudunense Capitulum in Præmonstrantes auctoritatem habere. *Pars secunda* hujus *Tomi* continet Examina quorundam Privilegiorum. Cum enim Capitulum & Canonici *S. Martini*, Turonensis, Episcopalis auctoritatis immunes se dicerent, atque ea de re nota esset controversia, Procurator Regis tanquam ab abusu ad Senatū Parisiensem provocavit. Canonici pluribus se tegebant Privilegiis, quorum veritatem explorat *Launojus*, atque nihil ex iis colligi posse demonstrat, etiamsi vera forent, invocato tum Gallicanæ, tum Romanæ, Jurisprudentiæ auxilio. Privilegium *Adeodati* falsum ideo esse dicitur, quia incarnationis Dominicæ, Pontificis, & Imperatoris, anno caret, & ad omnes Galliarum Episcopos scribitur, cum tantum una causa agatur Episcopi Turonensis: quod in eo mentio fit pacti inter Monachos *S. Martini & Crotherum*, Turonensem Antistitem: cujus tamen pacti autographum non habeatur. Hinc confictum hoc *Adeodati* Privilegium conjicit *Launojus*, propterea quod *S. Martini* Monachis hujus generis fraudes sunt familiares. Quam in rem descripsit falsum quoddam Privilegium ab Tullensi secunda Synodo concessum. Episcopi autem, qui instrumento subscripsisse dicuntur tam nominibus, quam numero, differunt ab iis, qui Concilii Canonibus subscripserunt. Maximam vero hujus *Partis* partem occupat *Inquisitio in privilegium, quod Gregorius monasterio S. Medardi dedit*. Privilegium hoc dicitur datum VII Cal. Junii Anno ab incarnatione Dominica 594 indictione XI. At inter *MStos Gregorii VII* Codices non reperitur, eumque latuit. Sine dubio ejus mentionem fecisset, non oblitus Augustodunes Xenodochii Privilegium, cum in utroque reperitur eadem anathematis formula adversus Reges aliosque Principes. In prioribus *Gregorii* editionibus ad calcem *Libri XII* adjectum fuerat Privilegium, nec nisi *Sixti V* tempore editione Romana locum in altero libro obtinuit. Hinc subditi-

Pag. 606
seq.

1 seq.

16 seq.

90 seq.

Pag. 133 lium colligit Privilegium *Launojus*. Susceperat hoc quoque
 seq. Privilegium propugnandum *Quatremarius*, Benedictinus, quem
 refutaturus ille, Assertionem edidit suæ Inquisitionis tribus Parti-
 bus constantem. In hoc libro ea, quæ ad Privilegia exem-
 tionisque pertinent, tam docte pertractasse dicitur, ut vix
 Præf. 18. quidquam desiderari possit.

*S. AUGUSTINI, EPISCOPI HIPPONEN-
 sis, ad OPTATUM, Episcopum Milevitanum, de Na-
 tura & origine animæ Epistola secunda. Accessit ejus-
 dem S. AUGUSTINI Epistola de Pœnis parvulorum,
 qui sine Baptismo decedunt, scripta ad PETRUM &
 ABRAHAM. Prodeunt nunc primum ex Bibliotheca li-
 beræ & exemptæ Ordinis S. Benedicti,
 Abbatie Gottwicensis.*

Viennæ Austriæ, apud Jo. Adam. Schmidium, 1733, fol.
 Plag. 7.

Epistolas hæc duas, antehac nondum editas, cum orbe eru-
 dito communicat Ven. Abbas Gottwicensis cœnobii, *Go-
 defridus*, suæque in partem lætitiæ vocat Reverendissimum &
 Illustrissimum Dominum *Dominicum Passoneum*, Archi-Epi-
 scopum Ephesinum, *Clementis XII* ad Augustissimum Imp.
Carolus VI cum facultate Legati de latere nuntium, cui
 utramque Epistolam dedicavit. Opera *Augustini* dudum foris
 publicis descripta prodierant, nominatim Basileæ A. 1505 per
Joannem Amerbachium, ibidem A. 1529 cura *Desiderii Erasmi*
 typis *Frobenianis*, A. 1577 ex typographia *Plantiniana*, A.
 1689 Parisiis cura Monachorum Benedictinorum e Congre-
 gatione *S. Mauri*, Amstelodami recusa A. 1700 cum Auctario,
 & quidem studio *Joannis Clerici*. Nihilominus hæc duæ E-
 pistolæ nondum formis publicis fuerant expressæ. In præ-
 sens haud licet Pontificiis dubiam de *creatione animarum* am-
 plecti sententiam. Ipsi enim statuunt, ipsas in dies e nihilo
 creati,

creari, ac singulas singulis infundi hominibus. Lites de peccato animæ innato Theologos plerumque habuere sollicitos, & ipsæ semper arctissimo vinculo quæstionem de animarum origine attigerunt. Creationem suadet simplicitas animæ; propagationem animarum ingerit doctrina de labe innata. Neutri veritati repugnat natura animæ. Ad propagationem propendit *Augustinus*; creationem præferebant *Hieronymus*, *Stridonensis*, *Optatus*, *Milevitanus*, aliique. *Augustinum* mordebat scrupulus ille, quomodo animæ non ex Adamo veniant, & tamen ex illo justam sortem damnationis trahant, nisi ad remissionem peccatorum perveniant renascendo. Scripsit *Augustinus* A. 914 *Libros quatuor de Anima & ejus origine*, quorum primus est ad *Renatum*, Monachum, alter ad *Petrum*, Presbyterum, reliqui duo ad *Vincentium Victorem*. Porro insignem de *Origine animæ hominis* ad *Hieronymum* dedit librum, quo, *Pelagianos* refutaturus, non approbat illius *Hieronymi* opinionem, docentis, *singulas animas novas nascentibus fieri*. Rescripsit *Hieronymus*, sed, quo minus opinionem suam tueretur argumentis, angustiis temporum fuit exclusus. *Optatus* inde, *Milevitanus* Episcopus, de argumento hoc spinoso ad *Renatum*, Monachum, *Cæsaream Mauritanicæ* literas dedit. *Renatus* & quidam *Murese* eam ob causam petierunt ab *Augustino*, ut sententiam suam exprimeret. Rescripsit *Augustinus* A. 418 Epistolam satis amplam, fecerens certa religionis Christianæ dogmata a quæstione ipsa, in qua modestissime sese gerit exponenda. Biennio post alteram rescripsit *Optatus* Epistolam, quæ periit, & qua opinatio de creatione animæ denuo fuit propugnata, tanquam recepta & antiqua. Respondit *Augustinus* admodum humaniter in ea Epistola, quæ hic in dias luminis profertur auras, suam de origine animæ ignorantiam aperte confessus, ac, certum quid in hac controversia statui posse, negans, asserens tamen, a negantibus traducem eoque certa & perspicua e sacris literis testimonia nondum fuisse adducta. Tres *Augustini* de hoc argumento exstiterunt ad *Optatum* Epistolas, patet ex *Fulgentii Lib. III de Veritate Prædestinat. & Gratia Cap.*

18. Secundam Epistolam Ven. Autor, & evocatus in suppetias perquirendarum membranarum veterum R. P. Bernardus Pezirus, de Republica literaria immortalem in modum meritis, A. 1732 adulta ætate invenerunt in Codice Bibliothecæ Gottwicensis membranaceo, cujus scriptio ad Seculum XII referenda. In Codice eodem post secundam Augustini ad Optatum Epistolam supererat alia, æque inedita, ad Petrum & Abraham, quos Præsul Hipponensis dominos dilectissimos & sanctos filios vocat, quosque prædicat eo, quod sic instituerant vitam, qua Deo serviebant, ut legendis scriptis ipsius, adversus Pelagianos Ethnicosque concinnatis, vacarent. Plurcula quæsierat uterque ex Augustino, imprimis an parvuli, qui nihil male vivendo addiderint ad originale peccatum, ante susceptum Baptismum defuncti, a Deo condemnentur. Hoc ipsum & in responsoria hæc & alibi Augustinus promte constanterque affirmat, eo quod non credentes condemnentur. De cetero, sese ad omnia jam pæne in Opusculis suis respondisse, addit, differens nonnihil de suo de Civitate Dei Opere, cujus XIV Liber enodatas propositurus sit quæstiones, quas uterque in Epistola sibi enodandas proposuerat. Gratulamur tantis Viris tam felicem de publico bene nrerendi occasionem, & exoptamus, ut complures Bibliothecarum scrutatores eadem queant exsultare.

CHRISTFRIEDI WÆCHTLERI, JCTI ET
Advocati Dresdensis quondam Celeberrimi, Opuscula
Juridico-Philologica variora, in unum Volumen colle-
cta; cum Præfatione CHRISTIANI HEN-
RICI TROTZII, JCTi.

Trajecti ad Rhenum, apud Jacobum van Lanckom, 1733, 8.
Alph. 2 pl. 8.

Veros JCTos, qui non tantum verba, sed vim ac potestatem legum tenent & rimantur, ad emendationem earum raro, nisi summa id exigat necessitas, devenire, cum
non

non minus Jcto turpis sit multitudo earum, quam Medico funerum, in confesso est. Quare nec mirari subit, cur Vir doctissimus masculæque Jurisprudentiæ promovendæ studiofissimus, *Christianus Henricus Trozzius*, Opuscula Juridico-Philologica rariora *B. Wachtlers* studiose magnoque pretio hætenus ab eruditis conquisita, uno Volumine typis iteranda curaverit. Si qui enim sunt, qui animum forensi operam fessum solida legum cognitione & interpretatione sine multa ac varia emendatione oblectari & refici, ac eruditis suis scriptis aliis inservire, allaboraverunt, sane inter eos non infimo loco erit nominandus *Wachtlerus* noster, cujus Elogium vide sis in his *Actis A. 1733 Mense Februarii p. 91 seq.* nec non in pererudita, quam Doctiss. *Trotzius* hisce Opusculis præmisit, Præfatione, ex qua abunde elucet, meruisse hæc, ut nova veste donata junctim in conspectum proferrentur eruditorum. In principio autem, præmissa Dedicatione, causas satis graves, reverentiam pios erga defuncti manes, & Operum raritatem pariter ac præstantiam, indicat, quæ eum commoverunt, ut *Wachtleri* præclara hæc Opuscula luci publicæ exponeret. Adjecit insuper candide & honorifice nomina eorum, qui ei, communicando rariora hæc scripta, adjumento fuere, ac copiose eruditis probat, consilio, non impetu, ad Opuscula hæc edenda se accinxisse, præsertim cum hæc Opuscula sparsim in lucem emissa, neque ab ipso Autore, vel ab alio quocunque, unquam junctim recusa, & singulari Volumini mandata sint, cum tamen secundum *Symmachi* sententiam quodam pacto societatem laudis affectet, qui aliena benedicta primus enuntiat. De Vita & Scriptis *Wachtleri* eleganter & docte in pauca congestit ea, quæ notatu erant dignissima. Et, ne lateat Historia Operum &, quæ inde in rem literariam redundatura videtur, insignis utilitas, eam quoque paucis enodavit.

Horum 1) est a p. 1 - 190 Tractatus de *Eviotionibus*, quem Autor A. 1680 Dresdæ in 4 luci exposuit sub titulo; *Recitatio singularum legum Tit. D. de Eviotionibus, ubi illustratio textuum per continuam paraphrasin unice tentatur*; qui liber ab eruditis unanimi consensu exceptus ac approbatus

Præf.
pag. 1 - 4.

5 - 8

9 - 34.

tus est, uti hoc commendationes laudesque *Cassari Ziegleri, Gotthofredi Schilteri, & Gundlingii*, in Præfatione adductæ, indubitate testantur. Eo autem gratior hic Tractatus fuit, quod exemplo *Cujacii, Duqreni, Alciati, Brunnemanni*, aliorumque, ad singulas leges commentatur, & argumentum hoc per se amplissimum est, ac per omnes fere contractus longe diffusum. In ipso hoc autem Tractatu non tantum Viros inclytos, *Georgium Frantzium*, qui *Caballinum & Donellum*, uti ipse fatetur in Præfatione ad Lectorem, Commentario ad Pandect. præmissa, præeuntes habuit, verum etiam *Nicolaum Burgundium*, aliosque, qui de Evictionibus scripsere, secutus, & quæ ab illis vel pro gravitate materiæ non accurate satis tractata, vel plane intacta relicta, supplevit, vel, si quid humani passus sint, fideliter correxit, eosque in viam rectam deduxit. Karius Autorem falcem Criticam in hanc messem injecisse, de sola legum analogia, vero earum sensu, & ratione, tantum sollicitum, recte judicat Conf. *Trotzius*, quædam ad Criticam spectantia sub finem Præfationis adjiciens, ut vel iis faciat satis, qui hæc desiderant, vel ut ostendat, nunquam adeo bene subduci posse rationes, quin ætas, ratio, & altior studiorum cura, iis aliquid addat aut detrahat. Notulas denique ipsius *Wachtleri*, quæ in calcem Operis olim in vet. edit. conjectæ, textui jam subjicere satius duxit. 2) Sequuntur a p. 191 - 337 *Nota ad Gerardis Noodt, JCi & Antecessoris quondam in Academia Lugduno-Batava, Probabilium Libros tres*, A. 1681 Vitembergæ in 8 editæ, quarum nonnullas anno præcedente Dissertationi suæ Inaugurali ad Librum primum Probabilium jam junxerat Autor. Quæ ipsa Dissertatio, uti in Præfatione, Notis his præmissa, indicat, occasionem hujus Scripti præbuit. Ita autem se ubivis gessit, ut modesti & candidi Critici nomen mereri videatur. Vel ideo autem hic nobis laudandus est *Wachtlerus* cum Viro erudito in Miscellaneis Observationibus in *Aus. vet. & recent. Vol. III Tom. I p. 113*, quod vivum vegetumque *Noodtium*, inque flore juventutis constitutum, aggressus sit, neque ut *Anonymus*, ceu putat Cl. *Barbeyracius* in *Eloge de Mr. Noodt*, p. 62 libri, cujus titulus: *Recueil de*

Præf.
pag. 36 - 41.

de Discours sur diverses matieres importantes; quem ideo humani quid hac in re passum esse, demonstrat Trotzius. Notis hinc Wachleri iteratis editionibus quædam reposuit Noodsius, quædam monitus tacite emendavit. Sic in prima Probabilium editione in Inscript. Lib. II Cap. 12 erat: *Sensus ejus capituli novus ac verus. Et aliter, ac solent, exposita l. 75 §. ult. de V. S. item l. 11 §. 1 & 2, l. 30 §. 1 de Act. emt.* quæ ultima verba in sequenti omisit. Ex quibus & iisdem similibus luculenter constat, non fuisse, ut adeo invisum Wachleri nomen haberet Noodsius, quod exprimere in scriptis suis dedignaretur. Post Wachlerum se opposuisse Noodsio Amplissimum Bynkershoekium, Ulr. Huberum, aliosque, commemoratur; hinc jam singulis Capitibus herciscundo novas Notas superaddere non difficile fore censet Trotzius, cujus rei ideo infra Specimen quoque dedit. Denique præstantiam hujus Operis in eo potissimum consistere tradit, 1) quod nova sint, quæ proponat, argumenta; 2) quod Opus Basilicorum cum legibus Romanis comparaverit; 3) quod Codicis Florentini exemplar, vel Codices, ad exemplar illud divulgatos, secutus, antiquas lectiones tuitus fuerit, & a vi majore defenderit. Has Notas excipit 3) a pag. 337-390 Libellus, seu Διόσπασμα de veteri Jure enucleando ad Nicetam Spilium, Argent. A. 1684 in 12, excusus, ubi Nicetam Spilium, (cujus verum nomen fugit Autorem, eum tamen Vincentium Placcium non fuisse p. 370 probat,) & Ill. Godofr. Guil. Leibnitium, qui per literas initiales G. G. L. L. indicatur, novum & meliorem ordinem Corporis Juris suadentes, a p. 366 usque ad finem refellit, præmissa compendiosa explicatione Tit. Cod. de Veteri Jure enucleando. Varia hic suppleri & illustrari posse ex Ill. Ludvigii Comment. ad Inst. & Cl. Conradi Notis ad Laur. Theodori Gronovii Historiam Pandectarum authenticam, seu ad Epistolas tres, Justiniani, Imperatoris, Pandectis & Codici præmissas, putat Doctiss. Trotzius: sed ipsum Wachlerum in Actis hinc A. 1713 Mense Maji p. 205 decem & novem Capita Operis Gronoviani pulchre ad examen revocasse, & crisin Gronovii rejecisse, vel dubiam reddidisse, quo

Præf.

pag. 41-44.

quo Lectorem remittit, indeque etiam habuisse Cl. *Conradi & Wielingium*, quo nuperrimas suas editiones ornare potuissent. Ceterum haud immerito inter pia desideria repouenda esse censet, quæ p. 382 in fine *Wachtlerus* his verbis proponit, *Et gaudebo, dicens, si G. Nicetas Spilius distinctum ac secretum a positivis legibus Jus Romanum meditatur, eo animi proposito, ut eruantur ex omni textu propositiones innate.* Hoc ipso enim fecisset id, quod & Vir hac in re præstantissimus *Sam. Pufendorfus* in Præfatione alteri editioni J. N. & G. præmissa, commendavit verbis: *Unde meo iudicio magnopere expediret, succinctum Indicem formare in libros*

Præf. *Juris Romani, quo indigentur, quæ ibi ad Jus Naturæ,*
 pag. 44-54. *quæque ad positivum spectent.* 4) Sequuntur *Miscellanea quædam Autoris, ex his Actis excerpta, a pag. 391* usque ad finem

Ordinem in his servavit temporum *Noster*, simulque se excusat, quod recensiones & excerpta Actorum tantum exscripserit, cum ipsa illa Autoris autographa, quæ hæcenus habere non potuerit, in posterum daturus sit, quod & sperandum & optandum. Erudita hæc esse omnia & valde curiosa, contra Viros Celeberrimos & in re literaria illustres conscripta, quorum nonnulli, quos recenset, *Wachtlerum* responsione dignati sunt tam in his *Actis*, quam & alibi; rem facturos esse gratissimam & eruditis & librario pollicetur, si, qui nomen suum hæc inter *Miscellanea* inveniunt, *Tomo II* responsiones quasdam jungere velint. Tandem & illarum recensio, quæ sine nomine ad *Acta* contulit *Wachtlerus*, accuratum subjecit Catalogum, præsertim quod hisce Opusculis jungete illa supervacaneum esse duxit; nec non *Epistolarum & Excerptorum*, quæ in fronte nomen Autoris exhibent, quo una, ut dicunt, *fidelia* duos dealbaret parietes, & Lectoris iudicium de futuris his provocando, & ejus laborem in argumentis illis recensendis nimium quantum levando.

54. Ut vero eruditi sciant, qualem utilitatem ex *Tomo II Wachtlerianorum* Opusculorum sibi promittere possint, & quid bonæ spei reliquum sit, & hæc communicat scilicet; 1) Continuationem ex *Actis Eruditorum*; 2) Dissertationem Autoris inauguralem de re difficillima in Jure, ad *Ulpiani L.*

MENSIS APRILIS A. MDCCXXXIV. 163

5 §. 2 D; *Commodat. & L. 23 D; de R. J.* five de gradibus culpæ in contractibus, cujus occasionem & contenta accurate recenset. 3) Lectionem cursoriam ad *L. 7 D; de Pactis*, Vitebergæ in Auditorio Jctorum die Promotionis habitam. *Wachtlerum* analyticè hanc Legem per singulos Paragraphos resolvisse, verum ubivis sensum verborumque vim indagasse, Criticis Observationibus hinc inde adpersis, Conf. *Trozzius* sigillatim & fufius deducit. 4) Orationem solennem, eodem die Promotionis habitam, de immortalitate boni legislatoris, quam in partes diducit, & occasionem dicendi declarat. 5) Ipsas integras Epistolas, ab Autore Dresdæ diversis temporibus editas, quas simul indicat. Accedet his Epistola de Numero jurium in re, ad Virum Celeberrimum, *Schwendendorferum*, Dresdæ A. 1682 excusa. Scripta est contra Ill. *Thomafium*, qui sex falsa in Dissertatione *Wachtleri* notaverat in Specimine, cui titulus: *Vindicta pro dominio contra servitutem*, quod Appendicis loco Dissertationi *de Philosophia Juris ostensa in doctrina de Obligat. & Act.* Lipsiæ A. 1682 habitæ, junxerat. 6) *Anonymi* recensioem succinctam eorum, quæ Patres Concilii Tridentini pro veritate Evangelica dixerunt, secundum Historiam *Sfortiæ*, Cardinalis *Pallavicini*, Lipsiæ stanno *Breitkopfiano* A. 1730 excusam, cujus recensioem Autorem *Wachtlerum* esse, primus hic publicavit *Trozzius*, & nos, quibus id certo constat, confirmamus. Claudent agmen 7) *Wachtlerianorum* Lectiones *Grotiana*, quarum *Liber primus* Lipsiæ prodiit A. 1680 in 12, & *secundus* Vitebergæ A. 1682 in 12. Quocirca confutat judicium Autoris Bibliothecæ Juris imperantium sibi ipsi contrarium. Et tandem, uti in superioribus jam diximus, erudita quædam, quæ passim apud veteres recentioresque interpretes de vera lectione legum observaverat, Tit. de Evictionibus, nec non Notis contra *Noodtium* & *Miscellaneis*, superaddidit quæ legi merentur. Plura etiam de altera parte Tit. II *Lib. XXI D. de duple stipulatione*, quæ ad adminiculationis refertur *l. 72 D. de contr. emt.* a nemine adhuc professæ operâ pertractata, eaque limatiora in *Tomo II* propositurum se promittit; quem eruditi avidè expectant, quemadmodum præsentem *Tomum I* jam exceperunt.

Præf.

pag. 54 - 59.
59 - 61.

61.

62.

63.

64.

65 - 70.

OBSERVATIONES IN PROSPERI AQUITANI
*Chronicon integrum, ejusque LXXXIV annorum cy-
 clum; & in ANONYMI cyclum LXXXIV annorum,
 a MURATORIO editum; nec non in ANONYMI La-
 terculum Paschalem centum annorum, a
 BUCHERIO editum.*

Amstelodami, apud Jo. Boom, 1733. 4.

Alph. 2 pl. 2.

Tres in hoc Volumine Tractatus comprehenduntur, ab Autore *Anonymo* editi. Quorum unus inscribitur: *Observationes in Prosperi Aquitani Chronicon integrum, ejusque LXXXIV annorum cyclum.* In hujus Tractatus *Parte prior*e Chronici *Prosperiani* Codices manu exarati, ac variaz editiones typis impressaz, recensentur, & virorum doctorum de eo judicia exponuntur; atque, hoc Chronicon integrum, a *Labbeo* editum, esse genuinum *Prosperi Aquitani* Opus, adstruitur. Deinde *Prosperi* Canon Chronicus, ab Adamo usque ad *Tiberii* annum XV constituitur; & ejus recapitulatio in *Tiberii* annum XV, ut & altera in Consulatam *Theodosii XIV* restituitur & explicatur; & passionis Christi annus, juxta *Prosperum*, in *Tiberii* anno XV figitur & vindicatur. Denique genuini *Prosperi* Consules restituantur. In ejusdem Tractatus *Parte posteriore* de cycli LXXXIV annorum fine & initiis, quæ in *Prosperi* Chronico notantur, agitur, *Prosperum*que fuisse verum hujus cycli Autorem, contra *Bucherium* probatur. Porro, qualis ille cyclus fuerit, indagatur: cyclus *Prosperianus*, a *Bucherio* constructus, itemque cyclus Paschalis LXXXIV annorum, a *Noriffo* editus & illustratus, expenditur, & contra hunc Autorem demonstratur, Romanam Ecclesiam tempore *Leonis*, Papæ, vero illo usam esse cyclo *Prosperiano*, non autem illo, quem ex *Anonymi* fastis edidit *Norifus*. Qua occasione etiam agitur de *Dionysii* cyclo lunari, quem accepit a Computistis Orientalibus, qui æram mundi Constantinopolitanam instituerunt, & de embolismi in hoc cyclo ratione: de embolismo in Enneadecaeteride Alexandrinorum, & de initio

anno-

MENSIS APRILIS A. MDCCXXXIV. 165.

annorum in hoc cyclo, non a luna Paschali, sed a luna mensis Thoth apud Ægyptios, aut a luna mensis Septembris apud Græcos: de *Dionysii* Epactis lunæ, & ejus concurrentibus, five Epactis solis, quas ex *Cyrilli* XCV annorum cyclo desumptas, in suum totidem annorum cyclum transfudit: item de *S. Maximi*, Monachi & Martyris, computo Paschali: nec non de iis apud *Bedam* locis, in quibus testari videtur, cycli decemnovennalis annos initium sumere a neomenia mensis Paschalis. Quibus tandem tria Diagrammata cycli LXXXIV annorum subjunguntur, quorum unum a *Noristo*, reliqua duo ab Autore nostro sunt constructa. Sequitur Tractatus alter, five *Observationes in Anonymi LXXXIV annorum cyclum, a Muratorio editum*. Hunc cyclum Paschalem, a librariis male habitum, explicat & corrigit Autor, atque methodum Latinorum Paschalem ex eo detegere satagit. Deinde eundem, ut est a *Muratorio* editus, proponit, adjunctis correctionibus, & harum correctionum rationibus. Denique diagramma addit, cum lunationibus a luna mensis Januarii ad lunam mensis Paschalis, & cum duplici serie annorum Christi, quarum altera ab A. 298, altera ab A. 382 deducitur, licet, hunc cyclum non citius, quam A. 382, a Romana Ecclesia receptum fuisse, Autor arbitretur. Restat Tractatus tertius, qui inscribitur: *Observationes in Anonymi Laterculum centum annorum Paschalem, a Bucherio editum*. In hoc Laterculo cyclum Paschalem LXXXIV annorum, quo Romana Ecclesia jam inde ab A. Chr. 312, & forte jam inde ab A. 293, usa fuit, latere putat Autor noster, quod variis rationibus probare contendit. Eaque occasione cyclus ille LXXXIV annorum, quo antiqui Britones, Picti, & Scoti, seu Hiberni, usi sunt, ex veterum scriptis exponitur, & *Usserii* de hoc cyclo, ejusque autore *Sulpicio Severino*, sententia ad examen revocatur: porro de cyclo LXXXIV annorum Judaico fufe agitur, ab eoque cyclum Ecclesie Romanæ multum differre ostenditur. Subjunguntur denique cum ipse Laterculus Paschalis, *Bucherii*que correctiones marginales, & variæ lectiones, ex editione *Eccardi*, tum diagramma cycli LXXXIV annorum, juxta hunc Laterculum dispositi.

NOVA ACTA ERUDITORUM
OPERE FISICO-MEDICÆ, &c.
i. e.

OPERA PHYSICO-MEDICA, IMPRESSA
& manu exarata, Equitis ANTONII VALLISNERII,
collecta ab ANTONIO, ejus
filio.

Tomus II.

Venetius, apud Sebast. Coleti, 1733, fol.
Alph. 6, Tabb. zn. 36.

De primo horum Operum Volumine, de Vita Autoris incomparabilis, de instituto filii Editoris, *Mense Jan.* hujus Anni mentionem fecimus. Nunc alterum prodiit Volumen, quod quinque Tractatus *Vallisnerii* complectitur. Quorum unus Observationes exhibet de constitutione verminosa & epidemica, equos in Ducatu Mantuano & territorio Veneto infestante, itemque de lue bovina, & generatim de vermiculis pestifentialibus. Certis enim, vermibus, majori copia in corpore animalium propagatis, horumque intestina, vasa, & humores pervagantibus, ejusmodi lues universas attribuendas esse, non dubitat *Vallisnerius*. Idemque animalcula, quæ equos tunc temporis in Italia afflixerunt, eorum figuram, partes præcipuas, mutationemque in chrysalides & muscas, quæ sub equorum caudis adhærescentes, ovula sua intestinis ingerere consueverant, quam accuratissime describit, ac Schematificis illustrat. Additæ sunt huic Tractatui aliæ, nonnullæ Observationes; de muliere ingentem vesicularum copiam enixa; de teredinibus naves & ligna in mari arrodentibus, quorum animalculorum ovula mari prope littus innatare, ac deinde navibus adhærere, ostenduntur; de vitello monstroso; de foraminibus in aculeo Scorpionis Africani; de rara quadam locusta; de fungis e meninge humana natis; de flore aloes Americanæ; de arcano lenticulæ palustris semine, atque admiranda vegetatione; de

de generatione & ovis anguillarum; de insectis quibusdam marinis. Sequitur præclarum Autoris nostri Opus de generatione hominis; de quo in *Supplem. Actor. Tom. IX Sect. IV p. 156* satis copiose differuimus. Tertium locum occupat Tractatus de corporibus marinis, quæ sub montibus reperiuntur. De quibus rebus, itemque de constitutione telluris tempore diluvii, ante & post illud, ita disputat Autor, ut plerasque doctorum hominum opiniones afferat ac refellat, terram post diluvium montosam ac minus fertilem factam esse neget, de cetero nihil definiat, ignorantiamque suam ingenue fateatur. Quartum Opus complectitur varias Observationes, ad Historiam Medicam & Naturalem spectantes: & quintum denique agit de usu & abusu potus & balneorum calidorum atque frigidorum. Illud *Mense Nov. A. 1726 p. 495* hoc *Mense Majo A. 1727 p. 221* recensuimus. Itaque nunc nihil addendum videtur.

AN ESSAY CONCERNING THE NATURE
of Aliments, and the choice of them, &c.

h. e.

TENTAMEN CIRCA INDOLEM ALIMENTORUM, eorumque selectum, secundum diversas corporum humanorum constitutiones; quo varii effectus, commoda & incommoda dietæ animalis aut vegetabilis explicantur. Altera Editio; cui accesserunt Regule practicæ dieteticæ variis humani corporis morborum constitutionibus accommodatæ, per JOANNEM ARBUTHNOTH, M. D. Collegii Medicorum & Societatis Regiæ Socium.

Londini, typis J. Tonson, 1732, 8.

Alph. 1 pl. 5.

Plinius, cum ea, quæ ad rem escariam pertinent, in Libros Historiæ suæ naturalis conferre vellet, Libri XX præmio; quantum laborem hoc ipso suscepit, declarat:
Maxi-

Maximum hinc natura opus ordiemur, & cibos suos homini narrabimus. Eodem animo & majori felicitate negotium aggressus est Clarissimus citati Operis Autor, omnium alimentorum naturam & selectum, secundum diversas corporis humani constitutiones faciendum, cum declaratione commodi aut incommodi, quod ex animalium & vegetabilium diæta enasci solet, expositurus. Altera hæc est editio, regulis practicis dieteticis, ad varias morborum corporis humani constitutiones accommodatis, auctior. Plurima Opusculo eleganti insunt, jam alibi ab Autoribus antiquis æque ac recentioribus, *Hippocrate de victu acutorum*, quo Cnidiaz scholæ illius temporis de selectu ciborum dogmata recensentur, *Galeno* in Libro de alimentis, inde a *Sebizio, Bruyero, Nonio, Francisco Bonamico*, aliisque, declarata, plurima etiam ad mentem neotericorum scripta. *Primo Capite* variaz mutationes recensentur, quas alimenta subeunt, priusquam ad sanguinem transeant, adeoque de manducationis necessitate, salivæ indole, aliisque actionibus, quibus solida fluidioribus mixta in chylum mutantur, erudite disserit Autor; atque in eo maxime versatur, ut vexatissimas circa doctrinam de digestionis opinioniones illustret. Saliva laudabilis sanguinis pars, quæ, si salivatione provocetur, non nisi sanguis putredine abiunctus exiit. Salivæ tantum deglutimus, maxime inter dormiendum, quantum cibi capere solemus; sunt, qui post comestam panis libram totidem salivæ deglutunt. Digestio fit per modum attritionis in stomacho, tunicis ejusdem in cibos sic agentibus, ut emulgeatur, quicquid laudabilis inest, accedente saliva & humore œsophagi. Liquor stomachi acris quidem est, sed non acidus, nisi in statu morbofo: totum vero negotium ad leges chymicas fermentationum & putrefactionis vegetabilium, qua tota eorundem forma aþoletur, redit. Utriusque bilis, cysticæ & hepaticæ, efficacia in dissolvendis alimentis sese exerit. Inde voracissimorum animalium bilis quam maxime abundat, cujus acrimonia temperatur liquore pancreatico. Hoc humore & qui paulo post, transeunte per vasa lactea chylo, ex glandulis mesarrhaicis accedit, virtus nutritii

tritii succi mirum quantum exaltatur, atque ipsius transitus ad sanguinem ratio, in motus peristaltici actione osculorumque in vasis lacteis apertura, consistit. Neque vero omnis chylus per vasa lactea utriusque generis, ductumque thoracicum, transit, sed dantur separatae quaedam viae, prout in avium genere, id quod ob celerem potulentorum, aquae maxime chalybeatae, transitum ad renes & vesicam, fieri debere suspicatur. Sanguificationis primarium organon sunt pulmones, id quod tum aliis, tum hoc maxime argumento probat, quod tantum sanguinis ad pulmones transferatur, quantum toti corpori inest, quo ipso aeris effectum, & duplicem pressionem, hinc a pulmonibus, illinc a corde, in sanguinem, intra pulmones agentem, quo chylus subigatur, primo loco ponit, siquidem etiam vitia pulmonum nutritioni vitium inferre soleant. Cum autem sola pulmonum actio sufficiens non sit pro immutando chylis, siquidem ex venae sectionibus patet, eundem aliquando in sanguine candidum adhuc conspici, arteriosi systematis proprius & communis a corde impressus motus, negotium insigniter adjuvat, maxime quod pressio oborta intra minimas arteriolas, plenariam chyli mixtionem necessario producat. Quid vero cum hepate fiat, cujus quaedam partes arteriis, ipso Autore fatente, carent, non declarat. In vasorum autem elongatione, & a mollitie ad solidiorem statum transitu, nutritionis formalitatem consistere declarat. Cur novus quotidie chyli affluxus requiratur, eam esse rationem, addit, quod alioquin, uti in animalibus fame enectis fieri solet, quae delirantia moriuntur, ab alcalinarum partium acrimonia fibrae cerebri male habeantur. Objectum nutritionis primarium debere esse vegetabilia, plurimis argumentis evincere conatur: quandoquidem ea principiorum in partibus animalibus, quibus vescimur, diversitas non sit, qualis in succis plantarum observatur, oleosis, resinosis, dulcibus, acidis, variorumque saporum, alcalinis, volatilibus, sale essentiali impraegnatis, terrestribus, balsamicis, quo ipso clarum est & nutritias & medicamentosas insinul esse posse plantas in usum tractas, maxime vero id praestare farinas feminum, quorum singulorum criterium exhibetur.

fructusque maturos, aut olera, reliquasque plantas succulentas & aromaticas, vim stomachi sale suo oleoso aucturas, maxime si per decoctionem, aut infusionem, aut fermentationem, qua vinosi liquores fiunt, vegetabilium forma tantisper alteretur, & digestionem hoc ipso subveniatur. Minus commodi nutritioni afferunt partes animalium, ob salium volatilium abundantiam, quorum abusu facile morbos contrahere cum ebullitione junctos possunt carnivori homines. Interim tamen animales partes animalibus facile assimilantur, & inter alia observatu curiosum est, ob fibrarum brevitatem facilius digeri pisces, inde prolificos plerumque esse marium accolae. Humor animalium facile princeps est lac, & nutritioni, cum chylus jam elaboratus sit, cum primis infervit, maxime recens natis; inde lac nutricum, qualis indolis esse debeat, exponit, integritatem ejus in colore albo, nec ad flavedinem inclinante, in consistentia debita, & sapore dulcissimo, quærendam affirmans, nimiam nutricum dietam accusans, qua, abstinendo ab acidis, vino, cerevisia, aliisque, haud raro in urinofum saporem lac convertatur. Ut autem constet, quid mutationis afferre possint humoribus nostris, maxime vero ferro, varii generis salia, eorundem actionem mutuam, & quid exinde subsequaturum sit, experimentis edocet. Ex his aliisque, erudite prolatis, ostendit Autor, maximam inesse alimentis medicamenti vim. Assumi antacida, aut quæ alcalini salis abundantiam supprimant, quæ diluant, urinæ profluvium excitent, aliaque hujus generis alimenta, siquidem etiam domesticis Coffee, Thee & Chocolatæ potionibus haud obscura adjuvandi & movendi virtus insit. Id quod ut plenius cognoscatur, atque selectus alimentorum institui legitimo modo possit, constitutiones corporum humanorum ediscendas imperat: utrum laxitate aut strictura & elasticitate nimia fibræ laborent, utrum sanguine nimium impleantur vasa, acidumne prædominet, aut alcalinæ & volatiles, aut muriaticæ partes humoribus noxam inferant. Quod si quis generales fingere dietæ servandæ regulas susceperit, nisi singuli corporis exactissimam cognitionem habeat, malo consilio id fieri, pronun-

nuntiat. Quamvis autem alimenta utriusque generis, & vegetabilia, & animalia, modo salutaria, modo noxia, corpori humano futura sint, rationibus tamen ex Anatomia adductis declarat, carnivorum decere esse hominem, quamvis plurimum interfit, cognoscere, quid in omni morbo singulis conveniat, in cujus rei gratiam saluberrimarum rerum exempla ubertim adjiciuntur.

MUSÆ, QUÆ JAVANENSIBUS PYSANG,
politissimæ & inter congenere principis Plantæ, De-
scriptio & Icon, ex horto CASPAR-BOSIANO,
Lipsiensi, quem proventu suo beavit, nobis
cum communicata.

Infigne horto *Caspar-Bosiano*, plantarum rariorum cultura jam dudum celebri, ornamentum, nec leviozem spectantibus jucunditatem, attulit planta, superiori seculo nostris terris incognita, & quam culturæ nostræ assuescere fecit industria. Musa, nobilissima terræ soboles, quam staturæ proceritas, foliorum venustas, & singularis prorsus crescendi fructumque moliendi consuetudo, commendabilem reddunt. Jam sæpius aliquot retro annis spem adolefcendi fecerat planta, casu aut soli sterilitate negotium impediēte, cum superiori demum anno, mense Septembri, ex pluribus unum exemplar magno conatu, & insueta celeritate, sex & dimidium pedem altum, ad fructus ferendi negotium sese accingeret. Sparfis ad latera foliis, ad sensum fere incrementa sumere dixisset plantam; ea erat vegetationis virtus & efficacia, donec, stirpe decem pedes, toto habitu sedecim, alto, folioque maximo ejusdem cum stemmate longitudinis existente, & duos pedes lato, frugiferum caulem, qui, uti solent bulbosæ, radicis & totius plantæ centrum est, moliri inciperet. Magna fuit omnium admiratio, nec minor eruditorum floris fructusque indolem cognoscendi cupiditas, fueruntque, qui publicæ utilitatis rem fore, si exacte describeretur uterque, qualis apud nos observata

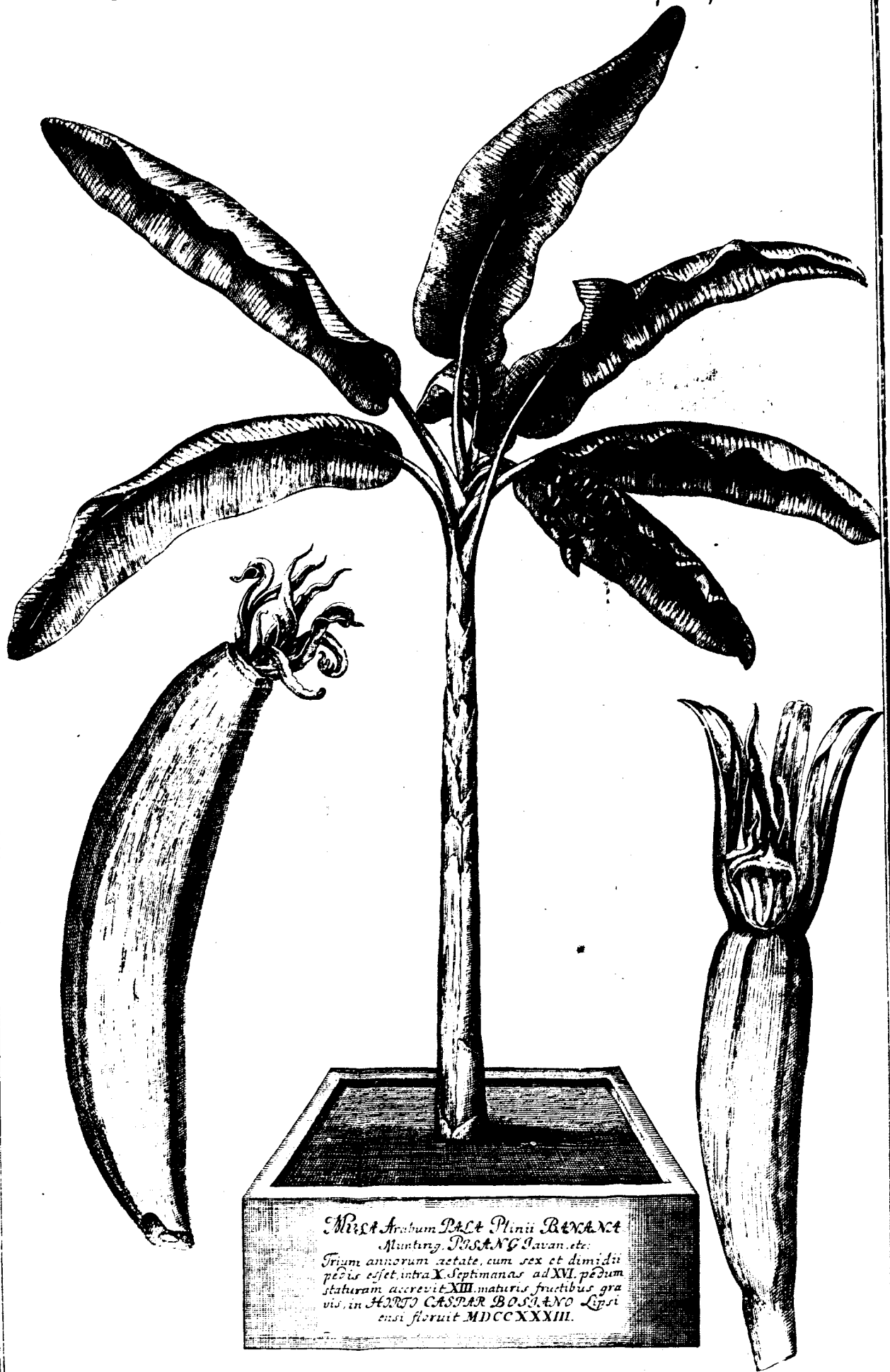
TAB. III.

lit ejus conditio, judicarent. Factum id est felici successu, nec minori fiducia, æquum laturam de conatu, compendiariam rei historiam condendi, judicium, literariam reipublicam. Antiquioribus notissima temporibus planta Aficæ saltem Africæque terras incoluit. Inde *Plinii* industriam subterfugere non potuit, a quo sic satis bene descripta habetur (*) Arbor Pala, pomo & suavitate præcellentior, quo sapientes Indorum vivunt. Foliuum alas avium imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duum. Fructum cortice emittit, admirabilem succi dulcedine, ut uno quaternos satiet. Arbori nomen Palæ, pomo, Ariensæ. Plurima est in Sydracis, expeditionum *Alexandri M.* termino. Est & alia similis huic, dulcior pomo, sed interaneorum valetudini infesta. Edixerat *Alexander*, ne quis militum suorum id pomum attingeret. Explicat de Musa locum *Alpinus*, & post eundem *Horti Malabarici* Autores, quamvis dubium cuidam esse possit, cur alas avium imitari dicantur folia, nisi, quod a costa rigida folium dividente, pennarum æmulo ordine, nervi aut tracheæ ad marginem excurrant. Eadem ab avium pennis desumpta similitudine negotium explicat *Hans Sloane* in *Historia naturali Jamaicæ Tom. II p. 141*: *The leaves, when they first come out, are whole, but afterwards by the wind are crack'd and cut into very narrow parts, imitating somewhat the feathers of birds, as far as the middle is, to which they stick, looking as if they were pinna.* Folia, quo tempore primum prodeunt, integra sunt, verum postea, ventis discerpta, in tenuissimas partes dissecantur, imitata tantisper avium pennas, ad mediam usque costam, cui inhærent fibræ, non aliter, ac si pinnæ essent. *Theophrastus Eresius* eandem plantam haud obscure innuit, a quo in palmarum genere recensetur, folio ceteris ampliore, & fructu longe majori, magnitudine mali punici & figura oblonga, quæ descriptio cum altera Musæ specie, quæ fructu est ad rotunditatem accedente, non male convenit. Sequuntur hanc sententiam *Gesnerus* & *Caspar Baubinus* in *Pinace*, & palmis accensent nostram, utpote qui methodi minus studiosi fuerint, sufficere, quo palma fit, arbitrati, quod florem fructumque, in theca latentem, ante

eru-

(*) *Nat. Hist. Lib. XII Cap. 6.*

M. Arabum P. L. et Plinii *BENACET*
 Munting. *P. B. N. G.* Sava. etc.
 Trium annorum aetate, cum sex et dimidii
 pedis esset, intra X. septimanas ad XVI. pedum
 staturam accrevit XIII. maturis fructibus gra-
 vis, in *HORTO CASPAR BOSCHANO* Lipsi-
 ensi floruit MDCCXXXIII.

8. Pedes

eruptionem racemi instar gerat, & quod stirpe gaudeat foliorum stratis constante, indigni propterea, qui male habeantur a Neotericis. Arabum maxime tempore inclaruit planta, inde ab *Avicenna, Rbasi, Serapone*, inter medicinas relata, cujus fructus thoracis pulmonum renumque cruciatibus solatium asserre crediti sunt. Mirum sane esse nemini potest, quod familiaris admodum Arabibus medicis fructus hic Ægypti Asiæque incola, fuerit, utpote qui peritiam artis vel ex alexandrinæ vel bagdadensis scholæ penetralibus hauserant. Inde plurium Autorum industria, quotquot speciosissimam plantam patrio solo nascentem viderant, vel relata ab aliis acceperant, descripta & penitus evoluta fuit, a quibus variis hinc inde nominibus insignita deprehenditur. Antiquius, post Pala *Plinii*, Musæ nomen nullum est, Arabicæ originis, nec latinæ, uti videtur *Franciscano* cuidam, quem ridet *Clustus* in *Exot. Hist. Lib. II p. 229*, quod Musis dignissima sit, & in earundem honorem sic appellata. Inter exotica nomina Sinensium, Javanensium, Malabarorum, quibus hanc plantam appellitant, prout leguntur apud *Horti Malabarici* Autores *Tom. I p. 20*, *Tala, Quelli, Kely, Pa-cyao*, obtinuit apud nostrates & communis usus est appellatio *Pisang*, quamvis & alia passim habeantur apud Autores. Sic enim legitur: Musa caudice viridi fructu longiore falcato, anguloso. *Hans Sloane Cat. Jam. p. 189* Musa, *Muntingii* Phyt. F. 4 & 5 Banana, Banantes, Ficus Judica, *Munting*, p. 26 & 83 Ficus Indica & Sinica Boym Flor. Sinensi, Lit. B. Dudaim Ludolphi. Obtinet apud Anglos nomen *Plantain-Trees*, autoritate *Dampieri & Sloane*; reddit laudatus *Sloane* denominationis rationem. *It is called plain from the largeness of the leaf*, a latitudine foliorum nomen obtinuit. Plura scire cupientibus de nomenclatura plantæ supellestem dabunt, præter *Hortum Malabaricum*, loco citato, *Jonstonius Hist. Nat. de Arboribus Lib. II p. 140*, *Dalchampsii Hist. gen. omnium plantarum Lib. XVIII Cap. 74*, *Guilielmus Piso* de Indiæ utriusque re naturali & medica. Ea est plantæ venustas & foliorum maxime pulchritudo, ut mirum esse nemini debeat, quod omnium fere vel itinerariorum

vel botanographorum oculos animosque attraxerit, utpote quam præstantia corporis primo inter vegetabilia loco stare posse nemo facile inficiabitur. Indigena est Asiæ Africæque provinciis, inde ab *Alpino* per Ægyptum, a *Rauwolfio* per Syriam, a *Mandelslo* p. 216 apud Congenses, & p. 219 in Capitulis viridis Insulis, a *Linschotto* & *P. Labbat* apud Guineenses, detecta & descripta, & si *Sloanio* fides est, ex Canariis Insulis & Guineæ regionibus ad Insulas Oceani, utriusque Indiæ terras, ob fructus dignitatem delata, siquidem apud Amboinenses in Insula Madagascar Maldivensibus etiam & Antilibus Insulis, a *Rocheffort*, *Purgas*, *Dampier*, aliisque, quorum Catalogum vide apud *Sloane* p. 147. ita abundat, ut & victui hominum & brutorum & aliis quamplurimis usibus æconomicis inservire soleat, siquidem pani conficiendo aut aliis ex arte culinari, deliciis destinari fructus, itemque pabulum elephantibus præbere, aut utensilium variorum, mapparum, linteolorum, pannorum etiam sepulchralium, loco adhiberi folia penes Africæ aut Indiarum populos, probatissimorum Autorum testimonio constat. Quæ si tantopere prædicantur in planta, quæ vulgaris est in natali loco, quid nobis agendum, quibus felicitatis loco æstimandum, peregrinum hospitem in horto nostro ad singularis staturæ, quam majorem in patria vix indipiscitur, majestatem, & singularem fertilitatem, educasse. Postquam enim in horto Viennensi Serenissimi Principis *Eugenii* A. 1731, inde in celeberrimo horto Carlsruhano Serenissimi Principis Baden-Durlacensis, quem Statorem & Vindicem veneratur Botanica, A. 1712 floruisse, fructusque maturasse, deprehensa est planta, tertio loco nos ejusdem honoris compotes factos gloriamur, dubii forte, utrum nostra prædictis proceritate foliorumque mensura superior non extiterit. Equidem, cognita jam indole plantæ, dubium non est, alias juvenes, quæ adultæ, jam decrepitæ, & ablato fructu morti vicinæ proles sunt, simili successu florituras, sicut & aliæ quamplurimæ rariore plantæ, sua, qua proveniunt, facilitate fere contemptum sui pepererunt. Interim nostræ, quæ prima, postquam aliæ plures industriam culturæ eluserant, Floram Lipsiensem

ensem proventu suo ornavit, statuendum est æternitatis monumentum, recensitis, quæ a prima juventute ad αἰμῆν usque observari in Musa feliciter succrescente soleant. Utrum arbor, an frutex, an herba sit, si durationem & ætatem plantæ consideres, dubium quibusdam esse poterat, promiscue certe ab Autoribus inter herbas recensetur. Nostro tamen judicio, cum non tam staturæ, quo arbor aliquod vegetabile existat, sed fibrarum lignearum in stirpe, habenda sit ratio, brevitatis etiam vitæ, quam vivit, vix perennium classi interesse permittat hanc plantam, annua habenda erit planta testimonio *Sloane*, qui sic pronuntiat: *Every three cut down dies and others always are coming out from the Roots as Suckers and grow up in a years time to the due bignes, have fruit and then die, others succeeding.* Singula arbor abscissa moritur, aliis semper ex radice succedentibus. Nostra autem, quam impatienter fert, terra, quam magna etiam cura ejus culturæ suscipiatur, altero demum anno adolefcit. Si radicem intuearis, ad tuberofarum classem tantisper inclinat. Est ea, plurimis laminarum stratis composita, uti solent bulbosæ, satis ampla pro magnitudine plantæ & fibris ad basin donata, pulpa constans alba succoque viscido prægnante, quam rubella undique lamina, in primum folium sese explicans, ambit. Inde totius stirpis, quæ radici proxima est basis, eundem in modum rubicunda apparet. Accedente incremento motuque vegetabili intrinseco, folia, quæ sese mutuo ambiunt, non aliter, ac chartæ convolutæ, explicantur, unumque ex altero procedit, quo ipso totus trunci habitus arundinaceus & foliosus est, nec, proprie loquendo, vel corticis, vel ligni, vestigia apparent. Cumque tota plantæ statura non sit nisi folium ex folio excrefcens, quo singuli folii terminus statuatur, sapienti instituto factum est, quod singulo folio membranacea reticularis textura intersit, non aliter ac in palmis, quarum textura itidem mere foliosa est, contingere solet. Centrum stirpis, quod ex media radice inter volumina foliorum adscendit, est caulis florum fructuumque ferax, tracheis venisque succo vegetabili quam maxime plenis constans, qui extra stirpem suam denique promi-

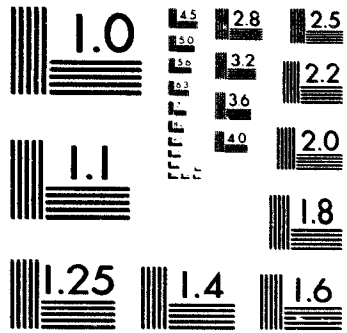
nens;

nens, & a pondere fructuum deorsum inclinans, racemum format, qui per internodia &, uti Botanicis loquendi mos est, per verticillos, pulcherrimam prolem emittit. Sicut singula folia abscissa, aut ferro saltim faucia vegetabilem succum ubertim plorant, ita, qui magnæ arteriæ instar est caulis, abscissus animam quasi corporis sui, cum uberrimo profluente humore, effundit, qui liquor acidus est, acris, adstringens, & cultrum qui immergitur, vitriolica nigredine inficiens. Manifestum id est indicium, vim & efficaciam vegetationis & incrementi omnem ad fructus faciendi negotium tendere, dicam plura, fructum jam effectum, sicut embryo est in ovulo materno, in centro radice, quod a caule frugifero constituitur, præexistit. Quid mirum adeo, si tota plantæ radix hinc in fructum, inde in folia mutata, prorsus intercitat. Singularis prorsus est in hac planta succum terræ attrahendi facultas, peculiaris etiam radicularum, seu fibrarum, quæ ex bulbo propendent, conformatio, quod, quo aridiores relinquuntur per intervalla, eo avidius liquorem affusum per irrorationem deglutiunt, imo vero experientia constat, humidius habitas plantas prorsus intercivisse; inde siccitas omnino radices plantæ, in Angliam transmissas, succrevisse testis, est sæpius laudatus *Sloane*. Ratio etiam existit, cur cineribus ubertim misceatur in patrio solo terra incremento Musæ inservitura. Est in aere, fervente etiam maxime cælo, humidum, quod bibula salium corpora sponte intrat, mollique suo nec præcipiti ad radicularum ostia appulso plus efficit, quam crudior copiosius affusa aqua, cujus flumen ineptum prorsus est, quod a plus quam capillaribus vasibus intus suscipiatur. Mirati sæpe sumus, cur planta Musæ in juventute sua, si vitium contraxerit, mutilari impune præscindi quoad summitates suas possit, tantum etiam & abesse, ut damnum exinde suboriatur, ut majores potius incrementi vires acquirat, & denique ratiocinando deprehendimus, eo tempore, quo mutilatur, & putrescente sui parte privatur planta, non attingi, aut male haberi frugiferum caulem, imo vero, quo minus succi vegetabilis in folia emittitur, eo plus incrementi futurum in centro plantæ, quod omnium

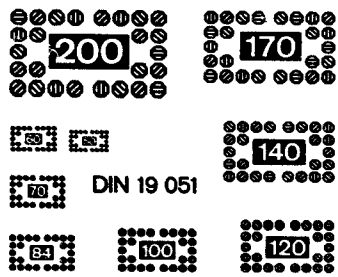
omnium stratorum foliolorum, quibus constat, ultimum, emergit. Singularis prorsus est foliorum per intervalla proventus, priusquam ultimum adolescentiæ terminum planta attingat. Quamprimum ex radice novum germen prorumpit, quo tempore abscedente a majore radice novo bulbo, tumor excitatur embryonem in sinu suo fovens; duo vel tria foliola apparent, nonnihil crispa, inde, uti solent gramina & cannæ, medium folium, convolutum hactenus, impetrata libertate, expanditur, donec, ubi mediæ ætatis fuerit, duodecim fere pulcherrima folia conspiciantur. Exarescunt autem inferiora, & vel sponte emaciantur, inde est, quod foliis deciduis hanc plantam *Martholus* describat, vel artifice manu exsecantur, quo stirpi elegantia quædam & venustas concilietur. Insignem, accepto vulnere, austeri succi quantitatem plorat; illa enim est vegetabilis humoris copia, ut, ne vasa crepent, aut extra debitas vias contingat illuvies, transpirationi sensibiles in margine foliorum poros destinaverit natura, siquidem guttulæ subadstringentes & mucaginosa, fere semper excludant; accedit, quod folium unumquodque recens, feri quantitatem, ubi excrevit, effundat. Mirum sane non est, cur tantus sit fructuum proventus in patrio solo, ut victui hominum & brutorum sufficiat, si vis atque impetus circuli humorum omnis per caulem frugiferum, qui vas est cellulis innumeris, sed ad sensum patentibus, pervium, ad summitatem tendit, nec desinit folia hinc inde spargere arbor, donec flos cum fructu cauli frugifero inhærens appareat; quo tempore, uti in palmarum genere, quæ res etiam occasionem palmis annumerandi hanc nostram dedit, spathæ in conspectum prodeunt florem fructumque continentes. Constant illæ binis semper foliis rubicundis, quorum singula singulum fructum continent, cum e contrario in palmarum genere omnis racemus unica spatha, (liceat termino *Sloani*, rem apte exprimente, uti,) concludatur. Racemus ille floris & fructus speciosissimus est, & in summitate sua plurimis foliolis rubicundis ornatur, qui cum pondus fructuum vix sustineat, declinat, ita ut fracturam sui minari videtur. Gloriosi sumus tre-

decim maturos, & duodecim immaturos obtinuisse fructus
 cujus spectaculi jucunditate, ad insignem, qua in patria terra
 luxuriare describitur fertilitatem animum advertimus. Plures
 uno racemos ad mentem *Parkinsoni* efflorescere, nec Auto-
 rum nec nostra avtopsia comprobatur. Duo certe nobis hic a-
 genda restant, nempe curatior floris fructusque consideratio;
 quamprimum spathæ illæ rubicundæ defluvium patiuntur, flos
 super fructum existens conspicitur, ipso fructu jam satis adul-
 to & sex pollicum latitudinem æquante, quo clarum est, flo-
 rem tempore priorem fructu non existere, sed, uti mos est
 plerumque illis, quibus calyx mutatur in fructum, superna-
 fici, siquidem ejus pistillum & stamina sic alte in substantiam
 fructus radices agunt, ut hoc ipso evadant non decidua.
 Ipse flos fructus causa & comes, nobis idem visus est, quem
Sloane, quo nemo alius plantam nostram curatius descripsit,
 optime explicat. Tribus aut duobus petalis constat, deciduis
 & perianthio suo inclusis. Structura eorundem tenerrima
 est, membranaceæ texturæ, quam ex luteo rufescentes strix ad
 longitudinem perambulant, & cum magnitudine inter se
 convenient petala, situs tamen ratione, quem irregularem ad-
 modum obtinuerunt, anomalis sunt accensenda. (A) Danda sa-
 ne est opera, ne cum petalis confundatur perianthium, (B)
 quod regulari quidem laciniarum suarum positu ab anomalia
 recedit, singulare tamen hoc habet, quod ex cortice fructus
 emergat adeoque nec defluvium patiat, quod calycis ipsius
 foliosa sit expansio. Non defuerunt ex Autoribus, qui a *Plu-
 mierio* inducti pro flore estimaverunt perianthium, negligenti-
 ores petalorum, diversæ prorsus structuræ, quæ intra pomce-
 ria hujus primi foliolorum ordinis conspiciuntur. Imo, si ma-
 gnitudinem, figuram, colorem, qui sanguineus fere est in pe-
 rianthio, maxime vero defluvium consideres, dubium supererit
 nullum, eam quæ immota & non decidua per omne fructifi-
 cationis tempus ad maturitatem usque, superest, floris par-
 tem, pro involucre solum floris non pro flore ipsa haben-
 dam esse, quod constantis sit observationis in plantis quarum
 calyx mutatur in fructum, perianthium tanquam calycis par-
 tem

TAB. IV.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

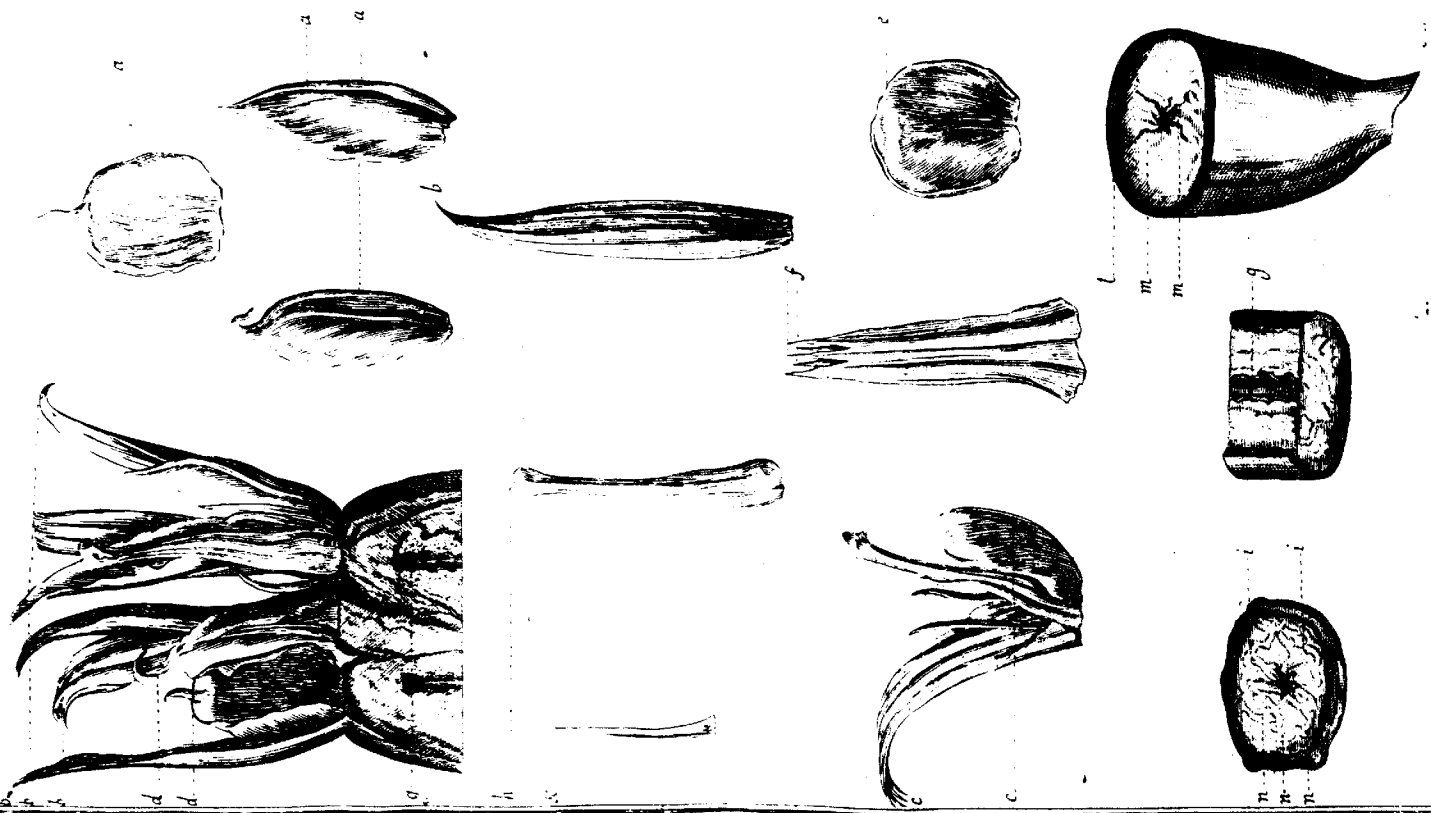
1: 24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1734

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 B 4⁰

Tab. IV ad Nov. Act. Enc. A. 1734 M. April. p. 178. 179.

tem

tem, non decidere. Ipse adeo flos potissimum considerandus est, maxime notabilis, quod alternatim, modo perianthio antedescritto gaudere, modo eodem carere,prehendatur. Accedit, quod flos, qui perianthio destitui visus est ab observatore (C), non nisi dipetalus & prorsus anomalus sit, heterogeneis etiam figura petalis constet, cum alter intra perianthium latens tria petala subrotunda, excavata & in summitate uniformia (D) obtinuerit. Præter autem, quod flos alter dipetalos situ foliolorum insigniter discrepat, ipsorum petalorum diversa a se invicem existit forma, cum alterum fere rotundum sit & minus cuspidatum, (E) alterum vero longum & tribus apicibus, quibus duæ cuspidēs breviores subsunt, exornatum (F). Nihil impedit insignis illa florum super eandem plantam differentia, quo minus idem omnino fructus futurus sit, id quod rarum est & in paucioribus generibus reperiendum. Eadem porro est in utriusque generis flore pistilli staminumque conditio. Singularis est pistilli indoles, eo, quod ex fundo totius fructus, quo loco verticillatim petiolo communi adhærent cum aliis vicinis, exsurgat, totumque fructum medium ad summitatem usque perambulet (G); quandoquidem non nisi per vim separari a fundo, cui inhæret, potest (H). Eadem prorsus est ratio staminum, quæ quaternaria, aliquando quina esse solent, quorum rudimenta profundius jacent. Si enim segmentum fructus, quod perianthio floris vicinum est, accurate consideres, (I) deprehendes, ordines fibrarum duriuscularum pedetentim in stamina ipsa desinere, quæ clavorum instar summitati fructus infixæ sunt, (K) adeoque immota remanent, nec desfluunt, quantum in nostro exemplari observare licuit, quamvis diversa fructuum figura sit in Icone Malabarico. Fructus ipse jam satis adultus est, quo tempore apparet, siquidem coævus cum flore existit, duodecim vero pollicibus major esse deprehensus non est, quadrangularis figuræ, & omnino cucumeris instar incurvus, quæ ratio est, cur *Musa fructu cucumerino* ab Autoribus dicatur. Dictum jam alibi est, plures ex eodem petiolo fructus subnasci; fieri etiam solet, ut monstrosa plantæ fecunditate, gemelli

melli fructus & coaliti observentur, ob nimiam corporum contiguitatem. Mira sane est arboris fertilitas ususque æconomicus prorsus singularis. Si enim proventus est, qualis ab horto Malabarico loco citato depingitur, mirum non est, cur singulari industria ab Æthiopia, Guineæ, Indiarumque populis excolatur, ita, ut sylvas Musarum obvias undique deprehendere Autorum testimonio, liceat. Fructus per medium sectus varias exhibet medietates commoditates; cortex per maturitatem sua sponte dehiscit (L), qui non tantum omni, qua patet, ambitu separatus est a pulpa, seu fructus visceribus, sed & sapore adstringente ab interna partium dulcedine plurimum differt. Vasa vegetabilem succum vehentia ad oculum in eodem apparent, maturitatis etiam signa haud obscura deprehenduntur in fructu, si flavum colorem induxisse deprehenditur. Animadvertit *Sloanius* in patria terra virides fructus ab incolis domum auferri, & maturitatem judicari, si flavi facti fuerint. Nobis, qui, nisi re prorsus declarata, pronuntiare noluimus, visi sunt maturi esse, cum flavedine gauderent citri fructuum æmula, quo tempore pulpam gustavimus dulcem, pomorum Porstorianorum instar. Solliciti maxime fuimus de inveniendis femine, quod tantæ tamque magnæ plantæ par esset, & si dicendum, quod res est, nullum invenimus. Sentit nobiscum *Muntingius*, dissentiunt *Boerhaave*, aliique. In quatuor segmenta (M) pulpa dehiscit, sicut staminum numerus quaternarius esse solet; inde est, quod inter Lusitanos ob crucis venerationem cautum sit, ne quis cultro fructum dissecat, verum in omni fructus ambitu semina, quæ tantam plantam decerent, invenire non potuimus. Fallunt oculum in recenti, pulpæ divisiones, reticulari modo factæ, quo ipso cucumerina semina inesse credi possent. Verum evanescit cum maturitate omnis semina deprehendendi fiducia. Hoc unicum largimur, esse in pulpa punctulorum nigricantium minimorum ordines, qui semina minuta mentiuntur (N), sed quotusquisque est, qui nesciat, pro statura uniuscujusque plantæ conveniens esse debere seminis volumen, quod, respectu ad tam parvula semina habito, nullum est in nostra? Inde definire contra fide

de dignissimorum Auctorum sententiam non audeamus Gloriamur obtinuisse literas a Magnifico *Heuchero*, Archiatro & Consiliario Augustissimi Regis nostri & Professore Vitembergensi, quibus oculatissimus ille Botanicus in *fructu Muse Viennensi*, a Principe *Eugenio* transmissio, nigriuscula sed minuta semina vidisse se profitetur. Eadem est *Sloani* sententia. Poterunt, quarum nobis expectatio est, plurium plantarum proventus rem obscuram planiorem reddere. Hoc unicum profiteamur, sicut dantur plantæ, quæ, quod radice luxurient, uti hæc nostra, feminibus carere possunt, ita parum interesse, utrum, prout in ficu, perfecta sint semina plantæ, cujus radix stolones copiosissimas, bulbosarum instar, emittens, seminis defectum supplere possit. Magnum collaturi sunt in communem scientiam beneficium curiosi, quibus uberiora de hoc negotio meditando occasio subnascitur, si observationes nostras suis vel corrigere vel corroborare, non dedignabuntur. Liceat nobis, exemplo *Jacobi Bontii* inductis, qui plantarum suarum, quas singulas descripsit, memoriam carmine condidit, hæc de elegantissima planta, *Musa*, tum ea, quæ fructu est cucumerino, tum ea, quæ rotundiore existit & caule maculato, describente *Plukenetio Alm. p. 245*, hæc corollarii loco addere:

*Æthiopum terris sabulo nutrita calente
Transiit ad populos Indum Gangemque colentes;
Desine mirari Lector: jam frigidus Arctus,
Proceram gignit, flores fructusque ferentem,
Quos dapibus Regum dignos dijudicat orbis.*

WILH. ERN. EWALDI, V. D. M. ALTONAVIENSIS, *Emblemata sacra miscellanea.*

Lipsiæ & Altonaviæ, apud Jonam Korte, 1732, 4.

Alph. 1 pl. 16, cum fig. æn. 1.

Ad Scripturæ Sacræ cognitionem apprime est utile, metaphoras ac allegorias, in prophetiis sæpius adhibitæ, rite intelligi. Quare sacrorum Emblematum expositio labor est suis utique laudibus condecorandus. Ad eum autem dextre ac feliciter

citer perficiendum, non tantum linguarum & antiquitatum peritia requiritur, sed adsit etiam necesse est acumen ingenii in excogitando acre, & excogitata aptis coloribus exornandi dexteritas, nec non vehemens quædam mentis vis, de iis, quæ nobis constant, verissime judicandi. His omnibus egregie instructum esse Cl. Autorem, hæc testantur Emblemata, in quibus ipsum fatis erudite ac feliciter versatum esse, Lector facile animadvertet. Non enim, quod Reformatorum multi solent, typos ac sensus mysticos pro arbitrio fabricandos, sed in sacris his mysteriis versandum caute ac circumspicte, putavit. Ea de causa viginti quatuor selegit loca Scripturæ, ex quibus non illatum, sed innatum, & ab ipso Spiritu Sancto adhibitum Emblemata accuratiori peruestigatione comprehendere studuit. Non dubitat quidem, fore nonnullos, qui in his quædam ex antiquitatibus sacris & profanis longius petita existiment, quam ut ad locum præfixum quadrarent, sperat tamen, si non hujus, aliorum certe Scripturæ locorum, in quibus idem occurrat Emblemata, & ad idem alludatur, illustrationi ejusmodi prolixioris Symboli enucleationem infervituram. Divisit autem Emblemata sua in *duos Libros*, quorum uterque *duodecim* continet *Exercitationes*.

- Pag. 1-13. *Libri primi* Exercitatio I agit de Clypeo Symbolo Dei, ad illustrandum locum *Gen. XV, 1*, ubi clypeorum qualitates & varios usus ex Scriptura & Antiquitatibus sacris & profanis deducens, ad nostræ salutis sponforem applicat. Exercitatio
- 14-24. II de anima in pulvere mystico respicit locum *Pf. CXIX, 25: Agglutinata est pulveri anima mea*. Ubi docetur, hæere in pulvere, esse Symbolum 1) fragilitatis vitæ; 2) corruptionis peccaminosæ; 3) judiciorum divinorum & angustiarum; 4) contemptus & ignominiarum; 5) luctus & doloris; 6) pœnitentium, & 7) supplicantium; imo tam victos, quam luctatores, & mortuos, in pulvere hæere dici, & sic vario sensu animam pulveri agglutinatam sinit. Nos quidem unius dicti non nisi unicum admittimus sensum literalem, & hic, suffragante totius versus contextu, sermo est de mortalitate nostra, cui opponitur speranda secundum verbum Dei vivificatio alia: *Licet adhareat pulveri vita mea, me tamen vivifica secundum verbum*

verbum tuum. Minime tamen in Cl. Autore operosiores pulveris Symboli illustrationem improbamus. Exercitatio III de vexillo, Messiae Symbolo, est ad *Cant. V, 10*: *Candidus & rubicundus est dilectus meus, constitutus in vexillum a myriadibus.* In his verbis allusionem ad columnam nubis & ignis Cl. Autor deprehendit, de qua non minus, quam de veterum vexillorum qualitate & usu, copiose differit, eleganterque omnia ad Christum applicat. Exercitatio IV de luna, Ecclesiae Symbolo, ad *Cant. VI, 9*, respicit, ubi luna plena est pulchritudinis Ecclesiae Symbolum, quando Spiritus Sancti donis est plenissime collustrata. Exercitatione V de Sepulchris dealbatis, hypocritarum Symbolo, ad *Matth. XXIII, 27*, Cl. Autor animadvertit, duplex inesse mysterium, primo, Phariseos ob hypocritin & mores personatos comparandos esse parieti dealbato, deinde hos fore publicum in Ecclesia Christi scandalum, quod Apostoli, sicut Sacerdotibus N. T. non minus cavendum esset, quam Sacerdotibus V. T. cavendum erat sepulchrum. Exercitatio VI est de Aquilis ad cadaver congregatis, Symbolo Romanorum, Judaeos, ac barbararum gentium Anti-Christum devastatorum, ad *Matth. XXIV, 28*. Exercitatione VII de Stridore dentium, Symbolo poenarum infernalium, ad *Matth. XXIV, 51*, Cl. Autor illud agit, ut ostendat, non respici in loco illo ad famelicum, aut frigus ingens, sed ad Tophet, seu vallem Hinnon, ubi Molochi cultus olim celebrabatur, & liberi in fornace candente huic idolo immolabantur. Nititur autem contextus circumstantiis. Stridor dentium conjungitur cum tenebris exterioribus & camino ignis *Matth. XIII, 42*. Jam vero Tophet erat vallis 1) extra Hierosolymas; 2) tenebricosa; 3) in qua ad comburenda cadavera & inquinamenta perpetuus erat ignis. Damnatorum itaque stridor dentium est Emblemata desperationis, livoris & invidiae, irae & indignationis, horroris ac metus, murmurationis & impatientiae, conviciorum denique ac blasphemiarum in gehenna. Exercitatione VIII de tenebris exterioribus, Symbolo poenarum infernalium, ad *Matth. XXV, 30*, iterum putat ad Tophet alludi. Exteriores enim vocari tenebras, quia locus ille horridus extra Hierosolymas prope vallem Kidron situs fuerit, ubi cada-

vera

Pag. 25-39.

40-59.

60-70.

71-84.

85-99.

94-103.

- ra projiciebantur insepulta, & omnia impura comburebantur.
- Pag. 104 - 111. Exercitatione IX de sputo in faciem Christi conjecto, ut illusionis Symbolo, ad *Matth. XXV, 30*, docetur, sputum in aliquem missum denotare summam ignominiam, contemptum & fastidium, quo
- 112 - 122. Christum ut regem præcipue illussissent. Exercitatio X de cornu salutis, Symbolo Messæ, ad *Luc. I, 69*, demonstrat, alludi ad cornu
- 123 - 136. altaris, ad quæ tinentes vitæ suæ confugiebant. Exercitatio XI de securi ad arborum radicem posita, Symbolo judicii divini in Judæos per Romanos exercendi, ad *Luc. III, 9*, sic agit, ut securium materiam, præparationem, qualitates, & varios usus in re domestica, militari, forensi, ac victimarum cæsiõne, ostendat. Exercitatio XII de potu sanguinis Christi mystico & symbolico, ad *Jo. VI, 55*, eruit analogias typicæ inter merita Christi & sanguinem sacrificiorum V. T. qui per Sacerdotes in vase excipiendus, varie spargendus, & ad fundum altaris effundendus erat. Potum vero sanguinis Christi de viva meritorum Christi per fidem applicatione explicat.
- 149 - 159. In Emblematum *Libro secundo* Exercitatio I est de Somno, mortis Symbolo, ad *Jo. XI, 11*. Elegans est locus, quem ex *Augustino* adducit: *Mortuos dormientes appellare Scriptura veracissima est consuetudo, ut, cum dormientes audiamus, evigilatos minime desperemus.* Exercitatio II de primogenito ex mortuis, Symbolo Christi, ad *Col. I, 18*, docet, alludi ad primogenitos V. T. qui erant typus Messæ, cui competebat principatus & sacerdotium, & qui se pro fratribus sua morte sanctificabat. In explicatione phræseos *in νεκρῶν* historiam trucidatorum ex Ægyptiis & servatorum ex Israelitis primogenitorum in subsidium
- 160 - 168. vocat. Exercitatione III de α & ω , nomine Christi mystico, ad *Apoc. I, 8*, putat Autor, his literis præcipue ad Scripturam Sacram
- 178 - 188. respici, cujus α & ω , i. e. totum argumentum sit Christus. Exercitatione IV de lachrymarum abstersione mystica, ad *Apoc. XII, 17, Cl.* Autor supponit, nullum lachrymis & quæ illas provocant, miseris locum relictum iri in ultimis Ecclesiæ militantis temporibus, post toleratas gravissimas Anti-Christi persecutiones, & post conversionem Judæorum ac gentium ultimam. Sed tali restrictiõne ad ultima Ecclesiæ militantis halcyonia nobis non opus videtur,

MENSIS APRILIS A. MDCCXXXIV. 185

detur, cum ea nondum necessariis evicta dentur argumentis, & Cl. Autor ipse concedat, Deum in emphasi post hanc vitam in paradiso cœlestis gloriæ omnes lachrymas absterfurum. Exercitatione V de Iride circa caput angeli, ex *Apoc. X*, Pag. 189 - 2, ostendit, Symbolum majestatis esse iridem, quam Diis & Deabus veteres tribuerint. Comparationem etiam instituit inter *Mosē* ex Sinai caput radiantem, & inter Christum N. T. mediatorem. Exercitatione VI de Serpente, antiquo Symbolo Diaboli, ad *Apoc. XII, 9*, docet, sic pravissimam diaboli naturam, ejusque pessimas qualitates, optime exprimi. Exercitatione VII de quiete mortuorum a laboribus mysticis, ad *Apoc. XIV, 13*, sic differit, ut, amplissimam laborum significationem meditando, etiam ad peccata, pœnas, ærumnas, defatigationes animi & corporis, ipsumque agonem, respiciat. Exercitatione VIII de montibus in Babylone mysticis, ad *Apoc. XVI, 20*, observat, montes esse rerum publicarum ac regnorum Symbolum. Quod si itaque dicatur, insulas fugisse, & montes non fuisse repertos, tunc alludi ad terræ motus, quibus sæpe montes corruant, & sic pervertenda Anti-Christi regna depingi. Exercitatione IX de navibus Babylonis mysticis, ad *Apoc. XVIII, 17*, quæ Cl. Autor proponit, redeunt ad allegorias, ex re nautica desumptas, quibus status Anti-Christi Ecclesiasticus adumbrari potest. Exercitatione X de fluvio chrystallino, donorum Spiritus S. Symbolo, ex *Apoc. XXII, 1*, suffragante contextu, allusionem ad paradisum terrestrem observat. Nec in genere tantum docet, fluvium esse Symbolum Spiritus S. sed speciales etiam rationes ex aquarum in fluviis abundantia, earumque multiplici fecundandi, potandi, purificandique virtute, adducit. Exercitatione XI de visione faciei divinæ symbolica, ad *Apoc. XXII, 4*, metaphoram illustrat a more Regum orientalium, quorum majestas manifestabatur tantum servis; coram ipsorum thronum constitutis. Id igitur hic innui ostendit, servos Dei tandem in cognitione, amore, cultu, honore, & communione Dei intimioris fore admissionis. Exercitatione XII de nomine Dei in frontibus servorum Dei mystico, ad *Apoc. XXII, 4*, observandum existimat, servis olim nomina dominorum in frontibus fuisse inscripta, militibus quoque ducum nomina, & sacerdotibus nomina

Deorum; & sic ex inscriptione nominis Dei servos Jehovah seu Dei in æternum viventis intelligi. Cum Cl. Autor spem fecerit hunc laborem continuandi, exoptatissimos ipsi successus apprecamur.

NOVA LITERARIA.

Londini publici juris facta est scheda, inscripta: *Proposals for printing by subscription D. Engelbert Kämpfers Travels into Moscovy, Persia, and the East-Indies: published from his original Manuscripts, now in the possession of Sir Hans Sloane. By Cromwell Mortimer, M. D. Secretary of the Royal Society, and Fellow of the College of Physicians.* De hac Descriptione Itinerum D. Engelberti Kämpferi Subscriptionum ope typis committenda inibi sequentia nuntiantur. Constabit Opus hoc præstantissimum tribus Partibus, quarum prima iter Moscoviam, indeque in regna Casanum & Astracanum per mare Caspium in Persiam usque, atque in hoc regno ad usque urbem regiam, Aspahanum (*Isaphan*), susceptum ordine enarrabit; secunda curatorem utilissimamque descriptionem historicam Persici regni aulæque sub regimine imperantis Schach *Solymani*, patris Schach *Husein*, exhibebit, tertia denique profectionem Aspahano Schirasilium, urbem ex propinquis rudibus Persepoleos, ob *Alexandri M.* spurcum amorem exultæ, potissimum claram, adque loca alia non minus celebrata, Gamron, seu Bendarabassi, Mascatti, oras Malabaricas, Ceylanum & Javam Insulas, inque hac Bataviam, celebre Batavorum emporium, feliciter peractam renuntiabit. Annectetur huic tertiæ Parti Appendix, itineris rationem traditura, quo revertebatur *Kämpferus* Batavia Amstelodamum. Si adeo tres hi libri conjungantur cum descriptione itinerum, ab eodem *Kämpfero* in Siamese regnum atque Japonenses Insulas factorum, a D. *Scheuchzero* edita, quæ ab harum rerum peritis communes undique tulit plausus; plena atque omnibus numeris perfecta enumeratio narratioque fide dignissima omnium peregrinationum solertissimi hujus Viri tenebitur, cujus egregia doctrina, de qua inter omnes abunde constat, non sinit nos dubitare, fore, ut non nisi notatu maxime digna, & quæ cum utilitate omnis eruditionis

tionis conjuncta sunt, in ejus Diariis memoriae prodita legantur. Quam spem insigniter confirmat studium Viri perspicacissimi ac celeberrimi, *Morsimeri*, quod hisce Diariis in lucem publicam & dias reipublicae literariae auras proferendis impendere laudabiliter secum constituit. Neque enim ab eo ipso nisi optima quaeque expectare licet iis, qui ejus merita paulo norunt penitius. Seriem narrationis *Kampferiana* is quidem non interturbabit suas admiscendo meditationes, nec illi quidquam interferet, nisi quod ex ipsis *Kampferi* MStis Annotationibus depromptum sit; tamen, ne quid e silentio Editoris capiat detriquenti respublica erudita, eo provisum est, ut peculiaribus & a textu *Kampferiano* separatis Annotationibus suam sententiam de rebus gravissimi momenti edicturus sit, sicque auctario insigni huic eximium librum ornaturus. Tomis duobus in forma non complicata constabunt tres hujus Operis Partes, quibus ducentae plagulae, cum quinquaginta foliis figurarum aeri insculptarum, continebuntur. Nitore chartae & typorum elegantia liber hic non erit deterior, nuper quae prodiit, *Historia Japonica*: quae, quod ad externum attinet habitum, cum placuerit omnibus, constitutum est, eosdem huic impressioni adhibere typos, & chartam aequae puram. Exemplar formae consuetae duabus, formae vero regiae quatuor Guineis constabit subscribentibus.

Pergratum eruditis nuntium fore non dubitamus, ineunte hoc ipso mense Aprili venum ivisse apud *Perathon* & *Cramer*, Bibliopolas Genevenses, Tomum primum *Maximae Scriptorum Ecclesiasticorum Bibliothecae*, jam dudum publicis votis expetitae. Ea hunc titulum praefert: *Magna Bibliotheca Ecclesiastica, sive Notitia Scriptorum sacrorum & Ecclesiasticorum veterum ac recentiorum; in qua ordine Alphabetico continentur cujuscunque religionis ac sectae Scriptores, qui Christianae religioni vel patrocinati sunt, vel adversati; simul & Concilia omnia; Pontifices Romani, eorumque Vita, Scripta & Bullae; Religiosorum Ordinum Fundatores, &c. Omnia ab orbe condito ad nostra usque tempora*, Coloniae, 1734, fol. Qui primum huncce Tomum, totius Operis velut specimen, lustrare voluerint, his ad ipsos Bibliopolas, aliosque in praecipuis Europae urbibus celebriores, aditus

patet. Interea pergunt in cœpto labore operæ, ut Tomi ceteri, quamprimum fieri potuerit, bono publico in lucem proferantur. Iidem Typographi Genevenſes habent ſub prelo, intra paucos meſes proditurum, *Jo. a Kabl*, ſive *Calvini*, Lexicon Juridicum, cum Additionibus, nec non *Jo. Petri Fontanellæ* Deciſiones Senatus Cathaloniz, cum Additionibus, item *Petri Garcia* Tractatum de Beneficiis, cum Additionibus, & *Franc. Cardin. Mantica* Tractatum de Conjecturis ultimarum voluntatum. Paucis vero abhinc meſibus ediderunt *Caroli Muſtani* Opera medica, cum Additionibus, *Ludovici Poſſii* Tractatum de Subſtatione, cum Additionibus, & *Feliciani de Oliva* de Foro Eccleſiæ Opus magnum.

Quod huc uſque tot votis, tantoque deſiderio, nequicquam expetitur novimus, *Systema Chronologicæ, ſcrupulis temporum Sacræ Scripturæ eximendis, nodisque expediendis, vel omnibus, vel plerisque, ſufficiens*, hoc tandem aliquando paratum preſoque proximum eſſe, Reipublicæ Literariæ, non ſine ſingulari animi voluptate, nunc publice annuntiamus. Autor *Syſtematis, Alphonſus des Vignoles*, Academiæ Regiæ Scientiarum Berolinenſis, ex illius inſtitutione, Socius, & Clâſſis Mathematicæ Director, jam dudum inter doctos celeberrimum nomen, Vir non minus propter ætatem venerabilis, (nam quartum & octogefimum annum ſuperavit,) quam propter profundam & ſolidam in rebus Chronologicis ſcientiam maximopere ſuſpiciendus videtur. Hic tantus Vir Opus eximium, florente ætate in Gallia inchoatum, annis triginta deinde intermiſſum, & tandem quaſi poſtliminio reſumptum, per annos duodecim circiter continuis laboribus & meditationibus obſolvit, adeoque, cum nullis ſubſidiis deſtituitur, perſpicacique ingenio, & tenaciſſima gaudeat memoria, vaſtum pelagus, multis ſcopulis horridum, & voraginibus periculolum, bono omine ingreſſus, ac feliciffimo ſucceſſu emenſus eſt: quod & ipſi Autori, & omnibus literarum ſacrarum ſtudioſis, jure merito gratulamur. Scripſit Opus ſermone Gallico, ſecitque ei titulum: *Chronologie de l'Hiſtoire Sainte & des Hiſtoires etrangeres, qui la concernent, depuis la Societè d'Egypte juſqu' a la Captivité de Babylone, par Alphonſe Des-Vignoles*. Sæpenumero evenit, ut libri longo intervallo deſiderati votis

minus satisfiant, & cum magna minentur, extricent nihil; sed de hoc præclaro Chronologiæ sacræ Opere nihil satis magnificam prædicare possumus, quippe quod omnem expectationem longissime vincet. Ejus recensioem prolixam a nobis Lectores hic non expectent: tum quia ab instituto nostro, qui tantum Operis promulgationem in nos suscepimus, illud alienum arbitramur, tum quia ipse Cel. Autor ali-qualem *Ichnographiam Bibliothecæ Germanicæ T. III Art. IV* inferendam curavit. Brevissimis tamen, ut Lectorum aviditatem accendamus, argumenta Capitum indicabimus, pauca deinde de methodo, & rebus curiosissimis, per totum Opus sparsis, disseremus. Sex omnino *Partibus* absolvitur hæc *Chronologia Historia Sacra*, quarum quælibet in minores *Sectiones & Paragraphos* pro discrimine argumentorum dispescitur. In *Prefatione*, quæ *Parti I* præfigitur, occasionem Operis, rationem, institutum, methodum, ac fata, Autor enumerat. Deinde *Parte I* rem ipsam aggressus, non in *Anno mundi conditi*, tanquam vago & nullis characteribus determinato, sed in *Anno Exodi*, uti certo & indubitato, principium numerandi figit; & ab hoc, continuo vestigia Sacræ Scripturæ pre-mens, sensim progreditur, & annos claris verbis expressos colligit, annos videlicet *Mosis, Josue, Seniorum, Servitutum, Judicum, Heli, Arce, Samuelis solius, Samuelis & Saulis, Saulis solius, Davidis, Salomonis*. Difficultates qualescunque obvias propius contemplantur, & collatis Chronologorum solutionibus, optimam vel novis argumentis stabilit, vel ex suo ingenio dubiis satisfacit. Colligit autem ab *Exodo* usque ad jacta *Templi* fundamenta annos 648, qui numerus cum dissentiat a loco vexatissimo *i Reg. VI. 1*, ubi scribitur, anno ab *Exodo* 480 *Templum* ceptum esse construi, Autor difficultatem summa cura ponderat, & tandem singulari conjectura nodum solvit, quæ multis quidem audacior videbitur, sed quam existimamus ab Autore ipso derelictum iri, si majori verisimilitudinis specie aliquis *hæret. Quædam* sustulerit. *Parte II* exactissima *Tabula Harmonica Regum Juda, Israelis, Babylonis, & Persiæ ad Darium Hyßaspis* præmittitur, in qua anni Regum cum annis *Periodi Julianæ, Exodi, Eræ Nabonassariæ, Olympiadibus, & Annis ante Christum*, continua serie exquisita & accurata diligentia combinantur. Quæ ipsa *Tabula* faciem toti huic *Parti* præfert, in qua Autor Regum *Judæ ac Israelis* tempora ordine & sigillatim perlustrat, & minimos etiam scrupulos Lecto-

rum animis evellere conatur. Itaque in exordio certas regulas constituit, inter quas hæc sane maximi momenti haberi debet: *Annum postremum, sive mortualem, Regis & Annum primum Successoris in unum eundemque Annum incidere.* Per quam regulam, quam Scripturæ S. constanter observari Autor ostendit, plus quam centum difficultates, quæ mirifice torserunt Chronologos, nebulæ instar evanescent. Omnes enim menses superflui hac ratione absorbentur, & calculus annis integris per totam hanc periodum perficitur. Habes itaque hac Parte seriem Regum Judæ & Israelis penitus evolutam & extricatam, habes tempora Vaticiniorum *Ezechielis*, elucidationem *Dierum 390, & Dierum 40*, quibus idem Propheta *iniquitatem domus Israelis & domus Judæ ferre* debebat; Historiam obsidionis *Hierosolymæ* ad dies suos & menses redactam, *Excidium* ejusdem urbis, & *Captivitatem Babylonicam.* *Parte III* Ven. Autor Chronologiam suam per *Characteres Chronologicos*, a Sacra Scriptura suppeditatos, confirmat. His characteribus, sive notis, quibus diversa tempora a se invicem distinguimus, accensentur *Novilunia, Plenilunia, Eclipses, Equinoctia, Cycli, Periodi, Æra, sive Epocha.* Itaque Autor in principio demonstrat, *Annum*, quem fixerat, *Exodi*, respondere *Anno Per. Jul. 3069*, qui est *Annus ante Christum 1645.* Hoc admirabili ratione ex *Historia Paschatis*, ex *Principio Anni Judaici & Egyptiaci*, ex *Plenilunio, & Equinoctio* ejusdem anni, ex *Sabbato & itinere* Israelitarum, ostendit: nec existimamus, annum alium repertum iri, in quo tot characteres concurrere possint. Ibidem evincit, diem non *vesperi* olim, sed *mane*, incepisse, mutationem *Calendario* Judæorum inductam exponit, agit de *Annis Sabbaticis & Jubilæis*, & clarissime monstrat, suæ Chronologiæ omnes Sabbaticos & Jubilæos, quotquot hucusque observati sunt, exactissime convenire. *Parte IV* *Historiam exoticam*, videlicet *Tyriorum, Syrorum, Egyptiorum, & Assyriorum*, cum *Historia sacra* confert, quatenus videlicet huic a rebus exoticis lux aliqua affundi potest. In limine *Tabula Chronologica* reperitur, in qua Regum *Tyri, Syriæ, Egypti, Mediæ* item ac *Assyriæ*, anni cum annis *Periodi Julianæ* & Regum Judæ comparantur. In Capite de *Tyro* hujus celeberrimæ urbis originem, antiquitatem, & conditionem, Autor describit, ac litem diremisse videtur, quam Viri doctissimi de *Tyro* ac *Palatyro* moverunt. Deinde duos *Catalogos Regum Tyri*, ex *Josepho* excerptos, examini subjicit, & cum *Historia sacra* conciliat. Reges *Syriæ* ab *Adadézéro* ad *Rezinem* ex *Historicis* sacris ordine disponit, ostenditque, obscuram hanc esse partem *Historiæ*, cui ex fragmento *Nicolai Damasceni* parum vel nihil lucis affulgeat. Ex *Historia Egyptiaca*, omnium confusissima, nihil

nihil depromsit hoc loco præter *Dynastiam XXI ad XXVI*, easque beneficio Regum in Sacris memoratorum, *Sefaci, Zerachi, Soi, Thearconis, Nechsonis, & Hophra*, illustrat, & cum annis *Periodi Juliane* conjungit. Prolixior est in *Historia Assyriorum & Medorum* enucleanda, ubi, recensitis veterum ac recentiorum sententiis, huic Monarchiæ, quam propter difficultatem pauci, præter *Nicolaum Abramum*, tetigerant, præclaram lucem affundit. *Pars V* tota *Babylonis* ac *Persis* ad finem Captivitatis Babylonice destinatur. Itaque statim ab initio *Æram Nabonassaræam* prolixè declarat Autor doctissimus; deinde de *Canone Ptolemæi*, quo Catalogus Regum Babylonice exhibetur, eorumque anni ad *Æram Nebonassari* applicantur, data opera disceptat, de ejus editionibus, autore, & methodo, disquirat, ejusque autoritatem ab omnibus objectionibus vindicat. Reges deinceps in Sacris obvios exsequitur, & præcipue res gestas *Nebucadnezaris* ad tempora sua reducit, de illius successoribus, quantum satis est, inonet, imprimis de *Dario Medo*, quem *Astyagis*, ultimi *Medorum* Regis, fratrem fuisse ostendit. Occasione autem *Cyri* autoritatem *Herodoti*, in ejus *Historia*, *Xenophonti* præfert, & in *Dario Hystaspis* filio finem Captivitatis & finem hujus Partis constituit. *Pars VI*, quæ inscribitur de *Anni veteris forma*, continet examen traditionum Chronologicarum, ex ultima antiquitate repetitarum. Hic ergo differitur de *Diei, Mensum, & Anni* origine, de *Annorum* ratione ante *Diluvium*; diluvium serie Chronologica disponitur, ejusque annum dierum 360 *æquum* fuisse, demonstratur; anni *Chaldaorum* antiquissimi ex *Callisthene, Herofo, Diodoro, Hipparcho, Cicerone*, evolvuntur; *Ægyptiorum* tempora & antiquissimæ dynastiæ obscuritate liberantur; *Periodi Sothiaca* sive *Canicularis* origo docetur; *Bellum Trojanum, Olympiades, Annus Romanus, Romuli* natiuitas, & *Annus Roma condita*, suis annis per certos characteres assignantur: & hac ratione Autor vastum illud temporum intervallum, tot trices impeditum, felicissime superavit. Multi quidem mallent hunc præstantissimum librum Latino, quam Gallico, idiomate legere; sed Autori visum est vernacula lingua uti, tum ut facilius & felicius mentem suam exprimeret, tum quoniam existimavit, vix esse aliquem eruditorem, qui sermonem Gallicum ignoraret. Methodum ubique sequitur planam, stiloque utitur tam perspicuo & claro, ut, modo quis leviter tinctus sit primis Chronologiæ principis, & in *Periodo Juliane* non plane hospes, Autorem assequi, ejusque argumenta intelligere valeat. Cum autem ad hunc scopum unice collineat, ut ex profundissimis tenebris, quibus immersa erant, tempora & Epochas, in Sacris memoratas, extraheret, lucique meridiane exponeret, fundamentum toti Chronologiæ substernit *Historiam Sacram*, & cum illa res exoticas conciliat, quod egregie in toto Opere præstitit. Ne autem in sterili hoc, ut videtur, labore Lectoribus tædium obreperet, doctis excursionibus, observationibus criticis & historicis, defessum Lectorem singulis fere parægraphis recreat & perimulcet. Insignem denique hujus Chronologiæ sacræ utilitatem spectemus. Principio innumera fere loca S. S. obscuriora dilucide explanat, non solum quibus anni vel tempora indicantur, sed & alia huc usque minus commode ab interpretibus intellecta. Huc pertinent e. g. quæ Autor disputat de *itinere & via Israelitarum per mare rubrum*, de *Institutione Pa-*

Paschatis, de Principio anni apud Judæos, de mutatione Calendarii, de Anno Jubileo, de Fæsto Jerobeami, de Ezechielis diebus 390 & 40, de urbe Tyro, de Captivitate Babylonica, de rebus gestis Nebucadnezaris. Porro aliis plurimis Scriptoribus, præcipue Chronologicis, errores evelluntur, corruptis locis medela affertur, defectus suppleuntur & restituntur; *Josephi, Eusebii, Syncelli, Scaligeri, Petavii, Marshami, Usserii, Pezronis,* & celebriorum nostri ævi Chronologorum, hypotheses sub incudem vocantur, & vel confirmantur, vel solidis argumentis refutantur. Porro hujus ope Chronologicæ facultas datur *Annales Sacre Historiæ* quam accuratissimos construendi. Multis tentatum nequicquam Opus nulli quidem melius successit magno *Usserio*, sed, quam sæpe lectores destituit, Ven. *Vignolius* exemplis plurimis clarissime demonstravit. His autem jactis fundamentis, & remotis tot obstaculis, ædificium facillime superstruetur. Tandem hæc *Sacra Chronologia Historiam* sanctam *Veteris Testamenti* extra omnem dubitationis aleam constituit. Hinc enim discimus, admirabilem intercedere Sacris Scriptoribus cum profanis conspirationem. Quicquid *Herodotus, Xenophon, Diodorus Siculus, Ptolemaeus,* alii plures, de rebus Babyloniorum, Assyriorum, Tyriorum, gentium exterarum, veri scripserunt, illud consentit cum eo, quod Scriptura de iisdem gentibus commemorat, adeo quidem, ut ex hoc Volumine mirifica lux Historiis gentium affulgeat. Sacrum Codicem si auferas Historiæ, Cimmeriæ tenebræ in rebus priorum relinquentur. Itaque, si Cel. *Vignolius* tantummodo in hunc finem laborasset, ut veritatem sacre Historiæ novis argumentis doceret, satis amplum diuturni laboris & longarum lucubrationum præmium retulisse censendus est. Et hæc quidem de laudatissimo hoc Chronologicæ sacre Opere generatim nunc dicta sufficiant. Quemadmodum itaque Reipublicæ literariæ interest, ne ejusmodi thesaurus ulterius intra parietes privatos delitescat, sed, ut fœtus, cui fingendo & formando tot annos tantumque olei impendit Cel. Autor, quantocyus, superstitute Parente, in lucem prodeat, laudandum maximopere censemus consilium *Ambrosii Haude,* celeberrimi Regiæ Berolinensis urbis *Bibliopole,* qui æquissimis conditionibus, lege subscriptionis, ejus publicandi in se laborem & operam suscepit. Pollicetur adeo, se curaturum, 1) ut totum Opus literis novis & elegantissimis Typographiæ *Breitkopfianæ,* quæ Lipsiæ est, in charta purissima & nitidissima, forma, quam vocant, *quarta majori,* duobus Tomis, excudatur. Specimen typorum & chartæ folio sigillatim excusum exhibetur. 2) Ut *Tabula Chronographica & Geographica* una cum Autoris effigie æri pulchre incisæ Operi adjiciantur. 3) Ut illud omnibus numeris absolutum autumnno Anni hujus 1734 ad nundinas Lipsienses tradi possit. 4) Ab altera parte *Bibliopola* postulat a quovis subscribentium pretium totius Operis *quatuor imperiales,* pro Germanis, aut octo florenos Hollandicos pro extraneis, quibus solutis, *Syngrapham* quilibet accipit, cujus ope promisso tempore exemplar a *Bibliopola* repetere possit. 5) Si quis exemplar desideret chartæ majoris, sive augustæ, is quinque imperiales cum dimidio præstet, aut undecim florenos Hollandicos. Termini autem subscriptionum sunt ab initio hujus anni ad Hebdomadem Paschatis proxime instantis. 6) Pecunia absque sumtu *Bibliopole* transmittenda est, utque nulli desit opportunitas subscribendi, celebriores per Europam *Bibliopole,* quorum nomina indicare supervacaneum ducimus, hanc in se operam suscipiant.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Maji Anno MDCCXXXIV.

THE NATURAL HISTORY OF CAROLINA,
Florida, and the Bahama Islands, &c.
HISTOIRE NATURELLE DE LA CAROLINA,
la Florida, & les Isles Bahama, &c.

h. e.

HISTORIA NATURALIS CAROLINÆ,
*Floridæ, & Insularum Bahama, qua Icones avium,
animalium, piscium, serpentum, insectorum, & plan-
tarum, speciatim vero arborum sylvestrium, fruticum,
aliarumque plantarum, nondum descriptarum, vel male
apud Autores delineatarum, continentur, cum descri-
ptionibus, Anglico Gallicoque idiomate. Accesserunt
Observationes de aere, aqua, & locis; cum annotatis
de agricultura frumenti, leguminum, radicum, &c.
Omnibus præfixa est nova & correctæ Charta Geogra-
phica regionum, de quibus agitur. Per MARCUM
CATESBY, Regiæ Societatis Socium.*

Tomus I.

Londini, sumptibus Autoris, 1731, fol. ch. reg.

Alph. 4 pl. 8, cum æn. fig. 100.

Magnam oculis jucunditatem Iconum elegantia, quæ colori-
bus ad vivum illustrantur, nec minore animo oblectatio-

B b

nem

nem parit regia forma & ad luxuriam usque elegans Liber, qui floridissimarum Americæ Orientalis regionum historiam condere exorsus est. Ipse Autor, ex qua peragranda hæc Britannorum ditio commoditatem nactus est, ipse delineandi peritia probe instructus, sedulam navavit operam, ne quidquam omitteret eorum, quæ Operi suo venustatem conciliare possent. Equidem ultro fatetur, primo, quod susceperat, itinere parum negotii peractum fuisse, quod voluptati saltim suæ, non vero utilitati publicæ, studere tunc suscepit. Verum rediis in Angliam amici, inter quos immortalis *Sberardus*, amici applausibus ita excitarunt industriam, ut serio, easdem terras revisurus, proposuerit sibi, Historiam naturalem locorum condere. Quo successu usus sit in negotio, titulus Libri declarat; plura enim illis, quæ observata sunt, & quorum partem saltem præfens Volumen exhibet, exigi aut expectari a rerum naturalium studio vix poterunt. Sicut illi, qui animo observandi proficiscuntur, acutiores habere solent oculos; ita, cum altera vice magno æquore veheretur Autor, plura fortasse, quam cum primum diversa mente Carolinam peteret, detexit; jucundissima enim sunt, quæ de piscatu delphinorum, quo piscibus volantibus infidiari solent, de lusu phocarum, belloque cum carchariis gesto, enarrat, negari etiam nequit, mirari neminem satis posse, quod medio fere inter Africam & Americam loco terrestres aves aquas circumvolitare deprehensæ sint. Multo magis ex voto cessit labor, cum per Carolinæ planities, montesque, qui orbis terminum figunt, vagaretur felicissimus plantarum maxime volucrumque indagator, quarum insimul historiam sic pepigit, ut eadem pagina planta elegans cum volucris, aliquando etiam cum pisce volucris, aut cum planta marina avis conjuncta, prout analogia id postulaverat, conspiciatur. Redux in Angliam Autor propriis sumptibus, quamvis benevolentiam eorum, qui conatus adjuverant, non reticeat, magnum Opus condere suscepit, quod ipse artis chalcographiæ peritissimus esset, eo felicior, quod splendidissima coloribus difficilem alioquin rerum cognitionem insigniter sublevaverit, falsus tamen, viriditatem, ruborem, aliosque colores, in debito gradu, quo in planta vel volucris deprehensi fuerant, imitari se non potuit.

potuisse, imo vero necessarium non esse, dummodo de caractere aliquis dubius esse non possit. Methodo equidem nulla neque in volucris, neque in plantis, ordinandis usus est; interim nihil omisit eorum, quæ plenissimam cognitionem in mente Lectoris gignere possunt, ita, ut in declaratione avium, ponderis naturalis, latitudinis, quæ expansis alis est, longitudinis, rostri, oculorum iridis, pedum, plumarumque, exactissimam mentionem fecerit; quid? quod & singulæ avis mores, vivendi rationes, prædæque, descripserit quam plenissime. Nomina avium ex convenientia cum nostris imposita sunt, retentis aliquando patronymicis, si prorsus novum esse genus intellexerit. In plantarum declaratione, prout ingenue fatetur, usus est studio *Sberardi*, quo exponente, ex *Bannistero*, *Plumierio*, *Pluckenetio*, convenientia nomina data sunt, vera, ubi de flore & fructu simul constitit, probabilia saltem, ubi fructus tantum aut floris habitus perspicui potuit. Minus cognitæ stirpes a similitudine cum nostratibus desumuntur, ut *Alni folia*, *Prunus buxi folio cordato*: *Quercuum & Bignoniarum* insignis est diversitas: *Acacia Abrua folio* prorsus singularis est: *Smilaces* varii generis exhibentur, nec desunt vulgatiores nostrates, *Ornithogalum minus flore luteo*, quas mireris apud Americanos inveniri. Magnopere delectantur curiosi *Elemi* arbore, quæ terebinthinæ species est, & *Sassafras*, cujus utriusque Icon ingenue exhibetur. *Tulipifera*, quæ jam nostris etiam in hortis feliciter succrescit, sic delineata est, ut elegantius non possit. Quid plura? Gratulamur Autori, gratulamur genti, quæ tanto cive gloriatur, de felici laborum successu, eidem vitæ, valetudinis & indefessi studii perennitatem, ne spe tanta, quam de eo concepit, orbis literatus decidat, apprecati.

*EXPEDITIO HISPANICA APOSTOLI S.
Jacobi Majoris asserta; Autore EMMANUELE CA-
JETANO SOUSA, Clerico Regulari, Regiæ Majestati a
Consiliis, Bullæ Sanctæ Cruciatæ Pro-Commissario Genera-
li Apostolico, & Regalis Academiæ Quinqueviro Censore.*

Tomus II;

Bb 2

Com-

*Complectens tres Appendices ad priorem Tomum, quibus
accessere Indices IV utriusque Tomi.*

Ulyssipone Occid. ex prelo Joseph. Ant. a Sylva, 1732, fol:
Alph. 8 pl. 8.

Denuo hic Tomus Regi Augustissimo, Joanni V, inscriptus fuit. In Appendice Ven. Autor rem offerere aggreditur, per septendecim Secula constantem, nempe sacram ædem a S. Jacobo Majore ad ripam Iberi fluminis constructam, & sub nomine Augustissimæ Virginis ad Hispaniam adventantis, ipsius jussu, Nūmini æterno dedicatam: ædem, non a gentilibus, non ab Hæreticis, non a Mauris unquam inpetitam, a maximis Pontificibus, magnis Regibus, populisque plurimis cultam per longissimam annorum seriem, sed tandem hac ferrea ætate a morosis Criticis oppugnata. Verba recensemus Autoris ipsa. Index Appendicis est: *Mater admirabilis*. Hoc enim cognomen *Mariam Jacobo* revelasse, ipse credit. Præmisit *Tomo II Propylæum*, quo expeditioni *Hispanicæ Jacobi* robur addere, eamque ex S. Apostolo *Paulo* confirmare contendit. Editio enim *Tomo priori*, neoterico Adversario placuit in Opere, Lusitanice scripto, argumenta Ven. *Sousa* convellere. Opus fuit inscriptum: *Voz da Verdade*, i. e. *Vox veritatis*. Respondet *Sousa* unum & alterum. Primo contendit, nil attulisse novi Adversarium, sed repetiisse argumenta, jam ante in Dissertatione Historica, Latine scripta, allata, quæ in *Tomo I* sint diluta. Secundo confecit *Indicem Harmonico-generalem*, Indici universali præmissum, ut pateat, quantum Adversarii Dissertatio Latina & Opusculum Lusitanicum consonent. Laudat inter hæc Jesuitæ Rev. *Guilielmi Cuperi*, Antwerpiensis, unius e Continuatoribus Operis Bolandiani de Actis Sanctorum, librum, cui titulus: *Vindicia breves pro Hispanica S. Jacobi prædicatione*, sibi gratulatur de extranei consensione, ac summam Operis *Cuperiani* recenset. *Cuperus* quoque in neotericeum Adversarium sua direxit tela. Contra *Vocem Veritatis*, emissa quoque est scriptiuncula Hispanica: *Crisis de las proposiciones del Opusculo intitulado Voz de la Verdade en lengua Portuguesa*. Credimus nihilominus, litem hanc ad Historiam Ecclesiasticam planius introspi-

spectandam, & acumen criticum in dies exercendum, esse
 accommodatissimam. Ita enim digladiantur dissentientes, ut
 humanitate & argumentis invicem certent. Quæ certamina
 nunquam non fructuosa fuerunt. Sed redimus ad Appendi-
 cem primam. Ad eam Marianam Cæsaraugustæ, a Columna
 dictam, ab Apostolo *Jacobo Majore* fundatam esse ad ripam
 Iberi fluminis, est res tanta, ut altissimo silentio prematur non
 solum a Sacra Scriptura, sed etiam ab Autoribus antiquis in iis
 Voluminibus, quæ nunc sincera & non interpolata exstant.
 Quare Autor facile prævidet, traditiones, sera ætate demum
 credi coeptas, a peritis rei historice hæud immerito explodæ,
 præcipue si eæ ab hominibus fuerint exortæ, qui examine ca-
 ruerunt veritatis, ac hypothesibus domesticis, ex errore ma-
 nantibus, laborarunt. *Tertullianus* ad traditionem, per æta-
 tem unius Seculi continuatam, cur non provocaret? At, ubi
Hieronymus ex traditione ad terebinthum Abrahami, Chebro-
 ne positam, provocat, merito fides ei denegatur. Absesse omni-
 no debent Critici, ubi fidem iis rebus conciliare nitimur, qui-
 bus certum & stabile deest testimonii fundamentum. Negari
 equidem non potest, eadem illam gloriosæ Virginis Mariæ Cæ-
 saraugustanam esse verustissimam & celebritate maxime spe-
 ctabilem. Sunt, qui eam reputant pro prima Ecclesia in Hi-
 spania. Inde colligunt porro alii, constructionem ejus ad
 tempora Apostoli *Jacobi* esse referendam. Dolendum est,
 templa exeunte demum Seculo tertio a Christianis fuisse
 constructa, idque ab Historicis firmissime esse evictum. Tra-
 ditionibus esse habendam fidem, docet Autor exemplo vesti-
 giorum Christi, in monte Oliveti ab eodem impressorum, quæ
 vindicare conatur contra *Georgium Hornium*, quem vocat
Hæreticum Lutheranum, cum nemo facile ignoret, illum
 fuisse Doctorem publicum Ecclesiæ Reformatorem. Quan-
 tum accessionis veritas ex appellationibus molestis, & crimini-
 bus in Autores defunctos congestis, accipiat, satis est exploratum.
 Exstat Cæsaraugustæ columna jaspidea in sacra æde, in qua
 dicitur gloriosa Deipara *Jacobum* allocuta. Ad eam Autor
 provocat, tanquam monumentum fide dignissimum. Adfiscit-
 ur traditioni pondus ex copia conchyliorum bivalvium, quæ

Pag. 920.

922 seq.

929 seq.

933 seq.

- vocantur *capa sancti di Sancto Giacomo Italice*. Sed. 89. alibi quoque existere, quis negabit? Cum iis ibi inventi sunt baculi, *S. Jacobi* insignia. Omitimus argumenta alia allata, quæ malumus apud Auctorem legi ipsam, & ab Hispanis examinari, si iis fuerit licitum. *Baluzius* certe nonnulla vidit in contrarium. *Natalis Alexander Tom. I. p. 159 Hist. Eccles.* traditioni fidem denegavit, cui assensit nuper Criticus politissimus, mutuatus vim a silentio undecim Seculorum, a morte *Mariæ* paulo post ascensionem Christi in cælos facta, quam veteres dixerunt *assumptionem*, a forma imaginis *Mariæ*, quæ super columnam colitur, ad prototypum non quadrantis, a forma calceamentorum. Ebræis non congruentium, a paupertate *Jacobi*, ab humilitate *Mariæ*, coronatum caput indubie averlatæ. Reponit Autor ea, quæ popularibus maxima ex parte satisficient suis. Succedit Appendix secunda, complectens *Syntagma de gravissima auctoritate Breviarii Romani, novissimè recogniti jussu Urbani VIII*, quo traditio de *Jacobi Majoris* expeditione Hispanica continetur. Reperuntur diversa in dissentientes, & Breviarii fidem sollicitantes. Est tamen extra dubitationis aleam positum, *Nicolaum Antonium*, Scriptorem Hispanorum gravissimum, in *Bibliotheca veteri Hispana Tom. I Lib. V Cap. 1 n. 16*, fateri, certam fidem historicam Breviarii non inesse. *Antonius* laudat consentientes *Ludovicum Vivem*, *Melchiorum Canum*, *Papyrium Massonum*, & *Ambrosium Morales*, Viros summos, & judicio non prorsus destitutos. Breviarium porro Romanum sæpius est immutatum, sæpius est expurgatum & recoctum. *Urbanus VIII* jussit inde historiam de causa secessus *S. Brunonis* in eremum tolli, quam egregie perscripsit *Joannes Launojus* in Libro *de vera causa secessus S. Brunonis*, quem refutare contendit *Joannes Columbus*, Jesuita, in *Diff. de Carthusianorum institis*. Credit Autor, causam illam e Breviario fuisse expunctam, instante Capitulo Ecclesiæ Parisiensis, quia extiterit, qui suspicaretur, illum infelicem accusatum, judicatum, & damnatum, fuisse Doctorem illius Academiz, vel Canonicum in eo Capitulo. Octo peccata exprobrantur Breviario *Urbani VIII*, in primis Baptis-
 mus

Pag. 1113.

1123 seq.

1145 seq.

1202 seq.

1214.

mus Constantino M. a Sylvestro Romæ collatus, de quo jam ipsi Pontificii partim dubitant. Ad singula respondet Autor & docte & copiose. Ad argumentum negativum infirmandum iterum iterumque occurrit. *Papbrochtium* morosis annumerat Criticis. Appendix III repræsentat Syllogem Autorum omnium gentium omniumque Ordinum, qui Expeditionem S. Jacobi Majoris assuerunt. *Bartholomæus Laurentius* recensuit ejusmodi Autores 70, *Ferdinandus de Oxea* 80, alii plures. Sunt, qui 470 & 480 protulerunt. Insignem nubem hæc quoque communicatam, merito stupemus. Vere igitur Abbas Gallus, *Langlet du Fresnoy*, in *Methodo studendi Historia Tom. IV Art. 134 p. 336* dixit, Hispanos versari circa duos magni momenti Articulos, unum de expeditione S. Jacobi, alterum de Apparitione Mariæ Admirabilis. Syllogem Autorum excipit Index locupletissimus. Celebranda est Ven. Autoris indefessa lectio, industria adamantina, & ardoris summa vis in propugnandis iis, quæ genti suæ perquam probantur.

Pag. 1220.
1233 seq.

JOANNIS LAUNOJI, CONSTANTIENSIS,
Parisiensis Theologi, Socii Navarrae, Opera omnia,
in quinque Tomos & decem Volumina distributa.

Tomus IV Pars I & II.

Coloniz Allobrogum, sumtibus Fabri & Barrillot, Sociorum,
& Marci Michaelis Housquet & Sociorum, 1732, fol.
Alph. 13 pl. 14.

Primo loco in Tomi quarti Pars prima comparat liber de Scholis celebrioribus, seu a Carolo Magno, seu post eundem Carolum, per Occidentem instauratis. Notum est, Launojum id sibi in hoc libro propositum habuisse, ut varios Autorum locos, qui de scholis Galliz, Italiz, Angliz, Germaniz, Belgiz, egerunt, illustraret, & originem scholæ Parisiensis cum primis investigaret. Deinde vero in se incubuit, ut fabulæ, per speci-

Pag. 1 seq.

NOVA ACTA ERUDITORUM

Pag. II.
 Pref.
 pag. I.

speciem amplificandam atque illustrandam Caroli M. gloria con-
 fectam annotaret. Ipse tamen *Launovius*, his fabulis deceptus,
Danilem, Regem Angliæ, nobis tradidit, ut Cæditor in sub-
 jectâ Annotatione recte miretur, cum non animadvertisset, *Ca-*
rolum Magnum ibi *Davidem* appellari. Atque inter hæc fa-
 bulas de *Carolo M.* referenda sine dubio videtur Cl. Editori
 narratio in *Danielle Hist. Gall. Tom. I p. 435*, ubi refert, *Akuini*
 consilio *Carolum Magnum* Academiam quandam instituisse,
 in quam ingeniosissimâ & eruditissimâ Aulicis allectus fuisset,
 & in quibus Academicis congressibus cum aliis communica-
 set, quæ ex lectione veterum Scriptorum hausisset: quin
 etiam Academicos antiquorum scriptorum, quibus potissi-
 mum delectarentur, aut hæc nomina se decorasse, & *Al-*
cuinum, qui in Epistolis suis hæc singularis doceret, *Placri* no-
 men, quod erat nomen, *Horatii*, usurpasse, nobilem quendam,
Angilbertum nomine *Homerum*, *Adolardum*, Corbejensem
 Abbatem, *Augustinum*, *Riculphum*, Moguntinum Episcopum,
Dametam, *Carolum* ipsum *Davidem*, appellari voluisse. Hæc
 ingeniose excogitasse *Danilem*, judicat Editor, & somnia ho-
 minis, qui res antiquas ad recentiora erigit, propter quod in
Alcuini Epistolis hæc de re nulla fiat mentio. Alterum locum
 174 seq. in hac Parte occupat liber de varia *Aristotelis* fortuna in
Academia Parisiensi, extraneis tunc inde adornata prædicit,
 A. 1653 primum editus; de quo quidem libro, omnibus noto,
 multa dicere supervacaneum foret. Hæc sequuntur *Con-*
 246 seq. siderationes occasione approbationis, concessæ ad edendam
Historiam Hospitalem Ordinis S. Spiritus, Gallice edita, alia-
 que Opuscula, quæ ad notam, quam Parisiensis Facultas dua-
 bus propositionibus, ab *Ant. Arnaldo* prolatis, inussit, spectant,
 289 seq. & in quibus de *Jansenii* doctrina agitur. Sequitur *Regiæ*
Navarræ Gymnasii Parisiensis Historia, quæ in tres Partes
 distributa est, primaque in libros tres, qui complectuntur Gy-
 mnasii originem, statuta, disciplinam, variis temporibus indu-
 ctam, studiorum ordinem, Theologiæ cathedrarum fundatio-
 nem, nomina Grammaticorum, Artistarum, & Theologorum,
 ab A. 1342 usque ad A. 1640. In secunda Parte Elogia Regiæ
 Navarræ habentur, in tertia denique centum & triginta qua-
 tuor

uor Scriptores, Scriptorumque vitæ & Operum Indices recensentur. Primum Scriptores Navarrici Socii exhibentur ab A. 1300 usque ad A. 1676, inter quos eminent *Gersæ, Clamangius, Almainus, Spencæus*, atque *Sanctesmus*. Deinde vitæ exponuntur Navarricorum Sociorum, qui bene actæ vitæ potius, quam scriptis, inclaruerunt.

In *Parta secunda* hujus Tomi primo loco legitur *Dissertatio* Pag. 7 seq. *contineat judicium de Autore librorum de imitatione Christi*. Rogatus A. 1649 a *Roberto Quatremario*, Benedictino, *Launojo*, quid ipsi videretur de Autore librorum de imitatione Christi, ad eum misit argumenta, quibus probari posse credebatur, *Thomam a Kempis* eorum Autorem non esse, eosque melius vindicari *Joanni Gersoni*. Quam *Launoji* Dissertationem eodem anno edidit *Quatremarius*, eamque confutandam suscepit A. 1650 *Joannes Fronto*, Canonicus Regularis Sange-novesanus. *Launoji* rationes præcipuè eo redeunt, vocare Autorem in exemplum Monachos, nominatim Cistercienses, & Moniales, cum tamen tempore, quo *Thomas Kempensis* vixit, omnes prorsus Monachi & Moniales a vitæ religiosæ rigore deflexissent. Deinde *Thomam Kempensem*, qui fuit Clericus, in aliis suis Operibus in exemplum adducere Clericos Regulares, quod non æque factum sit in libris de imitatione Christi. His adjiciuntur alia monumenta, nullo ordine servato, quia sero in typographorum manus pervenerunt; quæ denique excipiunt quædam selectæ scriptiones tam pro *Launojo*, quam contra *Launojum* editæ. In his legitur in librum 149. *Magistri Joannis Launoji, Theologi Parisiensis, qui inscribitur, regia in matrimonium potestas, Observationes, Autore Theologo Parisiensi*, editæ Lovani, sive Parisiis, A. 1678, 4. Autorem harum esse Observationum *Jacobum Loullorium*, Facultatis Parisiensis Theologum, etiam nunc viventem, Sancti *Ludovici* in insula Parisiensi parochum, ex adjecta Editoris Annotatione discimus. Apparet hic porro *Tractatus de impedimentis matrimonii*, cujus Autorem *Jacobum Bolaum*, Doctorem & Socium Sorbonicum, Ecclesiæ Metropolitanæ Decanum, tradit nota Editoris subjecta. His denique subjiciuntur *Launojana*, seu 302. Collectio eorum omnium, quæ ad *Launojum* ipsiusque scri- 337. pta

pta pertinent, concinnata a Doctiff. Editore. In tres Partes hæc *Launojana* divisa sunt, quarum prima complectitur Commentarium de vita *Launoji*, Epitaphium ejusdem & testamentum; altera agit de varia *Launoji* librorum fortuna; tertia denique comprehendit varia, eaque rariora, de eodem hoc argumento Opuscula, e.g. Elogium *Joannis Launoji*, Londini A. 1685, 12, editum. *Rolandi Marafii* Epistolam ad *Joannem Launojum*, censuram Facultatis Theologiæ Aquensis in librum *Joannis Launoji*, qui inscribitur *Disquisitionis de Magdalena Masfiliensi* advena, & Edictum Senatus Aquensis contra hanc ipsam *Disquisitionem*: Epistolas & Scripta Apologetica *Norberti Casileu*, in Facultate Parisiensi Doctoris Theologi, nec non Archi-Monasterii Præmonstratensis Prioris: *Ecdicum Gregorii*, Papæ, adversus *Joannem Launojum*, *Ludovico Nubleo*, Doctori utriusque Juris, & Advocato in Senatu Parisiensi: *F. Richardi* Epistolam, continentem notas in margine libri sub titulo Assumptionis Mariæ Virginis vindicatæ, minio efformatas, Duaci apud *Cornelium Vanbookh*, 1672, 12, p. 32: *Joannis Launoji* Epistolas aliquot, ab *Georgio Serpelio* editas, in Præfatione, quam attexit *Dissertationi Launojana*, de vera causa secessus *S. Brunonis* in eremum, editæ Francofurti A. 1720, 4: *Georgii Serpeli* Invitationem ad rarissimorum *Launoji* Opusculorum editionem nitidissimam, subscriptionibus promovendam, Ratisponæ, impensis *Joannis Zachariæ Seidelii*.

OPERE FISICO-MEDICHE, &c.

h. e.

OPERA PHYSICO-MEDICA, IMPRESSA
& manuscripta, Equitis ANTONII VALLIS-
NERII, collecta ab ANTONIO,

Filio.

Tomus III & ultimus.

Venetis, apud Sebastianum Coleti, 1733, fol.

Alph. 5, cum Tab. aliquot æneis.

Cum nuper præclarissimorum horum Operum priora duo
Volumina recessuimus, tum nec tertium, idemque ulti-
mum,

mum, quod novissime prodiit, sicco pede prætereundum vide-
 tur. Complectitur illud primo loco *Lectionem Academicam*
Cel. Vallisnerii super origine fontium, quam cum Annotationi-
 bus ipsius Autoris, variorumque doctorum hominum literis,
 Dissertationibus, atque Observationibus, A. 1726 in lucem edi-
 dit *Gaston Josephus Georgius*. De cujus scripti argumento,
 & præstantia cum in *Actis nostris Mense Novembr. A. 1726*
 jam satis ampla facta sit mentio, in præsentia nihil addendum
 arbitramur. Sequitur *Collectio variarum Observationum, ad*
Historiam medicam & naturalem spectantium; quæ pleræ-
 que ex *Actis Academiæ Naturæ curiosorum*, atque ex *Diariis*
Eruditorum Italicis, in hunc locum translatae sunt. Quædam,
 antea non editæ nunc primum comparent. Nonnullæ etiam
 aliud argumentum habent, quam medicum aut physicum.
 Agitur enim, exempli causa, de patria & rebus *Cardinalis, Se-*
bastiani Pighini, Regientis; de vita *Com. Beatricis Papa-*
favæ Cittadella, quæ mortua est *Patavii A. 1729*, annum agens
 ætatis tertium supra centesimum; de inscriptionibus quibus-
 dam sepulchralibus, aliisque rebus oppidi *Scandiani*, & *Domini*
ejus, Comitis Matthæi Mariæ Bojardi; de *Planisphærolo-*
gio novo, invento a *Dom. Facini*; de serie Regum *Mo-*
gol; de eo, quod *Scriptores Itali lingua Italica* uti debeant.
 Pergimus ad *Tentamen Historiæ medicæ & naturalis*, quod
 nihil aliud est, quam *Lexicon Reale Medico-Physicum*, a *Cel.*
Vallisnerio inchoatum, sed non perfectum. Augere tamen il-
 lud aliquando in animo habet *Cl. horum Operum Editor, An-*
tonius Vallisnerius, Antonii nostri filius. Idemque Præfatio-
 nem huic Operi satis amplam præmisit, in qua de præstantia
 & variis argumentis *historiæ naturalis* disserit. Hujus tres po-
 tissimum sive ætates, sive status, distinguit: quorum uno anti-
 quos *Scriptores Græcos & Latinos ad Plinium* usque comple-
 ctitur: alterum ad *Baconem de Verulamio* extendit: tertium
 denique a *Gædartio & Suammerdamio* exorditur, hanc suam
 divisionem exemplo *historiæ insectorum* maxime illustrans.
 Reliqua sunt quatuor Opuscula, quorum satis erit hoc loco
 inscriptiones commemorare. Primum *consilia quadam me-*
dica

dica exhibet, quorum longe major foret numerus, si universa colligere Doctiss. Editor voluisset ac potuisset: alterum *Epistolas* varii argumenti comprehendit: tertium inscribitur: *Corrections quarundam Observationum Cl. Redi*: ultimum denique locum occupant *Conclusiones Physico-Medicae, quas sub auspiciis Illustriss. D. ac Viri Cl. Antonii Vallisneri Sc. exposuit, & coram almo Philosophia ac Medicina Doctorum Collegio defendit, Senis in Aula Comitiorum, A. 1725 Leo Bernardus Pagliari, Senensis Academicus Physico-criticus.*

AN ESSAY CONCERNING THE EFFECTS OF AIR
on human bodies, &c.

h. e.

TENTAMEN CIRCA EFFECTUS AERIS IN
corpore humano; per JO. ARBUTTHNOT, M.
D. Collegii Regii Medicorum Londinensis & Edinbur-
gensis, & Regiæ Societatis, Socium.

Londini, typis J. Tonson, 1733, 8.

Plag. 15.

Magna ingenii felicitate usus est Autor in declarandis aeris, causarum non naturalium principis, in corpus humanam effectibus. Aerem appellat fluidum subtilissimum, terram undique ambiens principale instrumentum post magnetismum & gravitatem specificam generationis, accretionis, resolutionis, cujus legibus vegetabilia, mineralia, terrestria, aquatilia, suslineantur. Aer terræ vicinior ejus effluviis, maxime vero aquæ, imprægnatur. Inde est, quod corpora bibula aeris aquam attrahant. Sic calculum suppeditat, ex uncia salis tartari uncias quatuor olei tartari per deliquium fieri, quod augmentum aquæ ex aere accessioni debeat: quod si superior aeris regio nebulosa fuerit, quæ nos cingit athmosphæra, respectu corporum nostrorum ficior dicenda erit, innubilo vero aere, humidiores particule nos propius ex opinione Autoris ambiunt, atque effluviis

fluviis terrestribus vario modo miscentur, id quod clarum est ex diversa roris indole, pro differentia locorum, siquidem observationibus chymicis constat, eundem modo volatilem esse, ita, ut vasa vitrea, quibus incarceratus fuerat, disruperit, modo fixiorem, & cujus salia iridis in modum resplendeant, modo instar gelatinæ glutinosum, aut foetidum: accedit, quod vegetabilia transpirando aerem effluviis suis adimpleant, nec mineralia suis vinculis ita contineantur, ut non aliquid transpiret, quo ipso fit, ut varia salium, acidi, aluminosi, aliorumve, partes in aere oberrare deprehendantur, imo etiam animalium corpora exhalationes suas aeri communicent. Quid? quod ovula insectorum, aut insecta ipsa, nobis imperceptibilia in aere oberrent. Horum effluviolorum in aere ut moderata sit temperies, phænomena aerea, pluvia, nives, gelu, æstus, venti, tonitrua, efficiunt, quibus omnibus accommodata corporibus nostris atmosphæra redditur. Interim, cum pro locorum conditione, ob effluviolorum & accidentium, quibus aer alterari solet, diversitatem, varia esse debeat aeris mixtura, inde, pro hac differentia vario modo corpora ab aere hic vel alibi afficiantur, oportet. Inde non tantum ab insectorum e. g. locustarum illuvie, & cadaveroso post mortem earundem odore, pestifera mala excitata fuisse, infert, sed & declarat, etiam secundum naturam, si tranquillus semper nec ventis agitatus esset aer, ab effluviis trium millium hominum insimul viventium pestem oboriri posse. Non autem a miscela saltem aeris vario modo afficiuntur corpora, sed & ejusdem elasticitas, quæ in singula bullula aerea totius aeræ atmosphære æqualis densitatis gravitati resistere posse prædicatur, non uno modo in corpus agit. Aer in respiratione, latenti intra vasa humani corporis aeri, æquilibrante modo, resistit, & ab eodem afficitur, nec minus efficaciz habent qualitates aeris, maxime calor, qui si esset æqualis, aut superior calori vitali, qui ad 92 & 94 gradus in homine sano æstimatur, cum in calidissimis regionibus eo usque caliditatis aer non perveniat, vivere in eodem humana corpora non possent; interim, pro varia caloris elevatione, corpus vario modo patitur, maxime vero in

transpiratione auctiore vel imminuta, prout aeris conditione pori affecti fuerint, accidit, ut per poros patentes aer ipse intus suscipiatur, de quo dubitare nemo potest, cum densiora aere corpora, mercurius, cantharides, subire massam sanguinis conspiciantur, comprobatum etiam sit *Keilii* experimentis, octodecim unciis graviora facta fuisse corpora, saltem ab aere poros subeunte. Aeris ipsius, pro altitudine sui, subtilitas, corporibus humanis gravis est, siquidem testimonio *Josephi d'Acosta* constat, in quodam Peruano monte, a frigoris insolentia vomitu corripit corpora, mortua etiam a putredine praeservari. Ut vero theoreticæ, quas passim hoc eleganti Opusculo tradit, regulæ experimentis suis consent, variarum regionum aerem examinat, ejusdemque in corpora subjecta operandi efficaciam exponit. Exempli loco ipsi est aer Ægyptiorum, qui, quamvis ob putridarum exhalationum, stagnantibus hinc inde Nili paludibus, effluvia noxius esse debeat, a duplicis ætatis efficacia sic corrigitur, ut ad provectiorem ætatem homines regionis pervenire deprehendantur.

VARIOLARUM ANTIQUITATES, NUNC PRIMUM e Græcis eruta a JOANNE GOTHOFREDO HAHN, Philos. & Med. D. & Natur. Curios. Socio. Accedit de MESUÆ SYRI Scriptis ad Cel. FABRICIUM Epistola.

Brigæ, imprimebat Gothofr. Trampus, 1733, 4.
Plag. 19.

Cl. *Hahnium*, alibi jam in his *Actis* cum laude nobis commemoratum, non obstante copiosa, eaque felicissima, qua in urbe patria inclaruit, praxi, evolvendis curatius antiquorum monumentis aliquid impendere temporis, fructusque lucubrationum suarum publico impertire, voluptati sibi ducere, elegans hæc, cujus jam summam exhibere studemus, de antiquitibus variolarum disquisitio abunde testatur. Argumentum sibi, uti a multis tentatum, ita a nemine adhuc perfectum, delegit, neque

neque magno dissentientium numero a consilio se avocari passus, manifestis rem omnem documentis comprobavit. Communis erat Medicorum, primi etiam ordinis, opinio, primam variolarum mentionem ab Arabicis artis salutaris Scriptoribus injectam esse, indeque novam hanc labem illorum demum temporibus exortam esse arguebant, vix alias a Græcis, in delineandis morborum characteribus perquam accuratis, omittendam. Si etiam, qui aliqua se deprehendisse hujus morbi apud Græcos vestigia putabant, per exanthemata & phymata, frequentius ab iis memorata, variolas quoque denotari asserabant. Uti vero, generalia hæc nomina pluribus morbis, aliquam in cute excretionem molientibus, competere, variisque adjectis epithetis determinata, interdum etiam de variolis intelligenda esse, non negat, ita his tamen solis tribui non posse facile patet; cumque variolarum historix in febribus omnino querendæ sint, sub initium secundi morborum epidemiorum libri tandem variolas nomine ἀνθράκων seu carbunculorum ab Hippocrate descriptas deprehendit. Locus, quem fundamenti loco reliquæ tractationi præmisit Cl. Autor, hic est: Cap. I.

Ἄνθράκες ἐν κρανῶνι θεινός; ὅθεν ἐν κάμασιν ὕδατι λάβρω δι' ἄλου. Ἐγένετο δὲ μάλλον νόσος. Καὶ ὑπεγίνοντο μὲν ἐν τῷ δέρματι ἰχῶρες, κηισμὸν ἐπεπίεον. Ἐἶτα Φλυκταινίδες ὡσπερ πυρρίκουσσι διανίσταντο, καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα καίεσθαι ἰδόκειον. §. 4 seq.

Hunc omnino locum de nullo alio, quam varioloso, interpretandum esse morbo, defendit, siquidem hoc ipso libri principio de febribus agat Hippocrates, interque hos carbunculos, tanquam morbum ordinarium referat, in specie etiam exanthematicas hic recenset, pustulæ etiam variolarum vesiculis, ab aqua fervida excitatis, egregie respondeant, & quæ mox subjicit de abscessibus confertim uno impetu erumpentibus, depressis, declivibus, non sufficienter ad corporis habitum propulsis, differentiam inter distinctas & confluentes satis ante oculos ponant. II.

Cum vero huic explicationi potissimum obstet, quod carbunculorum nomine audit, pestem denotari censeant plerique, secundo Capite hoc tollere præjudicium laborat. Neque enim ulibi carbunculos pro pestis signo ab Hippocrate habitos, sed omnem Cap. II.

- §. 19 seq. omnem morbum, quam primum communis factus est omnibus, pestem illi dictum, monet: quod e tertio epidemiorum libro, ubi pestis Atheniensis describitur, illustrat; ubi simul *Cel. Freindii* sententiam, quod hic neutiquam de peste sermo sit, refellit, collatisque *Hippocratis* de hoc morbo, & *Thucydidis* de peste Atheniensi, relationibus, eas sibi exacte convenire docet.
- 22 seq. Et si vero eodem libro carbunculorum mentionem iniciat, eos tamen satis a peste distinguit. Ita enim pergit: *Alia insuper etiam febres viguerunt. Carbunculi astate multi &c.* ubi pariter carbunculorum descriptio variolis per omnia quadrat. Quod si plures quis ex *Hippocrate* variolosorum historias desideret, eas sub generali phlyctenarum nomine *Lib. IV §. 23 & Lib. VII §. 114 seq.* satis perspicuas reperiri, ostendit.
- Cap. III. His ex *Hippocrate*, tanquam antiquissimo artis salutaris Scriptore, stabilitis, reliquorum Græcorum ad *Galenum* usque consensum demonstrat, atque *Aretæum* carbunculum nulli pro pestilenti ulcere habere, sed inter reliqua cutis vitia & ulcera crustosa, quales sunt variolæ in declinatione, referre, innuit. Qua pariter ratione *Dioscorides* de iisdem agit; ubi simul monet Cl. Autor, malignas inprimis & confluentes carbunculorum nomine Græcis venire, distinctas vero generali pustularum nomine indicari. Inprimis vero in sententia confirmatus est eleganti descriptione, quam *Herodotus*, Lyciensis, Medicus primo & secundo Seculo florens, dedit, quam vel nostris temporibus magis exactam vix exhiberi posse, censet.
30. In de ad *Galenum* accedit, atque ejus descriptionem, quam in methodo medendi de carbunculis exhibet, per omnia membra excutit, eandemque ad variolas spectare docet; eos enim ad tumores ulcerosos refert, atque in benignos & malignos dividit, prout nunc variolas solemus. Imo varia morbi stadia a *Galeno* indicata egregie conveniunt; in primo enim pustulam adesse, eaque rupta, ulcus fieri, quod in tertio stadio crustosum evadat, ostendit; confluentes etiam, imo tertiam quandam speciem, his pejorem, ubi tota cutis in unam veluti bullam, absque ullis interstitiis, elevetur, notat; atque circumjectam cutem inflammari monet. Ea quoque, quæ de colore

lore carbuncolorum rubente, nigricante, & splendente, nec non de febre, inseparabili carbuncolorum comite, habet *Galenus*, optimo jure variolis applicari, evincit Cl. Autor. Inde ad Arabes, apud quos variolarum nomen primum auditum, accedit, qui tamen de iisdem nequitiam tanquam morbo novo agunt, sed pleraque a Græcis desumerunt. Uti enim præcipuis eorum Scriptoriſus plagii nota ita adhæret, ut, si vel ea, quæ ex superſtitibus Græcorum libris hausta apparet, demas, pauca illis propria remaneant; ita in hoc pariter variolarum argumento idem observari, aliquos etiam, quod Græcis sua debeant, fateri, ostendit. Sic enim *Aaronem*, antiquissimum Arabum Scriptorem, de variolis, tanquam morbo recepto, loqui, & nunc anthracum, nunc variolarum, nomen adhibere, neque, quæ de variolis nigris & viridibus addit, a Græcorum colore λευκῶ & ὑποπυλίῳ differre, docet. Inprimis vero *Mesuen Syrum* & *Joan-nem Serapionem* totam *Galenus* descriptionem ad verbum fere suis scriptis inseruisse patet, addito solum variolarum nomine. *Rhazes* vero, Arabum *Galenus*, in Tractatione de variolis sæpius *Galenus* citat, atque *Haly*, Abbas, aperte dicit: Variolam antiqui carbones dixerunt ambustos, Græci filias ignis vocant. Denique, ut parallelismum historię variolarum apud Arabes & carbuncolorum apud Græcos eo magis reddat manifestum, *Avicennæ* descriptionem, quæ inter reliquas maxime perfecta videntur, appositis ad latus Græcorum huic respondentibus locis, subjungit Cl. Autor. Etsi hic acquiescere potuisset, declarato Græcorum & Arabum in historia morbi consensu, ad confirmandam tamen ulterius sententiam, eadem methodo Græcos in sanandis carbunculis, & Arabes in medela variolarum, per omnia earum stadia usos esse, evincit. Venæsectionem ante eruptionem *Galenus* & *Paulus* inter Græcos commendant ad lipothymiam usque, quos imitantur inter Arabes *Rhazes*, *Haly Abbas*, & *Avicenna*; inde regimen frigidius utrique suadent, alvique subductionem, ad præcavendum, si fieri possit, malum; ad quam intentionem nostris etiam temporibus dirigendum animum præcipit Cel. *Barbaave*, cum maxime consultum sit, in incunabilis veluti jugulari hostem, tantas

Cap. VI.

§. 55.

59.

63, 65.

66.

Cap. VII.

§. 70 seq.

- §. 73 seq. sæpius strages edentem. Si vero eruptio evitari non possit, maturationem promovere student Græci, partim remediis, quæ modice reprimendo etiam digerant, quod ex *Galeno* repetunt *Scrapius* & *Mesua*, partim vapore sive fotu adhibito, quod consilium ex *Dioscorida* desumpsisse videtur *Avicenna*. Pari ratione in separandis crustis & aperiendis variolis Græcos imitatos esse Arabes, docte persequitur Cl. Autor. His ita deductis, quid Latini de carbunculis & variolis tradant, disquirat, atque ex antiquioribus *Plinium* & *Celsum* adducit, qui omnino carbunculi nomine pessimum variolarum genus, ustione propterea tollendum, denotare videntur, benignas, vero variolas pustularum nomine designat *Celsus*. Post illos sub undecimi demum Seculi finem *Constantinus Africanus*, Arabum Medicinam in Italiam introducens, de hoc morbo aliqua tradidit, qui primus diversis locis nunc de carbunculis, nunc de variolis loquens, errori late postea diffuso, ac si distincti essent bini hi morbi, occasionem dedit; unde postea etiam anthrax & carbunculi pro diversis habiti, sensimque variolæ pro novo morbo venditæ, carbunculi vero Græcorum pestis signum perperam constituti sunt. Detecta sic erroris origine, aliqua etiam de cicatricibus variolarum addit, de quibus antiquos nihil attulisse multi putant, indeque ignotas illis fuisse variolas colligunt: quarum tamen mentionem ab antiquis Græcis æque ac Latinis Scriptoribus injectam esse, adductis pluribus locis, testatur, quorum in primis ἰδὴ καὶ μὲν πρόσωπα *Dioscoridis* referenda putat, Latine per consutas facies exprimenda, atque cicatrices illas malignarum & confluentium variolarum apte denotantia. Uti vero hæc hactenus allata sollicitam atque cum exacto iudicio institutam veterum artis medicæ Scriptorum lectionem abunde testantur, ita non minus in iis, quæ ad notitiam horum historicam pertinent, versatum esse Cl. Autorem, testatur annexa ad Virum *Cel. Jo. Alb. Fabricium* Epistola de veris *Mesua Syri* scriptis non deperditis, sed sub *Jani Damasceni* nomine conservatis. *Mesues Syrus*, Medicus non infimi inter Arabes ordinis, Seculo octavo florens, ab aliis etiam *Jani Damasceni* nomine salutatus est, unde sequentibus temporibus distinctos his nominibus viros designari creditum, atque

que scripta *Mesue Syri*, sub nomine *Jani Damasceni* in vulgus nota, vel pro deperditis habita, vel inter juniorum Medicorum, quorum tres *Mesue* nomine noti, libros perperam quæsitæ sunt. Hunc igitur errorem ut refelleret Cl. Autor, primo bina hæc nomina uni competere *Mesue* evincit, inde vero scripta, *Jani Damasceni* nomine edita, genuinos illius factus esse probat. Ea enim, quæ de *Mesue* vita apud *Leonem*, & de *Jano Damasceno* ab *Abulpharajo* memorantur, adeo sibi conveniunt, ut ad duos omnino distinctos viros eadem simul omnia pertinere, vix videatur verosimile. Neque leviora sunt, quæ de scriptis *Jani Mesue* assignandis, certiore reddunt Cl. Autorem argumenta. Omnia enim, quæ *Mesue* tribuuntur encomia, his quoque *Jani* scriptis denegari nequeunt, ut merito pro primo Medicinæ Arabicæ Systemate habeantur; præterea multa in ipsis scriptis de vita Autoris momenta occurrunt, ad *Mesum* pertinentia; deinde *Rhases* & *Avicenna* multa ex *Jani* scriptis loca adducunt, illa vero *Mesue* tribuunt; denique par librorum numerus, ad triginta septem excurrens, utrique assignatur; etsi enim septem solum *Jani* prostant, reliquorum tamen in his ipsis subinde mentio fit, quorum partem forte in *Mesue Junioris* libris quærendam conjicit, etsi nonnulla sequiori ævo his a juniore quodam admixta sint. Sed, dum hæc in summam redigere conamur momenta, ne obscuri fiamus, merito veremur. Quare Lectores harum disquisitionum amantes ad ipsum elegans Cl. Autoris Schediasma remittimus.

TAVOLE GNOMONICHE PER DELINEARE OROLOGI a Sole, &c.

h. e.

TABULÆ GNOMONICÆ, DELINEATIONI Horologiorum Sciatericorum inservientes, quæ consentians cum Horologiis Italicis, sonitu campanæ pulsa horas indicantibus, una cum aliis Tabulis, eidem fini &

Dd 2

aliis

*aliis usibus destinatis, quarum calculos subduxit JO-
ANNES LUDOVICUS QUADRI, Academiæ In-
stituti Scientiarum Bononiensis
Adscriptus.*

Bononiæ, ex officina typographica Lælii a Vulpe, 1733, 4.
Alph. 1 pl. 5, cum Tab. æn. 6.

Quoniam methodus delineandi Horologia Sciaterica, quæ e
principiis Trigonometricis petita est, multis modis an-
tecellit methodum nude Geometricam, propterea quod in
hac multæ linæ ducendæ sunt, quæ post Horologii descriptio-
nem nullius usus & delendæ sunt, quibus in illa commode ca-
rere possumus, illaque ob præceptorum simplicitatem, Tabu-
lis, quarum calculus jam ante ductus fuit, facile adjuvandam,
minus hac erroribus, inter operandum ob linearum ducenda-
rum grandem numerum subrepere solitis, exposita, &, quæ a
Geometriæ penitioris ignaro dextre exerceatur, aptior est;
consilium cepit Autor exantlandi semel tædiofi calculi labores,
quo aliis talia Horologia descripturis ea tædia identidem de-
vorasse necesse non esset. Similem janjam laborem, qui in
se suscepit, habent Itali *P. Colombonum*, sed, præter difficulta-
tem potiundi Tabulis, ab illo exputatis, quæ, quia communi
plausu exceptæ sunt, citius, quam æquo animo ferre possunt
hujus scientiæ amatores, se Bibliopolarum tabernis subduxerunt,
institutum, quod secutus ille est, a nostri Autoris scopo
in eo dissidet, quod ille indicationi horarum solarium servie-
rit, quæ Italarum more inde a solis occasu numerari per diem
consueverunt: hic vero Horologia, campanæ sono horas elap-
sas significantia, respexerit, quæ ex usu Italiæ dimidiæ horæ
intervallo post quotidianum solis occasum computari incipiunt,
vulgares ideo dictæ. Sunt quidem solunt ad Bononiensem
Poli altitudinem $44^{\circ}30'$ comparatæ Autoris computationes,
verum & locis aliis adhiberi tuto possunt, quorum altitudines
Poli non adeo multum differunt a Bononiensi. Præcepta,
quibus

quibus innititur Tabularum supputatio, ipse Autor ex aliis Scriptoribus de arte Gnomonica repeti debere monet ab iis, qui a theoria non satis instructi fuerint. Hinc, quæ ab initio hujus libri præcipiuntur, theoriam supponunt; praxi juvandæ fere solum conducunt; & expeditiorem Tabularum, ab Autore operose computatarum, usum in describendis Horologiis quibuscunque commonstrant, qui nitore planorum conservando, in quibus descriptio confieri debet, securitati in operando & ab erroribus immunitati, facilitati denique jucunditatiq; haud parum consulit. Exposito adeo signorum, quibus in Tabulis suis compendii sectandi spatiiq; chartæ lucrandi causa uti necesse habuit Autor, significam, ope illarum horizontalia Horologia describere docet, deque variis modis ducendi in plano horizontali lineam meridianam, altero communiter noto, altero ope ephemeridum solarium atque per Tabulas altitudinum & azimuthorum solis, unica intercedente observata longitudine umbræ gnomonis, perficiendo, de Horologiis verticalibus per Tabulas suas facilius designandis, de exploratione declinationis muri cujusdam a linea meridiana, tum ope acus magneticæ, tum ope semicirculi in gradus suos divisi instituenda, de stilo, umbram projecturo, Horologiis descriptis commode & rite infigendo exponit. Tandem Tabulæ ipsæ sequuntur, libri maximam partem occupantes, de quibus quoniam, quod ad ipsum institutum attinet, cum Tabulis, a *Jo. Gauppio* in *Gnomonica Mechanica* universalis, Augustæ Vindelicorum A. 1711, 4, typis excusa, & a *P. Bernardo Grubero* in *Horographia Trigonometrica*, A. 1718 Prægæ prelo impressa, suppeditis, conveniunt, nisi quod hi alias, quam Italicas, horas, locaque, quorum altitudo Poli a Bononiensi differt, respexerint, plura in medium adducendi labore superfedere possumus: id unicum adhuc monuisse satis habentes, præfixas *Francisci Maria Zanotti*, Secretarii Academiæ Scientiarum Bononiensis, ad Autorem literas abunde consentum plausumque tum singulorum, tum universæ Academiæ, hisce Tabulis attributum, confirmare, ob quas communi suffragio earum supputatori, quasi in laboris suscepti & perlati solatium, concessum fuit Privilegium, utendi in posterum titulo Socii hujus Academiæ.

Pag. 1 - 19.

25 - 220.

ORATIO DOMINICA CHALMYCCICE VERSA,
quam, cum pronuntiatione & interpretatione verbali,
Petropoli Lipsiam ad Collectores Actorum Eruditorum
transmisit GERHARDUS FRIDERICUS MÜL-
LERUS, Academicus Imperatorius Petropolitanus,
& Regius Londinensis.

TAB. V.

Non dubitamus, quin eorum futuri sint multi, qui grato animo accipiant lectissimum hoc linguæ peregrinæ, nec adeo in his terris cognitæ, specimen, unde cognoscere quodammodo linguæ hujus, barbaræ genti propriæ, rationem possint, nec non pronuntiandi modos, & literarum, quibus utuntur Septentrionales illi Tataři, characteres intelligere. Est hæc scire & in Tabula contemplari jucundum, etsi molestum forsitan addiscere, & scribendo, vel pronuntiando, exprimere. Clarissimo Müllero, cujus factum est liberalitate, ut hæc ad nos venerint, gratulamur familiarem linguæ vel aspectu ipso tam horridæ usum, speramusque, fore, ut hujus ope præstantissimas multas Antiquitatum Septentrionalium reliquias, suis huc usque tenebris sepultas, in lucem aliquando revocet, & in orbis eruditi, illarum cupidissimi, proferat conspectum.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE, &c.

h. e.

COMMENTARII, HISTORIÆ CELEBER-
rimorum in Republica literaria Virorum inservientes.
Accedunt Catalogi librorum, a singulis scriptorum,
de iisque judicia.

Tomus XVII & XVIII.

Lutetiz Paris. apud Briassonium, 1732, 8.
 Tomus quisque habet plag. 18, & totidem plag. dim.

Per.

J. L. B. Val. Nov. Tet. Crul.
A. 1734 M. Majo. p. 214.

Sed diabolo a nos liberatus fiat.

ada todchor-asii mani sailoulehü böhtugaj.

hominibus dimitimus etiam, tentationem in nos non introduces,

kümüigi öngörülhekti. adali mön ülleasa mani ibeän sorgoktiin.

mala facti nostra dimitte, nobis ipsis mala facta

burü keqstigi mani öngörül, bidä bejädän burü keqsen

in et fiat, nostrum diei cuiuslibet panem hodie nobis da,

tu tshigi böhtugaj, mani ödür bürin taräläng odò mandì ögüsta,

vestrum salutiferum regnum adveniat, vestra voluntas celo terra

tani amüqulangin orön irëhtigi, tani durän äktorguj gajär

Pater noster coelo in habitans! vestrum nomen sanctum fiat,

öy vakk biq vakköröq ö qakköröq öq qakköröq vakköröq öq öq

Ehtigäé mani äktoräni äü bättychi tani neredeni deläiräni böhtugaj,

Pergit Vir Doctissimus magna industria contexere Virorum ingenio clarorum historiam. Et prior quidem *Tomus* cum vitam, tum Indicem scriptorum habet *Henrici Corn. Agrippa*, m. A. 1535; *Christophori Longolii*, m. A. 1532 d. 11 Sept. *Gilberti Longolii*, m. A. 1543 d. 13 Maji; *Dionysii Gothofredi*, m. A. 1622 d. 7 Sept. *Theodori Gothofredi*, qui, prioris filius, deserta, quam a patre acceperat, religione, Romano-Catholica in castra transgressus, beate vixit in Gallia, magnis a Rege affectus beneficiis ac honoribus, mortuus in Germania Monasterii, quo missus erat ad negotium pacificationis adjuvandum, A. 1648 d. 30 Octobris; *Jacobi Gothofredi*, (qui *Theodori* fuit frater,) de cujus vita perparum proditum est posteritatis memoriz, m. A. 1652 d. 24 Junii; *Dionysii Gothofredi*, (qui fuit filius *Theodori*, æque, ut hic, functus Regii Historiographi munere,) m. A. 1681 d. 9 Junii; *Joannis Savaronis*, m. A. 1622; *Joannis Chapaavilli*, cujus potissimum Historia Ecclesie Tungrensis, Trajectensis, & Leodiensis, vel potius Sylloge monumentorum veterum illuc pertinentium, est memorabilis, m. A. 1540, mense Majo; *Ludovici Guicciardini*, (qui *Franciscum* habuit patrum,) m. A. 1589 d. 22 Martii; *Modesta Pozzo*, Latine a *Puteo*, m. A. 1592 d. 2 Novembris. Docta hæc mulier, A. 1555 Venetiis nata, adeo valuit memoria, ut, quod semel audierat, poema, quo totam concionem sacram, repetendo, recitare posset. Fuit præterea & artis pictorice & Musice perita. Ac supersunt ejus Poemata Italica. Marito usa est *Philippo de Georgiis*, in urbe Venetiis Advocato generali. Sequitur hinc vita *Caroli Rivierii Dufrenii*, Scriptoris Comici, m. A. 1724 d. 6 Oct. *Jo. Henr. Heideggeri*, m. A. 1698 d. 18 Januarii; *Jacobi Sirmondi*, m. nonagenario majoris A. 1651 d. 7 Oct. *Luca Tozzi*, (cujus Opera Medica Venetiis A. 1721 prodierunt in quinque Voluminibus in 4.) m. A. 1717 d. 11 Martii; *Gentiani Herveti*, m. A. 1584 d. 12 Sept. *Jordani Brunni*, in rogo m. A. 1600 d. 17 Febr. *Jacobi Philippi Bergomensis*, m. A. 1520 d. 15 Junii; *Joannis Baubini*, m. A. 1613; *Casparis Baubini*, qui prioris frater fuit, m. A. 1624 d. 5 Dec. *Caroli Paschalii*, m. A. 1625 d. 25 Dec. *Joannis Bodini*, m. A. 1595;

1596; *Hieronymi Fracastorii*, m. A. 1553 d. 6 Aug. de quo uberriam Commentationem *Frid. Ott. Menckenii*, Collegæ nostri, recensuimus in his *Actis* A. 1730 p. 198 seq. *Guilielmi Barclaji*, m. A. 1605; *Joannis Barclaji*, m. A. 1621 d. 12 Aug. *Erycii Puteani*, m. A. 1646 d. 17 Sept. *Hilarionis de Costa*, m. A. 1661 d. 22 Aug. *Petri Ærodis*, m. A. 1601 d. 21 Julii; *Conradi Gesneri*, m. A. 1565 d. 13 Dec. *Claudii Pocquesti*, m. A. 1726 d. 31 Maji; ac denique *Andrea Dudithii*, m. A. 1589 d. 23 Februarii.

Alterius Tomi primum locum occupat *Vita Joannis Racini*, Poetæ dramatici clarissimi, m. A. 1699 d. 22 Aprilis. Operum ejus, duobus in Voluminibus sæpius editorum, editiones Parisinas, etiam illam, quæ A. 1728 prodiit, sædas & mendosas esse, docet Cl. Autor: Amstelodamensem vero anni 1722, & Londinensem anni 1723, quavis laude dignas pronuntiat. Sequitur *Vita Michaelis Pocciantii*, Monachi Servitæ Florentini, m. A. 1576 d. 6 Junii. Scripta ejus ex Cl. Autoris judicio non sunt magni pretii: inter quæ cum notissimus sit *Catalogus Scriptorum patriæ Florentinorum*, etiam in hoc multorum omisam esse mentionem, docet, de iis vero, qui laudantur, afferri perpauca. Succedit *Vita Richardi Stanybursti*, Hiberni, m. A. 1618; *Joannis Baptiste Gellii*, sartoris (non futoris) Florentini, tam simul imbuti literis, ut & receptus sit in *Academiam Humidorum*, & libros plures bonæ notæ ediderit, m. A. 1563, (errant quippe, qui anno 1568 ejus mortem adscribunt,) mense Julio; *Augustini Nipbi*, cujus emortualis annus incertus est; *Antonii Godelli*, Episcopi Grassensis, cujus *Historia Ecclesiastica*, quinque Tomis constans, excidit manibus doctorum, ex quo *Fleurii* prodiit labor similis, m. A. 1672 d. 21 Aprilis; *Petri Casanova*, m. A. 1652 d. 31 Oct. *Francisci Michaelis Janissonii*, m. A. 1730 d. 18 Aug. *Jani Broukhufsi*, m. A. 1707 d. 15 Dec. *Galtierii Charletoni*, vel potius *Charltoni*, m. post annum 1695; *Isaaci Casauboni*, m. A. 1614 d. 1 Julii; *Merici Casauboni*, m. A. 1671 d. 14 Julii; *Andrea Villaderii*, m. A. 1638 d. 3 Augusti; *Christiani* (non *Christophori*) *Longemontani*, m. A. 1647 d. 8 Oct. *Eduardi Herberti*, Baronis Cherburii, m. A. 1648 d. 20 Aug. *Roberti*

berti Morisoni, m. A. 1683 d. 10 Nov. *Ludovici Cousini*, m. A. 1707 d. 26 Febr. *Jani Douſæ*, m. A. 1604 d. 8 Oct. & filii cognominis, m. A. 1597 d. 21 Dec. ac ceterorum filiorum, qui libros ediderunt, *Georgii*, *Franciſci*, & *Theodori*; *Guilielmi Burtoni*, m. A. 1657 d. 27 Dec. *Leonardi Fuchſii*, m. A. 1566 d. 10 Maji; *Samuelis Pufendorſii*, m. A. 1694 d. 26 Octobris: in cujus vita quæ Cl. Autor vel omiſit, vel erravit cum Germano Biographo, quem ſe proſitetur ſecutum eſſe, unde emendari queant, indicavimus in his *Actis A. 1727 p. 522*. Vita hinc ſequitur *Joannis Alphoſi Borelli*, m. A. 1679 d. 31 Dec. *Mauritii Hylareti*, m. A. 1591; *Claudii Franciſci Fraguierii*, m. A. 1728 d. 3 Maji; *Hieronymi Magii*, m. A. 1572 d. 27 Martii; *Bilibaldi Pirckheimeri*, m. A. 1530 d. 22 Dec. *Joannis Jacobi Boiſſardi*, m. A. 1602 d. 30 Oct. *Joannis de la Fontaine*, de quo paulo poſt plura dicemus; *Severini Pinelli*, Chirurghi Regii, m. A. 1619 d. 29 Nov. *Luca Tanſilli*, militis ejuſdem, & Poetæ Comici, m. A. 1571; *Jacobi Warai*, Hiberni, & rerum Hibernicarum Hiſtorici copioſiſſimi, m. A. 1666 d. 1 Dec. *Henrici Meibomii*, mortui A. 1700 d. 26 Martii; & ultimo loco *Joannis de Labadie*, ſingularis ſectæ conditoris, cujus & *κρυβίαι* hic recenſentur, m. A. 1674.

Non veremur, ne Lectoribus noſtris ingratum ſit futurum, videre hic deſcripta ſermone Latino, quæ patrio Cl. Autor memoriæ prodidit de Gallicæ *Æſopo*, (nam non ingenio ſolum, ſed moribus etiam, fuit alter *Æſopus*.) *Joanne de la Fontaine*. Natus is A. 1621 d. 8 Julii in Caſtro Theodorici, quod Campaniæ oppidum eſt, patre ſylvarum præfecto, annum agens undevigeſimum adſcriptus eſt Congregationi Oratorii, ſed, adverſante genio, (libertatis enim amans erat, & certas vivendi leges refugiebat,) nondum elapſo biennio, rurfus inde exceſſit. Quo factò, pater ſuo ſe munere abdicavit, ſucceſſorem nactus hunc filium: qui quidem eo viginti amplius annos functus eſt, ſed ita negligenter, ut appareret, nec hoc vitæ genus eſſe naturæ ipſius conveniens. Ducta uxore, alienam potius, quam ſuam, voluntatem ſequens, cum ea, quippe quæ pulchritudini

junctam habebat asperitatem morum & contumaciam, minus commode vixit. Quare sæpius ab ea discessit, dissimulata tamen ægritudine animi, donec tandem plane deserta ea Luce-
 tiam se contulit, totosque ibi annos consumens, non rediit, nisi cum aliquid vendere vellet suorum bonorum, ut haberet, unde viveret. Etsi enim bona patria ipsius vitæ sustentandæ poterant sufficere, tamen nec ipse, nec uxor, uterque scilicet carens æconomica prudentia, iis recte utebantur. Facultas ipsius poetica postero tempore ipsi comparabat & vitæ subsidia, & magnos Patronos. Etsi enim ad annum vitæ vigesimum secundum provectus nihil dum tenebat artis poeticæ, tum tamen, prælecta sibi forte Oda quadam *Malberbii*, ita captus est ejus dulcedine, statim ut animum adjiceret lectitandis hujus Poetæ carminibus, eaque memoriæ mandaret, & per sylvam ambulans jucunde recitaret, imo & sui ingenii vires experiretur imitando. Admonitus inter hæc ab amico quopiam, ut *Horatium* quoque, *Virgilium*, ac *Terentium*, assidue legat, non solum paruit consilio, sed etiam tam bonos deprehendit hosce triumviros, ut nativum eorum cardorem inassectatamque simplicitatem longe anteferet *Malberbianis* ornamentis. Factus hinc Poeta, nominisque consecutus celebritatem, beneficiis subinde affici cœpit a Viris principibus. Ceterum, cum nec inde satis suppeteret ad honeste vivendum, accidit, ut matrona quædam, nomine *Sablieria*, domum suam eum reciperet, perque viginti annos, quæcunque opus erant, ipsi large suppeditaret. Amabat ea non solum Philosophiam, verum etiam Poesin, & cum videret, Poetam nostrum non esse idoneum ad curandam rem suam familiarem, matris loco ei esse statuit. Aucta ipsius gloria, cum illustris ille *Colbertus* excessisset vita, Gallica Academica eum cooptandum duxit in suum Collegium, & dandum *Colberto* successorem. Impedimento vero fuerunt aliquot ipsius carmina minus verecunda, quo minus totum illud clarissimum Collegium huic assentiretur consilio. Et, quanquam plurimum suffragiis eligeretur, minor tamen Collegiorum pars avertit ab ipso Regis, cujus est, assensu suo electionem confirmare, benevolentiam. Nec ve-

ro hic sibi defuit Noster. Per aulicam enim matronam quandam, suam patronam, ad Regem misit Poemation, cujus potestatem versus hanc habet sententiam: *Esse, quæso, Rex, qui es. Ita non vereor, ne aliter, quam opto, res eveniat.* Distulit tamen Rex sententiam suam in illud tempus, quo, alio loco vacuofacto, *Boilaus* ipsi offerebatur in idem Collegium adfiscendus. Tum enim Rex ita fatus est ad Academicum illum, qui *Boilaum* totius illius Academiæ nomine Regi commendabat: *Recte elegistis Boilaum, sed & Fontanum volo a vobis recipi. Is enim (ita certe promissit,) in posterum sapiet.* Ita d. 2 Maji A. 1684 Noster factus est Academicus. Defuncta, quam supra laudavimus, *Sablieria, Sanctevremontius* ei suavit, ut veniret in Angliam, a proceribus nonnullis liberalissime sustentandus. At, cum nec in Gallia deessent ipsi nutritores, permansit in patria, quæ, dimisso tanto Viro, & dolorem & ignominiam erat acceptura haud mediocrem. A. 1692 Decembri mense cum gravem incidisset in morbum, *Poujetus* quidam, sacri ordinis vir, ad ipsum, suæ quippe diœcesi subiectum, venit, & de religione pietateque ad ipsum verba fecit. Fuerat adhuc *Fontanus* nec impius, nec pius, hoc est, non fovebat pravas de religione sententias, sed nec majorem, quam ceterarum rerum omnium, religionis ac virtutis Christianæ habuerat rationem. Dici enim vix potest, quam vacuus omni cura fuerit. Nunc vero iussus a *Poujeto* dicere suam de religione sententiam, hæc verba edidit: *Non ita pridem legere cepi Novum Testamentum, ac deprehendi, esse hunc optima nota librum. Optimus, inquam, sano liber est. At uni ejus doctrine de aternitate poenarum infernarum assentiri nondum potui. Neque enim consistere mihi posse videtur cum ista doctrina bonitas Dei infinita.* Duodecim tamen dies cum consumisisset sacerdos oppugnandæ huic Poetæ dubitationi, victor evasit, eique persuasit, omnia sacri Codicis dogmata esse verissima. Præterea fidem dedit *Fontanus*, se posthac ex præscripto sacri Codicis victurum, & ut pie moriatur, annisurum esse. Facta deinde peccatorum universæ suæ vitæ confessione, cum *Poujetus* exigeret, ut Comœdiam, quam brevi

editurus erat, in ignem conjiceret, simulque promitteret, se publico scripto detestaturum fabulas suas, ad corrumpendos lectorum animas idoneas, utrumque quidem fecit, sed nonnullam postea agens hujus poenitentiae poenitentiam. Interim invalescente eum in modum morbo, ut salus ipsius desperaretur, impertitum ei est sacrum viaticum, quod vocant, d. 12 Februarii A. 1693. Quod antequam acciperet, hunc habebat sermonem ad *Poujete*, & ad aliquot Academicis Collegas, quos vocari jusserat: *Domine Poujete, rogavi Academiam Francicam, ut e suo Collegio mitteret huc aliquos, qui testes essent ejus, quod nunc facturus sum. Satis constat, compositum esse a me libellum fabularum turpium. Equidem eum conscribens non sensi, tam esse eum noxium. At postea edoctus veriora, nunc agnosco, librum istum esse detestandum. Penitet proinde me scripsisse eum, rogoque & Deum & Ecclesiam & te, Reverende Poujete, & vos, Collegae Academici, & quotquot praeterea hic estis, ut mihi ignoscatis. Vellem, Opusculum hoc nunquam a me contextum esse: vellem, id eripere possem e manibus hominum. Illud promitto sancte in praesentia Dei, os meum nunc intraturi, nunquam me consensurum, id ut vendatur typisque exscribatur. Abdico etiam fructum, quem percipere possem e nova ejus editione, quam quidem nunc adernari in Hollandia passus sum. Quod si Dei beneficio convalesco, publice, quod nunc facio, faciam, & quod reliquum est mihi vitae, inter exercitia poenitentiae consumam, quantum quidem per viros corporis licet, & artem poeticam non excubo, nisi componendis carminibus piis. Ipso hoc die Dux Burgundiae sua sponte, nullius instinctu, (id quod in puero duodecenni permirum,) Poetae nostro muneri misit quinquaginta (*Louis d'or*) Ludovicianos, dicens, sibi perplacere promissum *Fontani* ante meridiem factum; iniquum vero sibi videri, ipsum eo promisso reddi pauperiorem: hac igitur ratione se cavere, ne damnum ipsi sua promissio afferat. Nec tamen ultimus hic fuit ejus morbus, sed ex eo tempore vixit biennium, redditusque sanitati, quam sanctam privatim fecerat promissionem, eam publice repetiit in consessu Academiae, simul prae-*

prælegens versus Gallicos, quos tum confecerat de morte, de-
que extremo judicio. Reliquum suæ vitæ curriculum con-
fecit in domo *Herwartia*, spectatæ probitatis matronæ, quæ
non minoribus eum, quam antea *Sablieria*, affecit beneficiis.
Cum in eo esset, ut hymnos Ecclesiasticos Latinos redderet
versibus Gallicis, novo correptus morbo, vitæ finem imposuit
d. 13 Martii A. 1695 septuagenario major. Ipse sibi scripserat
dudum Epitaphium, quod e Gallico ita transtulimus:

*Fontanus hic jacet, Poeta nobilis,
Cursu carens, & omnibus bonis carens,
Quæ non futuri providus consumserat.
Bona illa scilicet esse semper censuit
Preteriti bona haud magni. Egerit quid, scire vis?
Partem alteram vitæ peregit dormiens,
Parte altera otiosus exegit nihil.*

Reliquit unum filium imparis ingenii, postea admotum vili
culpam muneri in oppido *Tricastium*. Superest, ut naturam
hominis describamus. Per omnem vitam e moribus ejus e-
luxit simplicitas, & ea quidem, quæ prope accederet ad infan-
tiam. Into vere dixeris, eum toto vitæ suæ tractu mansisse
infantem. Candidus erat, credulus, tractabilis, & facilis, ca-
rens ambitione, carens iracundia, carens avaritia, semper aliud
ex alio agens, nulli rei diutius inhærens, solam sequens volu-
ptatem, vel potius otium. Si faciem vidisses, non judicasses,
magni hominem ingenii esse. Præ se enim ferebat speciem
hominis ridiculi & stupidi, oculos gerebat pæne semper con-
tractos, nullam habebat morum elegantiam. In conversatio-
ne erat pisce magis mutus, & mentem in omnia alia conver-
tens, haud attendebat iis, quæ dicebantur. Invitatus aliquan-
do ad convivium a quodam, qui clarum hunc Virum penitus
nosse, & colloquio ejus frui cupiebat, statim condixit, & statuto
tempore adfuit. Verum inter prandium altum tenebat silen-
tium, totus intentus cibo & potui, tantum capiens cibi tantum-
que potus, quantum sufficisset quatuor aliis. Facile igitur
patiebantur convivæ, eum sermone abstinere, cum os ejus alio
labore esset occupatissimum. At, cum sperarent, ipsum, finito
pran-

prandio, verba facturum esse, præter opinionem tam alto capiebatur somno, ut vix ante finitam horam expergisceretur. Sed nec tum respondebat expectationi convivarum. Totus enim meditationi nescio cui immerfus, corpus videbatur habere inanimatum, cunctis admirantibus, & *Fontanum* in *Fontano* requirentibus. Interdum tamen, cum esset inter sodales suos, disertus satis erat, leporisque ostendebat plurimum. Subinde etiam hominibus misero versantibus in statu consilia dabat salutaria, ipse suus consiliarius pessimus. Inter Scriptores superioris ævi maximi faciebat *Rabelsum* & *Marotum*, ac priorem contendebat ingeniosiore fuisse *S. Augustino*. Veteres vero inter Scriptores ipsi in deliciis erant *Plato* & *Plutarchus*, quos legebat assidue. Ipsius inter Opera primum locum tenent *Fabula Ægyptiæ*, plenæ facilitatis, leporis, ingenii, simplicitatisque. *Facetia* quoque ejus tam sunt probatæ Viris doctissimis, ut earum elegantiam assequi nemo credatur posse. Edidit *Eunuchum*, Comœdiam, A. 1654; *Narraticulas metricas*, quarum duo Volumina prodierunt Amstelodami A. 1685, 8, & A. 1700, & Lutetiæ A. 1695 & 1721; *Fabulas in versus redactas*, quarum optima editio Hagenfis A. 1700, quinque constans minoris formæ Voluminibus; & alia Opera, conjunctim edita, licet titulus præferat Antwerpiam, Lutetiæ A. 1726 in tribus formæ quadratæ Voluminibus, nitidissime exscriptis.

JOANNIS CHRISTOPHORI HARENBER-
GI *Disquisitio conjecturalis de Colore Argevan,*
Argeman, Argevana.

§. I. **Q**ui olim ad solem orientem fixerant fortunarum sedes, mirifico in id ferebantur studio, ut magnificentiam & oculos fulgore colorum vario proderent pascereque. Reges & summates illam præcipue delectationem splendidam cordi habebant. In conjuge Regis illius Babylonii, qui hortos pendulos in aera eduxit, cupiditas illa tanti erat roboris, ut virides variosque sylvestrium deliciarum honores, quibus ipsa
affue-

assueta erat ab ineunte aetate, averet continuo oculis habere subjectos. *Dejecis* opus, *Ecbatana*, caput *Mediæ*, huic pronuntiato exemplum præbet luculentissimum. Ut enim nunc ea omittam, quæ de extractione hujus oppidi copiose scribit *Herodotus*, & ut pauca pro testimonio ex *Lib. I Cap. 134* afferam, varietas colorum in pinnis murorum, duatætaxat jam in censum veniens, efficit. De hac Autor ille laudatissimus: *Singula mine suis atque hunc in modum distinctis fulgens coloribus. Nempe primi ambitus pinna colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti casto, quinti sandaracino.*

§. II. Color Sandaracinus a purpureo distinguitur, quia dilutior & perlucidior. De *Sandaraca* *Plinius Lib. XXXIV Cap. 18*: *Invenitur & in aurariis & in argensariis metallis, melior, quo magis rufa, quoque magis virus redolens, ac purâ friabilisque.* Idem sandarachum ad colores nativos factosque refert. Sandaracinus natus fit ex sandaracha illa fossili; factitius seu adulterinus ex cerussa paratur. *Plinius Lib. XXXV Cap. 6*: *Fit & adulterina sandaracha ex cerussa in fornace cocta. Color debet esse flammens. Pretium in libras asses quini. Hac si torreatur, æqua parte rubrica admista, sandycem facit. Pretium in libras dimidium ejus, quod sandaracha. Nec sunt alii majoris ponderis. Inter factitios est & Scyricum, quo minium sublimi diximus. Fit autem sinopide & sandyce mistis.* Intexere hæc loco *Herodoti* enodando placuit, ut innotesceret simul, quid sit *רשש* Scyricum *Jer. XXII, 14*. De quo *Plinius* alibi *Lib. XXXIII Cap. 7* jam disseruerat, subjiciens suse de minio tractationi: *Hoc ergo adulteratur minium in officinis faciorum: itam Scyrico. Quoniam modo Scyricum fiat, suo loco dicemus. Sublimi autem Scyrico minium, compendii ratio demonstrat.* Voci *רשש* substituitur *כרמיל* *carmil*, fossile minium, ex *כרם* & *מיל* *μιλτος*. Confer *Exod. XXVIII, 5, 6, 8, XXXIX, 2, 5, 22, 23, 28, 29, XXXVI, 8*, cum *2 Par. II, 6, 13, III, 14*. Quid igitur est *רשש* *רשש*? Est *byssinum* Scyrico infectum. Quando etiam Scyricum *רשש* inunctioni ac picturæ ædium tribuitur *Jer.*

Jer. XXII, 14. Ez. XXIII, 14. tunc minus *Seyrico* sublitum intelligitur. Mos ille inducendi parietes & facies ædium variis coloribus, uti vel ex *Dejecis* exemplo constat, fuit regius & Orienti peramicus. Conf. *Proc. XXXI, 21.* & *Musei Bremensis P. I Diff. 2.*

§. III. In vestimentis exornandis populi Orientales variegatis coloribus fuerunt usi, imo abusi sæpius. Vestes *Josphi* & *Themaris* id ipsum loquuntur. Vide *Gen. XXXVII, 3.* & *Sam. XII, 18.* Utriusque horum amicula superiores vocantur *מִשְׁפָּט מִלְּבָשִׁתָּא*. Vox *מִשְׁפָּט* particulam, portionem, frustum, fragmentum, notat. *Buxtorfius* in *Lexico Talmudico* p. 1772: *מִשְׁפָּט* est dissipari, in partes comminari, *Pf. XII, 2.* Syrus Interpres, quem ad quartum rejicio *Seculum*, *portionem*, *αὐτῶν*, sic vocat *Matth. XXVII, 35*

ἡμεῖς οὖν ἀπέσπασεν αὐτὴν ἐν τρεῖς μέρη
Es, cum in crucem suffixissent illum, diviserunt vestimenta ejus pro parte, pro rata portione. Si partes vestimenti sunt ejusdem coloris, & apte satis consultæ, apparent illæ tamen instar continui. At, ubi stricæ diversi coloris in eodem texto insunt, representatio oculis partes ingerit, & apparentem continui separationem. Vestis igitur partium est eadem ac versicolor, *πολυμίχτες, ποικίλος.* Applaudit *Joannes Christophorus Wichmannsbansen* in *Philologematis octo selectioribus* §. I, ubi sic disserit: *Talaris ejusmodi & manticas vestes more priscarum gentium, ad solem orientem incolentium, fere versicolores fuisse, hoc minus est, quod dubitemus, quo clarius avi prioris monumenta testantur, variegatas pietasque vestes ab istis populis esse in deliciis ac honore, prorsus ut principum virorum, magnatumque propria, nec plebej. licta, crederentur.* Huc refero *auram spitam*, cujus apud *Juvenalem Sat. VIII v. 207* fit mentio. Hæc enitebat in veste saliarum & variegata. Confer *Octavii Ferrarii Elef. H, 16.*

§. IV. Succurrit alius locus ex libro primo *Democriti Ephesi de Templo Ephesia Diana.* Locum debemus *Athenæo*, custodi scriptorum veterum fidelissimo, *Lib. XII Cap. 259 p. 525.* Tradit autem *Democritus* hæc: *Τὰ τῶν ἰερῶν ἱσθῶν*

και πορφυρα, και κροκινος ρομβοεις υφαντα. Αι δε κεφα-
 λαη κατ' ιτα διειλημμεναι ζωοις (a). Και Σαραπεισ μηλινοι
 και πορφυροι, και λευκοι, οι δε αλευργεισ και Καλασιρεισ
 Κορινθιαργεισ. Εισι δε αι μιν πορφυρωι τυτων, αι δε ιοβα-
 Φεισ, αι δε υακινθοι. Λαβοι δ' αν τις και φλογινωσ και
 θαλασσοειδεισ. Υπαρχουσι δε και Περσικαι Καλασιρεισ,
 αιπερ εισι καλλιτωι πασων. Ιδοι δ' αν τις Φοσι και τασ
 καλυμμενασ Ακτωιασ, οπερ εστι και πολυτελεστατον εν τοισ Περ-
 σικοισ περιβλημασι. Εστι δε τυτο σπαθητον ιχουσ και κω-
 φοτητοσ χαριν. Καταποπλωσται δε χρυσοισ κρυχχοισ. Οι δε
 κρυχχοι νηματι πορφυρω παντεσ εισ την εσω μοιραν αιματ'
 εχουσι ανα μεσον. *Dalechampsius*, passim emendandus, hęc
 ita reddidit: *Vestes Ionum sunt purpurei coloris & violacei* (b):
tum etiam crocea, rhombis intextis: capita vero distincta a-
nimalibus, equaliter collocatis. Sarapa sunt lutea (c), *&*
purpurea, & candida; cerulea vero & Calastres Corinthi-
tincta. Sunt quidem inter eas alia purpurea, alia viola-
cea (d), *alia hyacinthina. Interdum flammea, interdum*
glauca (e). *Sunt etiam (nempe Ephesii) Persica Calastres*
omnium elegantissima: & inter ea vestium genera conspicun-
tur etiam, quas vocant littorales. Hoc est indumentum ma-
ximi pretii apud Persas, summa impensa textile, ut firmitus
fit & leuius, aureis milli granis conspersum, qua versus in-
terioremem vestem media sui parte filo purpureo aptata vin-
ciuntur.

§. V. Sarapes dicuntur μηλινοι ex μηλω, malo. Medi ve-
 ro per malum intelligebant excellentiori significato malum ci-
 treum,

- (a) *Casaubonus* pro ζωοισ mavult legere ζωοικ, *stris*, seu
zonis.
 (b) Verte: *Sunt aruginis tincta & purpurea.*
 (c) Ex malo Medico.
 (d) Coloris æruginei.
 (e) Reputaverit illas sane aliquis & flammeas & marine
 colori similes.

treum, quod erat Mediæ frequentissimum. Videatur *Virgilius* in *Georg. II* v. 126 seq. & *Athenaus Dipnos. Lib. III Cap. 42 p. 23 seq.* Locum *Virgilii* egregie exponit *Leopardus Cap. 6, 8.* Conf. *Plinius H. N. Lib. XII Cap. 3.* *Thyen* vocari citreum, tradit *Oppianus* apud *Macrobius Saturn. Lib. III Cap. 14.* Hoc ipsum quoque probatur *Plinio Lib. XIII Cap. 16.* Color malis citreis est ex viridi flavus seu luteus. Quare *μηλιον* est flavum viridi admixtum: & *μηλιζεν* est reddere colorem flavum viridi mixtum. *Σαραγες* *Pollux* vocat *Σαρωγας*. Ipse enim in *Onomastico Lib. VII Cap. 13 p. 340* in hunc modum: *Ὁ δὲ Σαρωγῆς Μηδῶν τὶ Φορημαί, πορφύρεος, μεσολευκός χιτῶν. Sarages est Medorum amictus purpureus, & tunica albo colore in medio distincta.* *Calasires* *Persicæ* ac vestes Ionum fuerunt variegatæ, in quibus figuræ animantium eminuere. Similiter *Cberubim*, seu *כרובים*, in aulais sacris *Mosaicis* fuerunt animalium fortissimorum figuræ, quibus tutela ac robur angelorum, populum Dei cingentium, significabatur. Ipsæ hæ figuræ per rhombum poni solebant, ideoque *kyrbin*, seu axem quadrangularem, representabant. *Casaubonus*, qui in loco *Athenai* pro *Zonæ* mavult legere *Zonæus*, fide *Codicum* ac ratione solida destituitur. Sed ritus gentium & exempla ipsa lectionem receptam vacillare haud sinunt. *Calasiris* videtur dicta ab *Ægyptiorum* militibus, ex equo pugnantibus, quibus *Calasirum* cognomen adhaeserat. *Hesychius*: *Καλασιρίς, χιτῶν, πλατυσίμος ἢ ἡνιοχίος καὶ ἰππικός χιτῶν. Ἐπίοι δὲ λυγρὴν καὶ ποδῆν χιτῶνιον. Calasiris est toga laxissima, aut aurigatum, aut equestris. Nonnulli sic vocant lineam ac talarem togulam.* Idem *Hesychius* de *Sarapi*: *Σαρωγίς, περσικός χιτῶν, μεσολευκός, ὡς Κρησίας. Sarapis, toga Persica, in medio albus, ut Cretas docet.* Descriptio convenit cum *Sarage Pollucis*. In utro mendum scripturæ est statuendum? Malim *Athenai* in hære lectioni vulgatæ, siquidem eam confirmat *Hesychius*. De vestibus *Actæis* meditati occurrit locus *Julii Pollucis* de *Candy, Lib. VII Cap. 13 p. 339*: *Περσῶν μὲν ἰδία, Κανόνος καὶ Ἀναξυρίδος, καὶ ἣν κρηθασίαν, καὶ κιδάριν, καὶ πῖλον καλωσιν.*

Ὁ δὲ Κανδύς ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀλιπορφύρος. Ὁ δὲ τῶν αἰλῶν, πορφύρος. *Persarum gestamina propria sunt Candys & cidarim, & pileum.* Ἐ καὶ, quam cyrbasiam vocant, ἔ cidarim, ἔ pileum. Cyrbasiam vocari פִּרְבַּרְהָ, patet ex *Dan. III, 21.* *Hesychius:* Κυρβασία, εἶδη τιάρῳ, ταυτῆ δὲ οἱ Περσῶν βασιλεὺς μοιχοῖ ἐχρῶντο καὶ πορφυρῆ ἀλεπταροῖ. Cum igitur tres illi, in furore Babylonico illati, confessores vincirentur in cyrbasibus, sarapibus, & pileis, ac ita in fornacem conjicerentur ardentem; facile patebat, eos pro rebellibus ac novatoribus rei suam fuisse habitos, eamque ob causam in aliorum ludibrium ornatu regio circumdatos. Candys ἀλιπορφύρος videtur esse Ἀλιλαία, siquidem marinus color ad littora est ex viridi cœruleoque mixtus, quem nostri vocant *Seegrün, Meergrün.* Candys ex communi purpura erat militum gestamen. *Hesychius:* Κανδύς, χιτῶν πορφυρῶς, ὃν ἐκπορφυρῶν οἱ ἐξέλιοντο. Candys sane non semper fuit purpurea, siquidem *Xenophon* Candyas a togis purpureis distinguit. Vestitus *Daris Codomanni* ita a *Curtio Lib. III Cap. 3.* delineatur: *Cultus Regis inter omnia luxuria notabatur. Purpurea tunica medium albo intextum erat -- Cidarim Persa regium capitis vocabant insigne; hoc carulea fascia, albo distincta, circuibat.* Tunica illa purpurea est illa *Sarapis*, seu *Sarages*, siquidem utrique illud *μυσολευκόν*, seu *medium albo intextum*, tribuitur. Hæc fuit illa vestis Medica, quam *Cyrus* sumsit. Ea vero fuit *μηλίση*, i. e. referens colorem ex viridi flavoque mixtum (§. 5).

§. VI. Rex Macedoniæ, *Alexander Magnus*, imperio Persico potitus, ritus Medicos Persicosque vestiarios imitabatur. *Arrianus Lib. IV p. 168* autor est, ipsum, mutato patrio habitu, vestem Persicam cidarimque regiam sumxisse. At quis ille fuit habitus Persicus, a Medis impetratus? *Xenophon in Cyri pedia Lib. VIII p. 257* de *Cyro*, primo Persarum Rege: *Elegit stolam Medicam & ipse ferre, & ut familiares ea induerentur, persuasit. Hæc enim visa est ei occultare, si quis defectum aliquem haberet in corpore, præterea ea indutos & pulcherrimos & maximos ostendebat. Togæ hæ dictæ sunt Sarapes, ni Sarages. Talares fuisse eas & promissas, ex loco*

Xenophonis intelligitur. *Democritus* ostendit, eas non unius fuisse coloris; fuisse eas *μηλινες*, i. e. ex viridi flavoque conflatas, plerumque, idem docet. An vox *argevan* sit eadem ac *farages* seu *faraphes*, & *farages*, judicent alii. *Byssus* certe *amorgina* fuit viridis, trahens aliquid ex flavo: & appellatio Orientalis *בְּרִיטָה* *פְּשֵׁי* i. e. *byssus amorgina*, videtur contracta in vocem unam *farages* seu *faraphes*.

§. VII. Vox *בְּרִיטָה* redditur a *Targumista Onkeloso* per *בְּרִיטָה*. In libris *Paralipomenorum* & *Mose* constanter *Targumista* unam vocem, illam priorem, substituunt illi alteri. Unde apparet, non differre vocis utriusque potestatem. *Hesychius*: *Αμοργίς, κάλαμη τις, ἐξ ἧς ἐνδυμαί γίνονται, ἢ ὕφασμα, ἢ χιτῶν. Amorgis est caulis quidam, ex quo vestis fit, aut textum, aut tunica. Julius Pollux Lib. VII Cap. 17 p. 242 & Cap. 13 p. 339 Hesychio congruit. Stephanus de Urbibus & Populis docet, Amorginam tunicam sic dici ab Amorgo insula, prope Cretam sita, & colorem per eam designari certum. Eusebius in Comment. ad Dionysii Periegesin p. 76 addit, colorem illum fuisse *ελασσοχρῶον, oleaceum*, i. e. viridem ex flavo. *Amurca, αμοργή*, notat fecem olivæ viridem. Unde patet, voce ipsa denotari colorem viridem.*

§. VIII. Pro voce *בְּרִיטָה* legitur *בְּרִיטָה* 2 *Par. II, 6*, addunturque colores *Carmil* & *Tcheleth*. Interpreti futuro *Nebucadnezar*is insomniæ promittitur vestis regia, conflata ex *בְּרִיטָה* *Dan. V, 7*, & *מניכס, μανιακῆς, momile, torques*. Exinde apparet, stolam ex colore viridi, qualem præbebat byssus amorgina, fuisse gestamen regium penes Medos, Babylonios, & Persas. Color variegatus in œconomia Mosaica Deo fuit probatus. Vestes Aaronidarum erant quatuor coloribus insignes *Exod. XXVIII, 5, 6, 8, XXXIX, 2, 5, 22, 23, 28, 29*, nec non *hulæ* decem *XXXVI, 8*, imo velum interius ac exterius *v. 35, 37*. Velum utrumque *Salomo* similiter fieri curabat 2 *Par. II, 6, III, 14*. In baltheo summi Sacerdotis iidem elucebant colores, qui symbolum erant Christi, lumbos *trida* cincti, *Ezech. I, 27, 28, Apoc. IV, 3*. Quare patet, regios ministros summi Regis, Dei, regio colore fuisse ornatos.

tos. In œconomia enim Mosaica repræsentatur Theocratia, in Christi satisfactione, tanquam gratiæ omnis divinæ fundamento, fundata.

§. IX. At cui usui hæc inserviunt? Quodnam emolumentum propositum est harum vocum enodationi? Quis finis harum tricarum? Nonne nostrum est, tantopere scrutari Codicem sacrum, ut vocum quoque singulares significatus sint obvii & in potestate? Succurrit tamen usus nobilior. Videtur quibusdam-abfuisse œconomia Christi ab œconomia cultus divini Mosaici. Prætexitur errori ratio ex silentio *Mofis*, quippe qui dicere ac docere omiserit, quod sacrificia & sacerdotium Leviticum sint typus Christi, & salutis per sanguinem Christi obtinendæ. Sed typus ipse coloribus quatuor spectabilibus expressus est. Ipsi enim *iridem* repræsentabant, signum clementissimi solii Messiani, *Ezech. I, 27, 28, Apoc. IV, 3*. Si *argeman* notat colorem viridem ex flavo, cetera sunt in expedito. Nam colores, cœruleus, seu glastinus, amorginus, sinopicus, ac miniaceus, seu profunde rubicundus, delinearunt speciem iridis. Iridem posuit Deus in signum gratiæ, a *Noacho* impetratæ per sacrificium. Num Deus delectatur sola bestiarum destructione & jugulatione? Vultne eas conservari omnino, (ni sint noxiæ,) aut usibus humanis cedere? At qualis quantusque usus ad hominem profluit ex jugulatione & concrematione bestię? Subfuit videlicet ratio altior, nempe typus sacrificii Christi, quod animam nostram conservat. Hoc ipsum clarissimo Symbolo fuit expressum, dum *iris* delineata in Oeconomia Mosaica toties fuit obvia totiesque repetita. Quod ipsum si a veritate non abhorret, usu suo hanc tractationem non carere, existimo.

JOSEPHI ANTONII SAXII, SS. AMBROSII ET
Caroli Oblati Collegio & Bibliothecæ Ambrosianæ Præ-
fecti, Epistola ad Amicum, pro vindicanda Formula in
Ambrosiano Canone ad Missæ sacrum præscripta:
Corpus tuum frangitur, Christe.

Mediolani, ex ædibus Palatinis, 1731, 8.

Plag. 1½.

Formula illa cum Pontificio dogmati de integro ac non fracto Christi corpore, in quibuslibet scissæ hostiæ particulis residente, repugnare videatur; Auctori e re sacra visum est, eam exponere, & cum veritate, quam ipse pro tali habet, conciliare. Ritus enim hic nonnullis *Ambrosianorum Hæresis* per jocum appellatur. At ipse cupientibus abrogationem formulæ regerit, morem eum inductum & servatum esse a Viris doctis, integris, sanctis, & catholicis, & a quavis eam censura curiæ Romanæ perstitisse immunem. Monet, de consecrato Christi corpore vocem *fractionis* adhibitam fuisse a *Paulo 1 Cor. X, 16*, *Chrysostomo Homil. 24* in hunc locum, Christo, & Concilio A. 1059 contra *Berengarium* coacto. Concilio huic morem gestura Mediolanensis Ecclesiæ formulam illam videtur liturgiæ suæ inseruisse. Missale enim *Ambrosianum*, 700 habens annos, fractionis illa caret formula. Inducta eodem tempore allevatio hostiæ & calicis statim post prolata consecrationis verba. Fractionem hanc cum integritate corporis Christi ita Auctor conciliat, ut eam referat cum *S. Thoma* ad species Sacramentales, quæ per consecrationem non sint amplius species panis, sed corporis Christi, ob Concilium Tridentinum Sess. XIII. Post *Berengarium* damnatum in ipsa Ecclesiæ serbuerunt lites, utrum in Symbolo & specie tantum, an in ipso Christi corpore fiat fractio, uti patet ex *J. Mabillonii Tom. III Analectorum veterum p. 450*. Adduntur plura loca, quibus illa fractio dominici corporis comprobatur, imprimis ritus Romanus, Græcus, & antiquus Gallicanus. Ut adeo telorum acies sit hebetata, quibus formula illa fuit attentata & collabefacta.

NOVA LITERARIA.

Mediolani haud ita pridem opera Viri diligentissimi, *Philippi Argelati*, Societati Palatinæ a Secretis, prodiit *Opus Sigonii Tomus tertius*, de quo optime cognoscent Lectores ex Programmate, quod idem *Argelatus* nuper publicavit,

vit, & liberaliter ad nos transmissit, dignum utique, quod huc transcribatur integrum:

Tertius clarissimi Caroli Sigonii Operum Tomus, nuper inter horrendos bellicorum tormentorum strepitus absolutus, e typis Mediolanensibus in vulgus prodit, vixque mihi persuadeo, potuisse me per justam animi trepidationem datam fidem absolvere. Sed, quaecunque sit fortunarum mearum alea in hac temporum difficultate, id praeter ceteris toto virium nisu studiisque omnibus curabo, ne cuiquam nomen meum minus aliquando gratum sit futurum. Quae itaque in hujus editionis causam jam ante promiseram, praestiturus hodie, fortasse praeter expectationem hominum, in literaria Republica sisto, & quae fuerit in concinnando eo Tomo diligentia, eruditis Lectoribus paucis exponam. Majorem ipsius partem occupant res in clyta patria mea, Bononia, quas Carolus ipse Sigonius ex mandato publico collegerat, & aureo suo stilo descriptas aternitati consignavit. Expetebat a me caritas erga parentem, & obsequii perpetui cultus, imo vero proprius propemodum amor id sibi querebat, ut, cum recudendi essent Sigoniani libri, eos praeter ceteris exornarem, quibus Respublica Bononiensis est argumentum; cumque ob imbecillitatem ingenii mei non liceret, per antiquitatis tenebras, ut ita dicam, inoffenso pede incedere, quod mihi impossibile cognovi, per alios agendum curavi. Cives itaque Bononienses ad capeffendam hanc operam excitandos mihi proposui, quibus frequentior earum rerum notitia, & commodior veterum monumentorum apparatus, sine quo vix aliquid utilitatis expectandum erat a studiis literatissimi cujusque viri. Nec multis mihi opus fuit cum duobus Clariss. Viris, pari mecum studio erga communem patriam affectis. Hi sunt Alexander Macchiavellus, in Bononiensi foro Advocatus, J. U. D. Colleg. Publicus in patrio Archi-Gymnasio divini Juris Interpres, & Academia, quam Institutum Scientiarum vocant, Socius, atque admodum Rev. P. D. Carolus Constantius Rabbius, ex Augustiniana Congregatione, Lombardia appellata, Lector eximius, quorum primus Historiam, alter Libros de Episcopis Bononiensibus exornandi laborem

rem in se suscepit, & uterque ita feliciter opus implevit, ut vix in posterum ceteris relictum putes aliqua in parte hujus argumenti spicilegium. Et sane, quod ad Cl. Macchiavellum attinet, is Notis perpetuis libros sex Historiarum Sigonii est profecutus, quas pro more nostro in calce cujuscunque pagella impressimus, atque ita in Sigonium is animadvertit, ut nihil ad adstruendam ei fidem e synchronis documentis pratermiserit, vel, si aliquando eum in chronicis notis peccasse contendat, id, quam fieri potuit, modestissime, productis testibus, evincat. Is tandem, occasione veterum factorum, recentiorum Bononiensium rerum narrationem inseruit opportunis locis, ea diligentia, ut optime de patria sit meritus, & perennem sui memoriam cum ipso Sigonio sit inter cives habiturus. Præterea, quod pluribus in regnis, ne dicam urbibus, anxie desideratum, frustra non raro tentatum est, is apprime perfecit. Monetarium scilicet Bononiensium exegesis, e vetustis Historicorum monumentis collectam, primo a majoribus suis, mox ab eo ad nostra usque tempora productam, eamque data occasione ad calcem Libri III Sigonianaë Historia, Appendicis loco, posuit. Tandem, quia Sigonius decennii quidem spatium ab anno scilicet 1257 ad 1267, saltu quodam nimis celeri, silentio præterivit, Macchiavellus ex aliorum Scriptorum, ac publicorum Actorum, fide lacunam implevit, & Supplementum addidit, quo rerum narratio continua sit & absoluta. Quanti fuerit vetustiora scrinia perlustrasse, in tanta potissimum patria nostra calamitate, qua variis bellorum fluctibus, & factionum intestina discordia, sæpe sæpius agitata, variisque dominis parere assueta, fortunarum suarum Scriptores repetitis rapinis & incendiis amisit: quanti, inquam, fuerit, rudera in arena semisepulta collegisse, atque in primævum decus restituisse, ii bene norint, quos antiquitatis amor ad similia impellit investiganda, atque ii me melius debitas Cl. Macchiavello laudes præstabunt. Hoc unum significabo, quod specimen industria ipsius exhibeat. Usus est ut plurimum Calendario honorifico perpetuo Archi-Gymnasis Bononiensis, ejusque Academia, A. 1280 edito, & ad nostra tempora

ra deducto, in quo res ab anno usque 1000 referuntur, ob eamque rem apprime quadrat continuanda Sigonianæ Historiæ, cui finis in A. 1267, atque illud etiam in tui, Lector humanissime, gratiam, Appendicis loco, post Sigonianam Historiam impressum valebat. Sed, cum ex Ambrosiana Bibliotheca dono Cl. ac Doctiss. Saxii, Præfæcti, Dissertationem habuerim, ab eodem Sigonio scriptam, cui titulus de Studiis Bononiensibus, editionem dicti Calendarii post eam Dissertationem, additis ejusdem Macchiavelli Annotationibus, Deo dante, inter alia incedita nostri Autoris Opera, concinniorem atque opportuniorem ad locum amandatam volui. Et, quoniam in recudendis Bononiensium Historiarum libris, a Sigonio scriptis, usi sumus non prima editione, quæ vivo adhuc Autore ex Bononiensibus typis in lucem publicam venit, sed altera Hanoviana, (constat enim, Sigonium expoliendis iis libris accuratiorem limam adhibuisse, nequamque illorum editionem preparasse,) causas novi consilii, ni fallor, investigasse me puto, indicium monstrante fortuna, quæ censuras in editas eo tempore memoratarum Historiarum libros facile perituras obtulit, dono ornatissimi Viri, qui ad humanitatis eximia officium hoc etiam addidit, ut ab eo nominando abstinerem, ne videatur laudationem quaesivisse. Censores habuit Sigonius Eminentiss. Hugonem, Cardinalem S. Xisti, qui, ad fastigium Romani Pontificatus evectus, Georgius XIII est appellatus, ex Excellentissima Boncompagnorum gente, ac Eminentiss. Sirletum, & eruditissimum Amaltheum. Istorum Virorum censuras post exemplum Bononiense descripserat manu sua Sigonius aliquot in foliis, quibus etiam responsiones notaverat, exemplumque illud pluribus in locis correxerat. Hæc omnia erudito Viro communicata, is tanti fecit, ut digna publica luce judicaverit, atque in ordinem redegerit, quo nova huic editioni responderent. Has itaque censuras, & subjectas cuique responsiones, coronidis loco ad eam Historiam apposuimus, nonnulla præfati, quæ hic repetere minime vacat. Sed juvat me adversus insurgentes aliquorum voces, quas propemodum auribus accipio, hoc loco retundere. Si namque vitio mihi vertens, quod Bononiensis homo de Archi-Gymnasio nostri

praestantia servanda non satis curaverim, postquam in hisce Sigonii responsi evulgandis non animadverterim, aliquid ab ejus calamo excidisse, quod sit dignitati ejus aliquando detracturum. Imo vero animadverti, ac, serio perpensa re, in eam veni sententiam, ut, quae Sigonius obiter olim pronuntiaverat, libere proferrem, quo lucidius appareret, cum, quando ex proposito causam exegit, quod in recitata Dissertatione de Studiis Bononiensibus procul dubio fecisse dicendus est, pro antiquitate ac praestantia celebratissimi Archi-Gymnasii nostri viriliter pugnasse. Praeterea, utcumque acre fueris Sigonii judicium, & doctissimi hominis nomen aliquibus imponere potuisset, non est ejusmodi causa nostra, quae soli inhaeret Historia, ut ab opinione hominum ledi possit. Praestabat itaque instituto meo, quod Sigoniana scripta prosequitur, in communem literatorum hominum utilitatem ea omnia, quae invenire potui, sincera fide in medium afferre, quam per inhonestam fraudem meo civiumque Bononiensium desiderio inutiliter assentiri. Verum satis de me, atque aliorum opinione. Ad censuras eas redeo, de quarum origine nihil habeo, quod dicam. Frustra enim Sigonii & aliorum varias Epistolas perlegi, ut rei gesta narrationem cognoscere possem. Quod ex conjectura certum asseverare posse mihi videor, id est, quod ex earum occasione Sigonius repetita lectionis historiam nobis tradiderit, ut initio dicebam; & sane primam editionem atque censuras cum nuper conferenti, conjectura nostra probabitur. Atque his novis omnibus ornamentis patriam historiam auxi; sed, quoniam ad eam praecipue spectabant etiam Sigoniani alii libri de Episcopia Bononiensibus, pari cura de iis bene mereri volui, neque me melius posse credidi, quam si Cl. Virum Adm. Rev. P. Lectorem, Carolum Rabbium, quem honoris gratia nominavi, ad eum laborem invitarem. Noverans enim literati homines, quam sit in Ecclesiastica Historia exercitatus, in scribendo palatissimus, quodque in hujusmodi studiorum specie plurimi faciendum, quantum ei splendeat lucerna Critices, ac bona litera eleant. Is itaque libros eos perpetuis Notis, brevibus quidem, sed suo plenis atque utilitate, pari modo conspexit,

vit, plura ad exactiorem Chronologia rationem revocans, plura vero ex probatis quibusque Scriptoribus ac monumentis patris de suo supplens, ac demum alia, quae ad ritus moresque Bononiensis Ecclesiae spectans, distinctius explicans, quam a Sigonio, ad alia properanti, sit factum. Quo novo ipsius labore satis Ecclesia nostra dignitati consultum puto, accedente potissimum editioni huic nostrae serie vitarum ceterorum Archiepiscoporum a Gabriele Palæoto, in quo Sigonius scribendi finem fecit, ad Eminentiss. usque Prosperum Lambertinum, qui hodie nostram Ecclesiam, virtutum cumulo, severitate Christianae disciplinae, ac bonarum literarum cultu florentem, felicitate moderatur, & in longum aevum esse moderaturum ex corde precor. Habent haec vitae, Sigoniano stilo & iudicio proxima, eundem Autorem Rabbium, quem Sigonius ipse laborum socium probasset. Ad Ecclesiasticam pariter Historiam spectabant vitae Sanctorum plurimum Bononiensium, a Sigonio scriptae, earumque diligentissimo collectas opportunis locis anneximus, quod & fecimus de Vita Laurentii Campegii, S. R. E. Cardinalis, ab eodem Sigonio fusiori calamo scripta, ne quid aliunde petendum esset. Atque his Bononiensibus rebus nostris in hoc Tomo finem fecimus, post quas locum dedi Scholiis iis, quibus Autor noster Livianam Historiam maximo cum renascentis Latinae linguae emolumento emendavit. Quae Scholia, nemo negaverit, faciem ceteris omnibus praetulisse, qui in illustrandis Livianis libris insudarunt. Textum Livii consulto praetermissi, ne in vastam nimis molem excresceret editio nostra, superfluumque duxi novam ejus Historici editionem iis, quibus ubique alia praesto sunt. Sola itaque Scholia exhibui per ordinem digesta, indicatis ad singulos libros diverso charactere Livianis verbis, ad quae referuntur. Cumque non ignorarem, ea Scholia causam dedisse literariis jurgiis, quae Sigonium inter & Glareanum acta sunt, nihil, quod ad eas controversias cognoscendas attinet, omittendum duxi, proptereaque Scholiis iis praemisi ejusdem Caroli Sigonii Epistolam, quae Bernardino Lauredano consilium suum aperuit.

cum primum ea Scholia vulgavit, & alteram Glareani, qua de Sigonio queritur, cetera, ut mox referam, appositurus. Interea locus dandus erat Consulari Chronologia, ab ipso Autore nostro incredibili studioferum commodo composita, unde precipua contentionum capita eborsa sunt, eaque rei species me ad Doctiss. P. D. Josephum Mariam Stampam ab editis Operibus literaria Respublica commendatissimum, revocavit; utpote qui plurimum polleat in ratione temporum emendanda, ob exquisitam sacra ac profana antiquitatis notitiam, ut se huius dirimenda profuturum aliquod invenire posset. Nec mea me fefellit opinio. Is enim, collatis inter se Fastis Consularibus, a Sigonio editis, tam ex Livio, quam ex Fastis Capitolinis, iisque in septem Tabulas relatis, imprimendas eas curavit ea forma, ut una columna Livianos Consules, altera Capitolinos, in eadem linea descriptos comparatosque, sub oculos ponat, nonnullis opportunis in locis ab eo notatis; atque ita cognovit, se Caroli Sigonii causa plurimum profuisse, additis precipue Vindiciis ejusdem adversus Detractorum suorum argumenta, quas dictis Tabulis subjecit, cum suis Observationibus, qua propugnanda Sigonianæ Chronologia optime profunt. Eandemque industriam adhibuit in recensendis Livianorum Scholiorum Defensionibus, a Sigonio editis, adversus dictum Glareanum & Robortellum, quibus claudatur Sigoniana hac circa Livianos libros disceptatio. Erant hæc equidem jam ante vulgata, sed, præterquam quod variis in locis dispersa legebantur, tot tantisque scatebant erroribus, ut ea restituere potius, quam emendasse, necesse fuerit P. Stampæ doctissimo. Quæ, in unum hodie collata, novaque luce aspersa, gratissima tibi, Lector humanissime, futura non dubito. Continet præterea Tomus iste primum Sigonianum setum, vitam nempe P. Scipionis Emiliani, editam quidem ipso inter vivos agente, sed raram ætate nostra, imo rarissimam. Cui Operi nonnulla præfari volui, quod sciam, idem argumentum ab Antonio Bendinello tractatum, qui per summam injuriam adolescenti doctissimo gloriam præripere nisus est, primusque invidia stimulos in eum convertit, quæ mox
apud

apud alios in apertam rabiem desciuit. Ea de causa Bendi-
nellum cum Sigonio contuli, & locos precipuos exegi, meaque
tenuitatis confcius, eruditis Viris Observationes meas perlegi,
quos inter prafatus P. Stampa, qua non animadverteram, sup-
plevit, quaeque minus ei probata sunt, ad libellam revocavit.
Alii me melius rem cognoscent; id cerse unum, quod pra ce-
teris optabam, satis monstrasse puto, nempe qua fuerit Sigon-
io iudicii acies ab ipso aetatis flore ac studiorum initio. Li-
brum claudit Vita Andreae Doris, sive ab Auria, Melphiae Prin-
cipis, ab eodem Sigonio scripta, qua typis impressa circum-
fertur. Cumque in ea perlegenda notassem, Autorem nostrum,
qui fere par aetate Andreae fuit, & plura oculis atque auri-
bus accepit, rationem temporum non adeo exacte servasse, ac
ferme nullibi expressisse, gratum Lectoribus futurum credidi,
si a Scriptoribus ejusdem aevi annos & rei gesta rationes re-
peterem, quod ex libris Uberti Folietae & Jacobi Bonfadii, a-
liisque rerum Genuensium Scriptoribus, abunde hausi; atque,
ut novi aliquid ad eam Historiam exornandam producerem;
haec ex Tabulis publicis Genuensibus, & ex Bibliotheca Am-
brosiana, annuente humanissimo atque doctissimo Saxio, habui:
1) Pacta conventa, a Carolo V. Imperatore, obsignata A. 1528
d. 11 Aug. 2) Pactorum prorogatio, & additio A. 1530 d.
10 Martii. 3) Sponsalium contractus inter Marcum Anto-
nium de Carreto, Andreae Doris privignum, & Dominam Jo-
annam, Antonii de Leyva, Principis Afulani, filiam; & do-
natio Principatus Melphitani, ab eodem Andrea memorato
privigno suo facta, cum Approbatione Caroli V, Imperatoris.
4) Animadversiones quaedam, ad historiam conjurationis Fli-
scorum spectantes, Anonymo Autore, ex MSto Codice Biblio-
thecae Ambrosianae, signato f. R. n. 95. 5) Ultimae Tabulae
Principis, Andreae Doris, una cum Codicillis ejusdem. 6)
Reipublicae Decretum pro erectione Statuae Jo. Andreae Do-
ris. Indicem postremo summa cum diligentia composui, non
rerum tantum notatu dignarum, sed familiarum Italicarum
omnium, quarum in hoc Tomo facta est mentio quacunque
in parte libri, nec non Urbium, Pagorum, Montium, Flumi-
num,

num, & similitum, qua levandis studiis tuis commode sint futura. Accipe igitur, amice Lector, grato, quo soles, animo laborum nostrorum fructus, & si quid studiis tuis prodesse poterimus, hoc nobis erit inter multiplices temporum angustias non inane solatium. Parando interim quarto Tomo vacare. ut scias, ejusque magnam partem prelo subjecti, qua libros de Republica Hebraeorum continet cum Notis Cl. Viri, Abbatis Laurentii Maffei, lingua sancta omnique veteri ejus gentis eruditione optime instituti, editisque jam ante Operibus celebratissimi. Sed, quos tibi non expectati muneris vias paramus, libri sunt de Ecclesiastica Historia, quos iussu Georgii XIII, Pontificis Maximi, Sigonius ante Baronium scripserat. Eos, diu quaesitos, tandem in promptuario Scientiarum omnium invenimus, in Vaticana scilicet Bibliotheca, unde per Summum Pontificem, Clementem XII, quem bono Ecclesia Catholica ac orbis universi divina providentia in eam sedem erexit, data est eorum copia, ut in publicum proferretur: Plura quidem de ea Historia dicenda nobis erunt opportuniore loco; sat enim in praesenti fuerit, eruditorum expectationem excitasse. Postremo, ut singulas hujus Tomi partes cognoscere distinctius possis, Elenchum submoedimus. 1) Caroli Sigonii Historiarum Bononiensium Libri sex, cum Notis Cl. Viri, Alexandri, Advocati, Macchiavelli, Bononiensis, J. U. D. Colleg. Publ. in Archigymnasio divini Juris Interpretis, Instituti Scientiarum Patriae Socii, &c. addito ejusdem Annotatoris Supplemento ab A. 1257 ad A. usque 1267. 2) Clarissimorum Virorum, Cardinalis S. Xisti, postea Pontif. Max. Gregorii XIII appellati, Cardinalis Sirleti, & Amalthei, in Historiam Bononiensem Caroli Sigonii Censuræ, cum ejusdem Sigonii Responsis, ac Correctionibus; omnia nunc primum luce donata. 3) Caroli Sigonii de Episcopis Bononiensibus Libri quinque, cum Notis Cl. Viri, Caroli Constantii Rabii, Bononiensis, Augustiniana Congregationis (ut vocant) Lombardiae Lectoris; additis suo loco nonnullorum Antistitum Vitæ, ab eodem Sigonio fusiori calamo exaratis, nempe Vita S. Petronii, a Sigonio

gentia conscripta, & primum edita in Officio, a *Gabrielo Palaotto*, S. R. E. Cardinali, restituta, deinde a *Laurentio Surio* in *Vitis Sanctorum* cum Hymnis, & Missa ipsius Sancti; omnia ex *Vita* ejusdem S. Episcopi, a Presbytero *Anonymo* Italice scripta, & luce donata Bononiæ A. 1721, desumpta. *Vita* altera B. *Nicolai Albergati*, a *Carolo Sigonio* conscripta, & a *F. Georgio Garnesolo*, Monacho Carthusiano, in Capita distincta, cum singulis eorum argumentis præfixis, atque Annotationibus illustrata, juxta editionem Col. Agrippinæ A. 1618. *Vita Laurentii Campegii*, S. R. E. Cardinalis, a *Carolo Sigonio* fusiori calamo scripta, & Bononiæ A. 1581 edita, ubi plura, ad Historiam Italicam illius temporis spectantia, & lectu digna, adsunt.

4) Continuatio Historiæ Episcoporum Bononiensium, a postremis annis *Gabrielis Palaotti*, S. R. E. Cardinalis, sub quo *Sigonius* vivere desit, usque ad Eminentiss. Præfulem, *Prosperum Lambertinum*, eandem Ecclesiam in præsens administrantem, facta a Cl. Viro, *Carolo Constantio Rabbio*, Augustinianæ Familiæ (ut vocant) Lombardiæ Lectore. 5) *Vitæ* BB. *Ludovici Morbioli*, & *Parisi*, civium Bononiensium, a Doctiss. Viro, *Carolo Sigonio*, scriptæ, rogante Amplissimo S. R. E. Cardinali, *Gabriele Palaotto*, Bononiensi Archi-Episcopo. Accessit altera fusior *Vita* ejusdem B. *Parisi*, ex Historiis Camaldulensibus collecta ab *Augustino Florentino*, cum prævio Commentario, & Notis Cl. Viri, *P. Danielis Papebrochii*, Soc. Jesu. 6) *Caroli Sigonii* Scholia, quibus *Titi Livii*, Patavini, Historiæ, & earum Epitome, partim emendantur, partim etiam explanantur; *Philippus Argelatus*, Bononiensis, recensuit. 7) Ad *Livianam* Chronologiam *Sigonii* Scholia, & *Josephi Maria Stampa*, C. R. S. in eandem Chronologiam & in eadem Scholia Annotationes. 8) *Caroli Sigonii* *Livianorum* Scholiorum aliquot Defensiones adversus *Glareanum* & *Robortellum*; *Josephus Maria Stampa* recensuit. 9) *Caroli Sigonii* de *Vita* & rebus gestis *P. Scipionis Emiliani* Liber, adjectis in fine, unde historia sumta sit, locis, cum prævia Dissertatione *Philippi Argelati*, Bononiensis. 10) *Caroli Sigonii* de *Vita* & rebus gestis *Andreae Doria*, Melphiz Principis,

cipis, Libri duo, quos *Philippus Argelatus*, Bononiensis, nonnullis Animadversionibus & Documentis, adhuc ineditis, ad eandem Historiam pertinentibus, illustravit.

Prodiit in Belgio, quod chartarum typorumque ratio suadet, libellus ita inscriptus: *Sapientia Hyperborealis, seu Specimina literaturæ Barbaro-Scythicæ, quam nostro tempore Viri quidam illuminatissimi voce ac scriptis certatim illustratum eunt; Auctore Alexandro Agricola; cum Notis Anonymi; edente Alexicaco Philomuso, qui & Praefationem adjecit.* A. 1733. 8, pl. 6. Satyra docta illa sane, & ab ingenio non mediocri, ut videtur, profecta, sed eadem mordacissima, qua perstringuntur Viri aliquot in Belgio viventes, quorum unus Dominicus perpeffiones *Diatribæ Etymologico-Philologico-Criticae*, alius *Senecam Tragicum*, *Terentium* alius, ipsum alius *Ciceronem*, cum Notis ediderunt: quorum commissa pariter & omissa, ea imprimis, quæ in legem Pediam peccata sunt, ex carminibus, apud nos vix cognitis, nunc serio, nunc per ironiam, nunc Latina puraque oratione, nunc ad obscurorum virorum exemplum efficta, nunc versu libero, nunc parodia, nunc soluta denique oratione, exagitantur. Ita sane exceperit, quisquis Autor est Satyræ, Viros, in quos strinxit calamum, uti nemo forte, qui eam legerit, arbitraturus sit in posterum, injuriam uni alterique illorum factam, qui ab his *Actis* nostris non ea, quæ expectaverant forte, præconia retulerunt: sed modestiam potius horum *Actorum* agniti sint ipsi, de quorum fama literaria hic laudatur, qua sibi satisfieri tum non patiebantur. Moderatius hic dici quædam potuisse, fatebitur forte ipse Autor; sed forte occinet nobis illud vulgare: *Aliter hæc sacra non constant.* Virtutis amabilissimæ admonere illum potest ignotus illi & exprobratus ob eam causam *Verburgio Bartholomæus Merula*, a quo editum *Ovidium* Venetiis A. 1516, fol. Amici alicujus nostri Bibliotheca servat; & quædam forte alia. Ingeniosum nobis videtur, quod in ipso titulo libelli pectipis, seu strigilem dici malis, imago, inter carduorum frutices posita, hæc adscripta verba habet: *Purgat & ornat.*

Certiores facimus Lectores nostros, his ipsis diebus prelo nostro exiisse Tomi I Supplementorum ad Nova Acta Eruditorum Sessiones I, II, & III.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calends Junii Anno MDCCXXXIV.

**MUSEUM FLORENTINUM, EXHIBENS
insigniora vetustatis Monumenta, quæ Florentiæ sunt &
cum Observationibus ANTONII FRANCISCI
GORII, Publici Historiarum Professoris.**

Tomus I & II.

Florentiæ, ex Typographia Mich. Nesteni & Franc. Moïcke,
1731 & 1732, fol. maj.

Tom. I Alph. 2 pl. 18, fig. zn. 100, Tom. II Alph. 2
pl. 9, fig. zn. 100.

Prestantissimi hujus Operis, Joanni Gastoni, Etruriæ Magno
Duci, dedicati, Autores Editoresque esse aliquot Florentinos
Equites, avito generis splendore nobilissimos, juvandisque opti-
mis artibus maxime deditos, ipse Cel. Antonius Franciscus Go-
rius in Præfatione, Tomo I præmissa, verbis luculentissimis fa-
tetur. Et, quemadmodum illi huic antiquitatum Syntagmati
titulum fecerunt *Museum Florentinum*, quod insigniora vete-
rum artificum opera, quæ in celebrioribus Florentinis Cime-
liothecis, ac præsertim in Mediceo Thesauro, asservantur, in
unum collecta exhibeat, & Observationibus illustrata, ita
Doctiss. Gorius totum hoc Musei Florentini Opus decem Volu-
minibus absolvere decrevit, ita tamen, ut singulis nullus assigna-
retur numerus, etsi unumquodque Volumen incisæ æri Ta-
bulis centum, vel etiam pluribus, ubi necesse erit, constabit. Primo
Volumini addixit Cel. Autor Gemmas antiquas, opificio & e-
ruditione insignes, Virorum illustrium & Deorum imagines

H h

exhi-

exhibentes, & in secundum Volumen conjecit gemmas item perinfignes, & quidem tum, quæ Sculptorum nomine, vel Græca vel Latina epigraphæ, ornatae sunt, tum, quæ religionis, pacis, & belli, studiæ veteremque Historiam & Mythologiam, illustrent. Volumina III magnorum signa, sive statuas, Deorum, Dearumque, & hominum illustrium, producet, quæ maximam partem eximia sunt veterum Sculptoram magni nominis opera. Volumen IV nunquam antea juris publici factas complectetur Cæsarum Augustorum, Augustarumque, & Virorum illustrium, protomas, ex quibus absoluta eorum effigies spirantesque vultus animo facilius concipi poterunt. Volumen V proferet aenea omnia Deorum, Dearumque, simulacra & sigilla elegantiora, compluribus symbolis peculiaribus ornata, aliisque hujus generis ex ætate sculpta opera. Volumina VI, VII & VIII selectiora & præstantiora deproment numismata, adhuc inedita, eaque inprimis, quæ in Mediceo Gazophylacio reperiuntur, servato ordine & magnitudinum forma. Tandem Volumen IX & X Pictorum, toto orbe celebriorum, qui se ipsi pinxerunt, artemque pingendi ad summum gloriæ fastigium evexerunt, iconas exhibebit. Desumentur hæc omnia non solum ex Mediceo Cimeliario, de cujus origine, progressu ac præstantia, paulo agit copiosius in Præfatione Tomi primi Cæli Gorus, verum etiam ex aliis dactyliotheis Florentinis, inter quas eminent *Strozii Forani Principis, Marchionum Riccardiorum, Niccolinorum Comitum ex Gherardesca, Nobilium Cerretanorum, Senatoris Philippi Bonarroti, Nobilium Gaddiorum, & Marchionis Guadagni. &c.* Atque hæc quidem generatim de Museo Florentino sufficiant. Accedimus nunc ad *Volumen I & II*, quæ jam ad manus sunt, propius.

Volumen I Tabulis æri incisæ absolvitur centum, quæ in quatuor sunt Classes digestæ, ut ordo, quoad fieri posset, observaretur. Classis I exhibet Tabulis XXIV imagines Imperatorum, Cæsarum, Augustorum, Augustarumque, & Virorum illustrium. Classis II profert imagines Regum, Reginarum, & Heroum, Tabulis XVI incisæ. Classis III Philosophorum, Ora-

torum,

torum, Poetarum, Musarumque, imagines, Tabulis XI expressas, continet. Classis denique IV imagines Deorum, Dearumque, Tabulis XLIX diligenter delineatas exponit, ex quibus magna omnino lux accedit Historiæ veterique gentium Mythologiæ, multique antiqui Auctores earundem gemmarum eruditione, quam continent, mire illustrantur.

Volumen II itidem Tabulas æri incisas habet centum, quæ iterum in quatuor Classes distributæ sunt, quarum I exhibet Tabulis XXIII antiquas Gemmas, nomine insignes Sculptorum, qui sunt *Agathopus, Allon, Amphoterus, Aspasmus, Aulus, Carpus, Cneus, Epitynchanus, Hyllus, Onesai, Pigmon, Plotarchus, Quintus Alexa, Scylax, Seleucus, Solon, Teucus*. Hæ sequuntur illæ Gemmæ, quæ præter aposphragisma incisas præferunt aliquot literas, vel Græcas, vel Latinas, vel etiam peregrinas, quæ ut plurimum nomen ejus viri, qui Gemmam annulo insertam gestavit, per compendium indicant, vel epigraphen boni ominis, vel occultas Notas continent, quibus pro amuleto ad avertendum fascinum usi fuerunt. Atque in his non paucæ etiam Gemmæ proferuntur, Diis donatæ, vel claris viris, vel athleticis victoribus in certaminibus, vel aurigis, qui palmam obtinuerant in Circensibus, præmio datæ, vel etiam ad amicos missæ in Saturnalibus, aut natali die, aut in nuptiis. Classis II Tabulis XXIX primum refert Gemmas, quæ a *Cel. Gudio Homericæ* dicuntur, quod res gestas heroum repræsentant, qui ab *Homero* laudantur, & Poetarum principem non illustrant magis, quam ab ipso illustrantur. Deinde comparent Deorum, Dearumque, imagines, ex quibus complures ad *Homeri* mentem procul dubio sculptas esse, arbitratur Autor. Classis III Tabulis XXXIV expressas Gemmas complectitur, quæ præsertim Romanam Historiam exornant. Unde Romæ primordia, Viri illustres, milites, sacrificia, ludi Circenses, Gymnici, Scenici, intelliguntur. Classis IV Tabulis XIV continet signa cœlestia & Gemmas symbolicas, quibus ethnicæ superstitionis cultores, vel fausti ominis causa, vel ad declarandum memorandumque horoscopum suum, vel pro amuletis, aut ludicris cælaturis, usi fuerunt.

Gemmarum, quæ in his *duobus Tomis* habentur, omnium antiquarum seriem, ordinem, & dispositionem, fecit *Sebastianus Blancius*, Præfectus Reg. Cæsararchii Magni Ducis Etruriz, qui in *Classibus*, modo recensitis, nihil sibi fecisse reliqui videtur adornandis & accurate disponendis. In subjecta singulis Gemmis tessera, ut ab Autore vocatur, primum annotatum est genus sculpturæ ejusdem Gemmæ. Nam, si anaglyphum est, *exsculptum* appellatur gemmæ opus, pervulgato sermone, *Cammeo*. Sin vero cavis ductibus incisum est, *insculptum* dicitur, hoc est, *in taglio cavo*, quibus Gemmis veteres ad obliuandum ut plurimum usi sunt. Deinde in eadem tessera notatur qualitas Gemmæ, utrum scilicet imago exsculpta, vel insculpta sit Chalcedonio, an Jaspidi, an Sardæ, an Achata, &c. Tum etiam per singulas notas apparet nomen Dactylithecæ, unde gemmæ singulæ productæ sunt. Subjecta denique linea ejusdem Gemmæ figuram, altitudinem nempe & latitudinem, indicat. Ubi vero linea deest, indicio id est, altitudinem iconis magnitudine & forma sua prototypam sculpturam æquare. Cum autem per loci brevitatem & angustiam commode fieri non posset, ut in eadem subjecta tessera prolata imago, cujusnam sit, & quid referat, describeretur; Observationes paulo copiosiores Doctiss. *Gorius*, statuit post Tabulas æri incisas, singulis Voluminibus rejectas, exhibere. In his Observationibus non solum judicium fert imaginum, sed & earum exhibet descriptionem, Virorumque illustrium mores ac res gestas ex Historiæ penu brevissimis describit. Singulis Tomis, quo Lectorum commoditati confuleretur, subjectus est Index rerum, quæ in antiquis Gemmis observantur.

JOANNIS LAUNOÏI, CONSTANTIENSIS,
Parisiensis Theologi, Socii Navarræi, Opera omnia, in
quinque Tomos & decem Volumina distributa

Tomus V Pars I & II.

Coloniz Allobrogum, sumtibus Fabri & Barrillot, Sociorum,
& Marci-Michaelis Bousquet & Sociorum, 1731, fol.

Alph. 16 pl. 8.

Inte-

Integer hic *Tomus quintus*, isque ultimus, Epistolis *Launoji* indicatus est, quæ una cum Præfatione *D. Guilielmi Saywell*, ex editione Cantabrigiensi, A. 1689 evulgata, hic exhibentur. De quibus igitur hoc minus dicendum nobis esse existimamus, quod jam copiosius de his ipsis Epistolis Cl. Editor egit in Præfatione satis longâ, huic Tomo præmissa. Scæpius hic discedit a *Launojo*, eumque notat. Sic eum non bene philosophatum ait in Epistola septima p. 60, quando non Capuensis modo Concilii, sed etiam Delegatum a Concilio judicum, auctoritatem Romani Pontificis auctoritate superiorem exhibitam, ac *Sirictum* respondentem tanquam privatum Theologum scripsit. Sic demiratur, *Launojum* suffragatum fuisse Decreto *Alexandri VII* ad Lovanienses, in quo inconcussa tutissimaque dicuntur *Augustini* dogmata, quippe qui sibi persuadet, nunquam *Launojo* probatam fuisse doctrinam de prædestinatione & gratia, quia causæ *Augustiniane* de componendis per Episcopos aut Concilia Ecclesiasticis negotiis favebat. Interim tamen operæ pretium nos facturos speramus, si quædam de iis *Launoji* Epistolis, quæ nunc primum editæ sunt, quæque in hujus *Tomii Parte secunda* leguntur, dixerimus. Prima Epistola e MSto Codice, quem Editori commodavit *R. P. de Latenay*, Carmelita, qui olim fuit a sacris Confessionibus Eminentissimi Cardinalis *d'Estrees*, exhibetur, in qua *Launojus* Tridentini Concilii utilitatem prædicat, collatis inter se Nicæna & Tridentina Synodis, ostendit, longe plura in Ecclesia commoda ex secunda, quam ex prima, evenisse, & *Marcum Antonium de Dominis*, & fratrem *Paulum*, acriter perstringit. Secunda, quæ ex eodem Codice MSto vulgatur, probat, tempore Concilii Constantiensis nullum fuisse indubitatum Papam, & ex Actis Concilii infertur, *Gregorium XII* notiozem fuisse Pontificem, quam *Joannem XXIII*, aut *Benedictum XIII*. Tertia e MSto Codice *S. Germani a Pratis* sistitur, qua *Launojus* investigat, quænam sit Facultatis Theologicæ Parisiensis sententia de contritione, confessione & satisfactione, variosque affert textus librorum, quos hæc Facultas approbavit, qui tamen in damnandis *P. Seguenotii* quibusdam

Pag. 9.

37.

777 seq.

783.

789.

- Pag. 806. propositionibus secum pugnant. Quarta, quæ ex Bibliotheca Ducis de Coislin, Episcopi Metensis, Regii Ordinis Commendatoris, reperta est, ad *Ludovicum Bailium*, Parisiensem Theologum, data est, qua contra hunc *Bailium*, qui ex *Innocentii III* quædam Epistola concluderat, a Pontifice vetitum esse, ne Scriptura in Gallicum idioma verteretur, demonstrat, ibi tantum edici, ne Laici prædicent, occulta conventicula faciant, & Sacerdotes reprehendant. Quinta ad *Nicolaum Nigrum*, Theologum Parisiensem, e Codice ipsius Antoris MSto, quem Editori Vir eruditus ea lege commodavit, ut nomen ejus non appellaretur, desumpta est. In ea *Launojus*, recensitis quibusdam Criticæ legibus, probare nititur, in duobus Tridentinæ Synodi Canonibus, ubi facultas constituendi impedimenta, matrimonium dirimentia, Ecclesiæ tribuitur, Ecclesiam sumendam esse non pro Ecclesiasticarum personarum cœtu, sed pro collectione fidelium, idque contendit, ut Christianis Principibus vindicet constituendorum impedimentorum, matrimonium dirimentium potestatem. Sexta, ex eodem MSto descripta, ad *Ludovicum Cusinum*, Numanorum Judicum Præsidem, data est, qua, variis allatis exemplis, ostenditur, Romanos Pontifices acrius tuitos esse *Theodosianam* legem de non jungendis matrimonio consobrinis, quam ipsi seculares Principes propugnant, varizque adduntur Observationes de quibusdam factis illustribus, ubi modo laudantur, modo vituperantur, Romani quidam Pontifices. Septima, ex eodem MSto Codice, demonstrat, secum pugnare *Bellarminum*, dum hinc affirmet, *Gregorium I* dispensasse cum Anglis circa matrimonia in gradibus prohibitis, & illinc fateatur, non posse Papam condere legem civilem, vel confirmare, vel infirmare leges Principum, cum non sit ipse Ecclesiæ princeps politicus. Octava, ad *Franciscum Bonum*, e Bibliotheca *Ludovici d' Aquin*, Forojulienensis primum, postea Sagienfis, Episcopi prodit, in qua *Launojus* ostendit, multa, quæ traduntur a Tridentina Synodo *Seff. XXIV Cap. I* de reformatione matrimonii, pertinere ad matrimonium, non quatenus Sacramentum, sed quatenus est contractus civilis. Nona, ex eadem Bibliotheca, ad *Hieronimum Sambonivium*,

num, probatur, *Clementem IV* in Diplomate, quo *Henrico*, Regis Navarræ fratri, dat vacationem gradus quarti consanguinitatis, pro sacris canonibus allegare, quæ non sint, nisi Edicta Principum, cum hæc re vera ad civilem magis, quam ad Ecclesiasticam, potestatem pertineant. Tomum hunc non solum, ut reliquos, Index rerum & verborum memorabilium claudit, sed accessit etiam Index locorum Scripturæ Sacræ, quæ in hisce duobus Epistolarum Voluminibus vel illustrantur & explicantur, vel rei notæ accommodantur.

HISTORIE VAN CORSICA &c.

h. e.

HISTORIA CORSICÆ, IN QUA SITUS ET indoles Insulæ hujus, ejusque incolarum, una cum variis status publici mutationibus, ac rebus, vel in Insula hac, vel occasione ejus, ab antiquis inde temporibus usque ad hæc nostra gestis, accurate describuntur.

Amstelodami, apud R. & J. Wetstenium & W. Smith, 1732, 8.
Alph. 1 pl. 10½.

De Corsica, Insula Italiæ notissima, non reperitur vulgo in doctorum hominum Bibliothecis, nisi *Philippi Cluverii*, de Sardinia & Corsica antiqua libellus, Italiæ ejus antiquæ subjunctus, sed & postea separatim excusus, & magnis quoque Corporibus Scriptorum Italiæ insertus, sed in quo præter Geographicam, qua de situ & ratione illius ex vetustis Scriptoribus exponitur, descriptionem, in qua hodiernam ejus faciem ægre agnoscas, frustra alia requiras. Rarius invenitur *Antonii Petri Filippini*, Archi-Diaconi Marianæ, (coloniz, quondam a Mario deductæ, cujus hodie non nisi rudera supersunt,) de rebus Corsorum Historia, qua, quæ *Joannes della Grossa*, *Petrus Antonius Monteggiani*, & *Marcus Antonius Ceccaldi*, memoriæ prodidere, novem libris in lucem protulit, quatuor addi-

additis, quibus filum narrationis eorum ad sua usque tempora produxit. Typis impressa est in Gallia, Turonii ad Rhodanum, A. 1594. Ex hac potissimum sua hausit *Anonymus*, cui librum hunc debemus, qui nec alios tamen, sive veteres, sive recentiores, Scriptores, qui, aliud agendo, res Corsorum attingere, neglexit, ut sitim civium suorum, Historiæ Corsorum, de quibus toties in tabulis novarum rerum publicis legerunt, penitus cognoscendæ cupidorum, levare posset.

Pag. 301.

457.

Tractationem suam ordiendam haud immerito duxit a brevi Insulæ totius descriptione, qua faciem ejus, regionumque & locorum omnium situm, naturam, commoda ac proventus, incolarum indolem, linguam atque ingenium, statum item Ecclesiasticum civilemque, generatim explicat. Mirum est, Chorographiam non stipasse eum mappa Geographica accuratiori, qualem in Præfatione haud immerito desiderat, & vel ex *Filippino*, de quo diximus, facili negotio peti posse agnoscit. Quod ad incolas attinet, inter cetera observat, lingua eos uti nec Græca, nec Latina, nec Itala, sed ex tribus his aliisque mixta, minime tamen infœcunda, aut significandis cum emphasi conceptionibus animi inepta. In ipsa Historia *Anonymi* nostri Corsorum vox *cala*, quod est, *occide*, reperitur, quæ cujus originis sit, vix satis patet. Eruditioni linguarumve externarum studio parum eos tribuere observat, ipsosque adeo ordinis Ecclesiastici viros tanta laborare imperitia, ut in monasteriis viginti quinque ac pluribus, quæ Insula alit, vix unum & alterum reperias qualicumque literarum tinctura imbutum. Ignorantiæ hujus filiam, superstitionem, tantam vulgo deprehendi, ut, cum divinationi in universum studeant magnopere, tum id genus illius, quæ ex intestinis pecorum abdita rimatur, etiamnum sectari nihil vereantur. Ceterum, si, quod *Anonymus* noster notat, Corsi hoc tempore, quo, Genuensium imperii pertæsi, novis rebus studuere, inter alia, quæ, ut arma ponerent, postularunt, petiere, ut Academia, de qua condenda jam superioribus temporibus agitari consilia cœperint, in Corsica conderetur, patet sane, erectiora iis non deesse ingenia, atque aliis longe causis, quam indoli eorum, deberi, qui vitio iis datur, li-
tera.

terarum doctrinaeque politioris neglectum. Sed, ut ignorantia Corforum excusari fortasse potest quodammodo, ita non æque ferenda in illis segnitie, rapacitas, perjuria, odia æterna, quæ exercent, atque ad feros posteros transmittunt, quam hæc ipsa videntur ex uno illo fonte ignorantie manare, qua, ut vidimus, laborant. Utcunque sit, fortitudinis iis laudem nemo abjudicaverit, quam & Doctiss. Autor iis in ipsa Historia relinquit, tametsi nullam ejus hoc loco mentionem putavit faciendam. Nam & Genuenses Corsica pro seminario, unde milites, quibus patriam tutarentur, desumerent, usos observat, & notum aliunde est, quam strenue Corsi non tantum in patria sua, sed & alibi conducti stipendiis, ut in Gallia, rem gesserint. Pag. 440.

Sed ad Historiam ipsam progredimur, ab antiquissimis inde temporibus usque ad hæc nostra laudabili studio contextam, & lacunis quidem suis non carentem, sed tamen lectu jucundam, & rerum varietate grata Lectorum animos distinentem. De primis Corsicæ incolis nil certi constat; coloniam eo quingentis sexaginta vel septuaginta ante Christum natum annis deduxere Phocenses, conditores urbis Alalix quondam, postea Alerix, sed, cum deprædationibus maritimis omnia infesta redderent, sedem rursus mutare coacti. Successere, qui eos solum vertere coegerunt, Hetrusci & Carthaginenses, maritimas Insulæ hujus partes sibi potissimum vindicantes, montana atque interiora incolis nativis obtinentibus. Carthaginenses, quos vicinos ferre non poterant, duce *L. Cornelio Scipione* aggressi Romani, Aleriam, atque alia quædam loca, quæ illi tenebant, sibi una cum Nicæa, Hetruscorum urbe, subjecerunt. Missis inde Roma *Tiberio Graccho*, *Spurio Carvilio*, aliisque, in Provinciam demum una cum Sardinia redacta est Corsica, quam & frustra Insulas has altero bello Punico sollicitantibus Carthaginensibus, missis Prætoribus rexere, seditione ac turbas, subinde ortas, mature comprimentes. Colonix inde novæ, Marianam atque Aleriam, autoribus Mario, unde & Marianæ nomen, & Sulla deductæ, pacatiora omnia reddidere, paruitque Corsica, sedes plerumque exulum Romanorum, atque inter

inter alios & *Seneca*, Philosophi, una cum Sardinia sub uno rectore Romanis, dum, *Constantino Magno* Imperii gubernacula tenente, Corsis peculiares dari cepissent, qui eam Insulam usque ad sextagesimum circiter annum post Christum natum Romano Imperio servarunt.

- Pag. 47. Floruit eo temporis intervallo apud Corsos Christiana religio, de cujus initio tamen & progressu altum in hoc libro silentium, dum *Lanza Ancisa*, præpotens Maurus, ex Hispania una cum *Halyo*, doctore Mahumedano, Corsicam ingressus, incolas non tantum in potestatem suam redegit, sed & Mahumedana imbuit superstitione, regioque titulo usus, regnum ad posteros transmisit, ex quibus quintus & postremus, *Nugulo*, tempora *Caroli M.* attigit. Eam partem Historiæ, quæ ducentos prope annos complectitur, vix leviter perstringit Autor, ad sequentia tempora progressus, quibus *Hugo Columna* & *Guido Savellus*, notissimi Romanorum, Corsicam Christianis Christianæque religioni, ejecto *Nugulo*, restituere, supremum ejus dominium Pontifici Romano, cui & decimam partem non tantum fructuum, sed & liberorum, Corsi aliquamdiu persolvere, asserentes. *Hugo Columna* ex iis Comes inde Sardinia salutari cœptus, qui exturbandis Saracenis & revocandæ postliminio Christianæ fidei triginta sex annos infumfit. Dignitatem eandem obtinuit filius, *Biancus*, rebus adversus *Nugulum*, de quo diximus, *Abdallam*que, filium ejus, prospere gestis inclytus, eamque ad posteros transmisit, ex quibus non nisi *Henricum* Autor brevissimis commemorat. Quo violenta morte extincto, turbisque inde coortis, Corsi a *Gregorio VI* auxilium petiere, a quo *Marchio Massa di Maremma* missus, quam non sine multo labore pacaverat, Insulam septem annis rexit. Sub filio imperium, recens partem, quod Insulam omnem complectebatur, ad angustos terminos redactum est, potioribus ejus partibus distractis, quas peculiares sibi domini vindicarunt: residua portiuncula *Marchionatus* titulo ad posteros utcunque pervenit. Inter hæc Genuenses, bellum cum Pisanis gerentes, Bonifacium, urbem maritimam freti, quod Sardiniam a Corsica dirimit, a *Bonifacio* quodam, navarcho
Pisano.

Pisanorum, conditam, astu cepere; insulani vero, perpetuis turbis exagitati, denuo ad sedem Romanam confugerunt, quæ, cum varios iis rectores misisset, Corsis parum probatos, denique pertzsa gentis, Corsicam, tanquam feudum Ecclesiæ Romanæ, Pisanis obtulit sub *Urbano II*, cujus Diploma ea de re Florentiæ hodie asservatur. Pisanis eam non integro Seculi spatio tenuere, cum insulani, atque ipse ille, qui Pisanorum nomine patriæ præerat, *Giudiceus della Rocca*, summam rerum Genuensibus, quibus Bonifacium ac tractus Vallensis parebat, detulerunt. Sed Pontifex Romanus, *Urbanus IV*, cui, quod tueri non poterant, jus suum in Corsicam pariter ac Sardiniam Pisanis reddiderant, utramque Insulam *Alphonso*, Regi Aragoniæ, feudi nomine concessit. Is, Sardinia potitus, Corsicam non æque vindicare sibi potuit, Genuensibus ibi sua tuentibus, qui inter turbas, subinde ortas, rem vario successu gessere. Ab Republica imperium ad privatos rediit, *Mabona* nomine notos, quorum quinque cum essent numero, *Leonellus Lomellinus* postea ex iis solus Comitatus dignitate Corsicæ præesse cœpit. Sed & alios ea tempestate Comites hæc Insula habuit, ut *Vincentellum Istriensem*, Arragoniæ Regis auspiciis & nomine Corsis imperitantem, *Simonem de la Mare*, *Paulum della Rocca*, *Giudiceum Istriensem*, qui dum turbas daret, ad obsequium Pontificis Romani, *Eugenii IV*, rediere Corfi, Genuenses dominos denuo agnoscere jussi a *Nicolao V*, sed vario nihilominus imperio districti. Quo statu rerum, ut olim *Mabona*, ita nunc *Mensariorum S. Georgii*, tum florentissimæ Societati, se suaque submiserunt, quæ cum ab A. 1453 usque ad 1562 Corsis, quos & Mediolanenses interea, post *Tomasinus Fregosus*, ac denique Galli, tota prope Insula capta, obnoxios habuere, utcumque imperitasset, dominationem postliminio sibi Republica vindicavit anno, quo diximus, eamque strenue defendit adversus *Sampieri*, filique, *Alphonso*, molitiones, usque ad A. 1560, quo *Alphonso* Corsica excessit, Gallis militaturus, inter quos virtus eum sua usque ad præfecti summi castrorum, quem *Marescallum* vocant, dignitatem e-

Pag. 63.

71, 77 seq.

87.

97.

102.

122.

134 seq.

137, 145.

154.

169, 176,

263.

384.

Pag. 435.

vexit. Quod dum memorat Autor noster, mirum est, reticuisse eum novissima illius fata, pœnas quippe perduellionis luituri haud dubie sub Rege, *Ludovico XIII*, nisi mors opportuna eum fortunæ ludibrio subtraxisset. Insequenti tempore, ab anno inde 1582 ad 1725, quid gestum in Corsica sit, frustra hic quæras; nihil enim accidit, quod Scriptoribus externis memoratu dignum magnopere videretur, quos unos hac ex parte consulere in tanta Historicorum domesticorum penuria Autor noster potuit. Quod ad recentissima tempora attinet, veretur ipse in Præfatione, ut, quæ de turbis, in Corsica ortis, ac postremo ope Cæsarianorum militum compositis, in medium attulit, Lectoribus per omnia satisfaciant. Potius existinat, in posterum certiora nos de iis rescituros: adhuc enim qui de iis memoriæ prodiderint, nec statum Insulæ, nec nomina locorum, mire quippe nonnunquam depravata, perspecta satis habuisse.

Johann Heinrichs von Falckenstein Nordgauische Alterthümer ꝛc.
h. e.

JO. HENR. FALCKENSTEINII ANTIQUITATES Nordgavienses, in quibus de primi Nordgaviensis Episcopatus, Aureatensis, originibus, & Episcopali successione, usque ad nostra tempora agitur.

Tomus I.

Francofurti & Lipsiæ, apud Jo. Georg. Lochnerum, 1733, fol. Alph. 3 pl. 15, cum fig. æn. pluribus textui inspersis, & Tabb. 10, & Mappa Geographica.

Qui nuper Codicem Diplomaticum Antiquitatum Nordgaviensium, cujus recensum in *Actis M. Nov. A. 1733 p. 439* instituimus, in lucem emisit Ill. *Falckensteinus*, idem nunc ad ipsas scribendas Antiquitates Nordgavienses, bonis avibus, accessit. Vere atque ex animo gratulamur Historiz studiosis honorificum illud, quod de præstabili Autoris doctrina

Arina tulit, testimonium æquus & peritus ingeniorum æsti-
 mator, Divus *Jo. Antonius*, Aureatensis Ecclesiæ Antistes. Is
 enim, cognitis exploratisque egregiis *Falckensteinii* dotibus,
 eum A. 1718, nihil tale cogitantem, inter Aulæ Consiliarios
 sponte sua recepit, amplissimis beneficiis auxit, & gravissimis
 negotiis adhibuit. Noster, cum, neminem quemquam Episco-
 patus Aureatensis historiam exposuisse, illaque, quæ vel *Phi-
 lippus*, undequadragesimus Aichstatiensis Ecclesiæ Præsul,
 de vita *S. Wilibaldi* literis consignaverat, vel *Bruschius* &
Gretserus in commentaria retulerant, ad justam Historiam mi-
 nime sufficere, animadverteret, ipse manus admovit operi lon-
 go atque difficili, nullo subsidiorum auxilio adjuvus. Sciagra-
 phiam igitur Operis universi confecit, eandemque centuræ
Jo. Antonii, cujus supra mentionem fecimus, tradidit. Annuit
 voluntati *Falckensteinii* Clementissimus Princeps, & ad perfi-
 ciendum utilissimum opus illum graviter sapienterque co-
 hortatus est. Verum in medio operis progressu vita exce-
 debat A. 1725 *Jo. Antonius*, & luctuosissima morte sua mirifi-
 ce perturbabat Autoris animum. Is nihilominus, cum lachry-
 marum satis dedisset piis Principis manibus, ipsa operis diffi-
 cultate alacrior factus, vehementissime in opere cœpto per-
 mansit, & pertinaci industria eo rem redegit, ut jam primam
 Operis Partem in manus eintorum, feliciter superatis difficul-
 tatibus, quæ ipsi objiciebantur, omnibus tradere potuerit.
 Capitibus LXV vitas Episcoporum accuratissime descripsit, &
 præcipua notatuque digniora eorundem fata exposuit. Pri-
 mus Episcopus fuit *S. Wilibaldus*. Is in Anglia, patre *Rich-
 ardo*, ineunte Seculo octavo natus, cum in tenera juventute
 morbo lethali correptus, omnisque longioris vitæ spes præci-
 sa esset, sanctæ crucis aspectu pristinae sanitati restitutus, Deo-
 que in tam ingentis beneficii memoriam a parentibus dicatus
 consecratusque fuit. Mox in monasterium Walthheimense ad
 capeffendum literarum cultum delatus, libris sacris evolven-
 dis se dedit, præcipue cœlestis vatis, *Davidis*, cantibus adeo de-
 lectatus fuit, ut omnes memoriter recitare valeret. Omnia
 præterea Christianæ pietatis opera diligentissime exercuit. Ob

- quæ singularia insignis vitæ sanctimoniz exempla Abbas Monachique in summo honore habuerunt eundem, & exquisita veneratione profecuti fuerunt. Ut itaque hisce illecebris sese subduceret, & in crucis schola se bene exerceret, molestum iter Romam suscepit, & patrem, *Richardum*, & *Wunibaldum*, fratrem, ut cum ipso in viam sese darent, gravissima oratione permovit. Sed, patre mortalium erepto rebus, & fratre, cum adversa valetudine conflante, Romæ relicto, cum paucis comitibus Hierosolymam contendit. Dura & minus secunda in hoc itinere fata expertus est. Saraceni, crudelissimi & insensissimi Christianorum hostes, Emessæ in iniquissimam servitutum abduxerunt illum, in qua pereundum fuisset ipsi, nisi Hispani mercatoris precibus adjutus, in libertatem redisset. Recepit se postea in monasterium, in monte Cassino situm, cujus Monachi *S. Bernbardi*, quam ante suum ex patria discessum assumerat, regulam sequebantur, & per integrum decennium & literarum studia excoluit, & per plurima virtutis experimenta in hoc monasterio edidit. Suasu Sacerdotis, Romam repetiit, ubi humaniter exceptus a Pontifice, *Gregorio III*, & ab illo in Germaniam ad *S. Bonifacium* missus fuit, ut in paganis ad puriora sacra convertendis salutarem operam ipsi navaret. A. 739 *Swiggero*, Comiti Hirschbergensi, persuasit, ut, volente & consentiente *Utilone*, Bajoariæ Duce, illam terræ partem, quæ hodie nomine Episcopatus Aureatensis venit, *S. Bonifacio* in redemptionem animæ traderet, quam *Wilibaldo* confestim cessit *Bonifacius*. Sed, cum via arboribus, frondibus & virgultis inclusa esset, funditus illas evertit, & monasterium ibi ædificavit. Undique ab omnibus Germaniæ angulis confluebant homines, qui, *Wilibaldina* fama excitati, non ita procul a monasterio domos extruebant, quorum diligentia civitas paulatim condebatur, quæ a succis quercubus Aichstadtii nomen accepit. Nondum eo tempore Clericus initiatus erat *Wilibaldus*. Quapropter ordines ipsi dedit *S. Bonifacius*, quo anno vero, res dubia & incerta est. Si conjecturis credimus, anno 740 eum ordines recepisse, & anno sequente Episcopum consecratum fuisse, verosimile videtur.

detur. Multum illius iudicio tribuit *S. Bonifacius*, & in conferendis beneficiis Ecclesiasticis, in iudiciis habendis, in templorum consecrationibus, & functionibus ceteris, ejus potissimum consilio operaque usus est. Inde invidendum illud privilegium ipsi concessit, ut, sede Moguntina vacante, vicem Archi-Episcopi gererent Episcopi Aichstadtenses, in celebratione Synodi aut Concilii a dextra Archi-Episcopi federent, & in absentia ejus Præsidis munere fungerentur. Tandem A. 786, uti probabile est, ad plures abiit *Wilibaldus*, quem postea in Sanctorum receperunt numerum Pontifices. Sequitur *Caput II*, quod de parentibus, fratribus, agnatis, cognatisque *Wilibaldinis Sectionibus* novem agit. In Sectione I *S. Richardus*, in II *S. Wunibaldus*, in III *S. Walburga*, in IV *S. Bonifacius*, in V *S. Deocharus*, in VI *S. Sola*, in VII *S. Sebal- dus*, in VIII *S. Stilla*, in IX ceteri Episcopatus Aureatensis Divi tutelares comparent. Oppido, dum hæc legimus, & facinora illa, quæ contra omnem fidem illis Aichstattensibus tutelaribus, quos pie, integre & illibate vitam transegisse facile credimus, Autor tribuit, attoniti miramur, in mentem veniunt verba, quibus *Mariana Lib. VI Rerum Hispanicarum Cap. VII Tom. I p. 211 edit. nov.* in ejusmodi insolitorum miraculorum fabricatores invehitur: *Quid inanius, quam fabulosis commentis velle Sanctorum Virorum laudes vitamque illustrare? Quid religionis sinceritati mendacio exitiarius?* Sed redeamus in viam. In reliquis quatuor & sexaginta Capitibus ceterorum Episcoporum vitam tradit Autor. Sequemur eundem, & si quid memoratu dignum perpetraverit unus ex Episcopis, in rem convertemus nostram. Post *Wilibaldum* ad gubernacula Aureatensis Ecclesiæ accessit *Gerochus, Aganus, Adalungus, Aluvus, Oskarius, Godeshalmus, Erchanboldus, Udafridus, Starchandus, Reginoldus*. Hic vir doctissimus, trium linguarum peritissimus, Musicus excellentissimus, & tribus *Ottonibus*, Imperatoribus, carissimus fuit, a quibus insignia Privilegia in Episcopatus sui emolumentum consecutus est. Vitam *S. Wilibaldi, Nicolai & Blasii*, nitidissime scriptam posteritati reliquit. Excipit *Reginoldum Megenzochus,*
Gun-

Pag. 14.

15.

16.

86.

- Pag. 102. *Gundakarus I, Waltherus, Heribertus*, qui, nobilis genere, nobilior moribus, egregie literatus fuit, & in pangendis versibus nullum parem suo tempore habuit. Exstant adhuc sex Hymni Ecclesiastici, mira carminis elegantia compositi. Successit *Gotsmannus, Gebhardus I*, qui incredibili fortunæ beneficio ipsam Pontificalem infulam impetravit, & *Victoris II* nomine adscito, per tres annos Ecclesiam Romanam gubernavit. *Henricus III*, Imperator, tanto amore illum ob raram in rebus Civilibus & Ecclesiasticis pertractandis dexteritatem complexus est, ut nullum arduum atque difficile negotium sine ejus arbitrio susciperet, & nulla nisi sola nominis Imperatorii prærogativa *Gebhardum* præcederet. Pontifex creatus, saluberrimas contra detestandum Simonix crimen, (res enim eo pervenerat, ut ipsa Pontificia dignitas venalis esset,) & bona Ecclesiastica alienantes, leges promulgavit. Concilium Florentiæ congregavit, & per plurima bona & jura, quæ nimia priorum Pontificum scordia sedi Romanæ erepta fuerant, sibi strenue postliminio quasi vindicavit. Venimus nunc ad *Gundackarum II*, qui Antecessorum vitam resque gestas literis consignavit, illorumque imagines depingendas, & in Ecclesia Capitulari Aureateni collocandas curavit. Humiliter & demisse de se sensit, seque miserum peccatorem & minimum fratrum *S. Wilibaldi* vocavit. Post hunc locum occupant *Udalricus I, Eberhardus I, Udalricus II, Gebhardus II, Burchardus*, homo simplex, negligens, ignavus, a *Conrado I*, Imperatore, Ecclesiæ per vim atque potentiam obtrusus, & ob scelerata facinora post quatuor annorum regimen Episcopali dignitate exutus, uno verbo, immanissimum & foedissimum Ecclesiæ Aureatenis monstrum, *Conradus I, Egilolphus*, 139. *Otto*, ad cujus laudem pertinet, quod singularem in ministerio Deo præstando zelum ostenderit, & primus & ultimus in Ecclesia fuerit, *Hertwicus, Fridericus I, Henricus I, Henricus II*, 148. *Henricus III, Fridericus II*. Sapientissimus hic Princeps præclaras in literis, figillatim in Juris prudentia, progressiones fecit. Jus Cancellariatus sedis Moguntinæ, & jus sedendi a dextra Archi-Episcopi, quod ipsi denegare audebant Ecclesiæ Hildesien-

MENSIS JUNII A. MDCXXXIV. 257

desiensis, Paderbornensis, & Wormatiensis, Episcopi inasculæ sibi asseruit, quod jus *Marquardo I A. 1323, & Friderico IV A. 1401*, ab Archi-Episcopis Moguntinis denuo confirmatum fuit. Sequitur *Henricus IV*, post cujus obitum Capitulum articulos quosdam constituit, quos novo Episcopo præscriberent, *Engelhardus, Hiltbrandus*, qui A. 1268 Synodum convocavit, in qua contra illos pronuntiavit, qui jus Advocatiæ in Episcopatu prætendebant exercebantque, *Reymbotus, Conradus I, Joannes I, Philippus*, Princeps solide doctus, qui non solum ingenti cum applausu verba ad populum ex suggestu fecit, Theologiam in monasterio suo docuit, verum etiam ad summos in Theologia honores, rem tunc temporis pæne inauditam, & miraculo comparandam, adspiravit. Sedem Episcopalem post illum tenuerunt *Gebhardus III, Fridericus III, Henricus V, Albertus I, Berchtoldus*. Prava & impia tunc consuetudo regnabat, ut, quando Clerici vita fungerentur, aut in lecto emortuali, morti vicini, decumberent, illi, qui aderant, illius res mobiles & bona, tanquam res derelictas, occuparent, ea quidem impudentia, ut ægroto etiam agentique animam Clerico lectos subtraherent, & vix tantundem relinquerent, ut honestæ sepulturæ tradi posset. Ortum debebat hæc nefaria consuetudo legibus sacris, quæ Clericos intestabiles reddiderant. Horum illicitis importunissimorum hæredipetarum artibus frenum injecit *Berchtoldus*, & singulare statutum A. 1364 condidit, ut Clerici liberam nullisque regionibus circumscriptam de rebus suis inter vivos & mortis causa per testamentum legata, fideicommissa, aut aliam quamcunque voluntatem, disponendi vim potestatemque in posterum haberent, illorumque voluntas rata, firmæ inviolataque esset, neque ullis juris subtilitatibus subverteretur. Accedimus ad *Rabnonem, sive Rabanum, Fridericum IV, Joannem II, Albertum II, Joannem* denique *III*, vivum spiransque absolutissimæ perfectissimæque virtutis exemplar. Ingenio excellentissimo, eloquentia incredibili, fuit. Juris utriusque Doctoris jura & privilegia merens obtinuit, & Decretorum canones studiose juventuti Viennæ, publico stipendio conductus, explicuit. Imperatoris, *Alberti*, Cancellarius fuit, & Imperatoris nomine

Pag. 175.

185.

152.

188.

171.

189.

203.

in Concilio Basileensi, stupentibus omnibus, peroravit. Omnia vigilantis Episcopi munia fideliter atque solícite explevit. Civium supplices querelas clementissime audivit. Erga pauperes & fortis acerbitate aliqua oppressos se vere munificum atque liberalem exhibuit, & neminem quemquam tristem a se dimisit. Si equo animi recreandi causa veheretur, & e longinquo aliquem ad se advolantem conspiceret, etiam in mediis imbribus nivibusque sistebat gradum, donec miseri ad eum accederent, quos amplo viatico adjutos benignissime recreabat. Parca tenuique mensa utebantur, &, quoties cibum sumeret, librum aliquem sacrum sibi prælegendum curabat. Voluptati ebrietatique deditos internecino odio prosequabatur. Veritatem adeo amabat, ut ea, quæ aliis promiserat, tam sancte servaret, ac si jurejurando confirmasset. Nunquam in tota vita vel jocum, vel mendacium, vel obscœnum verbum aliquod, dixit. Singulis binis annis Synodos diœcesanas habuit, in quibus ipse præsidebat, & Clericorum monita lubens volensque admisit. Judæos ex universo Episcopatu ejecit, severeque edixit, ne subditi ejus pecuniam, aut aliam quamlibet rem, a Judæis mutuo acciperent. Ludos, & omnem sumtum, & luxuriam, in conviviis graviter prohibuit. Ordinem processus judiciarii conficere in animum induxerat; sed mors tam egregia salutariaque consilia prævertit. Libros *de Comparatione vita activa & contemplativa, de Constantia ad virgines S. Walburgæ*, edidit; *Vitus* quoque *Ammerpachius* duo Epistolas ejus publici juris fecit. *Aneas Sylvius*, qui inter Pontifices Romanos sub *Pii II* nomine inclaruit, proluxa elegantique Epistola Episcopalem dignitatem ipsi gratulatus est, eidemque, antequam huic muneri præficeretur, librum *de Curialium miseriis* inscripsit. Per plurima Decreta Synodalia promulgavit, quorum unum de abrogatione abusu in Ecclesia, alterum de anniversaria confessione, salutares præceptiones continet. Progredimur ad *Wilhelmum, Gabrielem, Christophorum, Mauritium, Eberhardum II, Martinum*. Hic luculentum boni Pastoris elogium reportavit. Cum enim gravis pestilentia per urbem Aichstattensem incideret, domosque funeribus repletet, parochum, qui infectos adibat ipse

Pag. 205.

207.

227.

infe

infectus, sæpe ad se advocavit, & tum consilio, tum solatio, ipsi præsto fuit. Atque, cum Aulæ Proceres ipsum ab imminente periculo dehortarentur, ita illis respondit: se non mercenarium esse, sed cum suis & vivere, & mori, velle. Collegium *Wilbaldinum* ædificavit, & quinque Professoribus tredecimque Alumnis stipendia & alimenta assignavit. Primus hujus Collegii Præses fuit *Robertus Turnerus*, Vir multifaria doctrina clarum atque illustre nomen consecutus. Hoc Collegium, *Turneri* morte penitus collapsum, *Jo. Christophorus*, unde *Hexagesinus* Episcopus, restituit, & humaniores literas, Dialecticam, & Theologiam moralem, in eo doceri jussit, qui quoque Gymnasium instituit, & de necessariis sumtibus ipsi liberalissime prospexit. Claudunt Episcoporum Aureatenfium numerum *Casparus*, *Jo. Conradus*, *Jo. Christophorus*, *Marquardus II*, *Jo. Eucharis*, *Jo. Martinus*, *Jo. Antonius*, quem exquisitissimis selectissimisque elogiis ornat Autor, & qui ad hunc usque diem Ecclesiam Aureatensem regit, *Franciscus Ludovicus*. Ultimum Operis Caput de Pro-Episcopis Aureatenfibus breviter strictimque præcipit. Sed non sola hujus Operis dos est, ut vitas Episcoporum tradat, verum etiam singulas Synodos, Concilia, & res in Germania commemoratu dignas, recenset, ut facile unicuique pateat, quam vario vastæ & diffusæ lectionis apparatu accesserit Ill. Autor ad hoc Opus scribendum, & quam bene omnibus diligentis & accurati Historiarum Scriptoris partibus defunctus fuerit. In fine locupletissimi copiosissimique Indices comparent.

Pag. 231.

COMMENTARII ACADEMIÆ SCIENTIARUM
Imperialis Petropolitane. Tomus III,
ad Annum 1728.

Petropoli, typis Academiæ, 1732, 4 maj.

Alph. 2 pl. 13, Tabb. æn. 24.

In Classe Mathematica novam proponit *Hermannus* rationem deducendi regulam, jam passim traditam, pro centro oscillationis penduli cujusque compositi. Deducit autem eandem

dem ex natura motus gravium in arcibus circularibus, adeoque ex principiis maxime genuinis. Inventam regulam generalem, quæ eadem est cum *Hugeniana*, applicat ad oscillationes linearum curvarum, tam in planum, quam in latus, agitatarum, superficiarum atque solidorum, sed ita, ut in formulis generalibus subsistat, nec ad exempla descendat. Addit deinde nonnulla de centro oscillationis aquæ in siphone oscillantis, atque sic demonstrat, quæ absque demonstratione proposuerat *Joannes Bernoulli* in Tomo II Commentariorum, virium vivarum conservationem demonstraturus. Secundo loco comparent *Joannis Bernoulli* Meditationes de chordis vibrantibus, cum pondusculis æquali intervallo a se invicem distitis, ubi nimirum ex principio virium vivarum quæritur numerus vibrationum chordæ pro una oscillatione penduli datæ longitudinis. *Maierus* novam quandam proponit Arithmeticam figuratam. Considerat enim naturam serierum numericarum possibilium omnium, quæ eodem modo generantur, quo series numerorum figuratorum generari solent, ita, ut vulgo sic dicti numeri figurati sub istis, tanquam species sub genere, comprehendantur. Vocat autem series istas collectivæ. Sit series numerorum æqualium 3, 3, 3, 3, 3, &c. -- Assumatur numerus quicumque, veluti 5, continua additione terminorum primæ seriei formetur series 5, 8, 11, 14, 17, &c. -- erit series assumpta numerorum æqualium series primi ordinis, altera inde formata series secundi ordinis. Assumatur jam alius quicumque terminus primus 5, & continua additione, ut ante, formetur nova series 5, 13, 24, 38, 55, &c. -- initio factæ ab additione termini secundi seriei antecedentis ad primum assumptum; erit ea series tertii ordinis. Et hoc pacto progredi licet in infinitum. Natura illarum serierum explicata, earundem summationem docet: unde etiam summationes potentiarum, tanquam casus specialis, deducuntur. Ceterum, cum communis Arithmetica figurata sterilis sit, nec usum aliquem hætenus repererit; Noster novæ suæ Arithmeticæ usus non contemnendos docet. Etenim, si æquationes Algebraicæ contineant radices integris numeris æquales, ope serierum collectiva-

divarum eas detegi posse, monstrat: si vero fuerint numeri irrationales, eorum limites eorundem auxilio investigari posse, monet: sed, quoniam labor nimis molestus est, ab hoc usu explicando abstinet. Alterum illarum serierum usum in theorematibus universalibus adornandis ostendit, quando scilicet ex pluribus formulis specialibus universalis conficienda, numeris, qui quantitibus indefinitis adhærent, difficulter ad universalitatem revocandis. Tertium denique usum in interpolationibus accuratius faciendis monstrat. Usus secundum illustraturus, propositiones aliquot cyclometricas, partim novas, partim nova methodo elicatas, exhibet. Dat nimirum generale theorema chordarum pro arcibus multiplis & submultiplis. Ex hoc deducit æquationem generalem pro lateribus figurarum regularium. Tandem rectificationem circuli novam ex præjactis fundamentis colligit. Nimirum, si radius circuli fuerit r , & p denotet terminum quemlibet præcedentem, erit series

$$\text{pro peripheria circuli } 6r + \frac{1^2 p}{2 \cdot 3 \cdot 4} + \frac{3^2 p}{4 \cdot 5 \cdot 4} + \frac{5^2 p}{6 \cdot 7 \cdot 4} + \frac{7^2 r}{8 \cdot 9 \cdot 4} + \frac{9^2 p}{10 \cdot 11 \cdot 4} \text{ \&c.} \text{--}$$

Hæc series ita appropinquat, ut quilibet terminus numerum prodeuntem una nota augeat. E. g. si quinque termini summentur, & sit $r=1$; erit peripheria = 6.2830. *Daniel Bernoulli* methodum universalem proponit determinandi curvaturam fili, a potentiis, quamcunque legem inter se servantibus, extensi, atque ita promovit theoriam, qua olim catenaria, velaria, lintearia, elastica, aliarque curvæ, e-rutæ fuerunt. Cum *Jacobus Bernoulli* curvam laminæ elasticæ incurvatæ primus determinaret, eam gravitatis expertem supponebat. Nec aliam hypothesin assumsere, qui postea idem argumentum tractarunt. Sed in rerum natura non existunt nisi laminæ elasticæ graves. *Eulerus* itaque solvit Problema de invenienda curva, quam format lamina utcumque elastica, in singulis punctis a potentiis quibuscunque sollicitata. *Daniel Bernoulli*, cum Venetiis ageret, formulas quasdam universales pro summis numerorum integrorum inveniendis

communicaverat cum Nobili quodam Veneto, qui eas deinde cum aliis ipsius meditationibus sub titulo Exercitationum Mathematicarum ediderat, quemadmodum constat ex *Actis A. 1725 p. 117*. Ignorabat tunc temporis, series istas jam adhibitas fuisse a *Keplero*, ac deinde a *Dominico Cassini* imo eas a *Montmortio*, *Moiivreo*, *Goldbachio*, & *Nicolao Bernoulli*, patrueli suo, sub facie multo generaliore exhibitas, eaque ab ipsis præstita fuisse, quæ fieri posse, ipsemet tunc nondum putabat. Monitus itaque a patrueli suo, earum ope solvi problema sectionum angularium sine infinite parvis, aut seriebus indefinitis, argumentum ruminando incidit in nova theoremata, quæ sub titulo Observationum de seriebus, quæ formantur ex additione vel subtractione quacunque terminorum, se mutuo consequentium, exhibet. Usam doctrinæ monstrat in methodo nova inveniendi radices omnes cujuscunque æquationis affectæ, tam numericæ, quam algebraicæ. *Kraffius* curvas quasdam altioris generis considerat, quæ facile describi possunt. Prodeunt autem istæ curvæ eodem modo, quo sectiones conicæ motu continuo apud *Hospitalium* describuntur, si directricium loco sumantur lineæ curvæ pro lubitu. Nemo ignorat, viam brevissimam ab uno puncto ad alterum in plano esse lineam rectam; in superficie spherica esse circuli maximi arcum, jam olim demonstravit *Theodosius*. Cum ex literis *Joannis Bernoulli* intellexisset *Eulerus*, ipsum invenisse universalem æquationem, quæ ad lineam brevissimam determinandam cuique superficiæ accommodari possit; ipse quoque hoc Problema solvit, quamque reperit, solutionem *Actis* hisce inseri curavit. Idem novam proponit methodum innumerabiles æquationes differentiales secundi gradus reducendi ad æquationes differentiales primi gradus. Consistit ea in idonea substitutione quantitatum exponentialium pro indeterminatis. Hoc enim artificio eas reducit ad alias secundi gradus, in quibus, vel utraque, vel saltem alterutra, indeterminata deficit: quas deinde per methodos, Geometris jam exploratas, ad differentiales æquationes primi gradus reducere licet. *Leutmannus* explicat, quomodo theoria de pondere argenti cupro mixti investigando
ad

ad praxin deduci possit ope suæ bilancis, quam a loco inventionis *Petersburgicam* appellat, & in Tomo II Commentariorum descripsit. Singularibus exemplis praxin confirmat, monstrato usu in nummis argenteis examinandis, præsertim antiquis e Museo Imperatorio. Constat, tubos sclopotorum cochleis intus excavari, ut globus quoad directionem a recta parum deflectat, quoad vim corpus resistens fortius feriat. Ut finis obtineatur, necesse est, helices æquabili plane gyro tubo induci, gyrumque exacte parallelum servare. Docet itaque *Leutmannus*, quomodo sulci cochleati ad datam distantiam tubis sclopotorum recte inducantur. *Goldbachius* tandem de terminis generalibus serierum agit. Intelligit autem per terminum generalem seriei formulam, quæ per quantitatem quandam variabilem X , æqualem exponenti termini quæsitæ, exhibet ipsum terminum quæsitum seriei, ut, si terminus generalis sit $X^2 + X + 1$, & quæratür terminus decimus seriei, habebitur $100 + 10 + 1 =$ termino quæsitæ 111 . Usus ejus præcipuum esse monet in interpolandis serierum terminis, sive in exprimendis per seriem terminorum valoribus, qui exponenti cuivis non integro respondent.

In *Classe Physica* monstrum Casanense & Petropolitanum describit *Duvernoi*. Illud erat monocephalum bicorporeum. Caput duabus cervicibus insidebat, vultus versus humerum prospiciebat, duæ conspiciebantur auriculæ in situ ordinario, duæ in occipite, sed inutuo coalitæ & cæcæ, in medio ventre perfecta concretio pectorum apparebat, & in imo ventre confimilis junctio observabatur ad umbilicum usque. Hoc erat bicephalo-monocorporeum, in quo defectuum excessuumque admirabili permixtio oculos spectantium animumque haud parum afficiebat. Utrumque cultro Anatomico subjecit, & ad structuram internam spectantia annotavit, ex quibus haud obscure colligitur, monstra ista generata fuisse ex concretionem duorum foetuum in unum. *Bullfingerus* Dissertationem de Thermometris, eorumque emendatione conscripsit, quæ hic legitur. Id autem potissimum agit, ut ostendat, quomodo Thermometrum *Drebbelianum* ope barometri ad eum statum reducat,

TAB. VI
Fig. 6.

ducatur, quo calor hodiernus ad hesternum, vel alium quem-
cunque, referri potest, ut recta ad rectam. Jubet nimirum tu-
bum tenuem & phiala instructum $ABCD$ dividi in par-
tes capacitate æquales, & cum capacitate phialæ com-
paratas: quod quomodo fieri possit, in adjecta nota de-
clarat. Ex A in B esse debet aer, sed in Bb Mercurius,
in b per c usque ad D aer, cum atmosphæra communi-
cans. Jam, cum supponat, manente eodem impedimen-
to, volumina esse elateribus sensibilibus proportionalia, & elate-
rem augeri in ratione caloris; effectus dicto modo inter se com-
parabiles se reperisse confidit, ubi ope barometri effectum a
gravitate atmosphære pendentem separavit ab eo, qui a calo-
re proficiscitur. Ad calculum absque difficultate instituendum
demonstrat theorema, effectus caloris esse in ratione compo-
sita directa voluminum aeris & gravitatis atmosphære. Cum
thermometrum Autoris simul manometrum esse videatur;
hac data occasione monet, vulgaria manometra hoc laborare
defectu, quod lubricus sit transitus a densitate aeris conclusi
ad densitatem extremi. Existimat enim, aerem, vaporibus in-
quinatum, mutare densitatem, cum eadem maneat inclusi, ubi
in eodem statu barometrum & thermometrum vulgaria per-
sistunt, vaporibus trans vitrum non patente via. In Supple-
mento ostendit, quomodo idem instrumentum usui barome-
trico inservire possit, si Mercurius in situ tubuli horizontali
occupat spatium aliquot pollicum. *Daniel Bernoulli* Disser-
tationem suam de actione fluidorum in corpora solida & mo-
tu solidorum in fluidis continuat. Agit autem de motu cor-
porum horizontali in mediis resistentibus perfecte fluidis, &
generales quasdam de resistentia fluidorum commentationes
adjicit. *Mery* in Commentariis Academiæ Regiæ Scientia-
rum Parisinæ asserit, aerem sanguini, pulmones transeunti, mi-
sceri. *Bülffingerus* vero ex quibusdam experimentis, ope milis
pneumaticæ in pulmonibus a se factis, colligit, aeri in tracheam
ingressi, nullas in venam patere vias, neque illum sanguinez
pulmones transeunti massæ permisceri in bullulis; experimen-
ta vero *Meriana* admixtas habuisse bullulas ex accidente, quod
& in suis aliquibus factum. Idem *Bülffingerus* experimentis

con-

confirnat effectum caloria vel frigoris subitaneum in expansionem, vel contractionem vitrorum. Constat nimirum, si bulbula vitrea thermometri Florentini immergatur aquæ calidiori, primo instanti descendere in tubulo liquorem, & deinceps demum ascendere. Illud phænomenon ex aucta vitri capacitate deduci solet. Atque hanc causam genuinam tuetur experimentator. *Genelin* describit radios articulatos lapideos, quos in confiniis templi cujusdam Finnici prope pagum *Slowianka*, 29 leuc. Russ. Petropoli distantem, reperit. Illiusmodi radios quoque exhibet *Volkmannus* in Silesia subterranea, itidemque *Helwingius* in Lithographia Angerburgica. *Buxbaumius* docet, multos fungos propagari per radices, atque adeo esse plantas perennes. Idem describit periclymenum humile Norwegicum, & Observationes nonnullas circa quasdam plantas Ingricas communicat. Tandem Observationes quasdam Anatomicas excipiunt Disquisitiones Physicæ de Tubulis Capillaribus, a *Jacobo Jurino* ad Academiam transmissæ, ut ejusdem Commentariis infererentur. *Bülfingerus* nimirum, cum in Tomo secundo sententiam de hypothésibus, quibus adscensus spontaneus fluidorum in Tubulis Capillaribus explicatur, diceret; suam quoque de *Jurini*ana ferebat sententiam. *Jurinus* itaque suas eidem opponit exceptiones, ad quas in Notis adjectis respondet *Bülfingerus*. Inter Observationes Astronomicas primo loco occurrunt Observationes eclipsium Satellitum Jovis A. 1729, 1730 & 1731, a Cl. de *L'Isle* factæ opè telescopii Anglicani catadioptrici. Speculum ejus metallicum majus diametrum fere quinque cum dimidio digitorum habet, & focus quatuor pedibus, decem digitis pedis Paris. distat. Lens ocularis vitrea quoad focum quartam digiti partem non superat, ita, ut telescopium res objectas ducenties, & quod excurrit, augeat. Szpissime Jovi integram speculi majoris aperturam concessit & percepit, quod intimus Jovis satelles spatio quartæ partis unius minuti primi circiter prius emerferit in hoc telescopio, quam in alio communi 13 vel 15 pedum longitudine. Secus accidit in immersionibus, quas 15 minorum secundorum spatio & amplius tubo hoc reflectente prosequi poterat, cum in telescopiis ceteris eas videre non amplius posset. Si-

mile propemodum ipsi evenit in Observatione eclipses satellitis secundi; in tertio autem differentiam longe majorem adesse animadvertit. Frater ejusdem exhibet Observationes primi Satellitis Jovis, habitas Archangelopoli, ac inde deducit differentiam longitudinis inter Archangelopolin & Petropolin, octo graduum cum semisse, differentia horaria minimum existente 34 scrupulorum primorum. Idem ex altitudinibus meridianis solis atque fixerum determinat latitudines variorum locorum Imperii Ruthenici. Latitudines, quas determinat ex iteratis saepius Observationibus, sequenti laterculo inclusas videre licet.

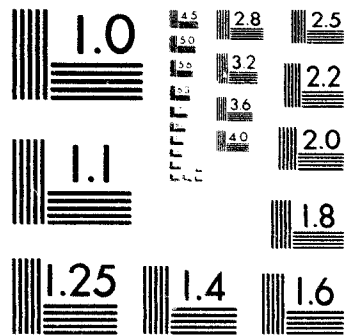
Nomina locorum:	Latitudo:	Nomina locorum:	Latitudo:
Archangelopolis	64° 34'	Soinma	64° 16'
Cola	68 54	Colmogorod	64 15
Kildunum	69 22	Olliouga	60 46
Candalax	67 10	Nova Totma	60 9
Koveda	66 43	Vologda	59 20
Kieritte	66 18	Caryapolium	61 29
Kiemi	64 58	Nova Ladoga	60 7

*MEDITATIONES THEORETICO-PRACTICÆ
de Furore Hemorrhoidum internarum, methodice con-
scripte a JUSTO ARNOLDO GULICH,
Medicinæ Doctore. Editio altera,
priori auctior.*

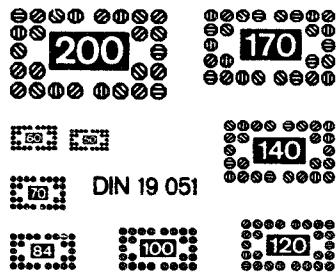
Lugduni Batavorum, apud Conradum Wishoff, 1733, 8 maj.
Plag. 14.

Quam olim in Academiâ Lugdunenfi inauguralem habuit Dissertationem Cl. Autor, eandem, inutata paulisper forma, quodammodo auctiorem, nunc denuo publicæ luci exponit. Neque nos dubitamus, gratum hoc Opusculum perque acceptum iis fore, qui Medicinam *Boerhaavianam* amant, veritatesque etiam medicas ex confirmatis principiis demonstra-
ri,

ri, & concatenata serie tradi, cupiunt. Non infelix enim Cl. Autoris in demonstrando argumento suo fuit periculum, quando methodum vere naturalem, quam vulgo Mathematicam vocant, consecratur, ita tamen, ut, præterminis externis, interiora tantum ejus methodi retinenda putarit. Qua de causa, cum sæpius, demonstrationis leges expleturus, ad prima cognitionis humanæ principia, Logicas nimirum & Ontologicas doctrinas, recurrere necesse habuerit, notiones atque propositiones *Wolfianas* semper in usum vocat, hujusque Philosophiæ præstantiam, atque in Medicina quoque, ad majorem certitudinem evehenda usum, novo exemplo ostendit. Quas vero ab aliis mutuatur experientias, propositionesque medicas, jam satis demonstratas, eas tantum non omnes Illustri debet *Barbaavio*, cujus etiam libros frequenter allegat. Et, quanquam, ne quid jam de medicationis ratione dicamus, in qua omnino non cum Autore peræque consentimus, adversus nonnulla ipsius demonstrationis momenta censor aliquantum acrior quædam moniturus esset, hæc tamen ipse prævidit satis, atque propterea ab idoneis atque sinceris rerum æstimatoribus veniam sibi pollicetur, quod rigori severæ demonstrationis non in omnibus exacte satisfecerit; quam, iniquus admodum esset, qui non ipsi impertiretur. Utinam vero plures ejus imitarentur diligentiam, eoque conjunctis viribus laborarent, quo Medicina, in salutem hominum nata, definitionibus vagis & non determinatis, experienciis dubiis, si non plane falsis, propositionibus incertis, nec demonstratis, parum præterea inter se cohærentibus, tandem aliquando liberaretur. Sed videamus argumentum ipsius libelli, *quinque Capitibus* circumscripti. *Primum* eorum historiam morbi sistit, omnia nimirum morbi nascentis perfectique symptomata, observationes in cadaveribus eo demortuorum, quæve salutaria in eo, & quæ exitiosa esse solent. Quorum omnium causas perquisiturus, methodo analytica procedit, secundum quam effectus, sive phænomena, assumuntur, ex quibus, cum aliis veritatibus, in subsidium vocatis, si phænomena sola non sufficerent, in causas horum effectuum inquiritur, ac proinde *Cap. 2.* quod *Ætiologicum*

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1734

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 B 4⁰

inferibatur, demonstraturus, quidnam sit illud, quod contineat rationem sufficientem, cuius phaenomena ad actum deducantur, cum haec sola non suffecerint, opus esse existimavit, ut principia adhuc alia in medium advocentur, definitiones nimirum, axiomata, experientiae indubitatae, propositionesque ab aliis jam demonstratae, eoque consilio varia ex Physica, Mathesi, Logica, Metaphysica, Philosophia etiam Morali, & Medicina, repetit, ex iisque, convenienter connexis, theoriam morbi explanat. Nemo, ut opinamur, rerum intelligens, id a nobis requireret, ut ex his, perpetuo nexu inter se colligatis, & strictius propositis, nonnulla excerpamus. Summa tamen omnium eo redit. Quando in subjectis strictioris corporis habitus, fluxus haemorrhoidalis internus instat, primum oritur in vasis aliqua obstructio, praecipue extremis arteriae haemorrhoidalis internae finibus. Quoniam, nata hac obstructione, praesentique renifu, vis cordis, sanguinem projiciens, statim major non fit, hinc eadem ab initio sensum minor, hinc systole & diastole arteriarum, atque pulsus etiam debilior redditur, vis vitae magis minuitur, atque, depressa ea, calor etiam decrescit, & extrema refrigescunt. Propter hanc refrigerationem sanguis arteriosus & venosus circa cor accumulatur; unde vis cordis, adeoque etiam vis vitae, antea jam depressa, magis adhuc minuitur. Inde pulsus arteriarum crebrius intermittit, debilitasque & gravitas magis perferenscitur; & quoniam pulsus arteriarum crebrius per totum corpus intermittit, inde aeger saepius tremorem sentit; & quoniam simul friget, frigus vero cum tremore junctum horripilationem absolvit, hinc horripilatione infestatur. Quoniam per congestiones sanguinis ad cor hoc ipsum ad crebriores motus irritatur, hinc pulsus deinceps celerior observatur, & in febrem incidit aegrotus. Cum vero hac ratione sanguis majori impetu ad arterias cerebri, minus resistentes, propulsetur, is liquidum nerveum in cerebro secretum per nervos cardiacos majori vi in cor urgendo, fortiorem cordis systolen, pulsumque majorem, debiliori succedentem, & vim vitae ante depressam sensum refusetat. Et, quoniam vis vitae resurgat, etiam frigori sensum

sim imminuto calor succedit, eandemque ob causam sanguis etiam celerius movetur, hincque vis vitæ magis adhuc augetur, atque ob hanc causam iterum celeritas sanguinis successive intenditur, tum in toto corpore, tum imprimis per vasa extremis arteriæ hæmorrhoidalis internæ sinibus obstructis vicina, hincque etiam calor tum in toto corpore, tum præcipue circa os sacrum & in ano augeri debet. Quoniam sanguis contra tubulos obstructos majore celeritate, hinc & majori impetu impingit, exinde in ano levis dolor, sive pruritus sentitur, & a perpetua hac irritatione tenesmus oritur, impetusque sanguinis, quo fertur ad hæc vasa obstructa, naturalem excedit, pulsusque pedetentim fit fortior & velocior. Inde intestinum rectum inflammari debet, & febricula abit in febrem inflammatoriam. Inflammatio enim Nostro appellatur obstructio canalis convergentis circa finem, cum impetu sanguinis arteriosi rubri in canalem obstructum, naturali majore. Et, quoniam rectum & colon ab una eademque arteria, nempe mesenterica inferiori, arterias suas recipiunt, inflammatio quoque per magnam coli partem proserpit. Quoniam in parte inflammata rubor est & pulsatio, hinc intestina dicta rubra sæpius post mortem comparuerunt, & pulsatio circa os sacrum percipi solet. Quia, quo magis in febribus inflammatoriis vis vitæ increfcit, sanguis ad subeundum coagulum proclivis, sive, ut Nostri verbis utar, compingibilis & concrefcibilis, eo viscosior evadit, patet ratio, quare sanguis, ejusque serum, in hoc morbi stadio eam indolem induat, ut e vena missum, duram, crassam, rigidamque pellem effingat. Quia pulsus in arteria durus est, in quam e corde sanguis inflammatorius magna vi evibratur, in hoc morbo pulsus major & fortior in durum tandem degenerat. Ob auctam quoque vim vitæ calor in toto corpore in æstum transit. Ob auctam vero sinul inflammationem circa os sacrum magis sentiri solet, ubi pruritus quoque in acutissimum fixum & ardentem dolorem mutatur. Quoniam vis vitæ assiduo augetur, hinc urina sensum parcior, acrior, rubicundior, foetidior, redditur, sitis etiam augetur. Ob inflammationem cavitas duorum intestinorum insigniter im-

nuitur. Et, quoniam ob eandem inflammationem secretio muci intestinalis impeditur, hinc excrementa exsiccantur & indurantur, alvus obstruitur, fecibusque & flatibus exitus præcluditur. Quia muscoli abdominis convelluntur, intestinum vero rectum fortiter constringitur, ut nec fecibus, nec flatibus, exitus pateat, contenta intestinorum, quæ a superioribus ad inferiora progredi debebant, jam ab imis versus summa retrogrado motu moventur, hinc borborygmi & tormina oriuntur, & tandem, ubi exitum superne non inveniunt, vomitus, ructusque. Ob auctum dolorem sitimque vigilæ perpetuæ affligunt. Cum ob tractum arteriolarum, membranæ tympani interservientium, circa centrum insertum dilatatio ab impetu sanguinis vi irruentis, circa centrum omnium maxime vigeat, consequens est, ut manubrio mallei, cum eodem centro arcte cohærenti, sub quavis arteriæ diastole tremor sonorus imprimatur, per reliqua auditus ossicula in scalam vestibuli, indeque ope chordularum in concentum harmonicum tensorum, ad sensorium commune deferendus. Et, quia systole atque diastole arteriarum in membrana tympani celeriter se invicem excipit, etiam compressioni aeris in tympano subita ejus expansio succedit. Sed, si aer compressus subito expanditur, iterum comprimitur, iterumque expanditur, motus ejusdem oritur tremulus, hic vero constituit sonum. Ergo in ægroto nostro sonus nascitur, qui per foramen rotundum in scalam tympani delatus, & cum priori, in scalam vestibuli delato, confusus, sensorio communi tinnientem fremitum offert. Ob crebriorem vomitum vertigo etiam accedit. Et, quia æger objecta videt in gyrum rotari, quæ immota quiescunt, & sonum audit, extra aures suas existentem, in eodem perceptiones generantur, quibus objecta externa non respondent, indeque judicia & ratiocinia necit, quæ objectis externis pariter non respondent. Hinc delirare dicitur. Quæ tamen causa, a vertigine & sonozurium repetita, an sufficiat generando delirio, nos quidem neutiquam videmus. *Caput III, semioticum, signa expromit, ex quibus morbus præsens cognoscitur, tum & futura ejus resolutio, gangræna, suppuratio, scirrhus, cancer & carcinoma,*
phre-

phrenitis & apoplexia, & ex his mors, prælagiri queat. *Caput IV*, Therapeuticum, tam contra obstructionem, quam contra auctum sanguinis impetum, pugnandum esse, præcipit. Hinc 1) impetum sanguinis ita moderari decet, ut naturalem non multum excedat, atque eundem. 2) infra naturalem minuere necesse est, ubi signa phrenitidis, vel apoplexiæ futuræ, vel jam præsentis, adliint; 3) si inflammatio adhuc est recens, expedit etiam, impetum sanguinis infra sanitatem subito deprimere. Et 4) Obstructio, & auctus sanguinis impetus simul tollantur, nec licet horum alterutrum tantum auferre, intacto altero. Quæ qua ratione perficienda esse putet, fusius persequitur. Totam autem medendi methodum ipse brevissime p. 187 contraxit, quæ, ipsius Autoris verbis repetita, hoc modo se habet: *Sumo agrum, qualem phenomenographia exhibet. Huic 1) ante omnia legitimo modo mittatur sanguis; tum 2) sedeat in aere humido & subfrigido reddito, quietus, & quamdiu fieri potest, erectus, artubus interca, si opus id fuerit, leviter ligatis; 3) ter de die sedeat per semihoram nudatis clunibus in sella, ad modum latrine perforata, cui suppositum est vas capaciusculum, ut vapor lata superficie exhalare queat, repletum decocto ex aqua & mollientibus parato, & cum subquadrupla aceti calidi portione mixto, cujus vapor exhalans ad nudatos clunes accedat, ut extremum intestini recti inflammatum successive laxetur, & inflammatione resoluta, minus constrictum eidem vapor, etiam ad reliquam partem inflammatam ad eundem ibi effectum præstandum accessum concedat; 4) si, sanguinem nimio impetu gaudere, ex signis nimis auctis deprehenditur, fiat eodem tempore pediluvium ex eodem decocto, cujus vapor simul accedat ad totum corpus nudatum, ut vasis laxatis per oscula venarum absorbentium in superficie epidermidis bibula, ipsi sanguini communicatus sanguinem viscosum diluat, & specificè graviori aquosorem substituat. Ut igitur omnis vapor corpori applicatus retineatur, corpus linteo cerato ita tegatur, ut corpus ægri cum sella, cui insidet, & utroque vase intra idem linteum bareat, nec extra illud, nisi caput, emineat, Attamen 5) idem vapor,*

vapor, vel ei similis, inspiratur, mediante infundibulo, clausis naribus in pulmones, ut vasa ibidem relaxet, & per radicular vena pulmonalis in cavas bronchiorum vesiculas patenter absorpta sanguini admisceatur; 6.) intermedio tempore utatur sacco, quamdiu possibile est, protracto, cibo, potu, utroque sepius, & pauca copia simul, ne magna quantitate assumpti, febrim augeant, sed parva sanguini admixti conubium ejus feliciter incant. Medicamenta vero propinentur ex iisdem, ut vasa laxentur, & sanguis viscosus diluatur & resolvatur. Symptomata, si qua urgent, particulariter curanda sunt. Atque horum compescendorum rationem Caput denique quintum, palliativum, indicat. Affectus animi igitur vel ratiocinando, vel animum ægroti divertendo, vel somno, per opiata prudenter excitato, sopiantur. Dolori occurritur per remedia diluentia, lubricantia, emollientia, evacuantia, præcipue balneum vaporis, aut cataplasma ex herbis emollientissimis in lacte coctis, cui infidet ægrotus, vel venæsectionem, vel opiata interna. Ad vomitum compescendum itidem opiata exhibeantur. Siti medetur omnis ea curandi ratio superius ex Autore adducta, inprimis potus, & balneum vaporis. Ad vigilias eadem remedia prosunt, quæ sitim extinguunt, dolorem mitigant, affectus animi sedant, vomitum compescunt, & impetum humorum a cerebro avertunt. Denique cautiones quasdam de recto opiatorum usu subnectit. De inflammatione autem, in suppurationem versa nihil Autor commemorat, quod de hæmorrhoidibus ferentibus tantum tractare instituit. Si vero hæmorrhœis ferens in suppuratam abiit, non amplius furit, adeoque ad hanc Commentationem non pertinet.

COMMERCIIUM LITERARIUM, AD REI MEDICÆ & Scientiæ Naturalis incrementum institutum, quo, quicquid novissime observatum, agitatum, scriptum, vel peractum est, succinctè dilucideque exponitur.

Norim.

Norimbergæ, sumtibus Societatis, 1731 & 1732, 4.

Alph. 3, Tabb. æn. 3.

Quamquam de utilissimi hujus Commercii consultationibus, & Semestri priori A. 1731, jam tum in his *Actis* nostris partim *Mense Januario*, partim *Decembri* ejusdem *Anni* nonnulla commemoravimus; non ingratum tamen Lectoribus fore putamus, si, cum reliquis, quæ per alterum Semestre, annumque proxime consecutum, prodierunt, prius etiam Semestre nova nunc opera recognoscatur. Tantum vero abest, ut, quæ olim de instituti hujus conditione & scopo, omnibusque, quæ ad intelligendas ejus rationes pertinent, quantum factis erat, retulimus, non sine tædio repetere nobis sit animus, ut potius, momenta quædam præstantiora ex eodem expromere, constitutum habeamus. Tria vero cumprimis inibi aguntur, ut cum nova, quæ ad res Medicas, Physicas, & Technicas, virosque iis scientiis cumprimis deditos, aliquo modo attinent, enarrentur, tum ejusdem argumenti Librorum & Dissertationum Academicarum conspectus & summa exhibeatur, denique variæ Observationes Medicæ & Physicæ afferantur. De illis nihil jam dicemus, quoniam plerorumque librorum mentio in his Commentariis nostris jam extat; neque etiam de istis, quoniam nunc novitatis gratiam exuisse videntur, & fortassis aliunde jam constant, neque in tanta etiam copia commode aliquis selectus habetur. Has itaque solas brevibus indicare operæ pretium erit. Anni itaque prioris digniores has notamus Observationes ex *Historia naturali*, de experimentis, quibus pulverem pyrophorum, alias phosphorum *Homburgi* dictum, eadem ratione ignescere, qua calx viva madefacta incalescit, luculenter evincitur *p. 213*, de mirabili fulminis effectum *p. 258*, de insolita erucarum ex luteo viridescentium multitudine *p. 265*, de duobus phænomenis lunaribus, hoc anno observatis, ut & de acus magneticæ declinatione, præsentis anno immutata, *p. 308 seq.* de adamantibus Westphalensibus, & terra bituminosa tractus Hanoverani, *p. 315*, de Halone Solis *p. 325*, de turffis *p. 348*, de aurora boreali *p. 353, 365, 386, 403*; ex *Botanica*,
M m de

de pseudoorchide & dracunculo palustris, five radice arnudinacea *Plinii*, p. 60; de aloë Africana caulescente perfoliata, glauca, & non spinosa, p. 91, de morfu ranæ *Dod.* & *Strat.* aquat. *Lugd.* p. 164, de Cereò peruviano in *Consult.* p. 14, & in *Commerc.* p. 202 & 393, de Androsace alpina minima p. 380, de Xeranthemo Valefiaco ff. clauso p. 395; ex Anatomia, de tegumento peculiari membranæ tympani fœtum p. 13, de ovario novo Nabothiano *ib.* de methodo præparata Anatomica in liquoribus asservandi p. 68, de tribus fœtibus leporinis extra uterum repertis, sine ulla connexionione membranarum, & funiculi umbilicalis vestigiis, p. 211, de nervorum quorundam situ, eorundemque mutuo nexu, p. 234, de anatome gemellorum, anteriori corporum parte concretorum, p. 337; e Physiologia, de experimento fortuito duplici, ortum pinguedinis & œdematis illustraturo, p. 35, de partu trigeminorum p. 117, de habitu castratorum p. 236, de graviditate putatitia p. 241, de fœmina per integrum lustrum adhuc gravida p. 316, de digestionem ventriculi succo quodam dissolvente absoluta p. 323; ex materia Medica, de olei Cajeput historia & viribus p. 3, de aquarum salubrium Heilsbronnensium effectu p. 99, de effectu medicinæ cujusdam antipodagricæ p. 172, 179, de *Dippelii* medicina lithonriptica p. 179, de sale amaro fontis, cui nomen est *Wilhelms Glücks-Brunnen*, alioque fonte vicino, p. 250, de usu sedativi liquoris antispastici & confortativi a *Carlis* inventi, & usu pilularum polychrestarum in pulveribus, pulvere antiquartanario *Mederi*, p. 257, de effectu Solani furiosi *S. Belladonna* p. 332, de effectibus herbæ Solani officinarum acinis nigricantibus in cibum incaute assumptæ p. 372, de *Mercurii dulcis* efficacia & usu p. 410; e Chymia, de oleo Talci vero p. 21, & animadversione in hanc Observationem p. 84, ejusque dilucidatione p. 273 & 387, de regulo antimonii medicinali compendiosissime parando p. 74, de monitis ad hanc Observationem p. 132, de reguli antimonii medicinalis, ejusque tincturæ, usu, p. 233, 306, de novo phosphoro *Morini* p. 242, 282, de usu tincturæ sulphuris, & de sulphure *Gmelini* p. 305, de tinctura antimonii ex tempore conficienda p. 322, de spiritu & sale ex anthropotero p. 324, de binis exemplis, transmutationis metallo-

MENSIS JUNII A. MDCXXXIV. 235

tallorum possibilitatem confirmantibus, p. 330, 348, de antihæctico
 poteri albissimo p. 355; ex Pathologia, de epilepsia morſu
 propagata, p. 29, de hæmorrhagia narium menſtrua, partu tan-
 dem emendata, p. 59, de polypo concreto in vena iliaca dextra,
 œdematis cauſa, p. 75, de carbonum exhalationibus noxiis p. 108,
 de morbo intricato, dolorificis ſymptomatibus complicato, cum
 hiſtoria ſectionis, a morte inſtitutz, p. 125, de foetu ſeptem men-
 ſium avtochire, p. 155, de cordis mala confirmatione in puella, fri-
 goris vehementia exſtincta, p. 188, de varicibus p. 196, de urina
 verminosa p. 211, de effectibus ſpiritus vini nimium aſſumpti, p. 218,
 de nimia abſtinentia ab omni alimento humido, durante gravidita-
 tate, p. 222, de rheumatismo brevi tempore ſublato, enatis puſtulis,
 ſero acri repletis, p. 245, de peculiari morbo epidemico Uffenhei-
 menſi, p. 265, de hæmorrhagia enormi dentium p. 266, de febribus
 pleuriticis, & intermittentibus epidemicis, p. 281, de utero oſſeata
 naturam adepto, item pilis repleto, p. 238, de ægro cataleptico-
 paralytico, ejuſque anatome, p. 330, de morſu canis rabidi p. 356,
 de anatome juvenis phthiſi exſtincti, & exemplo infelicis venæſe-
 ctionis, p. 366, de puero cataleptico ex vermibus, p. 385, de tremore
 peculiari totius corporis p. 395, de calculoſis concretionibus, per
 alvum excretis, p. 401; ex Therapia, de optimo & probatiſſimo
 præſervativo a lipothymiis, quæ a venæſectione oriri ſolent,
 p. 149, de cura aſthmatis peculiaris p. 347; ex Chirurgia, de ex-
 creſcentia ſquamoso carnoſa ex ulcere dyſenterico in inteſtino
 recto p. 28, de ulcere ſcirrhoſo in pudendis fœminæ cujuſdam
 feliciter curato p. 43, de miranda vulneratione a tormenti ma-
 nuarii improvifa exploſione p. 219, de foetu perfecto mortuo, in
 partu caput & brachium dextrum antevertente, p. 252, de cura vul-
 nerati per medium ſternum, & de ſectione cujuſdam fœminæ,
 quæ unica percuffione, ſuper coſtas recepta, illico exſpiravit, p.
 281, de fiſtulæ in collo curatione p. 305, de cura veſicæ urinarie in
 fundo vulneratæ p. 323, de polypo narium p. 355, de infelici even-
 tu curationis ſympatheticæ, in hernia ſcrotali tentatæ, p. 356.
 Itidem vero poſterioris Anni variz exſtant, eademque com-
 memorabiles, Obſervationes, & quidem ex Hiſtoria naturali, de
 tempeſtatibus ſingulorum menſium A. 1732, Autore *Doppel-*
maie-

maiere, ad finem cuiusvis mensis relatæ, de anatome & stru-
ctura vegetabilium p. 73 & 268, de frigore hiemis A. 1731 p. 137,
plantis sanguifugis p. 161, de corona lunari p. 185, de arboribus an-
nolis p. 211, de terræ motu Parmensi p. 226, de meteoro quodam p.
289, de ebore fossili vero p. 405, de teredine marina Belgica p. 409;
ex Botanica, de Aloe Americana Juceæ folio *Commelini* p. 65, de
Saxifraga Alpina habitu *Androsaces villosæ* p. 96, de Veronica Al-
pina Bugulæ facie, calice villoso, p. 300; ex Anatomia, de va-
riis rebus Anatomicis p. 259, de ovario novo Nabothiano p.
284; ex Physiologia, de puella recens nata, mensium fluori
obnoxia, p. 84, de partu gemellorum inæqualis perfectionis p. 123,
de fœtu vivo post alium mortuum quarto die excluso p. 165,
de dentibus renascentibus, & mensibus in vetulis, p. 211, de par-
tu gemellorum diverso tempore subsecuto p. 211 & 276, de her-
maphroditis p. 283, de quinquagenaria gemellas parturiente p. 307;
ex materia medica, de analepticis euphoris p. 50, de ambriæ gry-
fæ ortu p. 116, 293, de experimentis cum succo Belladonnæ p.
121, de antipodagricis & anthartriticis p. 133, de Antimonii crudi usu
interno p. 179, de Mercurii sublimati efficacia in movenda saliva-
tione p. 245, de antihydopicis p. 322; e Chymia, de oleo Talci
p. 35 & 370, de eodem oleo Anglic. p. 355, de tinctura antimonii
Schneideri p. 100, 307 & 315, de methodo præparandi sperma an-
timonii & turpethum minerale p. 115, de spiritu ardente ex lacte e-
quorum p. 162, de tinctura magnesiæ Opalinæ p. 178 & 195, de phos-
phoro p. 189, de tinctura coralliorum dulci p. 234, de eadem
perlata p. 20 & 370, de cadmia fossili p. 297, de salis communis diver-
sitate *ibid.* de ferro ex carbonibus fossilibus parando p. 298, de gy-
pso ex glacie Mariæ parando, & ad infusiones Anatomicas adhi-
bendo *ibid.* de vitriolo antepileptico *Stiffersi* p. 334, de menstruo
Beeriano & Agricolæ p. 372; ex Pathologia, de morbis epi-
demicis Coburgensibus & Norimbergensibus variis locis, de
ægroto ex colica & cephalalgia subito cæco factò, atque cu-
rato, p. 10, de febre epidemica quartana hyemis A. 1730 p. 29, de
sudore particulari, mediam abdominis regionem instar zonæ ad
palmæ latitudinem perfundente, p. 43, de morbis epidemicis Neo-
stadii ad Ayslum p. 52, de asthmatica ab aere frigido suffocata p.

63, de pinguedine in ventriculo a potu frigido congrumata p. 65, de exulceratione vesicæ urinaræ & uteri p. 69, de Vampyrismo p. 82, 139, 170, 219, 234, 250, 291, de fœtus monstrosi a placentæ uterina scirrhecentia præmatura exclusione, sive abortu, p. 155, de fluxu aquarum in gravidis p. 182, de febribus epidemicis Jenensibus p. 162 & 299, item Isenacensibus p. 193, de morbo quodam epidemico Uffenheimensi p. 204, de fœmina aquis suffocata p. 206, de sceletto fœtus viis insolitis excluso, & morbillis, Guelpherbyti epidemicæ grassantibus, p. 212, de febre purpurata epidemica Kauffbyriana p. 332, de acu incurvata ex improvise sine ullo inde secuto damno deglutita p. 228, de sectione in corpore Serenissimi Ducis Solisbaco Palatini instituta p. 276, de labio leporino p. 242, de nævis maternis, & gravidarum imaginationis vi, p. 298, de hæmorrhagiis vetularum ex neglecta venæsectione p. 324, de causa cæcitatæ fixæ, & periodicæ, ut & visus dimidiati, p. 333, de morte subita ex alapa inflictâ p. 340, de apoplexia febribus intermittentibus senum superveniente, & apoplexiis in genere, p. 345, de phthysicorum urina p. 346, de morte subitanea ex aperta per incisionem paronychia suppurata p. 347, de causa plicæ Polonicæ p. 363, de nephritide, morbo endemio Viennensi, & fistula renali, p. 364, de tremore totius corporis universali ex febre male curata p. 365, de morbo spasmodico & convulsivo cum deliriis & veterositate ex inordinato fluxu mensium p. 373, de calculo sublinguali p. 386, de causis epilepsiæ p. 416; ex Therapia, de scabiei humidæ curatione a potu Thee nimio impedita, p. 11, de cura lactea, & podagricis hæreditariis sinistre & dextræ tractatis, p. 28, de quartanarij incongrue tractati, morte p. 30, de damnis pellentium in partu difficili p. 78, de spontanea sanguinis ventilatione p. 137, de podagræ cura p. 244; ex Chirurgia, de horrenda & lethali calvarie fissura salvis ad sensum capitis integumentis p. 269, de sphacelo intestini coli per abscissionem curato p. 364. Ne vero plane αὐμβολοι hinc discedamus, nonnulla speciminis loco asferre placet. In prioris Anni Semestri primo p. 4, ex fide Viri cujusdam honesti, & in India Orientali per aliquot annos versati, de oleo Cajeputi refertur, derivari nomen ejus a *Kaie*, quod album, & *Pur*, quod lignum significet; desyllatio-

latione enim ex tali ligno elici; inventum autem esse Germani cujusdam, *Witnsoden* dicti, qui Concionator olim Aulicus Ducis Guelfherbytani, *Rudolphi Augusti*, fuerit, post hujus autem obitum, incertum, quo fato, ad Bataviam Indiæ delatus, sedem ibi constituerit, viri integerrimi, rerumque Physicarum & Chymicarum studiosissimi, quique cum viris eruditis per omnem Indiam atque Chinam commercium literarum frequentissimum colat. Quæ si ita se habent, refellitur vulgaris nostratum persuasio, quod ex semine oleum hoc fiat, quod alia etiam ex ratione improbable videtur. Oleum odorem præ se fert aromaticum fortem, fragrantem, initio gratum, pedetentim subterebinthinatum, tandem sabinæ digitis contritæ similem, quam diutissime durantem. Sapor aromaticus ad roris marini oleum quam proxime accedit, aut ad aromaticum camphoræ oleum, quod e radice cinamomi in India paratur. Limpidum est, & aliquantulum subflavescens, utique in vitro non omnino repleto, nec accurate obturato, diutius servatum. Ceterum sinceri ac genuini olei ea est virtus, ut a guttula unica, temporibus illita, morficatio in oculi cantho interiori lachrymarumque proventus oriatur. Insignes illas facultates, ab aliis jam collaudatas, utique in eo querendas esse asseruit, præterea in somno abigendo, ebrietate præcavenda, febribus pestilentialibus avertendis, lepra Indorum, Lazaryn appellata, que generi hominum, quod Mestices vocatur, propria est, percuranda, colica, hydrope, inultum collaudavit. Si secunda vice vomitu rejiciatur, rem ægroti conclamantem esse, Indi exillimant. Ex sua Collegarumque Observatione memorat *Cl. Gazius*, in convulsionibus capitis particularibus, epilepsia vehementiori a morfu canis rabidi, catalepsi, & externe in odontalgia serosa, mirificam virtutem exseruisse. Eodem in Semestri traditur Observatio *Cel. Schulzii* de regulo antimonii medicinali compendiosissime præparando. Scilicet antimonii partes quatuor, tenuissime pulverisatæ, misceantur, nitri optimi crystallini probe depurati, & in pulverem redacti, parti uni. Crucibulo frigido indita hæc mixtura, prunis imponatur. Mox, ubi medioerem calorem percensit, deslagrare incipiet. Sponte des-

deficiente deflagratione, crucibulum jam refrigeratum, frange, & exime materiam pumicis instar spongiosam, atro-rubentem, fragilem, ac levem, quæque tritura facili in pulvere in tenuissimum abit; ejus drachmam dimidiam & amplius sine ullo metu exhibere licet. Si vero, finita deflagratione, materiam igne fortiori ad fluorem urgeas & effundes, minus porosam, & regulo medicinali sine sale communi facta similem, nancisceris. Eodem Semestri p. 52 Cl. Trevin memorat, sibi, cum in ovarium Nabothianum inquireret, elegantissimum sulcorum ordinem duplicem in parte postica prædictæ cervicis in conspectum venisse, sic, ut interjecta per medium longitudinis parva quasi columella fulci frequenter in utroque latere oblique ascendere, prætereaque in sinu cujusvis plura ostiola, setam facile ad lineam circiter admittentia, apparerent. Atque hæc in omnibus, qui ad manus erant, uteris, in spirituosissimo liquore asservatis, apparebant. Anno autem 1732 p. 28, ita idem de his sulcis: Uterus cingaræ post diuturnam in spiritu frumenti rectificato macerationem denuo examinatus, tantum quidem expectationi satisfecit, quantum ad utrumque columellæ, sive eminentis lineæ longitudinalis, in parte postica cervicis sitæ, latus complures omnino sulcos nudo conspiciendos præbuerat oculo, ex transverso oblique ascendentes, sed qui profunditate pariter, ac longitudine sua, valde exigui erant, etsi ostiola ductuum excretoriorum copiosa satis paterent. Eodem tempore alius uterus vetulæ sexagenaria majoris eodem in loco, eademque directione, sed in ipso jam recenti statu, tractus sulcorum, ductuumque excretoriorum hiatus, quam clarissime ostentabat. Ipsa horum ductuum ratio ex Figuris, erit clarior, quibus autor eosdem illustravit, a nobis eam ob causam hic repetitis. Sed sufficiant hæc speciminis loco ex hoc Commercio, quod neminem legisse forsitan pœnitebit. Varia quidem varii circa hoc institutum monuerunt, quæ Autores ipsi in Præfationibus suis passim adducunt, atque ita respondent, ut vel locum iis relinquunt, vel modesta confutatione satisfaciunt. Ipsi etiam quam maxime exoptant, ut Viri docti atque experientes ad talia maxime conferenda moveantur, quæ praxi

Medicæ lucem clariorem subinde affundere queant; deinde ut in commemorandis chronicorum morborum casibus historia cujusque morbi cum symptomatibus diligentissime conscribatur, utilesque adjungantur indicationes & remedia, atque ea omnia enumerentur, quæ ad cognoscendum morbum ratio & experientia tribuere valeant; ut vero eadem hæc & alii Medici præsent, eodemque in casu, quid sentiant, quidve consilii habeant, quidve curationis instituendum putent, aperiant, & ad usus omnia publicos accommodent; tertio ut Medicina & Historia naturalis Observationibus illustretur solidis atque utilibus, sive planè novis, sive olim jam cognitis, at obsoletis, aut perperam descriptis, nunc vero correctis; ut nimirum, præter rariora illa, Observationes etiam recensentur frequentiori experientia confirmatæ, & sua se utilitate commendantes, & in aphorismos, vel monita generalia, facile mutandæ. Et, quoniam eorum, quæ mittuntur, numerus quotidie augetur, decretum est, si ita placeat Lectoribus, per singula Trimestria, vel Semestria, vel quotannis, Supplementorum Tomum addere. Ita in paginis per hebdomadem evulgandis unice, ceteris omissis, nova propria exhibebuntur; relationes variaz, utiles quidem per se, verum aliis, plus necessariis, locum præcipientes, vitæque curricula, Tabulæ Meteorologicæ, Observationes fusiores, recensiones Diariorum, in Supplementa rejiciuntur, simulque etiam tales librorum recensiones expromuntur quæ alias intermittendæ fuerant; nec minus etiam, quæ ad illustrandam supplendamque Medicinæ & Physicæ Historiam cujuslibet anni post longum temporis intervallum ad notitiam ipsorum venient, hac ratione repetentur; ac denique spatium supererit, pluribus Diariis & novis literariis copiosius recensendis, ut ita minori temporis, sumptuum, & laboris, impendio, quicquid ad rem Medicam & Naturalem pertinet, simul intelligatur, quare si ejus causa integræ Ephemerides pervolvendæ essent. Quod quidem consilium æquis Lectoribus maxime probatum iri, plane non dubitamus.

Explicatio Figurarum:

TAB. VI Fig. 1 exhibet iconem uteri mulieris in vegeta adhuc ætate consuturæ, antica sua parte longitudinaliter dissecti, atque in
reccu-

recenti suo statu considerati, utpote in quo absterfo muco copioso, hic obvio, præter exiguas rimulas, nullæ profus conspiciebantur excavationes. In ipsa tamen substantia dissecta hinc inde occurrebant corpuscula globosa solida varix magnitudinis, *aa* glandulis persimilia.

Fig. 2 uterum pari modo dissectum, sed aliquandiu jam spiritui frumenti rectificato commissum, fistit, qui columellam *bb* & fulcos *cc* eleganti manifestant ordine. TAB. VI
Fig. 2.

Fig. 3 alium uterum, eadem ratione præparatum, refert, in quo non solum columella & sulci, verum etiam ductuum ostiola, omnium optime discerni queunt. Fig. 3.

Angenehme, curieuse und nützliche Nachrichten von Physikal- und Medicinischen, auch dahin gehöri gen Kunst- und Literatur-Geschichten, ic.

i. b. d.

h. e.

MISCELLANEORUM PHYSICO - MEDICO - MATHEMATICORUM, editorum a D. ANDREA ELIA BÜCHNERO, Instit. Med. P.P. Facult. Med. Assessore, & S. R. I. Med. Nat. Curios. Collega, integer

Annus 1729.

Erffordix, apud Carol. Frid. Jungnicol, 1733, 4.

Alph. 4 pl. 8, Tabb. zn. 2.

Cel. Büchnerus, cui collatum ex merito, post B. Etmülleri nostri obitum, Actorum Nat. Cur. directorium gratulamur, in his quoque Miscellaneis Physico - Medico - Mathematicis colligendis edendisque strenue pergit, ex quibus, ad A. 1729 spectantibus, aliqua, more nobis recepto, specimina repetere visum est. Inter Observationes Meteorologicas, præter consuetam Diaria, tempestatum mutationes indicantia, præ ceteris eminent Observationes Barometricæ, in monte *S. Gothardi*, supremo Europæ apice, institutz, a Cel. *Scheuchzero* communicata, & cum iis, quas Tiguri fecit, per totum annum collatz; cumque mons hic limitaneus regionum cis, & trans, Alpinarum, imò & ventorum, ac tempestatum, dici mereatur, experimenta, pro

Nu

vera

NOVA ACTA ERUDITORUM

vera ejus altitudine determinanda ab eodem suscepta, p. 46 recensentur. Ab eodem Cel. Viro communicata legitur p. 43 relatio horrendi terræ motus, in Helvetia Mense Januario contingentis: neque minorem attentionem meretur p. 479 descriptio tempestatis, Trecentæ in Italia Mense Augusto obortæ, ubi, post fulgura grandinæque insigni copia cælo delapsam, fumus terra elevatus, atque sub specie ignis volantis per regiones adjacentes dispersus, omnia obvia partim evertit, partim incendio vastavit. Quicquid mutationis in cælo contigit, ex acutissimorum Astronomorum Observationibus hic relatum legitur, quorum eclipsis lunæ totalis p. 103 & 501, eclipses Satellitum Jovis p. 368, parrhelia p. 201 & 435, corona lunaris p. 101, paraselinæ p. 102, iris noctu visa p. 301, conjunctio Jovis & Martis p. 508, spectant. Cumque his temporibus phænomenon illud, quod auroræ borealis nomine insignitur, frequentius, quam olim, apparuerit, occasione insignis illius, quod d. 16 Nov. conspectum est, *Christfriedi Kirchii*, Astronomi Berolinensis, *Jo. Frid. Weidleri*, Prof. Mathem. Witteb. *Jo. Gottlieb Krausii*, Prof. Histor. Witteb. aliorumque Astronomorum celeberrimorum, accuratæ non solum relationes, sed & doctæ de hujus phænomeni causis disquisitiones, integræ adductæ sunt. Frigus hoc anno insigne variæ testantur undique concurrentes querelæ, hancque hiemem illo, qui A. 1709 frigore omnia adurebat, nihil mitiorem fuisse, Observationes, thermometro utroque anno a Cl. *Jo. Adamo Kulmo* Dantisci factæ, atque hic uno conspectu exhibitæ, comprobant: unde non mirandum, inter morbos, a tempestatis injuriis ortos, varios a frigoris noxa, uti febres catarrhales inflammatorias p. 37, hæmorrhagarum anomalias p. 152, similesque, inductos commemorari. Frigore inde remittente, glacieque ac nive copiosa liquidis fluviorum inundationes multis locis novas dedisse turbas, p. 253 legimus. Inde, precedente æstate, magna cicadarum caterva Silesiam peragravit, ut patet ex p. 441. Multæ quoque erucæ, similiaque insecta magnam, agris arboribusque passim noxam intulerunt, quorum tota familia, tempus modusque generationis, varius color & figura, accurate annotata, p. 624 recensentur. In Botanicis attendenda relatio de diversis arboribus exoticis san-

fanguinem draconis officinarum exhibentibus, occasione draconis arboris, Viennæ in Celsissimi Principis *Eugenii* horto florentis, composita p. 445, nec non curiosa Observatio de plantis meteorophytis, quæ tempeffates nunc totius anni, nunc dierum proxime infequentium, certis signis indicare perhibentur p. 562. Inprimis vero notabilis visus est naturæ lusus in regno minerali, cujus p. 369 mentio injicitur, de silice, formam cranii humani exacte referente, ita, ut futuræ etiam & foramina, in illis conspicua, hic appareant, cujus propterea ectypium Lectoribus nostris exhibere operæ pretium duximus. Fig. IV monstrat ossa cranii a latere dextro. A os frontis, B os bregmatis, C os occipitis, D processus mammillaris, E os temporis a naturali situ aberrans, F futura coronalis, G sagittalis, H Lambdoidea, I squamosa, K foramen in orbitæ medio, per quod nervus opticus exit, L introitus meatus auditorii, M orbita oculi, N ossis jugalis pars, O os nasi, P sinus pro articulatione maxillæ inferioris, Q os quarti paris maxillæ superioris quasi mutilatæ. Fig. V exhibet cranium vertici incumbens. A os occipitis, B foramen, per quod medulla oblongata cedit in spinalem, C pars inferior ossis temporum, D os basilare, EE os jugale, quod deficit usque ad lineam utrinque ductam, F processus mammillaris, GG foramen pro sinu laterali duræ meningis, HH sinus ossis temporum pro articulatione maxillæ inferioris, II foramen, per quod arteria carotis intrat specum osseum. Observationum Medico-practicarum magna copia singulis Mensibus exhibetur. Præter enim morbos epidemicos, ab aere derivandos, variis in locis annotatos, casus etiam singulares recensentur rariores, p. 53 de mania periodica cum epilepsia & vomitu, p. 58 de carcinomate oculi sectione curato, p. 176 de sudore cadaveris, ejusque causis, p. 316 de mola glandulosa membranacea, p. 486 de morbis, ex terrore ortis, p. 512 de vera tabe dorsali a nimia venere; variz etiam sectiones nunc foetuum monstrorum p. 116 & 773, nunc morbis defunctorum, ut pleuriticis p. 49, morte subita exstincti p. 775, inseruntur.

TAB. VI
Fig. 4.

Fig. 5

tur. Ut alia nunc silentio prætereamus, quæ Lectoribus non minus jucunda ac utilia fore speramus.

JOANNIS LAURENTII MOSHEMII DISSERTATIONUM SACRARUM SYNTAGMA.

Lipsiæ & Gorlitzii, apud March, 4, 1733.

Alph. 4 pl. 16.

- Cum multæ eruditorum Virorum Dissertationes, variis temporibus scriptæ, peculiaribus Voluminibus comprehensæ fuerint, præsentium quoque Collectio inter eas merito locum habet, quia non celeberrimo solum S. R. Autoris nomine, ac singulari doctrina, se commendant, sed & multis modis emendatæ, nec paucis accessionibus locupletatæ & illustratæ, præcedunt. Harum *prima tres* Theologum non contentiosum sistunt, quæ de prudentia in controversiis Theologicis adhibenda, egregias omnino Observationes, circa phrasas & locutiones, circa methodum, ac disputandi rationem, circa hæresin, & errores aliis imputandos, complectuntur. *Quarta* magni momenti argumentum, prolixè & selecto cum eruditionis apparatu pertractat, nempe de eo, quod justum est circa sacrorum librorum ex profanis Scriptoribus interpretationem & emendationem, cui, præter Supplementa, in nova hac editione Vindicæ contra malevolos Censores adjectæ sunt. *Quinta* recentioris Sociniani, *Artemonii*, seu *Samuelis Crellii*, opinio de raptu Christi in cælos refellitur, ac in ea varia, tam ad vitam & scripta hujus Adversarii, quam dogmata ipsius, pertinentia, adduntur ac confirmantur. *Sexta*, de pœnis Hæreticorum, nec ex S. Literis, nec sana ratione, nec antiquis doctoribus, probandis, contra *Stephanum Javorskium*, Archiepiscopum Rezanensem & Muromiensem, inclytum inter Ruthenos virum, gravibus ac ponderosis argumentis agit. *Septima*, de vi argumenti, quod a tuto ducitur, in controversiis sacris, doctè & ingeniosè disquiri, idque nihil in hominis intelligentiam, plus voluntatem magis commovendam, ad accuratius examen religionis instituendum, posse asseritur. His Dissertationibus S. Rev. Autoris venusta Oratio, de Christo Theo-

Theologo unice imitando, cum munus Theologiam publice docendi susciperet, recitata, subjungitur, & finis, per disceptationes *Kingii & Moylii*, de legione Fulminatrice, Latine versas, ac Notis stipatas, imponitur. Optamus autem, ut *secunda* ejus Dissertationum Ecclesiasticarum *Pars* lucem adspiciat, qua fusius de controverso admodum hoc miraculo, & ad Christianam religionem firmandam idoneo, commentabitur.

Pag. 624
891,

Kürze Einleitung zur Wappen-Kunst, &c.
h. e.

BREVIS INTRODUCTIO AD HERALDICAM
scientiam, & modum insignia Familiarum Illustrium interpretandi, qua exemplis perspicuis illustrantur omnia, tribusque idiomatibus, vernaculo, Gallico, & Latino, explanantur.

Petropoli, apud Casaream Academiam Scientiarum, 1731, 4.
Plag. 16½, cum Tabb. æn. 37.

Liber hic, Augustissimi *Petri II*, dum viveret, usibus, quemadmodum ex Dedicatione ad Illustriss. Comitem, *Ernest. Jo. Bironium*, supremum Cubicularium Magnæ Imperatricis Russorum, Ordinumque *Andrææ, albæ Aquilæ, & Alexandri*, Equitem, præmissa, patet, destinatus, præcepta Heraldices scientiæ generalia complectitur, quæ insignibus rite cognoscendis interpretandisque viam sternunt. Divisus est in *duas Partes*, quarum *prior* undecim, *posterior* duodecim Capitibus constat, tametsi illa una serie omnia connumerantur. Inferendæ suis locis accedunt Tabulæ triginta septem æneæ, quibus uno se obtutu sistit, quod sine plurimis verborum ambagibus describi non potest. Laborem hunc perutilem summa perspicuitas commendat, quæ tanta est, ut tirones etiam, nulla hujus artis notitia imbuti adhuc, præcepta ejus nullo inde negotio haurire possint. Profectiores, præter concinnam, quæ erotematica est, methodum, allicient ad evolvendam hanc Introductionem notæ, quæstionibus subjectæ, quibus fusius nonnulla

& curatus Autor Consultissimus, Jo. Simon Beckenstein, J. U. D. persequitur.

NOVA LITERARIA.

Amstelodami in officina J. Wetstenii & Guil. Smith, nec non Janssonio-Waesbergiorum, primi subsellii librariorum, Opus paratur, omni ex parte illustre & magnificentum, rerumque naturalium divitiis instructissimum, de quo satis sit dixisse, simile in hoc doctrinarum genere, sive corticem, sive nucleum spectes, nihil unquam prodiisse. Ejus eni rubrum: *Locupletissimi rerum naturalium Thesauri accurata Descriptio, & Iconibus artificiosissimis Expressio, per universam Physicæ Historiam; Opus, cui, in hoc rerum genere nullum par existit. Ex toto terrarum orbe collegit, digessit, descripsit, & depingendum curavit Albertus Seba, Erzela-Oostfrisus, Academia Cæsareæ Leopoldino-Carolina Naturæ Curiosorum Collega, Xenocrates didtus, Societatis Regiæ Anglicanæ, & Instituti Bononiensis, Sodalis.* Opus univèrsùm quatuor constabit Tomis, in folio, ut ajunt; quorum primus exquisitissimam dabit Collectionem Foliorum, Fructuum, Radicum, &c. arte singulari præparatarum, & in Sceleta redactarum; tum Plantarum peregrinarum, non vulgarium; dein & Animantium rarissimorum, inter quæ eminent cum primis Volatilia; & præterea Canes, Feles, Glires, Mures, Sciuri, &c. alati; atque Aves, tam Orientalis, quam Occidentalis Indiæ, longe rarissimæ, una cum suis pleræque nidis, mira varietate conspicuis. Accedent & inusitata nobiles pictura Serpentes, Lacertæ, Crocodili, Iguanæ, Chamæleontes, Dracones volantes, Salamandræ, Gekko animalia, Glires, Mures, Bufones varii, majores & minores, alienigeni, hosque inter & qui *Pipal* vocantur; Ranæ, partim prægrandes, partim minusculæ, quarum generatio, & inaudita hætenus metamorphosis retrograda e Ranis de novo in Pisces, &c. ad oculum ostendetur. *Tomus secundus* & numero & varietate stupendas comprehendet species Serpentium, Viperarum, Lacertarum, & variis orbis terrarum partibus conquiritas, majores, & mi-

no-

nores, quarum & gignendi modus & Anatomie adjungetur. Intermista simul plurima Vegetantia exotica, & multa Lapidum, Animalium, Medicamentorum, Specimina, &c. jucundum utili ibi pulchre sociabunt. *Tertius Tomus* amplissimas, Maris potissimum, divitias pandet, Conchyliorum nempe, Echinorum, Stellarum, Fruticumque marinorum, Coralliorum, Muscorum, Fucorum, & aliorum, quæ mare profert, spongiosorum corporum, exempla & rarissima & numerosissima. Mineræ dein, nativis gravidæ metallis, hic, sistuntur pretiosissimæ, & erutorum de telluris gremio Lignorum, atque Conchyliorum, &c. in lapides mutatorum, & Lapidum, tam terrestrium, quam marinorum, species singulares. Ad *quartum* denique *Tomum* reservabitur congeries sane splendidissima Insectorum omnis generis rarissimorum, industria & sumptibus immensis e quibusvis regionibus collectorum, quæ & numero rursus & varietate quemque delectabunt. Singula autem, hæcenus recensita, præter alia plurima, quæ speciatim enumerare nimis longum foret, iconibus artificiosissimis, nativam cujusque magnitudinem & habitum experimentibus, secundum specimina, quæ Autor possidet, accuratissime descriptis & æri incis, tam vivida ob oculos ponentur, ut vel Celeberrimus in Academia Lugduno-Batava Professor, *Hermannus Barbaeus*, nullum huic Operi unquam hoc in rerum genere par existisse, non dedignatus sit publice testari. Quin & sua singulis historia, & quæ de indole eorum, tam propria observatione, quam ex indicio fide dignorum hominum, didicit Autor, nova plurima, scitu dignissima, adjicientur, Latino & Gallico idiomate, in eadem simul pagina, exposita. Ne vero & Belgarum illi, qui neutram harum linguarum callent, incomparabili hocce Opere careant, pauca quædam exemplaria Latino simul & Belgico sermone imprimenda curabuntur. Charta, qua univèrsum Opus typis describetur, Librarii utentur tali, qua non est vel forma major, vel aspectu elegantior; ejusque partim integris, partim dimidiis, ut vocant, foliis Tabulæ constabunt. Textus vero literarum typis selectissimis, & qui oculis sint gratissimi, describetur. Nec eorum

rum porro, quæ Operi exornando requiruntur, quidquam prætermittetur. Editioni maturandæ obstabit nihil; cum Tabulæ æneæ omnes paratæ sint, & integer jam Tomus primus prelo exierit. Quod tanto majori his, qui talia amant, incitamento esse poterit, ut conditionibus, statim enarrandis, nomina subscribant. Tomus quilibet ultra centum fere continebit Tabulas æneas, cum dimidiis, tum integris, foliis impressas; ipse vero textus quinquaginta circiter philyras implebit. Accedent dein & tituli & ornamenta necessaria. In constituendo Operi pretio æquitatis se studiosissimos præbent Bibliopola, & unumquemque Tomum, figuris abundantem elegantissimis & magnifice exsculptis, *Florentis Belg. 40* vendent, sed iis saltem, qui nomina sua dederint intra præfinitum tempus, hacque simul conditione superaddita, si forte contingat, (ut haud adeo exacte id determinari hæcenus potest.) tres Tomos posteriores singulos, vel Tabulas æneas, vel philyras, typo literarum impressas, aut plures, aut pauciores, continere, quam modo in Tomo primo designavimus, pretium modo statutum cujusvis Tomi, plus, aut minus, continentis, ad normam computi, supra dati, auctum, vel diminutum iri. Subscribentes præter *Flor. 40*, pro primo Tomo exsolvendos, insuper *Flor. 10* pro secuturis simul numerabunt; pro reliquorum vero singulis deinceps *Flor. 40* persolvent, excepto ultimo, a cujus pretio prænumeratis *Flor. 10* subtractis, non nisi *Flor. 30* solvendi supererunt. Subscriptio fieri poterit ad Calendas usque Septembres hujus Anni 1734, apud celebriores quoscunque, tam in Belgio, quam exteris in regionibus, Bibliopolas, & Lipsiæ quidem apud *Casparum Fritschium, & Jacobum Schusterum*. Tomus primus, utpote jam paratus, subscribentibus illico, soluto pretio, *50* nimirum *Florenorum*, tradetur: alter vero Cal. Februarii sequentis Anni 1735, & sic deinceps eodem mense, singulis annis, unus Tomus certissime prodibit. Illi vero, qui nomina sua non dedere, & tamen post tempus, subscriptioni præfinitum, elapsum Opus sibi comparare volent, pro Opere integro *Flor. 225*, sive pro singulis Tomis *Flor. 56*, absque ulla deductione, numerare tenebuntur.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii Anno MDCCXXXIV.

THESAURUS JURIS ROMANI, CONTI-
nens rariora meliorum Interpretum Opuscula, cum
Præfatione EVERARDI OTTONIS, Jcti, &
Antecessoris. Editio secunda.

Tomi IV.

Trajecti ad Rhenum, apud Jo. Brodelet, 1733, fol. maj.
Tom. I Alph. 9 pl. 1, Tom. II Alph. 9 pl. 6, Tom. III
Alph. 10 pl. 13½, Tom. IV Alph. 9 pl. 20.

Et olim aliquando ab omnium temporum nationumque
Jctis diu expectata, ardentissimisque votis expetita, præ-
stantissimorum quorumcunque, quæ in Juris arte heroes re-
liquerunt, Opusculorum *συλλογή*. Et, cum non ita dudum
auspiciis & providentia Ill. *Bynckersbeckii*, cura & vigiliis
Cl. *Everardi Ottonis*, in vulgus exiret præstans ille Juris Ci-
vilis Romani Thesaurus, eo, quo nunquam liber quisquam,
plausu exceptus, communia omnium suffragia tulit, adeoque
se omnibus probavit, ut a prima Editione ne unum quidem
lustrum integrum effluerit, cum ejus exemplaria in libra-
riorum tabernis nequicquam quæri, & sicubi offenderentur, in-
modico pretio venire cœperint. Quæ si ita sunt, quam
gratiam ab earum rerum intelligentibus iniisse censendi sunt
Viri Clarissimi, & suæ quisque laude non defraudandi, quo-
rum non modo consilio, opera, & sumptibus, effectum est, ut

Opus aureum nunc rursus venale proset, sed qui etiam id sibi negotium dederunt, ut nova hæc Thesauri *indoors* tam chartæ characterumque nitore priori nihil cederet, quam iis, quibus bonus liber cæteri solet, dotibus & prærogativis illam multo opere antecedit, atque elegantior utique, & æqualior, & integrior, imo auctior quoque & locupletior, in dias luminis aures prodiret. Quod ut ne quis ex eorum, qui repetitam quamcunque editionem auctiorem correctioremque non salutare placulum habent, more & consuetudine dictum, aut dicis gratia a nobis prolatum, existimet, age, in rem præsentem veniemus. Qui enim *Tomum primum* Thesauri hujus *A. 1726 p. 107, alterum A. 1727 p. 55, tertium A. 1728 p. 38, quartum A. 1730 p. 224*, plenius nos recensere meminimus, officio nunc nostro satis defuncti erimus, si nova potissimum libri auctaria, & quibus hæc se ad posteros commendet editio, accessiones, aut ex iis, quæ nos antea forte prætermisimus, potiora, latius persecuti fuerimus. Et, quod ad chartæ quidem splendorem, formarum, quibus Opus exscriptum est, æqualitatem & elegantiam, externasque alias ejus virtutes, pertinet, ea nunc latius a nobis commemorari, nihil opus est, propterea quod vel primùm intuenti suâ sponte occurrant, neminiq; nisi cæcutienti forte, aut invito, obscura esse, aut displicere possunt, sed, quod non nisi cum cura inspicienti apparet, in eo fidem haberi æquum est Cl. Editori, qui non tantum ex iis, quæ in prima Editione solícite sublatae erant, labæulis, nullas denso irrepisse, sed & sexcentas forte, quæ illam adhuc inquinaverant, alias nunc a medicante manu exemptas sublatasque esse, idque cum maxime in *Fornerii, Suerinii, Marcelli, Perrenonii, Zoannetti, Prateji, Fruberi, Catbarini, Offii Aurelii Godofredi* etiam, in scriptis factum fuisse, affirmat. Sed, quæ prima Editionis novæ dos est; *Jctus Celeberrimus, Evarardus Otto*, quibus quemque Tomum instruxit, bonæ frugis, multiplicisque doctrinæ plenas Præfationes, hinc inde emendavit, atque auxit, libros plenius recensuit, suum cuique statuit pretium, & non tam, quæ de singulorum argumentis ab otioso homine dici poterant; quam quæ post aliorum curam dicenda superesse videbatur, annotavit.

Quo

Quod speciatim ad *Tomum primum* attinet, præter alia, quæ minoris momenti sunt, & duobus verbis, aut totidem versibus, constant, prioris Præfationis Supplementa, ad l. 18 de *acquir. & om. hered.* observat Vir Cl. verba: *Libro singulari regularum Pomponio Marcellus probat*, ita esse accipienda, non ut *Ulpus Marcellus a Pomponio* in hoc loco laudatus allegatusque sit, sed ut hic in *Pomponii* Librum Notas scripsisse intelligatur, quod & temporum rationi ex asse convenit, & tanto propius ad verum accedit, cum, in *Julianum* quoque ejusmodi Notas eum scripsisse, ex aliis legibus constet. Quæ paulo post in prioris Præfatione de *Servio Sulpitio* monita erant, ea nunc pleraque hoc loco sustulit Cl. Otto, fallimur, aut ideo, quod professa opera *Sulpitii* Vitam concinnavit, & Tomo Thesauri quinto exhibebit Vir eximius. *Vindis* tamen, vel, ut alii, meliorum Codicum ope adjuti, nomen restituere, *Ummidii Quadrati*, Jcti, nomen & memoriam ex tenebris eruit, & plurima luce collustrat. Et cum maxime laudabili fructuosaque, qui his sacris operantur, omnibus opera, Consultatus nonnullorum maxime controversos, *Quartini*, puta, *Ostorii*, *Scapulae*, *Seneca*, *Juvenis*, *Celsi*, aliorumque, latius, verum cuique Consuli nomen, calculoque cum cura posito, quantum ob monumentorum penuriam, Fastorumque incertitudinem, fieri potuit, suum cuique annum assignat. Quæ cum omnia, occasione ab *Augustini* nominibus propriis re II Florentini Capitibus prioribus sumpta, attulerit, iis largum omnino diversorum, quæ in *Augustini* Cap. V occurrunt, & olim pleraque intacta relicta sunt, nominum spicilegium subnectit, idque variis ex interioris literaturæ penu depromptis Observationibus illustrat. Impudenti viragini, quæ suo coram Prætore latratu effecit, ut prætorio Edicto illa, & advocatorio munere foeminae ad unum omnes, interdicerentur, ut Noster docte monstrat, *C. Afrania* omnino nomen fuit, & cum Viri quidam celebres, *Afraniam* huic Edicto causam dedisse, adversus *Ulpianum* negent, propterea quod pro se, non æque pro aliis, postulaverit, mulierem potius impudentiæ & impolitiarum ream esse, quam *Ulpianum* nescio cujus oscitantæ arguen-

Pag. 18.

24.

26.

27.

31.

35.

Pag. 40. guendum esse, doctus Editor existimat. Non progressa olim ultra quintum *Augustini* Caput Præfatio, reliqua ipsius, ac ceteros hujus Tomi Libros, sicco pede præterierat, nunc vero simul ficta illa technica nomina, *νοινά ενόματα* nostri vocant, quibus cives peregrini, servi, fœminæ omnes, quarum nomen verum incertum est, vel ignoratur, compellari solent, ad *Cap. VI* enarrat omnia, & ad *Cap. VII* provinciarum, regionum, urbium, quarum est in Pandectarum libris mentio, nomina summo digito attingit, & simul, quo loco aut numero reliqua, quæ in Sylloges hujus volumen migraverunt, Opera habenda & æstimanda sint, sigillatim recenset. Quorum cum nos recensum antea egisse meminerimus, id nunc solum addimus, *Catbarini* Librum Observationum, qui conjecturarum quarundam sine ordine & numero farragineam olim exhibuit, nunc, id quod & in *Ferrandi Adduensis* duobus Explicationum Libris factum est, Capitum numeris distinctum atque Lectorum usui magis accommodatum esse.

42. Accedimus nunc ad *Tomum secundum*, curiose lustraturi, quid opis adjumentique inde sperare queat melior Jurisprudentia. Ad *Lib. I Cap. 25 Selectionum Gulelmi Fornerii* observat Eruditiss. *Otto*, falli peregris *Fornerium*, quando apud *Alfenum* in *l. 15 de publican.* legem *Censoriam*, i.e. decretum Censorum, & conditionem, in locatione vectigalis propositam, intelligit, pro *Caesar* legens *Censor*. Sed hic omnino præferenda est communis lectio, propterea, quod *Caesar* in ordinatione insulæ, a *Cacilio Metello* jam expugnatae, ejus vectigalia locaverit, & Censoris more præscripserit, ne quis præter redemptorem post Idus Martias cotem ibi fodere aut eximere auderet. *Lib. II Cap. 2 Fornerius l. 12 §. 1 de Usu & hab.* quam inter damnatas recte utique retulerunt veteres, illustrat. Quoniam enim usufructu pomis, læno, olere, & lignis, uti permittitur, ineptum videbatur, usum foliorum caducorum a *Nerva* ei denegari. Ut itaque dirimeret litem, arbitriumque præstaret *Fornerius*, folia, quorum mentionem *Nerva* injicit, uingenta maximi pretii, ex foliis confecta, interpretatur. Quid ad hæc *Cl. Otto*? Loqui ipsi videtur *Nerva* de usu fundi vulgari,

gari, adeoque de fructibus communibus, pomis, oleribus, frumento, oleo, vino, quæ tantum distant a foliis barbaricis & foliatis, quantum Roma, ubi *Nerva* scribebat, ab infelicibus Novæ Zembæ Insulis. Proinde in *Galvani*, *Broei*, *Jani a Costa*, *Merillii*, & *Ravardi*, sententiam discedit, qui Græcos Φύλλοις, i. e. foliis, legere contendunt. Hæc enim ad pastum pecoris æstivum, vel hybernium, eximebantur, & magis usui boum erant, quam hominum. Atque hæc ratio est, cur, usus servitute plene nondum descripta, *Nerva*, usufructum foliis non usurum, putaverit, quamvis in foro *Cassii*, *Sabini*, *Labeonis*, & *Proculi*, sententia prævaluit, maxime si testamento usus fundi relictus esset. Unde Græci in Basilicis foliorum usum concedunt, licet *Justinianus* in §. 4 l. de Usu & hab. improbatam *Nerva* sententiam tantum retulerit, cetera vero ex *Ulpiano* nobis supplenda reliquerit. Parentis, *Gulelmi*, vivam spirantemque imaginem in scriptis suis exprimit *Radulphus Fornerius*, in quem illius singulares & eximie ingenii animique dotēs auspiciata atque fortunata *μυστεριωχως* commingraverant. Male, si *Ottonem* audimus, Lib. II Cap. 12 Rerum quotidianarum motum arboris in l. 7 de Serv. urb. præd. per transplantationem, translationem & ademptionem arboris explicat, ut idem sit, ac dicimus, movere Senatu, ordine, & quemadmodum sylvæ moveri dicuntur. Optime rem definiunt *Zoannetus*, *Baldwinus*, & *Cujacius*, qui ad vegetationem crescentis arboris motum istum retulerunt. Ftenim circulatio liquoris vitalis efficit, ut quotidie nova veluti arbor sit, & quæ olim luminibus non offecerat, nunc, mutato statu, officiat, qua significatione, præter l. 26 §. 2 de Acq. rerum dom. & l. 76 de Jud. præstantissimi quivis ex Græcis Latinisque Scriptoribus utuntur. Lib. II Cap. 13 ex vero exponit *Fornerius*, qua ratione fundi, vel ædium, usufructus pars domini censeatur, ut *Juliani* & *Modestini* in l. 6 de Usufr. ear. rer. & l. 19 de Usu & usufr. leg. opinionem defendat, qui, legato uni fundo, alteri ejus fundi usufructu, ambo illos in usufructu concurrere, recte statuerunt, quam veritatem Cl. *Otto* contra iniquam *Chrysothomi*, *Autumni*, *Grænewegenii*, &

Pag. 16.

17.

Pag. 18.

Leuvenii, censuram fortiter tuetur. Eodem *Lib. II Cap. 20* illam maxime arduam atque perdifficilem quæstionem de ordine causarum in iudicio tractandarum attingit, in qua explicanda per plurimi Viri docti frustra laborarunt. *Radulphus*, voculam *ita* in *l. 1 C. de Appell.* non comparationis & similitudinis vim habere, sed ordinem temporis notare, cum Græcis existimat, ut idem sit *post, postea, deinde*. *Otto* noster, *Jacobi Gotbolfredi* conjecturæ subscribit, qui particulam *ita* per illico & consequenter interpretatur. Dissidium, quod inter *l. 1 § 37 C. de Appell.* est, ut tolleret *Radulphus*, monet, possessionem notare proprietatem, idque verba finalia indicare. Sed fortius argumentum *l. 5 §. 1 ad L. Jul. de vi publ.* præbet. *Lib. III Cap. 11 Juliani* verba, binis locis ab *Ulpiano* recitata, sub examen revocat. Suspecta videntur *Fornerio* in *l. 5 §. 3 ad L. Aquiliam* verba: *ut oculus ei perfunderetur*, itidemque in *l. 13 §. 4 Loc. ut ei oculus effunderetur*. Illa enim nativæ sermonis Romani castitati pulchritudinique repugnare censet, & usitatiore vocabulo *effunderetur* legendum decernit. Alia longe sententia fedet *Cl. Ottoni*, qui hunc in modum pronuntiat. Si *Ulpianus* utroque loco cetera *Juliani* verba nobis integra dedisset, sine mora in *l. 13 Loc.* vocabulum *perfunderetur* pro *effunderetur* substituisset, quoniam hoc *Julianum* in *l. 5 ad L. Aquil.* usum fuisse constat. Nunc, cum in *l. 13* magis sententiam *Juliani*, quam verba retulerit *Ulpianus*, nihil temere mutandum, sed *Julianum* improprie, effundere oculum, pro *eluscare, visu orbare*, scripsisse censet. Quod si durior videtur phrasis oculos effundit, manet *Cl. Otto* *effunderetur*, unica litera mutata, quam *effoderetur, Livii, Taciti, & ceterorum* optimæ notæ Scriptorum adjutus testimonio, qui hanc vocem de oculis semper usurpant. *Lib. III Cap. 28* illam *Jctorum* cruce[m], *l. 69 pro Socio*, explicat, & *Parentis, Gulelmi*, conjecturam, qui pro *epulis* substituerat *empulas, vel empulas*, docte atque prolixè confirmat. Neque hanc conjecturam penitus probat *Cel. Otto*, sed, post allatam per plurimorum Juris Autorum ad hanc legem medicinam, *Ulpianum* nundinarum significatum obscuriorem, quo *Socii mercatores*

usi

uli fuerant, aliis vocibus Latinis clarius exposuisse, opinatur. Aliquam laudem merentur, qui *Radulphum* excipiunt, *Josephi Neri* Analectorum Lib. Majori forsitan digni, si ipsius conjecturae firmitati stabiliorisque fundamento nonnunquam inmitterentur. Sic enim sat infeliciter *Lib. I Cap. 27* verba Pag. 20.
 apud *Cajum*, in circulo manumittere, in universon omnes, nullo nominatim appellato, libertate donare, explicat. Postquam enim Lege Fufia Caninia modus positus esset nimis & profusa morientium imprimis liberalitati, intra certum numerum continebatur manu mittendi licentia. Si quis igitur intra numerum quorundam nomina circulo inscripserat, omnes liberi fiebant, aut, si numerum excefferat, nullus liber erat, quia nesciebatur, quis primus sit. Eodem *Libro Cap. 31*, vix ferri posse, contendit, ab iis, qui jus Quiritium tractant, quod *Plinius* in *Panegy. Cap. 38* scribit: *Vim legemque nature semper in ditione parentum esse liberos jubere.* Singulare enim id jus fuisse Civium Romanorum, quod nulla alia gens haberit, *l. 3 de his, qui sui.* Sed, ex *Ottonis* judicio, *Plinius* voce ditionis intelligit speciem imperii, quae magis sit auctoritas, quam potestas & *ἐξουσία*, quod conductis probatae fidei Auctoribus late copioseque confirmat. De ceteris, qui hanc Syllogem constituunt, Scriptoribus, cum jam olim sententiam abunde dixerimus, nihil proferre attinet, sed paucis ad *Tomum tertium* pedem promovemus; in cujus fronte comparent *Jacobi Gothofredi* Quatuor fontes Juris Civilis, nobile & perenne felicissimi ingenii *Gothofrediani* monumentum. Et quis est vel leviter imbutus a literis, qui ignoret *Gothofredum*, & immortalia ejus in literas elegantiores, & masculam praecipue Jurisprudentiam, merita? cujus incredibili beneficio magis pulchram atque decoram faciem nacta est illa, & ornatio, splendidior, emendatio, magnificentior exstitit. Neque repertus est quisquam, qui loco suo movere ausus fuisset illas, quas ex amplissima vastae eruditionis diffusaeque lectionis suppellectile, ad melioris Jurisprudentiae incrementum, protulerat, sententias, praeter *Ill. Bynckersbeckium*, & *Cl. Ottonem*, qui quasi nati factique esse videntur ad id, ut meritissimae *Gothofredi* laudi conjecturis suis detrahant, & errores le-
22.
vissi

villimos ipsi exprobrando, laureolam studiose affectent. Luculenta hujus rei vestigia reperies in elaboratissima hujus Tomi Præfatione, in qua propositum sibi habuit Cl. Editor, recalci-
 trare *Gotthofredo*, & divorcium facere a sententiis ejus, sive bene, sive male, prolatis. Fatemur ingenue, hominem fuisse *Gotthofredum*, errasse nonnunquam, & in illa Critices parte, quæ emendandis Autoribus occupatur, plerumque infeliciter esse versatum. Id tamen vix tolerari poterit, omnem occasionem te querere avide, ut officias Viri summi gloriæ, eundemque de principe, quem, suffragantibus applaudentibusque supremæ cavæ Jctis, meruerat, loco deturbes atque dejicias. Decem Capitibus de Legibus XII Tabularum, de earundem dotibus atque naviis, de Decemvirorum æquitate & prudentia, sigillatim disputaverat Cl. Editor, quibus in hac repetitæ prælectionis Editione duo de novo adjecit, primum nimirum & octavum Caput, in quibus tum ea, quæ ad Historiam duodecim Tabularum pertinent, persequuntur, tum præcipua harum Legum capita pererudite illustrat. Sed adeo breviter stricteque, ut, si quædam in medium asserre vellemus, integra *Ottonis* verba nobis adscribenda essent. Nec est, quod aliquid, post ea, quæ olim diximus, moneamus de reliquis hujus Tomi Autoribus; sed potius læti, & portum jam anhelantes, ad quartum incomparabilis hujus Collectionis Tomum nos convertimus. Singularis *Mureti* opinio est, quando, legem Regiam ab *Ulpiano* in l. 1 de const. princ. eam vocari existimat, quam *L. Flaccus*, Interrex, tulit de *Sulla*, Dictatore perpetuo, qua ei summam plane & regiam potestatem permisit, ut omnia, quæcunque fecisset ille, rata essent. Renovatam eam postea esse in *C. Julio Casare*, cum Dictator perpetuus fieret, deinde in *Augusto*, & sequentibus, cum Imperatores perpetui crearentur, donec, extincta Senatus ac populi autoritate, sine illo instrumento Princeps posset omnia. Cl. *Otto Jo. Frid. Granovii* sententiam amplectitur, qui legem Regiam fuisse dicit instrumentum Imperii, quod sub *Augusto* natum, & sub singulis Principibus deinde repetitum auctumque sit, donec illud, firmata magis Principum potestate, & odio Regii
 nomi

Pag. 7 seq.

nominis cessante, sub *Antoninis* Lex Regia palam appellaretur. Quam opinionem tum aliorum Scriptorum, tum novo, & ante ipsum nemini viso, *Dionis Cassii* loco comprobatur. Cl. *Otto*, illumque contra acerbam & immitem *Gravii* censuram, qui *Dionem*, quid sit legibus solvere, ignorasse, nimis confidenter atque audacter decernit, mascule tuetur. In *Theodori Marcilii Collectis & Interpretamentis Legis XII Tabularum* multa improbat Doctiss. *Otto* p. 257. Caput Legis Decenviralis ex *Ciceronis Philipp. II Cap. 28* profert: *Illam suam suas res sibi habere jussit ex XII Tabulis, claves ademit, foras exegit, quam* Pag. 10.

lectionem etsi *Victorius, Muretus, Charondas, Hottomannus, Cujacius, & Contius*, probent, nihilominus novum Caput de divitiis non videri propositum fuisse Lege XII Tabb. *Otto* noster arbitratur. *Pag. 263 Marcilius* conjicit, Decenviros de perpetua sceminarum tutela Caput tulisse, quia *Cicero & Livius* ad instituta majorum referunt, quod sceminis ne privatam quidem rem agere sine autore licuit, propter sexus imbecillitatem, & rerum forensium ignorantiam. Cl. *Otto* tempora illa majorum sub Regibus quaerit, quorum complura instituta deinde, mutata Reipublicae forma, in mores abierunt, licet in Leges XII Tabb. non essent relata; qua occasione vexatae & obscurae legi 9 de *L. Pomp. de Parricid.* lucem affundit clarissimam. 12.

Quando *Marcilius* p. 301 ex lege Decenvirali mutuatitiam esse censet legem apud *Ciceronem Lib. II de LL. Perjurii poena divina exitium, humana dedecus esto*, quia idem *Tullius Lib. III de Off. Cap. 31* ait, leges in XII Tabb. indicare, majores nullum vinculum ad adstringendam fidem jurejurando arctius esse voluisse; *Otto* noster illius natales ex moribus populi Romani sapienter ingenioseque repetit. Plura non addimus, propterea quod unicuique ex luculentis hisce, quae dedimus, speciminibus facile patet, quam praeclare munere suo denuo defunctus sit Cl. *Otto*, & quam singularem gratiam inierit ab harum literarum studiosis. Nos vere atque ex animo gratulamur Ampliss. *Ottoni* decus illud, quod indefessa industria, & elegantissimis ornatissimisque Praefationibus sibi peperit, eundemque per publica commoda ro-

Pp ganus

gamus, obtestamurque, ut quintum præstantissimæ hujus Collectionis, cujus spem nobis fecit lætissimam, Tomum in lucem conspectumque omnium propediem proferat, & novo hoc & insigni beneficio sibi mirifice obstringat masculæ elegantiorisque Jurisprudentiæ cultores.

SACROSANCTA CONCILIA, AD REGIAM
Editionem exacta, quæ olim quarta parte prodit au-
dior studio PHILIPPI LABBEI & GABR.
COSSARTII, Soc. Jesu Presbyterorum, nunc ve-
ro, integre insertis STEPHANI BALUZII &
JOANNIS HARDUINI Additamentis, plurimis
præterea undecunque conquisitis Monumentis, Notis in-
super ac Observationibus, firmiori fundamento Concilio-
rum epochas præcipue fulcientibus, longe locupletior &
emendatior exhibetur, curante NICOLAO COLE-
TI, Ecclesiæ S. Moysis Venetiarum Sacer-
dote Alumno.

Tomus XIV, XV, XVI, XVII, XVIII,
XIX, XX, & XXI.

Venetis, apud Sebastianum Coleti & Jo. Baptistam Albrizzi,
 Hieron. Fil. fol.

Tomus XIV ab A. MCCXLIII ad A. MCCCX, 1731.
 Alph. 8 pl. 8.

Tomus XV ab A. MCCCXI ad A. MCCCCXIII, 1731.
 Alph. 7 pl. 22.

Tomus XVI ab A. MCCCCXIV ad A. MCCCCXVIII, 1731.
 Alph. 8 pl. 1.

Tomus XVII ab A. MCCCCXIX ad A. MCCCCXXXIX, 1731.
 Alph. 7 pl. 21.

Tomus XVIII ab A. MCCCCXXXVIII ad A. MCCCCXXXIX,
 1732, Alph. 8 pl. 5.

Tomus XIX ab A. MCCCCXXXVIII ad A. MDXLIX, 1732.
 Alph. 7 pl. 22.

Tomus

MENSIS JULII A. MDCCXXXIV. 299

Tomus XX ab A. MDXLV ad A. MDLXV, 1733.
Alph. 8 pl. 2.

Tomus XXI ab A. MDLXV ad A. MDCCXXVII, 1733.
Alph. 10 pl. 13.

Cum inter Tomos horum Conciliorum nuper recensitos ultimus fuerit XIII, ordo omnino postulat, ut nunc fiat a XIV initium. Ab eo igitur incepturi, reliquos, qui prodierunt, omnes conjungemus, atque adeo totius Operis præstantissimi recensionem tandem absolvemus.

Tomo XIV ad A. 1244 ex *Aguirre* sufficitur Concilium Tarraconense præside *Petro Albalasio*, Archi-Episcopo, hoc ipso anno celebratum; ex quo pariter refertur ad A. 1246 Concilium Herdense, eodem præside celebratum. A. 1247 memoratur Concilium Colonienſe, pro electione Imperatoris agitatum. A. 1249 ex *Hansio* affertur Concilium Muldorſenſe, a *Philippo*, Archi-Episcopo Salisburgenſi, celebratum. A. 1250 & 1251 interjicitur Concilium Eboracenſe, de ornamentis Eccleſiæ a *Waltero Gray* incerto anno celebratum, quemadmodum illud ex MSto Codice Bibliothecæ *Cotton*. ediderat Collector Anglicanus. A. 1255 leguntur Constitutiones Synodales Valentiniæ Diœceſis sub *Andrea de Allalato*, Episcopo Valentino, primum ab *Aguirre* editæ. A. 1260 narratur Synodus Cypria sub *Germano*, Amathuntis Episcopo, & summo Græcorum in Insula Cypro Antistite, ab *Allatio* laudata. A. 1267 ex *Martene* Statuta dudum edita per bonæ memoriæ D. *Jacobum*, Ebredunenſis Eccleſiæ quondam Archi-Episcopum, & ceteros Archi-Episcopos Comitatus Provinciæ, quæ inter alia, voluerunt & præceperunt infra suam civitatem Dignienſem & Diœceſin ab omnibus observari, ſufficiuntur. A. 1268 nunc primum Statuta Synodalia Claromontenſis Eccleſiæ sub *Guidone de Turre*, Episcopo Claromontenſi, ex vetusto Codice MSto Bibliothecæ Collegii Pariſienſis Societatis Jeſu, qui Codex, ex ſententia peritorum ejusdem, atque hæc ipſa Synodus, ætatis eſt, in lucem eduntur. A. 1268 Concilium Londinenſe, ab *Ottobono*, Card. Sedis Apoſtol. Legato, celebratum, reſtituitur,

Pag. 37.

107.

109.

121.

123.

209.

249.

371.

375.

401 ſeq.

- Pag. 444. tur, quod perperam A. 1269 Parisiensis Continuator, Collector
 675. vero Anglicanus A. 1248 attribuit, docente id in nota ad hoc
 Concilium *Gabr. Cossartio*. A. 1279 affertur ex *Lunigii Spicileg.*
 793. *Eccles.* Synodus Vratislaviensis a *Thoma*, Vratislaviensi Episco-
 po, celebrata. A. 1284 ex *Hansizio* adducitur Synodus Pata-
 896. viensis, a *Godefrido*, Episcopo, in Monachos quosdam Alta-
 897. henses, celebrata. A. 1286 ex *Martene* Concilio Bituricensi non
 1107. addenda solum, verum etiam ejusdam Statuta contra exentos
 subjiuntur. A. 1287 sufficiuntur Constitutiones Domini *Cæ-*
lestini, Legati in Lombardia, quibus præmissa est brevis Obser-
 1185 seq. vatio *Ludovici Antonii Muratorii*. A. 1290 nunc primum
 affertur ex amplissima Bibliotheca Illustrissimi Archi-Episcopi
 Remorum Coadjutoris, *Mauritii Tellerii*, Concilium Nugaro-
 liense, ab Aufcitanæ Provinciæ Episcopis, præside *Amaneo de*
Armaniaco hujus nominis secundo, hoc ipso anno celebratum,
 1192. cui adjecta est Observatio *Gabr. Cossartii*. A. 1294 Concili-
 1211. um Salmurienſe, jam editum in metropoli Turonensi, & ite-
 1247. rum collatum cum MStis, exhibetur. A. 1296 legitur ex *Ugel-*
li Italia sacra Concilium Gradense, in quo plura tum ad di-
 sciplinam Ecclesiasticam, tum ad divinarum officiorum ritus
 & Clerici mores pertinentia, sancita sunt, & Synodus Torcella-
 1419. na, in qua prædicti Gradensis Concilii Constitutiones promul-
 gatae sunt. A. 1310 refertur Concilium Trevirenſe ex tribus
 MStis Codicibus, uno Ecclesiæ Metensis, altero Collegii So-
 cietatis Jesu Metensis, & tertio Conventus Cælestinorum Me-
 tensis.
 111. *Tomo XV* A. 1312 duplex ex *Aguirre* memoratur Concilium,
 113. alterum Tarraconense, præside *Guillemo*, Archi-Episcopo in
 causa Templariorum, alterum Salmaticense, præside Archi-
 Episcopo Compostellano celebratum, quibus ad A. 1313 subjun-
 gitur Concilium apud B. Mariam de Prato, quod ex duplici
 211. MSto *Bigotiano* primum edidit *P. Bessin*. A. 1320 traduntur
 Acta Concilii Adanensis Armeni, jussu *Constantini*, Patriarchæ,
 & *Oscini*, Regis Armeniæ, propter unionem Ecclesiæ Armenæ
 273. cum Romana celebrati. A. 1323 habetur Concilium Parien-
 se, a *Guillemo de Meloduno*, Senonensi Archi-Episcopo, & suf-
 fraga-

fraganeis pro Jurisdictione Ecclesiastica & disciplina celebratum, ex Codice MSto Victorino antea a *Ludov. Bail* editum, nunc demum cum MSto collatum. A. 1326 ex Synodalibus Remensis Ecclesie MStis affertur Concilium Silvanectense, a *Guillelmo de Bria*, Archi-Episcopo Remensi, & ejusdem Provinciae Coepiscopis, celebratum. A. 1327 ex MStis duobus Collegii Parisiensis Societatis Jesu nunc primum editum habetur Concilium Roffiacense, ab *Arnaldo*, Burdegalensi Archi-Episcopo, cum suffraganeis hoc ipso anno die Mercurii post Festum B. Hilarii hiemalis celebratum. A. 1336 Concilium apud castrum Gonterii a *Petro*, Turonensi Archi-Episcopo, & suffraganeis, actum iterum ex MSto Collegii Paris. Soc. Jesu affertur. Inter A. 1336 & 1337 legitur Concilium Avenionense, a trium Provinciarum Episcopis in Monasterio S. Rufi celebratum, nunc primum editum ex MSto Codice Ill. Archi-Episcopi Remensis Coadjutoris, *Mauritii Tellerii*. A. 1363 refertur Concilium Andegavense, a *Simone*, Turonensi Archi-Episcopo, cum suffraganeis celebratum, ex metropoli Turonensi & MSto Viri Cl. *Aegid. Menagii*. A. 1368 Concilium Vaurense, a trium Provinciarum Episcopis celebratum, ex Codice MSto Illustriss. *Franc. Bosqueti*, Mompeliensis Episcopi, editum, reperitur. A. 1398 sistuntur Acta tertii Concilii Regis & Ecclesiae Gallicanae, Parisiis celebrati, in quo decreta subtractio obedientiae *Benedicto XIII*, quemadmodum illa edidit *Chastenet* ex MSto Victorino. A. 1409 Concilio Aquilejensi in Austria, pro tollendo Schismate per *Gregorium XII*, Papam, celebrato, adjiciuntur Animadversiones *F. Jo. Franc. Bernardi Mariae de Rubei*, Ordinis Praedicatorum. A. 1410 ex *Aguirre* reperitur Concilium Salmaticense, & A. 1412 ex eodem Concilium Hispalense, praeside Patriarcha Ecclesiae Hispalensis Administratore, coactum. In Appendice ad hunc Tomum invenitur duplex Concilium Beneventanum, quorum alterum habitum est A. 1331 a *Monaldo*, Archi-Episcopo, alterum vero A. 1378 ab *Hugone II Guidardo*, Archi-Episcopo, utrumque ex Card. *Ursini Synodic. Benevent. arcessitum*.

Pag. 333.

41.

499.

511.

791.

833.

1003.

1103.

1110.

1379.

1387.

1423.

- Tomo XVI* continetur celeberrimum Concilium Constantiense, ita suppletum, ut nulla facile sit ejus sessio, cui non accessio quædam facta sit. Nec ei solum præmittitur Præfatio ex prima Editione, *Hagenoæ* A. 1500 facta, sed etiam Scheda quædam ex MSto Vindobonensi, quæ *Joanni XXIII*, Pontifici, in generali Congregatione, die Jovis 14 Novembr. A. 1414 eodem Papa præside habita, proximo die ante sessionem publicam fuit proposita. Sessioni I accesserunt ex MSto Vindobonensi de duobus Pontificibus, *Gregorio XI*, & *Benedicto XIII*, blande invitandis ad spontaneam sessionem Scheda, præsentata per *Petrum de Alliaco*, Cardinalem Cameracensem, Cardinalibus, deinde *Joanni XXIII*, Papæ, in generali Congregatione, conclusiones Cardinalis Cameracensis cum quibusdam Additionibus, & declaratio in principio proposita, absentiam duorum Pontificum, *Gregorii* & *Benedicti*, non obstare Tractatibus Concilii, Legatosque eorum ad Concilium esse admittendos, ac in eo audiendos a Cæsare, Scheda, oblata per Legatos pro *Gregorio XII* Papatu abituro, Scheda de sessione oblata *Joanni*, Papæ, per Concilium, & Avisamenta denique, oblata in natione Germanica in Constantiensi Concilio, quando fuit via sessionis contententium omnium de Papatu tractata. Sessio II aucta est nonnullis ex MSto Victorino, quibus continentur petita Concilii, & ad ea Responsiones d. 16 Martii factæ per os Papæ, & prius per os D. Cardinalis Florentini in palatio Apostolico, & Epistolis *Joannis*, Papæ, tum ad *Sigismundum*, tum ad Regem Franciæ, ex MSto Vindobonensi. Sessioni III addita quædam sunt ex MStis duobus *D. a Schelstrate*; Sessioni IV ex Codice MSto Lipsiensi, ex MStis *D. a Schelstrate*; Sessioni V iterum ex MStis *D. a Schelstrate*, & ex MSto Brunsvicensi. Sessioni VI accessit ex MSto Brunsvicensi Epistola Academiæ Parisiensis ad *Sigismundum*, Cæsarem, in Concilio existentem, & Epistola Legatorum Universitatis Parisiensis, Constantiæ existentium, ad *Carolum VI*, Regem Francorum, & quædam ex MSto Victorino. Sessio VII aucta est nonnullis ex MSto Brunsvicensi, & ex MStis quatuor *D. a Schelstrate*. Sessio VIII quibusdam ex MSto
- Pag. 9.
15.
26.
29.
30.
44.
46.
54 seq.
59.
64 seq.
69 seq.
76.
86.
100.
101.
104 seq.
114.
116, 117.

MENSIS JULII A. MDCCXXXIV. 303

MSto Victorino. Sessioni IX adjecta est ex MSto Brunsvicensi Epistola Universitatis Parisiensis ad Cæsarem <i>Sigismundum</i> ; Sessioni X ex MStis quatuor <i>D. a Schelstrate</i> quædam;	Pag. 136. 145.
Sessioni XI ex MSto Victorino nonnulla, ex quo etiam aucta est Sess. XIII. Sessioni XVII addita est ex MSto Codice Helmstadiensi Epistola Concilii ad Bohemos, & ex eodem Sessioni XVIII accessit Epistola Concilii Constantiensis ad <i>Sigismundum</i> , Cæsarem, de rebus Hussitarum, & ex MSto Cæsareo de salvo conductu <i>Hussaris</i> ; Sessioni XX ex duobus MStis <i>D. a Schelstrate</i> Epistola <i>Francisci</i> , Narbonensis Episcopi, ad quinque Cardinales de unione inita cum obedientia <i>Benedicti XIII.</i> , & ex MSto Cæsareo libellus novem assertionum <i>Joannis Parvi</i> ; Sessioni XXI ex MSto Cæsareo Vindobonensi Dorr. circa hoc tempus in Concilio explicata quæstio, quid fuerit realis obedientia <i>Gregorii XII.</i> , Papæ; Sessioni XXXVIII protestatio Cardinalium contra reformationem, electioni Pontificis præmittendam, d. 9 Sept. A. 1717 edita a <i>D. a Schelstrate</i> ex MStis Romanis; Sessioni XLII quædam ex MSto Brunsvicensi accesserunt; Sessioni XLIII ex MSto Parisiensi Bibliothecæ <i>S. Victoris</i> copia certarum Constitutionum, in Concilio generali Constantiensi factarum, quæ fuerunt præsentatæ in Curia Parlamenti Regii Parisiensis per Dominum <i>Martinum</i> , Episcopum Atrebatensem, A. 1418 d. 10 Junii, sed non acceptatæ per eandem curiam. Ipsi Concilio generali Constantiensi subjicitur Appendix, ubi, quæ suis locis supra inserta non sunt, exhibentur.	206 seq. 221. 280 seq. 286. 291. 330.
<i>Tomo XVII A. 1415</i> sufficitur ex <i>Bollando</i> Concilium Novogradense in Lituania, in quo <i>Phocicy</i> , Metropolita Kijoviensium, depositus est. A. 1416 quædam dubia proposita in Comitibus Ecclesiasticis Provinciæ Tolosanæ circa quædam puncta, tractata in Concilio Cleri Gallicani, Parisiis hoc anno habito, afferuntur ex <i>Martene</i> . A. 1422 ex <i>Bessin</i> memoratur Concilium Provinciale, apud Vernonium exeunte Januario, vel ineunte Februario, A. 1422 de mandato Regis celebratum, ad deputandum ad Concilium Papiense, Senas postmodum translatum. A. 1430 ex <i>Martene</i> repetitur Concilium Narbonense, hoc ipso anno	392. 464 seq. 690. 717. 729 seq. 793 seq. 11. 15. 83. 189 seq.

- Pag. 217 seq. anno habitum. A. 1431 incipit Concilium Basiliense œcumenicum, sub *Eugenio IV* celebratum, cujus quidem Sessionibus ipsis hic accessit novi nihil, in Appendice tamen nova, eaque altera, non spernenda leguntur additamenta, quæ in *Labbeana* Editione frustra quæsieris. Nam ibi ex *Marseno* afferuntur Oratio *Philippi*, Archi-Episcopi Turonensis, habita in Concilio Basileensi; literæ Synodi Basileensis ad *Joannem*, Abbatem Bonævallis, apud Ruthenos; Bulla *Eugenii IV*, lecta in Congregatione generali d. 17 Sept. A. 1434; litera Regis Arragonum, missa in Concilio, lectaque in Congregatione generali die Veneris; Epistola *Henrici*, Anglorum Regis, ad Concilium Basileense; Oratio Reverendi in Christo Patris, D. *Ambrosii*, Generalis Ordinis Carnaldulensis, in Concilio Basileensi habita d. 7 Cal. Septembris, cum ab *Eugenio IV*, Rom. Pontif. ad Concilium missus esset Orator A. 1435, nunc primum eruta ex Codice MSto num. 55 Bibliothecæ præstantissimi Viri, *Jo. Baptistæ Recanati*, Veneti Patricii; Exhortatio Cardinalis Salinensis Legati, qui fuit *Jordanus Ursinus Romanus*, eruta ex MSto Bibliothecæ Augustinianorum Patavii per Fratrem, *Sylvestrum Meranum*, nunc primum typis vulgata munere laudati modo *Recanati*; Epistola Concilii ad *Joannem*, Episcopum Salzbürgensem, ex *Hansizio*; Oratio præambula Responsonibus Deputatorum, sive hujus Concilii ad Articulos Bohemorum per Dominum Abbatem Cisterciensem ex *Hommey Supplem. Patrum*. A. 1438 exhibetur Synodicon Venetum *S. Laurentii Justiniani*, Proto-Patriarchæ Veneti, jussu ex vetustis prædecessorum ejus & Patriarcharum Gradenisium Constitutionibus A. 1438 confarcinatum, quo ipso Tomus hic concluditur.
- Tomus XVIII* complectitur Historiam & Acta generalis Florentinæ Synodi omnia, nec huic Editioni hoc in Tomo quidquam accessit præter Græcorum Confessionem de verbis consecrationis & transubstantione, a *Bessarione* expositam in Concilio Florentino, ex *Mabillonio* repetitam, cujus accedunt in illam Observationes.
21. *Tomus XIX* hæc maxime accessere, in aliis non obvia. A. 1440 Concilium Aschaffenbürgense a *Theodorico*, Archi-Episcopo Mogun-

Moguntino, hoc anno, mense Augusto, celebratum, ex <i>Schmidii Diff. de Conciliis Moguntinis</i> . A. 1451 Concilium Moguntinum ex <i>Lunigio</i> . A. 1456 Concilium Salisburgense, a <i>Sigismundo</i> , Archi-Episcopo, hoc anno celebratum, ex <i>Hansfizio</i> , cui præmittuntur conquestiones variz, postulationes, interrogationes, informationes, a Diocæsibus Salisburgensis Provinciæ Concilio prohibitz, ad Acta ejusdem Concilii quodammodo exhibenda. A. 1457 Concilium Avenionense a <i>Petro Albanensi</i> , & <i>Alano S. Præcedis</i> , Cardinalibus, Apostolicæ Sedis Legatis, celebratum, ex <i>Martens</i> . E quo etiam adducuntur antiqua Statuta Synodalia Ecclesiæ Eduensis A. 1467. A. 1470 Concilium Beneventanum, d. 24 Aug. a <i>Corrado Capycio</i> , Archi-Episcopo, habitum sufficitur, quemadmodum illud ex exemplari, in Archivo metropolitano asservato, edidit Card. <i>Ursinus</i> in <i>Synodico Beneventano</i> . A. 1473 Concilium Madritense, præside <i>D. Roderico de Borgia</i> , Cardin. Legato, celebratum, ex <i>Aguirre</i> refertur. A. 1489 Concilium Magdeburgense ab <i>Alberto</i> , Archi-Episcopo, celebratum, in quo etiam Provincialia prædecessorum suorum Statuta reformant, ex <i>Lunigio</i> habetur, & ex eodem A. 1490 Concilium Salisburgense, ab <i>Henrico</i> , Archi-Episcopo, celebratum. A. 1509 Concilium Avenionense ex <i>Martens</i> . A. 1511 Convocatio Conciliabuli Pisani, tam per Cardinales schismaticos, quam nomine <i>Maximiliani</i> , Imperatoris, & <i>Ludovici</i> , Galliarum Regis, edita, memoratur. A. 1512 Concilium Hispalense, præside Archi-Episcopo, <i>D. Didaco Deza</i> , celebratum, ex <i>Aguirre</i> . Literæ Maronitarum ad <i>Leonem X</i> , ex Bibliotheca <i>Latini Latini</i> Viterbii, in Ecclesia Cathedrali a <i>Dominico Magno</i> , Melitensi, Roma transmissæ. A. 1522 Concilium Rotomagense, a <i>Georgio II</i> , cum suffraganeis, celebratum, ex <i>Bessin</i> affertur. A. 1527 ex <i>Martens</i> repetitur Concilium Lugdunense, celebratum ad imponendum subsidium pro liberandis regis liberis, ab Imperatore detentis, ad reprinendam hæresin <i>Lutheranam</i> , & reformandos Cleri mores. A. 1528 Concilium Bituricense Provinciale, præside <i>Francisco Turnonio</i> , Archi-Episcopo, d. 21 Mart. in quadragesima adversus dogma <i>Lutheri</i> ejusque sequacium.	Pag. 112. 163. 183 seq. 287. 367. 381. 433. 495. 539. 563. 565. 579. 1003. 1071. 1095 seq. 1141. ad
--	---

ad reformationem morum, nec non pro decimarum solutione, habitum, sufficitur, ex veteribus chartis, pæne situ obfita, descriptum.

- Tomi XX* maximam partem efficit Tridentinum Concilium Oecumenicum, quod ex Editione Lovaniensi repetitum hic exhibetur. Accedit vero Appendix, ea continens, quæ nec in hac ipsa Editione, nec in Collectione Puteanorum fratrum, exstant, *Pauli III.* Papæ, Bullam, quæ supplicationes, seu processiones, pro celebratione Concilii indicit, ad jejunia adhortatur, ac plenariam indulgentiam largitur: ejusdem Epistolam tam ad Episcopos & Abbates aliquot Helvetiæ, quæ monet, ne diutius differant proficisci ad Concilium, quam ad Helvetios, quæ hortatur, ut religionem retineant, & promovendo Concilio allaborent; concionem R. P. Fratris *Bartholomæi Carranza de Miranda*, Hispani, Ordinis Prædicatorum, habitam ad Synodum Tridentinam primæ a Dominica Quadragesima A. 1546: Orationem *Alphonfi Salmeronis*, Theologi de Societate Jesu, in Concilio Tridentino die festivitatis Divi *Joannis*, Evangelistæ, A. 1546 habitam: Orationem ad idem Concilium *Joannis Baptiste Campegii*, Bononiensis, Majoricensium Episcopi, de religione tuenda: Orationem *Ludovici Majorani*, Gravinatis, Canonici Ordinis Lateranensis, de optimo Reipublicæ statu, ad Patres in Concilio Tridentino missam, una cum ejusdem Epistola, qua hanc Orationem *Herculi Gonzagæ*, Concilii Tridentini Præfidi, nuncupavit, & Gonzagæ responsione ad illam: Apologiam indictionis Concilii Tridentini, factæ a *Pio IV.* Pontifice, adversus *Joannem Fabricium Montanum*, Autore *Gasparo Cardillo Villalpandeo*, Hispano Segobicensi, Doctore Theologo: Orationem *Fr. Antonii Pagani*, Veneti, Minor. Observant. ad Tridentini Concilii Patres pro Ecclesiæ reformatione: Orationem *Jacobi Ferrassii*, Valentini Doctore Theologi, in festo assumptionis sacræ Dei genitricis *Mariæ* ad Patres in hoc Concilio habitam. Habentur tamen in hoc quoque Tomo nonnulla, huc nunc primum relata. Sic A. 1557 sufficitur Concilium Viennense ex *Martene*. Eadem ratione adduntur Orationes in Concilio *Cambracensi* ad Patres habitæ,

habitæ, quæ in Editione Parisiensi *Ludovici Odespanti*, Turonensis, desiderantur, c. g. Oratio per *Franciscum Ricardotum*, Episcopum Atrebatensem, per *Rogerum Varlerium*, Sacræ Theologię Doctorem, per *Joannem Carbenium*, Carmelitam, Theologię Professore, per *Matthæum Galenum Vestcappelium* habita.

Tomo XXI quæ præcipue memorari merentur, sequentia ferre sunt. A. 1570 affertur ex *Harduino Gregorii III*, Papæ, Bulla contra propositiones *Michaelis Baji*. A. 1581 exhibentur Decreta Synodi Provincialis, habitæ Rothomagi sub *Carolo*, Cardinale Borbonio, civitatis Avenionensis & S. R. E. de latere Legato, Archi-Episcopo Rothomagensi, Primate Normaniæ. A. 1582 Synodus Memphitica ex *Tomo II* Apparatus sacri ad Bibliothecam selectam *Antonii Poffevini*, atque ex Annalibus Ecclesiasticis *Henrici Spondani*, refertur. A. 1583 Decreta Synodi Provincialis Turonensis, partim Turoni mense Majo, partim Andegavi mense Septembri, hoc anno habitæ, a sede Apostolica correctæ & approbatæ, adducuntur. A. 1585 celebratum Mexioi Concilium præsidente *Petro Moya de Contreras*, Archi-Episcopo Mexicano, Romæ confirmatum d. 27 Octobris A. 1589, narratur. A. 1590 legitur Concilium Provinciale Tolosanum, quod *Franciscus de Joyosa*, S. R. E. tituli Sanctissimæ Trinitatis in monte Pincio Presbyter Cardinalis, habuit. A. 1599 Diamperienſe Concilium Provinciale, ab Archi-Episcopo Goensii in oppido Diamper, quod est in Asia prope civitatem, quæ dicitur Sancti Thomæ, habitum, recensetur. A. 1624 Concilium Provinciale Burdigalense, a *Francisco*, Cardinale de *Sourdis*, Archi-Episcopo Burdigalensi, Aquitanicæ Primate, mense hujus anni Septembri habitum, refertur. A. 1642 Concilium Constantinopolitanum hoc ipso anno contra *Calvini* dogmata Græce & Latine reperitur. A. 1672 Synodus Hierosolymitana, sub Patriarcha *Dositheo* adversus Calvinistas celebrata, Græce iterum & Latine exhibetur. Universæ huic Collectioni splendidissimæ colophonem imponit Concilium Provinciale, Ebreduni mensibus Augusto & Septembri A. 1727 habitum.

Pag. 1456.
1468.
1474.

610.

617.

681.

805.

1015.

1269.

1427.

1559.

1629.

1657.

1909.

Johann Heinrichs von Falckenstein Nordgauische Al-
terthümer 1c.

h. e.

JO. HENR. A FALCKENSTEIN ANTIQUI-
tates Nordgavienses, in quibus de vera Episcopatus
Aureatensis facie exponitur.

Tomus II.

Francofurti & Lipsiæ, apud Jo. Georg. Lochnerum, 1733, fol
Alph. 5 pl. 10.

Aggredimur nunc alterum *Falckensteiniani* Operis Tomum,
in quo veram Episcopatus Aureatensis faciem scite atque
elegantè delineat atque repræsentat Autor. *Sex Capita* hunc
Tomum constituunt. *Caput I de Capitulo Aichstättiensis Ec-
clesiæ Cathedralis, & Principum, Comitum, Baronum, & No-
bilium, qui locum aliquem inter Canonicos obtinere possunt,
familias,* præcipit. Varia hic affert Ill. Autor de voce Capitu-
li, Canonicorum, Præpositorum, cetera. Inter alia, Canonicos
olim *Gottesjunker* vocatos fuisse, observat. Longa & ope-
rosa probatione gentilitæ nobilitatis defungi debent, qui ad
Canonicatum Templi Cathedralis Aichstättiensis aspirant.
Non solum enim sedecim majorum, qui nullo vago & illicito
concupitu sese contaminarunt, & intra decimum gradum Juris
Civilis neque cives fuerunt, neque civitatis jus exercuerunt,
imagines ostendere, verum etiam quatuor vetusta progenie no-
biles hoc sacra jurisjurandi religione confirmare debent. Ju-
cundum erit antiquitatum patronis legere nomina & monu-
menta sepulchralia Præpositorum, Decanorum, Scholastico-
rum, Cantorum, Custodum, Cellariorum, & Canonicorum
hodiernorum, quorum memoriam ex mediis vetustatis parieti-
nis eruit *Falckensteinus*. Inprimis Genealogiam familiarum,
quæ Canonicatum Aichstättiensium capaces sunt, laudabili
industria confecit, & summa, quam adhibuit, accuratione An-
tecessores suos longissime superavit. De *Rixnero*, celebri il-
lo

Pag. 4.

5 - 8.

9 - 18.

18 - 285.

lo torneamentorum Scriptore, annotat, & illos fallere, qui omnem plane fidem ipsi abjudicant, & inter nugatores doctosque impostores referunt, & illos suaviter errare, qui nimium tribuunt ipsi, ejusque dicta, tanquam divina oracula, venerantur. Mediam itaque opinionem amplectitur, & non plane contemnendum esse *Rixnerum*, sed non temere credendum esse illius assertis statuit, & hunc canonem ponit: Quamcunque familiam, cujus *Rixnerus* meminit, fundatam habere intentionem, usque dum aliquis contrarium probet, & eandem illo, quo *Rixnerus* librum suum edidit, tempore nondum existisse, solide evincat. *Albrechtum de Eib Margaritam Poeticam, librum de re uxoria, de mortis preparatione, & Epistolas, posteritati reliquisse, commemorat. Georgius de Gemmingen, vir in sacris & elegantioribus literis mirifice doctus, Doctor & Professor Juris utriusque, Philosophus & Rhetor clarissimus fuit, atque, conscriptis Orationibus de machinis bellicis, de ratione duelli, de cura militum, & Annotatiunculis pro Confessoribus, quæ Opera Eucharis Hennerus Spiræ typis imprimenda curavit, insignem nominis famam sibi peperit. Quantum poesi valuerit, versus, quibus Jacobi Wimpbelingii Elegiacum de immaculata conceptione B. M. Virginis assensione sua comprobatur, luculenter testantur, quos in Lectorum gratiam apponere haud pigrabimur:*

*Qui cecinit Christi genitam sine crimine Matrem,
Illius in labiis mella fuisse putes.*

*Ut numeris cunctos, ita vincit carmina vates,
Qui procul a vitio Virginis ossa probat.*

Ex eadem Gemmingensi prolapia prodiit *Julius Henricus de Gemmingen, Orator eloquentissimus, & libro, cui titulus: Fasciculus Myrrha & Aromatum, ex passione Domini collectus, celebris. Christophorus Franciscus de Hutzen, Episcopus Wurceburgensis, antiquissimos aliquos libros ex Bibliotheca Capituli Wurceburgici, quos rustici belli tempore majores abdiderant, ex latebris suis in lucem protraxit, & incredibili hoc beneficio doctos viros sibi immortaliter devinxit. Inter hos erant Codex Theodosianus, pulchre eleganterque scriptus, ipsi-*

- que: Tusco Pandectarum volumini æquiparandus, cujus collationem novis Codicis *Theodosiani* Editoribus minime negligendam esse arbitramur, *Ecclesiastes*, literis quadratis exaratus, *Pauli Epistola*, literis Longobardicis veteribus cursoriis, in quibus literæ initiales singularem plane figuram præsentant, *Dialogi & Homilia Divi Gregorii*, *Liber Bedæ de temporibus*, cum marginalibus historicis; ejusdem *Martyrologium*, *Sali-loquia Augustini*, *Juvenalis*, perbelle scriptus, & per plures alii Codices, raritate sua commendabiles. De *Jo. Egolpho de Knæringen*, Episcopo Augustano, eum prudentia, singularique eloquentia & doctrina floruisse, libros nonnullos ex Latino in vernaculum idioma transfuisse, literas & literatos mirifico amore fovisse, Bibliothecam Ingolstadtensem condidisse, & in majus illius incrementum *Glareani* Bibliothecam suo ære redemptam illi donasse, observat. *Matthæus*, *Comes de Pappenheim*, *Chronicon Australe* apud *Freberum* Tom. I *Scripti Mogunt.* & de origine familæ suæ Commentarium, composuit. Misera Seculo XVI Germaniæ erat conditio, ubi potatores & helluones immane regnum exercebant. Permovit hoc *Joannem de Seckendorf*, ut filium *Casimirum* sese obligare cogeret, se intra proximos sex annos nulli neque plenos, 153. neque semiplenos, cantharos, velle præbibere. *Caput II de Capitulis collegiatis Episcopatus Aureatensis* agit. *Caput III Decanatus rurales, in Episcopatus Aureatensis Diocesi sitos*, 222. 286-294. sistit. *Caput IV Cœnobîa, Monachis & Virginibus sanctimonialibus alendis destinata*, complectitur. Inter doctas mulieres insignem locum meretur *Rikinds*, Abbatissa Monasterii Bergensis, quæ sæpe carmine lusit. Recitabimus versus, quos 295-317. 318-410. 321. virgini vestali cœnobii sui dicavit:

Vos, quos includit, frangit, gravat, attrahit, urit
Hic carcer mustus, labor, exilium, dolor, æstus,
Me, lucem, requiem, patriam, medicamen & umbram,
Quarite, sperate, scitote, tenete, vocate,
 Alio tempore sequentes versiculos composuit:
O pio grex, cui calica lex, est nulla doli fex:
Ipsæ Sive mona, ad patriam ponis, atque boni fons,

Qui

*Qui via, qui lux, hic tibi fit dux, alma regat crux.
 Qui placidus ros, qui stabilis dos, virgineus flor,
 Ille regat te, commiserans me, semper ubique.*

Refert quoque Autor, Episcopum Aureatensem perpetuum Academ. Ingolstadianfis esse Cancellarium. *Caput V Geographice* describit *Episcopatum Aureatensem*. In Bibliotheca Episcopali, quemadmodum docet Autor, inter alios Codices reperitur Codex Biblicus, figuris exornatus, & pergamenus, in quo Monachus Dominicanus conspicitur, qui aqua lustrali *Salomonis* templum inaugurat. Egregium & novum errorum a pictoribus commissorum exemplum! *Capite VI Vasallos Episcopatus Aureatensis* breviter atque confuse recenset, & simul univ. Operi finem latissimum imponit, de quo, si *Delineationem* veteris Nordgaviæ & Codicem Diplomaticum computaveris, nullum in tota Germania Episcopatum tam insigni cura solitudineque elaboratum exstare, præter Aureatensem, Ill. Autq. vere gloriari potuit.

Pag. 410.

418.

VINDICIÆ ARBORIS GENEALOGICÆ AUGUSTÆ GENTIS CAROLINO-BOICÆ ab ipso Autore vindicatæ contra SATYRAM PALIGNESII, cum Appendice succincti Responsi ad Autorem OTTONIS FRISINGENSIS defensi.

Monachii, typis Mariæ Magdalenz Riedlin, viduz, 1732, fol. Alph. 4.

Illust. Autor ante triennium, & quod excurrit, hodiernorum Bavariz Principum ab *Arnulfi*, Imperatoris, filio, *Arnulfo Malo*, derivationem vindicare aggressus est. Inde nactus adversarium *Palignesum*, qui non sine eruditionis apparatu demonstrandum putavit, familiam *Carolingicam* Ducum Bavariz in *Ludovico*, filio *Arnulfi*, Imperatoris, defecisse, hodiernæque conditorem esse *Luitpaldum*. Jam in eo est Ill. *de Wilhelm*, ut tot annorum laborumque partem suam, id est, *Vindicias arboris suæ*, vindicet, & falsitatis errorisque gravissimi in multis convincat *Palignesum*. Minimus more nostro alterius in alterum

27.

- alterum dicacitatem, tunc etiam, cum modestiæ speciem induit, satis vehementem & acerbam, ea solum, quæ ad causam pertinent, attingentes. *Primis octo Capitibus* negat Autor, noviter a se in gratiam Principum inventum hoc Schema Genealogicum, quippe quod jam dudum receptum, & ab Autoribus gravissimis fuerit approbatum, nempe a *Tribomio*, quem Vindiciarum suarum inter alios pæne antesignanum vocat, a *Cuspiniano*, a Chronicis Schirensibus, & ab *Onuphrio Panvino*. Singulorum in genere auctoritatem contra *Palignesum* multis testimoniis probat, & de Chronicis Schirensibus ait, scripta esse A. 1283, quo superstites adhuc Duces Schirenses ignorare non potuerint, utrum a *Luitpoldo*, an ab *Arnulfo*, Imperatore, duxerint genus. Inde a *Cap. IX* regulas *Palignesi* de auctoritate testimonium examinat. Primum ille auctoritatis locum tribuerat cœvis, præsentibus oculatisque testibus. Addit Noster: modo scripta eorum sint genuina, non interpolata, modo testes sint bonæ fidei, non creduli, non cupiditate aliqua permoti. *Palignesius*, quæcunque a recentioribus sine antiquiorum testimonio citraque eorum tam inter se, quam cum rerum natura & serie, consensum afferuntur, fide indigna & fabulosa esse, censuerat. Respondet Autor, ita eum evertere omnem recentiorum auctoritatem, qui non semper sua firmare soleant antiquis testimoniis. Porro *Palignesi* regulam: *Traditio rei gesta tempore, cujus nullus exstat Scriptor, pro non facta vel incerta habenda*, Noster plane ex cerebro confictam pronuntiat, & contrariam opponit: *Traditio rei gesta tempore, cujus nullum certum habemus Scriptorem, si tamen post CC vel CCC annos graves Auctores, & unus saltem, aliis etiam refragantibus, rem ita factam asseveranter asserant, fidem omni jure meretur*. De loco *Reginonis*, quem primarium suæ sententiæ adduxit *Palignesius*, monetur, incertum esse, ubi finierit *Regino*, & quinsim Continuator, quonam tempore, locum adje-
- Pag. 43 seq. rat. Respondet Autor, ita eum evertere omnem recentiorum auctoritatem, qui non semper sua firmare soleant antiquis testimoniis. Porro *Palignesi* regulam: *Traditio rei gesta tempore, cujus nullus exstat Scriptor, pro non facta vel incerta habenda*, Noster plane ex cerebro confictam pronuntiat, & contrariam opponit: *Traditio rei gesta tempore, cujus nullum certum habemus Scriptorem, si tamen post CC vel CCC annos graves Auctores, & unus saltem, aliis etiam refragantibus, rem ita factam asseveranter asserant, fidem omni jure meretur*. De loco *Reginonis*, quem primarium suæ sententiæ adduxit *Palignesius*, monetur, incertum esse, ubi finierit *Regino*, & quinsim Continuator, quonam tempore, locum adje-
- Cap. 10. cerit. *Otto Frisingensis* in hac causa pro teste iniquo & suspecto habetur, & verba ejus: *ad tempus*, ita explicantur: defecit *ad tempus* gens Carolina in dignitate Imperatoria, non perpetuo
- II. 12, 13. in sua stirpe. Id quod jam in Vindiciis. Carpitur Defensio
- P. I p. 27. *Arenbe-*

Arenbeckii, & hujus occasione pluribus ostenditur, Hungaros ab initio Seculi X habuisse Reges. Castigatur *Palignesius*, qui Genealogiam hanc spe præmii, aut per adulationem, in lucem protractam dixerat, simulque nova testimonia in rem suam cumulat Cl. Autor, nempe ex *Diesbelmi Zelleri Vitis Imperatorum & Regum*, Tiguri A. 1558 editis, & quam latissime ex *Khevenbilleri Annalibus*. Porro Autor, testimonium Chronici Schirensis defensoris, has regulas suppeditat & firmat: 1) *Scriptores Seculi XIII, XIV & XV, plerumque in suis Genealogiis non docent gradum, sed tantum lineam successione, ideoque unam aut subinde plures personas intermedias transfiliunt; 2) Scriptores coevi & solertes sæpe nepotes cum filiis, filios cum nepotibus, confundunt; 3) Tantum fidei Scriptoribus, etiam imperitis, adhibetur, quantum non gravantur suspitione falsitatis.* Quod ad tabulas Schirenses attinet, fatetur Autor, eas nonnihil posterioris ævi esse, ita tamen, ut rem ipsam, ex antiquioribus scriptis & traditionibus desumptam, coloribus sua ætate usitatis depictam exhibeant. Insignium usum in clypeis jam ante Sec. XI apud Germanos viguisse, ostendit variis argumentis. Inter alia probat, antiquissimos Germanos scuta coloribus distinxisse, ut gentem a gente, familiam a familia, discernent. Ergo memorari scuta nigra Ariorum, ergo familiarum & propinquitatum turinas & cuneos: scuta item iis fuisse jure quodam gentilitia, ex quo summe infamie & piaculi, scutum in prælio perdidisse. Ex Decreto electionis *Ludovici IV* in Regem Romanorum, quod Autor Vindiciis inseruit, verba: *de alto & generoso sanguine Divorum Regum natum*, intelligenda statuit, non ratione maternæ originis, sed quod *Ludovicus* certa omnium Principum opinione inter posteros *Caroli M.* referretur. Ceterum *Palignesius* traditionem de hoc stemmate cum iis comparaverat traditionibus, quæ olim fidem merebantur, nunc vero jam pridem explosæ sunt, e. g. de *Cyriaco Pontifice*, de *Baptismo Constantini M.* ejusque donatione, de *Trojæ excidio*, &c. Et, sicut ille copiosior iis in rebus fuerat, ita respondendum sibi accuratius ad singula putavit Ill. *de Wilhelm*, & totus est

Cap. 14. seq. 17.

18.

19.

Pag. 123.

Cap. 20.

P. II p. 130.

- Cap. 21. in infirmenda hujus argumenti negativi efficacia. Hinc do-
 22,23,24. natio *Constantini* videtur ei minimum corrupta & interpola-
 25, 26. ta, non omnino falsa. Hinc Trojam vere excisam docet.
 27,28,29. Hinc *Homeri* fidem defendit. Hinc verum situm Trojæ fu-
 31,32,33. sius demonstrat, aliasque *Palignesi* objectiones, ex Historiæ
 dubiæ momentis defuntas, refellit.
- Quibus ita præmissis, incipit Ill. Autor progredi ad id;
 in quo cardo rei vertitur, & confutare *Palignesi* argumenta
 de Imperatoris *Arnulfi* filiis, *Arnulfo Malo*, & *Wernbero*, nullis.
 35. Probat enim, potuisse eos existere, etiamsi nulla eorum habita sit
 mentio in Conventu Forcheimensi, quia forte pater iis pro-
 viderat jam antea in Conventu aliquo Procerum Bajoariæ, ra-
 Conf. Vind. tione Provinciarum in Regno Orientali. Item fuisse eos ab
 P. II p.124 *Arnulfo* genitos, adhuc Duce, nondum Rege, ideoque in Con-
 seq. ventu Forcheimensi non habitos legales & idoneos ad succes-
 sionem regni, ubi spes erat accipiendi heredis regii ex altera
 uxore, jam Regina. *Agnetem* fuisse uxorem legitimam *Ar-
 nulfi*, sed non legalem, quod eam clanculum duxisset, ne sibi
 hoc matrimonio, propter similitates Francorum cum Græcis,
 viam ad Imperium præcluderet. Eleganter docet, pro lege
 olim a Proceribus Imperii tam Orientalis, quam Occidentis,
 fuisse observatum, ut filii in purpura, patre, jam Rege, & ma-
 tre Regina nati, jure successionis potiores haberentur illis, qui
 ante regnum in lucem prodissent. Atque hanc ob causam
 Conf. Vind. P. I p. 50. *Arnulfo Malo* & *Wernbero*, natu majoribus, prælatum fuisse
Ludovicum Parvulum. Denique *Palignesius* verum Duca-
 tum *Luitpoldi* probaverat ex eo, quod æquales Scriptores te-
 stentur, *Arnulfum*, Ducem, fuisse filium *Luitpoldi*, ejusque in
 Cap. 37. Ducatu successorem. Respondet, *Luitpoldum* fuisse quidem Du-
 cem Baviaræ, sed limitaneum atque militare, non feudatari-
 um, idque his potissimum rationibus evincit: 1) quia *Luitpol-
 dus* suscepisse dicitur Ducatum superflite adhuc Imperatore *Lu-
 dovico*, Principe indubio Baviaræ, quippe quam *Carolus M.* &
 Successores, *Arnulfus* præcipue, metu Ducum, per se regere
 soliti erant. Ergo *Luitpoldum* non nisi nomine Regis, tanquam
 Ducem militare, præfuisse; 2) quia non exstant tabulæ con-
 cessio-

cessionis Regiæ, vel electionis, a Proceribus factæ; 3) quia *Luitpoldus* obiit A. 907, *Ludovicus* autem demum A. 911 vel 913, adeoque vivo legitimo herede non potuit ille fieri Bavarorum Princeps; 4) quoniam in monumentis habetur, *Arnulfum* successisse patri *Luitpoldo* in Ducatu, nempe militari illo, non in Ducatu Bavaricæ, & præterea hic *Luitpoldus* filius accurate ab *Arnulfo Malo* distinguitur. Hæc fere habuit Ill. Autor, quæ *Paligneso* responderet, si qua ulterius contra se in publicum protrudantur, omnia, tanquam responso iadigna, silentio damnaturus. Pag. 281.

Jam excusserat Autor, ut ait, arina *Paligneso*, ex arena profugo, cum alius athleta, qui se *Baronem de Bransdorf* nominat, stantem adhuc in armis & strenuum invalit. Huic dicam scribit, & Epistolam ejus examinat, in qua denuo incisam voluit arborem Genealogicam Carolino-Boicam. Carpit primo affectatam ab eo elegantiam linguæ Latinæ, &, adjecto Catalogo barbarismorum, ostendere studet, eum obscurorum virorum æmulum oppido felicem. Probat inde, quod jam in Vindiciis instituerat, 1) *Ottonem Frisingensem* amori & odio indulsisse nimium, cum de familia Principum Bojorum commemorat. In æstu enim animi concitati narrare ad A. 955 ea de Comitibus Schirensibus, quæ manifestæ tunc veritati repugnabant, scilicet plerosque omnes, *latrociniis inservientes, miseram vitam mendicando transfegisse*, cum tot opulenta Monasteria fundarint, & virtutibus nobilitati sint. Afferit ex *Pithæi* editione *Ottonis Frisingensis* locum longe diversissimum, & secundum rei veritatem jussu ipsius Præsulis moribundi commutatam. 2) Ait, lacunam, in *Reginone* expletam, a *Bransdorfo* non satis intelligi; & tandem 3) *Bransdorfium* male fingere aliena manu in *Andrea*, Presbyteri, Chronicon inserta, quæ ille de *Arnulfo Malo* & *Wernhero* tradidit. 286, 317 seq. 296 seq. Conf. Vind. P. I p. 18 seq. Pag. 311 seq.

OBSERVATIONES DE FEBRIBUS, PRÆcipue intermittentibus, & ex earum genere continuis, deque earum periculis ac reversionibus prænoscentis,

Et præcavendis, per medelam tempestivam, efficacem, adequatam, candide Et perspicue propositam; ad Viros clarissimos Et experientissimos, Autores Commercii Literarii Norimbergensis, occasione Problematis de febribus intermittentibus soporosis Et apoplecticiis, scribebat PAULVS GOTTLIEB WERLHOFF, D. Magne Britanniae Regis Medicus

Aulicus.

Hannoveræ, typis & impensis Jo. Christoph. Ludolph. Schulze,

1732, 4.

Alph. 1 pl. 21.

Merito quodam suo, nec sine animi voluptate, in Annales nostros referimus elogium *Werlboffiani* Operis, externa quidem mole non magni admodum, rerum tamen præstantia doctrinæque copia gravis. Fidem jam Cl. Autor constitutum habuit, Observationes meditationesque suas de febribus intermittentibus, morbisque inde generatis, in Systema aliquod theoretico-practicum colligere, & doctrinam de hoc febrium genere, illarumque medelis, prout eam quidem animo complexus est, ordine pertractare. Sed, cum partim ob argumenti gravitatem, partim negotiorum multitudinem, Opus hoc post aliquod demum tempus in lucem proditurum esse videatur, nonnulla etiam ipse observaverit, in quibus alienam experientiam ad confirmandam illustrandamque propriam exquirere dudum exoptavit, nuper autem peropportune contigerit, ut in Commercio Literario Norimbergensi Problema aliquod de observandis, prænoscentis, curandisque febribus quibusdam intermittentibus, post quartum, quintum, vel sextum paroxysmum ex apoplexia subito exitiosis, proponeretur, hanc occasionem non dimittendam ratus, breviorē Epistolam de hoc argumento ad Cl. Collectores dare instituit, ipsis Speciminibus inferendam. At vero cœptum semel Opusculum in hanc, quam nunc præ se fert, molem, ultra eorum Schediasmatum spatium, invitante sensim argumenti ubertate, excrevit. Et
quam-

quamvis initio, nomen suum alieno velo tegere, Cl. Autori constitutum, eoque consilio tota jam Opella scriptione & typis absoluta esset, amicorum tamen monitis, aliisque rationibus, victus, consilium postea mutavit. Nec videmus nos quidem, quare id non mutaturus fuisset, quandoquidem, id ipsum Opus *Werthoffiano* nomini singulari fore decori & ornamento, quilibet intelligentes, & ab invidia præconceptisque opinionibus alieni Lectores ingenue fatebuntur. Tractat enim argumentum generi humano utilissimum, idque tanta diligentia & doctrina, quanta nos quidem omnes libellos medicos scriptos esse, quam maxime cuperemus. Certe, si observationes accuratissimas, easque complures, plane novas, de hoc febrium genere, aliisque cogites, Cl. Autorem ad candorem fidemque in observando veterum quam proxime accedere, lætus videbis, sed, ultra hanc laudem, quanquam ea maxima omnino est, progredi ipsum, initio vix putabis. At, si theoreticas simul veritates cum de rebus aliis, tum de periodicis typisque febrium, hic propositas, animo contuearis, ipsum theoriis ejusmodi addictum plane, & philosophari potius domi uæ, quam multum temporis observationibus dare cliniæ, tibi persuadebis. Adeo ubique excellit, sui semper similis. Ne quid de varia illa & amplissima lectione, nec de amœnitatibus, ex omni humaniori literatura condimenti instar repetitis, dicimus. Observationes potissimum generaliores, nempe quæ in plerisque, similiter laborantibus, æque responderunt, annotavit, sexcentorum narratio e exemplorum, nisi eâ supervacanea esse & nauseosa videretur, roboranda. Particulares passim observationes immiscuit, sed eas solum, in quibus singulare aliquid a ceteris notatum est. Regulas ex observationibus repetitis, & generatim similiter succedentibus, constituit, distincteque inculcavit, additisque exceptionibus circumscripsit. Inprimis vero etiam corticem peruvianum gravibus non inter Medicos tantum, sed abjectissimam quoque plebem, cavillationibus & injuriis expositum, tam egregie ab ejusmodi calumniis vindicavit, idque remedium divinum omnino & ex communi Medicorum, vere experientissimorum, a longo inde tempore per regiones

constitutionesque plurimas stabilito, iis in rebus consensu, suisque observationibus, sub legitimo usu cum ad curandos morbos alios, tum ad sanandas febres, certissimum æque ac tutissimum & innocentissimum esse, tam docte accurateque ostendit, ut patronus Quinquinz, qui causam ejus oret, & adversarios tam feliciter profliget, magis idoneus obtingere vix posse videatur. Si qui vero adhuc divinum illud beneficium calumniari, & suspectum reddere, & Medicos ægrotosque, quantum fieri potest, ab usu ejus absterrere amant, veretur, ne isti tandem Deo, medicinæ datori, difficulter rationem reddituri sint, vel vanæ timiditatis, vel præfractæ in morborum impetu permittendo temeritatis, inmitisque in omittendo miserorum ægrotantium levamine pertinaciæ, ni abunde moniti, meliora acceptare, aut acceptata candide profiteri, aut saltem, donec usum multiplicem ab abusu distinguere cognoverint, tacere, discant. Addidit, quæ majorem fere Operis partem efficiunt, ubique Annotationes, textui subjunctas, quibus judicia, experimenta, & amœnitates, ex aliis Autoribus conquisitas, admiscuit, varias etiam hic illic, data occasione, alienas quidem aliquo modo a proprio tractationis argumento, sed præstantissimas tamen, & experientia confirmatas, veritates medicas per digressionem explicuit, sententias & conjecturas theoreticas, pro sentiendi libertate, omnibus permittit, intersperfit, Illustrisque *Stablii*, & plurium ejus asectorum, placita, ea tamen, qua in ejusmodi controversiis decet, modestia, confutavit. Et, quam ipsemet sibi negligenter labentis naves sua pro modestia excusat, is tamen tantum a barbarie, quæ plerisque nostrorum temporum Medicis in arte sua placet, abest, ut potius dictionis nitore hoc Opusculum longe commendabilius reddiderit. Postquam hæc generatim de hoc Opere præfati sumus, nunc quoque potiora ejus momenta hic repetamus. Cumque in *sex* abeat *Sectiones*, prima earum affectus notitiam, pericula, signa, causas, exponit. Perniciosus ille, qui febribus nonnunquam inopinato supervenire solet, & de quo hoc libro præcipue agitur, affectus, sopor nimirum ille profundissimus, apoplexiæ nomine vocatus, carus dici meretur, ut ex da-

Sect. I
§. I.

ta hujus morbi definitione satis patet. Quamquam vero tam a veteribus, quam recentioribus, Medicis, in magno numero recensitis, ejusmodi febres jam commemorantur; Cel. Autor tamen imprimis in statu epidemio novissimo inde ab A. 1726 & 1727, quibus omnium generum febres tam frequentes habuerunt circuitus, in intermittentium verarum paroxysmis, venternum annotavit profundissimum, haud raro, ubi invasit, perniciosum, & veræ apoplexiæ immedicabilis nomine dignum. Unde quidem perspicuum est, de laudibus febris, ejusque indole perpetuo tuta, & quasi sacrosancta, nostro hoc ævo tam operose decantatis, non adeo magnifice sentiendum, meritoque iis, qui de noxis & imposturis febrifugorum vociferantur, noxas earum febrium & imposturas ad animum esse revocandas, quas Autor, eundo per omnes intermittentium classes, commonstrat, Hippocratisque sententiam, qua niti vulgo solent salubritatis patroni, vindicat, & egregie illustrat. Oritur autem ille sopor ut plurimum in tertianis, vel quartanis, inciditque in tertium primariæ accessionis paroxysmum, sive in diem morbi quintum, aut ubi accessiones valde anticiparunt, quartum. Pulsus in plerisque frequens est, in quibusdam rarus & tardus, exantlato paroxysmi tempore naturalis, in multis durus & intermittens animadvertitur. Ceterum caro hoc correpti, sine omni sensu & motu jacent, ut nec digitum moveant, & sola respiratione, ore hiante, singultim, & cum stertore facta, a mortuis distinguantur. Nonnullis prima statim vel altera talis accessio exitio fuit. In aliis, quando desinebat paroxysmus, solvebatur, ita tamen, ut obtusiores tum quoque sensus viderentur, neque plane integri, & quodam quasi stupore preoccupati. At sub ingressum novi paroxysmi, iterum sopore plerumque, sæpe apoplexia insanabili, affecti, sub iis ipsis rarius post aliquot demum dies expirarunt, nonnullis, advocato inature satis Medico, ab instante paroxysmo & mortis periculo vindicatis. Unica enim, cum morbo diu conflictata, sine medicamentis cum sanitate rediit in gratiam. Signa autem, e quibus tam grave malum instans prænosceatur, a Nostro hæc recensentur: 1) in primo vel secundo paroxysmo, vel, ubi
serius

§. 2.

3.

4.

5.

6.

ferius malum invadit, præcedentium accessionum aliqua, profundior naturali somnus, 2) urina crassa, coloris intensi, subfusci, lixivii, in quibusdam ad nigrorem vergentis, cum innatante quasi pinguedine aliqua, valde etiam sætens, & præsertim cum frequenti micturitione, & dysuria, aut stranguria, prodians, 3) sanguis vena secta floridus plerumque, & satis æquabilis, sed copiosissimo sero viridescente perfusus; interdum variegatos colores ostendit; aliquando feri pars viscidior superius in liquamen gelatinæ instar coierat, in fornacem quasi elevata, pars autem feri cum intermixtis grumis sanguinis, patellæ adhærentibus, inferius fluctuavit; 4) dolor hypochondriorum; 5) cardialgia gravis; 6) ex causis antecedentibus medicamenti purgantis, etiam lenioris, usus, sine expectata aut præstita coctione, & non bene judicatis organini & vergentis naturæ indicationibus; 7) potus & remedia spirituosæ & calida; 8) corpus senile cholericum-melancholicum, scorbutico calido affectum, biliosum, & succis crassis, acris, & ad putredinem vaporiferam pronis, plenum, nervis & visceribus, cerebro inprimis, ac hepate, debilioribus instructum, mensum & hæmorrhoidum, aut aliorum excrementorum, capiti minantium, turbis anomalis obnoxium, scabie & ulceribus male sanatis corruptum, & gravibus dietæ vitiis, ex quibus succi crassi, & vaporibus sulphureis mixti, generantur, bilis anomalæ foventur, & robur viscerum enervatur, afflictum. In tertianis ejusmodi epidemiis cum ex aliis signis, tum ipsa etiam sectione, patuit, bilis præcipue officinam, crasin, & directionem, valde fuisse vitiatam. *Sectio secunda* curationem remedio certo & opportuno tempestivam indicat. Id vero remedii certi tutique genus corticem chinæ esse monet. Quippe ex aliorum æque, ac suis, multiplicibus experimentis, tam persuasum habet Cel. Auctor, quam quod in toto artis medicæ ambitu maxime, hujus medicamenti particulas humano corpori sano, æque ac innocentissimum quodvis medicamentum vegetabile, moderate amarum, & aromaticum, subadstringens, innocuas esse, nequaquam autem per se nocivas, aut venenatas. Hinc totus est in eo, ut probet corticis innocentiam, & ab ob-

Sect. II.

§. 3.

jectio-

jectionibus, suspicionibus, & injuriis aliorum, vindicet. Sed & §. 4.
 alia simul remedia febrifuga secuta enumerat, morbosque, qui- §. 5 seq.
 bus convenit cortex, quibusve minus congruit, exponit. Sect. III.
Secutio tertia medicinam, tum habitu & preparatione corporis,
 tum electione, dosi, continuatione, efficacem, exhibet. §. 1.
 Quam, in tempore parandam esse medicinam, Cl. Autor recte 2
 inculcat, nihil tamen in paroxysmo non admodum soporoso
 moliri decet, nisi ut febris pro circumstantiarum ratione con-
 sucto modo tractetur. Ubi ægrum sopore jam aut apoplexia
 oppressum reperit, apoplectici instar affectus, sed cum febre
 juncti, curavit morbum vesicatoriis pluribus, ad carpos, nucham,
 & ipsi capiti raso admotis, venesectione justa, scarificatione, hi-
 rudinibus, sternutamentis ex elleboro albo, vel turpetho mine-
 rali, frictionibus, aliisque notis excitantibus & epispasticis, exe-
 uatis maxime paroxysmi tempore. Postquam conducit, 3.
 quomodo cortex eligendus comparatus esse debeat, & noti-
 tiam ejus externam copiosam atque exquisitam tradidit, ubi il- 4.
 le locum habet, exeunte, & in intermissione, imo vel remis-
 sionem satis notabilem, terminato paroxysmo, facta vel omissa
 pro indicationibus evacuatione, drachmam integram ejus in
 pulverem redacti tertia vel altera quavis hora exhibitam abs
 se esse, commemorat, quocunque modo minus nauseoso de-
 glutiri commode potuit, ut uncia una aut etiam amplius in ac-
 cessionum intervallis assumpta, vel penitus instantia symptoma-
 ta averteret, vel minueret certe, & periculum amoliretur. Ubi
 deinceps larga copia, & sine correctione, dandum esse corti-
 cem disputavit, singularem exhibendi medicaminis methodum
 ita enarrat: Datum pro re nata felicissime est medicamen-
 tum, vel solum, vel additis, aut interpositis succo nasturtii a-
 quatici, & inde paratis, potu Thee, Cafe, spiritibus & sali-
 bus volatilibus acidis, alcalinis, mediis, qui & venenis soporife-
 ris adversantur, & corticis virtutem intendere creduntur *Ra-
 jo, Piscarnio, Hoffmanno, Mangetto, Cohauso, & aliis.*
 Redeunte forsitan paroxysmo, qui, si recte fiunt omnia, teste
 multoties repetita experientia, levior & periculi expers futurus
 est, non nisi quæ temperant & reficiunt, dare licabit, omisso
 S : tan-

- tantisper cortice, donec accedat declinatio. Regimen & *διαφορησις*, quæ æque ac *διερεσις* & aliæ excretiones naturæ roboratæ viribus expeditius a cortice succedere solet, iusto in moderamine servari debet. Paroxysmo & sudore penitus exantlato, removenda sunt lintea, halitu febriculoso inquinata, quæ mutatio deinde etiam ad plenam usque sanitatem eo tempore repeti debet, ea cum cautione, ut lintea probe siccata, & alii forte homini sano per noctem adhibita, usurpentur. Declinante accessione, repetendus est statim cortex, nullaque alia medicina, nisi quid urgeat, interpolatus, in notabiliorum paroxysmorum intervallis tertia vel quarta quavis hora dandus, neque desistendum est prius, quam paroxysmi fugati sint penitus, & æger cum sanitate in gratiam rediisse videatur, adjuvante optima dieta, & quamprimum fieri potest, moderato motu in aere liberiori puriorique. Quæ porro deinceps conveniant, persequitur, simulque symptomatum, a febriculosi protei reliquiis, & ægri constitutione, dum fit medicatio, exortorum, e. g. hæmorrhoidum cæcarum, tenebræ, alvi adstrictionis, aurium tinnitus, surditatis, temulentia, rheumatismi, tussis, dolorum, diarrhæarum, passionum hypochondriacarum, scorbuti, febris lentæ, &c. curationem explanat, exempla simul aliquot abs se curatarum febrium soporosarum refert, & ad extremum, si quid a febre relictum est, id non fraudibus corticis imputandum esse, monet, eosque satis refellit, qui cortici impossuram tribuere non verentur. *Sectio quarta* de prænoscentis & præcavendis febribus recidivis agit, & medelam ostendit ordine & repetitione adæquatam. Quanquam certum est & indubitatum, febres, china curatas, nonnunquam reverti; redeunt tamen ex ingenio suo, redieruntque semper alte usum chinæ introductum, quod probatissimis omnium ævi observationibus constat, ut nunc etiam alia quacunque via tractatæ facile post aliquot tempus vires recipiunt; e contrario autem aliquando vel chinæ usu, vel alia methodo, depulsæ penitus cessant, nunquam reversuræ. Cumque febres recidivæ in veras, ubi ad integritatem actionum redierat æger, vel nothas, ubi morbidi motus non penitus cessarant, dividantur;
- hæ

hæ a qualibet naturæ vel artis ope imperfecta frequentissime contingunt, illæ vero fiunt vel post febres sua indole recidivas, quacunque ex curatione desiverint, vel post eas, quæ diuturniores futuræ remedio interceptæ fuerant, quod materiam profundius latentem & immaturam, sed sponte deinde renascentem, attingere uno curationis filo non potuerit; quamvis, si id iusto tempore repetatur, reversio certo præpediri possit. Vulgaris igitur est, sed manifestus, error, quo ipsi remedio recidivæ febres, quasi ipsi aquæ incandescens incendium, imputantur. Quam febrem recidivam postquam ab ipsa febre sæpius oriri ulterius deduxit Cl. Autor; non esse præstantiorem ad hos reditus præcavendos medicinam contendit, quam ut prima febris primo quoque tempore, ubi tuto id fieri potest, usu corticis fugetur; eoque continuato, ad omnium functionum integritatem æger perducatur. Quamvis vero etiam post febres soporosas novus insultus aliquando redierit, is tamen fuit cari & apoplexiæ metu vacuus, & sat facile sanabilis, ac longe plerumque priori mitior. Tempus reditus ex causis extraordinariis est incertum. Cum vero post integre restitutam corporis œconomiam a medelis plane abstinuit æger, neque fontica quadam causa præmature morbum revocavit, multiplici experientia cogitum est Cl. Autori, febres ex tertianarum genere recidivas longe plurimas aliquo secundæ hebdomadis die, sive post quartam lunaris mensis partem ab omiſsa remedii assumptione, contigisse, atque, si ope naturæ aut artis rursus evanuerint, semel, vel aliquoties sæpe, præterea pro morbi statusque epidemii ingenio alternis semper hebdomadibus, reversas esse, vel molimina saltim satis manifesta ostendisse. Imo id ipsum sub aliis interdum circumstantiis contigit, suo etiam modo in quartanis & quotidianis veris ita se habet. Quæ omnia aliarum quoque observationum, quamvis ea obscurius significant, consensu confirmantur. Idcirco, quando cortex id efficit, ut ad delendam febrem nihil superesse videatur, desinit Cl. Autor illum exhibere, & libenter quidem circa phaseos alicujus lunaris tempus. Inde vero omittitur omnis medicatio per hebdomadem accurate unam,

9. 2.

3.

4.

5.

6.

sive ad proximam circiter lunæ phasim, quod tunc superflua foret. Octavo autem die, ubi sensus febris adhuc abest, omnibusque per totam hebdomadem consecutis, corticis usus continuatur, non prohibente mensium hæmorrhoidumque fluore. Securius ad primum vel secundum usque posterioris hebdomadis diem medicatio portenditur, quam ante statutum tempus ab ea abstinetur. Si qua fuerit febris tertiana simplex, vel duplex vulgaris magis chronica, & quæ typum adsciverit constantem, sufficit dosis ad scrupulum unum, aut drachmam dimidiam, aut integram, aut duas, pro morbi indole, singulis, aut alternis, pro typi ratione, diebus, per totum octiduum exhibita, bihorio forte ante illud tempus, vel eo ipso tempore, quo paroxysmus expectari debuisset, si perdurasset febris. In istis vero morbi præcavendis reversionibus, ubi periculi instantis causa, & typo ad tertianæ duplicis, vel multiplicis, & instabilis, naturam prono, propinatur cortex, non semel aut bis solum minutis maxime dosibus tractari debet febris reditura, ni supprimatur ex suo ingenio, sed potius quinquies aut sexies scrupulus unus, aut drachma media, aut ter in die, vel bis certe, integra drachma exhibeatur, aut robore fere par alicujus decocti, infusi, vel extracti, dosis. Eodem deinceps modo, si morbus præsertim pertinax & chronicus, ex sui ingenii vel corporis ratione, futurus fuisse videtur, & regimen haud omnino exquisitum sperare licet, & constitutio epidemica vel contagium ad inducendas febres inclinat, iterum iterumque per hebdomadem conquiescere, & per alteram vel octiduum medicamento uti, oportet. Tunc autem, victo subiti periculi & soporis, inflammationisque, & continuæ febris, periculo, infusum etiam vinosum, ad *Talbotii* vel *Sydenhamii* saltem mentem paratum, egregie conducit. Quodsi sub hoc usu repetito motus quidam febriculosi cooriantur, qui tamen non aliud remedium, quam continuatum ejus ad exitum usque hebdomadis usum, postulant, necesse est, ut, postquam rursus per hebdomadem unam intermissa fuit medicina, altera insequenti eadem repetatur, neque ab ejusmodi alternis vicibus cessetur prius, quam alternæ morbidorum motuum vices per suas hebdoma-

domades redire penitus desinant. Atque hæ regulæ ceteris etiam, quæ febrem domant, remediis, salibus præcipue amaribus, conveniunt, & in præservandis quoque recidivis quotidianis, quartanisque, locum habent, modo non alterna, sed tertia quavis hebdomade repetatur medela prophylactica, quod Noster pluribus declarat. *Sectio quinta* nonnulla de constantia effectuum, & securitate methodi, subnectit. Quippe hanc adeo securam reperit Cl. Autor, ut, paucissimos ex plurimis hac methodo absoluta perfanatis sub gravibus etiam causis febrem denuo passos esse, observarit, dum alii innumerabiles, quos natura, vel ars minus certa, sanitati restituit, sub hoc statu epidemio novos insultus frequentes, graves, difficiles imo sæpius sine cortice vix tollendos, sustinuerunt, etiamsi causa gravior allegari vix potuit. Hæcque securitas & salubritas per nubem testium Medicorum, scilicet ex omnibus Provinciis præstantissimorum, corroboratur, atque apparens quorundam dissensus, & incongrua doses censura, itemque præparationis & expectationis laudatio, & opinio de motibus sine materia demum sistendis, sub examen revocantur. Cumque de quorundam dissensione vera & hæsitatione, variis ex causis orta, melior spes supersit, naturæ & artis medicæ ignari monentur, ne sua sapientia, & de corticis damno persuasione, alios a salutari usu detineant, experientia nonnullorum experientia veri nominis recte convellitur, absoluta cura, reliquias neque a febre, neque a remedio, metuendas esse, sed sanitatem potius, & robur viscerum, egregie augeri, docetur, & medicamenti denuo innocentia per multis exemplis, ex propria experientia desumptis, declaratur. *Sectio* denique *sexta* observationes & conjecturas ætiologicas de modo, quo operatur remedium, typisque, & periodis, proponit. Recte inculcatur, perperam illi vim mere adstringentem tribui, sed multa potius ante excutienda esse, quam virtus ejus eruatur. Putat vero Doctiss. Autor, remedium hoc particulis leniter adstringentibus, tonum fibrarum atque nervorum, imprimis ventriculi, intestinorum, ductuumque, & glandularum, eo pertinentium, & evidentissime quidem vasorum biliariorum, quin imo latius disseminata virtute, reliquorum etiam vasorum & viscerum

§. 7.

Sect. V
§. 1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Sect. VI.

§. 1.

totius corporis roborare, eademque vi tonica & balsamica crassa chyli, sanguinis, & humorum, inde derivatorum, biliosi maxime, pancreatici, & similia, nimis exsolutam coercere, particulis temperate amaris, saponaceis & aromaticis digerere, abstergere, & quasi bilis vices gerere, & hanc inertem vel vapore corruptam, ac alios humores, similiter vitiatos, chylumque inprimis corrigere, earundem vero particularum sulphure leniter anodyno, quod amara & aromata & balsamica habere solent, fibras & nervos demulceri, minores præsertim, & a contactu terræ & salinæ fixioris substantiæ remotiores, & qui neque insigni spasmico actu constringantur, neque nisu, vim remedium superante, ad eum proxime inclinant; tonum pariter sensumque nervosiorum partium alicubi, in ventriculo præcipue, & ubi salium excretiones peraguntur, stimulari sale earundem particularum medio fixiori, & quod in sinu ferunt, volatili oleoso, quamvis id haud omnino corpore eliciatur; iisdem quoque salibus, & ipsa laxiori partium vasorumque majusculorum, & exquisitiori sensu pollentium tonica adstrictione, leniter deinde aperiri obstructas vias, relaxari vasa minora remotiora, & minus sensu prædita, & succos aliquantum viscidiores incidi, atteri, promoveri, fluidioresque reddi. Ex his forsitan explicari debet potentia remedii manifesta in curandis febribus aliisque morbis. Si cui vero hæc non sufficiant, omne erit perfrugium in virtute illa celebratissima febrifuga specifica, cujus ope materia febrilis certissime, si reliqua recte se habent, corrigatur & subjugetur, & ista plerumque, qua naturæ nisus est, via exterminetur; pro varia vero & imperfectiori medicatione afficiatur plerumque, sed diverso & imperfectiori effectu. Illud vero mirabile est, quod natura humana in febribus seu typis & periodis diurnis, septimanis, sive octonis, mensuris, annuis, quasi ad legem naturæ universi ita adstringat, ut in horographicos astronomicosque calculos jurasse videatur, quod latius eleganterque deducit Noster & probat. Causæ hujus rei obscurissimæ, nec dum detectæ, habentur. Novas Cl. Autor conjecturas hic affert, dignas utique, quas non prætereamus. In ipsa, quæ humano generi communi

munis est, crassi sanguinis, aut etiam in fibris motricibus, est aliquod connatum, & perpetua cum externo aere communicatione sustentatum, elementum, ubique fere simile, aereum, elasticum, quod arcte intextum est texturæ naturali fluidarum solidarumque corporis partium, earumque compage coeretur, ne oscillatione sua & nisu elastico alios, nisi salubres & naturales, motus, aut fervores, facile cieat. Illud ipsum, si qua de causa expandatur nimium, & sui juris plus justo fiat, ultra crasseos humorum æquilibrium, si præsertim inquinetur a particulis peregrinis, vel male moveatur, eum orgasmum inducere valet, qui fervorem hunc typicum representet, hanc naturæ luctam, cum eo, quod alienum est, quam febrem vocamus. Illa ipsa materia elastica humani corporis ob intimam immixtionem pars, pars tamen etiam est purioris & subtilioris atmosphæræ aeræ, & hujus motus naturales & adventitios sequi amat per mechanicam homogeneorum & connexorum rationem. Eisdem forte magis minusque accurate sub statu febrili sequitur, & oscillante suo motu periodos & typos regulares qua tales inducit, sed qui diverfi evadant, necesse est, pro admixtæ materiæ alienæ, pro aucti, immixti, pressi, relaxati, elateris diversa ratione, & proportione ad humores fibrasque corporis, quæ itidem singula mechanico motu & nisu nativo gaudent. Hi typi, hæ periodi servant ea propter plerumque suo modo respectum ad naturalem illum, & secundum solis & lunæ periodos, ad horas, dies, hebdomades, menses, annique tempora, ordinatum atmosphæræ totius, præsertim qua purioris, motum perpetuum, fluxumque & refluxum, quem tot ac tanta effluvia terraquea, inferiori aeri immixta, turbare penitus non possunt, licet diverso modo afficiant, & mutant, uti etiam aer nostro corpori intus admixtus varias mutationes a partibus ipsius corporis, & a peregrinis sæpe inquinamentis, patitur. Quod vero aliæ atque aliæ febres alios atque alios typos, sibi accurate respondentem, habeant, causa est materialis, & corporea, non moralis, quæ motum febris cujuslibet naturali consecutione cieat, eaque materia crassa & elasticam vim habere debet singularis generis, quamdiu
typum

typum sibi peculiarem excitat. Nascitur illa forsan a peregrina impuritate aquosa & aerea, ex aquis in variam, lixivam, sulphuream, & vaporosam, fortassis etiam verminosam, putredinem stagnatione & elateris expansione, & motu partium intestino, resolutis, hausta infeliciter vel in cibis sumta, vel ex pariter corruptis alicubi ipsius corporis succis, aut ipsius partibus solidis, oriunda. Talis materies pro diversa sui & corporis, & ambientis aeris, constitutione ad orgasmum diverse febrilem excitandum prona fieri potuerit, si certis tum visceribus & fibris, tum sanguinis, ceterorumque humorum partibus se profundius insinuet, atque partes quidem solidas in obeundo munere turbet, humores vero varia ratione corrumpat, & aerem internum æquilibrio moveat. Ex hac deinde motus & mixtionis & æquilibrii turbatione, atque ita ex conjunctione & proportione specifica præternaturalis illius humoris cum aliquo naturali, qui ex sua indole jam ad motus quotidianos, tertianos, quartanos, magis aptus sit, & ex motu præter naturam hinc necessario mechanice consequente, continentem cujusque febris paroxysmi symptomatum, periodi causam oriri, probabile esse videtur. Neque enim vana omnino veterum est sententia, a bile tertianas, a parte sanguinis magis terrea & salsa quartanas, quotidianas ab hac ac pituita simul fieri, & serofos salinosque humores moveri solere quotidie, bilem saponaceam flavam & amaram fervidiorem tertio, atram salsam & austeram graviorem quarto die, sicubi inveniuntur maxime, & restagnent, & incitentur. Fieri autem illa cuncta videntur ad Mechanices & Hydrostatices regulas, ad quarum normam contingit tum generatio cujusvis materis febrilis, tum quies ejus typica, nisi tunc motus potius insensibilis est, & commotio denuo notabilis, exaltatio, & orgasmus accessioni excitandæ sufficiens, & reliqua, quibus febriles motus absolvuntur. Causæ autem illorum intervallorum, quatenus siderum periodis diurnis, septimanis mensuris, annuis respondere, & horas, dies, hebdomades, menses, numerare videntur, querenda forsan est in proportione materis febrilis, aerisque elastici, qui illius, ut omnium in corpore humorum, par-

tem constituit, ad aerem atmosphæricum. Atqui hic non solum vaporibus terræqueis tempestatibusque mutatur, verum etiam oceani instar regulares siderum circuitus sequitur, & ventum exinde generalem ab Oriente in Occidentem excitat, ut quotidiana solis maxime periodus fert, imo ipsos fluxus & refluxus ordinatos, quamvis sensibus haud obvios, patiat, necesse est, per dierum, mensium, & anni, mutationes mutandos, ad mechanicum solis, vel terræ potius, & lunæ, motum, quæ sidera ætherem inter & terrarum orbem per ordinatas periodos quotidie per singula puncta semel sua corpora interponunt. Ne quid dicatur de effectibus hanc in rem ceteris manifestioribus quotidianæ annuæque solis periodi in aerem corpusque nostrum. Ut adeo non solum subtilior aer constanter ita typice moveatur, sed & venti & tempestates, aliaque meteora, aliquem semper suo modo respectum ad hanc generalem motionem servant. Qualis respectus in corpore etiam humano, pro diversis ejus partibus, quarum motus per structuram & texturam longe magis exquisitè regulares sunt, & quæ aerem subtiliorem includunt, iusta proportione servari debere videtur. Et, postquam objectiones forte excogitandas diluit Cl. Autor, plures deinde periodos & circuitus in statu sano & morbofo sine febre attingit, imprimisque ad periodi menstruæ naturalis in fœminis rationes explicandas multa, eaque egregia, ministrat, quæ tamen hic, ne justo longiores simus, repetere non vacat. Deinde, ubi consensum practicum cum theoria mechanica & organica, quas leviter diversas esse ostendit, indicavit, egregie explicat, quid per naturam humanam conservantem, sanantem, errantem, indicantem, intelligi debeat. In epicrisi monet, has suas observationes non ad hujus theoriæ, sed experientia, tribunal esse vocandas, multaque de vitæ studiorumque rationibus subjungit. In Addendis denique agit de præstantissima corticis virtute in sphacelo curando, sæpius jam in hoc libello tradita, nunc vero pluribus exemplis confirmata. Quod superest, vitam, bonamque valetudinem, & imprimis honestum otium, Cl. Autori comprecamur, ut non solum affectum de febribus intermittentibus Opus

§. 6.

8.

9.

systematicum ad colophonem perducere, sed pluribus etiam limatissimis libris gloriam artis medicæ asserere & tueri, queat.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE &c.

h. e.

COMMENTARII, HISTORIÆ CELEBERRIMORUM in Republica literaria Virorum inservientes. Accedunt Catalogi librorum, a singulis scriptorum, de iisque judicicia.

Tomus XIX.

Lutetiæ, apud Briassonium, 1732, 8.

Plag. 18, & totidem pl. dim.

Satis hic fit eorum desiderio, quibus cognoscere volupe est vitam & scripta *Ambrosii Camaldulensis*, qui, *Emanuelis Chrysolore* discipulus, Latina multorum librorum, a Græcis Ecclesiæ doctoribus scriptorum, versione, inprimis Latina interpretatione *Diogenis Laertii*, clarum consecutus nomen est, factus etiam Ordinis sacri Camaldulensis Generalis, m. A. 1439 d. 21 Octobris; *Helene Lucretie Cornara*, m. A. 1684 d. 2 Julii; *Jo. Petri de Valbonnays*, scriptoris *Historie Delphinatus*, m. A. 1730 d. 2 Martii; *Olai Borrichii*, m. A. 1690 d. 30 Oct. *Marci Battaglini*, m. A. 1717 d. 15 Sept. Episcopi Cæsenatis; *Thoma Jameſii*, m. A. 1629 mense Augusto; *Jani Cordesii*, cujus nomen sua Bibliotheca fecit nobile, m. A. 1642; *Joach. Camerarii*, m. A. 1574 d. 17 April. *Franc. Mothei Vayerii*, m. A. 1682, anno ætatis octogesimo quarto superato; *Petri Guillebaldis*, sive *Romualdi*, m. A. 1667 d. 29 Martii; *Petri Danesii*, m. A. 1577 d. 23 April. *Degorci Wbeari*, m. A. 1647 d. 11 Aug. *Hippolyti Julii Pileti Mesnardierii*, m. A. 1663 d. 4 Junii; *Bernardini Ocbini*, qui falso traditur esse conditor Ordinis Capucinatorum, m. A. 1564; *Martini Lipentii*, m. A. 1692 d. 6 Nov. *Joannis Bruyerii*, scriptoris *Characterum moralium*, m. A. 1696 d. 10 Maji; *Nicodemi Frischlini*, m. A. 1590 d. 29 Nov. de cujus vita scriptisque non ita pridem produisse Cl. *Car. Henr. Langii*, Gymnastii

mnasii Lubecensis nunc Sub-Rectoris, Commentarium luculentissimum, addimus; *Christiani Hugonii*, m. A. 1695 d. 8 Junii; *Joach. Frid. Felleri*, Lipsiensis, m. A. 1726 d. 15 Febr. *Engelberti Kampferi*, m. A. 1716 d. 2 Nov. cujus *Historia Japonensis*, e Germanico in Anglicum & Belgicum sermonem traducta, prodiit A. 1727 & 1729; *Hermanni Conringii*, m. A. 1681 d. 12 Dec. *Antonii Fabri*, m. A. 1624 d. 1 Martii; *Claudii Fabri Vaugelasii*, m. A. 1650 inense Februario; *Q. Marrii Corradi*, m. A. 1575; *Sebastiani Corradi*, m. A. 1556; *Hugonis Grotii*, m. A. 1645 d. 28 Aug. *Jacobi Goari*, m. A. 1653 d. 23 Sept. *Jo. Isaaci Pontani*, m. A. 1640, & *Guil. Xylandri*, m. A. 1576 d. 10 Februarii.

Libet paucis hinc repetere vitam *Petri Danesii*. Natus is A. 1497 Lutetiae, totum se juvenis dedit literis humanioribus, nactusque Graecis in literis magistros *Jo. Lascarem*, & *Guil. Budaum*, usque adeo profecit, ut A. 1530 a Rege, *Francisco I*, crearetur Professor linguae Graecae: quo in munere discipulos habuit *Amiotum*, *Billium*, *Brissonium*, & *Auratum*. A. 1546 Legatus missus est ad Tridentinum illud Concilium: ad quod & Orationem habuit, paulo post editam. Hinc factus est praceptor *Francisci II*, ejusdemque deinde Confessarius: tum A. 1557 Episcopus Vaurenfis. A. 1562 iterum abiit Tridentum, in eoque Concilio Episcopo cuidam Italo, Galli cujusdam Episcopi querelas de curiae Romanae abusibus hac voce excipienti, *Gallus cantat*, hunc in modum nerveose respondit: *Utinam ad hujus Galli cantum excitaretur Petrus, & fletet amare!* Ibidem urfit concessionem calicis in sacra Coena: quanquam nullo successu. Oratione eum funebri laudavit *Gilbertus Genebrardus*. A. 1533, alieno adscito nomine, emisit *Plinium majorem*, & quidem diligenter emendatum. Opuscula ejus A. 1731 conjuncte sunt edita Lutetiae. Addimus nos, vitam *Danesii* etiam persecutum esse *Amelotum de la Houffate* in *Commentariis historicis & literariis*, Amstelodami A. 1722 editis, & quidem in *Tomi secundi* p. 129 - 208. Nec praetermittendum nobis videtur Elogium *Jul. Cas. Scaligeri*, ita *Exerc. 307 Sect. 15* differentis: *Pe-*

tras Danesius, modestissima prudentia, summo iudicio, maximis operibus, ea molitur, qua presentis seculi fidem, posteritatis omnem superent expectationem.

ALBUM BAVARIÆ IATRICÆ, SEU CATALOGUS
celebriorum Medicorum Bavarix, ab Anno 1450
in hodiernam usque lucem continuatus, studio
& labore FRANC. JOS. GRIEN-
WALDT, Med. Doct.

Monachii, typis Riedlinianis, 1733, 8.

Plag. 10½.

Ex *Præfatione* discimus, in *Bibliothecis Medicis*, quas concinnarunt *Schenckius, Spachius, Lindenius, Lipenius, Beugbemijs, Mangetus*, alii, perraram esse mentionem Medicorum Bavarix; in *Melch. Adami* vero *Vitis Germanorum Medicorum* vix unum e Bavarix Medicis produci, *Laurentium Gryllum*. Quæ res Cl. Autorem permovit, ut eorum *scripta*, quotquot reperire potuit, (*vitas enim eorum describendas permittit aliis*,) referret hunc in *Catalogum*, eumque publicæ luci exponeret. Quod insigni futurum esse credimus laudi Cl. Autori, præsertim cum, ut ipse et docet, Bavaris adhuc non fuerit moris, *vitas civium suorum ingenio clarorum describere*, ac *Valentinus Rotmarus*, cuius *Vitæ Theologorum & Jurorum Ingolstadiensium* A. 1581 prodierunt, successorem in hoc scripturæ genere habuerit neminem. Instare vero nunc non exiguam Historiæ literariæ messem in Bavaria, inde conjicimus, quod (& hoc ex *Præfatione* hac didicimus,) inde ab A. 1722 usque ad A. 1728 edita fuerunt Monachii *Nova Literaria Bavarica*, ita inscripta; *Parnassus Boicus, oder Neucraffnetter Musenberg, worauf verschiedene Denck- und Leswürdigkeiten aus der gelehrten Welt, zumahlen aber aus den Lan-*
den

den zu Bayrn, abgehandelt werden. Ceterum Catalogus hic, Alphabeticò contextus ordine, subinde adjectas gerit Annotationes Biographicas. Nos clariores (certe in Bavaria clarissimos) Medicos Bavaricæ inde producemus in medium, quorum nonnulli sunt adscribendi polygraphis. Sunt ii *Jo. Agricola*, Professor Ingolstadiensis, m. A. 1570; *Jo. Joach. Bamberus*, m. A. 1685, cujus tantum illi libri hic loci nominantur, quos edidit Monachii; *Jo. Lonaus Boscius*, m. A. 1585; *Leonardus Fuchsius*, ob Lutheranam religionem delatus Tubingam; *Malachias Geigerus*; *Laurentius Gryllus*, m. A. 1560, cujus vita, ab ipso luculenter exposita, p. 41-61 exhibetur; *Wolfgangus Hæverus*, m. A. 1647; *Edmundus Hollyngus*, m. A. 1612; *Cyriacus Lutzius*, qui in captivitate (fuit enim a Turcis captus,) libros conscripsit aliquot; *Jo. Jacobus de Maphais*, m. A. 1676; *Albertus Menzelius*, m. A. 1632; *Thomas Mermannus*, m. A. 1612; *Raymundus Mindererus*, m. A. 1621; *Jo. Adamus Moraschius*, adhuc Professor Ingolstadiensis, isque πολυγρφος; *Jo. Bapt. Neess*, ejus adhuc Collega; *Ferdinandus Sagittarius*, m. A. 1647, quo (ut ait Poeta *Jac. Baldius*,) non major in orbe tabaci belluo, & cujus in cadavere non cerebrum exsiccatum, uti Ulmenensis quidam Medicus scripsit, sed cor ex toto tabidum, deprehensum fuit; *Phil. Jac. Schunfelderus*, m. A. 1685; *Franciscus Ignatius Thiermairius*, (quod nomen & *Aventino* fuit, illi Bojorum Historico celebratissimo,) Professor Ingolstadiensis, cujus plurima scripta, partim edita, partim ad prelum subeundum parata, hic memorantur; *Jo. Jac. Treylingus*, adhuc Professor Ingolstadiensis, *Carolus Ferdinandus Vacchierius*, m. A. 1729; *Jo. Menradus de Vorwalters*, m. A. 1724; *Jo. Albertus Wimpineus*. Noster in exitu libri hujus pollicetur, se libellum, nondum editum, *F. I. Thiermairii de Ortu & progressu Facultatis Medicæ Ingolstadiensis*, brevi editurum, eumque non modo illustraturum esse Annotationibus, verum etiam ad hanc nostram ætatem continuaturum: simul indicans, se nunc versari in elaborando libro singulari *de aquis medicatis Bavariæ*.

NOVA LITERARIA.

Collecta magna labore Concilia in lucem proferre curarunt Ceruditi quamplurimi; eorum vero industria tam felices exitus non habuit, ut omnia eruere atque explorare potuerint. E cujusque Collectoris spicilegio crevit postremi amplissima seges. *Merlinus* provinciam illam primus suscepit, cui postea successit *Crabbus*, decessorisque Collectionem auctiorem fecit. *Crabbum* secutus est *Surius*, majore opum vi beatus, quem tamen superavit *Binius*. *Labbeus* autem eos omnes Collectores vicit, obscuravitque, edita Conciliorum amplissima Collectione. Præter ea, quæ Marte suo investigavit, Synodos in lucro appofuit, quas in Opera sua inducere *Ughellus*, *Marca*, aliique. Ab A. 1671 Scriptores aliquot, *Coletorius* nempe, *Bollandus*, aliique, Ecclesiastica monumenta in lucem edidere, atque inter ea Synodis locum vindicarunt. Ceteri singularia quædam Concilia in unum corpus abire jussere. *Baluzius* non modo *Gallia* Narbonensis Concilia A. 1668, novæque Collectionis Conciliorum Tomum primum A. 1683 juris publici fecit, verum etiam nonnulla Miscellaneis attexuit. Cardinalis *Saens d' Aguirre* Conciliorum Hispaniæ longe curiosam maximamque Collectionem vulgavit. *Bessinus* Normanniæ Concilia congefist. Tanta opum accessione, non magnæ difficultatis fuit *Harduino*, ampliorem conficere editionem Conciliorum, quam absolutam magis fecisset, si, acceptis e variis Europæ regionibus Conciliis, atque iis, quæ a Collectoribus modo memoratis mutuatus fuerat, latentes apud diversos Ecclesiasticos Scriptores Synodos adjunxisset, tritum a *Labbeo* iter emensus. *Coletus* denique Venetiis Conciliorum amplissimam Collectionem in lucem protulit; *Labbeanam* merito adoptavit, edita ab *Harduino* Concilia addidit, doctas Scriptoris celebris observationes in rem suam convertit, nec non Concilia, Synodaliaque Statuta, descripsit, quæ *Martenus*, ceterique id genus eruditi, in monumentorum Collectiones invexere. Quamvis Conciliorum varii Collectores laborem non contemnendum perfecerint; additamenta tamen multa superesse, certissimum est. In *Gallia* Vir quidam eruditus, cujus nomen adhuc ignoramus, præ manibus habet quamplurima Concilia, Synodosque, aut hæcenus ignotas, aut

inedd

ineditas, vel in Conciliorum Collectionibus desideratas. Quantum ad Synodos attinet, eas solum repræsentabit, quæ ante A. 1300 habitæ fuere, *Labbei* vestigia secutus. E gravissimis illis Additamentis ortum illi est Supplementum edendi consilium. Cum vero *Labbeana* Conciliorum editio vulgatio sit, eruditorumque manibus tritior, conscriptum est ipsi, ab *Harduino*, *Coleroque*, juris publici facta Concilia adjungere iis, quæ ipse primus exploravit. Hæc omnia monumenta Notis illustrabuntur, quibus orationis obscuritas depellatur, atque lectionibus variis, quas e manu scriptis, aut editis, Codicibus libavit. Ex iis omnibus efflorescet Supplementi Pars prima, rerum accurato Indice locupletata. Verum, Collectionis *Labbeana* Conciliorum Supplementum imperfectum confecturum fuisse se, existimasset, si monumentis iis colligendis duntaxat studisset. In animo ergo habuit, illud multo utilius efficere, Collectionem integram accurando atque emendando. Quamobrem, deposito censoris supercilio adversus omnes Conciliorum Collectores, laude sua non fraudandos, nihil ipsi antiquius fuit, quam orationis contextum castigare, plures interpretationum locos ad genuinum sensum revocare, omissos supplere, qui nempe in manuscriptis, aut primùm editis, Codicibus reperiuntur, locutiones denique proprias restituere, quarum loco intrusæ fuere peregrinæ. Eam ob causam editos Codices contulit MStis, quos consulere licuit. Eo etiam diligentia ejus spectavit, ut typographici errores emendarentur, qui, ut notum est, orationis sensum obscurum, atque menti impervium, efficiunt. Hac una via genuinam reperias *textuum* lectionem, atque monumentorum constat utilitas. Præter laboriosum illum conatum, in loca difficiliora Notas composuit, quas plerisque Conciliorum Collectoribus promississe satis fuit. Vix ullæ unquam *Labbei* Notæ lucem adspexere, quamvis ad eas Lectorem nonnunquam remittat. *Sirmondus*, egregiis Notis concinnandis par atque idoneus, si quis unquam fuit, iis carere non est passus Concilia Gallicæ, quas *Labbeus* postea *Harduinusque* in Collectiones suas translulere. Ceteri vero Conciliorum Synodorumque Editores Notas pauciores inseruerunt. *Harduinus*, Observationes, quarum
necessi-

necessitatem bene callebat, supplere se posse, judicavit, si rerum accuratum Indicem conficeret, in quo ad minuta quæque descenderet: at ex eo Indice natum est Notarum desiderium. Hæc autem inprimis enodanda sibi proposuit novus Editor, quæ pertinent ad Conciliorum epochas, ad regiones, ubi habitæ fuere, eorum cogendorum occasionem, ac difficultates, in Canonibus obvias, quæ peritorum critice exercuere. Eorum labore profecisse se fatetur, propriasque adjunxit Observationes. Ut virili pro parte difficultates omnes enuclearet, Indicem quendam adornavit barbarorum, obscurorum, ignotorumque verborum, quæ in authenticis Conciliorum tabulis occurrunt, indicatis variarum collectionum paginis. Certus autem redditur verborum sensus, interpretatione, vel e penu ipsius, vel e Doctorum Commentariis, hausta. Id sedulo curarunt primi Editores, ut in Præfationibus, aut paginarum oris, annotarent Archiva, Bibliothecasque, e quibus depromferant, quæ in lucem jam tum proferebant. Hinc eorum vis autoritasque constabat, lectorique copia fiebat ad fontes recurrenti, e quibus hauserant; successores autem notulas illas, quamvis necessarias, sprevere; cui incommodo occurrere cupiens, eorum omnium Conciliorum, quæ in Collectionibus diversis continentur, Indicem confecit, additis Archivorum & Bibliothecarum nominibus, e quibus descripta fuere. Correctionum, variarum Lectionum, Catalogorum, congeries Supplementi Partem alteram absolvet. Quanquam in iis disponendis ad *Labbeanam* Collectionem respexerit, atque eam ob rem diversas Observationes exegerit ad ordinem Tomorum paginarumque Collectionis eruditi Jesuitæ; interea, ut Supplementi utilitas etiam in eos redundaret, penes quos est alia quæcunque Conciliorum Collectio, *Crabbi* nempe, *Suvis*, *Nicolini*, *Binii*, *Haradusini*, &c. illud etiam ipsi curæ fuit, ut cujuscunque Collectionis paginas indicaret, ad quas Concilia, ac proinde Notæ, Correctiones, Lectionesque diversæ respondere debent. Multum eruditis debere se profitebitur, si Observationes suas impertiri ipsi velint. Bibliopolarum interposito ministerio, Parisiis *Briassoni*, *Genevæ Fabri & Barilloti*, qui Supplemento edendo sumtus impendent. Ne autem bis emanentur peculiare Conciliorum Collectiones, in Gallia editæ, cavebunt Bibliopolæ, ne in Supplementum inducatur *Baluzii* Volumen inscriptum: *Nova Collectio Conciliorum*. Si tamen aliter videatur eruditis, eorum sententiæ facile Bibliopolæ accedent. Supplementum autem edetur iisdem typis, eadem forma, ac magnitudine, quam *Labbeana* Collectio; atque exemplarium paucior erit numerus, quæ minori pretio ab iis ementur, qui ea mature sibi reservata volent. Nullum autem exemplar charta magna edetur, nisi expresse postulatum. Ut Supplementi utilitas melius dignoscatur, accuratus illius prodromus quamprimum juris publici fiet.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti Anno MDCCXXXIV.

*LOCUPLETISSIMI RERUM NATURALIUM
Theauri accurata Descriptio, & Iconibus artificiosissimis
Expressio, per universam Physices Historiam; Opus, cui
in hoc rerum genere nullum par existit, ex toto ter-
rarum orbe collegit, digessit, descripsit, & depingen-
dum curavit ALBERTUS SEBA, Erzela-
Oostfrisius, Academiæ Cæsareæ Leopoldino-Carolinæ
Curiosorum Collega, Xenocrates dictus, Societatis
Regiæ Anglicanæ, & Instituti
Bononiensis, Sodalis.*

Tomus I.

Amstelodami, apud J. Wetstenium & Guil. Smith & Janfonio-
Waesbergios, 1734, fol. maj.

Alph. 2, Tabb. xx. iii.

Majore sit felicitas, qua terræ marisque conventum in Mu-
seo suo indixit Cl. Autor, an animus major, quo tan-
tum Opus condere aggressus est, imo vero an amplior inge-

U u

nii

nii fertilitas, qua historiam rerum naturalium uberrimam tradit, dubitare omnino fas est visurum & lustraturum hæc naturæ spectacula, prodigia, monstra etiam & portenta, quæ in orbis eruditi conspectum producuntur. Solent quidem in Bibliothecis aservari, magnoque pretio haberi, *Oligeri Jacobæ, Olai Wormii, Kircheri, Calceolarii, Valentini*, aliorumque, Musea, splendida fortasse illa ætate, qua vixerant, visa, & amplius Tabularum *Vincentianarum* Elenchus; verum parum abest, quin credamus, sicut certum est, ad hanc gloriam neminem hæcenus adspirasse, ita simile vix futurum, ubi feliciter ad finem perductum fuerit, id quod non speramus, sed confidimus, splendore & apparatu Opus. Sufficit libro, quod *Boerhavio* placere meruit, nec alia, quo vendibilis fiat, indiget hedera; ea tamen futura erat veritatis, etiamsi hunc clypeum non tulisset, sicut, ferre posse, gloriæ cedit, apud omnes efficacia, ut calumniæ parum, laudis vero, nisi penes amicos, rerumque, quæ tractantur, ignaros, plurimum, inventurus sit, etiam in Deorum conviviis prælegendus, liber. Non desunt, quibus cum Autore intercedit necessitas, & quibus, amicitia ejus frui posse, magno in pretio est, quorum scilicet ocularis inspectio, sicut vere *Xenocrates*, quod ipsi nomen est, id est, hospitalitatis strenuus cultor, esse prædicatur, de rerum, quæ depictæ jam animo admirationem pariunt, copia, ordine, &, quam contra annorum injuriam salvam obtinuerunt, integritate, nos certissimos fecerunt. Exsuperat omnem, quam conceperamus de edendo libro, expectationem rei successus, merenturque præter lucrum, quod ipsis opulentissimum auguramur, nominis famam Editores, quorum prætoriiis sumptibus effectum est, ne diutius languesceret spe, votorum impatiens, orbis eruditus. De methodo rerum suarum instituenda nec cogitavit, nec cogitare poterat Autor, evitaturus rixas vanasque contentiones, quæ ex præoptata quadam ordinum classiumque instruendarum ratione plerumque suboriri solent. Aliter *Jonstonus* sentit, aliter *Rajus*, aliter de plantis pronuntiat *Boerhave*, aliter Gallorum, aut Germanorum, Italo-

Italorumve, scholæ. Quid faceret? Classicum caneret, pomumque Veneri adjudicaret, videretque suam decennali obsidione cingi Trojam? Acquievit, quam casus tulerat, ordinis digestionem, sicut solent, qui alex. jactu, aut forte, non judicio, controvertentium lites componunt. Idem est Cel. *Barbavii* de hac re in Præfamine judicium. Rerum ipsarum elegantiam, descriptionis industriam, hoc ipso, quod vegetabilia animalibus mixta eadem Tabula conspiciantur, nihil decedit, invertuntur plerumque, qui nimis ordinantur rerum conceptus, maximamque inivit undique gratiam Cl. *Seba*, dato nobis promte Thesauro, quem, priusquam in classes redactus fuisset, decennium forte expectassemus. Interim, quantum ejus fieri potuit, similia similibus adjudicata esse, deprehendimus. Magnus ipsi est foliorum, radicum, fructuumque, arte *Russchiana* evisceratorum, numerus, quorum Catalogum Tabula I- VI tradit, felix auspiciis laboris regni vegetabilis evolutione facturus. Ipse hujus Sceletopæiæ vegetabilis insignis est artifex, & qua enchiresi illuc deveniri possit, in Schediasmate ad Academiam Leopoldinam, cujus meritissimus est Socius, peroravit. Succedunt plantæ integræ, exoticæ æque ac indigenæ, rariores, quas, affabre exsculptas, ad mentem *Horti Batavi* denominatas tradit, studiosus antiquæ veritatis cultor, quo factum, ut in descriptione Ficoidum, nomine *Mesembryanthemi* ad mentem neotericorum, utpote præter necessitatem allato, minus delectatus, illud prorsus omiserit. Ericas, quas Tab. XX exhibet, capenses, acutissime ex flore urceolaris figuræ quadrifido, calyce etiam tot segmentis diviso, judicavit. Eadem est in ceteris judicii maturitas, siquidem *Breynei*, *Commelini*, *Pluckenetii*, aliorumque, nomina solertissime apponit, probe gnarus, nomina, ex autoritate majorum imposita, in re herbaria plus valere illis, quæ nimia sui fiducia a novaturientibus excogitantur. Sequitur glirium muriumque familia, inter quos eminent, qui agrili, seu sylvestres, ex descriptione *Meriana*, apud Americanos appellantur, quorum σοφὴν & impensus catulorum amor prædicatur, quos scilicet, dorso matris adhærentes, in fugam secum abri-

abripunt, qui, ne ex genere *Philandri*, seu *Opassi*, esse viderentur, quamvis non levis utrinque intercedere deprehendatur differentia, sedulo ab ejusdem societate divelluntur, cujus scilicet Tabulæ XXXVI. explicatione singularem nutriendorum catulorum industriam prædicat, quos singulari, in abdominis cute existente, sacco secum aufert, intra quem soboles, fugiente matre, se recipit, ita fabricatum, ut claudi atque recludi commode possit, donec grandior facta mater abigat. *Myrmico Leonis*, seu *Myrmicophagi*, gliris, rapina fornicarum viventis, non minus curata est descriptio, cujus variaz Icones cum descriptione ex *Marggasto* exhibentur. *Ichnomones*, seu *Vulpecula*, quas varias fessit, non male loco, quem obtinuerunt, conveniunt, cum ex gliris familia esse manifeste deprehendantur. Eminent de cetero inter quadrupedia curiosa Musei *Sebani* tres fimiolarum species, *tardigrada* ipsi dicta, *Cynocephala*, & quæ *caput mortuum* appellat, & sicut quadrupedium volantium studiosissimus fuit Collector, ita præter Vespertilionum Americanarum varias species, etiam Glirem volantem Tab. LVI, duas Sciuri volantis species, canem etiam Ternatanam volantem Tab. LVII, exhibet, quæ utrum male a nostratibus Felis volans appelletur, eo nomine dubium esse poterat, quod fortasse neutrum sit animal; parum sane est differentiaz inter selem canemque volantem, qui eadem Tabula LVIII exhibentur, Vespertilionum ordini eo magis accensenda animalia, quo certius apparet, ex mammellarum, superiore in loco existentium, protuberantia, perinde esse cum Vespertilionibus. Apri Indiaz Orientalis, quem Apro Cervum appellat, integram figuram Tab. L apponit, cujus capita sceleta facta in plurimis curiosorum Museis observantur. Asmodillus ipsi alius est foutifer, alius squamatus, quem diabolum Javanicum appellat. Inter serpentes, variis in locis exsculptos, eminent Ammodites Tab. XXXVI, qui serpens idololatrarum, aut ejus species, est, *Abgott-Schlange* vulgo, serpentibus phyticis, Tab. LXII recensitis, forte annunerandus; Nintipolonga Tabulæ XXXVII, quæ, cum dentibus armata deprehendatur, utrum ad

vipe-

viperas referenda, dubium fecit; Cobræ de Capello species Tab. XLIII, ad cuius familiam colubros vittatos, qui perspicilli figuram in cervice gerunt, refert. Serpens Americæ arborea, (quorsum etiam dryina Tab. LXXXIV referenda,) quæ Tabula LIII existit, cum socio Asmodillo squammato, seu Diabolo Tojavonico, quandoquidem ejus pullis vescitur, magni æstimanda est. Dubium superest nullum, prodituros frequentibus Tomis vel serpentum, vel viperarum, ordines, suis descriptionibus illustres, quandoquidem illi Historiæ naturalis pars curiosos cumprimis exercet. Tabula LIX ad LXVIII avium Icones exhibet e Manucodiatarum, Psittacorum, Ardearum, Merularum, Picarum, Fringillarum, aliarumque, familia. Phœnicopterus Tabulæ LXVII ille idem est, quem *Catesby* delineatum dedit. Nidi avium cum Colubridis & Aranei Surinamensis ex recensione *Meriana* ultimo inter avium ordines loco adducuntur, ex quo scilicet aquatiliū, amphibiorum, & insectorum, seriem orditur. Prolixus est in recensenda Ranarum, quarum fortasse rariores adhuc species ipsi supersunt, & Bufonum historia. Perplacet Bufo cornutus *Virginianus*, Tabula LXXII exhibitus, cum rana maxima *Virginiana*, certo persuasis, ob nominis saltem analogiam ranarum piscatricium Icones admixtas esse, utpote quæ ex aquatiliū pinnigerorum, seu piscium, sunt familia. Curiosa omnino sunt, quæ de transmutatione piscium in ranas, harumque retrograda in pisces metamorphosi, edisserit, sicut omnes hujus mutationis ætates, vel in Amboinensibus, vel nostratibus, ranis ad normam modumque *Meriana de insectis Surinamensibus* sedulo collegit. Equidem vulgare illud est experimentum, quo exuviis suis caudiformibus prodire ranulas constat, sicut etiam id ipsum in Amboinensibus usu venit; verum, ranas denuo in pisces abire, prout hujus rei rationem in Americanarum ranarum Ichthyometamorphosi Tabula LXXVIII reddit, id sane curiosum est, & ulteriore scrutinio dignum. Elegans est Laceratarum series, quas coronidis loco Tomo hoc primo recenset, ita quidem, ut agmen ducant lacertæ macrocephalæ arboreæ.

Chamaeleontes, quarum muscas aucupandi, lingua ejaculata, ratio clare & perspicue adducitur. Succedunt Cordyli caudatæ & caudiverberæ; inde strumosi cum cristatis, Lequani dictæ, seu ophiomachi, *Streis-Schlangen*, subsequuntur, quarum elegantissimæ depinguntur species. Eminent inter omnes caudiverbera Tab. CI, quamvis dubium adhuc esse possit, genuinae sit Hydra Hamburgensium Lernæa, quæ Tabula CII Eptacephalus depingitur. Plurimum valent ingenium & naturæ æmuli artifices, qui ex Raja dracones volantes effingunt, cur ex capitibus catulorum maris affabre junctis, nam dentes capitisque forma optime conveniunt, superinducta pelle Crocodili, appensisque serpentis exuviis, Hydram efficere non tentarent? Crocodilorum genesis ex ovo, exacte descriptam, magni facimus, nec dubium est, Crocodili Ægyptiaci & Americani differentiam in rostri forma consistere, quod his productius, illi compressius est. Commendatissimum cupimus Opus illis, qui Museorum Collectores sunt, quorum apparatus Catalogi loco inservire Liber poterit, & quam magno pretio etiam consistere videri possit, etiamsi splendor ille regius non esset, deliberato tamen animo, male parci sumtibus, si quis eundem sibi comparare nolit, vitam, sanitatem, laboris constantiam, Cl. Autori in simul comprecanti, pronuntiamus.

*RERUM ITALICARUM SCRIPTORES AB
Anno Æræ Christianæ D ad MD. LUDOVICUS
ANTONIUS MURATORIUS, Serenissimi Ducis
Mutinæ Bibliothecæ Præfæctus, collegit, ordinavit,
& Præfationibus auxit.*

Tomus XXII.

Mediolani, ex Typographia Societatis Palatinæ, 1733, fol.
Alph. 7, Fig. 2.

Fervent in medio bellorum æstu Societatis Palatinæ prela,
nec adhuc ipsam hanc urbem, quæ omnium maxime
Gal-

Gallorum nuper invasionibus patuit, suus Apollo reliquit. Augeret id maximo opere famam Sociorum, qui, cum minime videantur a calamitate publica integras servasse fortunas suas, haud quidquam tamen animum remiserunt ab amplificando, quantum in ipsis esset, patriæ honore. Adjuvit laudatissimos conatus *Muratoriana* industria, impatiens moræ omnis, & *Archimedeæ* illi similis, inter medios hostes circulis suis exturbari nesciæ. Suscepit præsentis *Tomi* patrocinium Eminentiss. Ecclesiæ Purpuratus, *Annibal Albanus*, cui & dedicatus est a *Philippo Argelato*, primum inter Socios Palatinos locum tenente. Quos hic legis Scriptores, etsi numero non multi, tamen selecti sunt, & qui posteris innotescant, dignissimi. Primum hic locum Socii dederunt *Tristani Caraccioli*, *Patrii Neapolitani*, *Opusculis historicis*. Pertinent hæc ad illustrandam Neapolitanæ Reipublicæ Historiam, nec, post complures alios, qui regionis hujus fata expoluere, Scriptorem hunc absque fructu leges. Opuscula numero octo habes, quorum 1) exhibet *Vitam Joannæ I, Reginae Apuliæ*; 2) *Vitam Serzanis Caraccioli, magni Seneschalli*; 3) *Joannis Baptistæ Spinelli, Cariati Comitum, Vitam, ad Ferdinandum, illius filium*; 4) *de Varietate fortunæ libellum*; 5) *de Inquisitione Epistolam*; 6) *Genealogiam Caroli I, Siciliae Regis*; 7) *Ferdinandi, qui postea Rex Aragonum fuit, Historiam, ejusque Genealogiam*; denique 8) *Nobilitatis Neapolitanæ Defensionem, ad Legatum Reipublicæ Venetæ*. Transscripta hæc ex Codice Illustriss. Principis *Torelli*, ex ipsa *Caracciolorum* gente oriundi, cum *Cel. Muratorio* communicavit *Cl. Constantinus Grimaldus*, Augustissimo Imperatori in Neapolitana ditione a Consiliis, vir in omni doctrinarum genere eruditissimus. Non conjungenda cum his Doctiss. Editor putavit scripta hujus *Tristani* reliqua, docte quidem satis & eleganter scripta, quin ita comparata partem maximam, ut Neapolitanis rebus scenerari aliquam lucem possint, at tædio futura Lectori, magnum jam scriptorum *Caraccioli* cumulum ante oculos habenti. Scripsit autem, præter hæc ipsa, quæ modo nominatim indicavimus, *Tristanus Disceptationem*
quam

quandam *priscorum cum junioribus de motibus suorum temporum*; *Orationem ad Alphonsum juniorem*; *de Inconstantia*; *de cujusque vanitate in loquendo*; *Epistolam de statu Civitatis Neapolis*; *Plura bene vivendi præcepta ad Filium*; *de Funere Ferdinandi I Epistolam*; *de Vita Autoris pauca quædam*; *Joviani Pontani Vitam brevem*; *Didonis Regine Vitam*; *Penelope castitatem & perseverantiam*; *Quid sit in tot variis artibus junioribus amplectendum*; *Opusculum ad Marchionem Atellæ*; *de Sororis obitu*; *de Concordia, & de ineundo conjugio*; *Ordinem servandum a militibus Hierosolymitanis in electione magni Militiæ Magistri*. Cel. Editori magno labore constitit *Opusculorum*, quæ primum hic luce donantur, editio, propterea quod Codex ille *Torellianus* loco non uno multum esset corruptus, & Lectorem posceret ingeniosum, artisque Criticæ peritum, nec ex ceteris Codicibus, eadem quippe labe infectis, quidquam peti medelæ posset. Emendanda igitur hic multa fuerunt *Muratorii* partim, partim *Grimaldi*, ingenio, multa etiam, quæ desperata prorsus videbantur, suis sordibus relinquenda. Quod vero ad Autorem ipsum, hunc gravem Editor, & sermonis Latini elegantia amabilem, prudentem etiam, & virtutibus, quæ decent Historicum, instructum, dicit. Sed fore nonnullos suspicatur, qui assentationi nimium dedisse dicant *Tristanum* in illa *Joannæ I Apologia*, scemina quippe plurimorum Scriptorum testimonio in scelestissimis habendæ, & turpissimis criminibus notatæ. Sed meminisse hos jubet, non temere negandam fidem esse Scriptori, ætati *Joannæ* proxime viventi, & illarum rerum probe gnaro, multa etiam non tam negari a *Tristano*, quam excusari saltem. Prodiit Autor Seculo XV illustrissima *Caracciolorum* gente, ad hoc usque tempus antiquum servante decus suum, Neapoli annum circiter 1439 natus. Incidit ejus pueritia in illa tempora, quibus Neapolis in ditionem cessit *Alphonsi I*, Aragonum Siciliæque Regis. Patrem habuit *Joannem*, in Regia Camera *Summaria* munere functum, sed tenuis fortunæ hominem, et si prolis admodum fecundæ, quippe natorum quatuor, pluriumque filiarum, parentem. Quæ causa fuit, cur
Trista-

Tristano adhuc juveni major rei domesticæ, quam studiorum equestrium, aut literarum, cura fuerit. Non enim nisi maturatione latè ætate ad elegantiores artes animum convertit, & quæ pueri in scholis addiscere solent, prima Grammaticæ elementa jam fere senex cœpit memoriæ mandare. Ubi faventem satis Apollinem expertus, intra breve tempus gradum ad altiora fecit, & diligenti partim veterum Autorum lectione, partim propria ingenii exercitatione, nullius ductu magistri, tantam nactus est sermonis Latini copiam, ut inter *avredidæres* omnium felicissimos suo jure sit numerandus. Uxor ei *Cicella Pificella* fuit, ex qua filiam genuit, nomine *Liviam*, nuptam *Joanni Baptiste Spinello, Cariatæ Comiti*, cujus hic vita, a *Tristano* descripta, legitur. Sed, uxore hac præmatura morte extincta, novas *Caracciolus* cum scœmina ignoti nominis nuptias contraxit, quæ filiorum quatuor totidemque filiarum parentem fecit. Superflites filios non nisi duos habuit, quorum natu major, vivente patre, ex gente *Caracciolorum* uxorem duxit. Annum, quo ex hac vita excessit *Tristanus*, non indicant illius Seculi Scriptores, colligit tamen ex ipsius *Vita Spinelli Muratorius*, non ultra annum 1517 ipsi ætatem productam. *Opusculis Tristani* adjunctos vides *Annales Forolivienses ab A. 1275 ad A. 1473*, Autore scriptos *Anonymo*, nec antehac unquam editos. Hos ut nunc primum in lucem proferret Col. Editor, factum est singulari humanitate Comitæ *Brandolini de Brandolinis*, Patricii Foroliviensis, qui Codicem horum Annalium pervetustum *Muratorio* liberaliter utendum concessit. Noluit Autor, inotescere posteritati nomen suum, sed, *famam suam in obscuro versari*, ipse nos in Præfatione docet; vixit tamen, si quid valet *Muratoriana* conjectura, circa annum 1485, & confarcinasse potius, quam scripsisse, historias videtur. Nam diversa prorsus eorum, quæ hic leguntur, facies est, & quæ usque ad A. 1300 gesta in Romandiola, ac præsertim Forolivii, narrantur, facile deprompta putes ex antiquiore quodam Chronico, cujus & in margine Codicis sæpillime fit mentio; quæ vero inde ab initio Sec. XIV ad annum usque 1375 commemorantur, non nisi ex Scriptoribus

Bononiensibus congesta sunt, scatentque adeo erroribus multis, aut obscura sunt partem maximam; tum curatius edisseruntur rerum ab A. 1375 ad 1473 gestarum momenta, etsi sub ipsam Operis calcem stili aliquantum immutati vestigia appareant. Ab ipso Opere refecare ea, quæ partim ad antiquissima Foroliviensis civitatis tempora spectabant, utpote incerta ac fabulosa, partim aliunde melius cognosci poterant, consultum duxit Editor, ut adeo, quæ publicantur hic, selecta sint diligenter, & suum Lectori usum spondeant. Ceterum animadvertit *Muratorius*, idem, quod aliis Scriptoribus usu veniat, ut nesciant accurate satis Forum Livii a Foro Julii distinguere, ipsi horum Annalium Autori accidisse, idque exemplo *Cornelii Galli*, Poetæ, ostendit, quem Noster cum paucissimis Foroliviensem, plerique alii Forojuliensem dicunt. *Annales Forolivienses Anonymi* subsequitur *Anonymi Diarium Parmense ab A. 1477 ad A. 1482*, mutuo acceptum olim Cel. Editori ex Bibliotheca Comitum *Francisci Torelli*, jam A. 1731 ex hac vita egressi. De Autore hujus *Diarii* certi nihil constat; conicit tamen Doctiss. *Muratorius*, fuisse hunc *Jacobum Cavicum*, Virum illius ætatis non ineruditum, firmans conjecturam suam argumentis non omnino spernendis. Quisquis fuerit Autor, illud ex lectione *Diarii* apparet, virum honestum fuisse, ac prudentem, gnarumque rerum. Si ex titulo rem æstimes, levia hic & minuta quæque expectes, quæ prætermitti solent ab Historicis, exhibentibus Historiarum elaboratioribus Commentarios. Sed ex hoc *Diario* meliora longe & locupletiora petas. Utitur enim sermone Autor, qui delectare facile Lectores possit, & omissis, quæ sunt momenti levioris, res notatu dignissima commemorat. Sed dolendum, in serie narrationis lacunam animadverti, quam cum aliunde supplere non licuerit Editori, vel mutila hæc grato animo ex manu ejus accipi, fas putamus. Finem huic Tomo imponunt *Vitæ Ducum Venetorum, Italice scriptæ, ab origine urbis, sive ab A. 421, ad A. 1493; Autore Marino Sanuto, Leonardi filio, Patricio Veneto.* Petita hæc sunt Cel. Editori ex Codice perantiquo, quem servat Ducum Æssentium Bibliotheca.

Et

Et suo jure hæ *Vitæ* publica donandæ luce videbantur, cum ad supplenda *Andrea Danduli & Rapphayni Carefini Chronica* nihil his ipsis aptius veniri posset. Nam, post *Danduli* laborem, omni laude dignissimum, huic Historiæ præ ceteris omnibus, quibus Venetorum res gestæ sunt conservatæ, palma præcipua debetur. In narrando usus est Autor fide monumentorum, partim quæ omnibus patent, & vulgo æstimantur plurimi, partim quæ adhuc in tenebris latent, & singularia multa, parum huc usque nota, continent. Horum insignem copiam in Præfatione collegit Editor, ut Scriptori suo famam & auctoritatem conciliaret. Inprimis quæ ab A. 1100 ad 1493 commemorantur, magnam Autoris industriam testantur, cum antiquiora non careant fabulis suis. Si de tempore quæras, quo scripsit hos Commentarios *Sanutus*, ex *Jacobi Philippi Bergomati Supplemento Chronicorum* apparet, saltem ante annum 1503 compositos. Præterea mentionem facit Cel. Editor Epistolæ, ab *Aldo Manutio* ad hunc *Sanutum* datæ, & in fronte editionis *Operum Ang. Politiani*, quam curavit *Aldus*, collocatæ, ubi de *Vitis* his *Ducum Venetorum* scriptum sit honorifice. Sed addit *Muratorius*, incertum esse annum, quo *Aldina* hæc *Operum Politiani* editio in lucem exierit. Nos vero miramur, hæc tam confidenter ab eo affirmari, cum vulgo notum sit, & ultima libri pagina, *Registrum* antecedens, sat clare doceat, Venetiis A. 1498 editum. Credat id uni ex nobis *ἀποκρίνη Muratorius*. Ex quo patet, jam ante A. 1498 Opus hoc cura *Sanuti* absolutum. De vita & doctrina Autoris, reliquisque ejus scriptis, diligenter tradidere *Vossius*, *Sansovinus*, & ille ipse, quem modo diximus, *Bergomas*. Vixit Seculo XV & XVI, anno, ut videtur, 1522 adhuc superstes. Fuit & alius quidam *Marinus Sanutus*, cognomento *Torsellus*, sub initia Sec. XIV clarus, quem *Seniorem* dicere possis, & ex libro, quem scripsit *de Secretis fidelium crucis*, A. 1611 Hanovizæ typis *Wecheliani* edito, omnibus notum putamus.

LA BOLLA D'ORO DE'FANCIULLI NOBILI

Romani, &c.

X x 2

i. c.

beraliter. Idem instituisse proditur, ut *Patricii duntaxat*, hoc est, Senatorum filii, *Bulla aurea uterentur, quorum patres Curulem Magistratum gessissent, aut meruissent equo*. Egregium hoc certe incentivum fuerat pueris nobili loco natis, ut imitarentur virtutem patriam, armisque in patriæ commodum strenue gerendis mature adulescerent; ubi viderent *nobili illo*, quod *Statius* vocat, *pectoris auro* se vulgo exemtos, atque a plebe locretos. Singulare est similis generis exemplum *M. Æmilii Lepidi*, de quo refert *Valerius Maximus Lib. III Cap. 1*, quod *etiam tum puer, progressus in aciem, hostem interemisset, servasset civem, ejusque tam memorabilis operis index suo tempore adhuc perseveravit in Capitolio* statua bullata, & *incincta prætexta, Senatusconsulto posita*. Prodidit nummum in suo *de Familiis Consularibus Opere Vaillantius*, in memoriam gestæ hujus rei olim proculsum, & *Lepidi* honori dedicatum, sed *Bulla aurea* carentem, aliisque reportatæ præclaræ victoriæ insignibus. Servat vero alium similem argenteum, eundemque rarissimum, Cl. *Ficcoroni* Museum, his omnibus instructum, cujus & iconem, ænea tabula expressam, dedit Autor, unde decerptam curate nos quoque hic repræsentare

TAB. VII
Fig. I.

In facie nummi adversa apparet caput fœminæ diademate cinctum, palmæ ramo retro cololum posito; quam fœminam vel *Clementiam Deam*, quæ in alio itidem *Æmilii gentis* nummo conspicitur manifeste, vel *Venerem*, ex ingenio *Vaillantii*, interpretari possis, nisi malis dicere, *Victoriam* significari, palmamque esse tantum artificis, qui procurit nummum, insigne, cujus generis plura subinde periti deprehendunt. Aversa Pars intuentium oculis offert speciem equestrem *Lepidi triumphantis*, capite ad Heroum morem denudato, induti prætexta ad talos defluente, & gestantis *Bullam auream*, de collo dependentem, regentisque sinistra freno equum, dextera autem portantis hastam longam, innixam humero, in cujus apice galea hæret & scutum, spolia inimici in prælio occisi, hac addita Epigraphe:

M. LEPIDVS AN. XV. PR. H. O. C. S. id est:
Marcus Lepidus annorum quindecim, prætextatus, & hostem occi-
X x 3

occidit, civem servavit. Servantur & hodiernum istiusmodi *statue bullate*, molis licet haud admodum ingentis, Romæ in Vicorum illustrium palatiis atque hortis. Primus, quod existimat Autor, talis *Bulla infantilis* imaginem ære delineatam vulgavit *Causæus* in *Museo*, quod inscripsit, *Romano*; alteram vero, haud ita pridem in tumba quadam casu detectam in via Prænestina, quarto ab Urbe lapide, propriam sibi acquisivit Noster, eandemque & hic affabre depictam legentium stitit curiositati, addita explicatione eruditissima. Deponere illam confueverunt pueri nobiles Romani una cum prætexta, quando sumebant virilem togam; unde *Propertius Lib. IV Eleg. 1.*

Mox, ubi Bulla rudi dimissa est aurea collo

Matris, & ante Deos libera sumta toga;

& *Persius Satir. V:*

Cum primum pavido Custos mihi purpura cessit,

Bullaque succinctis laribus donata pependit;

& postea Diis, vel Laribus, consecrare: quemadmodum, *Bullas aureas Tiberii Imp.* Bajis adhuc in fano quodam asservatas suo tempore exstitisse, memorat *Suctonius*. Duravit iste mos integer stante Imperio Romano nobiles pueri ita *bullatos* incedere, quod *Cicero* & *Juvenalis* dicunt, donec, illius viribus sensim sensimque attritis, & tantum non exhaustis, in auri locum, quo purissimo constabant illæ veteres, argentum, immo & aliud metallum ignobilius, succederet, forma etiam minor longe prisca adoptaretur, &, quod veri Nostro videtur simillimum, *Zenone* imperante, penitus exspiraret. Finito demum bello Punico secundo, concessum quoque est, teste *Macrobio*, loco citato, ut *Libertinorum etiam filii, qui ex iustis duntaxat matrefamilias nati essent, togam prætextam & lorum in collo pro Bullæ decore gestarent*; cum quo conspirat *Afconius* in tertiam *Verrinam Ciceronis*, *Bullam*, scribens, *suspendi in collo infantibus ingenuis solere auream, libertinis scorteam*. Exhibet similiter Autor noster typis æneis figuram ejusmodi infantis *libertini* nudi, soloque collo *Bullam coriaceam, sive pelliceam*, ostentantis, qua & nos *Annales nostros*

J. A. B. Villad. Nov. Act. Erid. A. 1734. Mens. Aug. p. 549

et 351.

Fig. I.

Fig. II.

exornari volumus. Animadvertis enimvero Lector *Tab. VII Fig. 2 statuam pueri*, si calceolos demiseris, toto corpore plane nudi, insidentis modo situque valde gratiofo basi rotundæ, tenentisque una manu aviculam, sive columbulam, altera pilam lusoriam, ex corio, quod juncturæ produnt, confutam, ac præferentis vultum pueriliter hilarem. De collo ipsi pendet globulus paulo aliena, quam qui ex auro compositi solent, forma elaboratus, &, uti videtur, ex *pelle coriove* contextus, qualem descripsit *Juvenalis Satir. V v. 165*, verbis:

- - - *Quis enim tam nudus, ut illum*

Bis ferat, Hetruscum puero si contigit aurum,

Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?

Observat demique sub finem Noster, fœminas quoque Romanas *Bullis* collum exornare solitas fuisse, sed minoribus illis, unaque pluribus, nec ex *auro*, vel *corio*, elaboratis, sed ex varia materia, interdum & gemmis constantibus; coronidisque loco hanc in rem apponit Inscriptionem ex *Boissardo* fœminæ, *Bullam* suam *Divæ dedicantis*, sequentem:

IVNONI. PLACIDAE
CONSERVATRICI. AVGVSTAE
CLAVDIA. SABBATIS
BVLLAM. DD

ADDIT. ET. SCYPHVM. ET
TRIPODEM. FORTVNAE. AVG.

Jam & *posterioris* Dissertationis rationem vel paucis habeamus, quæ non minus anteriori delectis Observationibus abundat. Tangunt illæ potissimum *Mausolea*, quæ prisca ingentibus sumptibus, numeroque fere infinito, ad latera viarum publicarum, ab urbe Roma ad omnes mundi plagas deducuntur, suorum defunctorum honori & quieti exstrui curaverunt. Equidem & hoc argumentum non intactum plane reliquerunt in scriptis suis antiquitatis consulti; Nostrum tamen, qui aliquot abhinc anni detectionis similium monumentorum plurimum præfens ac curiosus interfuit spectator, quorundam postea & redditus possessor, plura de *Mausoleorum* vera constitutione ocularis edocuit contemplatio, quam tritum fuerat hactenus

nus atque doctorum hominum calamis celebratum. Jucunde hinc de eorundem structura ac mole admirabili, ut plurimum & pretiosa, (inarmor enim & porphyrys nonnunquam adhibebantur,) si quidem illustrium virorum reliquias conderent, multa docet; de *Cameris sepulchralibus, urnarum* receptaculis, inibi positis, haud proletaria affert in medium; deque *urnis* ipsis, tum combustorum corporum cineribus, tum varia moniliuin, annulorum, inaurium, &c. suppellectili aurea onustis, differit. Inter alia, non semper cineres, sed quandoque & cadavera demortuorum integra abs se reperta, confirmat, simulque promittit, editum iri aliquando aliquam suam Commentationem de *antiqua lucerna sepulchrali ex metallo materiam continente incombustibilem*, quam Græci *ἀσβέστης*, Romani autem *linum vitum* dixerint; itemque aliam de *personis scenicis & figuris comicis*. Utramque ut propediem absolutam publicis usibus ne inuideat Vir eruditissimus, ingenio ipsius & doctrina capti, serio illum obtestamur.

COMMENTARII ACADEMIÆ SCIENTIARUM
Petropolitanae.

Tomus III.

Conf. *Nova Acta Erud. Anni præsentis Mens. Jun. p. 259.*

De his, quæ ad Classẽm Mathematicam & Physicam pertinent, nuper vidimus; superest, ut, quæ ad Historiam
Pag. 295 seq. & Criticam spectant, expediamus breviter. Apparet primo
351 seq. loco Viri Cel. T. S. Bayeri *Chronologia Scythica vetus*, demor-
389 seq. fos sapiens unguis. Succedunt ei *Memoria Scythica, ad Alexandri M. ætatem deducta*, eodem Autore concinnatæ. Idem
428 seq. *hæc*. Additæ sunt ultimo loco *Observationes Astronomicæ*,
Autore J. N. de L'Isle in specula Petropolitana Astronomica factæ. De singulis paucula pro ratione instituti nostri
dabimus. *Herodoti* autoritatem Cel. *Bayerus* secutus, ponit,
majore

maiores Scytharum a Caucaſo Armeniæ, primo auſtrum, poſt-
 ea orientem, petiſſe, ita, ut a ſiniſtris haberent littora Caſpia,
 denique deſlexiſſe borapelioten, & in orientalibus Volgæ re-
 gionibus conſediſſe: hic vero illam inconditam & diſperſam
 multitudinem, mille annis ante *Darij Hyſtaſpida* expeditio-
 nem Scythicam, anno periodi Julianæ 3200 in unam rempubli-
 cam coiſſe, duce *Targitao*, dictos Scolotos, i. e. rerum dominos,
 diſiſos autem in populum Paralatarum, Auchatarum, & Catia-
 rorum, ſeu Traſpium. Tum, Cimmericos tenuiſſe oras Ciſvol-
 ganas ad Boryſthenem uſque & Tiram, addit: Scolotos vero,
 vexatos ab Iſſedonibus, trajeciſſe Volgam, & pulſis Cimmericis,
 non modo has terras, ab Iſſedonibus relictas, occupariſſe, ſed
 invaſiſſe etiam ſuperiorem Aſiam, & a fama artis ſagittandi a
 Græcis dictos eſſe Scythas, i. e. Sagittarios. Obiter notamus,
 eos vocari a *Jeremia* מִקְרָשׁ *Cap. I, 11.* Indicatur, Μακ-
 ρωτιſί apud *Theocritum Idyll. XIII v. 55* eſſe idem ac Σκυ-
 θιſί. *Juſtinus*, ex *Trogo Pompejo* ſua componens, falſa pro-
 didit de gentis Scytharum prodigioſa antiquitate. Scythæ
 eam ipſi gentem ſuam dixerunt omnium noviſſimam, teſte
Herodoto Lib. IV Cap. 5. De *Hercule*, gentis autore, inſulſa
 prociſerunt coloniæ Græcorum, circa Pontum habitantium,
 qui *Herculem* & *Hyllum*, filium ejus, colebant religioſe. *Dio-*
dorus Siculus, partim *Herodotum*, partim alios, ſecutus, mon-
 ſtrum peperit, invicem repugnans. Tempore *Ardyis*, Lydo-
 rum Regis, Cimmerici, a Scythiſ pulſi, per Caucaſea clauſtra
 Cherrhoneſum magnam, ſeu Aſiam minorem, petierunt; Sar-
 des occuparunt, & Cherrhoneſum Sinopicam tenuerunt. *Alyat-*
tes, *Ardyis* nepos, Cimmericos omni expulſit Aſia, teſte *Herodo-*
to Lib. I Cap. 6, 15. Lib. IV Cap. 12. *Craſus* ad Halyn uſque
 arma victricia protulit. *Cyaxares*, Medorum Rex, armis Scy-
 thicis ſuccubuit. Scythæ regionem ultra Ephrâten occupa-
 runt, Palæſtinam invaſerunt, & ibi a *Pſammiticho*, Ægyptio-
 rum Rege, muneribus mitigati ſunt. *Cyaxares* hoſpites va-
 ſtatores rurſus eiecit. Hæc & cohærentia ex *Herodoto* No-
 ſter copioſe ediſſerit. Porro ſucceſſionem Regum Mediæ, Ly-
 diæ, & Ægypti, ex *Herodoto* idem explicat; *Diodorum Siculum*,
 Y y
 cujus

Pag. 296.

297.

299.

301.

310.

317.

318.

320 ſeq.

- cuius βασιλικὰς διφθέρας *Josephus Scaliger* venditat, reji-
 ciendum putat, testimonio ejusdem *Scaligeri in Fragmenta*
 pag. 321. p. 42 adjutus. Docet idem, *Pblegontis Tralliani* satis ma-
 gnā partem exstare, quam *Josephus Scaliger* inter Græca
Eusebii, ab *Isaaco Casaubono* acceptam, ediderit. Qua de cau-
 sa provocatur ad *Scaligeri* Epistolas p. 251 seq. & 261. Liber
 dictus fuit Ολυμπιάδων ἀναγραφή. Si cum libro hoc conferas
Pbotii fragmenta, ex *Pblegonte* desumpta, Cod. CXVII, id fa-
 cile patet. *Pblegon* videtur in hoc suo libro *Olympionicar*
Eratosthenis Cyrenæi continuasse ad *Hadrianum* usque: inde
 ad *Antoninum Elagabulum* Supplementa addidit *Julius Afri-*
 323. *canus*. Sic *Cyri* regnum eruitur, cœptum *Olympiade* 55. *Xe-*
nophontis *Cyropædiam* Noster appellat *fabulam scitam* &
lepidam, scriptam delectandi populi causa, quo victum sibi
quereret Xenophon ad levandam esuriem. Sextus annus bel-
 li inter *Cyaxarem, Medum, & Alyatten, Lydum*, insignis exsti-
 tit eclipsi maxima intra *Asiam* circa *Halyn* fluvium, quam
 325. *Thales* prædixit. Eam *Astronomicarum* rerum peritiam
Thaleti quidem abnuit *Henricus Dodwellus*, quem scite con-
 futat Noster. De *Thalete* magnificentius sensit *Appulejus Ma-*
daurensis. *Riccioli* porro nævus circa illam eclipsin notatur.
 Alii hic senserunt alia. Consuluit igitur Noster Collegam
 suum, *Fridericum Christianum Meierum*, qui, pro singulari
 in calculis *Astronomicis* doctrina & exercitatione, omnes ecli-
 328. pses, quæ inter annum periodi *Julianæ* 4106 usque ad 4158
 330. in *Asia* minori contingere potuerunt, investigavit, omnium-
 que examinavit sententias. Veteres mirifice discrepant ob
 errorem unum & alterum historicum admissum. *Meierus*
 unam deprehendit eclipsin solis totalem, a nemine pro-
 sa agnitam, quæ *Bayeri* rationibus unice convenit, anno
 332 seq. P. J. 4111 d. 17 mensis Maji ante meridiem 8. 18', sub meri-
 diano *Vranoburgi*, factam. *Ufferius*, non in cœlo, sed ter-
 ra, hallucinatus congruit *Meiero*. Cœpit igitur bellum ob
Scythas transfugas, A. P. J. 4106 ineunte. Unde probabile
 est, anno periodi *Julianæ* 4075 *Cimmerios*, a *Scythis* pulsos,
 ultra *Borysthenem* concessisse, & per *Caucasæa* claustra in *A-*
 siam

fiam fugisse. *Homerus* Scythas fileat. *Hesiodus* nil edidit præter *Egyta*. *Θεογονία* a vetustate stili nimium discrepat. Anti-Pag. 334.
 quissima Tanai expeditio Scythica, *Justino* quæ autore ex- 339.
 stat, *absona* est, & *extra modum absurda*. Suspiciatur No-
 ster, *Cyri* expeditionem non modo in *Massagetas*, sed etiam 349.
Scythas, fuisse susceptam, licet caliginosa nocte pressam. Spem
 facit tandem, Scythicarum rerum sub *Mithridatica* tempora
 gestarum memoriam se alibi explicaturum una cum annexis.
 Adspiret Deus tanto promisso! Succedunt *Memoria Scythi-* 350.
ca ad Alexandrum Magnum. De magnitudine populi a for-
 ma imperii ducuntur initia. Primus regni formam instituit
Targitaeus. A cujus filiis tribus exortum regnum tripartitum
 ad *Darium* usque perstitit, cujus ætate *Idantbyrsus* floruit.
 Adduntur ceteri, sed ita, ut nonnunquam conjecturis locus sit
 datus, certioribus monumentis Autori negatis. Bellum Scy- 352 seq.
 thicum, a *Dario Hytaspide* excitatum, hic fuisse commemora-
 tur. *Tyr*, Scytharum Deus, pro Marte habetur. De ritibus
 aliis diserte & solide proferuntur non contemnenda. *Θήλεια* 360 seq.
ἔστος, Scythiis immissa, teste *Herodoto Lib. I Cap. 105 & Lib. IV Cap.*
65, exponitur de debilitate fœminea. Persæ Scythas vocarunt 368 seq.
Sacas a vinolentia. Hisce enim *ساقی sakai* est belluo &
potor. Saxones a *Sacis* non dicti vel deducti, sed vel ex *Sat-*
ten, *Sitten*, vel, uti *Witechindus Corbejensis* est autor, ex 370.
Sabs, i. e. cultello, pugione. Veteres mirifice errarunt cir- 374.
 ca situm ponti Euxini & Balthici, quem propinquum invicem
 esse admodum existimabant. Omittimus cetera, ex fonte ipso 383.
 haurienda. Vocant nos *Elementa Literatura Brahmanica,*
Tangutanae, Mungalicae. *Daniel Messerschmidius*, Gedanen-
 sis, Medicinæ Doctor, A. 1727 ex Siberia rediit Petropolin,
 quo a *Petro Magno* missus fuerat ad naturæ artisque investi-
 ganda arcana. Redux multa observata Academix Imperato- 389.
 riæ tradidit. In his fuit libellus longus, foliis octo solutis,
 charta, ut Nostro videtur, Coreana, haud multum bombyci-
 næ dissimili, & densitatem quod attinet, & si paululum teras,
 scabritiem. Utraque cujusvis folii pagina ita est scripta, ut,
 quo loco prioris paginæ linea est extrema, ibi, si veritas, poste-
 rio-

rioris sit caput. Qui mos obtinet apud omnes populos, qui foliis arborum cogitata inscribunt. Id in chartis deinde etiam observatum. Singulis in hisce paginis duo sunt ordines, ita, ut unusquisque prima in linea *Brahmanicas* literas exhibeat, in altera *Tangutanas*, in tertia *Mungalicas*. Liber fuit non scriptus, sed typis excusus. Nam & *Tangutani* & *Mungali* artem typographicam a Sinis acceperunt. Formæ ejusdem lignæ typographicæ exstant apud Principem *Alexium*, *Michaelis* filium, *Czerkaskium*. Hic liber, a *Messerschmidio* acceptus, a Sinis fuit excusus. Preces *Tangutanorum* sunt vulgatissimæ: *Miserere mei Deus*. Quare eam formulam in vexillis sepulchrorum vel decies repetitam inscribunt. De charta, de peculiari editione itineris *Marci Pauli Veneti*, de cominatis, punctis, vocalibus & syllabis literaturæ *Brahmanicæ*, *Tangutanae*, & *Mungalicæ*, singularia hic proferuntur. De gemina editione libri *Vissenis* nonnulla subjici placuit, alioquin incognita. Liber & A. 1692 & 1705. Amstelodami prodiit formis descriptus publicis. Inscriptio: *Nord en Oost Tartarye of te bondig Ontwerp van eeniger dier Landen en Volken door Niclas Witsen*. Octo illa folia hic comparent, æri incisa. Plura eo sine proferentur Tomo V *Comment. Acad. Scient. Petropol.*

Pag. 393.

421.

OBSERVATIO ECLIPSEOS TELLURIS,
Romæ habita in ædibus Eminentissimi De-Via d. 3 Maji
A. 1734 a DIDACO DE REVILLAS, Abbate S. Hieronymi, & ANDREA CELSIO, Astron. Prof.

Upsal.

Instituta est hæc Observatio duobus notæ optimæ telescopiis palm. Rom. circiter VI, altero Solis imaginem directe ad oculum, opacato vitro munitum, transmittente, quo eclipses præsertim initium & finem observabant, altero in adver-

MENSIS AUGUSTI, A. MDCCXXXIV. 357

adversa tabella, ut moris est, solarem speciem depingente, phases intermedias intuebantur.

Observationes:	Temp. verum.			Quantitas obscuratio- nis digit.
	P.M. diei	2.		
	H.	M.	S.	
I	22	22	35"	-- Initium aliquantum
II		27	1.	$0\frac{1}{2}$ præcessisse trans
III		34	0.	1 nubem videbatur.
IV		42	6.	$1\frac{1}{2}$
V	23	0	52.	2
VI		3	16.	2 -- vel paulo plus, & ma-
VII		10	31.	2 xima obscuratio
VIII		28	16.	$1\frac{1}{2}$ imminens cense-
IX		45	11.	$0\frac{1}{2}$ batur.
X		52	1.	0 -- Finis.

Ex IV & VIII Observat. maxima obscuratio circa *h. 23. m. 5* colligitur. Phases intermedie certissimæ. Horologium & ex appulsu ad meridianam, & ex altitudinibus solis æqualibus, eodem observationis die & pridie notatis, sapius correctum est.

EXCERPTA E LITERIS CEL. GODINI,
Socii Academiæ Scientiarum Regiæ Parisiensis,
datis die 23 Maji Anni 1734.

Certiores te reddo de Observatione quadam Astronomica nova, & quantum judicare possum, magni momenti, non semel solum atque iterum a me instituta, sed per sex mensium intervallum continuata. Credebatur huc usque luna corpus esse sphericum, & ad globi formam, quantum per Observationes detegere liceret, rotundum. Astronomi, certe hanc illi figuram constantiter attribuerunt. Verum accuratiores Observationes apparentium ejus diametrorum, sedulo instituta, solenterque repetita, me condocuere, esse illam spheroides

des oblongum aut depressum, ita, ut hujus sphaeroidis diametri sint inaequalis magnitudinis. Maximam differentiam harum duarum diametrorum inaequalium superare 45 minuta secunda gradus, deprehendere huc usque non potui, nec minimam ultra 16 talia minuta descendere. Constat enim, augeri modo, modo minui diametrorum apparentium rationem, unde demum cunque illa mutatio pendeat, sive a lunæ ipsius motu libratorio, sive a diversis ejus supra horizontem altitudinibus, in transitu ejus per meridianum circulum dimetiendis, sive aliunde. Major diameter verticalis est, luna in meridiano constituta, minor vero horizonti parallela. Quid Ill. *Newtonus* de lunæ figura senserit, patet ex Problemate XIX Propositione XXXVIII Libri III Principiorum ejus Mathematicorum Philosophiæ Naturalis pag. 432, secundum editionem Amstelodamensem de A. 1723 & pag. 470 secundum editionem Londinensem tertiam de A. 1726, ubi vi principiorum suorum horizontalem diametrum majorem verticali eruit. Verum Observationes meæ cum illius sententia non videntur conciliari posse. Expectemus, quæso, donec Observationum solers continuatio veritatem prodat,

THE TRADITIONS OF THE JEWS WITH THE
exposition and doctrines of the Rabbins, &c.

h. e.

TRADITIONES JUDÆORUM, CUM EXPLICATIONE
doctorum Hebræorum, comprehensæ in Talmude,
aliisque Scriptis Rabbinnicis.

Partes III.

Londini, sumptibus G. Smith & Steph. Austen, 1732, 8.

Pars I plag. 4½. Pars II pl. 4½. Pars III pl. 12.

Constituerat sibi Autor Traditiones Judæorum ex Talmude
& Scriptis Rabbinnicis ita recensere, ut mensibus singulis
Pars

Pars relationis hujus ederetur. Quo consilio edidit *Partem primam & secundam*. Sed, cum id institutum suis laboraret incommodis, mutavit consilium, & Voluminibus spissioribus laborem hunc persequi, commodius judicavit esse. Quare *Pars tertia* excerptis proluxioribus instruitur, quam præcedentes duæ. Desumpsit illa ex interpretatione Talmudis Germanica, quod ipse libere profiteatur. Noluit ergo, ne literis quidem Hebraicis in Tractuum titulis servatis, avocare Lectorem, harum rerum imperitum, a libelli hujus lectione, sed Autorem secutus Germanum, characterem Latinum retinuit. Multa itaque excerptis de adscensu *Mosis* in cælum, de statura procera *Adami*, de modo videndi diabolos, deque aliis, quæ stultitiam & absurditatem Judæorum clare ostendunt. Sed, an in excerptis excerptis, multa ridicula & absurda continentibus, hæere consultum sit, merito dubitamus. Mirabitur Lector, ipsos hos Tomos evolvens, excerpta, ipsa absurditate sua notabilia.

DE RITU VARIANDI CHORALE INDUMENTUM, in solennitate Paschali apud Clerum Basilicæ urbis usitato, Disceptatio Epistolaris, Autore PETRO MORETTO, Basilicæ B. Mariæ trans Tyberim Canonico. Accedit ejusdem Supplementum Dissertationi de ritu ostensionis sacrarum Reliquiarum, evulgatæ A. 1721.

Romæ, ex Typographia Rochi Bernabò, 1732, 4.

Plag. 19.

Romanus Paschalis ritus, olim usu totius fere orbis Ecclesiastici receptus, sensim ad angustias redactus, vix Romæ sese tueri potuit, quod ipsum Ven. Autor ad *Binettum*, æque Canonicum & Collegam, exponit in hoc libello. Clerus Romæ, ineunte Paschali tempore, variat habitum choralem. Quæritur, an ritus ille sit permissus, an improbandus, an mysticæ significationis quid habeat? Ubi inter Missarum solennia in Sabbato sanctioris hebdomadis ex ore Episcopi vel Presbyteri

Cano.

Canonici auditur vox *Alleluja*, Canonici plerique nobiliores, vel omnes, pergunt ad sacrarium, depositisque vestibus violaceis laneisque cappas iterum accipiunt ante vesperas. Autori ea sedet sententia, subesse ritui quid mystici. Nam violaceæ togæ permutantur candidis indumentis. Patres movent, in Paschate locum esse lætitiæ & gratulationi ob redemptionis Christi consummatæ, & victoriæ ab inferis reportatæ, memoriam, convivium nuptiasque agni cœlestis, imaginem vitæ æternæ, transitum a culpis & tenebris ad remissionem & lumen gratiæ, ac a servitute ad libertatem & pacem, renovationem inorum & innocentiam. Adduntur quædam de neophytorum stola alba, & Clericis albatis in Paschate. De *Albulo Paschali* differitur. Color obscurus notat statum luctuosum. Tempus, Paschati & Pentecostæ interjectum, lætitiis dicatum, præcedens luctui. Pertexitur historia ritus per ceremonias variarum regionum. Cappæ hic distinguuntur in extrachonales & canonicas contra *Grancolasum*, nec non Clerico-Monachi a Canonicis regularibus & secularibus. Sed posterior distinctio quadrat ad tempora Seculo XII recentiora, haudquaquam ad antiquiora. Autor deinde eos refellit, qui in hoc ritu nil, vel parum, mystici agnoscunt. Supplementum haud adeo est copiosum, & superaddit exempla ostensionis reliquiarum sacrarum complura. Promittit Autor Historiam Basilicæ ad S. Mariam trans Tiberim, in qua de imaginibus ibi cultis multus erit sermo. Opus magna ex parte jam ad umbilicos fuit adductum. Idem editurum sese pollicetur *Ritum Presbyterii explanatum*, Libros VI *de Hierarchia Cleri Urbis, sacro Cardinalium Collegio, & Scholis Palatinis, de Origine & Usu Mani Papalis Diss.* nec non *Tthesaurum Scriptorum ritualium*. Quod Deus bene vertat!

DE ROMANO PONTIFICE IN FERENDO
de Fide Moribusque judicio falli & fallere nescio, eodemque Conciliis Oecumenicis autoritate, potestate, jurisdictione, superiori, Dissertatio duplex. Accedit Appendix de Mente Ecclesiæ Gallicanæ & Academiæ Parisien-

MENSIS AUGUSTI A. MDCCXXXIV. 36

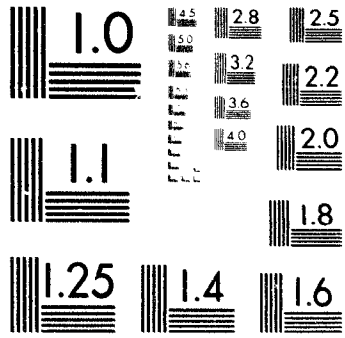
*rifiensis circa illa duo Sedis Apostolicæ privilegia. Au-
tore F. JACOBO HYACINTHO SERRY, Ord. Præd.*

*S. T. M. & in Academia Patavina Prima-
rio S. Theologiæ Professore.*

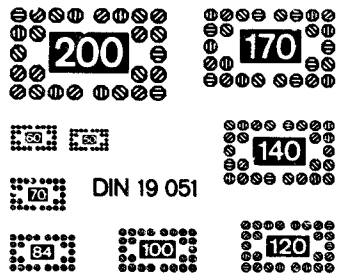
Patavii, typis Seminarii, apud Jo. Manfrè, 1732, 8.

Plag. 20.

Librum non adeo magnæ molis indicamus, sed scriptum
exquisitissime, omniumque eorum, quos multos de eo-
dem argumento his temporibus concinnatos legimus, princi-
patu facile triumphantem. Scopus accurate a quæstionibus
annexis separatus, distinctiones exacte diductæ, methodus so-
lida, & mascula eloquentia, hic utramque faciunt paginam.
Fundamenta equidem gubernationis Ecclesiarum si ab institu-
to Christi, jurè fidelium singulorum, & scopo Dei, repetimus,
ad politicum Ecclesiæ conservandæ schema tuendum haud fa-
cile delabimur. At, ex quo doctores Ecclesiæ principatum
doctrinarum exponendarum salubriorum & sanctorum ad se-
se traxerunt, & primo unitatem ab Episcoporum consensione
derivarunt, deinde ob ordinem servandum ad dignitatem uni
largiendam primariam deflexerunt, quo potestas sua in Cleri-
cos minores & Laicos foret adstrictior & speciosior, non
potuerunt, quin vel Aristocratiam, vel Monarchiam, Ecclesia-
sticam stabilirent. *Cyprianus*, & alii, schema Judaici Sacerdo-
tii eum in finem crebro urserunt. Observantia auditorum
in doctores pios summa permittit, ut sentiam ubique a prima
æqualitate & gratia divina, quæ doctoribus impertiebatur pri-
mis singulares dotes spirituales, declinarentur, & consilia con-
verterentur in leges, & ordo libere adscitus abiret in cumulum
formularum & rituum. Si qui fortius obloquerentur, si vel
non auditi, vel repudiati, vel oppressi. Hominibus vero ob-
dormientibus & in formularum firmate acquiescentibus, ob-
repsit invidiosus, & zizania insperis tritico. At, hisce missis,
S. Rev. Viri institutas disputationes fideliter significabi-
mus, superfedentes quacunque censura, interrogatiunculis po-
tius

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS 1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1734

(DIE FEHLERHAFTE PAGINIERUNG DER
ORIGINALVORLAGE WURDE BEIBEHALTEN)

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 B 4⁰

tius suspiciones nostras propositori paucas. Humanissima libri Dedicatio ad Illustriss. & Reverendiss. *Joannem* Archi-Episcopum *Minottum Ottobonum*, Episcopum Patavinum, Comitem Saccentem, fuit directa. Ad originem Operis quod attinet, hæc enata est ex interpretatione, quæ A. 1731 Auctori pro ornanda Theologici muneris Professione in Archi-Gymnasio Patavino ad Distinctionem 23 Libri III Sententiarum erat suscipienda. Susceptam & in literas relaram Opellam tuiturus, suarum postea duxit esse partium, adornare supul vindicias Romanorum Pontificum supra viginti, qui vel de violata fide, vel de solutis lato iudicio morum regulis, perperam acculantur, non minus eos perstringens, & argumentis refellens, qui autoritatem summi Pontificis Romani infra Concilia œcumenica demisisse perhibentur. Quo sine conciliare sanctæ Sedi, uti vocat, contendit Ecclesiam Gallicanam & Parisiensem Academicam, quæ de gemina illa solii Romani prærogativa minus benigne sentiunt, ad superiora provocans Secula. Jusserunt Proceres Romanæ curiæ, ut liber in chartas conjectus publice exstaret. Autor paucis multa confinxit, & uti testatur ipse, Illudens nuce conclusit, objectiones porro, magnis multisque adversariorum volaminibus sparsas, omissis pigmentis, summam diluit, & concisa oratione enodare aggreditur. Hac arte voluit Adversarios ludere, qui & olim, & in præsens, magna librorum mole hyperaspistas throni Pontificum obruere moliantur. Tantum de libri origine & scopo. Nunc ad ejus summam. *Cap. I* exponitur status controversiæ. Largitur, Pontificem, uti doctorem privatum, & hominem, falli posse & fallere. Id contendit, in materia fidei & morum, non rituum, non rerum historicarum, ex cathedra, solenni ritu debitisque jurium formolis servatis, pronuntiantem, errare non posse. Ritus ille solennis complectitur solennes preces ad veritatis Spiritum advocandum, præmisso serio rei totius exan ine, præhabita consultatione Ecclesiæ suæ Romanæ, intra urbis ambitum constitutæ, i. e. adhibitis ad consultationem Cardinalibus. Interrogamus, an loco determinato Spiritus veritatis sit promissus & alligatus? Quærimus, an in Schismate plurimum Pon-

Pontificum, iisdem observatis solemnitatibus, singuli, dissidentes decretis, eodem privilegio sint instructi? Querimus, an, sede vacante, capitis ejusmodi ab errore immunitas existat? Queritur, an ovis liceat decreta pastoris defugere, ubi suspicio existat verisimillima, veritati divinæ, in literas sacras redactæ, fuisse detractum? Queritur, an nunquam solemniter decreta contraria, & rursus sublata, sint promulgata? Queritur, an Concilio nunquam Papæ ad finiendum Schisma diversorum Pontificum sese submiserint? Queritur, an non major aliquando pars Cardinalium a Decreto Pontificis discederit? *Maimburgius* produxit exempla a Pontificibus admissorum, Pag 5. Nostro minus arridentia, ob solemnitatis defectum. An Romana Ecclesia constituit universalem, una omnes? Nonne cujusque nationis Ecclesia sola est errori obnoxia? An nunquam omnes Ecclesiæ externæ & conspicuæ a doctrina vera defece- 42. runt? An Ecclesia Avenionensis potuit falli, Pontifice Romam egresso? An tunc Ecclesia Romana quærenda fuit penes Gallos? Num ideo Romana falli non potest, quia jam præmittitur, eam errare non posse? An hæc est petitio principii? An Romanæ Ecclesiæ alligata est infallibilitas, ni firmissime offendatur, *Petrus* ibi fuisse Episcopum, & Romanam omnium Ecclesiarum existisse antiquissimam? Num in Apostolatu dantur perpetui Successores? An primi Ecclesiæ Patres præter prærogativam ordinis Romano Pontifici quidquam concesserunt? Nonne *Paulus* omnium Ecclesiarum gessit curam? An illi, qui doctrinis *Pauli* accedunt, easque mordicus tenent, errare possunt? An ii, qui *Paulum* non ubique audiunt? An *S. Cyprianus* & *Firmilianus* crediderunt, Pontificem Romanum respectu baptizandorum hæreticorum non errare? Nonne igitur hæretici materiales possunt cœlitibus adscribi, æternumque beari? Quo criterio constat, eos esse hæreticos materiales, qui ab Autore dissentiant? Num licet, ob monitum *Jeremiæ VI. 16*, antiquissimam Christi doctrinam præferre iis, quæ Seculis posterioribus accesserunt? Quæstionum harum summas e scriptis Pontificiorum selegimus. Verum pergamus ad alia. Alterum pro Romani Pontificis infallibilitate argu-

mentum desumitur ex Christi pro *Petro* deprecatione *Luc. XXII.* Adduntur testimonia Patrum benigniora. Quæritur, an *Petrus* tum lapsus non fuerit? Respondetur *p. 45.* lapsus fuisse, non intrinsecus, sed externis verbis. At, si successores *Petri* per externa verba decretorum laberentur similiter? Respondetur secundo, *Petrum* labentem nondum existisse Episcopum. Apostolus tamen, qui excellebat Episcopo. At quomodo dictum id trahi potest ad successores Episcopi, quod de indole Episcopi factisque haud agit? Tertium arcessitur argumentum ex *Matth. XVI.* idque more solito. Non una veterum de eo loco est expositio. Quæritur, an numero suffragantium veritas hic sit metienda? Quæritur, an constet, Scriptorum deperditorum suffragia Autori potius fuisse, quam parti contrariæ? Quartum argumentum ex cura pastoralis, *Petro* demandata *Jo. XXI.* depromitur. Quintum argumentum arcessitur ex *Clementis VI* formula fidei, Armenis exhibita ad A. 1346 & 1351. *Natalis Alexander* in omnia alia ivit, inductus, uti præ se fert, hæc formula, imprimis cum idem *Clemens* fateatur in Diplomate ad A. 1351. se ex carnis fragilitate peccare, & nonnulla fortassis contra catholicam veritatem & fidem & bonos mores ex lapsu linguæ præcipitanter protulisse. Autor hæc ad privatam Pontificis conditionem restringit. Succedunt argumenta alia. Afferitur, postremum in causis fidei tribunal ab errore immune esse. Quærimus, an hoc congruat criterio divinitus suppeditato *Jo. VII. 17.* & *1 Cor. II. 12-15. X. 15. 1 Jo. V. 6. II. 24. 27. 28?* Quærimus, an stipulæ & fœnum, id est, falsæ & viles doctrinæ, inædificari possint unico fundamento Ecclesiæ doctrinali & personali, Christo? Quæritur, an doctores in Ecclesia quea et obdormiscere, dum interea *Satanas* zizania miscet tritico? Adduntur testimonia Patrum inde ab *Augustini* ætate, & a Papa ad Concilium appellari haud posse, statuitur. Diluuntur porro objectiones, ab errantium Pontificum exemplis petita, *Petri*, cujus errata a Christo ac Paulo reprehensa, *Victoris I.* *Stephani I.* *Marcellini.* *Melchiada.* *Liberii.* *Zosimi.* *Hormisdæ.* *Vigilii I.* *Pelagii I.* *Bonifacii IX.* *Honorii I.* *Gregorii III.* *Stephani II.* *Nicolai I.* *Formosi.* *Stephani VII.* *Sergii III.*
Alexan-

Pag. 28.

33 seq.

36.

38.

41.

45 seq.

Alexandri III, Cælestini III, Innocentii III, Bonifacii VIII & IX, Joannis XXII, Sixti V, Clementis XI. Quæstionem de rebaptizandis hæreticis duntaxat ad disciplinam ex *Cypriani* sensu spectasse, Auctori vix largiri possumus, qui ex scriptis *Cypriani* existimamus constare longe aliud quidpiam. A *Cypriani* parte stant Synodus sub *Agrippina* diu ante *Cyprianum* habita, Canon. Apostolici 46, 47, ac Constitutiones Apostol. Lib. VI Cap. 15 p. 344. *Cyprianus* certe in eo erravit, quod putabat, *Stephanum I* approbare baptismationem, ab hæretico susceptam, citra mentionem Trinitatis. Verum est, quod *Cyprianus* censuerit, *Stephanum I*, e cathedra licet pronuntiantem, errasse, & causam de baptismatione hæreticorum habuerit pro parte doctrinæ. Noster hic regerit: *Hæreo, factor, nec melius habeo, quod reponam, nisi quod Cyprianus humani quid passus sit.* Quærimus, an *Cyprianus*, talia propugnare ausus post Seculum XI, Sanctorum numero adscriptus fuisset? Si Diplomata & Decreta Pontificum invicem repugnant, decurritur hic ad materiam utrinque probabilem, quæ non sit de fide. *Clementem XI* errorum convincere laboravit *Joannes Frickius* in libro A. 1714 emisso: *Clementis inclementia examinata.* Lis est de Constitutione Unigenitas. Propositiones *Quesnellianas* damnatas Noster exponit, ut appareat, *Frickium* hic refutari. Sed *Frickius* hic vocatur *Frickius & Calvinianus Minister* p. 100, 110, nec Libri *Frickiani* ulla exciatur pagina. Si libros contuleris, videbis, an diligenter satis Auctor *Frickii*, Lutherani, seu Evangelici, Ecclesiastæ, librum legerit. Exponit idem Responsiones suas ad Paparum verba, qui ipsimet errores suos significarunt. Deinde exponit argumenta, quibus inductus sibi persuadet, Pontificem Conciliorum auctoritate esse superiorem, ratus, idem olim statuisse Gallos, qui recentiori demum ætate secus sentire cœperint.

Pag. 54 seq.

56.

95-

III.

235 seq.

ANNUS POLITICUS PER DUODECIM DIS-
 cursus, tum Critico-Politicos, tum Politico-Historicos,
 evolutus, quibus explicantur principia Principi re-

gnum auspiciaturo necessaria, in usum Serenissimi Principis Electoralis, MAXIMILIANI JOSEPHI, utriusque Bavarie & Superioris Palatinatus Ducis, Comitis Palatini Rheni, Landgravii Leuchtenbergensis; Autore IGNATIO FRANC. XAVERIO DE WILHELM, Serenissimi Elect. Bav. Consiliario intimo actuali, & Liberi Comitatus Hagensis Administratore.

Monachii, typis Mariæ Magd. Riedlin Viduæ, 1731, fol.

Alph. 6 pl. 4, Tabb. æn. 13.

Vera boni regiminis principia Serenissimo Principi Electorali comoda quadam & dulci ratione traditurus Ill. Autor, amico consortio sibi conjungendas putavit Politicam & Historiam. Itaque ex antiquis pariter & recentioribus scriptis exempla colligit & præcepta virtutum, quæ Principem Catholicum ornant ac decent: simul eximium aliquem Principem Bavaricum proponit, cujus exemplo & quasi viva imagine appareant artes bene administrandi Rempublicam, quæ longa assuetudine Principibus Domus Boicæ familiares fuerunt semper & amicæ. Accedunt, pro delectatione, multa ornamenta Operi, imprimis Tabulæ æneæ, Principis alicujus imaginem cum figuris symbolicis ingeniose exhibentes, quas ipse Ill. Autor invenit, & Augustavi artifices quam elegantissime sculperunt. Inscriptio *Anni Politici* facta est inde, quoniam per *duodenos Discursus* totidem mensium spatio studium Operis hujus absolvitur. Et quidem *Disc. I Parte I* summum Principis bonum in sola religione & propugnanda & propaganda ponitur, idque *Parte II* exemplo *Caroli M.* Simul *Alberti*, Ducis, pietas in sedem Romanam eximie commendatur, quippe qui A. 1562 duos Legatos ad Concilium Tridentinum cum plenissima misit potestate, & a Patribus Concilii hanc laudem tulit, tanta eum fide & constantia religionem Catholicam, a majoribus tradi-

Pag. 8 seq.

traditam, conservare, ut illis temporibus in tota Germania firmissimum S. Apostolicæ Ecclesiæ propugnaculum jure optimo haberetur. Idem decreto Patrum de communione sub utraque, quam prius in terris suis concedendam putaverat, meliora scilicet edoctus, tam constanter inhæsit, ut nec a *Ferdinando*, Cæsare, nec ab aliis Principibus, dimoveri a proposito potuisset. Præterea ex suis Provinciis statim proscripsit novam formulam novorum rituum, quæ Viennæ prodierat, quod *P. Hier. Torrensis*, S. I. eam in plurimis erroneam & detortæ pravitatis pronuntiaffet. Celebratur felicitas *Maximiliani I*, Elect. Bav. cujus monita paterna hic & passim commemorantur, qui legem tulit, ne quis in suis terris a vera religione alienus stabile domicilium habeat, omnesque, qui in divinis aliquid innovarint, fugari & coerceri jussit. Inferuntur *Pauli V* literæ, ad eum A 1620 post victoriam Pragensem datæ, summis plenæ laudibus ob Ecclesiæ tutelam, ibi tam strenue susceptam; inter alia hæc. *Gratulamur, quod res adeo præclaras tam fortiter, tam brevi tempore, gesseris, ut, quemadmodum scribis, videris, & Deo Duce, viceris perfidos Christi hostes, & Romano Imperio rebelles.* *Disc. II P. I* quæstio tractatur: An Princeps se debeat exponere belli periculis? & *P. II* exemplum *Otonis V* Wittelspachii preponitur. *Disc. III P. I* de prospera sui memoria Principi paranda, idque *P. II* declaratur exemplo *Ludovici, Otonis M.* filii. *Disc. IV P. I* de jure regni causa nequiquam violando, ubi Ill. Autor incertum ac periculosum pronuntiat emolumentum ex regno, per nuptias quæsitum, successionem sanguinis præfert electioni, & felicitatem Domus Boicæ extollit, quæ per sex Secula in recta successionem propagaverit Principatum, nec in obliquam deslexerit. *P. II Ludovicus Severus* proponitur, qui, accepto arbitrio Regem Romanum legendi, non semet, ut *Joannes XXII*, sed *Rudolphum*, Habsburgensem, elegit. Docetur exemplis, regiam dignitatem nimis incommodis onerata: *Ludovicum IV*, Imperatorem, qui coronam acceperat, toto regni tempore misere agitatam, & insidiis appetitam, longeque feliciter *Albertum Primum* fuisse, qui delatum a Proceribus Bohemæ regnum

Pag. 10.

7.
68, 70.
302.

20 seq.

148.

154.

160.

- gnum, in injuriam *Ladislai Foßbami* nolisset accipere. *Disc. V P. I* ad quæstionem: utrum vindicare conveniat Principi, an ignoscere? Resp. non omnes injurias Principi dissimulandas, nec omnes vindicandas, more leonis, qui cum lemmate sistitur: *Et nulli & parcere cunctis*. P. II exemplo est *Ludovicus*, Imperator, ubi, dum recenset Ill. Autor, quæ ille passus a Pontificibus, exclamat: *Quantum probo dolor! hæc averfa sunt a prisca temporibus! Carolus M. videbatur, ut modeste loquar, concurrere electioni Pontificis; hic disponit de Imperatore Pontifex. Pietate prohibemur examinare hæc pontificiam potestatem*. In dubio relinquit, utrum *Ludovici* modestia laudari magis, quam vituperari mereatur Papæ *Clementis* acerba sententia & odium immortale. *Disc. VI P. I* damnatur carnicum potius & tyrannorum illa vox, quam Principum: *Oderint, dum metuant*. Neminem, ait Ill. Autor, in terris Dominum absolutum, quia nemo inter homines Deus. P. II clementiæ exemplum offertur *Ernestus*, Dux, qui moderatione usus est in iplo rigore justitiæ, contra suos provinciales exercendæ. *Disc. VII P. I* docetur, illum Principem bonum esse œconomum, qui bonum publicum privato præfert compendio. Sic P. II *Albertum Pium* optime consuluisse Provinciis suis per Judæorum expulsiõnem. *Disc. VIII P. I* de moderatione affectuum & constantia Principis agit. P. II exemplo est *Albertus Sapiens*. *Disc. IX P. I* disserit de cultu pietatis ad omnia utili, ubi refertur inter alia dictum, quod crebro in ore fuit *Maximiliano Emanueli*, Electori, *se in omni bellica expeditione expertum esse, nullos audacius in hostem progredi, quam qui pie vivere consueverunt*. P. II pro exemplo *Guilielmus Religiosus* ostenditur, cujus regia liberalitas in ædem Lauretanam & pietas in S. *Benoniis* reliquiis celebratur, itemque conservatio aviæ religionis in Bavaria per illas fidei columnas, sive *salutis Boicæ*, uti tum vocabant, *quadrigas, Christophorum*, Dynastam *Schwarzenbergium, Leonh. Eckium, Augustinum Læschium, & Franc. Burcardum*. Idem sua pietate gloriam Ecclesiæ Colonienfis concessisse dicitur, quippe cui *Gregorius*, Papa, A. 1583 d. 1 Jan. curam religionis, periclitantis ex defectione *Gebhardi*, commiserat.

Pag. 237.

248.

391.

397 seq.

407 seq.

rat. *Disc. X P. I* tractatur, quænam sit eminentia togæ, quænam fagi; ubi de ministrorum virtutibus & delectu. Ait Ill. *de Wilbelm*, non male judicare viros magnos, lethalem esse Reipublicæ promiscuum scientiarum usum, commercia interire, ubi quilibet ex populo sectetur literas, nimis invaluisse pessimum nostris temporibus morem, ut, qui literis imbuitur, procul habeatur armis. *P. II Maximilianus V*, Elector, in utroque Cæsar fuisse dicitur, & eruditione, & fortitudine, & plura utriusque virtutis specimina referuntur. *Disc. XI P. I* agitur de fide religiosissime a Principe servanda. In *P. II* exemplum eximium posterisque commendandum præbuisse *Maximilianus Emanuel*, Elector, legitur his verbis: *Primo religio-* Pag. 478.
si-ssimo servavit fidem Cæsari: inde, mutata causa, de qua hic agere mecum non est, cum eandem fidem Regi Christianissimo addidisset, in eadem pæni stetit integritate. Hac enim Electorum ac Principum Imperii libertatisque Germanicæ privilegia sunt, accedere fœderibus Regum exterorum, prout, salvo tamen Imperii legibus, convenientius putaverint. In unius semper verba jurare, subditorum est. Exemplo fuisse dicitur *Maximilianus*, avus, qui, salva fide in Imperatorem & Imperium, cum Gallo fœdus iniit, pro Electoratu sibi & Domui suæ conservando. Exemplum etiam *Ferdinandi* Patris allegatur. Adhæc recensetur Epistola *Caroli XII*, Regis Sueciæ, qui post pacem Trajectinam eximie in hoc Electore collaudavit fidei integritatem, cuique fœderato nunquam non gloriosam & utilissimam. In tabula cernitur effigies Electoris, imposita columnæ, quam hinc fors volubilis, inde invidia, convellere nituntur, ingruente simul fulminis terrore. Inscriptio columnæ: *Data fidei integritas.* Id omnibus persuasum esse cupit Ill. Autor, nihil a se datum hic adulationi, omnia veritati. Denique *Disc. XII* sistitur *Carolus Albertus*, Elector hodiernus, Ordinis Equestris S. Georgii instaurator. Primo multis agitur in genere de more creandi Equites, deinde de Ordine S. Georgii, quem, a *Friderico III*, Cæsare, institutum, cum in fine Seculi XVI intercidisset, Elector Serenissimus instauravit.

445.

474.

473.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE, &c.

h. e.

COMMENTARII, HISTORIÆ CELEBR-
 rimorum in Republica Literaria Virorum inservientes.
 Accedunt Catalogi Librorum, a singulis scri-
 ptorum, de iisque judicia.

Tomus XX.

Lutetiæ, apud Briassonium, 1732, 8.

Plag. 14, & totidem plag. dimid.

Cum Cl. Autor *decimum* quemque *Tomum* implere consti-
 tuerit Supplementis & Correctionibus, partim suis, partim
 amicorum suorum, hisque annexere tres Indices in *novem*
 superiores *Tomos*, & *primum* quidem rerum, *alterum* illo-
 rum, quorum vitæ sunt expositæ, *tertium* necrologicum, in
 quo Autores, a se descriptos, eo ordine nominatim producit,
 quo vita excedere iis contigit; idem etiam præliit in *To-*
mo hoc *vigesimo*. E quo ne nihil plane delibemus, scire vo-
 lumus Lectores nostros, primo statim loco hic occurrere exi-
 mia quædam de *Joanne Viterbiensi*, deque libris, & antago-
 nistis, itemque patronis ejus. Exhibendam quoque Cl. Au-
 tor p. 26-29 censuit *Petri Varignonii Demonstrationem ma-*
thematicam possibilitatis presentia realis corporis Christi in
S. Cæna. Singularia de *Isaaco Peyrerio* proferuntur p. 42
seq. quem nunc demum certo docetur extinctum esse d. 30
 Januarii A. 1676. Qua occasione commemorandum ducimus,
 Polyhistorum illum Brementem, *Theodorum Hasaum*, scribe-
 re aggressum fuisse locupletissimum de *Peyrerio* illo Com-
 mentarium, qui, si forte in ferinis heredum jam latet perfe-
 ctus, magnopere optamus, ut emittatur in publicum. Redi-
 mus ad Nostrium, qui p. 81 *seq.* longe perfectiorem, quam an-
 tea, atque accuratiorem sinit notitiam *Alberici Gentilis*. Am-
 plissimum vero Supplementum reperire est p. 140-169, ubi de
 vita

vita hæresiarchæ notissimi, *Joannis Labadii*, ex Autoribus fide dignis depromuntur, quæ & augeant ipsius historiam, & multos, qui de eo circumferuntur, rumores falsos refellant.

FRIDERICUS PULCHER AUSTRIACUS INTER Imperatores Romano-Germanicos adhuc stat; quod hisce pagellis probatum it RAYMUNDUS DUELLIUS, Can. Reg. & Bibliothecarius Sand-Hippolytensis.

Norimbergæ, sumtibus Jo. Adami Schmidii, 1733, 4.
Plag. 13½.

Cl. *Duellius* nobile atque egregium argumentum sibi pertractandum suscepit, quando, *Fridericum Pulchrum* Imperatoris Romanorum titulo non minus, quam potestate, usum esse, hoc ipso libro satis clare atque aperte ostendit. Atque accessit ad hoc Opus pulcherrimis adjutus subsidiis, & Augustissimi Imperatoris, *Caroli VI*, auctoritate clementissime excitatus. Quapropter ingentem veterum Diplomatum, Chartarum, & Chronicorum manu exaratorum numerum conduxit, quandoque Scriptores tum coævos, tum recentiores, in partes suas vocavit, sed illos solum, qui neque nimis negligentes fuerunt in veritate indaganda, neque partium studio se suspectos reddiderunt. Quinque argumentis utitur Cl. Autor, quæ per lancem saturam recensebimus. Primum atque præcipuum argumentum est, quia *Fridericus Pulcher* hoc jus ex electione habuerit, sacra Imperii signa atque ornamenta penes se custodiverit, per plurimæ Provinciæ ipsius nutui voluntatique paruerint, omnia Imperatoris majestatis jura exercuerit, & diu satis adversario suo resistit, deinde quod jus illud sibi armis præliisque repetitis, etsi non semper æquo Marte, sibi vindicaverit; tum porro, quod post funestam captivitatem & pactionem cum *Ludovico Bava-*

ro æquale & indivisum Imperii consortium, antiquo Divorum fratrum exemplo, obtinuerit: præterea quod & ante captivitatem, & post illam se, nemine, & ne quidem *Ludovico Bavaro*, contradicente, ita gesserit, seque *Regem Romanorum semper Augustum* scripserit; denique quoniam tum summus Pontifex in literis *Charissimum in Christo filium in Regem Romanorum electum*, tum *Ludovicus Bavarus*, illiusque in imperio successor, *Carolus IV*, alique, sigillatim, eius testimonium in hac arena omni exceptione majus est, *Bertholdus*, Comes de *Hanneberg*, *Ludovici Bavari* Consiliarius Aulicus, *Fridericum Regem Romanorum semper Augustum* appellaverint. Utramque paginam in hoc libello faciunt antiquissima probatissimaque Diplonata, quibus sententiam suam tam solide doctæque evictam dedit *Duellius*, ut omnibus, qui ad libri hujus lectionem animum ingenuum, candidum, & a partium studio alienum, afferent, causa *Friderici Pulchri* satis perorata videri queat.

ELOGIUM MICHAELIS HENRICI GRIBNERI,

Jctorum Lipsiensium Principis.

Postulant insignia atque præclara *Michaelis Henrici Gribneri*, Jcti incomparabilis, in Jurisprudentiam & Rempublicam Literariam merita, ut digno a nobis condecorentur celebrenturque Elogio. Hic præcellentis Vir ingenii Lipsiæ anno superioris Seculi secundo octogesimo lucem aspexit. Patrem habuit *Danielem Gribnerum*, Sanctorum Literarum Licentiatum, & Sacerdotio, Diaconatum nos vocare solemus, ad *D. Nicolai* ædem summa integerrimæ sanctimoniz laude functum, & libris de pœnitentia & mortis cogitatione scriptis clarum. Matrem coluit *Rosinam Elisabetham*, spectati pudoris fœminam, ex Celeberrima *Horniana* gente oriundam. Vix secundum ætatis annum expleverat *Gribnerus*, cum Parens optimus mortalitatem exueret, in cele-

caelestem patriam se reciperet, Nostrumque paterno praesidio desinitum relinqueret. Hic vero praesentem immortalis Numinis opem, & divinum, quod parentibus orbis adesse solet, auxilium expertus est. Etenim *Lüderus Menckenius*, Jctus excellentissimus, & in tantum laudandus, in quantum pietas, doctrina, & humanitas, laudari debent, qui matrem *Gribneri* salutari connubii foedere sibi junxerat, tam incredibili & inusitato amore complexus privignum est, ut is non tam parentem amisisse, quam alterum invenisse, videretur. Sapientissimi nimirum *Menckenius* ingenii circumspexit provide doctos viros, qui non solum liberalibus artibus *Gribneri* animum mirifico discendi ardore flagrantein, solide instruerent, verum etiam exemplo suo fidem facerent, se neque ruri natos, neque alienos esse a sanctioribus Christi, quae in divino Codice nobis mandavit, praecipis. Neque sic officio suo sese functum satis esse judicabat *Menckenius*, sed ipse quoque in partem curarum veniebat, & inquirebat quotidie magna sollicitudine in privigni profectus, & animum ejus ad laudis gloriaeque contententem materiam saluberrimis confirmabat monitis. Non ita multo post magis amplum spatiosumque spectatissimae *Gribneri* virtuti theatrum aperuit, eundemque in Scholam D. *Nicolao* sacram in maturo ablegavit consilio. Doctoris partes eo tempore administrabant *Jo. Godofredus Herrichenius*, *Christianus Ludovicus Crellius*, & *Dietericus Dreslerus*, adjutores ingeniorum probatissimi. His cum familiarius uteretur, & inprimis *Crellii Dreslerique*, quorum duorum insignem dexteritatem publice collaudavit, consuetudine delectaretur, tam expeditas in melioribus artibus progressiones fecit, ut in illarum abditos reconditosque recessus intimaque penetralia perveniret. His praesidiis instructus, anno aetatis decimo septimo Academiae patriae nomen dedit, & cum, sine accurata Philosophiae cognitione neminem quemquam magnum atque excellentem Jctum evalisse, perspectum haberet atque exploratum, *Ottone Menckenio*, peritissimo nobilissimae Scientiae Doctore, sapientiae praecipis animum contra cunctos

vitz casus probe munivit. Historiam, illam veritatis nuntiam, interprete *Jo. Burchardo Menckenio*, didicit. Ad Theologi decus ferebatur *Gribnerus*. Quapropter *Starckium*, Hebrææ linguæ sacraria aperientem, & *Godofredum Olearium*, & *Jo. Benedictum Carpozium*, divinorum oraculorum mysteria tradentes, adiit, & obsequio & diligentia sua sibi conciliavit. Verum enim vero, suafu hortatuque vitrici, aliam studiorum viam iniit, & ad Jurisprudentiam animum, mentem, studium denique omne suum, transtulit. Confecit quoque, qua erat ingenii promptitudine, intra brevissimum tempus amplissimum vastissimumque artis præstantissimæ iter sub auspiciis Jctorum exercitissimorum, *Lüderi Menckeni*, *Jacobi Bornii*, & *Theophili Gerardi Titii*. Neque nullum pertinacis & indefessi laboris fructum tulit. Posteaquam enim, conflictus moderatore *Christophoro Godofredo Marlino*. Questionem: *An & quatenus filii familias Scto Macedoniano tuti sint in conscientia?* ingenti cunctorum, qui aderant, plausu contra seculi sentientes defenderat, A. 1702 Magistri Philosophiæ nomen dignitatemque reportavit. Ascendit itaque semel iterumque cathedram, & victor inde rediens, magna Auditorum frequentia, Juris Naturalis præcepta facili expeditaque ratione explicuit. Sic cum se gereret *Gribnerus*, & expectationem illam, quam de se concitaverat, non solum egregie exple-
ret, verum etiam mirifice superaret, non dubitarunt Jcti Lipsienses civi bene merenti, nondum viginti & unum annum nato, A. 1703 Doctoris jura privilegiaque tribuere. Ab illo tempore non forensibus bellis turbisque sese addixit excelli *Gribnerus* animi, sed sceleratas plerorumque, qui inquieto & misero huic vivendi generi sese manciparunt, exosus fraudes, tranquillio-
liorem & ad immortalitatem nominis consequendam magis compositam vitam elegit, & recitationes in præcipuas Juris partes instituit, & crebris Disputationibus publice privatimque habitis exercuit selectissimorum Auditorum ingenia, & in *Actis* nostris condendis nobilem collocavit operam. Viteberga, urbs pluribus ornamentis celebris, quæ Lipsiensium civium

civium fortunam meliorem curæ cordique semper habuit, ut tutissimum Lipsiense in patria improbe neglectorum receptaculum merito dici possit, irretortis oculis respiciebat *Gribnerum*, & suffragante Rege Augustissimo, publici Doctoris munus A. 1707 ipsi benignissime demandabat. Non renuit, uti delicatuli quidam solent, *Gribnerus* divinæ voluntati, sed læto hilarique animo patriam egressus, locum, in posterum vigiliis lucubrationibusque suis ornandum, sibi a Vitebergensibus oblatum accepit, & sub novi exordium muneris Programma *de Incrementis Jurisprudentiæ* proposuit, Orationemque *de Officio & prudentia Legum interpretis circa ferendum de Legibus, quibus adstringimur, judicium*, recitavit. Hic omnia cordati & industrii Jcti munia cumulatissime explevit, & omnibus carus, omnibus acceptus fuit, ut non sine ingenti acerbissimi mœroris sensu dimitterent desideratissimum Virum, cum Divus *Fridericus Augustus*, sagacissimus magnorum ingeniorum æstimator, eum A. 1717 in Regiam Saxonum evocaret, ipsique gravissimam Sanctioris Tabularii curam concrederet, & Aulæ Consiliariis clementissime adscriberet. Quod arduum atque difficile munus, dici vix potest, quanta animi religione, fide, integritate, circumspectioneque gesserit, multaque, diligens antiquitatis patriæ explorator, eruit ex vetustissimis chartis, eaque ad tuenda Principis patriæque jura in communem utilitatem salutemque protulit. Post funestam *Lüderi Menckeni* mortem A. 1726 in patriam, cunctorum expetitis voluntate, rediit, & Jctorum Ordinis Præsidium, & cetera, quæ huic conjuncta esse solent, munera Oratione solenni *de Usu Diplomatum & antiquarum literarum in Jurisprudentiâ* auspiciatus est. Hinc, ut mos est in Academiis, Promotoris & Pro-Cancellarii officia & villarum veterum Academicarum & templi Paulini Præfecturam, sæpius cum laude administravit, & præclare factorum conscientia fructum laborum suorum percepit amplissimum. Rectoris Magnifici dignitatem, semel iterumque sponte sibi oblatam, qua incredibili *Gribnerus* erat continentia, generose atque constanter respuit, clarior hono-

honore spreto, quam accepto. Ceterum *Gribnerus* pia castaque mente divinum Numen coluit, religiosissimos illius voluntatis nuntios singulari quadam veneratione dignos censuit, illorum sermonibus sacris frequenter interfuit, & vita innocenter illibateque transacta, quantum fructum cepit ex illorum concionibus, ostendit. Principi fidem integram præstitit; Academiarum, in quibus docuit, salute nihil prius, nihil antiquius, habuit, cum Collegis suis nunquam in gratiam rediit, studiosam juventutem tenero & vere paterno amore complexus est, nemini gravis, omnibus utilis fuit. Pauperes & fortis quadam acerbitate oppressos liberalissime juvit, neque ullum quemquam tristem a se abire passus est. Ipsi jucundum & amœnum hoc spectaculum vidimus, quando singulis Saturni diebus miseri calamitosique homines *Gribneri* ædes catervatim obsidebant, & amplissime recreati, & acceptorum beneficiorum memores, inter ardentissima vota pro perpetua *Gribneri* incolunitate facta, discedebant. Neque in ipsa morte gloriosum hoc propositum, bene de egenis, Christi fratribus, merendi, deposuit, sed testamento, verissimo sanctissimorum morum ejus speculo, quod sex ante suum ex hac vita excessum diebus conscripserat, eorum necessitati sapienter prospexit. Cum enim per omnem vitam cælebs vixerat, & suavissimos illos cum libris suis congressus centenis conjugii molestiis prætulerat, Jctorum & Professorum Lipsiensium viduis, Bibliothecæ Paulinæ, & uni Juris Studioso, amplissima legata liberali & munifica manu reliquit, & hac Christiana commemorabilique pietate memoriam suam ipsi æternitati consecravit. Quæ cum omnia rite perfecisset, & conclamatam esse diuturnioris vitæ spem intelligeret, nuntium misit terrenis caducisque negotiis, atque salutari epulo semel iterumque subrefectus, & cœlestium gaudiorum percupidus, die 19 Februarii, in fastis atro in posterum insigniando nomine, in illustrem beatissimarum mentium sedem, placidissima & somno simillima morte,

non-

nondum unum & quinquaginta annos natus, felicissime commigravit. Diligentiae incredibilis plura, eademque selectissima, monumenta exstant. Etenim, praeter legem novissimam rei judicariae Saxonicae, aureum Opus, & vel ipsi Edicto perpetuo, quod insanis laudibus affecerunt prisca Scriptores, anteponendum, quod *Gribneri* vigiliis fere unice debemus, conscripsit infinitae Vir industriae *Principia Processus judicarii*, *Principia Jurisprudentiae Naturalis*, saepius recusa. *Specimen Juris Germanici*, a *Georgio Beyero* conscriptum, post immatura hujus Viri fata typis exscribendum curavit, & Praefatione nitidissima ornavit, *Dissertationes* quoque suas, materiae gravitate & rerum delectu commendabiles, in unum corpus coegit, & *Hale A. 1722* edidit. Praeter hos, quos commemoravimus, libros, sequentes *Dissertationes* relatu dignas judicamus. *Dissertationem* nempe *de Aequitate legum Romanarum circa periculum rei commodatae*, *de eo, quod aequum circa feras ex custodia dilapsas*, *de Fidejussore mulieris apud Saxones sine curatore contrahentis*, *de Praejudicio tertii ex hypotheca rei immobilis extrajudicialis*, *de Usufructu legitima patri non adimendo*, *de Exheredatione liberorum, sine parentum consensu sponsalia nuptiarumve contrahentium*, *Observationes miscellaneas ad literas Caroli V, Imperatoris, quibus res a Ludovico, Comite Palatino Rheni, Inter-Rege gestas habuit*, *Centuriam Observationum fori Ecclesiastici*, *de Directorio, quod, Archi-Cancellario mortuo, absente, vel impedito, Imperii Archi-Mareschallo competit*, *de Conditione indebiti contra rem judicatam*, *de Imputatione gerada in legitimam*, *de his, quae ex jure Protestantium matrimoniali ad reliquias Sacramenti perperam referuntur*, *de Jure territorii subordinati*, *de Caroli IV Bulla Saxonica*, *de Subfeudorum Imperii, quae olim feuda fuerunt, prerogativa*, *de Praecipuis differentiis Juris Saxonici Elector. & Lusat. Superioris*, *de Luitatione fundi sub hasta venditi*, *de Feudis Imperii masculinis, non femininis*, *de Probatione domini per juramenti delationem*. Inter Programmata haec fere eminent,

nent, *de Diffensu inter Authenticas & Nouellas conciliationibus Pagenstecheri minime sublato, de Necessaria Jurisprudencia Civilis cum notitia divinarum ac naturalium Legum conjunctione, & sententia Grotii: furiosos rerum suarum habere dominium; utrum filius, a patre in judicio Procurator constitutus, opposita ab Adversario exceptione, tanquam inhabilis possit removeri, de Directorio in causis Evangelicorum Electori Saxonie competente, de Titulis Landgraviis, Comitum Palatini Saxonici, ab Henrico, Misnia Marchione & illius filio, Alberto, usurpatis, de ultimarum voluntatum interpretatione dubia, de Memoria magnorum virorum ad posteritatem propaganda, juncta Oratione, qua manibus Menckenianis parentavit, de Wenceslai, Regis Bobemiae, S. R. I. per terras Misnensem Orientalem & Pleisnensem Vicariatu generali; num ad Privilegia piarum causarum pertineat, ut, quicquid iis ex quacunque causa solvitur, indebiti, aut erroris, praetextu repeti nequeat, de filio patris, aut matris, simultanee investito, de Legatis, ad pias causas relictis, in alios usus non convertendis, de Titulis veterum Jctorum, cum Juris Auctores, conditores, nominantur, de Incommodis Hypothecarum tacitarum; an origo Hypothecarum tacitarum ex Jure Attico repeti queat? de primo Academia Lipsiensis Cancellario, de Argumentis, quae pro hypothecis tacitis afferuntur, de Fundatione stipendii Borniani, de Incommodis Hypothecarum tacitarum in re pupillari.*

NOVA LITERARIA.

De patria sua præclare meriturus, *Jo. Conradus Fueslinus*, Vir in Helvetiis eruditissimus, in animo habet, optima quæque ac rarissima Historiæ Helveticæ monumenta, Scriptores, sive jam olim editos, sive adhuc in tenebris latentes, in unum corpus colligere, & conjunctos exponere ante oculos eruditorum. Publicavit huc institutum Programmate singulari, quo Scriptores eos omnes, quos ad prelum paratos habet, nomi-
na-

natim indicat. Sunt illi bonæ notæ singuli, neque adeo indigni, quibus nova a Cl. Editore lux accendatur. Dabimus horum, præeunte *Fueslino*, indicem: 1) *Joannis de Ordine Fratrum minorum de oppido Winterthur acta & gesta suorum temporum, præsertim in Allamanniæ partibus*. Quodnam Autori gentilitium nomen fuerit, ignoratur. Vixit autem initio Seculi decimi quarti. Chronicum hunc librum integrum reddet Editor secundum Autoris autographum, nonaginta tribus constans foliis in quarta forma, quod in publica Tigurinorum Bibliotheca servatur. In hoc Chronico multas res levioris argumenti contineri, ab obscuro & a politicis negotiis segregato homine conscriptas, non diffitemur, sunt tamen etiam aliæ plurimæ in eo proditæ, propterea maximi æstimandæ, quia aliunde hauriri non possunt. 2) *Felicis Hæmmerlin, Canonici & Cantoris Thuricensis, Decretorum Doctoris valde inutilis, nonnulla ex Tractatu de Nobilitate, de Suisensium ortu, nomine, confederatione, moribus, & quibusdam, utinam bene, gestis*. Quanquam hic liber typis jam olim, nempe ante A. 1500, fuerit excusus; rarissime tamen prostat. In Helvetia profecto ac vicinis Helvetiæ urbibus, utut assidue requisitus fuerit, reperiri non potuit. Post longas demum ambages in media Germania inventum, & ab illius possessore doctissimo, *Jo. Ernest. Vockerodio*, *Mulhusæ Thuringorum rerum divinarum interprete*, impetratum est. Tractatus integer *de Nobilitate* volumen efficit nonaginta duabus constans chartis, forma, quam in folio dicunt, typis barbariem temporis redolentibus. Nec Editoris, nec Typographi, nomen adscriptum est, ex quibusdam tamen indicibus conjicit Editor, Argentorati, curante *Sebastiano Brandio*, typis subjectum esse. Claruit *Malleolus* A. 1440. Nonnulla vero hujus Autoris, quæ nigrum succum loliginis æruginemque meram sapiunt, merito supprimenda ducit Editor. 3) *Bilibaldi Pircheimeri Historia belli Suisensis, sive Helvetici, duobus libris descripta*. Dabitur hic libellus secundum *Melchioris Goldasti* editionem, raram illam optimamque, Francofurti A. 1610 procuratam, quæ illustris viri omnia habet Opera a *Goldasto* recen-

censita & digesta. Constat hujus belli historia foliis septem & parte folii dimidia, in forma maxima, typis valde minutis. 4) *Henrici Loriti Glareani Descriptio de situ Helvetia & vicinis gentibus. Idem de quatuor Helvetiorum pagis. Ejusdem pro justissimo Helvetiorum federe Panegyricon, cum Commentariis Oswaldi Myconii, Lucernani*, juxta editionem Basileensem, apud *Jo. Frobenium* A.1619 factam; novem ea foliis in quarto absolvitur; quæ vero in altera editione, quam *Glareanus* ipse ibidem A.1554 curavit, vel addita, vel mutata fuerunt, sub finem Editor adjuncta dabit. 5) *Ægidii Tschudii, Glaronensis, Viri apud Helvetios clarissimi, de prisca ac vera Alpina Rhetia, cum cetero Alpinarum gentium tractu, nobilis ac erudita ex optimis quibusque ac probatissimis Scriptoribus Descriptio; per Sebastianum Munsterum Latine reddita.* Editionem sequitur *Cl. Fueslinus*, Basileæ apud *Michaelem Isengrinium* A.1538 emissam, quæ folia habet octodecim in quarta forma. Hunc libellum mira antiquitatis observatione, locis illis peragratis, & optimis quibusque in hoc genere Autoribus, & vetustis ubique literarum ac instrumentorum, ut vocant, monumentis perlectis, compositum perhibet *Conradus Gesnerus* in Bibliotheca. 6) *Oswaldi Myconii, Lucernani, de Tumultu Bernensium intestino Commentarius.* Ex apographo, in Bibliotheca civica conservato, quod novendecim constat foliis in quarto, nunc primum exhibetur. Hactenus ita ignoratus fuit, ut nullum meminerimus Catalogum, vel scriptum, vel impressum, in quo ejus facta fuerit mentio. Apographum illud sphalmatum plenum est, ut, ab imperito amanuensi scriptum esse, facile appareat. Nonnulli reperiantur lacunæ, ubi actorum nomina erant designanda. Ceterum luce & Autore libellus dignissimus videtur. Sub modesta enim inscriptione partem belli Capellani primam complectitur, in qua Bernenses locique rem felicibus auspiciis gesserunt, desinit autem cum A. 1530, quo belli fortuna mutata est. 7) *Ejusdem Oswaldi Myconii Narratio verissima civilis Helvetiorum belli, per modum Dialogi congesta.* Et hoc *Myconii* Opusculum omnium hactenus oculos & memorias effugerat. Autographon aliquis literarum studiis expolitissimus juvenis, bonis li-
bris

bris ubique inhians, e paupere quadam domo extractum, veluti ex naufragio servavit. *Myconii* Chirographum esse, nemo dubitabit, qui scripturam cum Epistolis *Myconii*, ad nostrum *Bullingerum* missis, comparaverit, quæ in Bibliotheca publica in MSco reperiuntur. Imperfectum nec dum finitum Opus Autorem reliquisse, vel ex eo fit verisimile, quod postrema pagella, in adversa duntaxat facie perscripta, a tergo candida sit. Hic Dialogus quatuor complet folia. Duros autem & iniquos posterioris belli Capellani casus depingit; sub finem plura de *Zwinglii* vita, moribus, & studiis, scitu non inutilia sunt commemorata.

8) *Josix Simleri de Valesia libri duo*, juxta editionem *Froschauerianam*, A. 1574 per ipsum adornatam, in octavo, foliis septem. In hoc libello regionis situs, populi mores, Reipublicæ forma, & præterea *Valesianorum* res gestæ, describuntur.

9) *Ejusdem de Alpibus Commentarius*; ad eandem *Froschauerianam*, foliis undecim.

10) *Ejusdem Respublica Helveticorum*, h. e. *exacta tum communis Helvetiæ, tum rerum ab inito federe gestarum, Descriptio*; ad editionem *Wolfianam* A. 1608, cum *Froschaueriana* recognitam, in octavo, foliis septem & viginti.

11) *Ejusdem Processus tumultuosus Consulis Waldmanni* A. 1489; ex apographo MSco nunc primum in lucem editur, duobus foliis. *Simleri* scripta exteris omnium sunt notissima. Eum enim Autorem in præcipuis sequuntur, quando de Helveticorum rebus quidquam literis consignant.

12) *Christiani Ursisii*, Mathematicarum in Gymnasio Basileensi Professoris, *Epitome Historia Basileensis*, præter totius Rauricæ descriptionem, urbis primordia, antiquitates, res memorandas, clarorum civium monumenta, ceteraque his similia, completens, una cum Episcoporum Basileensium Catalogo; ad editionem Basileensem, *Sebastiano Huric-Petro*, Typographo, per ipsum Autorem curatam A. 1577.

13) *Francisci Guillimanni*, Friburgi Aventicorum nobili genere nati, *de rebus Helveticorum, sive Antiquitatum, libri quinque*, ex variis scriptis, tabulis, monumentis, lapidibus, optimis plurium linguarum Autoribus. Hos typis describendos curabit Editor secundum unicum Friburgensem apud *M. Wilb. Nass*, ab ipso

Autore procuratam editionem, in forma quarta, A. 1598. Quae enim exemplaria Amiterni urbis & *Camilleti* librarii nomina simulant, annumque 1623 mentiuntur, si sex pagellas a primo limine, in quibus Rubrica, Dedicatio, & Capitum Index, redduntur, exceperis, ab illa ne apice quidem diversa sunt. Sunt folia sexaginta. 14) *Ejusdem Habsburgiaca*, sive, de antiqua & vera origine Domus Austriacæ, vita & rebus gestis Comitum Vindonissensium, sive Altenburgensium, imprimis Habsburgicorum, libri septem; secundum editionem Mediolanensem, in officina Regia *Pandulphi & Marci Tullii Malatesta* A. 1605 sumtu liberalissimo adornatam. Constat ea forma quarta, foliis quadraginta & quatuor. De libertatis Helveticæ initiis vix exstat Scriptor, qui eruditius, plenius, & simul certius, scripserit. 15) *Joannis Henrici Suiceri*, in agro Tigurino apud Rikeubachenses Pastoris, *Chronologia Helvetica*, res gestas Helvetiorum ad initium usque Seculi XVII indicans ordine, & brevissime complectens; secundum editionem Hanoviensem, typis *Wechelianis* A. 1607 factam. Constat foliis 16. *Suicerum* compendiosi & accurati Scriptoris encomio ornat *Jo. Henricus Hottingerus*. 16) *Jo. Baptista Plantini*, Lausanensis, & apud Castrodunenses Helvetios V. D. M. *Helvetia antiqua & nova*, seu Opus, describens I) Helvetiam quoad adjuncta, & partes, & Helvetiorum antiquitatem & originem, nomina, mores, antiquam linguam, religionem, politiam, virtutem bellicam; II) Antiquiora Helvetiæ loca; III) Populos Helvetiæ finitimos; secundum editionem Bernensem A. 1656 in octavo, foliis quatuor & viginti. Qui Autor & magnam industriam & judicium singulare comprobat. 17) Peregrini Simplicii Amerini *Bellum civile Helveticum*, A. 1656 in 12, tribus foliis. Sub hac persona *Waltherum Schnorfium*, Badensem, *Caspari Ludovici*, Equitis, & apud Aquensem civitatem Prætoris & Vexilliferi, meritis inclyti viri, patrem latere voluisse, prodiderunt Basileenses in Supplementis ad *Buddei* Lexicon Historicum. At certioribus indiciis compertum habet Editor, non *Schnorfium*, sed

Pap-

Pappum quendam, e Canonicis Capituli Constantiensis, non ignobilis fœtus genuinum esse parentem. 18) *Jo. Henrici Hottingeri Speculum Historico-Tigurinum περτάγωνον*, quo breviter & succincte de Helvetiorum, Tigurinorum cumpri-
 mis, agitur statu I) Politico, II) Ecclesiastico, III) Mi-
 litari, IV) Eventuali; accedit V) Compendium Chro-
 nologicum de rebus Tigurinorum. Secundum editionem
 unicam Tigurinam A. 1664 in 12, foliis sex & viginti. Hoc
 Opusculum totum loca, ex antiquis Monumentis Diplomatibusque summa diligentia decerpta, & erudito cum judicio ex-
 quisita, conficiunt absolvuntque. 19) *Ejusdem Irenicum Hel-
 veticum*, sive axiomata, quæ Helvetiis pacis & concordiz stu-
 dium excitare queant, in octavo, A. 1654, tribus foliis. 20)
Ejusdem Methodus legendi Historiam Helveticam, sive Canones, in lectione Historiz domesticæ observati. Accedit urbis
 Thuricensis ex vetustis monumentis *συναγραφαί*, in octavo,
 fol. 27. Canones illi sunt arbitrarii, ex diversis observationibus,
 quas Historia Helvetica magno numero suppeditare potest, de-
 rivati. Habes, amice Lector, Scriptorum Catalogum, qui de Hel-
 vetiorum rebus gestis omnium optime meruerunt, sed
 sunt, ut vides, numero plures, quam ut unus Tomus cunctos
 capiat, nisi eum ad informis molis magnitudinem succrescere
 velit Editor. Propterea necessitatem sibi injecit tam videt, unum
 alterumque Autorem in alium Tomum conservandi. Suffi-
 cit enim ipsi materia, quæ secundum Tomum possit implere.
 Nam, qui de Rhætorum rebus scripserunt, & Historici & Po-
 litici generis libri alii magno numero, graciles quidem, sed
 argumento graves, & sane digni, qui ab interitu vindicentur,
 quem sua illis tenuitas adducere videtur. Verum de altero
 Tomo succenturiando suum consilium aperiet plenius, ubi
 tempus hoc Opus maturaverit. In primo adornando fervent
 nunc operæ, jamque ad dimidiam partem editio processit, al-
 teram vero partem intra octo mensium spatium expeditura
 iri spes est. Ceterum Typographi, *Conradus Orellius &
 Socii*, qui pro sua de bonis literis patriaque bene merendâ
 volun-

voluntate in laboris partem cum Editore venire, impensasque haud mediocres subire, non reformidarunt, illis, qui Opus universum sibi comparare animum induxerunt, hanc offerunt conditionem, ut in presentiarum duos ipsis florenos eum diandio solvant, fidemque faciunt, totidem præterea se Opere finito dinumeraturos esse. Pro hoc argento folia ducenta se exhibituros spondent, quorum partem, jam prelo dimissam, protinus, ubi jusserint, extradituri sunt. Si qui sint, qui hanc partem statim perlegere gestiant, his consilium dant, ut eam leviter tantum compingendam eurent, donec Operis residuum ad finem perductum fuerit, ubi singulis Autoribus suus locus designabitur. De charta, typorumque forma, & concinna dispositione, de correctione, & ceteris, quæ ad artem typographicam spectant, ita prospectum est, ut dubitandum non sit, quin fiat satis Lectoribus. Præmittet huic Operi Editor Prolegomena quædam, quibus de Scriptorum eruditione, indole, fide, librorum editionibus ac fati, & si quæ alia sunt, quæ scire Lectorum intersit, certiores fiant. Denique, ne quid Operis hujus utilitati & ornamento desit, Indicem generalem parabit, qui Lectorum memoriam sublevet. Quilibet videt, magnum Operis, absque nostra commendatione, pretium esse, meritamque Editorem æque, ac Typographos, utilissimo hoc instituto ab Helvetiis suis, quin ab eruditis ad unum omnibus, gratiam inituros.

Trajecti ad Rhenum hoc ipso anno denuo prodiit *Rituum Romanorum succincta Explicatio, Auctore G. H. Nieupoort*. Est hæc quarta libri editio, typis Jo. Brædelet, eadem forma octava, qua olim, expressa, sed correctior. Indice copiosiore & Appendice locupletior, Notisque & Scriptorum testimoniis aucta a G. O. Reitzio.

Pl. Reverendus Hildesienfis Ecclesiæ Pastor, *Gabriel Wilhelmus Gattenius*, unam nuper publicavit plagulam, in qua docet, se in eo esse, ut librum emittat de Viris eruditis hæc nostra ætate in omni Europa viventibus, deque eorum scriptis. Ut igitur undique inveniunt ad ipsum copias auxiliare Viri doctissimi e singulis Europæ partibus, ipsius rogatu a nobis rogantur etiam atque etiam.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno MDCCXXXIV.

MAGNA BIBLIOTHECA ECCLESIASTICA, sive Notitia Scriptorum Ecclesiasticorum veterum ac recentiorum; in qua ordine Alphabetico continetur Auctorum sacrorum Veteris & Novi Testamenti, Auctorum Apostolicorum, & S. S. Patrum, vitæ compendium, & eorum Scripta enumerantur, S. S. Scripturæ Interpretes, Paraphrasæ, Commentatores, Critici, nec non S. S. Evangelii Concionatores, Historiæ Ecclesiasticæ, S. Theologiæ Dogmaticæ, Scholasticæ, & Moralis, Casuum Conscientiæ, Juris Canonici, Polemici, Mystici &c. cujuscunque Religionis ac Sectæ Scriptores, simul & Conciliorum omnium, tam generalium, quam particularium, historia & Decreta exhibentur, Pontifices Romani, eorumque Vitæ, Scripta & Bullæ indicantur, tum quæ in Bullario, tum quæ extra Bullarium habentur, Fundatores Ordinum religiosorum referuntur, Scriptorum ortus, ætas, doctrina, præcipuæ res gestæ &c. eorum Opera genuina, spuria, dubia, supposititia, illorumque Editiones, accurate recensentur, deperdita præterea, atque inedita, notantur; additis ut plurimum de singulorum doctrina ac stilo

*eruditorum judicis, cum Indice Auctorum & Concilio-
rum; omnia ab orbe condito ad nostra usque tempora.
Opera & studio ** Jur. Canon. Doctoris,
& aliorum.*

Tomus I.

Coloniæ Allobrogum, sumtibus Perachon & Cramer, 1734, fol.
Alph. 9 pl. II.

Mirifica & plane singularis Seculi nostri est felicitas, quod doctissimi præstantissimique Viri Historiam Literariam strenue atque solícite excolant, eandemque ad summam, quantum fieri potest, perfectionem perducant. Non ultimum inter illos locum occupant Cl. Editores splendidissimi & utilissimi hujus Operis, cujus titulum integrum hic in gratiam Lectorum adscripsimus, qui accuratam & infinito labore confectam Scriptorum Ecclesiasticorum Bibliothecam eruditorum oculis subjiciunt. Inter veteres *S. Hieronymus*, inter recentiores *Dupinius, Ceillierius, Caveus, & Oudinus*, in hoc genere eminent. Poterant hi celeberrimi Viri avocare a proposito Editores, nisi, multa adhuc desiderari in prædictis Bibliothecis, illi sapienter animadvertissent. *Dupinii & Ceillierii* Bibliothecæ Gallico idiomate conscriptæ sunt, ordine Chronologico dispositos Scriptores exhibent, librorum editiones non accurate annotant, plurimasque omittunt, quibus omnibus nævis medellam adhibuerunt exoptatissimam Cl. Editores. Præterea enim, quod Latino, hoc est, eruditis proprio quasi atque peculiari, sermone Bibliothecam suam exaraverint, & ordinem Alphabeticum tenacissime observaverint, nullum Scriptorum, qui Ecclesiasticorum nomine veniunt, facile præteritum deprehendet Lector. Neque saltem viros, verum etiam feminas, literarum sacrarum scientia perbeile instructas, commemorant. Quid? quod ipsos illos nostræ ætatis homines de literis sacris & Historia Ecclesiastica meritissimos, adhuc superstites, inseruerunt Bibliothecæ, illosque hu-
manif:

manissime rogant, ut vitæ suæ Commentarios ad Autores mit-
tant, alias, se ex eorum vita & scriptis, quod illi inviderunt
orbi erudito, suppleturos esse, graviter minantur. Tum Scri-
ptorum vitam tradunt, indicatis diligenter fontibus, ex quibus
rivulos suos irrigarunt. Postea Catalogum Operum cujus-
libet Scriptoris, notatis diversis uniuscujusque Operis editioni-
bus, apponunt. Præcipuis celebriorum Autorum Operibus Li-
bri analysin & Epitomen, non admodum quidem prolixam
& diffusam, sed accuratam & sufficientem, adjiciunt. Ubi du-
bia & spuria quædam Opera Autori cuidam tribuuntur, ea,
addita eruditorum censura, in calce articuli annotant. De Scri-
ptorum ingenio & dignitate non ipsi judicant, sed ea, quæ a
doctis Viris, sive in Bibliothecis præcedentibus, sive in variis
Ephemeridibus, sive alibi, prolata sunt, bona fide referunt. A
libris, quos Scriptores Ecclesiastici quidem composuerunt, sed
qui ad religionem, vel Theologiam, non pertinent, recensendis
studiose abstinuerunt. Concilia quoque, resque ibidem gestas,
sed eas saltem memoratu dignas magna sollicitudine enumera-
runt. Præstantissimos selectissimosque Scriptores, quos in fronte
hujus Operis laudarunt, in subsidium advocarunt, & spem expe-
ctationemque, quam de hoc Opere jam dudum eruditi conce-
perant, egregie atque feliciter impleverunt. Multæ atque præ-
claræ hujus libri dotes sunt, omnium tamen suprema est,
quod Cl. Editores sine partium studio ad scribendam hancce
Bibliothecam accesserint, & Lutheranz, Reformatanz, alique Se-
ctæ addictis Viris doctis, quemadmodum Romano Catholicis,
justas & condignas meritis suis laudes tribuerint, & ubique
summam accuratorem, & pertinacem diligentiam, ostende-
rint, ut non possimus non, quin continuationem fructuosissi-
mi hujus Operis cum omnibus bonis atque intelligentibus Vi-
ris animum voveamus.

ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΛΟΓΓΙΝΟΥ, κ. τ. λ.

h. e.

DIONYSII LONGINI DE SUBLIMITA-

Ccc 2

10

te Libellus, Græce conscriptus; Latino, Italico, & Gallico sermone redditus, additis Annotationibus.

Veronæ, ex typographia Jo. Alberti Tumermani, 1733, 4 maj. Alph. I pl. 20.

Persequitur institutum suum Typographus nobilissimus, splendidis libris atque emendate editis Reipublicam literarum augendi. Merebatur cultum istum *Longinus*, qui, nescimus, an ita felix futurus erat, si totus, vel pluribus certe suis quasi membris servatis, ad nos pervenisset. Jam in parvulo corpusculo, quasi Palladio quodam, expoliendo, servando, in arce ac templo Vestæ, hoc est, Perpetuitatis, ponendo, certatim elaborarunt eruditi, & cum maxime elaborant. Et quid ni agerent, si verum dixit *Ant. Maria Salvinus*, quem nondum eluxerunt Musæ, verbis, quæ ipsius lingua proponemus, ut sunt a *Cel. Gorio* in Præfatione suæ interpretationis ex ore Viri, quem præceptorem colit, prolata: *Che questo pregiatissimo Trattato cotanto stimato, e letto, e riletto da tutte le nazioni piu culte, è necessario ai giovani studiosi come il pane; affinché leggendo acquistino il buon gusto, la critica, il discernimento de buoni Autori; perchè in somma diventino grand' uomini, nelle belle lettere.* Nihil igitur peccatum, quod dantur hic juventuti tetrapla quasi quædam *Longiniana*. Quo consilio autem factum sit, uti nusquam indicaretur, unde quæque columna, præter Italicam, desumpta sit & huc translata, nescimus: certe defectum, qui videri poterat, in quorundam Lectorum gratiam supplvimus. Græca igitur, cum Latina versione, & Notis omnibus, Indice item utroque, & Vita *Longini*, repetita ad verbum, & sine ulla, quam observavimus, mutatione revocata sunt ex editione, quam *Edm. Hudsonu* primum dedit Oxoniæ A. 1710, 8, repetita deinde A. 1718 & 1730, quæ cum notissima sit & commendatissima omnibus, nihil necesse est, de ea re plura commemorare. Neque de Gallica vel interpretatione, vel annotationibus, opus est aliud dicere, quam

quam hoc, esse eas *Nic. Boilei*, quales cum *Boivini Dacerii-* que Observationibus habentur, v. g. *Tomo III Operum Amst.* 1717, 8, omissis tamen, quæ alteram illius Tomi Partem implent, cogitationibus criticis. Nihil itaque superest, quam ut Italicæ versionis rationem reddamus, quæ nunc nova prodiit. Habet ea Autorem, cui majora jam debet orbis literatus, *Anton. Franciscum Gorium*, qui, dum fervet sub prelo altera Pars Musei Florentini, retractavit hanc ipsam interpretationem, olim a se sub oculis & lima Præceptoris sui, *Anton. Mariae Salvini*, confectam, & post varie tum ab ipso Autore, tum ab aliis, relectam politamque, uti jam inter præstantia hoc genus Opera numerari suo jure possit. Illud præfertim nobis videmur observasse, non aliorum interpretationes, quod vulgo fieri constat, sed ipsa Græca Autoris verba in consilio habuisse *Cel. Gorium*. Specimina versionis dare nihil atinet, ubi nihil deprehendas animadvertendum. Itaque potius ex Dedicacione Viri *Cel. ad Virum Cl. Anton. Franciscum Marmii*, Ordinis S. Stephani Equitem, excerpemus quædam Literariz Historiz studiosis non ingrata, credimus, futura, cum de iis, quantum recordamur, non satis aliunde constet. Vir Illustris, quem modo laudavimus, præfectus est Bibliothecæ, quam *Anton. Magliabecchius* testamento publicaverat, quibus Tabulis, & Ill. *Marmio*, una cum *Laurentio Comparino*, Jcto excellentissimo, cura illius ordinandæ, in Catalogos referendæ, & binis per singulas hebdomadas diebus aperiendæ, data est. Donavit paulo post locum Bibliothecæ *Cosmus III*, Magnus Dux Etruriz, qui Theatrum ad eum diem fuerat, contiguum ipsis Medicæis porticibus. Hunc exornandum deinde & instruendum curavit *Marmius* ad eum modum, ut jam illustre habitaculum præbeat triginta millibus librorum, qua typis cuforum, qua exaratorum calamo, *Magliabecchianis*. Hos confusos antea & disiectos eleganter jam disposuit *Marmii* industria, & jam ita strenuo in conficiendis Indicibus occupatur, ut spes sit, futurum, ut non ita multo post ex destinatione magni testatoris aperiri possit & publicari.

NOVA ACTA ERUDITORUM
LE THEATRE DES GRECS &c.
h. e.

THEATRUM GRÆCORUM, AUTORE R.
P. BRUMOY, e Societate Jesu.

Tomus I, II, & III.

Parisiis, apud Rollinum, patrem, Jo. Bapt. Coignardum, filium,
& Rollinum, filium. 1730, 4 maj.

Alph. 10 pl. 12, Tabb. æn. 3.

Pag. 7.

8.

9.

Cum in magna luce atque claritate versentur vetusti Scrip-
tores reliqui, neglecti fere jacuerunt ad hunc diem
Tragici veteres; hos in lucem & judicium producere Autor
constituit, ut cum causæ cognitione aut laudari possint, aut
condemnari. In illo bello de comparatione veterum & re-
centiorum (ad quod lepide transfert Autor noster, quod alii
de religione, alii de Gallia dixerunt, *sæpe oppugnatam esse an-
tiquitatem, male interdum defensam, semper tamen superio-
rem discessisse*.) primo illud ponendum contendit, *veritatem
& pulchritudinem esse unam*, quo nomine in operibus inge-
nio perfectis intelligit *imitationem natura conformem sen-
tentiis in gente polita receptis*. Ita pulchra erit *Alcestis Eu-
ripidea*, si affectum conjugis, mori pro conjuge cupientis, ita
exprimat, ut Atheniensium moribus & sententiis imbuto bene
expressus videatur, neque ulla illius culpa est, si stupeat rideat-
ve Gallus ad ea, quæ a consuetudine atque sententiis suæ gen-
tis atque ætatis remota sunt: quemadmodum in *Racini* fa-
bula *Alcestide* ipse *Euripides* inter præclara multa reperturus
etiam videtur, quæ ab omni decore abhorreere ipse arbitretur.
Injustum ergo fuerit, accusare Tragicos veteres, cum tales no-
bis pinxere suos heroes, quales fuere, nisi forte pictorem quis
accuset, qui suam rebus non amœnis magis, quam horribilibus,
imagineum reddat. Quæ cum ita sint, negat Autor, se vitii o-
mnis expertes putare veteres: illud postulat merito, ne judi-
centur ex moribus & sententiis nostris. De Theatro igitur
&

fabulis, tum Tragicis, tum Comicis, Græcorum, ut judicari melius possit, in Dissertationibus Operi præmissis originem & historiam Tragediæ veteris explicat, eamque cum nostræ ætatis inventis comparat. Tum, quicquid superest Tragediæ veteris, enarrat, comparat tum inter se veteres, tum hos cum recentioribus, bonam etiam partem veterum Gallice vertit: qua in re vitiosam præsertim diligentiam a se evitatum cupit, qua sit, ut, dum epitheta omnia & formulas consecantur aliqui, in languorem quendam & frigus orationis incidant, Quod a quibusdam studio factum, ut risui veteres exponerent. Cum fieri non possit, ut Gallice transferantur pleræque Tragediæ Græcæ integræ, ita quidem, ut legi sine fastidio ab elegantioribus hominibus, Græcarum rerum rudibus, possint; aliam viam ingressus Autor, œconomiam nobis & argumentum ipsis prope Poetarum verbis Gallice conversis proposuit ita copiose, ut non minus fere, quam ex integra interpretatione, cognosci possit. In *Æschylo* quidem brevior esse coactus est, quod is omnium minime ferre interpretem videatur. Huic ipsi Poetarum enarrationi inseruit etiam, quicquid argumento convenire videbatur aliunde petitum, Historias, aliorum Poetarum sententias, imitationes. Itaque etiam *Seneca* quæ feruntur nomine, Tragedias non neglexit, a quo & *Lucano* Tragediæ Gallicæ arcessit originem, ut scilicet ex parvis rivulis magni etiam nonnunquam fluvii oriuntur. Non minus etiam recentiorum Tragedias, quarum argumentum a Græcis petitum est, cum exemplis suis comparat. Hoc argumentum duarum Partium priorum. Tertia Comædiæ destinata est. Hic, post Dissertationem bene longam de Comædia Græca, habetur enarratio satis ampla undecim *Aristophanis* fabularum, temporis ordine collocatarum, cum conclusione totius Operis. Dissertatio agit de vita & operibus *Aristophanis*, de admiratoribus illius, reprehensoribusque, de Comædia Romana, utrum facilius sit Tragediam scribere, an Comædiam. Sequuntur Observationes legendo *Aristophani* necessariæ, *Fasti* item belli Peloponnesiaci. In ipsa deinde fabularum enarratione historiæ lux ubique adhibetur, vertunturque Galli-

T. III
pag. 304.

305.

Gallice quæ possunt, (non possunt etiam, quæcunque pudorem offendunt,) ita quidem, ut quatuor præsertim summorum capitum habeatur ratio. Ea sunt 1) Reipublicæ forma allegoriis Poetæ, tanquam velis quibusdam, hic evoluta; 2) veteris Comœdiæ ingenium & interior conditio; 3) parodiæ Tragicorum, ubi bene observat Autor, non contentus causa eas adhibitas, sed simpliciter risus quærendi, cum ita sit ingenium hominum, ut oblectetur, si res maxime seriæ ad risus materiam rapiantur; 4) ludibria & joci in ipsos Deos, quæ res cum magnam difficultatem habere videatur, qui factum sit, ut *Socrati, Diagora, Alcibiadi*, invidiosum fuerit, in Deos dicere, non item *Aristophani*. Hic Autor non incommode distinguit religionem atque Theologiam Poeticam a Civili & publica, illam impune ludi potuisse, hanc non item. Hoc igitur modo cum conduxerit Autor, quicquid Tragicæ & Comœdiæ veteris superest, cum apte omnia inter se devinzerit, interpretationes, enarrationes, judicia, disputationes, comparationes, exlinxit inde Tragici quædam genii Historia, quæ *Theatri Græci* nomen suo jure sustinet: liber lectu profecto dignissimus, & non tantum iis profuturus, qui literarum Græcarum rudes non ignorare cupiunt, quid boni sit in antiquis illis de scena Philosophis, sed iis etiam, qui, per hoc quasi atrium introducti, ad intimiorem familiaritatem admitti cupiunt. Neque enim voluptatis quidquam habere potest grammatica sola *Euripidis* & reliquorum interpretatio; & quotusquisque est, qui lectas a se omnes ævi istius reliquias gloriari possit? Quas nunc uno quasi obtutu conspiceret, & inde ad attentam singulorum membrorum considerationem accedere licet. Nisi quis putet, parum prodesse, antequam ad legendum librum veterem, lingua & sermone difficili scriptum, accedas, æconomiam illius, genium, majorem etiam partem sententiarum, habere cognita. Qui igitur de bona parte versionum Gallicarum, quæ hodie fiunt, non nimis egregie sentimus, hunc librum Seculo nostro gratulamur, & gaudemus, viam munitam esse his, qui legere in posterum *Æschylum, Sophoclem, Euripidem, Aristophanem*, voluerint, ut multo facilius jucun-

jucundiusque in difficili alioquin & aspero labore versari queant. Quanquam & illud prævidemus, fore, ut tanto minus accedant ad ipsos fontes quidam, quo paratiorem jam habent gloriandi & jactandi magna nomina occasionem, quæ per interpretem compilare ipsis erit facile. Haud perfunctorie commemorandæ erant, si nobis longis esse liceret, Dissertationes Operi præmissæ; quarum prima argumentum & institutum Operis totius copiose enarrat; secunda de Tragediæ origine agit, quam *Homeri* & epici carminis imitatione ab *Æschyle* inventam, non modo universum, sed eundo etiam per partes illas, protasin, epitasin, catastrophem, demonstrat. Hinc etiam unitatem illam temporis, loci, actionis; hinc inventionis majestatem derivat. De choro veterum plura habet, eumque adversus recentiorum quorundam reprehensiones defendit. Dissertatio III comparat inter se scenam antiquam & hodiernam, propositaque forma Reipublicæ illius temporis, quo floruerunt *Æschylus*, *Sophocles*, *Euripides*, ostendit, populum fuisse lenem, inconstantem, libertatis, novitatis, sermonum, jocorum, avidissimum; maximos Reipublicæ homines, cultu parum distantes ab infimis, infimos elegantiae ejusmodi opinione tumentis, & contemptores barbarorum. Hinc Reges populo supplicantes, hinc laudes Athenarum invidendæ, hinc scommatum, & Satyræ licentia. Tum ipsorum Poetarum characteres quosdam ponit, *Æschylum* militem, & alti spiritus virum, *Sophoclem* dulcem, *Euripidem* aliquantum Scholasticum, & scholam *Anaxagora* olentem. Nostrorum temporum faciem notam nobis cum ponat Autor, statim ad comparationem accedit. Græca igitur Tragedia argumentum petit ex historia solius Græciæ: Gallicæ imprimis ex Græcia & Italia; etiam aliunde, sed ex patria vix unquam. Personæ utrinque Reges & Heroes. Sed, qui Regem cogitabant Pag. 149.

Græci illius temporis, hominem cogitabant parum ultra communem sortem elatum, mediocris sæpe urbis primum civem, & hunc tamen exotum aliis, quem proinde deprimi spectator gaudeat, a qua Regis imagine, immensum est, quantum Gallus spectator abhorreat. Eadem fere herois ratio. Græcis he-

ros erat homo aliquantum præstans ceteris & corporis & animi viribus: qui heroem nunc audiunt, divinum virum intelligunt, & supra conditionem reliquorum longissime eminentem, & ab omni vitio, nisi ab amore, remotum. Quid mirum igitur, si mirifice inter se distant hodiernorum hominum & eorum, qui cum *Sophocle*, ut hoc utamur, vixere, de illius fabulis judicia. Antiqua Græcorum Tragedia unitatem loci, temporis, actionis, conservat diligentissime; hoc tardum nimis videbatur vividis & calidis horum hominum ingeniis, qui malebant magna rerum varietate oblectari, quam exacta artis observatione, hoc est, imitatione naturæ, teneri. Neque enim ignorarunt *Cornelii* & *Racini*, quod natura negotii postularet, sed moluerunt placere populo, quam *Aristotelis* doctoribus probari. Hæc eadem causa fuit, quæ chororum exulare e Tragedia Gallica iussit. Diversitas auditorum etiam hanc introduxit differentiam, ut Gallicæ fabulæ vix placere possint, nisi bonam partem dominetur in illis amor, cum apud Græcos Republicæ conversiones, & quæ facta aliquod ad illas momentum haberent, utramque facerent paginam, qui scilicet non id agerent, mulierculis ut placerent, quas fecissent fabulas. Græci Poetæ Græcorum hominum mores pingebant feliciter. Nunc *Achillem* Gallus, Anglus, Hispanus, si pingant, vix potest fieri, quin sua illum, ex aliqua certe parte, civitate doneat: nec injuria; totum enim Græcum si faciant, non poterit puncta ferre spectatorum. Ministeria Deorum in fabulis Græcorum Tragicis decent, sapienter ab hodiernis exulant. Plus splendoris, dignitatis, magnificentiæ, habet hodierna Gallorum Tragedia: sed vetus illa plus simplicitatis, ordinis, veritatis, quæ nudam quasi & simplicem hominum naturam tanto majore nobis arte exhibet, quo minus videtur artis habere, statuæ antiquæ eo nomine comparanda, cujus vestitus quasi madidus, & corpori adhærens, minus implet oculos, quam hodiernæ, quæ plus dignitatis habere videntur, sed minus eadem veritatis. Non possumus omnia huc transterre. Sed illud non prætermittendum. Magna illa Græcæ Tragediæ prærogativa est, quam ultimo loco illi tribuit. Quo plus, inquit, ad re-

Pag. 151.

159.

160.

Græ

cte rationis examen revoces antiquam Græcorum Tragœdiam, tanto plus illa superabit, quo magis hodiernam, tanto minus poterit se tueri. Neque tamen putandum est, displicere Noſtro ſive ætatis Poetas, aut in univerſum homines. Non ita eſt. Ita certe caute, ita moderate, loquitur ubique, ut facile appareat, nolle ipſum quemquam corripere, quibus nova tantum placent, ſibi offenſum. Moderationis illius inſigne ſpecimen etiam eſt in ea, quam perorationem totius Operis voluit, quam in hanc ſententiam concludit. Satis ſe magnum operæ præ- Pag. 318.

tium habiturum, ſi eſſicere poſſit, ut renateatur bonus ille antiquitatis ſenſus, quem *gouſtum* fere vocant hodie, quem a cœca omnium, quæ antiqua ſunt, admiratione diſtinguit. Hic, inquit, ſenſus eadem alit ingenia atque polit; hic auget illa divitiis alienis initio, ſed quæ paulatim ſiunt proprie; hic fecunditatem illorum naturalem aperit, & fructus inde producit exquisitiſſimos; huic debent, quod fuerit, quod erunt, *Racini, Boilei, Fontani, Patruvii, Peliffonii*, & magnæ ſuperioris Sæculi animæ; hic immortalitatis quaſi ſigillo ea obſignat Opera, in quibus deprehenditur; hoc denique ſanæ antiquitatis ſenſu ſi careant quantæcunque dotes, multum ab eo fatiſigio aberunt, ad quod poterant illo adjutæ pervenire. Plura ibi ſunt in hanc ſententiam. Sed ſinis nullus erit, ſi, quæ placent, huc referre velimus omnia. Et, ſuperest quaſi corallarium Operis *Cyclops Euripidea*, fabula Satyrica, cui locum extra Opus quaſi allignavit Autor, & Diſſertationem de hac ipſa fabula, & univerſum de ſpectaculis Satyrici, præmiſit. Hæc 327.

nihil cum Romana Satyra commune habent, ſed medium quoddam inter Tragœdiam Comœdiamque Dramatis genus fuere, ejuſdem originis, in quo riſus imprimis & jocus ſpectaretur, in perſonis etiam grandibus. Credibile eſt, ſeveriobus ea ludis Tragœdiarum ad recreandos ſpectatores ſubjuncta, & *Atellanis* Romanorum fuiſſe affinia: peperitſſe autem apud Italos recentiores ea, quæ vocantur *paſtorcia*. Facilis ſane a Satyris ad paſtores tranſitus fuiſſe videtur. Sed iſta quidem copioſius & exquisitius tractata ab *H. Caſaubono* in egregio libro de Satyrica Græcorum Poeti, & Satyra Romanorum, quo

usum esse Nostrum apparet, cuique ex parte aliqua contradixit Cl. *Heinsius* duobus de Satyra Horationa libris. Illud unum subjicimus, quod ad Historiam Literariam pertinet, DISS. II Doctiff. *Brumoiium* nostrum Autorem etiam esse carminis Latini in XII Libros divisi, de perturbationibus animi. pag. 53.

GREGORII MAJANSII, GENEROSI, ET
Antecessoris Valentini, Epistolarum
Libri sex.

Valentiz Edetanorum, typis Anton. Bordazar de Artazu, 1732, 4.
Alph. 2 pl. II.

Eminentissimo Cardinali *Florido* inscripsit Generosus Autor, cujus nomen Hispanice scribitur *Majans & Siscar*, Epistolarum hos libros, & miraturum ait, Latine conscriptos ab Hispano, nec omnino barbare, imo, quod nos addimus, emendate, suaviter, & erudite. In eadem adolescentem se vocat, (natus est A. 1699.) & ob literarum amorem, quas inter paucos suos populares colat, Ostracifino aliquibus infami, sibi vero gloriosissimo, notatum, progressus literarios nullo neque duce, neque auspice, a se factos, commemorat, totum se Illustriff. Cardinali dedit. In Præfatione, de generibus Epistolarum, de multis, quorum Epistolas habemus, Viris eruditissimis, ac deinde ad suam Collectionem accedit. Neque enim solas a se scriptas publicat, sed etiam virorum, quos nunc habet Hispania, doctissimorum ad se, vel de se ad alios, literas. imprimis multas *Emmanuelis Martini*, Decani Alonensis, quem præter ceteros laudat, sibi autorem ad ingrediendam & persequendam rationem optimorum studiorum fuisse. Commendat tres Epistolarum centurias ab illo ad doctissimos Europæ Viros missas, neque desperat, futurum, ut illæ edi a se possint. In fine testatur Deum hominesque, laudes omnes, quas aliquibus heterodoxis attribuerit, eo solum spectare, ut agnoscantur ipsorum dotes naturales moralesque, quam cognitio nos, inquit, veræ religionis cultores, potest debetque meliores facere: eorundem

rundem vero perfidiam ac pervicaciam detestatur, abominatur, melioremque eis optat mentem. Quorsum hæc pertineant, iis apparebit, qui reliqua recensiois nostræ cognoverint. Habentur hic Epistolæ *Majansii* & amicorum, non ex tantum, quas ad ipsum dedere, sed aliæ etiam nonnullæ, e quibus, age, ἀξιωματιώτερον quædam proferamus. Cum viginti annos natus esset, Noster habuit Oratiunculam, quæ hic inferitur, ad Salmanticensis Academiæ Senatam, pro *Josephi Borrullii*, primarii Juris Civilis Antecessoris, in eum ordinem allectione. Summam ita ipse explicat: *Gratulandum est vobis de summa vestra aequitate, justitia, religiosoque more, quo non nisi Collegio nostro dignissimos in Doctorem numerum adsciscitis. Præcipue vero gratulandum de maxima cura & studio, quo eximum hunc Antecessorem in sapientissimum vestrum ordinem ingredi decernitis.* Laudat hanc ipsius Oratiunculam *Martinus*, & illum incitat, ut exemplo *Budæi, Petiti, Eabrossi, Brissonii, Fabri, Cujacii, Gutberii*, Græca cum Latinis conjungat & sectetur: *Non hanc sordidam & prostitutam Jurisprudentiam, suo & fallacis deformem, cujus tricis & involucris miseri cives importunissimis libris implicantur. Hinc tot caudicorum ventosa crepitacula, tot blaterones ac rabula & nugivenduli, qui inanum & futilium verborum nundinatione ignari popelli crumenas mulgentes, sibi hac arte divitias pariunt, & aliena patrimonium funditus evertunt.* *Gravina* Origines Juris, a *Martino* sibi commendatas, diligenter a se lectas, atque in succum & sanguinem pene conversas, prædicat *Majansius*. Græca discere vult, ubi primum Valentis Doctoris insignia induerit. Scribit suavissime *Martinus* de secessu suo: *Vin' scire, quam me geram luxuriose? Unum etiam scurram mecum attuli, qui me oblectaret, Plantum. Ut boni, quantum morionem! Si quando frigus opacum capto, lepidissimo, illius jocos arcesso.* Laudat *Majansius* sapientissimi *Tosca* libellos de Philotopia. Vocat hominem vere natum ad Reipublicæ Literariæ incrementum, qui si paulo ante scribere cœpisset, libris suis Bibliothecas omnes impleisset. Adscriptus est, instar annotationis titulus libri, quem hic etiam

Pag. 3.

10.

12.

14.

27.

29.

- legi par est: *Compendium Philosophicum, præcipuas Philosophiæ partes complectens, nempe rationalem, naturalem & transnaturalem, sive Logicam, Physicam, & Metaphysicam, Autore Thoma Vinc. Tosca, Valentino, S. Th. D. ejusdemque Archi-Episcopatus Synodali Examinatore, &c. 1721, 8, Voll. V.*
70. Eandem etiam Mathematicarum artium Compendium patria lingua & alia quædam edidisse docet. Amantissime movet *Majansium Martinus* suus, ne nimis mature scribat, & præposteris illis studiis implicitus atque irretitus, naturæ impetum retardet, atque divino ingenio suo securim infligat. Utitur hac in re versiculis etiam Græci, quos Latinis tantum literis, ut Græca cetera, exprimi curavit *Majansius*, unde intelligas, quæ sit Græcæ literaturæ inopia, si in Academia nobili ne typi quidem Græci haberi queant. En specimen, unde de pronuntiatione constat: *Ereton dei prota geneſtbai Prin pediatōis epicheirein. Nihil, addit, est adolescentibus æque perniciosum ac prematura scribendi libido &c.* Servatque illud institutum & frenis strenue utitur apud *Majansium* suum. En vobis egregiam rabule descriptionem, *Martini* verbis conceptam: *Faciant hoc rabule, quorum hoc institutum est, quitquilias atque affanias deblaterare, nugas vendere, crepitaculi more sonare βορβορῶς, inbiare alienæ pecuniæ, & verborum sterquiliniis stultorum crumenas emungere, prostituta mancipia, non homines, & specio honoris ignavissima prostibula; ac simulata Jurisprudentiæ persona ad decipiendos incautos parata monstra. Fædissima humani generis lues, qui sordibus, Juris inscitia, ac aruscandi libidine, harpyiarum vita, quicquid tangunt, conspurcant. Te veneror, sanctissima Themis, abige hæc propudia.* Docet *Martinus*, missas a se ad *Maffijum, Veronæ* lux, quin Italiæ decus, Inscriptiones antiquas 418, cum quibusdam Annotationibus. Simili occasione docet *Majansium*, Tribus notam in Inscriptionibus Romanis locum semper habere inter nomen atque cognomen, ita, ut, si secus occurrat, vel barbara ea habeatur Inscriptio, vel spuria. Inter ceteras lectu dignissima est Epistola, ad ipsum *Maffijum* scripta, e qua delibare quædam eo minus gravabimur, quo pauciorum

ciorum forte in manus liber ipse perveniet. Dixerat, Hispaniam plenam esse monumentis Romanis. Pergit: *Quorum magnam partem nostratum potius, quam seculorum, injuria diruit atque delevit. Ea est Hispanorum natura atque indoles, ut, Ethnicorum (ita Romanos appellant) monumenta evertere, pietatem appellent. — Sed qui aliter accidere potest in regno — — —! A — — monitis vel latum unguem discedere, nefas ducunt. Quicquid illi effutiunt, tanquam ex Apollinis tripode edita oracula venerantur, si vel ad aliquod vetustum simulacrum oculos vertant. Itaque simul ac ejusmodi aliquid effusum fuerit, sceleratas illi manus injiciunt, discerpunt, detruncant. Neve sol iste ejus aspectu polluat, disjecta illa membra vel in edificiorum fundamenta demergunt, vel pro cemento in interiores partes detrudunt. &c.* Enarrat deinde tritum Saguntini Theatri fatum, cui ipse tamen aliquo modo intercessit. Extorsit enim a Saguntinis publicum Decretum, ne cui in posterum violare illud liceat: ac descriptionem illius misit ad *Montefalconium*, qui illam Antiquitati a se explicatae inferuit. Vix sine lachrymis legi potest ab antiquitatis studioso, quid Italicensi Amphitheatro factum sit ab Hispalensibus, cujus itidem descriptionem Noster cum *Montefalconio* communicavit. Lepide deinde narrat, quid sibi semel iterumque in describendis literatis monumentis contigerit, non admodum distantibus illis, quæ *Wagenfello* usu venerunt, cum is in tabellis agris flitio itidem nigricante albas literas ducere visus esset. Per superiora bella e Tarracoeni agro a quibusdam Anglis eruditus literatos lapides, quibus duæ naves onerarentur, avectos enarrat. Hic enim, nempe apud Edetanos, in agro Saguntino, atque universa Beticæ, magna vis talium monumentorum. Enarrantur deinde varia genera lapidis ad ea adhibita. *Morali & Resendo* impoluerunt sæpe Inscriptiones illæ subventanæ & hypanemix, quibus veritati bellum indixerunt *Cyriacus Anconitanus, Janus Camers, Annus Viterbiensis, &c.* Paulo post, *Quid impollutum* inquit, *reliquerunt impudentissimi illi nebulones, qui personam sibi imposuerunt Flavii Dextri, M. Maximi, Luitprandi, Heleceæ, Auberti Hispalensis.*

sis, A. Hali, alique hujus fursuris, qui — Inscriptio-
 monstra commenti sunt? — Ego tamen pertinaci meo studio
 ac labore ultra quadringentas colligere potui, partim ex ipsis
 autoglyphis a me exscriptas cæroxyæpi, partim ex idoneis Au-
 toribus, qui post Gruterum eas in lucem ediderunt. Quippe
 ego ad illustrandas res patrias & spem & animos aliquando
 crexeram. Sed fregit acrem illum impetum malus quidam
 Hispania genius. Post commemorata impedimenta, Ergo,
 inquit, dormiamus in utramque, & altum stertamus, quando
 ad id unum aliena ope non indigemus. Lepidæ nimis leges
 sunt, quas Martinus in Bibliotheca sua tulit, ut ab iis descri-
 bendis abstinere possimus. *Leges Volumina ex Bibliotheca
 nostra commodato accepta lecturis. Secundum auspicia lata
 lector lege agito in legirupionem. Mas vel femina fuas, hac
 tibi lege codicis istius usu non interdiciamus. I) Hunc ne
 mancipium ducito, Liber est, ne igitur notis compungito;
 II) Ne casim punctimve ferito, hostis non est; III) Lineolis
 intus, forisve, quaquoversum, ducendis abstineto; IV) Folium
 ne subigito, ne complicato, neve in rugas cogito; V) Ad oram
 conscribillare caveto; VI) Atramentum ultra primum ex-
 sto, mori mavult, quam sedari; VII) Puræ tantum papyri
 pbiluram inserito; VIII) Alteri clanculum palamve ne
 commodato; IX) Murem tineam, blattam, muscam, furuncu-
 lum, absterreto; X) Ab aqua, oleo, igne, situ, & illuvie, ar-
 ceto; XI) Eodem utitor, non abutor; XII) Legere & que-
 vis excerpere fas esto; XIII) Perlectum apud te perennare
 ne finito; XIV) Sartum rectumque, prout tokis, reddito;
 XV) Qui faxis, vel ignotus amicorum albo adscribitor; qui se-
 cus, vel notus, eradetur. Has sibi, has aliis prescribte leges,
 Emmanuel Martinus. Quoi placent, annue: quoi minus, quid
 tibi nostra tactio est? faceffe. Phil. Bulipho, Jctus Alonen-
 sis, autor est Nostro, ut post Græcam etiam Gallicæ linguæ o-
 peram aliquot mensium impendat, vel propter solum Jo. Do-
 matii Opus (les Loix Civiles dans leur ordre naturel,) cujus
 lectio laborem illum pensare possit. Laudatur magnam Ety-
 mologicon, a Martino scriptum. Doctor Don Mathias Cha-
 freonius*

Pag. 60.

98.

100.

114.

MENSIS. SEPTEMBRIS A. MDCCXXXIV. 401

reoniis de Disputationum Juridicarum libro *Majansii* sancte dejerat, *visus sibi esse miracula*. Lectu digna est etiam Epistola Pag. 120.
ad P. M. nomine Archi-Episcopi Valentini scripta, qua petit *Don Jo. Riberam* in Beatorum matricula scribi: itemque alia, ad eundem de eadem re scripta nomine Collegii Corporis Christi Valentini. Habuit Noster etiam *Orationem in laudem* 137.
immaculati conceptus Sanctissima Mariæ, Dei hominumque matris, quam cum obtulisset Archi-Episcopo Valentini & Senatus Governatori, ille jussit, ut *meritorum suorum indicem* conficeret *Majansius*, quem ipse posset ostendere primariis Consiliariis Regiis. Signata etiam est Epistolis aliquot amicitia 140 seq.
Nostri cum Generosiss. Equite Saxónico, *Jo. Bapt. de Schæmberg*, qui 1730 in Hispania peregrinabatur. Inter alia gratulatur illi eritas Madriti *Petri Rhuæ Epistolæ*, de quo viro, 144.
nemo, inquit, *vidit acutius, nemo detexit eruditius atque modestius Anton. Guevaræ, Mindoniensis Episcopi, pudenda mendacia*. Valde miror, *ejus Epistolæ a nemine conversas esse in linguam Latinam*. Cum eodem communicat Inscriptiones, 145 seq.
quæ hodie Sagunti extant, ad quinquaginta. En unam speciminiis causa, dignam forte, in qua ingenium experiantur eruditi:

IMP. M. AVRELIO CLARINO
NOVILISSIMO
CAESARI. §. PIO FELICI
INVICTO. AVG
PONTIFI. MAXIMO.
TRIBV. §. D. D. COS. §.
PROCOS

Et sunt fere plenissimæ notitia veterum per Hispaniæ illam partem monumentorum Epistolæ ad Generosissimum hunc Virum, cui etiam hæc Acta debent, quæ ab aliquo inde tempore de literarum per Hispaniam conditione docere potuerunt. Habetur hic etiam Descriptio Theatri Saguntini, quam Epistola ad *Zandedarium*, Legatum ad Regem Hispaniæ Apostolicum, complexus est *Emm. Martinus*, consentiens fere cum illa altera, quam *Montefalconiano* Operi insertam diximus. Lepido vocabulo *μεθοδιστικῶς* exprimit, qui alias *Licentia* 158 seq.
179.

- Pag. 191 seq. *tia* honores in Academiis vocantur. Accurata disputatio, qua probatum it *Majansius*, Christianos non fuisse *Cajum*, *Tertullianum*, *Licinium Rufinum*, & *Arcadium Cbarisium*, JCos. Bene est quod hanc statim cum eruditis communicare placuit Viro Generoso, nec, ut alia multa, rejicere in Disputationes, quas pollicetur, Epistolicas. In febris maligna vesicatoria adhiberi copiosissima a Medicis Hispanis, ut vix locus plagæ relinquatur, obiter discimus. Mortem fratris sui piam ita describit, ut nihil admisceat, quod injurium in Jesu Christi merita esse videatur. Neque facile aliquis sine magna animi commotione legat descriptionem mortis ipsius matris, quanquam illa plura habeat religionis in Divos ex hominibus vestigia.
223. Docet *Camusatus Majansium*, parari a se *Diodorum Siculum*, cum octo MStis jam collatum, mira adhuc promittentibus Italis, cum optima jam communicaverint Batavi & Germani. Si quis forte Græcus liber in Hispania deferatur in librariam tabernam, exinde confestim amandatur in nitrati pulveris officinam aliquam (scilicet ut luceat hoc saltem modo) aut in tabernam vilissimam. Præterea, si Græcum, sive Latinum MStum aliquod elegans in membranis defertur ad bractearios, qui merces hujusmodi pluris, quam ceteri, faciunt, nemine præterea licitante. Non satis affecutus videtur manum *Camusati Majansius*, vel hujus scripturam typographus, cum *Barnaud* vocatur juvenis Variarum lectionum scriptor, qui *d'Arnaud* nominandus erat. Intextus est Catalogus Bibliothecæ *Majansianæ*, (quæ ultra MD libros non habet, sed bonos plerosque & utiles,) quem rogatu *Camusati* conscripsit, adjectis ad unumquemque librum suis de illo sententiis. Non ultima pars hujus Operis est hic Catalogus, v. g. de *Leuveniana* Editione C. J. C. *Anselmus & Leuvenius fecissent opera pretium, si nullam operam adhibuissent his libris*. Huberi *Prælectiones sunt doctissima & atque perspicua: Additiones Thomasi plerumque ineptissima, obscura, fastidiosa*: quod judicium stomacho Hispano adscribent forte quidam, & deliciis circa linguam Latinam, cujus vir ille negligens admodum erat; unde hoc ipsi accidit, ut contemnatur externis, quia non intelligitur
- 230.
- 243.
- 246.
- 364.
- 251.
- 255.
- 288.

gitur. *Henr. Brenemannus de Evrematicis* — *Agnoscas hic pra-* Pag. 289.
clarissimum ingenium, judicium maturescens, stilumque juve-
niliter luxuriantem. *Ej. Hist. Pandectarum: Partus est*
indefesse lectionis: judicium Auctoris maturrimum, eruditio
vastissima, pressus stilus, absolutissimum opus &c. *Guil. Besti*
Ratio emendandi leges: Auctor est non indoctus nec inerudi-
tus. Verum ejus libello hic conveniebat titulus: Ratio cor-
rumpendi leges. Argumentum, quod suscepit Bestius, judicium
acrius postulabat. Gravina Origines Juris: Solidissima est
bujus Viri doctrina, eruditio minime vulgaris, judicium re-
ctum, politissimus stilus. Sed, si ab hac cornicula Anton. Au-
gustinus, Jac. Godofredus, & praeterea duo tresve alii, suas
plumas repetant, omnino nuda manebit; eruditio certe move-
bis risum. Aueranii Interpretationum Juris Libri duo: Hos 290.
scribendi genere superat omnes ante se interpretes. In Dispu-
tationibus istis, dubium est, utrum majus ingenium, an judi-
cium, expeditio, an elegantia. De Bynckerboeckii Observa-
tionibus edit. Hal. Heineccii Praefatio elegantissima est. Ipsa
Observationes Bynckershœckii sagacissima, eruditio non vulga-
ris, minimeque affectata, judicium acerrimum, Auctor utriusque
Jacobo, Cujacio, & Godofredo, plerumque insensus, & falcem
criticam, quam iis jure merito adimit, cum ea utuntur non
exigente necessitate, ipse denuo acuit, ut in venerandam ve-
tustatem eam inclementer immittat. Etiam de Jo. van de
Water Observationibus pronuntiat, cum falce critica potius 291.
abuti solere, quam uti. Suorum etiam scriptorum Catalogum
textit, quem huc referemus: Ad Veterum Jctorum Fragmenta
Commentarii, & ad legem si fuerit 5 de Leg. 3 Recitatio
extemporale, Valentiae, 1723, 8. Jcti sunt P. Rutilius Ru-
fus, Q. Cornelius Maximus, Rutilius Maximus, Campanus, &
Tarruntonus Paternus. Illustravit etiam simili modo, sed non-
dum edidit, Fragmenta Sexti Papirii, Cinna, Julii Aquila,
& Gracii Flacci, itemque Catonis, Manilii, Galli Aquillii,
Servilii, Sexti Aelii, Paconii, Puteolani, Ariani, Cartilii, Pa-
ctumeji Clementis, Tertulliani. Haec omnia edet titulo adscri-
pto, Jctorum Decades. Etiam Centuriam suarum Dispu-
tatio-

- Pag. 252. *tationum* expectari jubet jam evigilatam. Adjiciamus & hoc, qui ætatis anno 24 Cathedram Justiniani Codicis inter sex competitores summo cum applausu acceperat, (sed e qua non nisi duæ unciz auri redeunt,) ille sex annis post, cum interim præclare de suo munere meritus esset, repulsam tulit indignissimam, quo facto competitionibus omnibus lætum se lubentemque ait valedixisse. Inter ea, quæ præterea promittit Vir Generosus, inprimis est *Œtus, sive de Jurisprudencia Romanorum illustranda liber singularis*. Qui alias de se suisque modestie loquitur Autor, hoc ingenii sui maximum monumentum vocat: quo magis optandum, ut cum ceteris Viri doctissimi scriptis non typis excudatur modo, sed etiam ad nos & in communem usum perveniat. Similia optamus de *Emmanuelis Martini* monumentis, in quibus miris laudibus prædicat plus semel *Majansius* Elegiam dulcissimam hoc titulo: *Apaste-rosi, in qua Arcam, vicennialium peregrinationum comitem, itinerum attritu ac vetustate fatiscentem, quadam veluti consecratione inter astra collocat*. Epistolas ejus promittit, quantivis sane pretii, si iis, quæ in hoc Syntagmate dantur, sunt similes, de quo non est quod dubitemus. Mirum est, pervenisse in Hispaniam *Menckenii* nostri, quem nondum eluximus, de *Ch.rlataneria Declamationes*, quod literis ad Autorem datis profitetur; quanquam ipse pro sua modestia, indicta omnia se malle, respondet. Causam cur his *Actis* nostris volitare per Hispaniam non liceat, hanc aperit *Majansius*: *Procul dubia in his multi laud buntur, qui in Romanis Hispanicisque Indicibus prohibitorum librorum proscripti sunt. Itaque, antequam Acta vendi possent, prius examiuanda essent; postea forsitan prohibenda. Quare usui esse non possunt, nisi paucissimis, qui ab Inquisitore Generali veniam habent legendi quotlibet libros, ut ego habeo*. Est etiam hic Epistola una alteraque ad Virum Excellentiss. qui *Oropese* nomine inter nos notus est, cujus vel totum nomen hinc cognosci non insuave fuerit. Ita igitur inscripta Epistola: *Excellentiss. Viro, D. Joanni (Basilio) Cervellioni, Castelvinio, Coloma, Alagonio, & Borgia, Comiti Cervellionis, Murchioni Villa Torca,*
 Baro-

Baroni Oropesa, Hispania Magnati, Imperatoris Caroli VI a Consiliis & a Cubiculo. Est etiam hujus Epistola, quæ prodit virum non leviter literis, etiam humanioribus, tinctum. *Critici Magni* Autorem esse *Balthasarem Gratianum*, Jesuitam, hic argumentis ostenditur. De *Rhetoricæ* etiam *Castellane* Autore, *Quixoti* item & *Amadisii*, & *Lazarilli*, jucunda forte quibusdam erunt, quæ hic disputantur. Elegantissime scriptum, ut pleraque, a *Majansio* judicium, vel laus potius, Orationis, quam *de causis corruptæ Latinitatis, & de illius remediis*, scripsit *Josephus Joachimus Lorga*, Latinæ linguæ in Academia Valentina Professor. Memoratu digna quoque Epistola ad Lectorem, præfixa Tractatibus Academicis *Joannis Puga*, Jcti Salmanticensis, in qua vita illius enarratur. Elogium, quod matri suæ scripsit, inter elegantissima monumenta referri meretur. Mittuntur *Majansio Chirimoyæ* nuclei, e Peruviano regno nuper allati. Est illud inter novi orbis poma nobilissimum, orbi veteri novum prorsus, tribus unum sensibus mirifice blandum. Specie oculos, odore nares, sapore palatum quam suavissimo demulcet. Suadetur deinde *Majansio*, ut eos nucleos (*offula* etiam vocantur & *officula*,) conferat, causa adjecta, quod nulla tota Hispania regio Peruvianæ cognatio fertiliorque. Habet proxima *Majansii* Epistola plucula de fructibus Americanis. Sed desinendum est, cum præter morem nostrum longiusculi fuerimus in libro non nimis magno. Invenit scilicet novitas, jucunditasque; & nunc perlectum jam librum ægre e manibus dimittimus: cujus suavitas ut cum pluribus communicari possit, recudi illum ab aliquo nostrum optamus.

Pag. 322.

329.

335.

331. 356.

366.

384.

NEDERLANDS DISPLEGTIGHEDEN &c.

i. e.

CONSUETUDINES CONVIVALES BELGII, tum in ipsis instituendis epulis, tum in libandis aliorum saluti poculis, apud Batavos veteres, eorumque Principes, Comites, Virosque nobiles, & cives alios Belgii

gii olim usurpate, cum origine earum, & consensu gentium aliarum, Autore K. VAN ALKEMADE & P. VAN DER SCHELLING.

Pars I & II.

Roterodami, apud Phil. Lofel, 1732, 8.

Pars I Alph. 1 pl. 20, Pars II Alph. 1 pl. 17 Tabb. æn. 3.

Conscriptum a Socero suo librum, ut *Pars altera* esset O-
peris, quod *de sepeliendi ritu apud Batavos* A. 1713 Del-
phis ediderat, & *communis libri consuetudinum* (*het Ceremonieel*) nomine contineretur, Cl. Autor inultum auxit, & pæne
novum effecit, ita tamen, uti sua a Soceri observatis diligenter
distinxerit. Præfatio apologiam habet bene longam consilii
hujus & laboris, in re, ut videri possit, neque gravi, neque ni-
mis necessaria impensæ, qua nihil opus videbatur his, qui fa-
cile ad conspectum primum libri animadvertent, hic agi de
multis rebus, quas non ignorare optant, qui studio aliquo hu-
maniore sciendi tenentur. Age videamus nonnulla, e quibus
constat, gratiam omnino a curiosis rerum antiquarum Auto-
rem iniisse. Ita satis copiose disputat de more sale admiscendi
potui vel eorum, qui ænigmata proposita solvere non
possent, (qua re indicatum ibant, sale illum opus habere,) vel
ceteroquin liberalius potantium. Memorabile exemplum pro-
fert Autor ex *J. A. Leidis Annual. Egmond. Cap. 89* de *Domino*
Nicolao de Adrichem, Abbate Hecmondensi, qui in epulis
nuptialibus *Domini de Veris in Zelandia*, cum ceteris nobili-
bus vino æstuantibus salinaria, ceu cithos plenos, sale & vino, ut
dicitur, mixtos, sibi mutuo biberunt, & *Dn. Nicolaus, Abbas*,
post potum surgens, secretum locum ad corpus evacuandum
petiit, & post paucas horas in eodem loco secreto sedens mor-
uus inventus est. De Græcorum ratione, quam Romani
imitati sunt, muria vel aqua marina condiendi vinum, quod
deinde, etsi in Italia natum, Græcum diceretur, non tacet Au-
tor; sed plura addere facile erat, si hoc ageremus, ex rei
rusticæ

rusticæ Græcis pariter ac Latinis Scriptoribus. Meminit *offa* Pag. 71.
judicialis, hoc est, frusti panis cum exiguo sale, certis execra-
tionum carminibus paratæ, & innocentæ explorandæ causa
accusatis dari solitæ. Derivat hinc proverbium Belgarum, qui,
cum abhorrere se ab aliqua re testantur, dicant, *se prius salem*
cum pane comesturos. Habent idem proverbium etiam supe-
rioris Germaniæ incolæ; sed apud hos inopiæ potius & sum-
mæ paupertatis illa *περιφροσύνη* est, cum dicant, *se potius pa-*
ne & sale victuros, quam v. g. parasitatum aut adulatum ve-
niant alii. Cum diversum sonent Latinæ formulæ, utram-
que eodem modo Germanice & Belgice verti, (*Salz und*
Brod essen, *Zout en Brood eten*,) norunt linguarum periti.
Cap. XI destinatum est etymologiæ vocabulorum, quibus
ad epulas signandas utuntur Belgæ, *gastmaalen*, *maalseden*,
maaltijden, quorum primum & ultimum, levi immutatione
facta, etiam superioris Germaniæ est, (quod etiam de *middag-*
maal, *avond-maal*, constat,) putat autem a *molendi* dicta, vel
tempore, vel *loco*, hoc est, edendi, cum molæ similitudinem
habeat os cum dentibus. Cumque vox *maal* vel *mahl* etiam
numerandi & ordinis quandam vim habeat, (ut Gallorum *fois*,
Italorum *volta*, *times* Anglorum,) primam vocem notare pos-
se conditum tempus amicis vel hospitibus. Sed ista quidem,
ut nobis videtur, longe plenius, accuratius, certius, in quantum
certum quid hic esse potest, disputantur a Doctiss. *Wachtere*
nostro in *Glossario Germanico*, quod sitim majoris Operis,
quod molitur Vir in hoc studiorum genere incomparabilis,
auget, quoties illud in manus sumunt, intelligentibus. *Cap. XXII*
92.
agitur de epulis jocosis, & Saturnalium Romanorum similibus,
294.
quales in *Warmondiorum* familia, quotannis celebratas obser-
vatur, ut heri habitu etiam servili suæ familiæ cui ludus & la-
scivia permissa erat, ministrarent. Huc refert etiam *societa-*
tem & ordinem stultorum, *het Gekken-Gezelschap*, ipso S. Cun-
berti die A. 1381 ab *Adolpho*, Clivensi Comite, & 35 nobilibus
viris institutum, in quorum legibus erat, non habitu mo-
do morionum ut convenirent quotannis, sed nihil etiam to-
to illo die serium & non pro stultis agerent. Diploma esse
dicitur

- Pag. 299. dicitur in *Tb. de Rouk* Fetiali Belgico. De Teneramundæ (*Dendermond*) pago *Marzeke*, ejusque veteri sacello, quod *altum Castellum* appellant, ex *Mastertii* descriptione refert solennia quædam ludicra, in quibus præter epularum hilaritatem quasi aula quædam stultorum constituitur, & si quem notare volunt, v. g. prodigum hominem & decoctorem, illum *Quastorem alti Castellii* constituunt, *Consiliarium* vero, cujus stulta ita consilia volunt ridere. Tum elocant venatum cicadarum, piscatusque alti Castellii, in arido colle siti videlicet. Eodem ordine habet Calendariorum fratrum epulas. *Cap. XXX*, ubi de Agapis Christianorum absentium agitur, *literarum* etiam *Festaliū* mentionem faciunt Nostri, varique illarum
303. ulus, cujus in Belgio reliquæ sunt *Paschales literæ* puerorum, quibus sui in scribendi arte profectus specimina offerre parentibus aliisque consuevere. De encæniis imprimis diligenter agunt *Cap. XXXI & XXXII*, nimirum de eorum origine, de causis celebritatis, quomodo mercatores ad ea paulatim se adjunxerint, de annua memoria encænorum, an solennibus illis occasione[m] dederint natalia martyrum, de abusu vario, ejusque
407. per leges castigatione, & id genus alia. *Cap. XXXVI* peculiare erat genus epularum apud Frisios veteres, quod ipsi vocant *et Horspil in de patene*, quasi tu dicas *frenum in patina*, ubi post epulas solennes inferri solebat cum pompa quadam patina tecta, in qua essent *frusta funis*, quo ligatus fuerat bos, de cujus carnibus epulati fuerant. Symbolum illud tuendæ libertatis interpretatur *Alkemadius*. *Cap. XXXIX* habet descriptionem epularum, quibus excepit Belgarum Republica *Carolus II*, Britannicæ Regem, d. 30 Maji A. 1660, & Caput proximum similes præbitas Araulionensi Principi, Governatori Belgico, d. 24 Febr. A. 1672. Commemorabilis ex *priore Parte* adhuc videtur locus *Lamberti*, Ultrajectini, quem huc ponemus: *Per id tempus (A. 998) Pipinus Princeps in Jopiliam villam advenit; venit etiam eo vir sanctus. Apparatur convivium. Princeps oblatum sibi a pincerna poculum innuit Episcopo offerendum, benedictionis loco habiturus, si a*
- 466.
561. *consa*

consecrata manu ipse poculum acciperet, quod Maximum Imperatorem olim noverat a beatissimo Martino expectasse.

Alteram Pars Operis speciatim ad bibendi consuetudinem pertinet, e qua more nostro nonnulla delibabimus. Cap. V Pag. 62 seq.
 ex Ethnicorum consuetudine ante explicata derivat morem Christianorum quorundam, bibendi in honorem Dei, Christi imprimis, tum matris ipsius. Ex Actis SS. Ord. S. Bened. *Scet. IV Parte II* locum laudat, ubi narrat aliquis, *se in Bulgarorum regione ab homine gentili, nobili, rogatum esse, uti bibat in honorem ejus Dei, qui vinum fecerit sanguinem suum.* Ex *Duce* autem *Histor. Cap. 36:* *In honorem imaginis Deiparæ exhaustis poculis eam invocabant, ut urbi præesset & auxiliaretur.* *Sardus V.* Abbas Curie Marie (*Marienbof*) in *Frisia*, ut computationibus Monachorum frena injiceret, jussit, ne sæpius, quam ter, in cibo biberent, idque honori SS. Trinitatis. Ostenditur, jam *Augustini* temporibus morem fuisse bibendi honoris SS. Martyrum causa: angelorum etiam mentionem ad pocula factam, ex *Cæsarii*, *Arelatensis* Episcopi, *Homilia VI p. 45* ostenditur. Notatu dignus est locus ex *Vita S. Ulrici Cap. 2:* *Vas, quod illi porrigebatur, accepit, dicendo, istam siceram bibere charitate S. Udalrici, per cujus adjutorium de maximis angustiis liberatus sum, volo. Cumque poculum hausisset, & vas cum manu deorsum verteret, dixit: Cum illa charitate signatus, certus sum, quia nullius adversitatis pravitas mihi hodie poterit nocere, sed neque gladius corpus meum vulnerare.* Ita honori & memorie antiquorum Regum atque Heroum apud Septentrionales bibi solitum; adjectis etiam *minnis*, hæc est, *Carminibus* solennibus honorem illum & amorem indicantibus. Apud *Belgas* in hoc genere nihil celebrius *Minna S. Gertrudis*, quod etiam *poculum Nivel- le* vocatur, quo in solennioribus omnibus epulis utebantur, Fuit *S. Gertrudis*, contempto natalium splendore & commodis vite, tandem *Abbatissa Cœnobii Nivel- lensis* vel *Nigivellensis* in *Brabantia*: autor ordinis puellarum nobilium, cujus memoriam tum alia, tum *Gertrudiburgum* urbs servat. Hujus virginis ipsum nomen, quod parum abhorret ab altero *Gaartstruiv*.

71

73.

75.

76.

189.

200.

quasi tu totam, quantaquanta est, fidelem dixeris, occasionem dedisse videtur nostro *Alkemadio*, ut homines fidem inter pocula ipsius interposito nomine ac numine sancire instituerint. Neque enim novum, ex appellativis fieri propria, ut *Vera icon* peperit *Veronicam*, ut *S. Ontkommer* nata est, cum quidam se liberatos esse dicerent periculis, quod Belgis est *ontkommen*. Cum porro *Gertrudis* contrahant Belgæ in *Geerte*, *Minna* autem tum amorem notet, ut vidimus, tum poculi genus, tum eos, qui poculum tale exhauriunt, intelligitur, quid sibi velit nobilis illa *finz Geerte Minne*: quam declarat etiam Epigramma *Jani Douſæ*, seu *Memoria S. Gertrudis propinandi formula*:

Pag. 208.

*Ecce scyphum hunc, comitemque scyphi, Gertrudis amorem,
Propino (& profit!) voce manique tibi.*

210. Poculum antiqui operis, cui nomen *Minna S. Gertrudis* hæret, in ære sculptum per hanc occasionem exhibetur ex Cl. *Alkemadis* ipsius supellectile. Potum ipsum solennem *Nigivellensem* etiam *pateram* (*de Schaal van Nivelte*) vocant. Successit hoc poculum *Gertrudis* antiquo *amicitia poculo*, per Sententionem usurpato jam ante Christiani nominis in eo adventum, quod Capitis XIV argumentum est. Habet hæc altera *Part* plurima scita digna, multa, quæ cum Lectoribus nostris communicare nobis volupe esset, nisi amœnitas Opusculi jam nos ultra fere terminos proleclasset. Quæ ad morum & Juris doctrinam pertinent, ea in tertiam *Partem* conjuncta forte seorsim prodibunt.
- 223.

SELECTA JURIS ET HISTORIARUM
anecdota, tum jam edita, sed rariora, quorum
Tomus I civitatem Imperialem *Francfurtum ad Mæ-*
num concernit; cum *Præfatione de ratione instituti &*
Scriptoribus Rerum Francfurtensium, nec non Indici-
bus necessariis; cura HENR. CHRIST. SENCKEN-
BERG, Jcti, & Consilarii Rbin-
gravici.

Fran-

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCXXXIV. 411

Francofurti ad Mœnum, apud Jo. Frid. Fleischer, 1734, 8.

Alph. 2 pl. 6.

Non ingrata sunt publice, quæ Cl. Autor per hos annos continuo labore, indefessaque industria, & (ut ita dicamus) uno sudore, protulit. Neque improbatur prudentibus institutum præfens utilissimum, edendi in lucem, quæ olim selegit, monumenta veteris ævi, aliaque Opuscula rariora, non minus ad Historiarum scientiam, quam ad Juris Publici disciplinam, pertinentia. Itaque expectamus in his Tomis, fide ejus, id est, proxime ac certissime, Anecdota & edita rariora Comititalia Imperii Romani Austriaca, Silesiaca, Saxonica, Thuringica, Hassiaca, Megapolitana, Magdeburgensia, Halberstadtensia, cum nummis & sigillis; quia etiam, quæ ad Comitum Baronumque familias, quæ ad Imperiales civitates, vel ad municipia, referuntur, itemque Juridica optimæ notæ, & si otium fuerit, Annales Literarios Juridico-Politico-Historicos. Primas dare placuit civitati patriæ, non solum pietatis ergo, sed etiam ob defectum, qui adhuc insignis est in rebus Francofurtensibus. Mirum profecto, civitatem nobilissimam pariter ac vetustissimam, per tot Secula, si *Entrandum*, Diaconum, excipias, ne unicum quidem alicujus notæ Scriptorem usque ad A. 1500 natam fuisse. In Præfatione Cl. Editor scripta, vel visa sibi, vel audita, quæ simul historiam, simul statum publicum, civitatis illustrent, breviter, addito judicio, recenset. Ex MSis præcipue commendat *Jo. Maximiliani zum Jungen Tomos V in fol. satis spissos de Rebus Francofurtenfibus*, ab A. Chr. 172 ad A. 1634, optima quæque exhibentes, quæ apud heredes latent. Honorificam quoque facit mentionem Cl. *Lersneri*, Consilarii Kirchbergensis, qui ad parentis nuper defuncti Chronicon Tomum Additionum meditatatur. Ceterum, ut paucis repetamus, quæ in præfenti offert Cl. *Senckenbergius*, hæc habentur: 1) *Codex Statutorum Francofurtenfium antiquissimus, A. 1352 captus*, quem Commentario illustraturus est Editor, quoniam ibi bene multa ad antiquitates Juridicas pariter & Historicas civitatis, imo Germaniæ, pertinentia deprehendisse sibi visus est. Sed, si res spectemus, Codex hic longissime cedit

dit aliarum civitatum Imperialium Statutis, qualia sunt Goslarientia, Spirensia, Argentoratensia, &c. quæ copiosam messem antiquitatum fori Germanici suppeditant: hic vero aliena multa, quæ non attinent, occurrunt, & plerumque opificum describitur disciplina. Singulare est & ulterius inquirendum, qui factum, ut illis temporibus, quibus alibi favor maximus erat opificum, Senatus Francofurtanus jam tum licentiam horum Collegiorum coercere cœperit: forte usu magistro citius edoctus, quod aliæ civitates majoribus malis suis sero nimis didicerunt. II) *Diplomata XXV Monasterii S. Catharinae Francof. magnam partem Cæsarea.* In quibus eminent *Diploma Wenckeslai*, quo claustrum eximit a precibus Imperatorum primariis. III) *Manipulus Documentorum XL* magni momenti, quibus res Francofurtenses & vicinæ regionis præclare illustrantur. Inter alia *Ludovicus IV*, Imperator, A. 1333 scribit quatuor civitatibus Wetteravicis, se omnes ex Imperio sustulisse *Pfalburgeros*. *Ætlimanus* merito *B. Wenckeri* hoc in argumento curas, sed novum hoc Diploma novam lucem accendit obscuræ adhuc rei. Discimus inde sine ambagibus, & quid fuerint *Pfalburgeri*, & quænam vera origo vocabuli, cuius ineptæ ac prope ridiculæ adhuc extant derivationes. Quid si in posterum dicamus, vocem descendere ab antiquo *pschlen*, hodie *beschlen* sive *empfehlen*, quod est *in clientelam & fidem se commendare*? Certe hoc naturæ rei propinquum est maximeque consentaneum. Porro brevitatis nostræ non debet prætermittere laudem illud memorabile, inter *Jac. & Jo. Faustos*, fratres, cives Moguntinos, ex una, & *Jo. Guttenbergium* ex altera parte A. 1455 pronuntiatum. *Jo. Faust* ex pacto postulabat a *Guttenbergio* summam 800 florenorum, *damit er das Werck volnbringen solt.* Unde patet, quanto studio quantisque sumptibus moliti fuerint focii nobilissimæ artis primordia. IV) *Accessiones ad vitam Melch. Goldasti*, super editam. Promiserat Cl. Editor vitam hujus Jcti Francofurtensis copiosius describere, sed mutata vivendi & studiorum ratio mutare consilium coegit. Quare supplementa potius nonnulla hic dare instituit, & simul *Epistolas ineditas Goldasti*

At ad Frid. Hortlederum, numero XXXIII, bonæ frugis plenas, quibus historia præcipue Operum utriusque Viri continetur. Accedunt duæ Epistolæ ad Goldastum. V) *Nic. Christoph. Lynckeri* Diss. de Acquisitione conjugali ad P. V. tit. V Ref. Francof. Jenæ A. 1695 habita. VI) *Historia Juris Statutarii Francofurtensis*, ex monumentis, tam editis, quam MStis, ubi de ejus fontibus, subsidiis & Commentatoribus. Cl. Autoris inter alia hæc est doctrina: Imperatores Suevici certa jura huic vel illi civitati vel donarunt, vel confirmarunt, sicut *Fridericus I* Lubecensibus. Augusta Vindelicorum jussu & autoritate *Rudolphi I* sententias, seu jura quædam, pro communi omnium utilitate in unum collegit & literis consignavit, quæ prima mentio Codicis Statutarii, a civitate ipsa confecti, cum consensu tamen Imperatoris. Hoc ævo & circiter alie plures, quæ recensentur, civitates aut privilegia in vim Statutorum, aut potestatem condendi Statuta, impetrarunt. Inferitur Diploma, civitati Wismaricæ A. 1266 datum, adhuc ineditum ac desideratissimum, ubi civibus datur *optio augmentandi & minuendi ipsum arbitrium*, eaque formula pro singulari habetur. Maxime autem est verisimile, Francofurtanam civitatem, Imperatoribus semper longe charissimam, idem jus idemque arbitrium circa Statuta condenda aut habuisse jam olim, aut his temporibus ex gratia Imperatorum obtinuisse. Et merito quidem cum Cl. Autore suspicamur, in privatorum scriniis adhuc latitare Statuta Imperialia civitatis hujus, antiquiora illis, quæ supra numero I sunt proposita. Lectu digna sunt, quæ de commutatione Statutorum ad normam Juris Civilis allegantur, cum inde appareat, quibus gradibus leges Romanorum vim autoritatemque in Germania acceperint. Denique VII *varia de Judæis Francofurtanis & Fridbergensibus*. Quod si hoc institutum Editoris placuerit, proximis mundinis Francofurtanis & successuris deinde singuli prodibunt Tomi Selectorum, alius alium excipientes. Et nuperrime prodit *Tomus II*, de quo mox. Publico nomine precamur Viro Cl. honestum otium firmamque valetudinem, & ut *Historiam Rbingravicam*, Tomis duobus in fol. constantem,

Pag. 518.

523 seq.

quam magno nisu parturit, cujusque hic inseruit delineationem, proxime ac felicissime in lucem edat, magno cum desiderio efflagitamus.

MEDICAL ESSAYS AND OBSERVATIONS, REVISED
and published, by a Society in Edimburgh.

h. e.

EXPERIMENTA ET OBSERVATIONES MEDICÆ,
revise & publicatæ opera Societatis Edimburgensis.

Volumen I.

Edimburgi, impensis William Monro, 1733. 8.

Alph. 1. pl. 1. cum Figg. aliquot.

Nova illa, cujus primos impetus, diu multumque expectatos orbis eruditus applaudens excipit, Societas Medicorum Edimburgensium, eo majorem utilissimorum laborum fiduciam esse jubet, quo illustre magis, quod imitetur, exemplum ob oculos sibi posuit. Ad normam legesque Societatis Regiæ Londinensis, quæ præside Cel. *Hans Sloane* florentissima est, consuetudines moresque se composuisse profitetur, & sicut magni animi indicium est, ad tantam famam adspirare, sic non levioris fortunæ meriti que prorsus singularis res est, primicerios conatus tam affabre edidisse, ut de successu & ad omnes Naturalis Scientiæ, maxime vero Medicinæ, partes, redundante commoditate, nemo sit, qui dubitare audeat. Cur susceperint negotium, uberrimas rationes suppeditant Collectores. Altera est, quod omnes omnium temporum Observationes Medicæ decursu Seculorum sic immutatæ deprehendantur, ut nostra, qua vivimus, ætate parum suffecturæ sint, nisi vel novis experimentis, urum firmitate adhuc talo nitantur, declaretur, vel ratio constet, cur iisdem fidere quis non possit, quandoquidem vel nova invaserint morborum genera, vel nomina morborum diversam induxerint faciem, vel more etiam Seculi, quod varietate

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCXXXIV. 415

rietate delectatur, factum sit, ut alia aliaque sit Medicinam vel docendi, vel faciendi, ratio, quam superioribus unquam temporibus exstitit. Magnopere vero interesse declarant Britannis, ut suæ ætatis, qua jam degunt, historia morborum luci admoveatur propius, quod & climatis & ratio diætæ, aut formulas etiam præscribendi methodus, penes eosdem jam sit diversissima ab omnium gentium consuetudine. Inde est, quod, minus placere sibi Observationum Medicarum Collectores Germanicos, profiteantur, cum primis autem Herolinenses Vratislaviensesque taxant, quod illi unius saltem Collectoris arbitrio consentent, hi vero Germanico, quod Britanni, sicut sunt strenui peregrinarum rerum contemptores, averfantur, idiomate conscripti sint. Id quod utrum sufficiat, quo labores optimorum quorumque & exercitatissimorum in arte Virorum contemptui habeantur, judicabunt alii. Nobis, quibus, nimia forte modestia, peregrinæ nostris magis probantur, quamvis Observationes Edimburgenses indigenis saltem scriptæ esse videantur, nihilominus visum est, plurima ex iisdem, ob experimentorum dexteritatem, subtilem controversiarum evolutionem, sagacissimamque causarum indagacionem, ad usum nostrum pertrahi posse. Singulum Volumen eorum, quæ post hoc primum proditura sunt, quintuplicis argumenti materias continebit, nempe barometricas, thermometricas, hygrometricas atmosphæræ Edimburgensis declarationes, morborum epidemicorum apud Edimburgenses, quales singulis anni ætatibus grassati fuerint, historiam, miscellaneas etiam de simplicibus, galenicis, chymicisque medicamentis, itidemque Anatomicas, Physiologicas, Theoreticas, Practicasque, tum Medicas, tum Chirurgicas Observationes, inde icones, quales pro illustranda instrumentorum descriptionumve cognitione necessariæ judicabuntur, noviter quoque inventa, aut experimentis per omnem Medicinæ ambitum comprobata, addentur, quibus ad calcem adjicietur locupletissimus contentorum Index, librorumque, quotquot hoc anno, cujus historia singulo volumine traditur, vel in Anglia, vel extra eandem, prodie int, catalogus, plurimumque novorum literatiorum fidelis relatio. In eo vero maxime operam collocabunt

Colle-

Collectores, ut cadaverum sectione causarum partiumque male affectarum plenissima reddatur cognitio. Singularis, sed vera eorum est sententia, *sinistros casus, dummodo indoles eorundem cognoscatur, plus utilitatis afferre Medicina, quam felicissimos quosque eventus, cum sint admonitio, ne quis in hunc lapidem denuo impingat.* Inde, ne quis ea, quæ sibi sinistre successerunt, reticeat, sed in commoditatem publicam profiteatur, admonent, & celato nomine se rem promulgaturos, promittunt. Primi Anni, quod Mense Junio, post vernalium morborum decursum, exordiantur, messis uberrima est, dignæque visæ Observationes, quæ summo saltim nomine & obiter enumerentur. Describitur Edimburgum, ejusdemque aer ad normam regulasque meteorologicas, quibus quotidie mutationibus totius anni decursu obnoxius ille fuerit, reducit, quod multum interfit scitu, quo epidemicarum constitutionum indoles clarior evadat, cui terræ quis aer competat, cum & Hippocrates & Sydenhamius, diverso tamen tantisper sensu, in hoc non levem morbos describendi commoditatem & certa causarum indicia invenerint. Succedit epidemicorum morborum hujus anni series, quæ, tumores in facie glandulisque salivalibus cum febre & rubore, Mense Junio, iidem tumores, sed erysipelaceæ naturæ, cum ophthalmiis, doloribus dentium febribusque acutis, Mense Julio, observatæ fuerunt. Variolæ spuræ crystallinæ infantes, dysentericæ vero adultos Mense Augusto excruciarunt. Septembris tranquille peractum est tempus, parumque lucrati sunt Medici, nam nulla epidemici cujusdam mali mentio fit, Octobris vero pleuritidem perfectam febre acutissima junctam generi humano induxit. Novembri febribus malignis, agrypnia & delirio junctis, adultiores, juniores vero vermibus abdominis, male habiti fuerunt. Eadem fuit Decembris & Januarii mortalitas, ita tamen, ut & plures diarrhœa ob accedentem febrem, si venæsectiones & vomitiones negligentius adhibitæ fuissent, interciderent. Pleuritis Mense Martio recrudescere cœpit, variisque infantilibus morbis male habita est tenera ætas. Aprilis Majorque pleuritides, febres malignas, diarrhœas, erysypelas ætomatodes, ophthal-

ophthalmias, aliaque mala, produxerunt. Succedit morte extinctorum hoc anno catalogus. Curiosa satis est sulphuris aurati antimonii descriptio, quod, affusione aquæ Regiæ, elutione, inde affusione aceti destillati, præcipitatione, & filtratione, quo pulvis remaneat, præparari edocetur, a *Tachenio* & *Helmontio* jam, sed obscure, descriptum, quo tenacissimi morbi, maxime vero tympanitis, compesci possint. Aquarum *Maf-fatensum* inodores describitur ab odore putidi ovi æmulo, quales etiam in Germania observantur, præsentissima in malis cutaneis remedia, quæ & in ulceribus, scrophulis, colica flatulenta, aut nephritica, potu aut balneo applicata ab Observatore plurimum prædicantur. Eædem aquæ paulo post analysi chymicæ subjectæ, nec martis cujusdam, nec acidi, aut alcalini, suspensionem fecit, nam omnium experimentorum industriam elusit, lactescentia autem sua, quæ excitabatur infuso acido, sulphureas se esse, satis superque edocuerunt, pulvere præcipitati forma fundum petente. Cl. *Monro*, Professor Edimburgensis, & Anatomix peritissimus, de artificiali vasorum repletione egregie perorat, insufficientem ceracæ materiæ injectionem, præstantiorem vero, quæ fit glutine soluto, declarans; sibi vero solennem esse olei therebinthinæ colorati injectionem pro replendis tenuissimis vasculis inde ceracæ materiæ pro truncorum majorum impletione, sibi usum esse, ultro profitetur. Jucundissima lectu est Cl. *Porterfield* mechanica demonstratio, ossa transversim difficillime rumpi. Nec minori felicitate usus est sæpe laudatus *Monro* in declarando articulationis & luxationis maxillæ inferioris modo, in cujus rei gratiam addita est figura glinoideæ, quæ condylum suscipit inferioris maxillæ, qua occasione mentem suam de ortu chordæ tympani, quod a portione dura septimi paris unita cum quinti furculo, progrediatur, exponit. Post *Swammerdamii*, *Borrelli*, *Bellini*, aliorumque conatus, de respirationis forma & alterno thoracis pulmonumque motu Cl. *Martine* commentationem addit, modestamque cum Cl. *Boerbavio* controversiam agit, utrum ab impedito sanguinis ad sinistram cordis auriculam

motu, tempore, quo inspiramus, negotium hoc sit definiendum. De nutritione fœtus quæstionem movet Cl. *Gibson*, obſetriciæ artis peritus, &, allatis de hac re variorum Autorum, antiquiorum æque, ac recentiorum, ſententiis, argumenta, quod nulla ſit per os nutritio, quodque tantum per umbilicum nutriatur embryo, ſubruere tentat, *Hippocratica* opinioni inhzrens, quod utrinque, & ore, abſorpto liquore amnii, & umbilico, accepto ſanguine materno, nutriatur fœtus. De pravo inſteſtinorum ſitu a præternaturali conformatione, curioſiſſima duo exempla inducuntur infantum, quorum alter majorem tenuium partem extra integumenta abdominis ſita habuerit, alteri vero, cum induratione pylori, inſteſtinum duodenum duplex exſtiterit, obſervante Cl. *Calder*, Chirurgo. Variæ ſubſequentur variorum Autorum Obſervationes, de vulnere collo accepti mirabili in brachium manumque extremam effectu, cujus dolores aquis Bathenſibus levati fuerint: de extractione oſſis ex intima œſophagi parte, ſingulari inſtrumento peracta, quod delineatur: de ſingulari tumore peſtoris tunicato: de paracenteſeos exercendæ enchireſi, partim in debiti loci, medii inter umbilicum & ilii proceſſum exteriorem, ſelectu, partim in aquarum educendarum menſura, partim in artificio omnes aquas exprimendi, cui bono ligatura delineatur, conſiſtente: de vermibus ex ulcere protractis: de inſteſtinorum ſphacelo ab hernia incarcerata feliciter curato: de impoſſibili, quam *de Marchettis* adhibuiſſe dicitur nephrotomiz exercitio, occasione lapidum in rene inventorum: de tumore cruris male curato, quo loco Autoris nomen ob conſeſſionis ingenuitatem reticetur: de extracta tibiæ oſſis parte, cujus locum callus repleverit. Perplacet inter omnia doctiſſimi illius Viri, cujus nomen immerenter reticetur, vindicta, quam ab impudente Gallo, cujus ſuſcito Cel. *Freindis* oſſa conſpurcata fuerant, ſumit. Diverſa Medicinæ fata, principiorumque in ſcholis revolutiones, docte recensentur, ſequentibus legitimo ordine doctiſſimorum Autorum quæſtionibus motis: de ulcere pulmonum per diaphragma ad hepar tranſeunte; de tumore œſophagi apoſtematode: de ſpalmis œſophagi:
de

de inflammatione stomachi cum hydrophobia aliisque singularibus prorsus symptomatibus: de atrophîa ob ventriculum fitu motum, pyloro a dextro hypochondrio ad umbilicalem regionem, propius retrogresso: de tympanitidis cujusdam rarioris, indole: de colica sexenni a lapide in intestinis concreto: de ictri pathognomoniam ab inflammatione, scirrho aut pituita infarcta: de scirrho vesicæ in pus mutato ob imprudentem caustici adhibitionem in loco perinæ, ubi quondam Lithotomia exercita fuerat: de retentione feminis in coitu: de sphacelo artuum inferiorum. Et, ne quid utilitatis deesset observationum thesauro, additæ sunt novarum rerum literariarum, quæ a principio A. 1731 successerunt, recensiones, de Contrayerva, & Simarouba plantis, de sale feri lactis, de spiritu frumenti rectificato ad asservendas animalium partes præstantiore; de vasibus humoris crystallini detectis; de cera rubra, relicto colore, integumenta venarum subeunte, aliisque. Agmen laborum claudunt nova literaria, ex variis orbis eruditi partibus in Scotiam translata. Quo ipso spes est, successu non carituros doctissimorum Virorum conatus, quibus salvas corporis animique vires, & uberrimam rerum, quo beari iisdem cupidus Lector possit, messem, apprecamur.

EPITOME OPERIS PASCHALIS JACOBI BETTAZZI, Pratenfis, Plebani S. Hippolyti in Piazanese Diœcesis Pistoriensis, proferens in Proœmio necessitatem emendandi Correctionem Gregorianam, deinde opportunam ejusdem Gregorianæ emendationem sine Calendarii & Martyrologii variatione: atque exhibens Dissertationes quatuor, & Appendices duas, ad materiam de cycli Paschalis constitutione enucleandam. Accedit sententia, quam de Paschali Opere tulit Vir Cl. EUSTACHIUS MANFREDI, in Bononiensi Academia Matheseos Professor, nec non Instituti Scientiarum Astronomus Celeberrimus.

Florentiæ, apud Bernard. Paperinium, 1733, 4.
Alph. I pl. 10, cum Tabb. Chronol. 6.

Correctionem Calendarii *Gregorianam*, per cyclum epactarum, quantumvis ingeniosam, multis modis peccare, atque a præceptis antiquæ Ecclesiæ, inprimis Concilii Nicæni, identidem aberrare, non nostri solum homines norunt, sed & ii ipsi perspiciunt ac fatentur, qui Romanæ Ecclesiæ sunt addicti, rerumque Astronomicarum & Chronologicarum periti. Ex his nuper ortus est Autor præsentis Operis doctissimus, *Jacobus Bettazzi*, qui studio plane singulæ id agit, ut non solum necessitatem emendandi correctionem *Gregorianam*, statim in Proæmio, sed methodum quoque id perficiendi optimam, simplicissimam, atque ab exteris etiam nationibus, ut sperat, approbandam, in ipso libro, quam luculentissime exponat: quanquam non integrum suum Opus Paschale nunc in lucem edidit, sed illius partem duntaxat atque epitomen: cui adjunctum est Schediasma V. C. *Eustachii Mansfredi*, qui Autoris institutum perspicue & succincte persequitur, ejusdemque operam omnino collaudare, & maximam partem approbare, non dubitat. Ut totam rem paucissimis complectamur, duo potissimum sunt fundamenta, quibus emendatio Cl. Autoris nititur. Horum alterum in eo positum est, ut epactæ annorum centesimorum, a quibus deinde reliquæ dependent, aliter, & aptius, quam huc usque fieri consuevit, determinentur; alterum, ut diei subtractio, quæ vocatur *saltus lunæ*, id est, progressio epactarum per additionem duodecim unitatum, quæ alias undecim esse debent, non semper fiat post aureum numerum 19, sed singulis Seculis post alium atque alium aureum numerum, nova methodo inveniendum. Itaque, secundum placita Autoris nostri, Anno 1700 competit epacta X, & toto hoc Seculo saltus lunæ fieri debet post aureum numerum 3. Anno 1800 competit epacta IV, & toto illo Seculo saltus lunæ fieri debet post aureum numerum 19. A. 1900 competit epacta XXIX, & toto illo Seculo saltus lunæ fieri debet post aureum numerum 14. Atque ita porro; ut videri potest in adjecta Tabula, ex libro Autoris huc translata, & ad A. 4000 extensa:

Tabula

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCXXXIV. 421

Tabula novi cycli 38 annorum aureæ columnæ, exhibens Epactas annorum centesimorum, & aureos numeros, post quos singulis Seculis facienda est diei subtractio, appellata Saltus Lunæ.

<i>Anni centesimi.</i>	<i>Epacta annorum centesimorum, que in decursu singulorum Seculorum progreditur per additionem 11 unitatum; per additionem vero 12 unitatum, quando faciendus est Saltus Lunæ.</i>	<i>Aureus numerus, post quem in decursu singulorum Seculorum facienda est diei subtractio, appellata Saltus Lunæ, id est, progressio Epactarum per additionem 12 unitatum.</i>
1700	X	3
1800	IV	19
1900	XXIX	14
Bifs. 2000	XXIV	6
2100	XIX	19
2200	XIII	17
2300	VII	6
Bifs. 2400	IV	3
2500	XXVIII	17
2600	XXIII	8
2700	XVIII	18
Bifs. 2800	XIII	14
2900	VIII	9
3000	II	19
3100	XXVII	14
Bifs. 3200	XXII	11
3300	XVII	2
3400	XII	17
3500	VI	12
Bifs. 3600	II	3
3700	XXVI	17
3800	XXI	14
3900	XVI	4
Bifs. 4000	XI	1

Scilicet id sibi vel maxime propositum habuit Autor, ut non solum sine Martyrologii variatione, sed etiam sine notabili totius Calendarii *Gregoriani* mutatione, emendationem suam perficeret. Jam, quod attinet ad epactas annorum centesimorum, eas vix aliter, quam tentando, elicuisse Doctiss. Autor videtur. Proponit tamen ingentes quasdam annorum periodos, quibus absolutis, easdem annorum centesimorum epactas redituras docet. Sed non satis hoc institutum probatur Cl. *Manfredio*, quippe qui consiliius judicat, de mediocri futurorum Seculorum numero, quam de tam immenso tempore, posterorum, si qui erunt, curæ ac sollicitudini relinquendo laborare. Tacemus, quod idem Vir Cel. monet, de interrumpendo ordine aureorum numerorum, ad restituendas epactas. Nec multa sunt, quæ de cyclis afferre possumus, ab Autore nostro, pro inveniendis potissimum saltibus lunæ, excogitatis, quippe quos nec ipse in hac Epitome sui Operis satis exponit. Tres sunt hujusmodi cycli, quorum tertium, quem reliquis præfert, vocat *cyclum triginta octo annorum aureæ columnæ*. Ad hunc quodammodo intelligendum, concipe Tabulam, lineis rectis parallelis deorsum ductis, in 38 columnas, & deinde aliis lineis transversim ductis, in complures cellulas divisam. In latere sinistro deorsum adscripti sunt numeri annorum centesimorum, ab A. 1700 ad 5000. In ipsis cellulis epactæ ignoto adhuc artificio sunt distributæ. In fronte vero singularum columnarum aurei numeri exstant, ita, ut in prima columna ad sinistram numerus 11 locum habeat, in altera 12, in tertia 13, atque ita porro usque ad 19: proxima columna, a prioribus per lineam auream distincta, in fronte exhibet aureum numerum 1, deinde 2, 3, 4, usque ad 19: sequitur rursus linea aurea, deinde 1, 2, 3, usque ad 10. Spatium, inter duas lineas aureas comprehensum, vocatur *aurea columna*, cujus ope saltus lunares imprimis determinantur, talesque reperiuntur, quales in adjecta Tabula exstant. Et hætenus quidem præcipua capita ex Opere Autoris nostri afferre conati sumus. Nunc referemus nos ad ordinem, totiusque libri dispositionem succincte exhibebimus. Primo loco

memo-

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCXXXIV. 423

memorat Autor, (nam in hac Epitome contenta saltim majō-
ris Operis recenset,) se de Calendario tractare, atque id agere,
ut genuina epactarum æquatio *Gregoriana*, a qua Calendaria
non pauca, inter ipsos Catholicos nuper edita, recesserint, in
pristinam suam integritatem restituatur. Pergit deinde ad
argumentum de anno solari tropico ac civili, & de regula in-
tercalationum, a *Gregorio* stabilita: variasque huc pertinentes
quæstiones, Capitibus decem & octo persequitur. Negat ab-
solute opus esse, ad minimum hoc & proximis Seculis, ut æ-
quatio anni solaris *Gregoriana* mutetur. Sub finem tamen
libri, ubi hunc locum denuo tractat, ipse mutationem aliquam
levem proponit, in eo consistentem, ut pro annis centesimis,
quos numerus metitur quaternarius, 2000, 2400, 2800, & ita
porro, ii potius, qui hos sequuntur, 2100, 2500, 2900, fiant bif-
textiles: atque hanc suam sententiam in peculiari Appendice
a *Cl. Manfredi* objectionibus defendere conatur. Accedimus
ad præcipuam totius libri tractationem, quæ versatur circa ma-
teriam Paschalem, Capitibusque duobus & triginta ab Autore
in majori Opere absolvitur. Singularem plane diligentiam
hoc loco adhibuit Vir doctissimus, ut verum mensem ac diem
celebrandi Paschæ quam accuratissime definiat. Inprimis
hæc tria docere contendit: 1) plenilunia media d. 21 Martii,
post meridiem, ante solis occatum, non esse Paschalia, illa ve-
ro d. 19 Aprilis, similiter post meridiem, ante solis occasum,
esse Paschalia: 2) ad constituendum Paschale medium pleni-
lunium, non æquinoctium cœleste attendi debere, sed solum
civile, sive Ecclesiasticum: 3) lunam XIV hoc modo defi-
niendam esse, ut sit dies civilis, quæ proxime præcedit diem
itidem civilem, in qua contingit medium plenilunium, salvo usu
Gnome. Quatuor deinde Dissertationes integras Compendio
suo inserit, ad hoc argumentum magis illustrandum. In pri-
ma demonstrare conatur, dies civiles lunares, in materia Pa-
schæ, & consequenter in cyclorum Paschalium dispositione
& dijudicatione, non a media nocte, sed a soli occatu, incipe-
re. In altera negat, lunam XIV civilem primi mensis, cui re-
spondere debet luna XIV cyclaris, recte definiiri, illam esse, in
qua

qua contingit major pars lunaris diei XIV Astronomicæ, quæ incipit a momento, in quo advenit medium plenilunium. In tertia similiter negat, lunam XIV civilem primi mensis recte definiri, illam esse, quæ aliquo modo participat de die XIV Astronomico, e. g. de ejus initio, vel fine. In quarta denique de eo disputat, utrum gravius sit cyli peccatum, si is lunam XV die citius, an si eandem die tardius, quam par est, designet? Post Dissertationes commemoratas redit Autor ad suam Epitomen Operis Paschalis, docetque, Ecclesiam Romanam neque ab Alexandrina in celebratione Paschæ olim discrepasse, nec vetustissimos sacros canones unquam neglexisse. Deinde enumerat comparatque singula peccata, quibus cyclus peccare potest contra sacros canones, tum quoad mensem, tum quoad hebdomadem. Atque ita ad tractationem de Anno Lunari progreditur. Ubi primo agit de magnitudine mensis synodici, ac de vitiis cycli Judæorum, deinde de progressibus lunæ annis centesimis, & de methodo computandi media novilunia & plenilunia. Quibus constitutis procedit ad examen *Gregoriani* epactarum cycli, æquationis *Liliane*, & cycli *Cassianiani*: notatisque eorum peccatis, novos suos cyclos ac periodos proponit, quos, quanquam ab omnibus peccatis haudquaquam immunes, tales tamen esse contendit, ut perfectiores inveniri nequeant. Diximus de instituto Cl. Autoris, quantum satis visum fuit. Judicium cuique liberum sit. Nostra hæc est sententia: miram planeque collaudandam esse Viri docti ingenuitatem, diligentiam, atque in subducendis infinitis, iisque laboriosissimis, calculis patientiam, nec fas esse, de ejus accurate dubitare: de cetero, ut omnia ita sint, quemadmodum vult, nullam tamen rationem adhuc suppetere satis gravem, quæ nos, in computando genuino Paschæ tempore, publica autoritate, ad calculos Astronomicos amandatos, nunc de novo ad cyclos, perfectiores fortasse præcedentibus, sed cyclos tamen, peccatis non carentes, revocare possit. Sancitum est antiquissimæ Ecclesiæ Decretis, quæ peccata in definiendo Paschatis festo cavere debeamus: ut cyclis ad id utamur, fancitum non est. Satiusne vero sit, ad conservandos cyclos, pec-

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCXXXIV. 425

eata, quantumvis pauca, consulto admittere, quam, ut hæc omnino evitentur, a cyclis abstinere? Ipse *Leo X*, Pontifex Maximus, cujus verba Autor in Proœmio affert, *consultius videri*, pronuntiavit, *ad Paschalem lunam indagandam, tabulis duntaxat Astronomicis uti*: imo diserte ab eodem constitutum est, ut, admittis etiam cyclis, *quandocunque in cyclo & tabulis, circa lunam Paschalem, discordia intercefferit, præcisiore tabularum supputationi ab omnibus stari debeat*. Cycli inventi sunt ab hominibus, qui, cum eorum imperfectionem ignorarent, calculos reddere expeditores voluerunt. At Noster, cyclorum vitia penitus perspicuus, postquam calculis subtilissimis omnia invenit, ex his ipsis inventis formavit novos cyclos, quibus nihil aliud, quam quod jam inventum est, inveniri de- nuo, interdum vero etiam errari, possit. Postremo docti & calculorum Astronomicorum periti cyclis opus non habent: reliquis, nec calculos nec cyclos rite intelligentibus, satis est, si festorum, vel certe æquinoctiorum & pleniluniorum Paschali- um, tempora ipsi simpliciter ac mature indicentur. Nam, quod ad evitandum nostri Paschatis cum Paschate Judaico concur- sum attinet, in ea re neque ad calculos Astronomicos, neque ad cyclos *Gregorianos* aut *Bettazzianos*, sed ad cyclos & arbi- trium Judæorum, nos accommodare debemus. Quod an in- dignius sit, quam concursum memoratum minus sollicitè evi- tare, nec, Judæorum causa, nostra differre solentia, quæstio est, quam nobis neutiquam dijudicare licet. Illud vehementer optamus, ut pacem & concordiam in celebrandis suis sacris universus deinceps conservet orbis Christianus.

GEORGII D'ARNAUD DE DIIS ΠΑΡΕΔΡΟΙΣ,
sive *Assessoribus & conjunctis, Commentarius.*

Hagæ Comitum, apud Petrum de Hondt, 1732, 8.

Alph. 1 pl. 6.

Pergit Vir Doctiss. bene mereri de scriptoribus Græcis, qui cum sæpissime Θεῶν παρέδρων mentionem faciant, ore- re pretium illi visum est, conjunctim de iis exponere. Igitur primo ostendit, ab hominum vel epulis, vel conciliis, tractam similia de Diis fingendi occasionem. Quem enim mensæ so-

Cap. 1.

2.

H h h

cic.

- Cap. 2. cietate dignantur, vel in consilio habent homines, illi fastigii sui aliquantum impertiunt. Hinc, epulis Jovis, aut concilio, qui adhibentur, eosdem in Deorum censum relatos apparet. Observat hic post alios Autor, Deos *Homericos assidere* mensis, non *accumbere*, quo magis *παρῆδες* dicantur. Proxime autem sibi invicem collocabantur Dii, qui ejusdem ordinis, & æqualis fere essent potestatis, ut Jupiter & sua Juno, Apollo ac Diana, ut *Romulo* assidere jubet *Seneca Claudium*. Hinc Patres Ecclesiæ Christum Deum *σύνθετον* atque *σύνθετον* Dei Patris faciunt. Hic ostendit Autor, rationem fugisse Viros summos, *Gisbertum Cuperum*, atque *Ez. Spanhemium*, qui *παρῆδες* inferioris tantum ordinis Deos faciunt, cum etiam æquales hoc nomine dicti sint, v. g. Ceres & Bacchus a *Pindaro Isthm. VII, 3*, a *Phurnuto* autem *p. 197* Mercurius & Venus.
- Cap. 5. Interim tamen & ipse demonstrat, honoris causa non inferiores tantum Deos assidere dici majoribus, aut prope thronum v. g. Jovis esse, sed defunctorum etiam manibus hunc honorem tribui in Epigrammatis, quorum unum ex *Sponii Misc. erud. antiq. S. X p. 368* per hanc occasionem emendat. Nimirum ibi legitur:

ΣΩΜΑ. ΜΕΝ. ΗΔΕ. ΚΟΝΙΣ. ΚΕΥΘΕΙ. ΘΕΟ.
ΜΗΣΤΟΡΟΣ. ΑΝΔΡΟΣ.
ΝΑΡΚΙΣΣΕΙΩΝΟΣ. ΗΙΝΥΠΠΟΥ. ΕΥΧΗ. ΔΕ.
ΣΥΝΕΔΡΟΣ.

ΑΘΑΝΑΤΩΝ - -

- Cap. 6 & 7. Noster autem ingeniose quidem, & quantum ad posteriorem certe vocem, etiam vere, ex ΗΙΝΥΠΠΟΥ facit ΠΙΝΥΤΟΥ, & ΕΥΧΗ mutat in ΨΥΧΗ, atque interpretatur: *Hic pulvis quidem occultat corpus viri religiosi, Narcissionis sapientis; anima autem assidet Diis immortalibus.* De XII Diis nobilibus Græcorum & Romanorum affert pluscula, ubi desiderare Lector poterit accuratiorem disquisitionem, qui fuerint octo primi Ægyptiorum Dii, qui orti ex his XII, qui denique tertii ab his prognati, quæ fuerit diversitas apud Græcos non tantum ab Ægyptiis, sed etiam inter se? De quibus rebus ipsa, quæ laudat, *Herodoti* & aliorum loca satis amplam disputandi materiam præbent, ac redarguendi, quod obiter monemus,

nemus, versus *Kircherianos*, quibus *Oedip. Ægypt. Tom. III Synt. II Cap. 3* Deos Ægyptiorum XII complexus est, qui cum *Herodoto* satis aperte pugnant:

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venusque

Mars, Hermes, Neptun, Vulcanus, Osiris, Apollo.

Laudat de his Diis Scholiasten *Pindari ad Ol. X, 58*, sed ita laudat, ut non videatur ipsum locum accurate inspexisse. Poeta de *Hercule*, Τιμιάσας, inquit, πόρον Ἀλφειῶ-Μετὰ δώδεκ' ἀνάκτων θεῶν, quod ita interpretatur Scholiastes: Ἀλφειῶ ἐκότως ὡς ἐγχωρίῳ ἔθυσσε ποταμῶ, μετὰ δὲ δώδεκα θεῶν τὰς βωμὰς ἐποίησε. βωμὰς γὰρ ἰδυσα διδύμους ἔξ. Verba a μετὰ inde ita interpretatur Noster: *Postea duodecim Deorum aras exstruxit; aras enim sex geminas statuit.* Sententia postulat, inter XII Deorum aras sex fuisse etiam unam *Alphæi*: τὴν μετὰ paulo post scholia per σύν interpretantur. Postulat hanc interpretationem alter locus Scholiorum *Pindari*, quem prætermittere tanto minus debbat *Vir Cl.* quod laudatus jam est *Casaubono ad Lampridii Alexandrum Cap. XXXVI*, e cuius & *Salmasii* ad eum locum Notis alioqui videri potest profecisse, quanquam id hic non indicavit; sed apparet tamen ex p. 187, ubi refutandi causa laudatur *Salmasius*. Quale quid etiam de *Spanhemio & Cuperio p. 15* factum, & iterum p. 19 de *Spanhemio ad Cullim. Hym. Apoll. v. 29* suspicacior aliquis dixerit. Nimirum ad illud *Pindari Ol. 2, 10*, βωμὰς ἔξ διδύμους ἐγέγραψεν ista Scholiastes, quæ ob enumerationem Deorum plane prætereunda non sunt: Ὀλυμπιάδι βωμοὶ εἰσὶν ἔξ διδυμοὶ τοῖς δώδεκα θεοῖς ἀνιδρυμένοι. Ἐνὸς ἐκάστη βωμῆ δύο θεοῖς καθασιασμένοι. Πρῶτος Διὸς καὶ Ποσειδῶνος. Δεύτερος Ἥρας καὶ Ἀθηνᾶς. Τρίτος Ἑρμῆ καὶ Ἀπόλλωνος. Τέταρτος Χαρίτων καὶ Διονύσου. Πέμπτος Ἀρτέμιδος καὶ Ἀλφειῶ. Ἑκτος Κρόνου καὶ Ῥέας, ὡς φησὶν Ἡρόδοτος. Quæ de *Diana & Alphæo* in eodem altari cultis dicuntur, & ad superiorem locum *Pindari* declarandum faciunt maxime, ea confirmat *Pausanias Elia. I, p. 161, 39 Weck.* ut & ipse ad *Pindarum* provocat, & causam ejus rei a se proferrī ἐν τοῖς Λαυτερναίοις λόγοις, dicat. Verum amenius potius diligentiam *Viri doctissimi*, qui reliquo decursu Operis, tum qui Diī, tum quas ob causas sociari consueverint, altaribus, templis,

adorationibus, studiose persecutus est, cujus enixa opera, si nihil aliud, certe hyle ingens locorum veterum conducta est, in quibus *παρέρων θεῶν* fit mentio, qua suo quisque modo atque ingenio uti deinceps possit. Mala profecto & illiberalis consuetudo doctorum quorundam Virorum est, insultare omni occasione iis, qui non dedignentur molestum colligendæ materiæ laborem subire, qua ipsi tamen illi Heroes uti interdum minime detrectant, & ne videantur opus habuisse, maledicunt illorum diligentæ, qui, ut aliis tanto ampliores thesauros corradant, ipsi famæ periculum subire non detrectant.

ALPHABETI EX DIPLOMATIBUS ET CODICIBUS Thuricensibus Specimen, publicatum a JO. JACOBO SCHEUCHZER, Med. Doct. Math. Prof. Academ. Imper. Carolinæ Adjuncto, & Soc. Reg. Angl. & Prussicæ Membro, & JOANNE LOCHMANNO, Chalcographo Tigurino.

Tiguri, typis Gesnerianis, 1730, fol.

Plag. 3½, Tabb. æn. 24.

Dudum agnoverunt eruditi utilitatem artis Diplomaticæ, nostra ætate ad certas regulas redactæ, quibus & falsa de vetis monumentis judicia exanimari, & de falsis conjecturæ hand inanes capi possint. Nobilis ergo Cel. *Scheuchzeri* est industria, qui characteres & sigilla rarissimorum Diplomatum civitatis Tigurinæ cum monogrammatibus signisque Notariorum exhibuit, & manu *Jo. Lochmanni* in Tabulis æneis quam elegantissime describi curavit. Tab. I & II sistit characteres ex *Ludovici Germanici* Diplomate, quo Abbatiam Thuricensem A. 853 fundavit. Tab. III & IV est *Lotharii & Caroli Crassi*. Tab. V est *Ottonis M.* de A. 952. Tab. VI *Henrici S.* Tab. VII *Henrici V.* Tab. VIII *Lotharii III.* Tab. IX *Beriboldis*, Ducis Burgund. & Advocati Thuric. de A. 1177. Tab. X *Friderici II*, Imp. Tab. XI *Henrici VI*, filii ejus, Regis Rom. cum contra-sigillo, in quo Eques cadaverosus cum vexillo. Tab. XII *Innocentii IV.* Tab. XIII & XIV *Henrici*, Episcopi Constant. & *Sixti IV*, Papæ. Tab. XV *Eduardi VI*, Reg. Angl. Tab. XVI habetur initium ex vetustissimo Codice Bibliorum Latino Bibliothecæ Carolinæ in membrana

brana Regali nitidissime scripto, quem *Carolus M.* Capitulo Thuricensi donasse dicitur. Conveniunt literæ cum Codice Epistolarum *Pauli*, cujus fragmentum dedit *Mabillonius de re Diplom. p. 346* Tab. XVII & XVIII sunt characteres e Græco Codice Psalmorum Bibliothecæ Tigurinæ, qui certare potest cum pretiosissimis ultimæ vetustatis reliquiis, quippe *Hieronimi* ævo haud sane inferior. Uberius eum descripsit Vir Rev. *Jo. Bapt. Ottius*, Templi Cathedr. Tigur. Archidiaconus. Est autem membrana coccinea, literæ unciales argento scriptæ, quod solutum forte fuit additione aquæ fortis, cujus acrimonia integras lineas corrumpit & exedit. Tab. XIX usque ad XXII habentur Alphabeta Diplomatum *Caroli M.* & *Ludovici Pii*. Quamvis autem Specimen hoc ad usum artis Diplomaticæ præcipue sit accommodatum, nec nucleum, sed corticem, exhibeat, (quæ verba sunt *Cel. Scheuchzeri*,) multa tamen ibi & in Annotationibus Criticis utilissima continentur, quæ Historiam non parum suppleant & illustrent. Ne quid de Cancellariis Imperatorum dicamus, ignorarunt adhuc Scriptores, & nominatim diligentissimus familiæ Carolingicæ scrutator, *Jo. Dav. Kælerus, Hildegardam, Ludovici Germ.* filiam, quam pater fundatæ a se Abbatissæ Thuricensi præfecit: quo loco *Cel. Scheuchzerus* perperam corrigit *Reginonem*, quippe qui ad A. 894 non de filia, sed nepti, *Ludovici Germ.* ex filio *Ludovico II* loquitur. Nullibi etiam memorata est filia Germanici, *Bertha*, altera Abbatissa Thuricensis: neque etiam soror *Lotbarii Junioris, Bertuna*.

NOVA LITERARIA.

Cum hætenus nemo fuerit, qui omnia veterum numismata junctim complexus sit, & tale opus multorum votis jam diu exoptatissimum fuerit, atque, post alios aliorum labores, multa proferri ex præstantissimis Museis possint, quæ ad consummandum & ornandum Thesaurum universalem numismatum Græcorum & Latinorum facerent; existimavit Vir Cl. *Jo. Jac. Gessnerus*, civis Helvetius doctissimus, in commodis Reipublicæ Literariæ futurum, id laboris suscipere, & omnium usibus opus accommodare, quo *universæ res nummaria*, vel *omnia veterum numismata*, quæ comparare licuit, serie historica, vel, quoties id fieri non potuit,

Alphabetica, descripta, illustrata, & in nitidissimis Tabulis æneis summa fide repræsentata, comprehenderentur, maxime cum ipsi in Helvetia, præter magnum numismatum apparatus, ex Bibliothecis Tigurinis, Civica, Canonica, & plurimis privatis, ad manus esset haud exiguus numerus rariorum præstantissimorum librorum, de re nummaria editorum, & non editorum, neque in patria, vel apud externos, defuissent Viri claritate & usu tractatorum numismatum celeberrimi, qui consiliis & opera utilissima conatus hosce foverent & ornarent. Titulum Operi hunc faciet: *Theaurus universalis omnium Numismatum veterum, Græcorum & Romanorum, inde a temporibus cæsibus numismatis usque ad Imperii Græci per Turcas destructionem cæsorum; quotquot ex Numismatophylaciis Imperatorum, Regum, Ducum, & illustrium Virorum, ac veterum & recentiorum de re nummaria lucubrationibus, comparate licuit, integra serie Tabulis æneis repræsentata, descripsit, edidit, & illustravit Jo. Jac. Gessnerus, Tigurinus.* Qua ratione autem singula facta, vel, Deo juvante, facienda sint, ex sequentibus legibus, quibus hunc laborem Autor edere instituit, Lector intelliget. I) In hoc Opere dabit Autor descriptionem & delineationem accuratissimam omnium Numismatum Græcorum & Latinorum, quæ apud clarissimos & præstantissimos Numismatographos, *Goltzium, Patinum, Spanhemium, Harduinum, Oconem & Mediobarbum, Pedrusum, & Bandurium*, in voluminosis, raris, & pretiosissimis Operibus exstant. Delineationem Tabularum conficient artis Sculptoriæ peritissimi artifices, & singulæ Tabulæ complectentur XL latera Numismatum. II) Omnia Numismata, quæ post illorum Virorum laudatissimos labores descripta in nuperiis Cl. Virorum Operibus proderunt, vel aliis modis, ex Museis, Manuscriptis, Epistolis amicorum, vel delineationibus, dum in Gallia, Belgio & alibi, apud externos versaretur Autor, factis, vel deinceps inde ad ipsum transmissis, innotuerunt Autori vel innotescerent, priori seriei intertexta describet, & quoties necesse, vel ex usu Lectorum & Spectatorum futurum est, delineata adjiciet. III) Ad Numismatum Historiam & intelligentiam, singulis numerorum classibus præmittet Observationes ex mente & judicio

Numismatographorum maximæ autoritatis, nec paucas ex placitis Actorum Academiæ Regiæ Gallicæ Inscriptionum factas, quibus brevem historiam personarum, vel situm locorum, in quibus Numismata cusa sunt, tradet, dein inscriptionum, typorum, vel figurarum, in Nummis conspiciarum, sensum, scopum & usum indicabit. Quoties autem ad Nummos deventum est, quorum vel eximius usus in Historia vel antiquitate, vel quorum raritas vel pretium celebratur, in Annotationibus ex ore, scriptis, vel literis Virorum rei Nummarie peritissimorum de singulis exponet. Indicabit etiam, ex quibus Autoribus vel Museis Numismata depropta sint, & qui Autorum figurarum causas accuratius investigaverint, vel Numismatum usum fufius illustrarint, ut, quibus per tempus vacat, quæ carptim dixit vel aliquid Autor, cum aliis comparare, & quoties opus est, ex his & aliis fontibus repetere possint, quæ quisque suo scopo accommodatissima judicabit. Cum vero æquissimum sit, ut *Heideggerorum*, qui sumtus in edendo Opere faciunt, propensa de re Nummaria & Literaria bene merendi voluntas ab aliis juvetur, quorum commodis inserviunt, neque emtoribus alia ratione copia sumtuosissimi Operis æquissimo pretio fieri possit, nisi vicissim conatus eorum subleventur pecunia ab emtoribus stas intervallis ante numerata; necesse fuit, hoc Opus subscriptionis lege publicare, quod quidem invitissimi fecerunt, quia subscriptionum fides multum decoxit, quod, qui olim ejusmodi Operibus præficiabantur, variis rationibus ducti, ea sufflaminaverint, alii vero promissis non steterint. *Heideggeri* vero non solum pollicentur, promissis abunde satisfactum iri, sed & alteri malo, quod frequens posterioris causa erat, medelam adhibuerunt, & exorarunt in plurimis Europæ locis Viros spectatissimæ fidei, quibus curæ cordique est rem Literariam juvare, ut consilii sui rationes aliis significent, & vel ipsi colligant nomina eorum, qui sese ad Operis editionem adstricturi sunt, vel id negotii Bibliopolis, vel aliis probis Viris, de quorum pietate & fide certiores sunt, commendent. Opus integrum absolvetur 350 foliis, & 220 Tabulis æneis majoris formæ in folio. Cui, quo tanto magis omnium etiam eorum, qui modica fortuna utuntur, usibus pateat, pretium

tium viginti Florenorum statuerunt, ita quidem, ut prænumerantibus, simul ac nomina dent, solvendi sint 5 Flor. quando accipiant *primam Partem*, 5 Flor. dum *secundam Partem*, 5 Flor. dum *tertiam Partem* accipient, 5 Flor. sed *quartam Partem* recipiant absque aliis sumtibus. Fidem vero faciunt certissimam, quamprimum de 350 emtorum nominibus certiores fuerint, Operis impressionem inchoaturos, & singulis Semestribus Partem Operis prænumerantibus tradituros esse. Cl. *Gessnerus* vero omnem lapideum movebit, ut Opus, quam ornatissime & citissime excusum, emtorum & literatorum votis & expectationi satisfaciat. Si sunt, qui Exemplaria chartæ majori scriptoriæ impressa desiderant, iisdem temporis intervallis pretium viginti trium florenorum solvent. Terminus Subscriptionis constitutus est usque ad Mensem Octobrem A. 1734. Qui ante illius temporis exitum nomina non profitentur, exemplum chartæ vulgari impressum 25 Fl. quod vero majori chartæ impressum est, 30 Fl. redimere necesse habebunt. Cum vero dubium non sit, in Europæ gazis multa Numismata recondita delitescere, ad quorum notitiam omni labore suo non penetrare liceat Autori, nisi accedat benevolentia Illustrum & Clarissimorum Virorum, qui tantos tamque insignes Thesaurus possident, vel eorum curam gerunt; ante Operis editionem instituti sui rationes & modum publice exposuit, & simul omnes rei antiquariæ peritos, & quotquot Numismata rariora possident, vel ejusmodi Thesauris præfunt, majorem in modum & per commoda Reipublicæ Literariæ rogavit, ut ipsum & Opus tam insigne consiliis & opera sua juvare non dedignentur, inprimis autem ut de Numismatibus, quæ in Thesauris suis reperient hætenus incognita vel nondum descripta fuisse, ipsum moneant, eorumque delineationes vel ectyponata, ex ichtyocolla confecta, ad ipsum, data occasione, quam primum deferenda curent. Pro tantis beneficiis non solum perpetuas gratias habiturus est Autor, sed & præclara tantorum Virorum in hoc Opus merita omnibus modis tueri & illustrare laborabit, operamque dabit, ut singula hæc summa accuratone Operi inserta non minus gloriæ eorum, quam Operis consummationi & ornamento, interserviant. Subscriptiones Lipsiæ accipiant Syngraphasque dabunt B. *Gleditschii* filius, & B. *Braunii* hæredes, in aliis civitatibus Typographi optimi quique.

Supplementorum ad Nova Acta Eruditorum nuper Sectiones IV, V, & VI, prodire.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Octobris Anno MDCCXXXIV.

CAROLI SIGONII, MUTINENSIS, OPERA omnia, edita & inedita, cum Notis variorum illustrium Virorum, & ejusdem Vita, a Cl. Viro, LUD. ANTONIO MURATORIO, conscripta. PHILIPPUS ARGELATUS, Bononiensis, nunc primum collegit, suasque Animadversiones in aliquot ipsius SIGONII Opuscula adjecit, nec non Indicibus locupletissimis exornavit.

Tomus I, II & III.

Mediolani, in ædibus Palatinis, 1732 & 1733, fol. maj.

Tomus I Pars I Alph. 5 pl. 22.

Tomus I Pars II Alph. 4 pl. 16.

Tomus II Alph. 7 pl. 21.

Tomus III Alph. 5 pl. 17.

Paulo tardius mentionem hic facimus præstantissimi muneris, quo Rempublicam literatam afficit Vir immortaliter de ea meritis, & meriturus, quod optamus, diutissime; quod *secundus Tomus*, nescimus, quo fato, nuper demum ad manus nostras pervenit. Gaudemus ante omnia hoc tanto bono, & vota facimus pro pace tum reliqui orbis Christiani, tum Italia; animumque magnum *Argelati* nostri & Sociorum Palatinorum prædicamus, quos neque horribilis armorum strepitus

tus ac tumultus a perpoliando, & magnis suis cum suntibus elaborando, hoc Opere atque munere suo deterrere potuit. Jam nostrum erat indicare, quantum præter ipsam collectionis gratiam Operum, ita varie disperforum, novæ huic singulorum editioni oruamenti atque decoris accesserit. At illud neque aptius ad institutum nostrum, neque elegantius fieri poterat, quam ipsius doctissimi Collectoris studio jam factum est in Programmatis duobus, quæ nunc in fronte *Tomæ I & III* leguntur, & inserta a nobis his ipsis *Actis* sunt, alterum quidem *A. 1732 M. Septembri p. 453 seq.* alterum vero *A. 1733 M. Majo p. 230 seq.* Satis igitur fuerit Lectoribus nostris, fide etiam nostra illis confirmari, non vano promissorem hiatu fuisse nobilissimum *Argelatum*; sed, quæcunque promissa & ostensa sunt in utroque Programme, ea hic præstita rebus ipsis exhiberi cumulatissime; illud præfertim, ut in historicis Operibus, quæ a *Sigonii* inde ætate studio atque ingeniis clarorum hominum detecta, aut illustrata, aut refutata sunt, ea in Notis subjectis indicentur; quo facto & suis Autori honos integer servatur, & temporis interjecti fructus ad Lectores pervenit. De chartarum typorumque nitore non est, quod multa dicamus, cum nemo sit, quin viderit uno alterove specimine, quam splendida, quam emendata soleant esse, quæ ex Palatina illa officina prodeunt. Sed, ne tam luculenti Operis nimis perfunctoriam iniecisse mentionem videamur, age, illud inde excerpamus, quod præter cetera ad muneris nostri rationem, hoc est, ad cultum Historiæ Literariæ, pertinet: e vita *Sigonii*, quæ tota elegans, tota lectu dignissima est, summa capita proponamus. Natus est vir Seculi sui & omnium temporum bono natus *A. 1524*, (quod hic probabili ratione contra alios ostenditur,) familia apud Mutinenses plebeja, sed honesta eadem, qui *Sigones* vel de *Sigonibus* in antiquis monumentis vocantur. Patrem ejus non tam lanaria ars, honesta tum Mutinæ, quam concubina, vivæ conjugii inducta, in cujus domo mortuus est, infamavit. Contigit ei, ut post puerilem institutionem præceptorem haberet *Franciscum Portum*, Cretensem illum Græcæ eruditionis eo tem-
 pore

pore magistrum, publico stipendio a Mutinensibus conductum: Philosophiæ autem doctores *Magnettum Magnettium, Antonium Bernardum, & Anton. Franc. Fabium*, in Academia Bononiensi, in qua etiam Medicinæ operam dedit, condiscipulo carissimo & contubernali adeo usus *Hieronymo Osorio*, qui post Episcopus Silvensis inter eruditissimos & politicissimos Scriptores refertur. Simili felicitate in amicitiam pervenit *Gabr. Palesti*, qui post Bononiensi Insula, ipsaque adeo purpura, ornatus magno illi ornamento fuit. Postea in Ticinensi Academia audivit *Andream Camutium*, Philosophum. Quod autem *Romulum Amaeum* in præceptoribus *Sigonii* quidam numerant, illud eo incertum videtur *Cel. Muratorio*, quod homo gratissimus nusquam illius rei mentionem facit. Ceterum tardiusculum nactus videbatur ingenium *Sigo. us*: verborum certe parcus, audire, quam loqui, fere maluit: quod genus ingenia post acre studium uberiores fere fructus ferre contueverunt. Ad Medicinam destinatus a patre Noster fuerat: sed ille, seposita ea, in clientelam se & familiam *Marini Grimani*, Cardinalis, contulit: & paulo post campum nactus est animo suo obsequendi, in locum Præceptoris paulo ante sui, *Francisci Porti*, a civibus suis susceptus A. 1546; & biennio post in familiam etiam adscitus a *Lucretia, Cloudii Rangonis*, Comitissæ, uxore vidua, cujus fratrem, *Galeottum Picum*, Mirandulanum Comitem, & *Fulvium*, filium, optimis literis institueret. Profuit illi etiam amicitia *Ludovici Castelvetri*, quem grandiore natu eo tempore in quotidiana consuetudine magistrum quasi habere tum *Sigonius* noster, tum *Gabr. Fallopius*, magnus ille Medicinæ, Anatomies præsertim, illustrator, quem æqualem Nostri fuisse, hic adversus aliorum sententiam ostenditur. Est hic ille ipse *Castelvetrus*, (ita enim hoc nomen, a *Castello vetere* tractum scribendum est,) cujus non ita pridem vitam *Cel. Muratorius* noster illustravit. Hoc tempore æmulatio quædam intercessit *Sigonio* cum *Anton. Bendi-nello*, Iudi Mutinensis magistro, qui, cum audisset, parari aliquid a Nostro de vita *Scipionis Emiliani*, occupavit ipsius consilium, effecitque, ut frustra laborem suscepisse videretur *Sigonius*,

quem tamen postea, limatum scilicet & ornatum diligentius, in lucem protulit. Sed, ut, agrum sibi sterilem non esse, ostenderet, *Fastos Consulares* ac *Triumphos Romanorum* illustrare aggressus, primam ejus Operis editionem protulit A. 1550 Mutinæ, & auctiorem A. 1556 Venetiis, recusam deinde Basileæ A. 1559, & sæpius. Aucta hinc fama *Sigonius* A. 1552 Venetias evocatus est, & successor datus in schola humaniorum literarum *Fr. Robortello*, ante quem *Regius*, *Sabellicus*, *Egnatius*, in ea schola docuerant. Quam placuerit Venetis, inde colligas, quod altero statim anno stipendium CLX Ducatorum ad CCXX illi auctum est. Hic septem illi Orationes natæ sunt, quibus singulis annis scholas eloquentiæ auspicari solebat. Hic evulgavit etiam *de nominibus Romanorum libellum* A. 1553; deinde A. 1555 *Scholia in Livium*, sæpe recusa. Hic posterior liber ansam dedit controversiis, quas molestissimas habuit cum *Fr. Robortello*, viro docto sane, sed invidiæ stimulis nimium quantum agitato, qui ferre non posset, successorem suum, juvenem hominem, sibi veterano non tantum linguæ & eloquentiæ Latinæ, sed etiam maturi judicii, gloria vulgo præferri. Hujus arrogantiam & contumelias ut retunderet, edidit *Sigonius* A. 1557 *duos Emendationum Libros*, in quibus simul sua in *Livium* Scholia adversus *H. Glareanum* tutatus est. Compositæ videbantur lites cum *Robortello*, cum *Hieronymus* ipse *Scriverandus*, Cardinalis, coram forte utrumque nactus Bononiæ, ipsos in gratiam reduxisset: sed mox tanto acrius, *Robortelli*, ut hic confirmatur, culpa, recruduerunt. Inter hæc edidit *Sigonius* *Fragmenta Ciceronis* A. 1559; & anno proximo libros *de antiquo jure civium Romanorum*, *de antiquo jure Italiæ*, & *de antiquo jure Provinciæ*, quos classicos pæne in suo genere haberi constat. Hoc ipso A. 1560 iterum *Robortello*, ad Bononiense Gymnasium duobus ante annis translato, successit Noster in cathedra Rhetorica Paravii; in quam urbem cum rediisset A. 1561 *Robortellus*, ad docendam præter humaniores literas Philosophiam morum, novæ æmulationis atque discordiarum faces animis subditæ sunt. *Robortellus* præsertim eo progressus est, ut etiam
nata-

natalium obscuritatem & corporis defectus, & si quid in toto vitæ actu reprehendendum invenisse sibi videretur, æmulo objiceret. *Sigonius* etiam triginta dies in prodenda *Robertelli* ignorantia exspatiatus est, singulis triduis aliquot ejus errorum confutatione typis tradita: ediditque eodem A. 1562 *Libros duos Disputationum*. Facit hic *Cel. Muratorius* pro ea virtute, cujus ipse non autor aliis, sed exemplum est, cum post ea, quæ pro excusanda etiam acerbitate dici possunt, tandem subjicit: *Nihil tamen fecius majorem laudem, quantum quidem mihi videtur, Sigonius tulisset, si, uti virum Philosophum, eoque magis Christianum, decet, mitius ac moderatius in hostem, quamvis improbum, invecus fuisset.* Non quieverunt lites, nisi cum *Robertelli* morte, quæ incidit in XV Cal. April. A. 1567. Jam quatuor annis ante *Sigonius*, (credit *Muratorius*, quod ipsum & æmulum ipsius eadem mœnia non caperent,) abdicato munere Pataviensi, Bononiam concesserat, ubi duplo stipendio ejus, quod Patavii habuerat auctus, & civitate donatus, eloquentiam per reliquum vitæ tempus summa tranquillitate docuit: vulgavitque statim A. 1564 *libros de Republica Atheniensium*, item *de Atheniensium Lacedæmoniorumque temporibus*; Anno autem 1665 *Aristotelis Rhetoricorum Libros*, Latine a se donatos. Discesserat in libris suis de antiquo jure civium Romanorum a quibusdam sententiis *Nic. Gruchii*, qui paulo ante Commentarium de comitis Romanorum ediderat. Hinc certamen ortum novum, sed in quo nihil modestiæ & urbanitatis desideratum est, ut intelligi posset, non sua natura asperum esse & rixosum *Sigonium*, sed, si quid in *Robertello* peccaverit, ipsius Adversarii quasi contagione infectum fecisse. Prodiit A. 1565 *Gruchii* Responsio ad binas *Sigonii* Reprehensiones: cui statim hic respondit Disputationes duas, *de binis comitiis, & lege curiata*. A. 1567, Refutatione ad posteriorem *Sigonii* Disputationem edita, finem certamini imposuit *Gruchius*. Noster vero A. 1574 *de Judiciis* Libros tres edidit, præstantissimos illos quidem, sed in quibus, non credibile est, illum tantam temporibus intercapedinem posuisse. Nimium ea tempestate animum applicuerat ad Historiam Italicam a declinatione inde

imperii contexendam: eamque ob causam tabularia omnia perlustravit, Diplomata & monumenta, quorumcunque vel privatorum, vel publicorum fieri copia illi potuit, aut inspexit, aut per amicos consuluit. Hinc natae illi *Historiae de Regno Italiae*, quas eodem A. 1574 primum Venetiis vulgavit, res ab A. 565 ad 1109 complexus. Pluribus, quos dignos nactum est hoc Opus, excitatus, A. 1577 sublequi iussit alterum, ab A. 284 ad initia Regni Longobardici & superioris Operis perductum, *de Occidentali Imperio*. Sed etiam a fine continuavit Italiae Historiam, eamque ad annum produxit 1286, quae quidem continuatio post mortem denique Autoris ab *Alex. Caprara* in lucem prolata est. Merito hic reprehenditur eorum negligentia, qui, cum prelo commendarent has de Regno Italiae Historias, omiserunt *Catalogum Historiarum & Archivorum*, quibus usus fuerat *Sigonius*, editum Bononiae A. 1576, quo tanto magis opus erat, cum ipsa monumenta, varie expilata ac dissipata, quo tandem pervenerint, non constet, quod ipso se usu edoctum profiteretur *Cel. Muratorius*, quo nemo unquam diligentius, feliciter, monumenta rerum Italicarum acquisivit. *Sigonius* autem, ut *Bononienses* sui aliquod ex se ornamentum haberent, ejus *urbis ac Reipublicae Historiam* scribendam suscepit: cuius primus conatus, antequam exiret, non probaretur civibus (quae illius rei causae fuerint, discere volentes ablegat *Muratorius* ad *Vincentii Borghini* Dissertationem, *An Florentiae Atilias excidium attulerit?* p. 256,) distulit opus, & aliquanto post elimari edidit, cui succenturiavit *Libros V de Episcopis Bononiensibus*, qui A. 1586 primam lucem viderunt, Autore jam fatis functo. Ceterum eam sibi in hoc etiam genere famam paraverat *Sigonius*, ut A. 1578 a *Gregorio XIII*, Pontifice Maximo, invitaretur ad Historiam Ecclesiasticam universam illustrandam, quod negotium *Onuphrio* quoque *Panvinio* ante commissum, *Baronio* Cardinali reservatum, videbatur. Praeluit magno Operi *Sigonius*, publicatis A. 1581 in *Sulpicii Severi Ecclesiasticam Historiam Commentariis*, & *Libris VII de Republica Hebraeorum*. De Operis ipsius reliquiis jam dictum

Cum est in Programme, quod *Tomo tertio* præmissum, & *Actis* his insertum est. Brixianis ea tempestate se obtulerat *Sigonius* ad Historiam illius Reipublicæ literis tradendam, sed illi elabi eam suæ gloriæ occasionem passi sunt. Ceterum *Sigonius* Bononiæ tum *Palacoti*, Cardinalis, tum aliorum, qui ingenio vel literis eminebant, familiaritatibus atque amicitiiis usus est, & bona pars, si non autor, fuit Societatis illius *Bononiensis*, quam *Academiam* deinde dixerunt: de cujus origine insignem locum & bene longum ex *Fridrici Borromæi*, Cardinalis, *Lib. I Cap. 1 de fugienda ostentatione* profert *Cel. Muratorius*. Quæ sub finem vitæ de *Consolatione Ciceronis* illi nata est controversia, ea notior est, quam ut repeti hic debeat. Duo nos docet *Muratorius*, quæ ad refutandas quorundam hac de re narrationes pertinent. Primo falsum esse, quod ajunt, ipsum sub finem vitæ confessum apud amicos, se Autorem libelli: quippe constanter hoc negasse *Sigonium* apud *Antonium Gigantum*, amicum intimum; neque quidquam inter ipsius chartas inventum, unde probabilis alioquin suspicio, ab ingenio, studiis, & facultate viri ducta, confirmari posset. Deinde commentitium esse, & forte in *Jo. Imperialis* demum cerebro ac *Museo Historico* natum A. 1640, *Sigonium* præ mœrore extinctum interceptæ sibi, quam sperasset ex hoc libro, gloriæ, si siccum facere nasutioribus potuisset. Satis gloriæ partum erat *Sigonio*, si Autor fuit Opusculi, cum dignum *Cicerone* factum, expressam certe *Tullianæ* orationis imitationem, plerique omnes agnoscerent. Et, quam non victum se putarit, illud declarat, quod *Oratio tertia contra Riccobonum*, ultimum Operum ipsius mortalium, ipso volente post mortem ipsius edita est. Modestius in hac etiam lite *Sigonium* se gessisse *Riccobono* Adversario, non doctissimus modo vitæ illius Scriptor Ipse judicat, sed aliorum etiam sententiis confirmat. Mortuus est *Sigonius* in patria sua, & villa, in quam secedere per ætatem valetudinis & amicorum causa solebat, A. 1584, quem annum ex publicis Mutinensium Annalibus probat *Cel. Muratorius*, funebris quidem, amplissimi honorem illi tribuente patria, sed monumento omni publico caruit. Quo
 magis

magis laudandus *Alphonsus Saxius*, Aquarii Comes, ac Patricius Mutinensis, qui anno demum 1600 imaginem *Sigonii*, (qua etiam *primus Tomus* Operum illius in fronte exornatus est,) inter depictas effigies aliquot illustrium Cardinalium in Sacello gentis suae dedicavit, testatus inscriptione, *eandem promeritum dignitatem, si quam praclare de sacris bonisque literis meritus fuerit, inspiciatur*. Fuit *Sigonio* vultus liberalis, lata rugosaeque frons, gravis adspectus, statura mediocris. Desiderabatur in eo clara jucundaque vox, & expeditum linguae obsequium, unde blæsum illum vocat *Robertellus*. Meditabundus incedebat, in colloquiis tamen amicorum facilis & venustus. Lenes illi honestique mores amicitias facile conciliabant, quas ille virtute sua & constantia tuebatur. Conjugium suadentibus respondebat, *ne Diis quidem Deabusque simul nitentibus contigisse, ut Venerem Palladi conciliarent*. Scripta Viri nobiliora jam commemoravimus. Omnium, etiam minorum, Catalogum texit *Cel. Muratorius*, quem hic repetere tanto minus opus est, quod inferuntur his *Aëtis* singulorum Tomorum Programmata, titulos & argumentum complexa. Historiam *de Regno Orientali* per errorem commemorat *Anton. Riccobonus*. *Scholia in Ciceronis Orationes*, & *Commentaria in ejusdem Orationes de re agraria*, quae circumferuntur sub nomine *Bernardini Lauredani*, itemque *Commentaria in Ciceronis Epistolas familiares*, quae *Hier. Ragazzonii* nomen adscriptum habent, quaeque ab aliis ad *Manutium* Autorem referuntur, hæc, inquam, omnia ex recitationibus forte *Sigonianis* excepta sunt. Atque hæc quidem, incerta fide tradita, neque damnat *Cel. Muratorius*, neque probat. Falso autem tributa *Sigonio* arbitratur ista: *de titulis Regis Hispaniae* Librum, sub *Jac. Mainoldi* nomine editum, & *Opus de Senatu*, quod præscriptum habet nomen *Jo. Zamoscii*. Operibus *Sigonii* A. 1604 Francofurti editis adjectum est illius *judicium de Romanae Historiae Scriptoribus*, quod, si est *Sigonii*, certe non eo consilio ab eo scriptum apparet, ut sic ederetur; quod etiam aliis ejus posthumis libris contigit. Superesse illud unum videtur, ut, quoniam *Tomi*
secun-

secundi Programma non ita, ut reliquorum, his *Actis*, ob eam causam, quam initio indicavimus, potuit inferri, illud hic quasi revocemus:

Viris Eruditis Philippus Argelatus, S. C. C. M. Caroli VI Rom. Imp. Semper Augusti a Secretis S. P. D.

Novam Caroli Sigonii Editionem instauraturus, jam ante scripseram, quæ ad ornamentum celebratissimi Scriptoris designabam, quæque sint opera mea veteribus editionibus accessura, & Elenchum Tomo primo præposui, ut omnes medicamenta nostra præcognoscerent. Absolutus ad hunc usque diem Tomus alter in lucem prodit, qui continet Libros XX de regno Italiae, Sereniss. Principi Eugenio a Sabaudia dicatos. Atque hoc etiam pacto me de Sigonii manibus, atque universo Italico nomine, bene meruisse puto, cum patronum eum acclamaverim, qui Augustissimi Imperatoris Vicario munere fungitur in Italia nostra, eamque suis victoriis ornavit, ac præsentia sua aliquando bilarem fecit atque beatam. Quod ad literariam operam spectat, quam in illustrandis Sigonianis Libris adhibuit Vir Cl. Josephus Antonius Saxius, Ambrosianæ Bibliothecæ Præfectus, paucis referam: sat mihi namque fuerit hominem nominasse, Literariæ Reipublicæ ex editis libris notissimum, ut tuam, Lector humanissime, probationem & commendationem inveniam. Libros namque Sigonianos perpoliendos tradidi Viro, ob longam Historiarum lectionem, in omni antiquitate versatissimo, copia Diplomatum, aliorumque veterum monumentorum, optime instructo. Plura namque de celebratissimo Archivo Monasterii S. Ambrosii ad illustrandam Sigonianam Historiam contulit, quæ communia sibi diligentissimus Autor peroptasset. Hinc erit, ut editio nostra in pretio sit omnibus futura, & Italica Historia meliorem lucem nuncisci facile possit, quod præ ceteris optabam. Sed, ut distinctius intelligas, quale fuerit Cl. Saxii studium, accipe, quæ ipse præfatur. Hæc tantum addere liceat; ex collatis posterioribus quinque Sigonii Libris, qui pluribus aliis in editionibus desiderabantur, non incuriosa quædam, hæc nostra, emer-

gere, qua literatis viris cognoscere gratissimum fit, meque plurimum curasse, ut Index rerum & verborum amplissimus accederet, expressis oppidis omnibus, castris, viris, villis, urbibus, montibus, & fluminibus, a Sigonio, sive a Saxio, memoratis; atque, ne synonymorum copia Lectorem deciperet, maxime novum, cujuscunque situm, & regionis locum, diversa characterum forma indicavimus, Geographicorum Lexicorum more acceptissimo. Personarum vero nominibus vel gentis originem, vel officium, vel patriam, adjunximus, ut unam ab altera distingueremus. Et, quæ ab Autore & Annotatore, utpote eruditissimis, superflua pro eruditis Lectoribus judicata sunt, ego in Indice, rei Historica minus instructis morem gerens, breviori tamen, ut fieri potuit, stilo, tanquam specificationes addidi. Sed insuper Chronologicus alter, typis unis, jam ante, atque etiam scorsim, vulgatus, ut ad meliorem formam perfecteretur, curavi; qui praesidio sit memoriae commodissimo, & supra veterem editionem copiosior Capitum, rerum autem indicatarum contractior, ne inutiliter in praesentato enuntiata, omnia repeterentur, sed maxima diligentia nitidissime expurgata qualibet serie, additis e conspectu correctionibus, locosque Autoris numero paginarum denotatos appellans. Quorum novorum diligentissimi laboris & maximi tadium Operum intentio, atque abbreviaturarum explicatio, brevissima ad eosdem Indices Praefatione explicabitur. His itaque, Lector humanissime, in tui gratiam paratis, utere feliciter, studiorum tuorum incremento. Vale!

Digna erat Cl. Saxii Praefatio, ad quam provocat Argelatur, quæ tota & ipsa infereretur, adeo plena est bonarum rerum, & bonam partem adhuc incognitarum, sed, cum aliquot illa plagulas occupet, suademus potius, ut aliquis separatim eam typis vulgandam curet, quo illi etiam frui possint, quos rationes suæ a toto Opere prohibent; hic modo pauca delibabimus. Exposita difficultate Operis a Sigonio suscepti, & laudibus, quas in eo perficiendo promeritus est, non diffiterur, indefessa accuratissimi Scriptoris diligentia nondum effectum esse,

esse, ut, deterfa prorsus obscuriorum atatum fuligine, integer defacatusque historica veritatis splendor eluceret. Plura enim, inquit, primævis obsita tenebris adhuc in incerto latenti: plura e lutulentis fontibus hausta spongiam lituramque merentur; nec raro peccatum est in annorum serie historica digerenda, aut in ipsa rerum per superiora tempora gestarum narratione, locis personisque mendose indicatis. His mederi cum vellet Cel. Autor, & iis etiam, quæ a Baronio, Peregrinio, Mabillonio, Pagio, Buchinio, aliisque, peccata hic sunt, (quorum omnium non minus, quam Sigonii sui, laudibus te favore, candidissime significat,) Historiam universam Langobardicam, mirifice nonnunquam ab uno illius Scriptore, Paulo Diacono, turbatam, revolvere aggressus est, studuitque, ut collatis veterum testimoniis, atque attente perlectis chartis publicis privatisque, Langobardicam Italici regni seriem contexeret, si minus labis omnis expertem, certe veritati magis consonam. Deinde specimina subjungit suarum emendationum. V. g. Paulus ipse Diaconus IV, 50 seq. Rotharis usque ad Grimoaldum successoribus plures regiminis annos assignat, quam utriusque Legum Edicta patiuntur. Erroris fontem feliciter detexit Cl. Saxius in Rodoaldi Historia, qui non annis quinque & septem diebus regnasse debet, ut nunc habent libri, sed, ut scribere voluit Paulus, mensibus quinque & septem diebus. Adaloaldum, Agilulfi Regis filium, non A. 603, sed triennio ante, natum contendit: vulgatam sententiam, Epistola Gregorii M. ad Theudolindam matrem nixam, ita elidit, ut literas Pontificis serius datas dicat; quam rem conjecturis quibusdam facit probabilem. Desiderium, Langobardorum Regem postremum, anno, non 756, quod adhuc ab omnibus scriptum est, sed proximo demum, seu 757, ad imperium pervenisse, ex charta illius ætatis demonstrat. In Exarchorum serie & historia tum eruditus Bened. Buchinii laboribus, libro Agueli Pontificali impensis, usus est, tum ipse primus Anastasii testimoniis ostendit, Eurychium, qui semel modo adhuc in Exarchis relatus est, bis eam dignitatem obtinuisse. In Gallicis Germani-

cisque Regibus frequenter claudicavit *Sigonius*, destitutus tum aliis monumentis, tum præcipue *Carolini* Codicis Epistolis, quæ *Cel. Saxio* præsto fuere. In hoc igitur intervallo v. g. primus ex veteri charta docet, jam A. 773 Regem Langobardorum acclamatum *Carolus*. *Bernardus*, *Caroli M.* nepos, non A. 813, sed 812, *Italiæ* regnum cœpit, neque A. 718, sed 717, ob conjugationem excæcatus perit. In qua terrarum parte obiisset *Ludovicus II.* Imperator, silent fere Scriptores. *Arcanum hoc*, inquit ipse *Cel. Autor*, in *Annotationibus ad A. 875* evolvi. *Sed hujus beneficii laus tribuenda est doctissimo Viro*, *Jo. Burchardo Menckenio*, nuper magna literarum jactura defuncto, qui in nova rerum Germanicarum Collectione *Andree, Presbyteri, Chronicon* evulgavit. *Scriptor autem iste postrema Ludovici, Imperatoris, acta & mortem recenset, seque funeri interfuisse testatur, cum post aliquos ab ejus obitu dies ejusdem cadaver e Brixia sepulchro refoffum, atque in feretro collocatum, solenni instituta supplicatione Mediolanum deportaretur. Carolus Crassus Italicum Regnum non iniiit A. 880 demum, quod Sigonius ætate credebatur, sed, quod nunc ex Bertinianis Annalibus constat, jam 879: nunc docuit Cel. Saxius ex charta antiqua, factum id esse, ejus anni mense Octobri. Arnulphum, Germaniæ Regem, in Italiæ Regibus non connumerat Sigonius, resque ab illo gestas in Berengarii modo gratiam putat: alia omnia docet Cel. Autor, & sibi quæsiisse regnum in tertium minimum annum productum, (jure, injuria? non disputat,) ostendit. Simili industria versatus est in his, quæ ex Byzantinis Historicis ad Græcorum Imperatorum res illustrandas post Sigonium proferri potuere: itemque in annis & actis Romanorum Pontificum, ubi Pagiæ præsertim secutus est. Ad Mediolanensium vero Præsulum seriem & res gestas multa post Papebrokium ipse *Cel. Autor* ex chartis vetustis, incognita ante hunc diem, attulit. Inprimis hac in parte conspicua est ipsius industria. Inter alia liberat Mediolanensem Ecclesiam ab impacto illi schismate, quo per ducentos annos a Romani Pontificis autoritate disces-*

disceſſerit: ſed contra ea falſam gloriam illi non vult tribui, cum prodidit *Sigonius*, a *Gregorio M.* donatos eſſe Mediolanenſes Archi-Epiſcopos jure creandi Reges Italiæ, idque a *Carolo M.* fancitum eſſe, quod ipſe poſterique Reges ferream coronam Madoetix ab iſdem acciperent. In Aquilejenſibus & Gradenſibus Patriarchis multa emendavit, multa reſarcienda & expolienda ſuperreſſe, fatetur. In Ravennatis Eccleſiæ Archi-Epiſcopis *Bachini* operam, circa *Agnelli* Pontificale verſatam, ſibi profuiſſe multum prædicat. Illud minime hic prætereundum eſt, bis editum *Sigonii* Opus ipſo ſuperſtite, primo Venetiis A. 1574: deinde auſcius multo atque emendatius Bononiæ A. 1580. Priorem repræſentarunt externi typographi, qui aliquoties recuderant: poſteriorem exhibet *Cel. Saxius*, ita tamen, ut non reſugerit moleſtum laborem comparandæ etiam prioris Editionis, & quæcunque mutata ſunt a *Sigonio*, in extremo margine indicandi, adjectis etiam rationibus, cur mutatum quodque videatur a *Sigonio*. Illud autem longe maximum præſtitit Hiſtoriarum ſtudioſis beneficium, quod Autores, quos ſecutus eſt *Sigonius*, certe quorum fide firmari poſſunt ipſius dicta, diligentiffime annotavi: quo vel ſolo nomine, quantum Viro *Cel.* debeat noſtra & poſteriorum ætas, apparet. In fine Præſationis laudat *Laurentium de Georgiis*, Tabulario Mediolanenſi Præfectum, cujus beneficio chartæ omnes ipſi patuerunt numero & pretio antiquitatis inſignes, ex quibus Italicorum Regum & præfulum Mediolanenſium hiſtoria juvari potuit. Hæc fere ad XV priores Hiſtoriæ Italiæ libros pertinent, *Sigonio* vivo iterum, quod diximus, editos. Acceſſere poſthumum V, quorum Hiſtoriam peculiari Præſatione exponit *Cl. Saxius*. Aſſervatur autographum in Bibliotheca *ambroſiana*, cui Noſter cum laude ſumma præeſt. Cum Venetiis imprimendum eſſet Opus, venia ejus rei impetrari non potuit, donec quædam immutarentur, quæ illius Reipublicæ gloriæ deſtrahere viderentur: quæ illa fuerint, hic ex autographo cum fide indicatur: ita, ut poſt tantam temporis intercapedinem nunc demum, qualis de manu ſui Autoris exiit, ea pars Hiſtoriæ exſtet. Nova impedimenta ob-

jecerat Operi Inquisitor Provinciæ, sed, etiam illa quomodo superata sint, hic ex Epistolis enarratur. Ceterum eadem diligentia etiam hic versatus est Cel. *Saxius*, cujus hoc unum specimen proferamus. Scriptum est in ipso autographo, *Friedericum II*, Imperatorem, promississe *Honorii III*, Pontificis Maximi, Legatis, se *centum milites* in Oriente suo stipendio per duos annos habiturum. Illud festinantis *Sigonii* erratum ex alio ipsius loco emendatur, ubi *mille militum* fit mentio. In ipso autem Orationis *Sigoniana* contextu nihil mutavit idoneis de causis Cel. *Saxius*. Coronidis loco adjecit Epistolam Clarissimi & Doctissimi Equitis Marchionis, *Joseph Malspina*, Abbatis S. Martiani, & a Consiliis Augustissimi Cæsaris, quibus tuetur, falsum prorsus esse *Alerami*, (Montisferatensium Marchionum conditoris,) conjugium cum aliqua *Ottonum*, Cæsaris, filia, illumque Marchionis Montisferrati dignitate jam fuisse insignitum, antequam *Otto I* Italiæ Regnum iniret.

JACOBI GRETSERI, SOCIETATIS JESU Theologi, Opera omnia, antehac ab ipsomet Autore accurate recognita, Opusculis multis, Notis, & Paralipomenis, pluribus locis in hac Editione insertis, aucta & illustrata, nunc selecto ordine ad certos titulos revocata.

Tomus I & II.

Ratisbonæ, sumptibus Joannis Conradi Peez & Felicis Bader, Sociorum, 1734, fol.

Tomus I Alph. 6 pl. 10, Tomus II Alph. 6.

Cum nemini inter paulo humaniores *Jacobi Gretseri* nomen ignotum esse potest, tum ejus Opera a Pontificiis tanti semper æstimata sunt, ut, quos cum ipso conferant, paucos se habere, profiteantur. Itaque edi denuo universa Viri doctissimi Opera voluerunt, & in XVII Tomos digesta, qui in

in limine nominati fuerunt, Bibliopolæ nobilissimi. Nos de duobus Tomis primis, qui ad nos adhuc pervenerunt, pro instituti nostri ratione dicemus. Primo Tomo præmissa est Commentatio de vita, virtute & doctrina *Jacobi Gretseri*, ex qua cognoscimus, natum illum fuisse A. 1562 Marckdorfii in Suevia, & tyrocinio in Societate Jesu deposito, absolutoque Theologiæ curriculo, Philosophiam Ingolstadtii primum, deinde Theologiam, docuisse, mortuumque tandem A. 1625 esse. Maximam vero partem hujus Commentationis conficiunt virorum variorum de *Jacobi Gretseri* eruditione judicia, in quorum prænomi-ibus sæpius dormitarunt Autores, e. g. Cel. *Jæcherum* nostratrem tantummodo appellant *Christianum*, cujus prænomen est *Christiani Gottlibii*, & *Baylium*, incertum, quo auctore, vocant *Magnum*.

Ipse *Tomus I* ea complectitur, quæ *Gretserus de sancta cruce* libris septem conscripsit. In quorum *primo*, explicatis generibus crucis, Autor inquit, quæ qualisve illa crux Dominica fuerit, quam tactu, sanguine, ac morte sua, Salvator consecravit, quænam illam crucem vel comitata, vel sublecta, vel atgressa fuerint: quonam cultu sit colenda, & quo in pretio semper tam ipsa, quam ejus reliquæ, a Pontificiis sint habitæ; quibus explicatis, miracula, per crucem Domini facta, recenset, & de reliquis passionis Dominicæ instrumentis disserit. *Libro secundo* de imaginibus crucis, quæ signum crucis permanens, non transiens, appellantur, sive sculptis, sive fuis, sive pictis, sive alia ratione factis agitur, ac primo earum antiquitas, deinde frequens apud Christianos usus, variis argumentis & exemplis docetur, ac denique pro more miracula quædam adjiciuntur, quibus Deus testatus sit, usum & cultum talium imaginum sibi gratum & acceptum, hominibusque utilem & salutarem esse. *Liber tertius* varias diversasque crucis apparitiones, variis hominibus factas, ex Historiarum monumentis repetit, & sistit. *Libro quarto* agit Autor de signo crucis transeunte, hoc est, de illo, quod, simul atque formatum est, desinit esse, forma quidem & specie, non fructu & utilitate. Hinc exponit, quomodo signum hoc sit effingendum, & quæ mysteria & commoda contineat, quando signum
hoc

Pag. 1-177.

178-315.

316-337.

338-437.

hoc a Christianis usurpari cœptum sit, & quam frequens ejus
 Pag. 438 seq. usus fuerit inter Christianos, quosnam effectus, & unde illos,
 habeat. *Liber quintus* est de cruce spiritali, ubi dii-
 1-43. quirit Autor, quid & quod duplex sit, a quibus, quomodo, & quo fru-
 ctu, ferenda, vocaris in subsidium non solum Scripturæ Sacræ,
 verum etiam Patrum, testimoniis. *Tomo huic primo* præter
 Indicem accessit mantissa, in qua habetur *Dissertatio de vino*
myrrhato & vaso myrrhinis, ubi ostenditur, potum illum
 Christo ante crucifixionem oblarum, nec suavem, nec dulcem
 fuisse, nec myrrhatum dictum esse a vasis myrrhinis, quæ, licet
 44-100. ex lapide pretioso afferrentur fuisse, non tamen vel porcella-
 nis, fuisse asseruntur. Porro in hac mantissa exhibetur *Apo-*
logia pro cruce, in qua Christum passum, pro imagine & pro si-
gno crucis, contra Franciscum Junium, qui ea, quæ Bellarmi-
 101 seq. *nus de hac ipsa cruce scripserat, aggressus, variis argumentis la-*
besactaverat. Clauditur hæc mantissa *Syntagmate de Insi-*
gnibus Imperii, in quo quidem, paucis de Sacri Impe-
 rii sacris Cimeliis & Lipsanis præmissis, festum lanceæ in pri-
 mis & clavorum asserit Autor ab *Innocentio VI*, Pontifice, ro-
 gatu *Caroli VI*, Imperatoris, institutum, & a *Martino VI*, Pon-
 tifice, translatione insignium Imperialium ex Bohemia Norim-
 bergam facta, novis indulgentiis confirmatum esse. Unde
 inquit, quænam lancea asservetur, vel asservata fuerit inter
 Imperii sacra Lipsana, quomodo & quando sacra lancea post
 cœleste indicium reperta sit; ac de lancea Dominica ex divi-
 na revelatione Antiochiæ reperta, de festo inventæ lanceæ, de
 miris lanceæ repertæ effectibus ceteris, differit.

Tomus II varia Græcorum Autorum encomiastica monumen-
 ta Græco-Latina de sacra cruce exhibet, quæ ex variis Biblio-
 1-44. thecis eruit olim, & in lucem edidit, *Gretserus*. Primo igitur
 loco sistitur *Alexander*, Monachus, de *veneranda ac vivifica*
 44-46. *crucis inventione* Græcæ & Latine, quem excipiunt ea, quæ
 de inventione sanctæ crucis in *Chronico Georgii Hamortoli*
 leguntur, & quæ de eadem re habet *Ambrosius* in Oratione de
 48. obitu *Theodosii*, Imperatoris. Accedunt *S. Paulini* Epistola
 ad

ad *Severum*, fratrem unanimum, de inventione crucis, & testi-
 monia ex *Sulpicii Severi*, *Ruffini*, *Theodoretii*, *Socratis*, *Sozo-*
meni, *Nicephori*, scriptis, & ex Epistola *Leonis*, Imperatoris, ad Pag. 51 seq.
Umarum, Saracenorum Regem, repetita, una cum *Petri Da-*
miani Sermone de inventione sacre crucis. De exaltatione 65 seq.
 crucis proferuntur quedam ex Menologio, quod habetur in
 Typico Sabæ, & *Curopolata*, *Sopbronii*, Patriarchæ Constanti-
 nopolitani, Oratio de exaltatione venerandæ crucis, & de san-
 cta resurrectione, *Andree*, Archi-Episcopi Cerenensis, Oratio-
 nes duæ de exaltatione venerandæ crucis, *Iosephi*, Archi-Epi-
 scopi Theſſalonicenſis, Oratio, *Theophanis Cerumei*, Archi-E-
 piscopi Tauromeniæ in Sicilia, Orationes duæ, *Leonis*, Impe-
 ratoris, *Pantaleonis*, Pre-byteri Monasterii Byzantinorum,
Germani, Patriarchæ Constantinopolitani, *Philothei*, itidem
 Patriarchæ Constantinopolitani, *Macarii*, Archi-Episcopi Phi-
 ladelphienſis, *Callisti*, Patriarchæ Constantinopolitani, *Joan-*
nis Calleca, Patriarchæ Constantinopolitani, & *Chryſoſtomi*
 duæ Orationes, quæ uti omnes de exaltatione crucis dixerunt,
 sic singulæ Annotationibus quibusdam, licet brevissimis, illu-
 stratæ sunt a *Gretſero*. Pro adoratione crucis media quadra-
 gesima, ex Typico S. Sabæ, ex *Triodio* Græcorum, ex *Curopolata*,
 ex *Chryſoſtomo*, ex *Sopbronio*, Patriarcha Constantinopo-
 litano, ex *Theodoro Studite*, ex *Germano*, Patriarcha Con-
 stantinopolitano, ex *Joanne Xiphilino*, ex *Philotheo*, & ex
Theophylasto, Bulgaricæ Archi-Episcopo, loci a *Gretſero* Notis il-
 lustrati exhibentur. De festo vero sacre crucis Calendis Au-
 gusti ex typico S. Sabæ & ex *Timotheo*, Presbytero Antioche-
 no, & de parasceve ex Libro Antiphon. *Gregorii Magni*, ex
Athanasio, ex *Chryſoſtomo*, ex *Leontio*, Presbytero, agitur, quo-
 rum vel Orationes, vel testimonia, ubique Annotationibus ex-
 plicantur. His accedunt alia ad crucem pertinentia, ut ho-
 milia, *Epbraem*, *Chryſoſtomi*, *Severiani*, Episcopi Gabalorum,
Georgii Mytilenai, duo fragmenta *Methodii*, &c. quibus anne-
 ctuntur ea, quæ de signo crucis, quod *Constantina M.* appa-
 ruit, *Gelasius* refert, & quæ *Cyrillus* de crucis signo, tempore
Constantii, Imperatoris, viſo, *Pracopius* de cruce Apameensis, &
213 seq.
354 seq

Theophylactus Simocates de cruce ad templum S. Sergii missa memorant, una cum aliis dubiæ fidei & incertæ autoritatis scriptis de inventione atque apparitione crucis. Coronidis quasi loco accefferunt *Germani*, Patriarchæ Constantinopolitani, Oratio, & *Theophanis Ceramei* Homilia de restitutione imaginum. Subjunguntur Indices tam locorum Scripturæ Sacræ, in Tomo hoc altero ad crucis illustrationem adductorum, quam rerum in hoc ipso Tomo notatu digniorum.

Johann Heinrichs von Falckenstein Nordgauische Alterthümer und Merkwürdigkeiten.

h. e.

JO. HENRICI DE FALCKENSTEIN AN-
tiquitates & Memorabilia Nordgaviæ veteris.

Tomus I.

Suobaci, apud Jo. Jac. Enderes, 1734, fol.

Alph. 4 pl. 1, cum Tabb. zn. 4.

Nondum desinit bene mereri de Nordgavia Ill. *Falckensteinius*, sed novas illius Antiquitates cum Viris doctis communicat. Diversum hoc, quod nunc molitur, & cujus priorem Partem in manibus habemus, Opus est a priore, cujus recensum in his *Actis M. Nov. A. 1733 p. 489 seq. M. Jun. A. 1734 p. 252 seq. & M. Jul. ejusdem Anni p. 308 seq.* institutum. In illo enim de una saltem Nordgaviæ parte, nimirum de Episcopia & Episcopatu Aureatensi, egit, & ultra octavi Seculi primordia non ascendit. In nostro vero universæ Nordgaviæ situm, Provincias, & Principes, describit, atque ad antiquissima usque tempora progreditur. *Capitibus octo* hic Tomus absolvitur.

Pag. 1 - 16. *Caput I* de *Harudis, Scadius, Hermunduris, Thuringis, Narcissis, Armalausis, Bojis, Francis, & Saxonibus* a Carolo M. devictis, & in Nordgaviam missis, *vetustissimis Nordgaviæ populis*, disputat, quos omnes, fortes, magnanimos, nobilesque fuisse docet, & Genealogiarum conditores jure reprehendit, qui

qui apud Romanos, aut in Trojano equo, inani ridiculoque con-
 natu, quaerunt primas Germanicarum familiarum origines.
Capite II varias Virorum doctorum de Idololatria sententias Pag. 17-25.
sententias affert. Capite III de Idololatria Germanorum in
genere, & sigillatim Nordgavienfium, agit. Refellit hic 27, 28.
Cluveri, Schedii, & Wagemanni, opinionem, qui, Germa-
 nos tres Deos coluisse, iisdemque notum fuisse venerandum
 illud SS. Trinitatis mysterium, asserunt. Poterat mendacii il-
 los convincere vel unus Tacitus, qui Tuisconem, sive Tuisto- 29-48.
nem, Mannum, Hertzben, Mercurium, Herculem, Martem,
Alcidem, Isidem, Tanfanam, Velledam, tanquam Germano-
 rum Numina, commemorat. Antiquissimis temporibus Ger-
 manorum religio puritate integritateque sua sese commenda-
 bat. Binas veritates incomparabiles, divinam providentiam, 49, 50.
 & animae immortalitatem, crediderunt. Sed illam puram il-
 libatamque religionem superstitio mitum in modum conta-
 minavit penitusque everit. Differit hac occasione de Saxo- 51-92.
num, Soraborum, Cimbrorum, Freforum, Thuringorum, Hafs-
forum, Francorum, & Suecorum idolis, de Diis Topicis
Nordgavienfibus, de Beleno, Cerere, Stifa, Lollo, Mercurii
Templo Mecklenbomensi, de Emmenzbeimensibus idolorum &
Druidum imaginibus, de Dea Hippona, & insigni Bojorum
& Nordgavienfium in idolorum cultu pertinacta, quippe qui, 93-96.
 non decere religionem Christianam militem, aut belli Du-
 cem, arbitrabantur. *Caput IV de Sacerdotibus & mulieribus*
fatidicis praecipit. In magno atque praecipuo honore erant 97-99.
 apud veteres Sacerdotes, sine quorum consilio nullam rem
 gravem atque arduam facile suscipiebant. Tres illi Classes
 constituebant. In prima erant *Druida,* sive antiquorum Ger-
 manorum Theologi, qui Sacrificia, mysteria, & alia ad religio- 100.
 nem pertinentia negotia, interpretabantur, summa prudentia
 pollebant, judicum partes sustinebant, rem bellicam modera-
 bantur, capitis sententiam ferebant, diris devovebant hostes, &
 liberi immunesque a bellis erant. Varias hic antiquitatum
 peritissimorum virorum de etymologia nominis *Druidarum,* 101-103.
 horum vestimentis, doctrina, Auditoris, scientia in Medici-

- na, vaticiniis, de ratione eos sepeliendi, opiniones adducit Ill. *Falkensteinius*. Ad alteram Sacerdotum Classem refert Auspices, qui ex victimarum extis, astris, avium volatu, & equorum hinnitu, futura divinabant. Primum auspicio- rum genus per sortes, alterum per avium voces, & volatum, tertium per equitum hinnitus, quartum per judicium *Duellicum*, quintum per sanguinem & intestina hostiarum immolarum, peragebatur. Lucroque illi divinandi arti non solum viri se tradebant, verum etiam, ac sigillatim quidem, mulieres, quibus divini quid inesse credebant majores nostri. Mulieres ejusmodi fatidicæ communi matrumfamilias & Alrunarum nomine veteribus celebrantur, & copiosum illarum catalogum nobis dedit Ill.
- 122 - 132. Autor. Ad tertiam Sacerdotum Classem pertinebant Bardis, qui fortia virorum illustrium facinora heroicis composita versibus cum dulcibus lyræ modulis cantabant. Ab hisce Bardis Phonasci, qui olim Moguntia, postea Argentorati & Norimbergæ, floruerunt, originem suam deducunt. *Capite V de Sacrificiis & humanis, quas Diis immolabant, hostiis* commentatur. *Capite VI de lucis, nemoribus, templis Druidarum, quernis arboribus, Dryolatris, altaribus veterum*, disceptat. *Caput VII initia & propagationem religionis Christianæ in Nordgavia & regionibus vicinis* commemorat. In eo plerique Historiarum Scriptores consentiunt, jam primo post Christum natum Seculo Laureaci prima sanctioris religionis fundamenta jacta fuisse. Divum enim *Laurentium*, non quidem illum martyrii gloria celebrem, sed alium ejusdem nominis, a *S. Petro* Aquilejam missum, cum Sociis Nordgavian quoque intrasse, & illius incolis, Jesum Christum, Dei immortalis filium, carne tectum humano e cælo delapsum esse, mira & inaudita facinora edidisse, pro mortalium admittis criminibus dirissimo crucis supplicio satisfacisse irato patri, denique ruptis sepulchri repagulis in cælum iterum sese recepisse, annuntiasse ferunt. Quam sententiam alii, *Pezius* imprimis, novam, commentitiam, cerebrinam, vocant, & *S. Syro* & *Juventio* hanc laudem tribuunt. Hinc *Vitas S. Syri, Juventii, Lucii, Maximiliani, Quirini, Floriani, Narcissi, Cassia-*

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCXXXIV. 461

Cassiani, Valentini, Severini, Maximi, Ruperti, Eustasii, Vitalis, Emmerani, Marini, Aniani, Victorpi, Constantii, Corbini, Wilibaldi, Wunibaldi, Walburga, Bonifacii, Sole, Deobari, Sebaldi, Gumberti, pluribus fabulis commentisque inquinatas, describit. *Capite VIII de Episcopozibus, in Nordgavia factis, Ratisbonensi, Aureatensi, Bambergensi, de Concilio Ratisbonensi I*, (cujus intuitu indiculum superstitionum paganarum a *Ferdinando*, Episcopo Paderbornensi, e Bibliotheca Vaticana primum publici juris factum Operi suo addidit, Notisque illustravit,) *de Concilio Ratisbonensi II, de Concilio Altheimensi, & Synodo ob Episcopos Villanos Ratisbona congregata*, quædam haud proletaria in medium affert. In fine comparat *Capitulare Caroli M. in Partibus Saxonie*, quod *Ill. Falckensteinus* amplissimo eruditissimoque Commentario instruxit.

Pag. 263 - 265.
267 - 268.
269 - 303.
304 - 319.
320 - 321.
322 - 332.

M. Joh. Alex. Döderlein Kurzer, doch gründlicher, Bericht von dem Heydenthum der alten Nordgauer, &c.

h. e.

M. JO. ALEX. DOEDERLINI, LYCEI Weissenburgensis Rectoris, Academiæ Cæsareæ Nat. Curios. & Regiæ Berolinensis Societatis Scientiarum Socii, Antiquitates Gentilissimi Nordgaviensis.

Ratisbonæ, apud Christian. Theoph. Seiffart, 1734, 4.

Plag. 16½.

Uno eodumque tempore cum *Ill. Falckensteinio* calamum in manus suæ sit *Cl. Döderleinus*, & in origines & fata idolatriæ a uel Nordgavienses accurate diligenterque inquisivit. Veres Germanos religione motos fuisse, & Diis cultum præstitisse, certum est. Hic, quem Numinibus exhibebant, cultus multo purior, sincerior, simpliciorque ceterarum nationum cultu fuit. Quid? quod *Cluverus*, aliique, sanctissimum illud

§. 1.
2.
3.

4. S.S. Trinitatis mysterium innotuisse Germanis, nobis persuadere cupiunt, a qua tamen opinione cordationes intelligentioresque merito divortium faciunt. Ab integra illibataque religione, cum tam numerosam Romanorum Deorum multitudinem oculis cernerent, paulatim desceverunt, & plures Deos colere cœperunt. Quapropter *Soli* primum hebdomadis diem,
5. *Luna* alterum, tertium *Tuisioni* sive *Tuisconi*, quartum *Wodano*, sive *Othino*, quem Romani *Mercurium* esse credebant,
6. quintum Deo *Thor*, sive *Jovi tonantis*, sextum *Dez Froya*,
7. 8. sive *Frea*, septimum *Saturno*, consecrarunt. Præter hosce
9. 10. 11. Deos terram, ignem, fontes, flumina, tonitrua, fulmina & ventos exquilita veneratione prosecuti fuerunt majores. Ar-
12. 13. 14. bores itidem, quernam imprimis, ejusque viscum, lucos, nemora, montes, in rebus sacris numerarunt. Asinos quoque, equos,
15. 16. hircos, &c. heroes vita functos, & fœminas fatidicas, in Divorum retulerunt numerum censuræque. Diis topicis, in quibus
17. 18. 19. Norici *Belenum* Suevi & Nordgavienses *Isidem* & *Mannum*,
20. 21. *Cizam*, *Genios*, *Fortunam*, *Lollum*, *Hesum*, & plures alios, coluerunt. sacrificia obtulerunt. Neque Romanorum Deos plane ignorarunt veteres; id quod nomina Jovis, Dianæ, &c. in antiquis marmoribus & inscriptionibus luculenter confirmare possunt. Veretur tamen Cl. Autor, ne illi suaviter errent, qui, primis antiquissimisque temporibus jam Romanorum Deos coluisse Germanos, existimant. Illi enim non prius innotuerunt Germanis, quam Romani in has terras exercitus suos mitterent, & crudelissima & pœne perpetua bella cum iisdem gererent. Præcipua religionis pars in sacrificiis Diis faciendis consistebat. Sacerdotes in tres Classes, in Druidas, Auspices, & Bardos, dividebantur, quibus accensebantur fœminæ fatidicæ. Sacerdotum officium erat, Numina statis festisque diebus sacrificiis & humanis hostiis placare. Hi edocebant populum, antiquissimum Deorum vocari omnium Patrem, qui cœlum, terram, aerem, & cunctas ejus proprietates, atque, quod maximum esset, hominem, creasset, eique vivam & immortalam animam inspirasset; hunc genios bonos & malos produxisse, hunc divina providentia universum terrarum orbem sapienter regere

regere atque gubernare; hunc pro ineffabili justitia sua bene factorum amplissima præmia tribuere, male facta severe punire. Cum vero illi, qui scelera sceleribus cumulant, vitam fortunatam atque beatam, illi autem, qui incorruptæ sanctitatis laude celebrantur, miseram & infelicem plerumque agunt; hinc consequens esse judicabant, superesse post hanc vitam aliam, in qua pii lætissimos sanctitatis suæ fructus ferant, nefarii atque improbi crimina sua atque delicta æterno supplicio luant. Præcipue se felicissimos reputabant, si in acie perirent, in lecto mori, turpe atque indecorum arbitrabantur. Mortuos antiquissimis temporibus sepeliebant; postea ritus igne concremandi defunctos invaluit, ejus rei testimonium urnæ in cryptis repertæ perhibent. Fortium atque illustrium virorum tumulos monumentis condecorabant. Porro Druidæ, ut animos civium eo magis ad prælia inenda incitarent, non interire animas, sed restitui, supremum judicium expectare, omnem denique mundum igne sepultum iri, illius tamen renovationem futuram, illumque ornatiorem restitutum esse, docebant. Compertum quoque habuerunt atque perspectum majores nostri, primos homines ab impressa illa divinitatis imagine deflexisse, se peccatores esse, & remedia circumspicere debere, quibus a sordibus sese purgarent, & promeritas pœnas a se averruncarent. Inter media sese abluendi a sceleribus referebant aquæ adspersionem & Pædo Baptismum, Cimbris & aliis populis usitatum. Purimum fiduciæ ponebant in sacrificiis, tanquam voluntaria religionis suæ parte. Heroica excellentiaque facinora perpetrare, pro patria animam gloriose effundere, aliorum necessitatibus cupide subvenire, expeditissimam facillimamque ad beatitatem consequendam viam esse statuebant. Soctilegiis, vaticiniis, & auspiciis futura explorabant. Druidibus unus præerat, qui sacras ceremonias, sacrificia, religionemque, ordinabat. Sacerdotes præcipui in populo erant, & omnia sacra civiliaque negotia peragebant. Magistratus pro diversitate nationum diversi, & principes magis nomine, quam re, tales fuerunt. Conjugalem fidem semel datam sanctissime servarunt, & frugalitate, laborum constantia, & sexcentis aliis

§. 38.

39.

40.

41, 42.

43, 44.

45.

46.

47.

48.

49.

50, 51.

52.

53.

54.

55, 56.

vigju.

- virtutibus, æternam & nunquam intermorituram laudem gloriamque reportarunt, & in supina illa, in qua versabantur, literarum ignorantia, morum doctrinam vita factisque expresserunt. - In hisce gentilissimi tenebris permanebant usque ad §. 57. quinti Seculi finem, quo post cruenta Francorum atque Alemannorum prælia, sexto imprimis Seculo, Franci & complures Alemanni sub *Clodovæo*, Rege suo, Christianæ fidei subscriberent, & paganas reliquias a se amoverent. Non ita multo post *Theodo III*, Bajoriarum Dux, illecebris uxoris suæ *Reginobrudis* permotus, Christianam religionem amplexus est. 58. Tres itaque Periodos gentilissimi constitui posse, decernit Cl. Autor. In prima Periodo religio admodum pura, sincera, integraque fuit. In altera aliorum Græcorumque Philosophorum institutu mirum in modum depravata. In tertia per commixtionem cum Romanorum religione funditus deleta atque eversa fuit.

LE TERME DEL MASINO, &c.

i. e.

THERMÆ MASINENSES IN VALTELLINA, examinatæ a Doctore BUONAFEDE VITALI, Anonymo dicto, id est, Dissertatio Medico-Philosophica, qua de natura & proprietatibus Thermarum prædictarum, itemque de origine fontium, caloris eorum causis, corporumque mineralium, que iisdem continentur, natura, agitur, annexa brevi iisdem cum successu utendi methodo.

Mediolani, per Josephum Cairolli, 1734, 8.

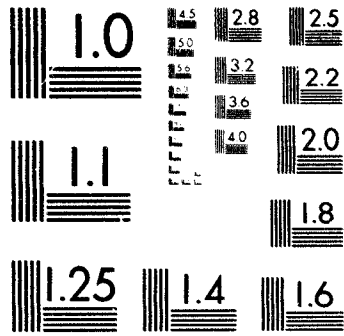
Plag. 8.

Plurima quidem lectu digna de Thermis suis, earundemque legitimo usu, commentatus est Cl. Autor, quæ patriæ ejus, non omnibus, scripta esse deprehendimus; insunt tamen non levioris momenti quæstiones, quæ publici juris fieri debere nobis vix

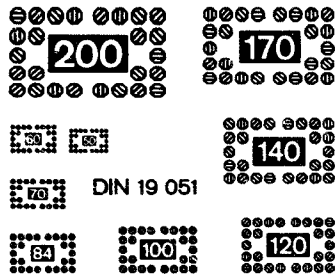
vifæ quasque adeo recensere non dubitamus. De Fontium origine controversiam moturus, varias quæstiones adducit; utrum, aere inter aspera montium incluso, aquarum rivuli ad radices decurrant; utrum aqua marina intra terræ arenosa loca falsedinem deponat, fontiumque venas constituat, satiusne sit, credere velle, ab exhalatione aquarum subterranearum, accedente igne subterraneo, destillationes fieri, quibus exaltata aqua centralis in fontes desinat; & utrum corporum cœlestium pondus & terram versus pressio huic subterraneæ aquæ ad ascendendum necessarium motum imprimant. Addit suam mentem Autor, certo affirmans, partim a pluviarum niviumque deliquium passarum descensu ad radices montium, partim ab ascensu vaporum, igne centrali excitatorum, fontium principia fieri posse. Verum diversa a priori est quæstio, qui fiat, ut calidi sint fontes, alii minus, utrum ab igne subterraneo, utrum a conflictu corporum diversæ fabricæ, ejusmodi calor excitari possit. Anne calcinata igne subterraneo marmora, & in calcis naturam mutata, aquam superaffusam hoc ipso, uti solet calx viva, calefacere possint. Ut in in re dubia Autor mentem suam promptius exponere possit, sequentia phænomena fundamenti loco ponit. Aquæ calidæ, thermometris, barometris, tubisque exploratæ, noctu aut hyeme plus calent, quam interdiu, aut per æstatem. Aquæ thermales immerfa corpora plus omni calidissima ab igne culinari aqua alterant. Aqua ejusmodi mineralis tardius refrigeratur, quam aqua omnium maxime ab igne culinari ebulliens. Aqua Thermarum calidissima & aqua fontium frigidissima, si eodem tempore igni culinari imponantur, id curiosi habent, quod aqua frigidissima citius ebulliat, quam calida. Facta sunt hæc experimenta ab Autore in aquis montis ferrati calidis, aliisque. Ex his datis inferendum est, causam caloris esse non accessoriam, sed innatam; quam ut debito modo declaret, supponit ex Philosophia metallica *Becheriana* & *Stabliana*, dari terram vitrescibilem, quæ metalla, dari terram combustibilem, quæ salia producat. Existere sal primogenium summe mobile, quod cum terra vitrescibili rubra aurum, alba argentum, nigra plumbum aliaque ignobilia

M m m

metal-

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1734

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 B 4°

metalla, producat. Terra combustibilis, sulphurea scilicet, hoc sal primogenium imbibit, constituendo pro sui gradu semimetalla, sulphura, arsenicum. In perenni versatur motu sal primogenium, atque, accedentibus solarium radorum refractionibus sulphureis, & parabolicis, prout casus fert, modo rubram, modo albam, modo nigram terram, modo inflammabilem arripit, inde varii generis metalla, aut sulphura. Quodsi autem sal illud primogenium ex terræ centro divagatur, idem facit sulphur, diversa tamen via. Quodsi ergo sal primogenium aquas hinc inde obvias imprægnat, fontes fiunt salini tantum, si sulphuræ sunt exhalationes, quæ aquas lubeunt, fontes fiunt medicati antimonialis, imo arsenicales & venenosi, sal autem & sulphur junctum fontes ejusmodi minerales efficiunt, qui modo particulam Martis, modo Veneris, in sinu suo fovent. Declarat mentem ulterius Autor experimentis, quibus oleum vitrioli cum simplici aqua excalescere, itemque sulphur cum ramentis martis, accedente aqua, calorem producere observatur; ex quo infert, simili modo sal primogenium & sulphur metallicum eo demum tempore conflictus agere, quo in aqua simplici conjunguntur. Experimenta, quibus thermarum indoles explicari solet, contrarium effectum in suis prodixerunt. Gallæ pulverisatæ nullum nigrorem excitarunt: florum violarum decoctum nec in rubrum, nec in viridem colorem transiit. Cum Mercurii sublimati solutione non ebullit; interim solutionem argenti aqua forti factam instar aquæ communis præcipitat. Ebullit tamen cum spiritu nitri, pulveremque album dimittit. Acerrima pugna fuit cum oleo vitrioli caustico. Ex quibus omnibus infert, non martiale, non nitratis, sed mere salinas esse has aquas, quæ a conflictu salis primogenii cum sulphure metallico excanduerint. Regulæ medicæ theoriæ de sanitate ægrorum insigniter respondent.

PERSPECTIVE MADE EASY, OR, A NEW
Method for practical Perspective, &c.

h. e.

PER-

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCXXXIV. 467
PERSPECTIVA FACILITATA, SEU ME-
thodus nova Perspectivæ practicæ, Autore GUI-
LIELMO HALFPENNY.

Londini, apud Joannem Oswaldum, 1731, 8.
 Plag. 2½, cum Tabb. æn. 28.

Autor in hoc Tractatu novum describit instrumentum, vi
 cujus etiam hospes in Perspectiva proprio Marte om-
 nem artem sibi familiarem reddere valet, qua ad Scenogra-
 phiam objecti cujuscunque, veluti ædium, hortorum, urbium,
 perficiendam opus habet. Ecce tibi descriptionem ejusdem.
ABCD est planum tabulæ, in qua stria *E* recipit trabeculam
 verticalem foraminulis pertusam, huc illucve mobilem, quæ dio-
 ptræ vice fungitur. *F & G* sunt plana, quibus insitunt duæ
 trabeculæ, perpendiculariter ad tabulam firmatæ. *HIKL*
 est Tabula quadrata ejusdem crassitie, cum trabecula hori-
 zontali inter verticales *F & G* fixa, circa cardines mobilis.
MNOP est planum Perspectivæ plani *ABCD*, *X* ipsius
E, & *QR* ipsius *FG*, & *STUW* ipsius *HIKL*. Ast *Y*
 & *Z* sunt puncta visus & distantiz. Et ita patet Ichnographia
 instrumenti. Addamus igitur & Scenographiz explicationem.
ABCD est tabula lignea, tribus fulcris *E, F, G* susten-
 tata, & *HIKL* sunt cancelli, verticaliter super tabula ere-
 cti, intra quos recipitur tabula *bcTS*, circa cardines in *b* &
c mobilis juxta arcus *QS* & *CT*. Filum *dOMN*, nodo
 in *P* instructum, transit per foramen *M*, & clavo *O* retine-
 tur, alteri vero extremo *N* affixus est globus plumbeus.
 Trabeculæ dioptris *Z & Y* instructæ pedamentum *W* intra
 striam *E* huc illucve moveri potest. Tabulæ *cbST*, quan-
 do instrumento uti volueris, affigitur charta, & trabecula cum
 dioptris *X* cancellis *HLKI* pro arbitrio admovetur, vel
 ab eadem removetur, prouti commodum visum fuerit. Cla-
 vus *O* extrahitur, & filo manu prehenso, per foramen *I* vel
Z in objectum visus dirigitur, ita, ut nodus *P* tegat punctum
 objecti, in quod fit collineatio. Attollatur tabula *bcST*.

TAB. VIII
 Fig. 1.

Fig. 2.

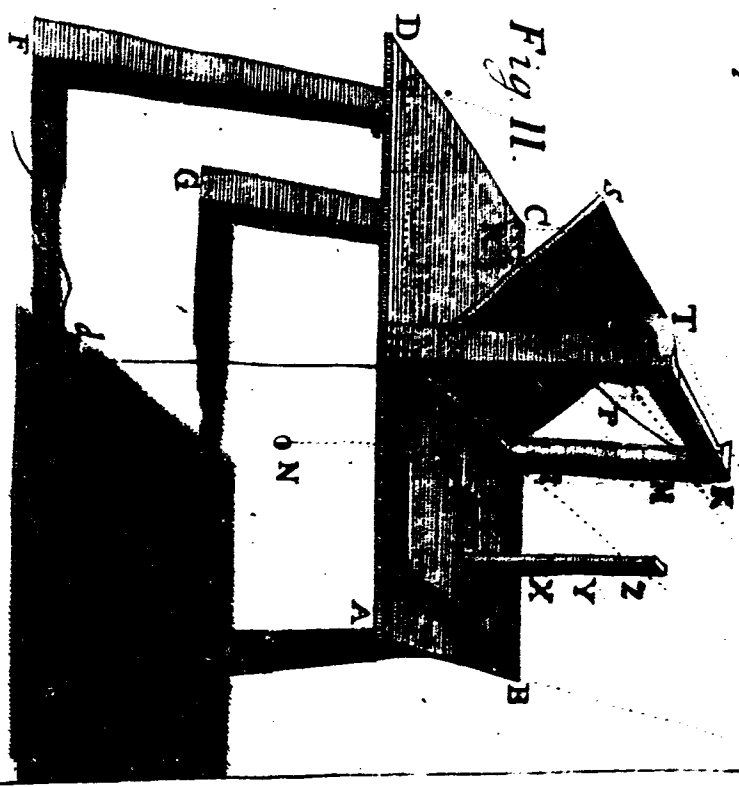
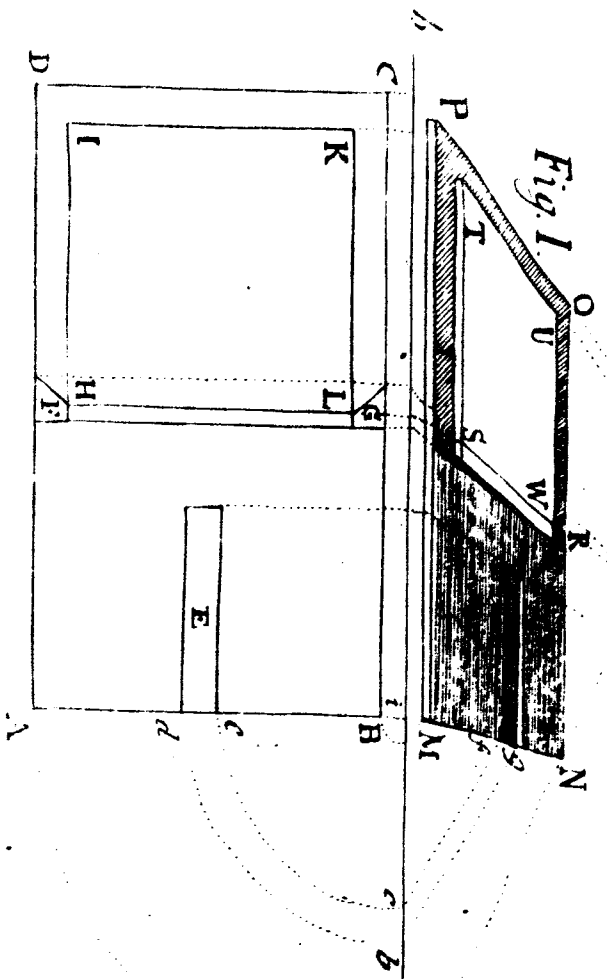
M m m 2

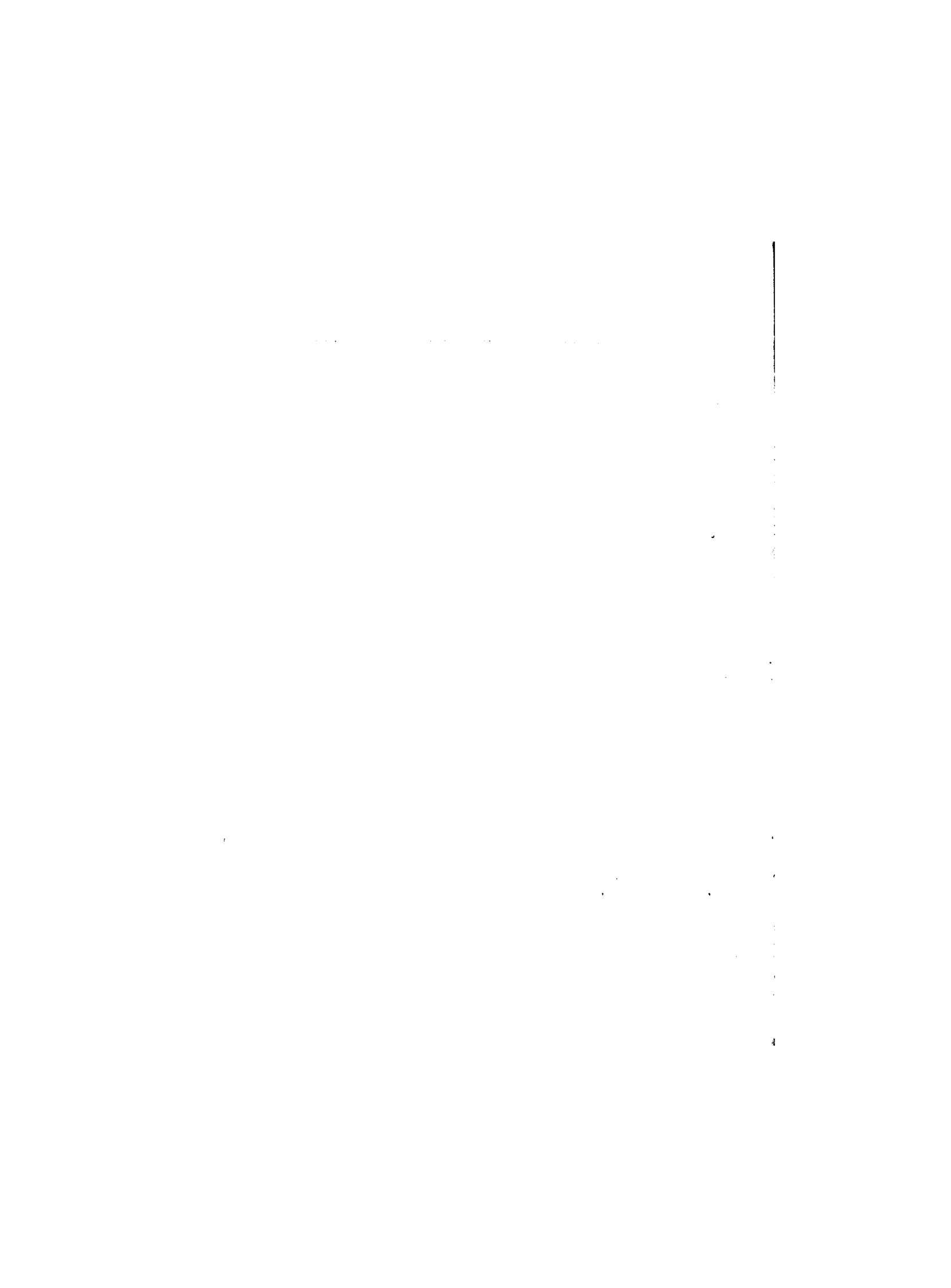
donec

donec nodum sili *P* attingat: hic enim punctum objecti, in quod obtutus dirigebatur, in charta designabit. Tabula attolitur ope funiculi circa trochleam mobilis calcando: quod artificium ad evitandam confusionem in schemate non expressum est, cum facile intelligatur. Postquam Autor instrumentum descripsit, ejusque usum exposuit, ichnographiam & scenographiam figurarum, primum Geometricarum, deinde quoque aliorum corporum & ædificiorum perficere docet: ubi tamen nihil singulare occurrit, quod non alibi quoque legatur. Immo nec instrumentum Scenographum prorsus novum est. Postquam enim *Albertus Dürerus*, qui celeberrimum in arte pictoria & sculptoria, qua mirifice excelluit, nomen consecutus, praxin Perspectivæ tribus filis exercere cœperat, suumque artificium in Opere de Perspectiva *fol. 191* publici juris fecerat, mox complura instrumenta Scenographa excogitata sunt. In primis vero *Hencelaus Jamitzerus*, Noribergensis, mensam excogitavit Scenographam, in qua ope chordæ unius Scenographia corporum perficitur, & quam ceteris instrumentis præfert *Joannes Faulhaberus*, in theoria & praxi Matheseos merito suo celeberrimus, in Tractatu, patrio sermone A. 1610 edito sub titulo: *Neue Geometrische und Perspektivische Inventionen etlicher sonderbahrer Instrumente*. Hanc in eodem Tractatu compendiosiore effecit *Faulhaberus*, ut Architectis in bello, aliisque itineribus, absque ulla molestia apparatus necessarius, ad Scenographiam in quovis scamno & pariete erecto perficiendam semper ad manus esse possit. Eidein affine est Scenographum catholicum quod a *Ludovico Cigolo*, nobili pictore Florentino, inventum describit *Jo. Franciscus Nicéron* in *Thavmaturgo optico fol. 101 & seq.* ubi non dissitetur, *Dürerum* primum Perspectivæ praxin organice instituisse, & ex ejus invento, tanquam fonte, non modo omnia illa instrumenta, quæ ad eundem usum commendat *Ignatius Dosti* ad capitulum tertium primæ regulæ Perspectivæ *Jacobi Barocci*, verum etiam Scenographum catholicum *Cigolianum* profluxisse. Ad eandem quoque mensam Scenographam prope accedit *Protrahor Scenographus*, quem *Noller* vocat. Ceterum, ut fateamur,

ST. A. B. VIII ad Nov. tit. C. i. u. A. 1734. M. Octobr. p. 467. u.
A geometrical protractor

mur, fas est, Autorem admodum perspicue omnem praxin Perspectivæ duabus plagulis exposuisse, quamvis sine demonstratione, quam nec ferebat tanta brevitatis, nec requirebat institutum, neque adeo dubitandum esse, quin utilem præstiterit operam iis, qui artem exercent.

*M. FRIDERICI GUILIELMI STÜBNERI
Nova methodus explorandi virium moventium quantitatem in motu retardato, ope reductionis motus hujus ad motum corporum mole inæqualium, sed eadem celeritate laterum, quæ paria sunt sistendo motum retardatum in singulis temporis elementis.*

De corporibus mole inæqualibus, sed eadem celeritate latis, nulla est controversia inter eos, qui quoad mensuram virium, quæ cum inæqualibus celeritatibus corporum conjunctæ sunt, in alia omnia abeunt suis opinionibus, quin vires horum corporum inæqualium, quæ eadem celeritate possent, sint in ratione ipsorum corporum. Ignotum adeo vires in motu retardato mensurandi modum, ubi nempe celeritas continuo alia atque alia locum habet, ad hunc notum & satis expeditum motum corporum inæqualium æque velocem, si reducere liceret, næ inde certa veritatis ignotæ detectio speranda esset. Licet vero sequentem in modum hoc, quod quaerimus, efficere. Sint quatuor corpora æqualia *A, B, C, D*, quæ omnia ferantur motu uniformiter retardato, ita, ut in primo tempusculo *dt* spatiola *7ds*, in secundo *dt* spatiola *5ds*, in tertio *dt* spatiola *3ds*, in quarto denique *dt* spatiolum *ds* permeent. Corpori *A* in primo tempusculo sistendo sufficiunt, si demonstrationis ergo corpora supponantur non elastica, vel corpus *A* celeritate *ds : dt* latum, vel corpus *7d* celeritate *ds : dt* motum. Ultimam assumamus. Corpus *B* in primo tempusculo nullum inveniat obstaculum, sed, durante secundo tempusculo *dt*, ipsi obviam moveatur corpus *5B* celeritate *ds : dt*. Patet, motum cor-

poris *B* sic cohibitum iri. Corpori *C* demum in tempusculi tertii initio occurrat corpus *3C* celeritate $ds:dt$. Pariter hoc modo sistetur motus corporis *C*, qui tempusculo tertio alias perficiendus foret. Denique corpori *D* obviam eat sub initium quarti tempusculi corpus aliud *D* celeritate eadem $ds:dt$ latum; etiam hujus motus per hoc ultimum tempusculum alias affuturus supprimetur. Si aliquod horum quatuor corporum motu retardato latorum nullum plane obstaculum offenderet, tamen ejus motus, qui in singulis quatuor tempusculis affuturi sunt, post præterlapsum tempus $4dt$, sublatum iri, constat per id, quicquid illud demum sit, quod vim in corpore, motu retardato lato, continuo imminuit. Ergo corpora $7A, 5B = 5A$ (per hypothefin) $3C = 3A$ (per hypothefin) & $D = A$, eadem celeritate $ds:ds$ lata, motum eundem in tempore $4dt$ cohibebunt, quem cohibet id, quod in motu retardato vim uniformiter diminuit. Ergo ob celeritatem communem corporibus $7A, 5A, 3A, A$ aggregatum vitium, motus in temporibus $4dt$ cohibentium, corporum horum summa $7A + 5A + 3A + A = 16A$ proportionale est. Spatiis ergo, non temporibus, proportionales sunt vires in motu retardato. Tandem, si ponere mus vim corporis *A* in initio primi tempusculi, durante quo spatium $7ds$ motu æquabili percurreret, esse æqualem

$$A \frac{7ds + 5ds + 3ds + ds}{4dt} = A \frac{16ds}{4dt} = 4A \frac{ds}{dt} \text{ sequeretur,}$$

ut corpus $4A$ celeritate $ds:dt$ latum posset sistere motum corporis *A* motu retardato lati, etiam tum, cum nondum foret imminuta ejus celeritas. At vero corpus $4A$ celeritate $ds:dt$ latum non potest in primo tempusculo dt cohibere corpus *A*, quod in hoc dt per spatium $7ds$ transiturum esset, quia impetus $4A \frac{ds}{dt}$ non potest esse æqualis im-

petui $A, \frac{7ds}{dt}$. Ergo falsum est, quod supponebatur, vim corporis *A*, motu retardato exposito lati, tum, cum nondum iminu-

immutata sit, fuisse $A \frac{4ds}{dt}$. In exposito hoc modo reductionis, quatuor corpora occurrentia manifesto in quatuor corporibus diversis, sed mole æqualibus absumunt motus illos elementares omnes, qui in unico corpore, a nullis obstaculis retento, a sola illa vi, quæ motum uniformiter retardat, absumerentur.

MARCI HIERONYMI VIDÆ, CREMONENSIS, Albæ Episcopi, Poemata, quæ exstant, omnia; quibus nunc primum adjiciuntur ejusdem Dialogi de Reipublicæ dignitate; ex collatione optimorum Exemplarium emendata; additis Indicibus accuratis.

Tomi IV.

Londini, apud Lantonum Gilliver, & Jo. Nourse, 1732, 12.
Alph. 2 pl. 20 ch. dimid.

M. Hieronymo Vidæ contigit non tantum, ut parem ferè ex Poetica arte, quantum ex soluti sermonis facultate, gloriam referret, sed etiam ut hac adhuc ætate merita ipsius agnoscerent homines. Post primam Operum Poeticorum editionem Cremonensem A. 1550, & Plantinianam A. 1585, 12, intra quatuor annos ter in Angliâ edita fuerant, tum *Poemata, quæ Autor hæc plane disjungit a fabula*, tum *Christiados libri VI*, annis, quod ex Præfatione discimus 1722, 1723 & 1725. *Thoma Tristrami* studio illas imprimis deberi, notum est, qui vitam Autoris & Notas adjecit, æneisque imaginibus exornari primam præsertim, in 4 editam, curavit. Quam nunc indicamus, eam *Richardo Russel* deberi, ex Dedicacione intelligitur, elegico scripta carmine ad *Alexandrum Pope*, celeberrimum Poetam. Observaverat ille in laudatis modo editionibus Britannicis, tum alios multos errores incuria fufos, tum intempestivas Emendationes, quibus deterior optimus Poeta factus fuerat. Juvat specimen unum alterumque proferre, cum indigeat ætas nostra frenis quibusdam ad coercendam
emend.

emendandi, quæ non intelligunt, libidinem. *Poet. II, 589*, scripserat Poeta;

*Illum, Thybri pater, letanti spumeus alveo
Exciperes Tuscus Tuscum, veberesque per undas,
Miratus habitusque novos hominumque figuras.*

Editor Anglus, qui metuerat, ne versus laboraret, reposuit *miratas*, cum tamen occurrere deberet illud *Virgilianum*, *mollis fultus hyacyntho*. Scripserat *Vida*, plane *Virgilianum* in morem, ovem *seræ* oblitam decedere nocti. Importune illud mutatum est in *sera nocte*. Hæc talia itaque bene restituta ab Editore novissimo. Et tamen videmus, omisam ab eo admonitionem, libris Poeticorum præmissam, quam ex Editione *Plantiniana A. 1585, 12*, huc referre, non abs te fuerit: *Quisquis es, Autor te admonitum vult, se non laudis ergo opus adeo periculosum cupide aggressum, verum ei honestis propositis premiis a duobus summis Pontificibus demandatum scito, Leone X prius, mox Clemente VII, ambobus ex Etruscorum Medycum (sic scriptum) clarissima familia, cujus liberalitati atque industria hac ætas literas ac bonas artes, quæ plane extinctæ erant, excitatas atque reviviscentes debet. Id, volebam, nescius ne esset.* Non minus omisam videmus admonitionem aliam, quam in ipso Carminum sine poluerat *Vida*, quam & ipsam hic legere non injucundum putamus: *Quæ Vida agnovit, explorataque habuit, sua hæc omnia ipse de scriptio suo deprompta adhuc vivens concessit. Si quid forte præterea ullo unquam tempore adjectum fuerit, adulterinum censeo, ab aliquo aut maligno, aut in re aliena nimis officioso ac diligente, adinventum, quod de Poeticis tantum dictum volo. Nam, quæ soluta oratione ad Christi rem spectantia idem Autor conscripsit, propediem se itidem superstitem sospitemque in lucem editurum, sperat, Deo Optimo Maximo approbante atque juvante, cui uni se suaque omnia addixit ac consecravit. Quod hic mentionem facit scriptorum ad Christi rem spectantium, ea sunt forte *Paraphrasæ in omnes Evangelii Scriptores, ad Delphinum, Franciæ Regis filium*, quas autem nunquam editas putat, qui vitam viri scripsit, in hac editione*

auctio-

auctiorem repetitam ; cui, ut indicavimus, etiam adjecti sunt de dignitate Reipublicæ libro duo, e rarissimo exemplari Cremonæ A. 1556 impresso. In his introducitur *Vida* noster cum *M. Antonio Flaminio* disputans Tridenti, cum adessent *Reginaldus Polus*, & alii viri summi, quos Concilii rationes ibi retinebant. Videtur hoc Opere reparare aliquomodo voluisse *Vida* jacturam, quam in *Ciceronis* de hoc argumento libris fecerunt literæ. In vita Viri memorabilis est ætas sex fere supra nonaginta annorum, quo finiit A. 1566 Albæ, in qua urbe Episcopus cum esset, militaris etiam fortitudinis egregium specimen edidit, invadentibus eam per nocturnum tumultum Gallis. Jam fossas superaverant, jam aliqui eorum urbem intraverant, jam cesserat arce Cæsarianum præsidium ; cum, Noster, abjecta Pontificia persona, sumtoque sago, populum armat, hostes, qui ingressi erant, capit, qui in murum ascendebant, dejicit, ceteros terga vertere, relicto oppugnationis apparatu, cogit. Scripta ipsa *Vida* notiora sunt, quam ut specimina eorum afferri debeant, & commendatiora his, qui gustum habent talium deliciarum, quam ut nostris laudibus accendere quemquam ad ea legenda debeamus. Qui chartæ ac typorum elegantiam amant, & ipsi invenient, quod oculos oblectare animumque possit. Illud forte gratius fecisset studiosis, si, quo ordine ipse *Vida* disposuit sua Carmina, eodem hic edita fuissent. Sed, cum in minutos IV Tomos distribuere vellet scilicet Editor, quæ modicum minimi ordinis Volumen impleat, alio instituto opus fuit.

JO. BURCHARDI MENCKENII DISSERTATIONES Literariæ. Olim dispersas, nunc in unum corpus redegit, & cum sua de Romanorum veterum Stipendiis Militariibus Dissertatione edidit FRID.

**OTTO MENCKENIUS, JO
BURCH. fil.**

Lipsiæ, apud Jo. Christianum Martini, 1734, 8.

Plag. 21.

N n a

In

In laude merito apud eruditos habetur, libellos doctorum hominum colligere, qui propter exiguitatem plerumque aut intereunt, aut ita certe disparent paulatim, ut quovis etiam pretio redempturus non possit usquam invenire. Itaque vel hoc nomine aliquid laudis mereretur, qui has *B. Menckeni* Lucubratiunculas in unum corpus redactas edidit de Republica Literaria meritissimi Parentis filius, nisi etiam pietatis laudem haberet, famæ paternæ consulere, ejusque laudes in novo quasi monumento spectandas proponere. Quæ hoc Volumine continentur viginti & quinque Dissertatiunculæ, a Cel. Autore in hac Academia scriptæ sunt, postquam Professoris munus susceperat, & aut ad indicendas exequias Orationesque publicas, aut ad invitandos ad honores Philosophicos ambiendos, si qui eorum cupiditate tangerentur, comparatæ, aut ipsis creandorum Magistrorum solennibus præmissæ fuerunt. Sed, ut *B. Menckenius* ingenium habebat plurima, eademque varia & multiplici, eruditione refertum; ita, quacunque occasione data, ex eo, tanquam ex ditissimo thesauro, solebat depromere, quæ & novitatis gratiam aliquam haberent, & Lectoribus aliquam utilitatem afferrent. Itaque modo ex Historia Civili, modo ex Literaria, modo ex Antiquitatibus Romanis & Græcis, aliquid sibi tractandum, explicandum, illustrandum, sumebat; in quibus generibus, id quod inter omnes constat, ita ille apud nos excellebat, ut parem haberet neminem. Jam non opus erat verbum addere ad cupiditatem legendarum Dissertationum harum movendam Lectoribus nostris, cum neminem facile tam putemus aut harum rerum incuriosum esse, aut *Menckeniæ* eruditionis ignarum, ut nulla, vel titulo lecto, cupiditate hujusmodi ducatur; sed erat tamen aliquid consuetudini dandum, quæ præcipua ex libro quoque delibare jubet. Damus autem nihil fere præter titulos Dissertatiuncularum; quarum omnium accurate argumenta si enarranda fuissent, plura nobis fuissent dicenda, ac justæ recensionis termini patiuntur.

Earum, quæ Historici argumenti sunt, præcipuæ fere sunt, de *Mindelhemio in Principatum Imperii electa*, de *Angliæ muta-*

mutationibus variis, de dubio Guſtavi Adolphi interfectore, de Stirpis Austriacæ & Saxonica diuturna & vinculo multiplici confirmata concordia, de Pſeudo-Principibus, de Eminentia Comitum Solmenſium inter reliquos S. R. Imperii Comites, &c. Inter eas autem, quæ Literarii arguendi ſunt, non poteſt non jucunda lectu eſſe inprimis ea, quæ *Palaographiæ Monteſalconiana*, tum nondum editæ, cum hæc Diſſertatio ſcriberetur, *Delineationem* exhibet, cui etiam brevis enarratio ejus controverſiæ præmittitur, quæ, edito inſigni *Mabiloniano* Opere de re Diplomatica, exorta eſt de ipſorum Diplomatuum fide, & quaſi indiculus quidam multorum Codicum Græcorum & Latinorum ſubjicitur, qui Manuſcripti in Angliæ inprimis Bibliothecis ſervantur, & ab Autore in peregrinatione ejus erudita inſpecti ſunt; de *Geicri*, Theologi Dreſdenſis, item de *Gabrielis Simeonis vita & ſcriptis*, quæ quidem poſterioreo gratior debet eſſe, quod plerisque ſere ignota ſunt hujus *Simeonis* & fata & ſcripta: de *Historicis mercede conductis*, de *Scriptoribus Saxonis*, &c. Ex Antiquitate denique petitiæ ſunt, de *Imprecationibus, quas libris monumentisque aliis adjecere veteres, de vi fascinandi laudibus tributa, de carulei coloris uſu apud veteres, de vetuſtiſſimo Satyrarum uſu, &c.* Non pœnitebit etiam legiſſe eam, quæ oppoſita eſt *Huetio*, qui, noſtra ætate multum a priſtina proſperitate defeciſſe ſtaturam humanam, in *Huetianis* dixit. Qui autem Poeticis elegantis delectantur, in *Hermannis Buſchii* Carmine, a *Cel. Menckenio* primum poſt *Buſchianam* editionem A. 1504 edito, quod *Lipſica Buſchius* inſcripſit, quodque dulciſſimis verſibus laudes Lipſiæ celebrat, habebunt, quo ſe delectent. Quæ ab Editore ſubjecta eſt, de *Stipendiis Militariibus apud Romanos* Diſſertatio, jam ante hos quinque annos, ſed brevior, ac nunc, prodiit. In ea militaris Stipendii origo, mutationes, incrementa, cetera, ex priſcis Autoribus enarrantur, diverſæ Scriptorum ſententiæ inter ſe componuntur, nec paucis Autorum veterum locis obſcurioribus ſua lux accenditur. Neque adeo ex ejus lectione fructum Lectori nullum ſpondeimus.

JO. BURCHARDI MENCKENII ORATIONES Academicæ, maximam partem Literariæ. Edidit & præfatus est FRID. OTTO MENCKENIUS, JO. BURCH. fil.

Lipsiæ, apud Jo. Christianum Martini, 1734. 8.

Alph. I pl. 12.

Alterum hoc est reliquiarum *Menckenianarum*, a Filio collectarum, & cum orbe erudito communicatarum, Volumen, Orationes ejus, in Academia Lipsiensi, publica plerasque autoritate, habitas, complexum. In his, si argumenta spectes, quod jure reprehendas, si dicendi genus totumque sermonis habitum, quod displiceat, non invenias. Nam, quod pleræque Literarii & Historici argumenti sunt, est id quidem a veterum Græcorum & Latinorum institutis & præceptis alienum, quorum si quis, aut *Demosthenes*, aut *Cicero*, ab inferis rediret, & nostros homines de rebus Historicis Criticisque dicentes audiret, negaret profecto, se Oratores audire, aut eloquentiæ vim agnoscere; sed tempori hoc potius, quam B. Viro, tribuendum, qui veterum illa eloquentiæ præcepta non ignorabat. Incidit enim B. Viri ætas, & ipsa hæc nostra, in ea tempora, quibus, ut quisque maxime placere, doctus & eloquens haberi, quin audiri vult, ita debere se putat & novitatem in eligendo argumento, & in ipsa Tractatione varietatem rerum, plurimum sequi, omnia denique Orationis ornamenta ex Historia Literaria & antiquitate Græca & Romana repetere. Itaque ergo Auditores moventur. Quod autem ad dicendi genus attinet, purum illud esse & emendatum, æquabile ac jucundum, facile ab his intelligitur, quibus Latinæ literæ cognitæ sunt. Erat autem B. Vir ingenio miri & placido, quod, qui eo aut familiariter usi sunt, aut quibus certe aliquando conveniendi ejus copia fuit, non ignorant. Itaque, cum scribendi genus soleat plerumque aliquid ex ingenii indole trahere, mirandum non est, si non observetur in his Orationibus *Demosthenæa* illa & *Ciceroniana* vehementia, qua

extra

extra se rapiuntur Auditorum animi; quæ nec per se in pleraque argumenta harum Orationum cadere potest; sed placidum genus quoddam, & leniter, sed suaviter, labens. Quare, qui natura hujusmodi sunt, plurimum ex his Orationibus proficere poterunt; omnes autem, qui Latinarum literarum amantes sunt, multum esse ex earum lectione voluptatis capturos, minime dubitamus.

Primum autem inter has Orationes merito suo locum occupant, quibus, Academiæ nostræ nomine, Serenissimo Regi nostro junctam conubio Archi-Ducem Austriæ, & *Anna*, Regiæ Britannicæ, adjunctam Angliæ Scotiam, anno hujus Seculi septimo gratulatus est: quarum posterior quidem omnium sine dubio præstantissima, & quasi Regina, eo ipso anno typis excusa & Regiæ dedicata est. Tertia, quæ *Campani* convivia Germanis facta convellit, jam olim a B. Autore cum Epistolis *Campani*, & sexta, qua civium suorum doctrina illustrium laudes celebrat, A. 1717 seorsim edita est. Comparent hic etiam duæ celeberrimæ illæ, totiesque recusæ, de Charlataneria eruditorum. Ceteræ duodecim nunc primum cum orbe erudito communicantur; quæ, ut omnes, ita imprimis de gravitate Eruditorum una, de Histrionia Politica duæ, & de Societate Scientiarum Anglicana lectu dignissimæ sunt. Qui autem rerum Politicarum studio ducuntur, multum sine dubio ex ea, quæ est de *Caroli V* nævis Politicis; & qui Historiam Literariam amant, ex ceteris, ut de contemptu elegantiorum literarum, de rei literariæ impedimentis, de origine & causis bellorum inter Eruditos, ceteris, multum voluptatis capient. Quod reliquum est, non dubitamus, quin gratissimum orbi erudito facturus sit harum Orationum Editor, si, quod promissit, proxime etiam Dissertationes Academicas B. Parentis in unum corpus redactas publici juris fecerit.

JO. ANTONII CAMPANI, EPISCOPI
Aprutini, Opera selectiora. Recensuit FRID.
OTTO MENCKENIUS.

Lipsiæ, apud Jac. Schusterum, 1734, 8.

Alph. 2 pl. 5½.

N n n 3

Hoe

Hoc etiam pietatis esse putamus, imitatione Parentis facta approbare, & ab ipso cogitata exsequi. Publicavit olim Editoris Parens *Epistolas & Carmina Joannis Campani*, Viri sua ætate, ut eruditionis summæ, ita incredibilis eloquentiæ Latinæ, laude maximi; eidemque erat, dum vita manebat, in animo, cetera hujus Viri Opuscula, rarissima illa & paucissimis visa, nedum lecta, eodem modo orbi literato reddere. Sed variis rebus impeditus, ac tandem morbis, ac ipsa morte, ab hoc labore abstractus, reliquit Filio hanc *Campani* edendi provinciam; quam ille ita suscepit, ut nunc primum Operum Volumen ediderit, proxime etiam alterum editurus, quod *Orationes Campani* complectetur.

Hujus Voluminis libelli, partem Historici, partem Philosophici, argumenti sunt. Primus enim est *de Andreae Brachii rebus gestis*; alter *de Vita Pii II, Pontificis Maximi*; tertius *de Tbrafimeno lacu*; quartus autem *de ingratitude fugienda*; quintus *de regendo magistratu*, & sextus *de dignitate matrimonii*. De argumento horum Librorum singulatim & fuse dicere, quia nunc non primum eduntur, nihil attinet: quid Editori debeant, paucis dicemus. In *Historia Brachiiana* emendate edenda multum eum adjuverunt *Hockstetiana & Muratoriana* editiones; quarum illa Basileæ A. 1545, 8, prodit, hæc autem *Vol. XIX* Scriptorum Italiæ *pag. 431* exhibetur. *Muratorium* tamen inprimis secutus est, cum propter summam in hoc genere eruditionem, tum vero etiam, quod is librum hunc cum Interpretatione Italica, a *Pompejo Pellino* Venetijs A. 1572 vulgata, contulit. Neque tamen *Muratoriana* opera *Campano* præstita perfecit, ut nihil vitiorum in eo relinqueretur. Nam Editor unum alterumque locum vitiosus sibi est deprehendisse, in quo mendas reliquit *Muratorius*, quas ille omnes eluere studuit. Reliquos libros ex Operibus *Campani* exprimendos curavit, non apud Venetos A. 1502, sed Romanos A. 1495, editis, characteribus Venetis, per *Eucharium Silber*, alias *Franck*, cura autem, correctione & impensa *Michaelis Ferni*, cujus *Epistolæ*, editioni huic præmissæ, etiam huic editioni nostræ insertæ sunt. Constat, *Vitam*
Pii

Pii II Francofurti in 4, *de Regendo magistratu* Lovanii A. 1548, forma minima, item Coloniae Agrippinae A. 1618, prodidisse singulatim, sed has editiones non potuit usquam invenire. Neque vero est, quod eum non vitarum editionum harum poeniteat, cum minime dubium sit, quin ex sint ex ipsis Operibus junctim editis transcriptæ. Intelligent sine dubio æquorum æstimatores, non parum molestiæ & laboris in edendis his libellis devorandum fuisse, magisque modestum esse, quam verum, quod in Præfatione Editor ait: *ingenio ad hæc, quæ præstiterit, opus esse admodum pusillo, & sudore nullo profus.* Jam, si quid ad ipsius operis commendationem adjicere, aut ad legendos libellos hos invitare Lectores nostros, vellemus, plane injuriam his facere videremur. Ut enim taceamus, qui Historiæ operam dant, non posse facile Vita *Brachiana* & Vita *Pii II* carere; qui aliqua literarum Latinarum amore ducuntur, quomodo possent ejus lectionem prætermittere, qui, quicquid veteribus recte dictum est, in suos libellos transfudit? Vel una illa ad Thrasimenum pugna, inter *Hannibalem* & Romanos depugnata, ad legendum *Campani* de eo lacu libellum allicere potest; & qui alios de rebus moralibus libellos legere non dedignantur, qui horum elegantiam minime assequuntur, his multo magis *Campanus* lectu dignus habebitur.

M. AUGUSTI BEYERI MEMORIÆ HISTORICO-Criticæ Librorum rariorum. Accedunt EVANGELII COSMOPOLITANI Notæ ad JO. BURCH. MCKENII de Charlataneria Eruditorum Declamationes, in quibus exempla nonnulla, præcipue Hispanorum, afferuntur.

Dresdæ & Lipsiæ, apud Fidericum Heckel, 1734. 8.
Plag. 20.

Cl. Autor, cum ipsi facillimus ad selectissimas Illustrum & Celeberrimorum Virorum Bibliothecas aditus pateret, libros quamplurimos oculis usurpavit, qui raro in his terris repeririun-

periuntur. Lætabatur insigniter, se ad veneranda hæc mysteria, sed mirabatur simul, Anglos, Gallos, Germanos, tacito quasi furore conspirare in rarissimorum librorum coemtionem, cum tamen rarissimi libri non semper optimi, sed plerumque pessimi, vilissimi, sceleratissimi que essent. Cum igitur per plurimos tam sumtuosa libros rariores conquirendi cupiditate affectos videret, aliorumque anilem vanitatem observaret, salutare Historiam librorum rariores, & controversiarum super illis motatum, colligendi consilium cepit. Libri illi, in quibus recensendis occupatur Autor, rariores sunt, quod unumquemque observationes singulis additæ abunde docere possunt. Libri illi rari vero duplicis generis sunt. Alii sunt utiles, quibus primos ab inventæ artis impressoriæ typographis principibus excusos Codices, MStis ipsis æquiparandos, libros ad eruditionem pertinentes, scripta veritatis testimonia complectentia annumerat. Alii sunt inutiles, quorum spectant libri, vel religionis cultum, vel Reipublicæ statum, vel bonos mores offendentes. Neque fraudi sibi esse debere arbitratur Cl. Autor, quod sceleratissimorum librorum sæpe mentionem fecerit, cum tot celeberrimi Viri illos Catalogis suis scriptisque inseruerint, seque illos eapropter commemorasse fatetur, ut *βιβλιόφιλοι* in posterum in recensione horum librorum acquiescant, neque in coemendis nefandis istis libris inanes & inutiles sumtus impendant. Præter libros & paucularum plagularum Schediasmata & MSta in Memorias suas retulit, propterea quod illa paucorum manibus terantur, MSta vero nunquam typis exscripta fuerint, & nihilominus in summo apud doctos viros pretio habeantur. Delibemus quædam ex libro, ut Lectores, nos vera prolocutos esse, re ipsa intelligant. De *Nicolao Catharino* observat, eum nunquam magnæ molis Operibus delectatum fuisse, sed singulis annis aliquot folia edidisse, & illa parietibus affixisse, ut eo citius divulgarentur. De *Mureto*, cum *Beza Juvenilia* recenseret, ita pronuntiat: *Si recte judico, Muretus in Poematibus suis multo liberius lustris, & nihilominus, quod sane miror, censuram benigniorem, aliis haud indignantibus, apud posteros habuit.*

Quod

Pag. 1.

2.

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCXXXIV. 481

Quod *Jo. Franc. Raucii*, Medici Viennensis, Dissertationes Pag. 40-42
 binæ de aere & esculentis & potulentis vix ac ne vix quidem
 inveniantur, hanc causam fuisse allegat, quia Autor in utraque
 lascivum Monachorum otium justissime reprehenderit, & illos
Cbocolatbam & vinum non ob abundantiam succi nutritii, sed
 ut Veneri pabulum præberent, bibere ex vero docuerat. Lau- 78.
 dem meretur Bibliotheca Scriptorum de ludis, quam Cl. Autor,
 cum Abbatis *Jochimi* rarissimum de ludo *Sebaccio* librum, Ita-
 lice scriptum, commemoraret, texuit, quamvis uno alte-
 roque libro, vel ex unius *Lipensis* Bibliotheca Juridica, (si qui-
 dem hæc veros librorum titulos habet,) facile suppleri
 queat. De *Gabrielis Naudæi* libro, qui sub titulo *Mascu-* 115.
rat lucem adspexit, notat, duas ejusdem prodiisse editiones,
 priorem Parisiis A. 1649 in forma octo plagulis constante, al-
 teram ibidem, non Amstelodami, ut alii falso perhibent, A. 1650
 in eadem forma, typis exscriptam fuisse. Utraque neminem 116.
 quemquam carere posse, cum non solum paginarum numero,
 verum etiam argumentorum varietate, a se invicem differant.
 In quem finem plura specimina ex utraque editione inter se 117-146.
 collata æfert diligentissimus Autor. Ultimam, quæ de *Langlesi*
Fresnoji Methodo studendi Historiæ Parisiis A. 1729 impressa 166-206.
 fuit, editionem castratam esse, & paucissima exemplaria inte-
 gra superesse, affirmat, & in eam rem, nonnulla ex non castra-
 tis exemplaribus adducit. *Bernardini Qebini* Catechismum
 neque Sibyllinis foliis rariorem, neque imaginarium esse, sed
 tria ejusdem in Dresdensium Bibliothecis exemplaria reperiri
 decernit. In Notis ad *B. Monchenii* Declamationes de Char-
 latanerâ Eruditorum Hispanorum mores vitæque falsæ atque
 acute perstringuntur. Sic finem imponimus recensitioni ele-
 gantissimi libri, doctissimumque Autorem per publica com-
 moda rogamus, ut pergat in cæpto opere, Memorias libro-
 rum rariorum ulterius communicet cum viris doctis, & Bi-
 bliothecam Episcopalem suam propediem in dias luminis au-
 ras exire jubeat.

Wilhelm Friedrich Vistorius Amoenitates Historico-
 Juridicæ, &c.

h. e.

000

VARIÆ

VARIAE DISSERTATIONES, OBSERVATIONES, Consilia, Opuscula, cetera, quæ Historiam Imperii Germanici, & Jus Civile, Publicum & Feudale Germanicum, Antiquitates itidem ac Consuetudines, illustrant, tum ab aliis elaborata, sed huc usque nondum typis impressa, tum primum composita a GUILIELMO FRIDERICO PISTORIO, Illustrissimo Comiti Erbacensi a Consiliis Aulae.

Pars I.

Francofurti & Lipsiæ, apud Adamum Jonathan Felsecker, 1731, 4.
Alph. 2.

Apposuimus integrum Opusculi hujus titulum, ut, quid sperare queant de hac Sylloge Lectores nostri, eo facilius judicare queant. Nunc, quid sigilatim in *priore* hac *Parte* præstiterit Cl *Pistorius*, commemorabimus. Inter præcipua Bibliothecarum cimelia habetur *Joinvillii* Historia *Ludovici IX.*, quam per plurimos Observationibus auctiorem locupletioremq; reddidit *Carolus Fresneus*, magnæ atque infinitæ Vir eruditionis. Inprimis XXX illæ Dissertationes, quas *Joinvillii* Operi adjecit *Fresnius*, multas bonæ frugis plenas Observationes, quæ mediæ ævi Historiam apprime & mirifice illustrant, complectuntur, ut aliquam se gratiam initurum esse ab harum intelligentibus confidat Autor, si illas ex Gallico sermone in patrium transferret, & notulis quibusdam instrueret. Comparent itaque in hac *Parte I* sex *prioris Fresnei Dissertationes ad Joinvillii Historiam*. Prima de Sagis militaribus, quibus magnificentiam & pompam suam veteres belli Heroes ostendebant hostibus, & origine colorum & metallorum in arte Heraldica, agit. Altera de Placitis ante Portas, & de ratione Regum Francicorum habendi judicium, pertractat. Reges nimirum Francici ipsi in palatiis suis jus dixerunt civibus suis, & faciles illorum querelis aures præbuerunt. Quandoque, arduis regni curis impediti, hoc negotium demandabant Comitibus, eosdem-

eosdemque in maxime distitas regni Provincias ablegabant, ut illorum nomine justitiam administrarent, & controversias, intra brevissimum tempus, summo cum rigore dirimerent. In omnes ac singulas Provincias personas quasdam, Missorum Dominorum nomine insignes, mittebant, quorum officium in eo consistebat, ut iudices sacramenti præstiti admonerent, eos in ordinem redigerent, sententias latis accurate examinarent, abusus tollerent, & civium querimonias audirent. Saepe itaque veteres Annales, iudices jus reddidisse in campo, platea, publicis locis, coemiteriis, ante templorum, palatiorum, & urbium portas, testantur. Et hanc sapientissimam laudatissimamque consuetudinem *Ludovicus S.* & alibi Francorum Reges, religiosissime observarunt. Dissertatio tertia de Fratratio & Paratio exponit. Quarta Comitium Regum Francicorum describit. Sub Monarchia Francica initium Reges Calendis Martii, aut, posterioribus temporibus, Calendis Maji solennem populi conventum instituerunt. In his conventibus populi querelas contra immanem iudicum & ministrorum regionum sævitiam audiebant, leges novas ferebant, exercitum lustrabant, & dona a populo oblata accipiebant. Singulare quid memoratuque dignum est, quod pleraque monasteria magnam pecuniarum copiam Regi singulis annis in his conventibus offerre tenerentur. Gravissimæ quoque controversiæ, inter Regem & Aulæ Proceres exortæ, his Conventibus componebantur, sequioribus temporibus, cum bellicis victoriis plures Provincias regno adiecissent, Reges duo solennes Conventus, unum sub anni initium, alterum Mense Augusto vel Septembri, celebrarunt. Quinta Dissertatio curias & festa solennia Regum Francicorum recenset. Solebant nimirum Reges in primariis anni diebus festis solennes conciones indicare, in quibus se populo peregrinisque magnifico & splendido vestitu indutos conspiciendos præbebant, publice laute opipareque cœnabant, & a præcipuis aulæ ministris servitia inter cœnandum sibi præstari patiebantur. Dona quoque magna, exquisita & pretiosa ministerialibus suis largiebantur. Sexta originem & usum torneamentorum delineat, & primos horum ludorum equestrium natales, ad Francos referendos,

rendos, & a Gallo *Godofredo de Previlly* inventos esse docet. In notulis, quas hisce *Fresnei* Dissertationibus subiecit Autor, solícite in vocum origines inquit, easdemque plurima ex antiquitatibus luce illustrat. Luculentum hujus rei testimonium

Pag. 18. 25, 26, 27. exhibent, quæ de voce *Vair, le Guenle, Crusina, Mustruca, Sabulo, la Fafce*, de *Miſſis Dominicis, Domesticis, de Aparagiis & Paragiis*, de origine donorum Regibus in Comitibus offerendorum, fule atque copioſe ex optimis Autoribus diſputat. Secundum in hac Sylloge locum occupat *Chriſt. Franc. Paulini Diſquiſitio de Comitibus Palatinis*, in qua illud agit *Paulinus*, ut Comitibus Palatinis ſubſtituendi alios vim poteſtatemque aſſerat, Vice Comitesque illos, iisdem, quibus Comites, privilegiis immunitatibusque uti doceat, ſententiamque ſuam *Diplomatibus*, quæ fere totam Diſſertationem conſciunt, quibus *Vicarios* conſtituerunt *S. Palatii Comites*, confirmet. Succedit *III Ej. Paulini Diſſertatio de Barba*. Claudat hoc Volumen *IV Ej. Diſſertatio de Dextra*, quæ duo Diſſertationes multas junctas, curioſas, & ridiculas obſervationes narrationesque complectuntur.

POTENTISSIMI MAGNÆ BRITANNIÆ
Regis, S. R. I. Principis Electoris, GEORGII II,
Inſtitutum condendi novam in terris Brunſuicenſibus
Academiã literato orbi, autoritate Superiorum, expo-
nit JO. DANIEL GRUBER, Sacre Regiæ
Majeſtatis ab Aulicis Conſiliis.

Qui ingeniis favent, & bonarum artium ſtudiis delectantur, his vix gratior aſſerri nuntius poteſt, quam quod naves nova de augendo atque amplificando literarum cultu conſilia agitari audiunt. Quo eminentiori autem inter mortales loco ſunt poſiti, qui in erogandis in hanc rem ſubſidiis munifici eſſe conſtituerunt; eo majora atque illuſtriora ex hujusmodi inſtitutis cum ſcientiarum, tum boni publici, incremen-

menta ominari licet. Ingenuarum enim artium cultura mentes hominum cum maxime perfici, ac proinde publicam humani generis felicitatem apprime promoveri, usu comprobatum est. Quam ob rem Potentissimus Magnæ Britanniæ Monarcha, qui & ipse amat literas, & a literis vicissim colitur, subjectis sibi in Germania Provinciis decus atque beneficium immortale collocaturus, novam honestatis officinam, elegantiarum sedem, literarum domicilium, Musarum atque Gratiarum sacrarium, & quoddam veluti rei publicæ Seminarium, quod vulgo *Studium Universale*, vel *Studiorum Universitatem*, vocant, instituire decrevit, in quo omnis generis disciplinæ & scientiæ publice privatimque doceantur, bene merentibus diligentia atque eruditionis præmia rite majorum conferantur, ceteraque omnia, quæ in aliis Germaniæ celeberrimis Academiis tradi ac fieri solent, exquisita cura & tradantur & peragantur. Insinuata res est auribus Cæsaris Augustissimi, cujus auspiciis, quod negotium istud in Germania suscipiendum erat, non videbantur negligendi. Is vero jam superiori anno, scripto die 13 Januarii amplissimo Diplomate, voluntatis suæ atque assensus pronissimi benignissimam significationem dedit. At Rex interea nihil intermittere eorum, quæ ad exsequendum nobilissimum propositum necessaria visa. De urbe circumspiciens, quæ tantum decus reciperet, digneque foveret, *Goslingam*, vetus ad subsidentis Hercynici saltus radices municipium, haud procul a confluentibus *Werra* *Fulda*que amnidus, atque adeo a capite *Visurgis*, positum, & situ, opportunitate, & clementia cæli, & loci amplitudine, & frequentia civium, & rerum omnium ad victum necessarium abundantia invitatus, selegit, selectumque, ut Musis ibi bene sit, mirifice exornandum curat. Collegium, quod a pristinis ædium habitatoribus, *S. Dominici* instituta professis, *Paulinum* dici consuevit, cum adjecto templo magifico, usibus Academiae destinavit, & ne desset supellex libraria publica, sine qua fontes ipsi ardescerent, id egit, ut præstantissimam librisque rariis instructissimam *Bibliothecam Bulovtanam*, a Perillustribus Pos-

essoribus novæ Musarum sedi liberali donatione oblatam, haud spernenda accessione ex Bibliotheca Palatina augetur. Vocati sunt, honestissimis conditionibus propositis, Viri, earum, quas quisque profiterur, scientiarum callentissimi, qui publice docendi manus obeant. Horum complures ineunte proximo semestri, quod a die Michaeli Archangelo sacra auspiciari moris est, in urbe *Göttingensi* Scholas suas aperient, novisque civibus facem præferent in omni genere disciplinarum. Adspiret coeptis Numen propitium, ut hæc quoque Academia in ætatiorem cum Ecclesiæ, tum Reipublicæ, salutem, ex voto Potentissimi Conditoris, lata assurgat & efflorescat.

*EPISTOLA PLURIUM DOCTORUM E
Societate Sorbonica ad Illustrissimum Marchionem
SCIPIONEM MAFFEJUM, de ratione Indicis
Sorbonici, seu Bibliothecæ Alphabeticæ, quam adornant,
ubi de Epistolis S. Augustini nuperrime & inven-
tis, & editis.*

Parisiis, 1734, 4 maj.

Plag. 1½.

Fructuosissimum Opus parant Celeberrimi quidam Doctores ex Societate Sorbonica, *Salmonius, De Saine Aubin, De la Lande, Diguultrajus, De Villevielle*, cujus rationem ordinemque hac ipsa Epistola, quam Ill. Marchioni *Scipioni Maffejo*, præcipuo non solum Italix, verum etiam universæ Europæ, ornamento, consecrarunt, diligentissime exponunt. Multa indigesta, confusa, & male ordinata Volumina sub inventa typographia usque ad nostra tempora prædierunt, quæ *Analecæ, Anecdota, Antidota, Micropresbytica, Heresiologia, Orthodoxographia, Thesaurus, Supplementa, Opuscula selecta, Bibliothecæ Patrum, Annales, antiquas*

quas Lectiones, Varia, Vitas, Acta, Homilias, &c. ut nihil de *Græcis Orthodoxis, de Italiis sacris, de Gallis Christianis, de Sanctorum variis Editionibus, de Conciliorum Collectionibus*, dicant Compilatores, inscripserunt. Aliena hic occurrunt plurima, & inportuno loco prorsus collocata, ut otiosissimo cuivis tantam amplissimorum Voluminum copiam evolvere, aut oculis saltem perlustrare, vix liceat. Accedit aliud, illudque pestilentissimum, malum, quod novi Editores, qui vel non legunt, vel non legere possunt, quæ prius edita sunt, Opera, quæ dudum lucem adspexerunt, tanquam nunquam edita recedenda curant, & hisce operosis Operibus magis onerant, quam ornant, Rempublicam literariam, veritatisque inquisitionem longe difficiliorem reddunt. Tolerari hæc utcumque possent, nisi somnolenti & negligentæ Editores scripta veris Autoribus abjudicarent, fallaces & spurios titulos libris præfigerent, mendose, inutile, lacereque cuncta ederent, doctis hominibus turpiter imponerent, feracissimisque erroribus infelicissimam præberent occasionem. Nascuntur ex hoc chaos innumeræ Dissertationes, Annotationes, Notæ, Observationes, in utramque partem redundantes, quibus impeditur & obruitur orbis literatus. Hæc cum unus ex Clarissimis Viris, quorum nomina supra recitavimus, & quem Cel. Salmonium, Bibliothecæ Sorbonicæ Præfectum, fuisse, aliunde compertum habemus, probe sapienterque perpenderit, non melius, non præstantius, huic incommodo medium excogitari posse, statuit, quam si *Index Generalis, seu Bibliotheca conficeretur, in qua Acta, Vita, Chronica, Historia, libri, Tractatus, Bullæ, Constitutiones, Decreta, Dissertationes, Epistole, Diplomata, Chartæ, Fœdera, Liturgiæ, Sermones, Homilie, Opuscula, Instrumenta, cetera Monumenta, quæ hinc & inde dispersa sunt, & extra proprias suas sedes evagantur, ordine Alphabetico sub suorum Autorum nominibus indicarentur, citatis locis omnibus, in quibus, quasi in tot sepulchris, abdita huc usque jacuerunt. Sed, cum se unum non sufficere videret tam vasto diffusoque Operi Salmonius, ceteros Viros erudi-*

eruditissimos in laboris assumfit societatem; Indicem Generalem, quem ordinaverat, fundamenti loco posuit, & non pauca, quae alii monebant, brevitatis, perspicuitatis, commoditatisque causa, mutavit. Indicis illius ope omnia instrumenta, Diplómata, facile unusquisque reperiet, & ubi locorum delitecant, cognoscat. Ipsius ope, quicquid Dissertationum, Chronicorum, Tractatum, Epistolarum, unquam editum est, editum esse constabit, diversae illarum editiones, & quantum a se invicem discrepent, patebunt. Ipsius ope errantia, & quasi in exilium missa Opera iterum in pristinas suas sedes revocabuntur, quae non parum illustrabunt omnis generis Historiam, plurimos emendabunt errores, & nobilium familiarum Genealogiae lucem accendent clarissimam. Ordinem hunc fere tenebunt Cl. Editores. Primo Autoris nomen decernent, rei exponunt argumenta, loca omnia, ubi res exstat, citabunt, fragments, notas criticas, & si quis alicubi eadem de re differuerat, indicabunt. Instrumentum, si sub falso nomine notum sit, sub illo ponent, & Lectorem ad verum ejus nomen remittent. Patrum scripta in quatuor Classes distribuent. In prima Opera eorum genuina; in altera dubia; in tertia supposita, quorum Autores cognoscuntur; in quarta supposita, quorum Autores ignorantur, collocabunt. Ad marginem e regione cujusque Articuli observabunt ordinem Chronologicum, quo scilicet quisque Autor tempore viverit, quo floruerit; quo quisque Rex, quisque Imperator, quilibet Papa, creatus sit & mortuus; quo quodlibet datum sit Instrumentum. In fine Operis materialium comparebit Index. Nunquam denique in toto Opere censorium supercilium ponent, at parce laedent atque molliter. Hujus sui laboris Specimina aliquot, & Fragmentum Epistolae S. Augustini ad Optatum, prout exstat apud Eusebium, cum variantibus lectionibus, attulerunt. Nos animatus precamur Viris meritissimis propitia atque secunda fata, ut promissa sua implere, & utilissimum maximeque salutare Reipublicae Literariae Opus propediem evulgare queant.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris Anno MDCCXXXIV.

Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte, ic.

h. e.

ACTA PACIS WESTPHALICÆ PUBLICA.

*Tomus primus, exhibens historiam annorum 1643, 1644
& 1645, certissimæ fidei monumentis innixam, quam
composuit JO. GODOFREDUS DE MEIERN,
Regis Magnæ Britann. & Electoris Brunsvico-Luneb.
Consiliarius Aulae & Cancellariæ.*

Hannoveræ, apud Jo. Adolph. Gerckenium, 1734, fol.

Alph. 10 pl. 19.

Quod jam dudum optavit publice *Sam. Rachelius*, ut
Acta Pacis Westphalica (quæ pacificatio haud immerito
in Dedicacione judicatur omnium pacificationum, quas habet
Historia, maxima & magnificentissima,) *plene ederentur, plu-
rimum quippe collatura ad Juris Publici Germanici exactam
notitiam*, id nunc præstat Generosissimus, idemque Consul-
tissimus, Autor noster, eaque re communem inquit eorum gra-
tiam, quibus tractanda sunt negotia Germaniæ publica. Ut
autem *Actis* hisce sua constet fides, sua autoritas, in Præfatio-
ne nominatim laudat thesauros illos, e quibus, quæ exhibet
hic, singulari felicitate accepit. Ceterum facile sentiens, *Acto-*

Ppp

PMH

rum horum, e monumentis MSis certissimæ fidei haustorum, simplicem representationem minus gratam minusque utilem fore lectoribus, statim animum induxit omnia redigere in ordinem Chronologicum ac historicum, justamque & perpetuam exhibere tantæ momenti rerum actionumque narrationem. Quare *quingenta libri* inclusit materiam suam, quorum argumenta singulorum in hac Præfatione recenset, addens, se studiosissime retinuisse in hac sua Historia ipsa Legatorum, quorum Commentariis usus est, verba: ut scilicet sincera ubique & suas duntaxat undas trahenti flumini similis historia daretur in manus eruditorum. Maluit igitur, elegantiam orationis, quam suam fidem, desiderari: atque adeo immutata exhibuit, quæ scripserunt Legati sermone quidem Germanico, sed intertextâ habenti Latina, Gallica & Italica vocabula. Ac arripit hanc occasionem Nobiliss. Autor laudandi nostram hanc ætatem, quæ & puritatis & elegantie sermonis Germanici se præbet studiosissimam: ipsiusque tum Dedicatio, tum Præfatio, inter luculenta hujus studii exempla & specimina referri meretur. Nec vero putes, Lector, quæ hic eduntur monumenta, ea jam edita esse sparsim ab aliis. Imo vero pleraque, quæ hic reperis, nunquam viderant lucem, sed latuerant in tabulariis, (*Archiva* vocant,) & nunc demum e densis suis tenebris protrahuntur ad illustranda *Instrumenti pacis* capita, quæ hoc adjumento orbata multum retinent obscuritatis, multumque negotii facessunt viris pragmaticis. Scias autem, Lector, etiam *Supplementa* hujus Operis in Præfationis exitu promitti ab Autore, ubi scilicet ex aliis Archivis alia pacis hujus acta ipsi fuerint suppeditata: qua quidem felicitate se usurum, eò minus dubitat, quod jam duo ejus generis monumenta MSta a duobus amplissimis viris, quorum nomina gratius profert, accepit. Promittit item in trigesima hujus Præfationis pagina, se, Opere hoc universo edito, emissurum *Acta executionis hujus pacis* e monumentis certissimis pariter ac rarissimis. Denique p. 39 pollicetur novam ac vulgata meliorem editionem *Relationis historica Pacificationis Osnabrugensis*, quam ab *Adamo Adamo* (qui ipse illi Pacifi-

cationi

cationi Legatus interfuit,) accuratissime confectam esse testatur: cujus & viri, parum adhuc cogniti, vitam & fata satis copiose hic persequitur.

Ceterum, uti Autor nulli operæ, nulli sumptui, pepercit, ut splendidum orbi daret Opus, & cum charta nitidissimum, tum literis figurisque magnificum, ita & Operi toti præfixit pulcherrimum oculiferium, ingenii *Königiani* factum, & singulis libris præmisit aliquot æri incisos nummos, quibus eudendis occasionem pax illa Westphalica præbuit. Nec illud nobis prætereundum est, quinque hanc Præfationem habere Appendices, in earumque prima exhiberi Legatorum, qui huic pacificationi interfuerunt, nomina, quæ certe tam accurate nondum sunt a quoquam exhibita. Secundum locum tenent nomina effigibus illorum Legatorum subscripta, quæ sunt omnium oculis expositæ in Curia Osnabrugensi. Tertio loco legitur *Vita Salvis*, Legati Suecici, primum edita in Germanicis *Actis Eruditorum*: quanquam Noster integrum cuius de hoc libello permittit iudicium, haud obscure prodeuti sui Autoris malevolentiam. Quartum occupat locum scriptum ingeniosissime Satyricum, quod in *Placciano Pseudonymorum Theatro n. 1478 Isaaco Volmaro*, Legato Cæsareo, tribuitur, Nostro autem iudice, verius creditur profectum esse a *Jo. Balib. Schuppio*. En lepidum ejus libelluli titulum: *Bibliotheca Gallo-Suecica, sive Syllabus Operum selectorum, quibus Gallorum Suecorumque hac tempestate belli proferendi & pacis evertenda studia publico exhibentur*. Denique Noster conspectui nostro subjicit quinque haud contemnendas *Tabulas* pacificatorias, quibus tanquam nomina sua eo tempore usi sunt Legati Suecicæ.

Intremus age nunc ipsa hæc sacra, ita tamen, urgente nos brevitas studio, ut, generatim expositis librorum argumentis singulorum, tum pauca quædam excerpamus, quæ visa nobis sunt memoratu digniora. *Primus* igitur *Liber* confirmat *Taciti* illud: *Tardiora sunt remedia, quam mala*. Cum enim tot partes adversæ tandem animum applicuissent ad pacem faciendam, tam lente tamen festinatum fuit in hoc negotio, ut primo per diu expectandus esset Legatorum de pace acturo-

rum adventus, deinde multum temporis ante elaboretur, quam Legati, qui convenerant, negotium sibi mandatum serio aggrederentur. Hic *p. 12* dignæ lectu sunt literæ *Salviæ*, Sueciæ Legati ad Marchionem Baruthinum, A. 1643 datæ, e quibus cognoscere licet, id Sueciæ & Galliæ Regibus fuisse propositum, ut hac in pacificatione Imperatoris potestas intra eos eoerceretur limites, ut ampliora fierent jura Principum Germaniæ. *Pag. 38* Legatus Hispanicus in literis ad *Cranium*, Imperatoris Legatum, Monasterio Osnabrugam se conferre jussum, dolet, *ipsi vivendum nunc esse inter hæreticos & infensissimos Catholicæ veritatis hostes*. *Pag. 69* fatentur Legati Cæsarei, prorsus necesse esse Imperatori pacem facere, cum & pecunia, nervo rei gerendæ, & copiis, deficiatur, ac præterea Principes illi, qui adhuc a Cæsaris partibus steterint, ob imbecillitatem suarum virium nihil aliud, quam pacem, spectent. *Libro secundo*, qui acta continet trium priorum mensium A. 1644, nondum pax ridet, sed turbarum adhuc plena sunt pleraque. Narratur enim hic initio, quantum impediementi objecerit negotio pacificatorio novum bellum Dano illatum a Sueco. Deinde exponitur adventus Nuntii Apostolici & Legatorum Gallicorum, ceremoniæque, quibus post nonnullam disceptationem excepti fuere. Hinc occurrunt Legatorum Gallicorum cum Hispanicis de superiore loco concertationes, Electoralium item Legatorum cum Cæsareis disputationes de certis ceremoniis, lites Legatorum de literis plenipotentiaris, turbæ denique, quæ excitarunt literæ Legatorum Gallicorum circulares ad Ordines Imperii: ut omittamus Batavorum studium, tantundem honoris suis Legatis tribui a Cæsareis volentium, quantum hi tribuerant Legatis Rei publicæ Venetorum. Hic *pag. 88 - 132* exstat Programma (*Manifestum* vulgariter vocant,) Suecicum de bello contra Danum suscepto, una cum Appendicibus, & *pag. 137 - 175* refutatio illius *Manifesti Danici*. Quod utrumque scriptum, hic recusum est ob suam raritatem. Epistola, quam Gallici Legati miserunt ad singulos Germaniæ Principes, *pag. 219 seq.* exhibetur: in qua Imperator accusatur moliri absolutum in universam

sam Germaniam imperium, ac Principes exstimulantur ad
 mittendos Monasterium & Osnabrugam Legatos, suasque ex-
 promendas querimonias, certum accepturi auxilium a Legatis
 Galliz ac Sueciz. Quam huic Imperator opposuit longam
 ad eosdem Principes Epistolam, ea pag. 223-228 sistitur, in
 qua pag. 227 Epistola Gallorum vocatur *libellus famosus*. Ex-
 hibentur quoque pag. 228-247 animadversiones censoriz in
 illam Gallorum Epistolam, sermone contextz Belgico. Pag.
 248-252 novum hujus argumenti scriptum Legatorum Regis
 Galliz producit. *Liber tertius* reliquorum A. 1644 men-
 sium acta comprehendit. Occurrunt hic oculis nostris novz,
 ezque diurnz, lites de literis plenipotentiaris; liticula item
 inter Electorum & Imperatoris Legatos Electorales; lites de
 liberando a captivitate Electore Trevirensi; lites Gallorum &
 Suecorum cum Imperatore de arcessendis ad hanc pacificatio-
 nem Principibus ceterisque ordinibus Germaniz. Et, quap-
 quam initium hic offendimus propositionum pacificatoria-
 rum, tamen & has materiam przbuisse concertationibus, legi-
 mus. Pag. 263 seq. satis aculeatz proferuntur Legatorum
 Suecorum literz ad Imperatoris Legatos, in quibus hos accu-
 sant protracti dilatizque pacis negotii. Pag. 269 seq. exhiben-
 tur novz Legatorum Galliz literz circulares ad Principes Im-
 perii, Legatis Imperatoris ingratisimz: quibus adjecta est ipsi-
 us Regis Galliz Epistola ad Germaniz Principes, in qua profi-
 tetur, se non nisi Legatis ipforum ad pacificationem adhibitis
 acturum esse cum Imperatore de pace. Pag. 284 seq. literz
 exstant Electorum ad Imperatorem, quibus contendunt, suos
 Legatos non minus honorifice, quam Legatum Reipublicz Ve-
 netz, tractandos Osnabrugz esse ab Imperatoris Legatis. Ac
 pag. 286 rescribit Imperator, id se fieri velle a suis Legatis.
 Pag. 294 seq. proferuntur Principum ac ceterorum Ordinum
 Franconiz argumenta, quibus docent, se ad hanc pacificatio-
 nem adhiberi debere, & ita quidem, ut suas dicant de singulis
 pacis articulis sententias. Annectitur pag. 300 seq. Appendix,
 speciatim exhibens, quz a Legatis Principum sint hoc in con-
 ventu urgenda. Pag. 313 legimus Legatorum Suecicorum li-
 teras

teras ad Legatos Imperatoris, quibus profitentur, non ante pacis negotium se aggressuros, quam advenerint Legati Principum & civitatum Germaniæ. Idem cum urgerent *pag. 322* Legati Gallici, in contrarium disputant *pag. 323 seq.* Cæsarei Legati, contendentes, Imperatorem sine concursu Ordinum Imperii hanc pacem facere posse, ac suo quidem jure. *Lampadius* vero, Legatus Brunsvicensis, *pag. 327* asserit Ordinibus Imperii jus sententiam dicendi in hoc pacis negotio, nec ferendi, ut excludantur. *Libro quarto*, qui acta dimidii prope anni 1645 exhibet, variæ enarrantur lites, scilicet de ceremoniis ac titulis honorariis, de modo consultandi, de liberatione captivi Electoris Trevirensis, de admittendis ad deliberationes de pace Ordinibus Imperii. Hic *pag. 340* Epistola exhibetur *Axeli Oxensirna* ad filium, Legatum Suecicum, in qua docet, in conventu hoc a Suecis Legatis urgendam esse restitutionem Germaniæ in statum pristinum, primario vero id spectandum, ut Pomerania redigatur in ditionem Suecorum. *Pag. 389 seq.* narratur, quomodo & quibus conditionibus e captivitate dimissus sit Elector Trevirensis. *Pag. 424 seq.* hic exponitur inter Legatos Venetos & Electorales de præcedentia, quam vocant. Ultimo vero hujus libri loco *pag. 430 seq.* jucunda piis lectoribus narratio exstat de concordia inter Cæsareum & Gallicum Legatos firmata per sacram cœnam, qua forte una utebantur. *Libro quinto* tandem aperitur prima scena negotii pacificatorii, & cetera quoque commemorantur, quæ A. 1645 Junio & Julio mensibus acciderunt. Proponuntur itaque hic a Galliæ Sueciæque Legatis articuli pacificatorii, jusque simul suffragii fortiter vindicatur Ordinibus Imperii. Et quidem *pag. 435 - 442* exhibetur Suecica *Propositio* cum Latine, tum Germanice: & *pag. 443 - 448* *Propositio* Gallica sermone tum Gallico, tum Latino. *Pag. 456 - 472* Legati Principum suis dominis asserunt jus suffragii: cumque contra tenderet *pag. 472 seq.* Legatus Moguatinus, *pag. 473 seq.* Brandenburgicus Legatus verba facit pro Ordinibus, hosque, quod justum sit, postulare, docet. Quæ Legatus Noribergensis protulit ad jus suffragii civitatibus Imperii fortiter ac luculentissimis

mis argumentis vindicandum, ea pag. 479-495 legi possunt. *Libro sexto duobusque sequentibus* Acta continentur trium subsecutorum mensium, Augusti, Septembris & Octobris. Omne vero hoc tempus adhuc transactum est partim concertationibus, partim deliberationibus de modo consultandi, deque Ordinum Imperii jure suffragii hoc tempore exercendo. Libet hinc commemorare, quod pag. 618-628 exhibeatur Germanice & Latine Imperatoria responsio ad Suecicam, quam supra diximus, Propositionem pacificatoriam, & pag. 628-632 ad Propositionem Gallicam; pag. 633-649 legatur Suecicum Instrumentum Pacis, cum Rege Daniæ A. 1645 mense Augusto factæ: id quod eo gratius Lectoribus futurum putat Generosissimus Autor, quod nec in *Bæcleri Historia belli Sueco-Danici*, nec in *Schmauffi Corpore Juris Gentium*, id reperitur, in *Theatro vero Europæo*, itemque apud *Londorpium & Gæstlium*, Germanica tantum ejus versio occurrit, & licet in *Dumontii Corpore Diplomatico* exhibeatur, multis tamen locis differt ab exemplari præsentis; pag. 672 seq. valde urgeant Galli admissionem Legatorum Halliacorum ad pacis negotia, vehementissime renitentibus Legatis Cæsareis; quodque hac æ simili de Magdeburgici Legati admissione lite pæne totus impleatur liber septimus; pag. 740-765 exhibeantur Monita Legatorum Ordinum Imperii Protestantium ad Propositiones supra dictas pacificatorias, Suecicam & Gallicam, itemque ad Responsionem Cæsaream utramque: quæ Monita jure *patriotica* sili nostri ætatis vocari possunt; denique pag. 765-871 legi possit continuatio deliberationum ab Ordinibus Protestantium Legatis habitatum de pacis negotio. Verum desinimus hic, & ceteros præclarissimi Operis Tomos, quorum jam *secundum* prelo extisse accepimus, avide expectamus.

HISTOIRE DE L'ÉGLISE GALLICANE.

i. e.

HISTORIA ECCLESIAE GALLICÆ, AU-
tore JACOBO LONGUEVAL, e Societate Jesu.

Tomi IV.

Lute-

Lutetiae, apud Franc. Montalantium, 1732, 4.

Alph. 14 pl. 4.

Dedicavit hoc Opus Rev. Autor universo Clero Galliae, cuius jussu & auspiciis tantæ molis opus suscepit elaborandum. In *Præfatione* vero docet, *primum* se esse conditorem Historiæ Galliæ Ecclesiasticæ. Quod si quis objiciat ipsi *Cointii Annales Ecclesiasticos Francorum*, cum cogitare jubet, *Cointium* non solum, quinque fere prioribus Seculis omisissis, ab eodem tempore, quo Franci occuparunt Galliam, laborem suum exorsum esse, sed etiam in medio Seculo nono desisisse: cum ipse ab ovo, quod ajunt, rem repetat, hujusque Historiæ filium ad hæc nostra usque tempora sit pertexturus. Præfationi subjicit Dissertationem de religione & moribus Gallorum veterum, novem implentem folia. Verum, cum in his *Actis A. 1728 M. Jun. pag. 242 seq.* amplissimam hujus rei Historiam, a Cl. *Martino* compositam, & A. 1727 editam, recensuerimus, non est, quod hic moremur. Ceterum Lectoribus nostris nunc exhibemus quatuor priores hujus Operis Tomos, quorum quisque tribus Libris absolvitur. Horum primus ab initio progreditur ad annum Christi 312; alter ad A. 395; tertius ad A. 434; quartus ad A. 476; quintus ad A. 533; sextus ad A. 561; septimus ad A. 584; octavus ad A. 602; nonus ad A. 647; decimus ad A. 700; undecimus ad A. 711; duodecimus ad A. 790. Singulis vero Tomis singulæ sunt præfixæ Dissertationes affinis argumenti: & primo quidem *pag. 42-46* de tempore illo Dissertatio, quo radices egit Christiana religio inter Gallos. Sentit hic Noster, primo statim Seculo per discipulos Apostolorum adhuc viventium, *Crescentem ac Trophimum*, invecctam esse Christianam religionem in Galliam, sed primis duobus Seculis non fuisse late diffusam. Concedit igitur, quæ vulgo tradantur de fundatione plurimum Ecclesiarum jam primo Seculo facta, esse perambigæ fidei, meritoque hodie negari, primum Gallorum doctorem Christianum fuisse *Dionysium Areopagitam*. *Secundi Tomi* lumen ornat Notitia Geographica antiquæ Galliæ, *19 paginis* absoluta. *Tertio* præponitur
Differ.

Dissertatio 21 *paginarum* de religione & moribus Francorum ante conditum regnum, itemque sub duabus prioribus Regum Gallie stirpibus. Quarto denique Tomo præmittitur Dissertatio *paginarum* 20 de *judiciis Dei*, quæ vocabant veteres. Accedimus ad ipsum corpus historicum, cujus initium facit Cl. Autor a *S. Potbino*, *Polycarpi* discipulo: quem credit a *Polycarpo* secum ductum fuisse Romam ad Episcopum *Anicetum*, & ab hoc missum in Galliam, datumque primum Episcopum Lugdunensi civitati. In qua cum, *M. Antonio Philosofo* imperante, exarserit Christianorum persecutio, quæ Viennam quoque corripuit, utriusque Ecclesie Epistola de hac re, ab *Eusebio* servata, hic recitatur tota. *Irenæi*, qui *Potbino* successit, tempore altera fuit agitata persecutio, quam ita describit Noster, ut copiosius describat *S. Symphoriani* martyrium. Eodem temporis tractu cum Gnostica hæresis vitiat religionem Gallorum, Noster oppositum his *Irenæi* opus perstudiose recenset, expositisque ejus argumentis, nec novos erroresque sancti viri præterit. Hinc reliquam ipsius vitam persequitur una cum martyrio. Verum non est nostræ brevitatis, ita pergere in Opere hoc historico. Satis igitur erit, docere, Cl. Autorem in primis Seculis maxime sedulum se præbere in historiis exhibendis Martyrum: quæ cum sæpius infirmo innitantur fundamento, facile credimus, lectores ex ipsis Pontificiis criticos non omnia ei assensuros esse. Martyrium e. g. *legionis Thebææ* fabellis nunc adscribitur ab eruditissimo quoque, ac meminimus, singularem hujus argumenti librum a nobis recenseri in his *Actis A. 1706 pag. 308*. Noster tamen *pag. 109 seq.* pluribus exponit hanc narrationem, ne mentionem quidem faciens, quod de ejus veritate a viris quibusdam acumine claris dubitetur. Nec vero nos tam duri sumus, ut exigamus a doctissimo Autore nostro aliam historiam, quam quæ sacro illo ordine, cujus est Sodalis, & illa Ecclesia, cujus sectator est, digna sit. Quare nec mirum esse debet, in ceteris Seculis maximum ejus laborem versari in eo, ut historiam Episcoporum & Abbatum hujus ævi, quorum nominibus ritu suæ Ecclesie venerabilem literam *S.* nusquam non præfigit, describat:

bat: ut adeo vere dixeris, in hoc Opere Sanctorum plena esse omnia, satisque hic iis fieri, qui lectitare gestiant, quæ Sanctis illis vulgo tribuuntur, revelationes & miracula. Agit vero & haud mediocri diligentia de Scriptoribus Galliarum Ecclesiasticis, singulisque eorum libris, ac, ut exemplum præsto sit, *quarto in Libro de Salviano, Remigio, Eucherio, Arnobio juniori, Sidonio Apollinare, Claudiano Mamerto, Juliano Pomerio, & Fausto Rejenfi*, eorumque Operibus, luculenter differit. Jam, eum generatim indicaverimus totius hujus Operis argumenta, contenti fore videbuntur Lectores nostri paucis & speciminibus & observationibus. *Libro II pag. 178 seq.* enarrantur labores ab Ecclesia Galliarum suscepti ad tollendum Schisma *Donatianum*. Hic Rev. Autor, Arelatensis Concilii ob id coacti mentionem faciens, quartum ejus canonem, in quo, *qui arma projiciunt in pace*, excommunicantur, ita interpretatur, ut putet, Christianos milites, pace jam reddita Ecclesie per Imperatorem *Constantinum*, non debere detrectare militiam. Nobis vero alienissima videtur, quod pace doctissimi Viri dixerimus, hæc interpretatio: ac duo subsequentes canones, in quibus Ecclesia prohibentur aurigæ circenses & actores comædiarum, admonere satis perspicue videntur, etiam tertio in canone ludicrum aliquod abrogari autoritate Ecclesiastica. Nec vero dubitandum nobis videtur, significari illud ludicrum, quod in *Germania* sua *Tacitus* hisce verbis *Cap. 24* describit: *Nudi juvenes inter gladios se atque infestas frænas saltu jaciunt: addens, audacis hujus lascivia pretium esse voluptatem spectantium.* Nam & a Gallis ludicrum hoc usurpatum fuisse, e *Sidonio Apollinare* & *Nithardo* docet novissimus illustrator *Taciti*, *Cl. Diibmarus*. Illud addimus, a *Cl. Autore* nostro exhiberi Concilii illius canones universos: qua occasione docemus, idem ab eo fieri, quoties in Concilii alicujus Gallici mentionem incidit. *Pag. 211 seq.* describit vitam & laudes *Hilarii Pictaviensis*, ac simul summam exhibet Operis ejus de *Trinitate*: quod cum *Arianis* potissimum sit oppositum, etiam satis *Arianæ* hæreseos Gallica exponit. De ceteris quoque *Hilarii* scriptis & factis ac satis ampliore Lectores impertitur notitia

titia usque ad pag. 294. Vitam *Martini Turonensis* pag. 249 seq. persequitur, ducem secutus *Sulpicium Severum*, quem bonæ fidei Historicum esse, pag. 308 contendit, differens quoque de hujus vita scriptisque in libro subsequenti. Historiam *Priscillianismi* fuse tradit pag. 323 seq. In tertio Libro pag. 365 seq. statum describit Monasteriorum Galliarum, maxime *Lirinen-sis*. Recenset item scripta *Cassiani*, delatus hac occasione ad historiam *Pelagianismi* ac *Semipelagianismi*, radices agentis in Gallia. Præcipua quoque hic tradit de *Hilario Arelasensi*, quem, licet in doctrina de prædestinatione ab *Augustino* dissen-derit, tamen *Semipelagianos* inter referendum esse negat pag. 498. Meminit etiam pag. 536 seq. *Vincentii Lirinensis*, cujus e *Commonitorio* ea exhibet, quæ favent magnopere hodierno Catholicismo, cujus eruditum defensorem eum vocat pag. 539. Quod quarto in Libro pag. 8 de *S. Bricao*, Episcopo Turo-vensi, refert, dignum utique est, quod memoretur. An etiam dignum sit, cui fides habeatur, alii judicabunt. Episcopi scilicet illius famula cum enixa esset puerum, ex ipso eum suscepisse a credula plebe putabatur: quæ tanto Episcopi sui odio inflammabatur, ut obrutum eam vellet lapidibus. Is vero jussum afferri infantem ita est affatus: *Mando tibi in nomine Christi, ut loquaris, an sim ego pater tuus.* Infans vix triginta dies natus respondebat: *Non.* Stolidæ plebs, miraculum non agnoscens, jubebat Episcopum id quoque ex infante querere, quodnam sit nomen vero patri. Id cum facere renuisset, populus perseveravit credere, Episcopum stupro se polluisse. Quare is alterum edidit miraculum. Gestavit videlicet in veste sua prunas ardentes usque ad *S. Martini* tumulum: quo delatus, conspicuum fecit omnibus, non esse perustam vestem suam. Verum nec hoc miraculo motus populus Turonensis abdicavit eum sacro munere, aliumque elegit Episcopum. Quo facto, Romam se contulit *Bricaus*, ubi post septem demum annos agnita fuit ipsius innocentia a Papa *Sixto III*, ejusdem quondam reo criminis: qui eum ad Turones remisit, a quibus non solum receptus, verum etiam Divorum postea in numerum relatus est. Eodem hoc in li-

beo legas *S. Germani & S. Genovesa* valde mirā miracula. In *Libro quinto pag. 231* delatus Noster ad unctionem baptismalem *Chlodovai*, observat, Criticos celebratissimam illam de *ampulla Rbemensis* fabulam ideo pro commentitia habere, quod Scriptores illius ævi, qui baptismum illius Regis commemorarunt, alio miraculum hoc prætereant silentio. Noster, ut & Criticis & traditionis hujus patronis gratificetur, postquam ex vetere quodam libro retulit, *S. Remigium* aliquando, cum ægrotum hominem esset baptizaturus, ac non esset in promptu chrisina, miraculose produxisse oleum, putat, de hoc ipso oleo postmodum unctum fuisse *Chlodovaum*. Cum igitur hoc oleum non tum demum, cum Rex baptizandus erat, sed diu ante creasset *S. Remigius*, hinc factum esse, ut id referendum non ducerent Historici, qui scripserunt de Regis hujus baptismo. Egregia vero ratio defendendi fabulam & populo placentem & Principibus gloriosam. *Libro sexto pag. 424* laudatur *S. Papula*, quæ, cum a parentibus vetaretur fieri monialis, facta est monachus, hoc est, induta veste virili triginta annos vixit inter monachos, tertioque demum ante mortem suam die id aperuit, velleque se dixit sepeliri inter mulieres. Extraordinarium huic vitæ monasticæ amorem Deo gratum fuisse, ex eo concludit Noster, quod post mortem multa pariter in eos, a quibus invocata fuit, miracula. *Pag. 483 seq.* agit de adventu *S. Mauri*, cujus Congregatio nunc tanta versatur in celebritate, & sociorum ejus in Gallia. Addit vero, *Vitam S. Mauri*, cui pleraque de eo narratio innitatur, nulla esse fide dignam. In *septimo Libro* nihil uberius tractatur, quam historia Regis *Chilperici*, & *Gregorii*, Episcopi Turonensis: quorum in illo plus justo vituperasse, in hoc plus justo laudasse, nonnullis videbitur. Sequens quoque *Liber* de hoc *Gregorio* multa habet: in quo & scripta ejus recensentur, adjecto judicio. In *Libro octavo* lectum dignum est bellum *virginale*, quod sexto Seculo exarsit in Gallia. Scilicet in monasterio quodam Pictaviensi erant sanctitati dicatæ duæ regio sanguine ortæ virgines, altera *Charberti*, altera *Chilperici* filia, vitæ hoc genus subire coactæ repugnante genio, Mortua paulo post

post Abbatissa, cum neutra earum id muneris ac honoris adipisceretur, sed quædam genere humilior præficeretur sacro virginum choro, huic, asperius etiam imperanti, parere sunt dedignatæ. Imo, in societatem adscitis quadraginta ejusdem cœnobii virginibus, excesserunt, evaserunt, eruperunt, delatæque sunt pedites Calendis Martiis anni 589 in urbem Turonum, ejusque Episcopo *Gregorio* nuntiarunt, se ad Reges ituras, suasque exposituras esse de Abbatissa querelas. Adhortabatur eas ad reditum *Gregorius*, sed nequidquam. Nam altera regalium virginum, nomine *Chrodielidis*, pergebat in aulam Regis *Gunthramni*, avunculi sui: qui statim aliquot Episcopos jubebat id rei examini suo subicere. Interim nonnullæ sacrarum sororum, quas in urbe Turonum *Chrodielidis* reliquerat, matrimonium inierant: quod exemplum ne sequerentur plures, ipsa illuc rediit, ceterasque secum reduxit Pictavium: ubi adsciti custodiæ causa milites multa commiserunt duce *Chrodielidis* facinora. Quo facto, Metropolitanus reverti in suum monasterium reuentes strenue excommunicavit. Hæc vero & hunc & ceteros Episcopos aggressæ, humi prostraverunt, & pugnis contuderunt maxime virilibus, similique modo clericos ceteros, Episcoporum comites, mulcarunt. Quæ res tantum pavoris tantumque pudoris iniecit Episcopis, ut non solum templo, in quo id accidebat, sed ipsa urbe, sine mora evolarent. Hinc herois illa, *Chrodielidis*, diripiebat bona monasterii, dictitans, si expugnaret monasterium, Abbatissam e fenestra dejectum iri. Ceterum, quantum Episcopi damnabant facta hæc, tantum ea excusabant alii. Brevi post *Chrodielidis* milites suos jussit Abbatissam adversariam e monasterio vi extrahere, atque ad se deducere: idque noctu factum est. Episcopus Pictaviensis non unius generis minis permovere eam studebat, ut liberam dimitteret Abbatissam captivam. Hunc cum illa non audiret, dolo quodam libertatem recuperare contigit Abbatissa. Tum vero acerbum rursus exortum est bellum inter *Chrodielidin* & Abbatissam. Milites utraque ex parte virginibus ducibus faciebant cædes. Tandem *Chrodielidis* potita est monasterii. Reges duo, *Childebertus* &

Guntramnus, in id incumbabant, ut bello huic muliebri finem imponerent. Cetera hujus belli (nam longa est fabula, longæ ambages,) prætermittimus, satis habentes, sitim legendi accendisse. Describitur præterea hoc in libro historia *S. Columbani*, eumque claudit narratio de *S. Victore*, uno e Martyribus legionis *Thebaeae*. Sepultus is erat in templo quodam Genevensi. Cum vero locus sepulchri ignotus esset omnibus, Deus *Hicconio* cuidam id loci revelavit. Eo igitur indicante cum loculus, in quo Martyr jacebat, esset apertus, facies Martyris tam vivida & rubicunda erat, ut crederes, hominem vivere. Colebat igitur Ecclesia Genevensis Sanctum hunc, & quidem eo impensius, quo plura patrabantur ad ejus sepulchrum miracula. Jubet igitur Rev. Autor hodiernos Genevenses erubescere, quorum quippe sententia a cultu reliquiarum usque adeo est remota. *Nono in Libro* pertextitur historia de *S. Columbani* factis & revelationibus & miraculis: itemque de *S. Amando*, deque *S. Eligio*: quorum historia continuatur in libro proximo, ubi & de scriptis *Eligii* fit mentio. Sed nolumus de hisce aliisque Sanctis esse longi, ne tædium creemus iis, qui illibenter legunt narrationes de iis, quos non nili religio suæ ætatis & sanctos & claros fecit. *Undecimus Liber* de *S. Bonifacio* continet permulta. Hic etiam pag. 273 Noster ingenue explodit fabulam a plurimis, imo etiam ab aliquot Conciliis, creditam, qua fertur *Carolus Martellus* a Sancto quodam conspectus esse in sedibus infernis, ideo, quod non pepercisset tempore necessitatis bellicæ bonis Ecclesiasticis: creditque, propterea Clericis adeo arrisisse hanc fabulam, quod ea valere videbatur ad absterrendos Principes ab invasione bonorum sacrorum. Postremi Libri, qui *duodecimus* est, maximam partem impleant res gestæ *Caroli M.* non tamen universæ. Pars enim earum magna reservatur Libro subsequente.

**SANCTORUM VINCENTII LIRINENSIS
& HILARII ARELATENSIS Opera, ad MStos
Codices insignioresque Editiones recognita, ac Notis Ob-**
ser-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCXXXIV. 503

*servationibusque illustrata a D. JOANNE SALI-
NAS, Neapolitano, Can. Reg. Lat. ac S. Theol. Lectore,
ad Sanctiss. Patrem, CLEMENTEM XII,
Pontif. Max.*

Romæ, typis Jo. Zempel, 1731, 8.

Plag. 13½.

Uterque Patrum, quorum scripta niuidissime recusa, egregiisque Notis criticis exornata, denuntiamus, id habet eximii, ut doctrinæ Christianæ publicæ, qualis ea incunte ac medio Seculo quinto fuit, testimonia & Specimina inde innotescant luculentissima. Qui *Godofredi Arnoldi* hominumque ejusdem generis Historias Ecclesiasticas, & in primis defensiones pro eis susceptas, cum fontibus ejusmodi conferunt, nã illi lupina imaginariis relinquunt fictionibus, ac æra sibi reservant. Hi certe hæretici, qui *Vincentii* ætate & paulo antea floruerunt, seu potius caligarunt, eas impotenti ac importuno animo propugnare annisi sunt sententias, quæ & clarissimis divinius Scripturæ oraculis, & complexui doctrinarum inde conformato, & consensione confirmatæ, e diametro obstitent. Optimo igitur consilio Rev. Autor Scriptores illustres, qui doctrinarum divinarum & vitæ purioris disciplinam commendarunt, denuo editos cum orbe literato communicavit, Pontificique Maximo Romano, *Clementi XII*, inscripsit, quem a studio antiquitatis Ecclesiasticæ, a prudentia hierarchicæ, ceterisque virtutibus summis, collaudat. Formulam Dedicacionis excipit *Admonitio* Autoris in *Commonitorium Vincentii*. In qua Autor promittit *Dissertationem Apologeticam*, qua, se Viri sancti honorem tuiturum, pronuntiat. Optima *Vincentii* Editio fuerat ea, quam *Steph. Baluzius* ad duorum Codicum Bibliothecæ Regiæ fidem Parisiis una cum *Salviano* A. 1669 fecerat publici juris. Hunc ducem secutus est Noster, Notasque tales adjecit, quæ laborem diligentiamque desiderarunt. Capitum distinctio, a *Baluzio* sublata, hic fuit reposita, ut allegationibus majorum examinandis esset locus.

Malle-

Malleus tamen, scriptorem & eruditum & humanum manes *Dallai* ac *Calixti* omisisse intactos. Datum enim esse aliquid affectui, patescit ex verbis: *De doctrina S. Viri circa traditiones alibi differemus contra Joannem Dallaeum ac Georgium Callixtum*, (lege: *Calixtum*), *Lutherana familia hominem, qui Helmsstadii perit* (lege: *Helmsstadii placide obiit*). *Hic enim recensuit ediditque Commonitorium anno Chr. 1649*. In Dissertatione, a *Calixto* adjecta, multum nervorum deprehenderant *Hottingerus*, *Hugo Grotius*, ac *Isaacus Casaubonus*: primus in *Bibliothecario quadripartito* pag. 27 edit. Tigur. 1664; secundus in *Discussione Apologetici Rivetiani*; tertius in *Epistola ad Cardinalem Perronium*. Eam ob causam Autor proxime Dissertationem *Calixti* sub examen vocabit, & quidem, uti spondet, & nos vehementer optamus, animo ab omnibus praëjudiciis immuni. *Vincentius*, ab insula *Lirino*, nunc *S. Honorati*, dictus, *Commonitoria duo* scripsit: prius existat integrum; posterius intercidit, excepta sola conclusione, quæ summam in utroque traditorum complectitur. *Vincentius*, canonem solum ad universa dogmata divina percipienda & defendenda sufficere, docet. *Traditionem* vero canonis Scripturæ adjiciendam, existimat, ad notitiam sensus dictorum receptissimi comparandam, *in iis duntaxat præcipue questionibus, quibus fundamenta totius catholici dogmatis nitantur*. Character veræ Catholicæ Ecclesiæ constituitur in eo, *ut idteneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est*. Hoc teneri, si sequamur *universitatem, antiquitatem, consensionem*. Character falsæ Ecclesiæ ponitur a *Vincentio* in tribus momentis: 1) si qua se Ecclesiæ particula ab universalis fidei communiōe (adde: citra causam legitimam) præciderit; 2) in novitate sententiarum ac doctrinarum; 3) in dissensione a sententiis majorum. Quod si ea Ecclesia est vera, quæ a sententiis, *Vincentio* probatis, haud discrepat; tum omnino Ecclesia Protestantium est vera, siquidem nemo non fatetur, Ecclesiam quinque Seculorum primorum a fundamento fidei haud recessisse. Ac e contrario ea Ecclesia visibilis non erit vere talis, quæ a traditione, tum recepta

&

& catholice approbata, discessit. Hoc præjudicio seu argumento κατ' ἀνθρώπων Georgius Calixtus usus est, ad labem novitatis ab Ecclesia Protestantium propulsandam. Qua occasione inter ipsos Evangelicos cepit controversia de consensu quinqueseulari, principio fidei secundo. Utrique ad extrema itum, donec tæderet litigantes temporis minus commode collocati. Dabimus porro nonnulla ex Animadversionibus D. Joannis Salinas, passim adpersis. *Commanitorium a* Pag. 5.
Vincentio adhibitum pro adversariis, ad sublevandam memoriam conscriptis, licet ea ætate vox ea notaret mandata, Legatis scripto data. 7.
 Ad vocem *catholicus* notatur proprietas, per quam Ecclesia intelligitur esse diffusa per totum orbem, non in terræ coarctata particulam, vel angulum parvæ regionis. Adduntur stricturæ in dissentientes ab Ecclesia Romana, quibus cognomen *hæreticorum & vanitas* attribuitur. Dandum enim erat aliquid imbibitæ opinioni, domicilio, ordini assumpto, auctoritati Pontificis summi, cui liber fuit consecratus. Succurrit enim alias canon: *Magis & minus non variant speciem.* *Optatus Lib. II* de Schism. Donatist. *n. 1 catholicum* exponit non solum per *ubique diffusum*, sed & per *rationabile*. Vocem catholicæ esse *honorificam, & spem salutis complecti*, largientur ii, qui voce externa & vocabulo salutem æternam metiuntur. Ubinam vero erat illud *universale*, cum totus orbis, teste *Hieronymo*, miraretur, sese tam subito factum esse *Arianum*? *Optati* lapsus conceditur circa originem *Donatismi*, Romæ damnati. *Vincentius §. 6. Constantium* ab *Arianis* ad consensionem pertractum esse, refert, *Gregorius Nazianzenus Invektiva I in Julianum*, Imperatorem purgat, aulicos accusat. Alter igitur erravit. Vestes pullæ olim impostæ sunt viduis, virginibus, pœnitentibus. *Constantius* in frontibus Episcoporum ad metalla damnatorum titulum damnationis scribi iussit. 8.
 Mediolanensem Ecclesiam reddidit. 11.
 Metropolitanam prædicatio *Ambrosii*, qua sinceram fidem 12.
 contra *Arianos* defendit. 13.
Cyprianus, Romanæ Ecclesiæ iudicio Sanctus, lapsus est circa hæreticorum baptisma. 15.
 Romani scilicet Pontifices largiuntur, ministros hæreticorum sacros remissio. 18.

- missionem peccatorum beneficio baptismi posse conferre, nec omne eorum ministerium efficacia carere. Notatur *Joannes Clericus* nomine acerbitatis, in sanctos Ecclesie Patres effulæ. *Nestorius* gloriam unice quæsit in extirpandis hæreticis, ipse similem in lucem dein prolapsus. *Apollinaris*, pater & filius, Laodiceæ a communione semoti, incertum, qua de causa. *Leontius* & *Dionysius Petavius* falso crediderunt, *Apollinarem* non errasse circa Trinitatem. *Ariani* quandam Christo tribuerunt divinitatem, eamque fuisse instar animæ, 50 seq. docuerunt. *Origenes* cicutam adhibuit genitalibus, exemplo hierophantarum Atheniensium, ad compescendam libidinem; nequaquam sese castrandum dedit. Factum ipse serio, licet fero, damnavit ad *Matth. XIX, 12*. *Amarus erudite antiqui-*
 52 seq. *tatis censor Joannes Clericus*, ita enim hic vocatur, *Hierony-*
 55 seq. *mo* frustra objecit linguæ Hebraicæ imperitiam. *Philippus*, Imperator, an fuerit Christianus, breviter disquiritur. *Origenes* fuit geminus, solite distinguendus. *Origenes* allegorista excusatur, quippe qui literalem Scripturæ sensum accurate exposuerit. *Tertullianus*, adactus invidia & contumeliis Clericorum
 60. Romanæ Ecclesie, qui eum ultra presbyterii gradum ascendere nolebant, ad *Montani* dogma est delapsus. *Clericus* reprehenditur, qui voces *transsubstantiationis*, *consubstantialis* &c. culpaverat. *Novatianus* & *Tertullianus* docuerunt,
 74. peccata, in solum Deum admissa, ab hominibus remitti non posse. *Simon Magus* idem sensit ac nuper *Tuchtsfeldius*
 75. quidam, videlicet astris angelisque homines naturaliter esse obnoxios & penitus subjectos. De *Juliano, P-*
 87. *lagii* sectatore, afferuntur pauca. Defenditur *Cyrillus*
 91 seq. contra *Clericum*. Hic enim *Nestorio* presserat pollicem, & *Cyrillum* pronuntiarat judicem in Synodo Ephesina iniquum. Si Cl. *Saligii* Apologiam *Nestorii* vidisset Autor, ei certe non pepercisset. *Vincentius Nestorium* vocat *impium* & *catolicæ vetustati contrarium*, *Cyrillum* vero *sacrosanctæ antiquitati consentaneum*. Ipse interfuit rebus multis, tum
 94 seq. nomine eo gestis ac scriptis. De proxima editione Operum *Theophili Alexandrini* sollicitum esse *D. Franciscum Paccam*,
 ex

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCXXXIV. 507

ex Autore discimus, qui eruditos rogat, ut ad optimum Virum, Romæ commorantem, ipsi mittant, si quid ex Opusculis *Theophili* in angulis forulisque Bibliothecarum adinvenerint. Opusculis *Hilarii* Arelatensis præmittuntur testimonia veterum, & admonitio Autoris de libris fabulosis, quibus *Vita Honorati* continetur. *Vita S. Honorati, Episcopi Arelatensis*, genuinus *Hilarii*, Episcopi Arelatensis, est textus. *Honoratus* patre Romano natus fuit in Galliis. Arelatensem reddidit eum *Baronius*. At ei sententiæ *D. Salinas* opponit firmissimas rationes. De *Eucherio* consulatur nota pag. 154 seq. Epistola *Hilarii* ad eum subnectitur pag. 179 seq. Variantium lectionum insignis apparatus contextui *Hilario* apparet appositus. Sequitur *Admonitio in Opuscula, quæ S. Hilario adscribuntur*. Promittit Autor S. Rev. *Dissertationem Apologeticam*, in qua in doctrinam *Hilarii* sit inquisiturus, ac *Carmen de Providentia*, quod *Hilarii* esse negat, editurus. Hic simul eduntur 1) *Heroicum Carmen de septem fratribus Machabæis*, ab Antiocho interfectis: 2) *Metrum in Genesin, Leoni Papa nuncupatum*: 3) *Narratio miraculi de S. Genesio*. Probabiliter hæc sunt *Hilarii* Opera, certe primum. De *Genesis* quinque subtexuntur pauca. Apprecamur S. Rev. Autori vires, promissis pares, & vegetas. De cetero non possumus, quin hic repetamus, ex *Petri Saxii Pontificio Arelatensi*, quod *B. Jo. Burch. Menckenius Tom. I Script. rer. Germ. & Saxon.* edidit, addisci posse non pauca de *S. Honorato* ex pag. 139 seq. & de *Hilario* ex paginis 141—155.

Pag. 123.

139.

181 seq.

189

207.

VETUS LATIUM PROFANUM. TOMUS
 quintus, in quo agitur de Lanuvinis & Ardeatibus.
 Autore JOSEPHO ROCCO VULPIO,
 Soc. Jes. Sacerd.

Patavii, typis Josephi Comini, 1732, 4.

Alph. 1½, Tabb. æn. 16.

R r r 2

Ita.

- Italiam instar fontis perennis non nisi elegantiam & doctrinam in hunc usque diem scaturire, vel continuatum hoc Opus, si id aliunde non satis constaret, luculentissime demonstraret. Tomus hic Eminentiss. Principi, *Josepbo Renato Imperiali*, Cardinali, inscriptus apparet, suasu *Petri Marcellini Corradini*, æque Cardinalis, qui primus laborem hunc Autori suscipiendum persuaserat. Cynthianum scilicet, delicæ purpurati Consiliarii *Imperialis*, est pars agri olim Lanuvini. De veteri Latio Librum septimum & octavum hic tandem accipimus mente gratissima. Autor rudera & reliquias veterum locorum ipse oculis suis pensiculate introspectit, & eas figuris, æri quam accuratissime incisis, repræsentavit. Permulti lapides Lanuvini senatus populique, & rudera ac monumenta templi Junonis Sospitæ Lanuvinx hic oculis subjiciuntur una cum suis inscriptionibus nummisque. Lanuvium exstitit juxta viam Appiam, post Ariciam euntibus Roma Capuam, ubi nunc oppidulum *civitas Lavinia*, seu *della Vigna*, sive *Indovina*, jacet. Conf. *Horatius Lib. III Od. 27*, ubi *parra* est avicula, Italis dicta *parruzola*, & *ravus* est *subfulvus*. Villula *sub Lanuvio* nunc dicitur *di San Gennaro*, forum olim rerum venalium.
10. *Cicero ad Atticum Lib. XIV Ep. 5* & tabulæ veteres Itinerariæ locum hunc habent, alias incognitum. Origo Lanuvii incerta.
17. Urbs fuit nominis Latini. Anno, qui *M. Mantii* mortem secutus est, Lanuvini, antea Romanis fidelissimi, cum Latinis defecerunt, a *Menio* fusi, pauloque post Romana civitate donati sunt, & municipes dicti. In rebus belli Punici secundi angustiis egregia fuit eorum virtus. Apud *Silium Lib. XIII* legendum est: *Lanuvio generate* — — *Mibo*. Codices typis descripti habent *Lavinio* plerique, quos lex metri refellit. Colonia dein Lanuvium ducta. Tempus huc usque latet. *Marius* muros everit. *C. Casar*, Dictator, muros & jus colonix reddidit. Auxit *Augustus*, partemque virginibus vestalibus attribuit. *Hadrianus* denuo accessionem adjunxit. Curator ei, Romæ autoritate pollens, additus. Exstitit ibi templum Jovis Sospitatoris & Jugi, Martis Paciferi & Victoris, Apollinis, Mercurii, Vestæ, Vertumni & Cereris frugiferæ, Robigi.

gi, qui rubiginem a frugibus avertere credebatur, præcipue Junonis Sospitæ, cui Caput quartum inscriptum. *Ælianus Lib. XI Cap. 16 de Animalibus* tribuit Lavinio templum Junonis Argolidis per errorem; nam id Noster Lanuvio vindicat. Ju-
 no Lanuvina, pelle caprina caput protegi solita, *Magna Regi-
 na* fuit dicta. De reliquis Junonis cognominibus & cultu hic
 attextuntur haud proletaria. Ilithyjam, quæ est vel ipsa Juno
 Lucina, vel ejus pedissequa & ministra, ex *ἰλιθία, placo*, dictam
 fuisse, Autori non facile largientur, qui *Soldani* Librum de Diis
 Syris legerunt. *Redemptores operum publicorum* appellaban-
 tur ii, qui ærario publico summam aliquam pecuniæ pende-
 bant. Amphitheatrum Lanuvinum, olim celebratissimum, o-
 stentat adhuc sui rudera. De campo Solonio, Lanuvinis vici-
 no, Autor solide disserit. Dein ad familias Lanuvinas, Romæ
 illustres, commemorandas descendit, Cornuficiam, aliasque. In
 nummo, quem *Tab. XI Fig. 1 seq.* Autor profert, *Q. Cornuficius*
 Augur & Imperator, Proconsul Africæ veteris, occurrit. In anti-
 ca cornutum Jovis Ammonis caput Africam designat; in postica
 occurrit Junonis Sospitæ Lanuvinæ effigies, caput pelle & corni-
 bus caprinis protectæ, calceis repandis de more, sinistra scutum
 gerentis, cui insigne fulmen quadrifulcum, dextra coronam
 ex frondibus imponentis Auguri. Eadem Junonis Lanuvinæ
 effigies in pluribus præterea nummis conspicitur. Ipsi enim
 Junoni, Augure præsentem, capra ad aram immolari consueve-
 rat. Junonem, opinamur, in terris reginam olim, pelle ca-
 prina fuisse amictam. Unde ritus gestaminis in nummis. Per-
 gimus ad Librum nonum, Ardeatibus inscriptum, Lanuvio vi-
 cinis. Ardea olim Rutulorum urbs princeps. *Rutulo occiso*,
 oppidum a Latinis captum. *Cybele*, magna mater Deum, ibi
 peculiari templo & sacerdotio culta, de qua hic copiose ex-
 ponitur. Effigies ejus *lapis*, quem ex Pessinunte, Phrygum
 oppido, Romani in urbem suam arcessiverant ingenti cum
 pompa, copiosa hic perfunditur expositione. De Taurobo-
 liis & Crioboliis, adhuc sub Imperatoribus *Valente & Valen-
 tiniano* durantibus, de villis prædiisque Ardeatinis, de fonte Ju-
 turna & Juturnalibus, de anne Numicio, de via Ardeatina a

Pag. 37.

44.

85.

87.

96 seq.

101.

157.

208.

211 seq.

222.

NOVA ACTA ERUDITORUM

Capena Romæ porta procurrente, quæ *Horatio* dicitur *via Numici*, de monumentis Martyrum ad Ardeam olim expressis, aliisque memoratu dignis, Rev. Autor producit non contemnenda, ac tandem Indice accurato Tomum hunc, Deo dante, claudit, spem ingerens de *Latio sacro* a se proxime edendo, quod Opus merito aveimus a manu tam docta videre elaboratum. Prædicamus nitorem chartæ & impressarum formarum, doctrinam incomparabilem, stilum planum purumque ac elegantem, methodum nativam, & industriam undique elucentem. Quæ singula ita comparata sunt, ut jure suo Lectoribus moveant salivam, desideriumque, Opus ipsum attente lectitandi, accendant.

THE ANATOMY OF THE HUMANE BONES.

h. e.

ANATOMIA OSSIUM HUMANORUM;
Autore ALEXANDRO MONRO, Professore
Anatomie in Academia Edimburgensi, & Regiæ
Societ. Socio.

Pars I & II.

Edimburgi, typis T. & W. Ruddimans, 1732, 8.

Alph. r.

Autorem hujus Opusculi se profitetur *Alexander Monro*, in Academia Edimburgensi Professor, & Regiæ Societatis Socius, in annexa & paulo post subsecutura de nervis & reciproco cordis motu Tractatione, qui, ut *Anatomie Cheseldensiana* in hac materia incassum expectatæ defectum suppleret, de structura ossium sermonem ad discipulos instituit, locupletem rebus ad mentem neotericorum compositis. Si quæ jam cognita sunt, fufius hoc in loco recensere nolumus. Periosteum a dura matre originem trahere, longa satis via asserit quoad alterum membranaceum litatum, cum alterum a muscularibus fibris derivandum sit. Color ossium

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCXXXIV. 51

sium in adultis ad albedinem accedens, in junioribus ob vasorum sanguiferorum pelluciditatem cæruleo propior est. Nervi, qui per universam ossium compagem hinc inde distribuuntur, sensu eadem carere, negant, cujus rei fidem facit excrescentia carnosæ materiæ ex ossibus maxime sensilis post trepanationem vel exfoliationem. Equidem epiphyses ossium sese mutuo attingentium in libertate motus versari debent, interin affectus præternaturalis anchylosis seu ossium articulorum vera concretio rara non est, cum cartilagine, quibus articulationes conficiuntur, in osseam naturam degenerare haud raro soleant, prout in larynge adutorum haud obscure apparet. Quod articulationem ossium attinet, parum differt Autor in enarthroson, diarthroson aut amphiarthroson, ut Cl. *Winslow* termino utamur, declaratione. Singularis tamen industriæ specimen edit in triplici ginglymi, quo ossa & suscipiunt & suscipiuntur, divisione, cujus primam speciem appellat trochoidem, quando ossa, ut radius circa axin, vertuntur, prout in occipitis cum secunda colli vertebra articulatione apparet; alteram *Baker's proximum* barbaro & hermaphroditico termino, rectus enarthrodicum, quando communi ligamento & eminentes & depressæ articulationis apophyses continentur, cum pleniore motus libertate, quam alioquin in ginglymis esse solet, prout in articulatione ulnæ & radii aut femoris & tibie ossium; tertiæ ginglymi speciei nomen tribuit *longi*, quando diversa genere ossa, prout occipitis cum prima colli vertebra, inter se mutua susceptione articulantur. Specialem sceleti tractationem aggressus, de cranii figura cum *Vesalio* sic opinatur, posse ex ejus rotunditate, quod *Turca*, latitudine, quod *Germani*, oblonga temporum configuratione, quod *Baravi vel Angli* cujusdam fuerit, facile agnosci; quo in loco addendum videtur, obstetricum manui, qua ossa infantis post partum in debitum situm componi solent, quod figuram capitis attinet, aliquid largiendum esse. Quæ ex *Vesalio* adducuntur de fontanellæ infantilis olim in adulto ossescentis regione peculiari futura cincta, verissima sunt, & similibus cranii duobus, quæ in eruditorum nostrorum osteothecis superbiunt, clara; ad ossa ta-

men *Wormiana* referendam esse hanc, si quando existat, partem, dubitamus. Reliqua ad historiam ossium capitis spectantia singulari industria & fide pertractata sunt, ut nihil desiderari possit ex illis omnibus, quæ ab accuratissimis ossium Commentatoribus, *Winslowio & Albino*, adducta fuerunt. In reliquorum ossium pertractatione curiosas hinc inde quæstiones immiscet. Præter enim quod vertebrae distinguat in veras & spurias, in ea versatur opinione, ac si statura corporis humani omni mane lecto surgentibus procerior esset, quam interdum, siquidem cartilaginee vertebrae interjacentes pondere corporis premantur & subsideant, quiescente vero corpore, virtute elastica exurgant, sicque corporis volumen auctius reddant. Occasione foraminum in processibus transversalibus vertebrarum colli, quando sermonem instituit de arteria cervicali hæc foramina pertranseunte, videntur quædam moneri debuisse de vena cervicali, de qua curiosum est, eam in duos ramos, sic dividit, ut altera simul cum cervicali arteria per prædicta foramina feratur, altera extra hunc canalem eat, siquidem etiam in diversis locis, scilicet foramine magno & peculiari quodam ossi occipitis insculpto foramine, quod tamen in omnibus subiectis conspicuum non est, terminentur. Vertebrarum spuriarum nomine comprehendit os sacrum & coccygis, quod vertebrarum quidam similitudine gaudeant, usu autem diversa omnino sint ossa. Reliqua totius osteologiæ momenta, insigni labore pertractata, de felici Autoris ingenio insigne testimonium edunt. Digna sane sunt, quæ integra hoc in loco recensentur, discriminis, quod ossibus maris & foeminae intercedit, signa. Ad tria momenta hujus differentiae necessitatem reducit: 1) constitutionis, laxioris & tenerioris partium in foemina; 2) vitæ sedentariæ, qua partes in incremento tantisper impediuntur; 3) ad factum ferendum singularis mechanismi. Addit Autor, suturam longitudinalem in foeminis frequentius, quam in maribus, ad nasi usque radicem continuari, claviculam foeminarum minus incurvatam esse. Sterni cartilaginee longiores sunt, quo tempore gestationis diaphragma ampliari & contenta abdominis sursum cedere possint. Cartilago Xi-phoidea

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCXXXIV. 513

ptoidea ipsis frequentius bifurcata est, cartilagineos costarum superiorum plerumque ossescunt. Os sacrum magis ad exteriora inflexum est, os coccygis ipsis mobilius est, ossa ilii extrorsum magis inflectuntur, cartilago ossa pubis connectens laxior est, tubera ossium ischii latiora sunt, adeoque, cum pelvis capacitate insignior sit, necessarium est, ossa femoris foeminarum plus a se invicem distare, quam in masculino genere observari vulgo solet.

AN ANATOMICAL TREATISE OF THE NERVES &c.

i. e.

TRACTATUS ANATOMICUS DE NERVIS:
*Recensio motuum reciprocorum cordis, & Descriptio
succus ductusque lactei humani; Autore ALEXANDRO
MONRO, in Academia Edimburgensi Anatomiae
Professore, & Regiae Societatis
Socio.*

Edimburgi, typis T. & W. Ruddimans, 1732, 8.

Plag. 2.

Calci praecedentis Opusculi adjectae sunt variae de nervis, reciproco cordis motu, receptaculo chyli, ductuque thoracico, Observationes, quas Autor partim ob materiae affinitatem, partim ne publicam spem longa expectatione detineret, eodem cum ossium historia Volumine tradit. Nervi parvulis segregatisque fibris, vel a cerebro & cerebello, vel a medulla spinali proficiunt, quae primum a pia matre, inde a dura meningē, integumentum accipiunt, quod quidem utrumque innumeris vasibus sanguinis *Russiana* arte impleri potest, fibrillae autem oculo etiam quam maxime armato conspectae nullius oculi vestigia exhibent. Interim, quamvis fibrillarum nervearum capacitates ad sensum nullae pateant, argumentis tamen *Bellini, Bohmii, Pitcairni* evictus, vasulorum fasciculos esse nervos, consentit, quibus conveniens angustiae viarum li-

§§§

qui-

quidam vehatur. Inde, quamvis, in quo consistat ganglii usus, nondum definitum sit, nec facile definiendum, interim tamen tot corda aut novi cujusdam motus principia in systemate nervorum, quod ganglia, nisi reservatoria fluidi nervorum appellare malis, esse suspicatur, suam hoc in negotio incertitudinem lubens professus. Nervorum ex cerebro & medulla spinali egressum, recepta inter recentiores Anatomicos methode, declarat. In vexato autem illo loco, ubi de ortu chordæ tympani agi solet, utrum re vera a tertio ramo gustatorii maxillari inferiori reflectatur, nihil declarat. De nervo intercostali sic sentit, non reputandum esse, ac si portio, quæ eidem a pari vago accedit, potius ab intercostali adscendat, quandoquidam *Petitus* in experimentis suis non declaraverit, utrum, abscissa hac portione, oculus paralyticus factus fuerit; capite egressus intercostalis, acceptis ab octavo, nono, decimo, itidemque primo & secundo cervicali, ramis, omnium plexuum maximum format, novo paulo ante ingressum in thoracem ganglio formato, tracheæ & cordi nervum largitur, qui cardiacus nervus auctior ramo octavi paris factus, inter duas aortas & auriculas ad cordis muscolum tendit. Inde ad ductum vertebrarum thoracis, acceptis accessoriis inter singulas vertebrae, descendit. Eo in loco, ubi quintus dorsalis nervus accedit, ramus intercostalis oblique progressus, junctus quibusdam aliis a sexto, septimo, octavo, & nono pari, truncum efficit, qui diaphragma subit, hinc plexu novo circa celiacam arteriam facto, & octavi paris furculo aductus, partibus in abdomine sitis prospicit. Posterior truncus ad pelvim descendit. Quæ omnia ex iis, quæ *Cel. Walsberus* noster de eodem nervo in *Winslovii* descriptionem commentatus est, (vide *Acta* nostra *A. 1733 M. Jun. p. 263 seq.*) judicari poterunt. Motum reciprocum cordis & valvularum ex vibratione nervulorum, qui eidem ac intercostali accedunt, ad mentem *Keilii* declarat, facti vero ductusque thoracici historiam brevissimam, prout in recentiorum scholis jam demonstrari solet, dextre & ingeniose admodum subnectit.

METHO-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCXXXIV. 575

METHODUS DIFFERENTIALIS, SIVE
Tractatus de Summatione & Interpolatione serierum
infinitarum, Autore JACOBO STIRLING,

R. S. S.

Londini, 1730, 4 maj.

Alph. 1 pl. 15.

Tardius quidem Tractatus hic ad nos perlatus est, ut locum in *Actis* nostris vix inventurus esse videatur; nisi dignitas ejus illum jure quodam indubio exposceret. Qui methodi fluxionum inventionem nostris temporibus æterno decori esse haud temere arbitratur, illam non perspecta serierum infinitarum natura ac indole vix intelligi posse, imo alteram alteri egregiam nunquam non opem ferre, experiantur. Sed, cum inventa Mathematicorum de natura, summis, aliisque serierum qualitatibus, vel in *Diariis* eruditorum, vel in *Commentariis Philosophorum Anglicanorum ac Parisiensium*, maximam partem dispersa sint, non sine tædio a studiosis harum rerum conquirenda, egregio hoc Compendio Doctiss. Autor, cujus in sublimioris *Matheseos* partes merita jam ex aliis specimenibus satis nota sunt, non aliorum modo inventa completi, ac ex propriis principiis deducere instituit, sed ipsum etiam arduum hoc argumentum mirum quantum promovit. Ut vero usui eruditorum Opus hoc magis accommodatum esset, non, quod ex titulo forsitan nonnulli conjicerent, quænam series sint summabiles, inquisivit, sed quibus artibus assequamur earum imprimis valores, quæ summari nequeunt, eo quidem consilio, ut *Problemata*, quæ dependent ex quadraturis, eodem jure pro solutis haberi possint, quo ea, quæ reducuntur ad æquationes affectas. Idem consilium jam olim mente voluisse *Jac. Gregorium*, Appendix ad veram ipsius circuli & hyperbolæ quadraturam testatur, atque ipsum magnum *Newtonum* hac de re olim meditatam esse, ex literis ejus nonnullis ad *Oldenburgium*, in *Commercio epistolico Collinsii* impressis.

Eruditiss. Autor, suum cuique Virorum doctorum tribuens, suscipiatur. Longe quidem generalius fundamentum subministravit Ill. *Newtonus*, methodo sua, ut vocat, differentiali, ubi curvam parabolicam per extremitates quotlibet ordinarum, sive terminorum, describere docuit, eaque ratione valorem cuiusvis intermedii per seriem infinitam assignavit. Sed expertis calculum constat, hac methodo ad veritatem non accedi, si terminus ille longius ab initio distet. Ut itaque terminos serierum remotissimos obtineret Doctiss. *Stirlingius*, figuram hyperbolicam per extremitates terminorum descripsit, ubi ex voto res successit, prodeunte valore non solum termini quantumvis distantis per seriem convergentem, sed, qui casus facilinus est Problematum generaliter soluti, termini infinito intervallo a principio distantis, quod summationi serierum æquipollet. Sed, cum valor termini per Parabolam aut Hyperbolam inventus, non approximet, nisi differentiarum, secundum *Newtoni* præscripta sumptæ, constituent progressionem celeriter satis decreascentem, alia sunt innumera serierum genera, quæ hac methodo tractare non licet. Hisce igitur probe perspectis, Doctiss. Autor se contulit ad contemplandam relationem terminorum, proprietatem serierum maxime insignem, & simplicem, imprimis cum Cel. *Mörraum* hanc considerationem miro cum successu in Algebram introduxisse, eoque fundamento difficillima circa series recurrentes Problemata solvisse, videret. *Tribus Partibus* doctissimum hoc Opus absolvitur, *Introductione*, qua summatorii calculi sui generalia præcognita Autor tradit, *Parte prima*, qua de summatione serierum agit, & *Parte secunda*, qua methodum series interpolandi, ab aliis inchoatam, excolit magis ac ulterius promovet. Auspicatur Opus explicando affinitatem, quæ inter calculum serierum intercedit, atque Algebram vulgarem, ubi ex relatione inter abscissas & ordinatas curvæ determinantur. Ita series quoque non ex datis quotlibet terminis, sed ex relatione inter terminos successivos, definiuntur, cum quantitates quotcunque, numero tamen finitæ, terminos in diversis seriibus constituere possint, non autem sit nisi unica series, in qua
iidem

iiidem sunt termini, eademque lex formandi reliquos in infinitum. Inventa igitur terminorum relatione, hæc algebraica æquatione eodem modo exprimitur, quo *Cartesius* curvas algebraicis æquationibus definit. Adeoque æquatio seriem definiens ea est, quæ generaliter exprimit terminorum relationem, ex datis ipsorum distantis ab initio. Concipiuntur enim termini consistere super rectam positionem datam, tanquam totidem ordinatæ, quarum distantia communis est unitas.

Quemvis horum terminorum in genere Autor litera *T* designat, atque reliquos ordine succedentes eadem litera, notata in apice numeris Romanis, ita, ut, si *T* fuerit decimus terminus ab initio *T^I* designet undecimum, *T^{IV}* decimum quartum, &c. Generaliter quoque distantiam termini cujuslibet ab initio exprimit litera *z*, ita, ut, si distantia hæc termini *T* ab initio fuerit *z*, distantia respectivæ succedentium *T^I*, *T^{II}*, *T^{III}*, & sint *z+1*, *z+2*, *z+3*, &c. Si fuerit verbi gratia series *1*, $\frac{1}{2}x$, $\frac{1}{8}x^2$, $\frac{1}{27}x^3$ &c. ubi relationes terminorum sunt: $B = \frac{1}{2}Ax$, $C = \frac{1}{4}Bx$, $D = \frac{1}{8}Cx$ &c.; relatio terminorum in genere definitur æquatione $T^I = \frac{z+\frac{1}{2}}{z+1}Tx$. Scribendo enim

o, *1*, *2*, *3*, *4*, &c. successive pro *z* prodeunt relationes terminorum in serie proposita. Si vero *z* denotet distantiam

ipsius *T* a secundo seriei termino, æquatio erit $T^I = \frac{z+\frac{1}{2}}{z+2}Tx$,

ut constat scribendo successive pro *z* numeros *-1*, *0*, *1*, *2*, *3*, *4*, &c. Sin indeterminata *z* denotet locum termini *T* in serie, ejus valores successivi erunt; *1*, *2*, *3*, *4*, &c. & æquatio $T^I = \frac{z-\frac{1}{2}}{z}Tx$.

Unde satis apparet, innumeras esse æquationes differentiales, quibus eadem series definitur, prout in hoc vel illo axis puncto initium abscissæ *z* sumitur; & contra adhibendo diversos valores successivos pro *z*, eandem æquationem innumeras series diversas exprimere. Cum vero analytæ sit, valores quantitatum in numeris exhibere, quas æquationes differentiales repræsentant, uberius Doctiss. Autor edocet, quæ forma pro-

positis seriebus tribuenda sit, ut radices æquationum, quæ illas exprimunt, commode erui possint. Non igitur præceptis modo, sed exemplis quoque, demonstrat, quomodo radices æquationum differentialium commodissime in alterutram formam serierum sequentium resolvantur.

$$A + Bz + Cz. \overline{z-1} + Dz. \overline{z-1. z-2} + \&c. \text{ aut}$$

$$A + \frac{B}{z} + \frac{C}{z. z+1} + \frac{D}{z. z+1. z+2} + \&c.$$

Priori forma uti suadet; si z quantitas valde parva sit, posteriori, si magna valde fuerit, & quomodo aliæ series ad alterutram harum formarum commode revocentur, si variis operationibus illas forte mutari contingat, copiosius explicat, Compendia etiam egregia quædam suppeditans, ne prolixior calculus subinde non sine tedio repetendus sit. Hisce præmissis, *Parte prima* suam summamdi series methodum uberius exponit, eo inprimis fine, ut calculus quadraturæ curvarum aliorumque Problematum difficiliorem contrahatur. Cum enim per meram terminorum additionem alij series ejusmodi tractare instituerint, ex voto quidem negotium hoc succedit in seriebus cito convergentibus, sed immensum laborem via hæc requirit, si lente convergant, siquidem exploratum sit, supra 1000 terminos quandoque requiri, ut summa ad duas tresve figuras justa inveniatur. Doctiss. itaque Autor, ut molestiæ calculi consuleret, singularibus quibusdam propositionibus docere suscepit, qua ratione series lentissime convergentes in alias celerime convergentes apposite transmutari possint. Ut specimen methodi ipsius Lectori exhibeamus, ea, quæ hactenus enarravimus, una alterave ipsius propositionum illustrare par est. Prima statim propositione demonstrat, si termini alicujus seriei formentur, scribendo successive numeros $1, 2, 3, 4, \&c.$ pro z in quantitate $A + Bz + Cz. \overline{z-1} + Dz. \overline{z-1. z-2} + \&c.$ summam terminorum ab initio, quorum numerus est z , fore $Az + \overline{z+1} (\frac{1}{2} Bz + \frac{1}{3} Cz. \overline{z-1} + \frac{1}{4} Dz. \overline{z-1. z-2} + \&c.)$. Fin-
gamus

gamus enim summam $S = Az + \overline{z+1} \cdot (\frac{1}{2} Bz + \frac{1}{3} Cz \cdot \overline{z-1} + \frac{1}{4} Dz \cdot \overline{z-1} \cdot \overline{z-2} \&c.)$ sive $S = Az + \frac{1}{2} B \cdot \overline{z+1} \cdot \overline{z+1} + \frac{1}{3} C \cdot \overline{z+1} \cdot \overline{z-1} + \&c.$ scribantur valores variabilium succedentes pro presentibus, hoc est, $S-T$, pro S , & $z-1$, pro z , atque obtinebitur: $S-T = A \cdot \overline{z-1} + \frac{1}{2} Bz \cdot \overline{z-1} + \frac{1}{3} Cz \cdot \overline{z-1} \cdot \overline{z-2} + \&c.$ subducta hac æquatione de priori, remanet $T = A + Bz + Cz \cdot \overline{z-1} + Dz \cdot \overline{z-1} \cdot \overline{z-2} + \&c.$ Si igitur contra detur hic valor termini, ut in propositione, summa erit ea, quæ definita fuit, ipsaque hæc summa evadit nihil, quando z est nihil, unde constat propositum.

Monendus enim est Lector, summationem serierum, secundum acutissimi Autoris methodum, reduci ad inventionem ordinarum ex datis earundem differentis, quare ultima summa nihilo æqualis esse debet, ut veræ sint summae investigatæ, nec, ut subinde in curvarum quadratura fieri assoler, nova correctione indigeant. Ut facili exemplo illustremus allatam modo propositionem, detur series numerorum naturalium 1, 2, 3, &c. qui formantur scribendo 1, 2, 3, 4, 5, &c. pro z in ipsa quantitate z , quam cum termino in theoremate comparantes, inveniemus $A=0$, $B=1$, $C=0$, $D=0$ &c. quibus

valoribus substitutis, prodit summa $z + \overline{1} \cdot \frac{1}{2} z = \frac{zz+z}{2}$ pro ag,

gregato tot terminorum seriei propositæ, quot sunt unitates in

z , ut, si sit $z=6$, erit $\frac{36+6}{2} = 21$ pro summa primorum sex

terminorum. Hujus theorematibus auxilio series in primis summantur, quarum termini sunt numeri integri; qua vero ratione summæ, quarum termini sunt numeri fracti, inveniuntur, sequenti propositione Autor edocet, quam ad longe majorem generalitatem evehit tertia propositione, qua demonstrat, si termini cujusvis seriei formantur, scribendo numeros quoslibet unitate differentes pro z in quantitate

$$\text{tate } x^{z+n} \times \frac{a}{z} + \frac{b}{z \cdot z+1} + \frac{c}{z \cdot z+1 \cdot z+2} + \&c. \text{ summam fore}$$

$$x^{z+n} \times \frac{a}{1-x \cdot z} + \frac{b-Ax}{1-x \cdot z \cdot z+1} + \frac{c-2Bx}{1-x \cdot z \cdot z+1 \cdot z+2} + \&c. \text{ ubi}$$

quantitates A, B, C &c. denotant coefficientes terminorum præcedentes eos, in quibus reperiuntur, ita, ut sit $A = \frac{a}{1-x}$, $B = \frac{b-Ax}{1-x}$

& sic porro. Rerum inter Mathematicos gestarum non ignaris fatis apparet, qua ratione sagacissimus Autor hoc theoremate illa omnia quasi in nuce complectatur, quæ *D. Taylor* in sua methodo incrementorum primus de ejusmodi summis tradidit, quæque *D. Nicole* in Commentariis Academiæ Parisiensis ulterius deinde promovit, atque clarius explicavit. Usum theorematis ostendit, summam diversas series, quarum termini constant fractionibus, quæ pro numeratoribus unitatem, pro denominatoribus quadrata numerorum naturalium, cubos imparium, aliave ratione affectos numeros habent. Docet, quam expedite theorematis hujus auxilio summa seriei, quam *Vice-Comes Brounckerus* pro quadratura hyperbolæ dedit, colligatur, & quomodo circuli circumferentia minimo labore ad figuras quamplurimas produci possit per seriem utouque lente convergentem, quod *Leibnitius* olim vehementer desiderabat. Hisce præmissis, de seriebus, quarum termini sunt assignabiles, ad illud serierum genus pergit, quod per relationem terminorum duntaxat determinatur, ubi certis regulis, quas selectis illustrat exemplis, docet, quomodo data inter summas successivas relatione, ea quæ est inter terminos inveniatur, imo qua ratione series quotvis summabiles investigentur. Oblata hac occasione, Doctiss. Autor difficultati, cujus jam supra mentionem injecimus, medelam afferre molitur, si, quod sæpe accidit, inventæ ipsius methodo serierum summæ non exactæ, sed data quantitate, vel augendæ, vel minuendæ sint. Cum enim sum-

matio serierum in methodo differentiali respondeat quadraturæ curvarum in methodo fluxionum, mirum non est, in utraque consimiles difficultates occurrere, atque inventas summas æque ac curvarum areas aliqua quantitate vel augendas, vel minuendas esse. Si talis sit æquatio ad summas, qualis efficit, earum ultimam esse quantitatem magnitudinis finitæ, vel infinite magnæ, semper opus est correctione. Quapropter singulari propositione Doctiss. Autor monstrare instituit, qua ratione assumenda sit æquatio, quæ semper efficiat, ultimam quantitatem esse nihil, ut summa inventa vera, nec aliqua quantitate vel augenda, vel minuenda sit. Sed, cum prolixiores calculos exhibere instituti nostri ratio hand patiat, ingeniosam hanc Autoris methodum cum Lectore communicare nobis jam non licet. Id quoque causæ est, cur nihil reliquorum theorematum adjiciamus, cum persuasum nobis sit, commodo Lectoris non adeo consultum iri, si nuda propositionum recensione, nulla addita earundem vel demonstratione, vel illustratione per exempla, ipsum pascere susciperemus. Nova atque elegantia sunt theoremata, quibus Autor ostendit, quomodo, data relatione inter duas summas in diversis seriebus, & æquatione ad terminos in alterutra, æquatio ad terminos in altera, eruatur; quomodo in compositis valde seriebus valor seriei vel approximando inveniri, vel ipsa series in aliam formam commodiorem transmutari possit. Ultime denique propositione fluxionum methodum egregie illustrat ac promovet, docendo, qua ratione æquatio, sive algebraica, sive fluxionalis sit, inveniri queat, cujus radix sit series quæcumque data, quæ definitur æquatione, in qua termini seriei sunt unius tantum dimensionis. Ita enim ex coefficientium relatione series reducuntur, vel ad fractiones, vel ad fluxiones, absque majori in illo casuum difficultate. Verum satis ex hisce apparet, quantum ad promovendam serierum methodum conducatur, ut summationes reducantur ad fluxiones, quoniam methodus regrediendi a fluxionibus ad fluentes, licet imperfecta sit, melius tamen nota & magis exulta est, quam illa regrediendi a differentiis ad summas. Oblata hac occasione

respiciendi ad affinitatem, quæ inter summas & fluentes intercedit, Doctiff. Autor difficultati hæc hactenus intactæ mederi conatur, quæ in reductione æquationum fluxionalium maxima est. Fieri enim plerumque solet, ut æquationes fluxionales non determinant omnes coefficientes terminorum in suis radicibus, quoniam quantitates constantes evanescent, & omnino amittuntur ex æquatione in progressu a fluentibus ad fluxiones, imo variis modis evanescent, prout fluxio sumitur. Si fuerit æ-

quatio $y^2 = a^2 + bx + \frac{x^2}{c^2}$ tres diversæ ejus æquationes fluxiona-

les esse possunt: 1) $2y dy = b + 4\frac{x^2}{c^2}$ 2) $2xy dy - y^2 = -a^2$

$+ 3\frac{x^2}{c^2}$ 3) $2xy dy - 4y^2 = -4aa - 3bx$. In invenien-

da itaque serie, radicem fluxionalium harum æquationum exprimente, per primam terminus primus seriei non determinatur, per secundam determinatur primus, at non secundus terminus; per tertiam denique determinantur primi quatuor termini seriei, at quintus relinquitur indeterminatus. Artificium, quo nodum hunc solvit, in natura radicum æquationis fundatur, qua fit, ut quantitas pro radice in æquatione scripta omnes terminos æquationis evanescere faciat. Sed termini duobus tantum modis evanescere possunt, vel per signorum contrarietatem in terminis homologis, vel etiam ubi reperitur quantitas constans in fluente, quæ nullum relinquit vestigium in fluxione. Si sit $y = Ax^n$, erit $dy = nAx^{n-1}$; $ddy = nn - nAx^{n-2}$. Si jam sit $n = 0$, evanescet valor fluxionis primæ: sin fiat $nn - n = 0$, id est, $n = 0$ vel $n = 1$, evanescet valor secundæ. Ex hisce fundamentis facile jam est primum terminum seriei pro valore radice assumendæ eruere, quod Doctiff. Autor pluribus exemplis copiosius edocet. Sed ulterius hisce immorari non licet, cum ad alteram partem, qua de interpolatione serierum agit, nobis properandum sit.

Si

Si fuerit recta positione data, super quam erigantur ordinatæ quocunque sibi mutuo parallelæ, & æqualibus intervallis ab invicem distantes, quæ terminos seriei regularis continue incrementales, vel decrescentes, & eodem signo affectos, designent: una eademque curva transibit per extremitates omnium, quæ determinabitur ex data æquatione ad seriem, h. e. ex data æquatione generaliter exprimente relationem inter duas vel plures ordinatas quasvis successivas. Si ex data hac æquatione differentiali erui potest æquatio hujus curvæ algebraica, habebitur ordinata quæcunque ex data ejus abscissa per resolutionem æquationum affectarum, adeoque interpolatio seriei absoluta, quæ utique consistit in assignatione cujuslibet termini primarii, vel intermedii ex dato ejus loco in serie: ubi vero æquatio curvæ algebraica nequit inveniri, illud curandum est, ut exhibeamus valorem termini cujuslibet quæsiti per seriem convergentem, vel forte per quadraturam curvarum. Facile ex hisce colligitur, terminos serie intermedios, eadem lege, vel incrementales, vel decrescentes, qua crescunt, aut decrescunt primarii, eodem quoque modo determinari; adeoque si idem sit intervallum commune terminorum primariorum, aut intermediorum, & detur unus ex intermediis, dari omnes ex data æquatione ad primarios. Sed, cum termini constare debeant ex factoribus interpolabilibus, ut series aliqua sit interpolabilis, sæpe convenit, ut series intercalanda in factores interpolabiles resolvatur. Si v.g. series interpolanda sit $1, \frac{1}{5}x, \sqrt[3]{\frac{1}{5}x^2}, \sqrt[5]{\frac{1}{5}x^3}, \sqrt[7]{\frac{1}{5}x^4}$ &c. illa resolvenda est in tres series factorum simplicium ad modum sequentem:

$$\begin{array}{cccccc}
 x^0, & x^1, & x^2, & x^3, & x^4 & \&c. \\
 1, & \frac{1}{5}, & \frac{1}{5}, & \frac{1}{7}, & \frac{1}{9} & \&c. \\
 1, & \frac{1}{2}, & \frac{3}{8}, & \frac{5}{8}, & \frac{7}{8} & \&c.
 \end{array}$$

Ubi palam est, harum trium seriei duas primas esse interpolabiles, non item tertiam, quæ tamen, cum sit simplicior, facilius interpolabitur, quam ea, quæ proponitur. Sæpe series numeratorum & denominatorum seorsim interpolare convenit,

nit, v. g. si detur series hujusmodi $1, \frac{r}{p}, A, \frac{r+1}{p+1} B, \frac{r+2}{p+2} C, \frac{r+3}{p+3} D$ &c.

Deinde terminus quilibet in serie numeratorum divisus per respectivum in ea denominatorum, dabit correspondentem in serie proposita. Hisce principiis positis, quæ uberrimis exemplis illustrat Autor, ad methodum differentiarum progreditur, ejus auxilio non modo diserte præclara illa summorum Mathematicorum inventa explicat, quæ feliciter attigerunt, postquam *Newtonus* nobilissimi Problematis a se soluti, de inventione curvæ parabolicæ per data quotcunque puncta transeuntis, indicium fecerat, sed omnem hanc doctrinam quoque egregie promovet. Considerat primo seriem ordinarum æquidistantium, ex una tantum parte in infinitum pergentium, atque quarit lineam parabolicam, quæ per extremitates omnium transeat, qua inventa per modum corollarii porro deducit, quæ *Col. Hermannus* in Appendice ad *Phoronomiam*, atque acutissimus *Taylorus* in *Methodo sua incrementorum*, de hoc argumento evulgarunt. Imo respiciens ad analogiam, quæ est inter methodum differentialem & methodum vulgarem serierum, quæ per fluxiones, sive rationes differentiarum ultimas, procedit, sicut illa generaliter differentiis cujuscunque magnitudinis utitur, elegantissimam illam seriem pro quadraturis, quam summus Vir, *Jo. Bernoullius*, olim in his *Actis A. 1694* cum Mathematicis communicavit, perquam ingeniose elicit. Generalius hoc Problema sequentibus propositionibus sibi solvendum sumit: si detur series ordinarum æquidistantium utrinque excurrans in infinitum, & invenienda sit linea parabolica, quæ per extremitates omnium transeat; atque tandem, quomodo hæc curva parabolica eruenta sit, demonstrat, si series ordinarum quibuscunque intervallis ab invicem distantium ex una tantum parte in infinitum pergat. Hisce Problematis enodatis, difficile non est, aliud ejusdem fere generis solvere, ubi, data serie terminorum primariorum, intermedii, qui non longe distant a principio, quaruntur; sed generalem methodum luculenter illustrat Autor, docendo, qua ratione logarith-

garithmi ipsarum quantitatum loco adhibendi sint, si, terminis seriei celerissime incrementibus, eorum differentie conficiant progressionem divergentem, id quod impedit, quo minus ordinata parabolæ ad veritatem satis accedat. Si detur series terminorum æquidistantium, atque inveniendus sit terminus quilibet, primarius vel intermedius, utcumque longe ab initio seriei distans, aliam seriem eruere docet, in qua terminus ille desideratus constituat terminum prope initium, ut eadem methode, quam modo laudavimus, Problema commode solvi possit. Sequenti propositione hac methode solvitur Problema, de invenienda area media in magna dignitate binomii, quod *Moisvrous* quidem diu ante alia via solum dederat, Autor vero non alia ex ratione repetit, quam quod docti nonnulli Mathematici inter cives ejus dubitare visi sint, an methodus *Newtoni* differentialis illi sufficiat. Illam enim non modo hisce expediendis parem esse, sed ad alia quoque ejus generis Problemata, v. g. de invenienda summa Logarithmorum, quorum numeri sunt in progressionem Arithmetica, facile extendi posse, ipso Opere eleganter demonstrat. Cum *Wallisus* olim, ut notum est, primus fere de quadrandis curvis per interpolationem cogitasset, Noster non modo passim usum methodi hujus in quadratura curvarum demonstrat, sed singularibus quoque propositionibus quadraturas curvarum infinitorum generum uberius explicat. Duabus imprimis propositionibus

ostendit, si in ordinata curvæ $x^{\frac{r+z-1}{r-1}}$ scribantur successive numeri integri 0, 1, 2, 3, 4, &c. pro z, eandem fore relationem inter areas ordinarum provenientium, quæ est

inter terminos seriei $a, \frac{r}{p} a, \frac{r+1}{p+1} b, \frac{r+2}{p+2} c, \&c.$ aut, si ordi-

nata curvæ sit, $x^{\frac{p-z}{p-1}}$ eam fore relationem inter areas ordinarum provenientium, quæ est inter terminos serie

$a, \frac{r}{p} a, \frac{r+1}{p-1} b, \frac{r+2}{p-2} c \&c.$ Postremis denique propositionibus

aream curvæ cujusvis ex datis aliquot ejus ordinatis æquidistantibus invenire docet, & ne subinde repetendus sit calculus, additis Tabulis usui Mathematicorum consultit.

A TREATISE OF GUNNERY.

h. e.

TRACTATUS DE RE TORMENTARIA,
Autore JOANNE GRAY.

Londini, apud Wilhelmum Innys, 1731, 8 maj.

Plag. 10, Tab. 20, 1, cum multis Figuris ligno incis.

Constat, *Galileum* primum reperisse, quamnam lineam describant corpora gravia, sive horizontaliter, sive oblique projecta, & *Toricellium* doctrinam ejus de motu projectorum magis excoluisse. Atque hoc pacto praxis rei tormentariæ legibus Geometriæ fuit adstricta. Noster id agit, ut doctrinam utilissimam ad eorum captum magis accommodet, qui praxi rei tormentariæ operam dant, quam huc usque a Mathematicis factum. Projectilia duplici motu feruntur, æquabili, atque æquabiliter accelerato, illum vi a projiciente impressæ, hunc vi gravitatis, acceptum ferunt. Ut igitur intelligantur, quæ de motu globorum ex tormentis & mortariis emittendorum præcipiuntur, Parte prima demonstrat, quæ ad motum æquabilem & motum gravitatis, seu æquabiliter acceleratum, spectant, ac deinde, principiis istis usus, motum projectile in parabola explanat. Præmissa vero theoria, solvit Problemata, quorum in directione tormentariorum & mortariorum usus esse potest. Ut regulæ praxi magis respondeant & ab iis quoque commode adhiberi possint, qui demonstrationes non capiunt; logarithmorum usum in iisdem fecit. Quoniam vero veretur, ne regulæ theoriis insertæ fastidiantur ab hominibus, quibus nulla principia theoretica perspecta sunt; Parte altera duplicem condidit Tabulam, alteram pro projectionibus horizontalibus, alteram pro obliquis, ac utriusque usum in arte rei tormentariæ explicat. In istis Tabulis uno con-

conspetu repræsentantur casus, qui in praxi rei tormentariæ occurrere possunt, quoad data, quæ sita, & regulas characteribus expressas. Referuntur autem ad tres figuras Tabulæ æneæ incisas, ne verborum ambagibus fuerit opus, quæ Tabularum concinnitati parum conveniunt. Præmittitur Præfatio prolixa, in qua machinæ bellicæ veterum describuntur, & de inventore pulveris pyrii ac rei tormentariæ disquiritur. Notatu dignus est locus, quem ex *Rogeri Baconis* de secretis operibus artis & naturæ & de nullitate magiæ Epistola adducit, probaturus, ipsi pulverem pyrium jam circa annum 1270 cognitum fuisse. *In omnem, inquit, distantiam, quam volumus, possumus artificialiter componere ignem comburentem ex sale petra & aliis — nam soni velut tonitru & coruscationes possunt fieri in aere, imo majore horrore, quam illa, quæ sunt per naturam: nam modica materia adaptata, scilicet ad quantitatem unius pollicis, sonum facit horribilem, & coruscationem ostendit violentam. Ex hoc fit multis modis, quibus civitas aut exercitus destruat — . Mira hæc sunt, si quis scires uti ad plenum in debita quantitate & materia.* Suspiciatur Noster, *Bartholdum Schwartzium*, qui circa annum 1320 pulverem pyrium invenisse dicitur, ab iis, quæ *Baco* commemorat, ansam sumsisse in compositionem pulveris pyrii inquirendi.

EVERARDI OTTONIS DE ÆDILIBUS COLONiarum & Municipiorum Liber singularis, in quo pleraque ad veterem Politiam municipalem pertinentia explicantur. Editio secunda.

Lipsiæ, apud Jo. Mich. Teubner, 1732, 8.
Alph. 1 pl. 10½.

Adilicij juris argumenta, maximam partem hætenus impedita & obscura, non uno libello illustranda sibi sumsit Cl. Autor, quorum alios in publicum jam protulit, alios impatientius fere exspectamus. Prima prodit *Dissertatio de*
Evuu-

Eunuchis ad l. 27 §. 28 D. ad Leg. Aquil. in qua *Ulpianus* Edicti *Ædilium* deperditi memoriam servavit. Post hanc prior editio libri, quem hic referimus, vulgata Francofurti A. 1713, 8, quamque recensent *Acta nostra* A. 1714 *Mens. Sept. pag. 416.* Hunc secutus est *de Tutela viarum publicarum* Liber, quæ primaria *Ædilium* cura erat. Et hujus mentionem fecimus in *Actis* A. 1732 *Mens. Nov. p. 497.* Præterea expectare jubemur majus Opus tripartitum, cujus Pars prima *Ædilium Curulium historiam* exponet; altera titulos Pandectarum & Codicis de *Ædilitio Edicto* Notis Philologicis illustrabit; postrema *Juris Ædilitii Systema* Theoretico Practicum dabit. Interim, dum isthæc parantur, novam nobis & auctiorem editionem libelli de *Ædilibus Coloniae* invidere nohuit, præsertim cum in ipso majoris Operis progressu animadverteret Vir Doctissimus, quanti intersit, *Ædilitiam* in urbe dignitatem ab ea, quæ in coloniis erat, probe distinguere, quæ cautio in omni Romana antiquitate non minimi momenti est.

Nolumus ea repetere, quæ olim de politissimo hoc Opusculo scripsimus. Eundem, quem ibi memoravimus, Capitum ordinem Autor retinuit, solo septimo excepto, quod in nova hac editione plane novum est. Reliqua omnia insigniter aucta sunt, & novi passim ex antiquitate flores sparsi. Septimum illud Caput, cui nobis nunc immorari placet, agit de *Judeis & Christianis Ædilitatem fugientibus*, atque est instar Commentarii ad l. 3 §. fin. D. de *Deturionibus*, qualem a *Jac. Gothofredo* in Notis ad l. unic. Cod. Theod. de *Stator.* sine eventu promissam fuisse, nunc minus dolemus. Legis verba sunt: *Eis, qui Judaicam superstitionem sequuntur, Divus Severus & Antoninus honores adipisci permisissent, sed & necessitates eis imposuerunt, quæ superstitionem eorum non lacerent.* De *Ulpiano* primum ejusque Libris de *Officio Procos.* ex quibus illa desumpta est, quædam affert non vulgaria. Scripserat eos *Ulpianus* ipsorum *Procos.* gratia, qui militiæ sæpe, quam jurium, erant peritiores, imo sequioribus præsertim temporibus neutrum quandoque callebant, cui & ipsa *Assessorum* in jure ignorantia non raro accedebat. Ex decem illis de *Offic. Procos.* Libris tertius de *Statu Judæorum* egit, septimus Imperatorum Rescri-

Rescripta adversus Christianos continuit. Utraque Proconsulem scire omnino intererat, quod isti pessimis hominibus accenserentur, qui terræ motuum, inundationum, aliarumque calamitatum, causas essent, & in quos propterea sæpe esset animadvertendum. Quam favens autem Christianis in hoc Libro fuerit *Ulpianus*, illi norunt, quibus de ejus animo in Christianos aliunde constat. Quanquam male agunt, qui hanc iram ei in vitio ponunt, cum non singularis aliqua ejus durities, sed ethnicis omnibus idem erga Christianos odium esset. In Judæos tamen propensiores fuisse, certum est, tum quod ortus esset Tyro, urbe Syro-Phœnicæ, quæ Judæis vicina, lingua etiam utebatur Hebræis valde affini, tum quod ex ipsis Mosaicis legibus quædam per Athenienses in Romana jura tranamigraverant, ipse etiam Pentateuchus jam forte a *Pompeji* tempore Romæ cognitus esset, ita, ut ediscerent Romani.

Tradidit arcane quæcunque volumine Moser.

Præterea ceremoniæ Judæorum videbantur cum illa gentilium *mythæ* magis convenire. Hinc in hac lege Judæorum sacra tantum *superstitionis* vocabulo appellat, cum Christianorum *secta prava, malefica, &c.* apud Romanos Scriptores audiat.

Ut Græci Patres *εὐσεβειῶν & ἀσεβειῶν*, sic Romani *religionem & superstitionem*, distinguebant, sua tantummodo sacra religionem, cetera omnia superstitionem, appellitantes, ipsi met licet hoc vitio, quod aliis tribuebant, maxime inquinati, quippe qui minimis etiam rebus Deos inferebant. Præsertim autem Judæorum superstitiæ barbara iis & pervicax & credula videbatur, quamque non uno loco ridet *Poeta*. Nihilominus permissum erat Judæis, non in municipiis solum, sed in ipse etiam urbe, degere, in qua proscuchas suas & sepulchra habebant, & jus civitatis sæpe consequerentur, quod docent *Commentatores ad Act. XXII, 25*, ubi *Paulus* Apostolus civem se Romanum profiteretur. Quanquam autem Imperatorum alii aliis tolerantiores essent, *Cæsare* nimirum, *Augusto & Claudio* in Judæos propitius, *Tiberio* contra durior; opinabile tamen est, licuisse eis semper Romæ suis uti ritibus, dummodo censum fisco solverent, quem *Ulpiani* etiam temporibus præstitum putat *Consultissimus Autor*, quicquid alii ex nummo Nervæ, cui inscriptio est: *Fisci Judaici calumnia sublata*, in contrarium statuunt.

Attamen, invisos fuisse in urbe & deridiculo habitos hos *ver-
pos, circumfector, recutitor, fetentes, &c.* vel ipsa hæc nomi-
na, quibus a veteribus Scriptoribus passim notantur, indicio sunt:
ita, ut nemo sibi facile persuadeat, Edictum illud *Severi & An-
tonini*, quo ad honores admittuntur, etiam de Judæis Romæ
degentibus loqui. Honores hi mere sunt municipales magi-
stratus & dignitates, quas a Judæis gestas fuisse, Inscriptio qui-
dem apud *Gruterum: Tib. Cleophas. VI. vir. Aug. Negotiator.
artis. purpuraria* non demonstrat, ubi contra *Vesferum* non
Cleophas, sed *Cl. Euphas*, i. e. *Claud. Euphastus*, cum *Romæso* le-
gendum putat: sed vel ex solo *Rutilii* Itinerario manifestum
est, ubi in Judæum Faleriæ portui præfectum invehitur. Hu-
jusmodi munera an suscipere vellent, in arbitrio ipsorum erat,
at curialibus officiis defungendi necessitas eadem lege eis imposita
fuit, ita tamen, *ne superstitione eorum læderetur*, id est, ne ad sacer-
dotia, *ἱερωσύνας*, *Ædilitates*que obeundas adigerentur, qui-
bus muneribus sine religionis suæ læsione præesse non poterant.

Ita vulgarissimam hanc legem exponit Auctor contra *Alciati*
& doctissimorum ejus asseclarum sententias, qui omnes, Judaica
hac superstitione Christianam religionem ab *Ulpiano* intelligi,
existimant, 1) quod Pagani Scriptores Christianos & Judæos
per sæpe confundunt; 2) quod aliis in locis Christianam reli-
gionem superstitionem dicere consueverint. Quibus argu-
mentis ille non sine causa reponit, 1) sub initium quidem Chri-
stiani cætus fieri potuisse, ut hi cum Judæis confunderentur, ex
quibus orti erant, & sub quorum nomine, metu supplicii, sæpe
latere volebant: at *Severi & Antonini* temporibus notius fuisse
illud discrimen, quam ut confunderentur; 2) præsertim ab *Ul-
piano*, homine Tyrio, & qui, ut supra observatum est, in suo
de Officiis Procos. Opere de utrisque singulari libro egerat;
3) ipsum Judæorum in Christianos odium obstitisse, quo minus
commiscerentur; 4) nec apud ullum Scriptorem his Impera-
toribus æqualem religionem Christianam superstitionis Judai-
cæ nomine venire; 5) durissimam fuisse ea ætate Christiano-
rum sortem, ita, ut credibile non sit, hoc privilegio concessam
eis fuisse ab ejusmodi muneribus vacationem, quibus ex odio
religionis eorum in poenam addictos fuisse, ex Patrum scriptis
pates.

patet. Præveniunt Autori nostro in hac sententia *Cujacius, Grotius, Spanhemius, Bynkershoekius, Schultingius*, & alii multi docti viri.

Christianos *Ædilitatem* subterfugisse, *Tertullianus* autor est in *Apolog. Cap. 46.* ubi *Ædilitatem*, non *Civitatem*, ut vult *Pamelius*, observat Noster. Cum enim ad *Ædiles* pertineret templorum cura, ludi, quorum omnis apparatus ex idololatria constabat, gladiatorum spectacula, ubi sæpe Christiani bestiis dilacerandi obiciebantur, & similia, non poterat istud munus illis non esse acerbissimum.

Denique per librariorum errorem cum *Schultingio* observat accidisse, ut illud *D. Severus & Antoninus* exprimeretur *Divi*, cum legendum esset *Divus Severus & Antoninus*, ideo, quod nomen *Divi* vivo *Antonino* non fuerit tributum, quo tamen vivo librum hunc suum scribebat *Ulpianus*. Nec *Alciato* concedit, pro *Severus* substituendum esse *Verus*, intelligendosque esse *Divos Fratres*, qua conjectura sententiæ suæ supra allatæ infervit. Vel hæc sola enim ratio obstat, quod *Veri* generi nomen *Antonino* focero nunquam præponitur. *Baldinum* etiam erroris arguit, qui putat, *Ulpianum* hæc *Cæsarum* adversus Christianos Rescripta collegisse, quod videret, *Alexandrum Severum* impelli non posse, ut ipse aliquid contra eos ediceret. Scripsit enim *Ulpianus* hos libros superflite *Antonino Caracalla*, antequam *Severus* ad imperium perveniret. Imo, cum *Ulpianus Severi* tutor, parens & Præfectus Prætorio esset, hunc in Christianos ita pronum futurum fuisse, vix verosimile, si *Ulpianus* suum in illos odium ei instillasset.

Ceterum, etsi urbem *Lipsiam* mentiatur rubrum Libri, satis tamen ex forma literarum, quæ nitida est & elegans, apparet, in *Belgio*, forsan & in ipsa urbe *Ultrajectina*, cujus ornamentum est *Cl. Otto*, typis excusum.

VIE DE MONSIEUR DE PARIS, &c.

h. e.

VITA FRANCISCI PARISI, DIACONI
Diœceseos Parisinæ.

Ultrajecti, apud C. G. le Febvre, 1732, 12 maj.

Plag. 16.

U u u 2

Esti

Cap. 1.

2.

3.

Etsi literarum forma Lutetiam prodit, per nos tamen cui-
 vis licebit credere, & scriptum & excusum esse librum
 hunc Ultrajecti, cujus Autor in Præfatione docet, duas se ob
 oculos habuisse vitæ *Parisi* Descriptiones, alteram in publicum
 editam, alteram MStam: addens, se & niti monumentis fide
 dignis cujusdam, cujus nominis litera prima T, & cui *Parifus*
 ille fuerit cognitissimus. Narrat igitur, *Franciscum Parifum*
 patre Consiliario Parlamenti natum esse A. 1690 d. 30 Junii; in-
 de a decimo ætatis anno amantem fuisse solitudinis ac simul
 pietatis; postea traditum præceptoribus, quos inter primum
 locum tenet *Ruffelotus*, Professor nunc Mazasiniani Collegii,
 acriter incubuisse in literarum studium, ita tamen, ut ei junge-
 ret preces adeo frequentes, ut media nocte surgeret ad eas fun-
 dendas; præbuisse etiam se erga pauperes misericordem, liben-
 terque iis largitum esse; ductore *Huberto*, qui adhuc vivat,
 scholamque quandam Lutetiz regat, Philosophiam tractasse, si-
 mulque in pietatis studio ardentiorum in dies factum esse, ut
 testis hodieque sit *Hubertus* ille, se nunquam ullo *Parifii* pec-
 cato tum offensum esse; Philosophia vero tota eum esse usum
 ad magis colendum Deum tot tantisque attributis conspicuum,
 & ad mores emendandos; fugisse hinc vanas condiscipulo-
 rum oblectationes, iisque, politicos mores contemnentem, præ-
 luxisse omnis generis virtutibus; A. 1708, invito genio, jussu
 patris, se studio Juris Civilis dedisse; A. 1712 aures præbuisse
Gaffarello, (qui inter Patres fuit Oratorii, & A. 1729 exulare jus-
 sus ob repudiatam Bullam *Unigenitus*.) & A. 1713 se contulisse
 in Seminarium S. *Maglorii* cum eruditionis, tum pietatis suæ
 adaugendæ causa; ibique A. 1714 induisse vestem sacerdotalem,
 simulque tonderi se passum esse; acriter etiam ibi & optimo
 successu Græcas pariter & Hebraicas coluisse literas ad intelligen-
 dum sacrum Codicem; factum & ibidem esse discipulum Abba-
 tis *Asfeldii*, Interpretis S. Scripturæ clarissimi; paulo post jussum
 esse Catechismi præcepta tradere pueris, eoque munere perbene
 functum esse; A. 1714 ipsius patrem vita excessisse, hac relicta vo-
 luntate, ut is quartæ tantum bonorum hæres esset, cetera omnia
 pervenirent ad fratrem ipsius natu minorem; eum id æquo a-
 nimo tulisse, statimque aliquam suæ hæreditatis partem egenis
 dedisse; A. 1717 se paternam in domum recepisse, fratrique, fa-
 cto

cto Consiliario Parlamenti, exemplum prævisse pietatis; cum quo postquam vixisset biennium, novo solitudinis desiderio percitum, & æmulatione priscorum Eremitarum accensum, in ignobile quoddam oppidum se contulisse, ibique non solum Græcas & Hebraicas literas tractasse ardentissime, sed & sacri Codicis lectioni se dedisse, Historiæ Ecclesiasticæ, Theologiæ tum positivæ, tum morali, lectioni item Patrum, *Augustini* maxime, *Chrysostomi*, & *S. Thomæ*; plurimum tamen temporis tribuisse piæ meditationi precibusque, non nihil item laboribus corporis, qui vulgo habentur illiberales; eodem in oppidulo, rogante Pastore, suscepisse institutionem puerorum in monte, incolarumque iniisse gratiam suo pietatis studio suæ liberalitate, qua permotus, singulis fere patribus familias dedit *Novum Testamentum* & libellum *de vera penitentia*; A. 1718 factum esse Subdiaconum, & paucis mensibus post in eo fuisse, ut crearetur Canonicus Rhemenfis; at justo lentius festinanti alium præcipuisse hanc dignitatem; A. 1719 ingressum esse Collegium *de Bayeux* dictum, ibique tam asperam exercuisse pietatem ac penitentiam, ut fere semper esset in cubiculo suo, tota hyeme fortissime algeret, & multis suum corpus afficeret doloribus; opes præterea suas perrexisset distribuere pauperibus, ac iis potissimum, qui ob spretam Ballam *Unigenitus* exulabant; eodem anno constitutum esse præfectum candidatorum sacerdotii, eosque instituisse optime, docuisseque, pietatem esse oportere dotem ipsorum maximam; A. 1720 factum esse Diaconum, eodemque anno Card. *Noailles* eum dare constituisse Pastorem Ecclesiæ cuidam Parisinæ; id vero non successisse; A. 1723 & sequenti varias eum contulisse se in solitudines, & maxime Meluni admiratum esse austeram vitam *Claudii Leautat*, antagonistæ Constitutionis *Unigenitus*, & ejusdem vestigiis insistere decrevisse; hinc ad eundem solitudinis consilia cepisse inter varias divinitus immixtas tentationes, & jejunia subiisse tanta, vix ut esset ferendo; A. 1724 domum quandam conduxisse Lutetiæ, in qua soli sibi ac Deo viveret; hic ne famulum quidem habuisse, ipsumque suum fuisse famulum, suum coquum; nihil vero comedisse præter herbas & legumina; subiisse item paupertatem voluntariam, Bibliothecam quoque, quam decies mille im-

Cap. 4.

5.

6.

7.

perialibus sibi coemerat, venditurum, nisi amicorum fuisset revocatus consiliis. Haecenus septem priora Capita. In octavo describitur austerum vitae ipsius ea tempestate genus, cujus societatem plures inierant. Hi toti erant dediti precibus dies noctesque, cibis contenti erant vilissimis minimeque delicatis, quippe nec carne vescentes, nec pisce, nec lacte, nec ovis. Reliquis ejus pietatis vel verius superstitionis exercitiis in *Capite IX & X* descriptis, *undecimo* tribusque sequentibus demonstratur, *Parisum* fuisse *vincios Jansenianum*, & acerrimum antagonistam cum Jesuitarum, tum Constitutionis Jesuiticæ, quæ *Unigenitus* vocatur. *Capite* denique *XV* morbus ejus ultimus describitur, in quo nihil remisit a sua victus austeritate, mortique se præparavit piissime, edita paulo ante mortem rursus condemnatione illius *Constitutionis*, quam diximus. Calendis Martii A. 1727 extinctus est & honorificentissime sepultus. Ac statim factus est magnus ad ipsius tumulum concursus, multaque ibi edita miracula: quorum tamen hic nominatur nullum.

Pag. 184 seq.

Nunc sequitur Dissertatio de miraculis *Parisi*, quæ idonea censet Autor ad probandum, Constitutionem *Unigenitus*, semper quippe damnatam a *Pariso*, esse rejiciendam. Sed nec hic ullum ejus miraculum nominatim memoratur. *Pag. 209 seq.* exhibentur literæ a Pastoribus Parisiensibus scriptæ ad Archiepiscopum de *Parisi* miraculis. Cum igitur per certos homines, a Card. *Noallio* delectos, compertum sit, multos ad *Parisi* tumulum sanatos esse, rogant Archiepiscopum, ut pronuntiet, veræ hæc esse miracula. Similis libellus supplex cujusdam Pastoris ad eundem Archiepiscopum exstat *p. 219 seq.* Cui succedit *p. 222 seq.* altera superiorum Pastorum ad eundem Epistola, in qua multa & generatim & speciatim commemorantur miracula *Parisiensis*, addito, testes adesse miraculorum istorum fide dignos. Hinc a *p. 234* usque ad *p. 275* enarrantur patrata a *Parisi* manibus miracula, interjectisque *p. 276 seq.* *Parisi* epitaphiis, uno Latino, altero Gallico, subjungitur *p. 280 seq.* precatio horum miraculorum occasione recitanda, & *p. 293 seq.* demonstratio, quod *Jansenianis* gravissimo sint patrocinio miracula *Parisi*. Appendix est longa narratio de *Gantieria* quadam, A. 1730 d. 21 Aug. ad tumulum *Parisi* affecta subita paralysi. Nos quidem ex his mira-

miraculis agnoscimus, & plenam *Jansenianorum* esse Lutetiam, & ad minuendas persecutiones Jesuiticas opus iis fuisse his miraculis. Quam vera autem sint ista miracula, non est nostrum disceptare, & jam nuper quidam singulari libello Gallico docuit, Parisiana illa miracula permultum differre a Christi legatorumque ipsius miraculis, adeoque haudquaquam esse *παιδων ἀποδοχῆς ἀξία*.

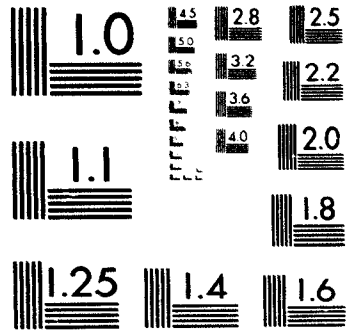
OBSERVATIO ANONYMI DE P. FRANCISCI WAGNERI S. J. narratione, qua LUDOVICI XIV, Gallorum Regis, Statuam, Lutetiae Parisiorum in foro Victoriarum (Place de Victoires) positam, obiter describit. Historia Leopoldi Magni Tom. II p. 63.

Scriptores domesticos, dum sua referunt. utcumque providos, ne quid falsi memoriae prodant, in rebus externis ad lapsum propendere, atque a veritate aliena tradere nonnunquam, suo exemplo comprobat R.P. *Wagnerus*, de Statua *Ludovici XIV*, Gallorum Regis, anno superioris Seculi sexto & octogesimo in principe Regni florentissimi urbe posita, non una Lectoribus propinando, quae secus habere res ipsa palam loquitur. Primo enim equestrem appellat: *Ad has*, inquit, *acerbitates offensio alia, Europa fere toti communis, accessit, ex equestri Regis statua*. Ac, ne errore typhotetae equestrem pro pedestri excusam putes, *ad equi pedem*, addit, *mancipia visebantur quatuor*; quin etiam, *subtus unguam Cerberum triplicem, triplicis foederis exarmati indicem*, spectandum se praebuisse, observat. At posita quidem est eadem in urbe *Ludovico XIV* statua equestris, sed haud paulo serius post, nempe A. 1699, praetereaque alio prorsus loco, nempe in foro Vindocinensi (*Place de Vendome*), atque alio prorsus ornatu, alia facie, ea nempe, qua expressa illa est in nummo egregio Operis praecelari, quo numismata, rebus gestis *Ludovici XIV* ad posteritatem transmittendis provide destinata, Inscriptionum & bonarum literarum Academia Parisiensis exhibuit. *Feuillade* autem Ducis curis ac studio non illa, sed pedestris, debetur, qua

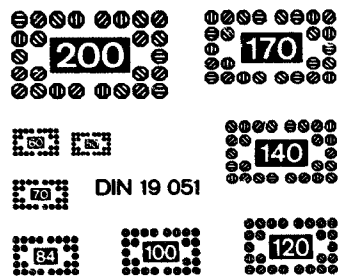
Rex,

Rex, pede dextro Cerbero tricipiti insilens, a Victoria retro stante coronatur. Porro, quod affirmat *Wagnerus*, *Bernini* architecti ingenio acceptum referri hoc monumentum, id unde hauserit, jure possis mirari. Nam & *Berninus* sexennio ante Romæ fenex octoginta duorum annorum e vivis excelsit, & artificem statua hæc autorem alium non agnoscit, nisi *Martinum des Jardins*, Bretæ natum, qui & ichnographiam ejus dedit unus, & fundendæ illi præfuit, quod negotium illi ita ex voto cessit, ut omnes in admirationem sui raperet. Neque enim Gallia opus ex ære fufum tantæ magnitudinis momenti que tanti adhuc viderat, quod constet. *Solennitate inaudita*, quod subjicit *Wagnerus*, in dedicanda hac statua Gallos usos, facile nemo non ei largietur, dum concedat vicissim, in consecratione alterius illius, de qua diximus, statuæ equestris, non minori omnia Gallos pompa peregrisse. Sed, quod *Charentoni in ponte* positam perhibet, profecto vehementer fallitur. Neque enim in ponte ullo, nedum *Charentonio*, visendam illa se præbet, sed in foro victoriarum, quod Galli appellant, quo loco ædes *Ferte-Senefferrenses* & *Emerianæ* quondam conspiciantur, ædificiis pulcherrimis, quorum symmetria admirabilis omnium in se oculos convertit, exornato, & sex plateis, ibidem desinentibus, conspicuo. Neque vero quatuor illa mancipia, quibus *Pufendorfius* Libro XIX rerum Brandenburgicarum, ubi pluribus ea de re agit, Cæsarem, Hispanum, Electorem Brandenburgicum, & Rempubliacam Batavorum, designari creditos ait, una cum Cæsare Hispanos, Batavos & Anglos, significari contendit *Wagnerus*, ad equi vel potius statuæ pedestris pedem proxime visuntur, id quod persuadere rudioribus ille possit, sed sub baseos illius marmoræ, cui imposita est, podio exserto, ut patet ex nummo, inter eos, qui *Ludovici XIV* laudes posteritati commendant, haud postremo, cujus, utpote præstantissimis quibusque in hoc genere monumentis artificii elegantia nihil cedentis, & testimonium huic statuæ ære, ex quo fusa est, perennius apud seros posteros perhibitori, delineationem hoc loco subungere non abs re foret, nisi ille in celebrioribus patriæ nostræ museis spectantium oculos jam pridem ad se raperet passim ac teneret.

Certiores facimus Lectores nostros, *Decennii quinti Actorum nostrorum* haud ita pridem *Indicem generalem* prodidisse.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1734

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 B 4⁰

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris Anno MDCCXXXIV.

HISTOIRE METALLIQUE DES XVII PROVINCES
DES PAYS-BAS &c.

i. e.

*HISTORIA NUMISMATICA XVII PRO-
vinciarum Belgii a Caroli V abdicatione usque ad
Pacificationem Badensem A. 1716; versa ex Belgico
sermone. Autore GERHARDO VAN LOON.*

Tomii III.

Hagæ-Comitum, apud P. Goffe, J. Neaulme, & P. de Hondt,
1732, fol.

Tom. I Alph. 6 pl. 12, Tom. II Alph. 5 pl. 21, Tom. III
Alph. 4 pl. 22.

Quod unum deesse adhuc recentiorum numismatum, quæ
superior ac nostra ætas, veterum Græcorum Romano-
rumque æmula, magno numero, tametsi non eodem ubique
artificio atque elegantia, procudit, studio videbatur, ut ingenia
excitiora & eruditionis reconditæ apparatus pleniori instru-
cta iis colligendis explicandisque vacarent, eorumque præstan-
tiam & multiplicem in Historia cum primis novissima usum Vo-
luminibus iustis & ad laudem præclarorum Operum, quibus
summi Viri veteres nummos explanarunt, assurgentibus asserere-
rent, id non æque ut desiderari in futurum posse videatur,

Xxx

post

post alia nonnulla, sed ea non ita multa, scripta, quæ præstant hodie, Respublica literaria debet ingenio diligentique exactæ Cl. *Gerhardi van Loon*, cujus Historia numismatica septendecim Belgii Provinciarum, patria dialecto primum, nunc Gallica lingua, edita, inter omnes, qui adhuc ad recentiorum temporum nummos illustrandos prodierunt, libros jure suo principem haud dubie locum sibi vindicat. In Præfatione, lectu inprimis digna, ut librorum, ad rem nummariam antiquam pertinentium, qui Bibliothecas ornant, multitudinem agnoscit Autor Celeberrimus, ita, cum nihilominus constet, multa adhuc in hoc studiorum genere diligentiam fugere antiquariorum, optandumque adeo sit, ut suos ipsi nummos Græci Romanique dedita opera explanatos dedissent, supinam nostrorum temporum negligentiam redarguit, qua Viri docti, in uno antiquorum numismatum apparatu defixi, recentiora postponant prorsus, & vix obiter attingant, in quibus, cum jam hodie multa ignorentur ab iis, qui & rebus gestis, & monumentis his ære perennioribus, interfuere, non cœcutire olim & labi multiplici ratione non possint boni posteris, quibus unice tamen destinantur. Cujus rei culpam ne quis in nummos recentiores ipsos rejiciat, tanquam studio nostro non satis dignos, cum antiquis eos contendit Cl. *van Loonius*, falsusque, primum utique locum antiquis deberi, recentiores vel eam ob causam negligendos non esse evincit, quod res propius ad nos spectantes complectantur. In illis, verbi causa, Principum sanguine Christianorum effuso inclytorum, in his Heroum, qui vitæ suæ impendio fundamenta libertatis patriæ jecerunt, vultus adhuc spirantes exhiberi; in illis coronas triumphales, civicas, murales, obsidionales, in his insignia variorum ordinum equestrium sese offerre spectanda, tempusque & causam hujusmodi symbolorum clarissime designari in iisdem, non item in antiquis, utcumque in tanta aliorum monumentorum penuria atque imperfectione usum ceteroqui multiplicem præbentibus, qui ex recentioribus nummis, ut ille arbitratur, longe uberius redundaturus esset, si scriptores nostrorum temporum iisdem nævis laborarent; fidem autem recentiores nummos mereri nihilominus.

minorem, quam antiquos, utpote autoritate publica perinde
 cufos, & si qui uni artificum ingenio suam debeant originem,
 saltem non minoris faciendos esse, quam Historicos suorum
 temporum, ex quibus utique paucissimi autoritate publica mu-
 niti ad scribendum fere accedunt. His motus Eruditiss. *van Loo-*
nus nummos, qui ad res Belgii illustrandas faciunt, sibi de-
 scribendos, Historiamque adeo numismaticam septendecim
 Belgii Provinciarum condendam, duxit, quæ potiora illa
 offert, patria lingua, (nec ubertate, nec vi, aut puritate, ulli ho-
 diernarum inferiori,) non tantum traderet, ita, ut lucem inde
 nummi iidem potissimum scenerentur, sed etiam dignis fide
 testibus, in quibus sæpe Decreta ordinum Belgii occurrunt, ad
 marginem magno selectu citatis, sedulo stabiliret. Nummi
 ipsi, qui explicantur, in *tres Classes* abeunt. Vel enim sunt
 proprie ita dicti, quæ numismata vulgo appellant, vel calculi
 subducendis inservientes, vel necessitatis causa cusi. *Primo*
classi haud dubie potior debetur locus, siue magnitudinem,
 siue symbolorum varietatem, siue typi elegantiam, consideres.
 Numismata, huc spectantia, proxime accedunt ad vetera Ro-
 mana illa, quæ inter missilia numerabantur, nisi quod illa pu-
 blica autoritate cudi moris erat, hæc plerumque sculptorum
 arbitrio prodeunt, non ideo minoris facienda tamen, propter
 ea, quod iisdem natiuitas, mors, connubia Principum, prælia,
 pacificationes, fundationes ædificiorum, Academiarum, atque
 alia plura notatu digna, partim symbolis congruis, partim in-
 scriptionibus venustis, adumbrata sistuntur, quodque adeo non
 minori digna sunt fide, quam Historici eorum temporum, tam-
 etsi quædam ex iis longe post cusa circumferuntur. Ea ut
 parvi merito pendunt peritiores, ita, ne quid Operi huic deesse
 videretur, attulit ea quidem *Cl. van Loonius*, sed tamen aste-
 rismo notanda duxit, alia autem, quæ ex *Bizoti* perverso con-
 filio, calculos, (qui *jettons* Gallis,) majori forma, quam qua
 prodierunt primum, sculptos in Opere suo exhibentis, & nato
 inde errore librarii Amstelodamensis, qui *Bizoti* librum au-
 ctioem edidit, calculosque eosdem bis, nempe primum vera
 sua magnitudine, deinde & majores, ut *Bizotus* eos exhibue-
 rat,

rat, lectoribus obrufit, originem trahunt, utcumque fusa eorum exempla in museis oberrant, non immerito prætermisit. *Alteræ classis* nummos, calculis subducendis inservientes, qui & ipsi calculorum nominae veniunt, complectitur. Hi ab initio nummos non imirabantur, nisi forma externa, superficiem politam quidem, sed symbolis omnibus vacuum, exhibentes. Post flores, foliorum condecorationes variaque alia ornamenta iis sculpi cœpere. Cum plerasque Belgii Provincias *Philippus Bonus* sub obsequium redegit, initium factum est calculos nummorum instar cudendi, quibus non tantum Principis illius nomen & insignia, sed & inscriptiones, quæ studium in subducendis rationibus curatius commendabant, additæ conspiciantur. *Philippo* inde *Pulchro*, potissimum autem *Carolo V*, ad gubernacula sedente, prodire calculi, quibus, quæ digniora notatu status publicæ Provinciarum suggererat, memoriam prodita cernuntur, non sculptorum arbitrio, sed publica auctoritate. Variæ enim quotannis eorum, antequam sculperentur cuderenturque, delineationes ordinibus summis Belgii totius, itemque Provinciarum, Consilioque sanctiori, offerendæ erant, ex quibus statui publico convenientissimæ seligebantur, ut publico inde sumtu conflari calculi, strenarumque loco distribui possent, quod qua ratione factum sit olim, hodieque, in Belgii tamen Austriaci potius, quam Fœderati, Provinciis, obtineat. *Dochiff*, Auctor pluribus ostendit. Inter cetera, quæ ad hoc argumentum pertinent, non prætereunda laudatissima consuetudo Provincie Namurcentis, quæ præter calculos istos, qui strenarum locum tuentur, sub adventum novorum Præsidum calculos, quibus auspicia novi eorum muneris consecrantur, cudendos curat, hinc eorum nomina & insignia, illinc Provincias, exhibentes, ex quibus seriem non interruptam Præsidum eorum, titulosque, & annum primum suscepti magistratus, colligi posse, *Cl. van Loonius* observat. His accedit *tertia classis* nummorum obsidionalium, militarium, & necessitate urgente, unde & *Nothmüntzen* appellari solent, potissimum in urbibus obsessis, aut alia ratione afflictis, cusorum, quos ipsa externæ formæ, a consueta recedentis, ratio, interni pretii absentia & materia, qua

qua constant, suæ originis arguit. Reperiuntur enim rotundi, quadrati, octogoni, & sic porro, ac, si materiam spectes, aurei, argentei, stannei, plumbei, chartacei, cerei, similaginei. Sæpe occasionem, qua conlari cœpere, ipsa manifestant inscriptione, cujusmodi in Iprensi numino, dum A. 1583 urbs obsidione cingeretur, cuso: **QUID NON COGIT NECESSITAS?** & in Daventriensi: **URGENTE NECESSITATE DAVENTRIÆ**, itemque in Bredano: **NECESSITATIS ERGO**. Primus & solus A. 1709 Gubernator Turnacensis, *Survilleus*, sculptum in hujus generis nummis, ex supellectile argentea conflatis, caput suum exhibuit, malam in partem id accipiente Gallia, tametsi consulta ea de causa Academia Inscriptionum Parisiensis, id facinus crimine vacare omni, pluribus demonstravit. In his nummis, præter insignia urbis, ejusque præfecti, ab initio impressa, sæpe minora quædam signa postea adjecta reperiuntur, quæ docent, iis, qui majori eos pretio, quam quod internus valor patiebatur, accepere ab initio, postliminio satisfecisse illos, qui signa illa addiderunt. Similia invenias in nummis quibusdam vulgaribus, quibus valorem interno majorem singularis quædam ratio, ut obsidio Harlemensium *Stenvicensiumque*, attribuit. Atque ex his tribus generibus nummorum constat, quicquid eorum in hoc Opere describitur. Non cusi illi omnes in Belgio sunt, ad historiam tamen Belgii utcumque spectant, & veræ suæ magnitudini tanto hic certius respondent, quod Cl. Autor nullos, nisi a se vivos, producit, & si quos illis alios admiscet, testimoniis Autorum, unde eos mutuandos duxit, ita confirmat, ut de veritate eorum dubitari nullo modo possit. Neque hic monumenta tantum, quibus secundæ res Provinciarum Fœderati Belgii occasionem præbuere, qualia in Vita *Ludovici Magni* numismatica utramque faciunt paginam, sed etiam, quod vel ex nummis obsidionalibus, de quibus dictum est, satis intelligitur, quæ calamitates publicæ autoribus suis expresserunt, quemadmodum & minus affabre excusa perinde, ac quibus ab artificio singulari commendatio accedit, producentur. Ordinem Cl. *van Loonius* eum sequitur, quem temporis ratio requirit, tametsi eundem in nummis nonnullis, quibus nulla facta singularia, sed

laudes certorum hominum generatim, designantur, non sine ratione migrandum duxit. Si qua alicubi inuenta reperiuntur, non sunt ea chalcographi, sed ipsorum numulinarum, quae emendatiora, quam culae sunt, dare non licuit. Inscriptiones tamen non, ut in nummis, nudis vocum compendiis repetuntur, sed, ut facilius intelligantur, integræ comparent, minori nempe forma adjectis literis, quibus adscribendis singulis angustiae spatii in nummis ipsis oblitere. Reperiuntur ceteroqui in Opere hoc ter mille circiter nummi delineati descriptique, in quibus colligendis *Andrea Schamakero, Balsasari Scotto, & Christophoro Beudekero*, patriarum antiquitatum indagatoribus sedulis, permultum debere se, *Cl. van Loonius* grati animi testificandi causa fatetur.

HISTOIRE DE DANNEMARC AVANT ET DEPUIS
l'établissement de la Monarchie, &c.

h. e.

HISTORIA DANIAE ANTE ET POST INTRO-
ductum statum Monarchicum, Autore J. B. DES
ROCHES, Equite, Consiliario, & causarum patrono
generali Regis Christianissimi in Collegio, cui reddituum
Regiorum cura demandata est, & Camera patrimonii
Regii districtus Rupellensis. Nova editio, recognita &
emendata, post editionem Batavam; cui addita Conti-
nuatio ejus Historiae usque ad annum 1732.

Tomus IX.

Lutetiae Parisiorum, apud Rollinum, filium, 1732, 12.

Tom. I pl. 19, Tom. II pl. 22, Tom. III pl. 19, Tom. IV pl. 18,
Tom. V pl. 18, Tom. VI pl. 19, Tom. VII pl. 19,
Tom. VIII pl. 15, Tom. IX pl. 19½.

Quae apud *Waesbergios* in Belgio A. 1730 sex Voluminibus
prodiit Historia Danica *Cl. des Roches*, in principe Gallo-
lorum

lorum urbe Lutetiz Parisiorum correctior & auctior altero post anno novem Voluminibus lucem adspexit solertia Bibliopolarum Parisiensium, qui, cum intelligerent, fuisse adhuc neminem, qui res Danorum a primis initiis ad hæc usque tempora Gallico sermone exposuerit, librum hunc quantocyus prelo repetendum, Regioque muniendum privilegio, curarunt. Cum prima illa, quæ apud Batavos exiit, editio, ephemeridibus literariis laudata, nostro se conspectui adhuc subduxerit, atque adeo, altera hæc Parisiensis cum illa contendere a nobis nequeat in præfati, quid hæc præcipui habeat, accuratius definire non licet, maxime cum Præfatio generalis nulla vel Auctoris, vel ejus, qui editionem hanc absente, ut videtur, Autore curavit, Operi huic præmittatur. Id certum cum ex titulo ejus, tum peculiari indicio, a Bibliopolis *Tomo IX* præmissis, editioni huic narrationem compendiarum rerum ab A. 1699 usque ad trigesimum secundum, incertum, quo compilatore, adjectam. Cl. enim *des Roches* eam non deberi, vel, quæ proxime, nullo Auctoris sui indicio facto, subjuncta est, vulgata primum versio Gallica libri Anglici, quo *Molesworthus* statum quondam præsentem Danicæ delineavit, satis loquitur, quam ille, utpote contraria omnia iis, quæ de ratione hodierni Danorum regiminis, *Friderico III* regnante introducti, tradit, docentem, prætereaque correctione & augmentis novis hodie plurimis indigentem, hac facie suæ neutiquam tractationi attexuisset. Utrique editioni communis haud dubie duplex Dedicatio, altera *Friderico IV*, cujus imago cerea tabula expressa est, altera, extincto illo ante, quam vel prelo exire liber, vel offerri posset, *Christiano VI*, hodie Danis felici auspicio imperanti, sacra, in qua, quibus parentem *Fridericum* ornarat laudibus, eas ad filium *Christianum*, virtutum patriarum hæredem, suo quodam jure transfert. Operi universo præmissa est historica Præfatio, lecturis id cum fructu viam sternens. Ut potiora inde paucis delibemus, Scriptorum plerique, ut docet Cl. *des Roches*, Regum Danicæ ante Christum natum longam contexuere seriem, sed fabulis tot mixtam, ut omnia in universon repudianda censuerint nonnulli, quæ memoriæ ea
de

de re prodita circumferuntur. Ipse iis haud paulo religiosior suo quidem omnia loco reliquit, sed res gestas, quæ Regibus illis tribuuntur, strictim commemoravit ea lege, ut fidem dictorum penes Autores relinquendam duxerit. Antiquissimus Danorum Rex vulgo *Dan*; reperiuntur tamen & ante Reges, quos judicam vel Ducum nomine terras has rexisse fama est, quin, altius si progredi libeat, præsto sunt nomina posterorum *Nos*, qui primi has incoluisse terras feruntur. Tres hinc periodi, triplex regendi populi ratio, prima herilis, atque ei, quæ apud Patriarchas obtinuit, simillima, usque ad annum orbis conditi 1960, altera Ducum usque ad annum 2910, tertia Regum, eorumque tum gentilium, tum Christianorum, ad nostra usque tempora. Ac tertia quidem periodus octo familias, sibi invicem succedentes, complectitur, nempe 1) Danicam, 2) Dano-Suevicam, vel Hottfridorum, 3) Gothicam, 4) Scanicam, 5) Norwegiensem primam, 6) Norwegiensem alteram, 7) Anglicam, vel Suenoniam, 8) Oldenburgicam. Sed in hac serie Regum ordinis perturbationem, & quod venditentur pro Regibus ad dignitatem nunquam evecti Regiam, sed nullo nisi Comitum vel Dominorum titulo illustres, jure reprehendit Eruditiss. *Thormodus Torseus*, cujus Chronologia Regum Danorum huic Præfationi subjuncta est, quæ in admodum & observationes ejusdem ad calcem cujuscunque antiquiorum Regum additæ comparent. Utcunque autem ante *Odinum*, magi, a quo *Torseus* orditur, in his partibus adventum nihil certi explorative historia Danica complectitur, tamen ante ea tempora nec incolis Daniam, nec Rectoribus, tametsi Regio nomine, quod quo tempore usurpari primum cœperit, vix definiiri potest, ab initio non utentibus, caruisse, *Cl. des Roches* arbitratur. Quin & hæreditario eos jure sibi invicem successisse, ex constanti omnium temporum usu observat, tametsi non ignarus, fuisse Scriptores, qui contrariam sententiam tuendam susceperunt. Non negat sane, *Waldemari I* temporibus jus eligendi Regem quodammodo receptum videri, ab ipsis Regibus, dum hæredes proximi successores designarentur, agnitum, idque a *Saxone Grammatico* propugnari: sed hunc

hunc partium studio, quod Ecclesiastico ordini adscriptus ambitioni Episcoporum litandum duceret, abreptum contendit, & rejecto *Haraldi & Nicolai* exemplo, ab *Abale* demum eligendi illam Procerum Danicæ potestatem derivat, quæ sub *Fridrico III* superiori Seculo exspiravit, revocato a *Dania* veteri illo successionis jure, ita illis probato quondam, ut ad filias quoque, cujus rei varia exempla Autor profert, id extendere nulli dubitarent. His præmissis, *Cl. des Roches* Geographicam Danicæ descriptionem subnectit, & brevi regiminis antiqui & hodierni instituta comparatione, indolem Danorum, veterum imprimis, describit, fortitudinemque eorum & res terra marique gestas, studium gloriæ, curam prohibendi, ne heroum præclara facta oblivione deleterentur, monumentis post fata eorum positis, carminibus, aliisque modis, declaratan, religionem, & post missam de metempsychosi persuasionem saniores de animæ immortalitate vitæque futura sententias, Deos, pugnam cum spectris, cultum ignis, & quod mirum, ligni, quo corpora, quemadmodum animos igne, constare opinabantur, ex quorum posteriori manare potuit ritus corpora defunctorum in navibus reposita vel tumulandi, vel una cum iisdem concremandi, porro venerationem *Odini* singularem, ut & *Freye*, locum, quem bello cæsis post hanc vitam assignabant, *Vallball*, quasi cæsorum aulam dictam, sententiam de fato, rationem divinandi, & Christiana religione recepta, constantem tribuendi suam cuique voluntatem, æquissimis legibus earumque observantia sedula comprobata, legislatores præcipuos, *Waldemaros* imprimis duos, *Fridericum III*, & *Christianum V*, denique ordines, quibus Danicæ quondam regnum constabat, insignia Danica, & rationem administrandi justitiam, satis luculenter ob oculos ponit. Hanc Præfationem sequitur, ut diximus, *Chronologia Torfaana* de vetustis Danicæ Regibus, cui Autor Dissertationem de quibusdam Jutiæ rectoribus, quos nonnulli pro Regibus universæ Danicæ venditant, itemque de iis, qui medio inter *Sivardum* & *Gormonem I* tempore præfuisse Danicæ feruntur, ex *Torsai* serie Regum Danicæ potissimum decerptam, subtexuit. De ipsa jam Historia *Cl. des Roches*

cbes pluribus dicendum esset; sed Lectores, certiores facti, nihil hic prætermitti facile, quod quidem scitu dignum sit, Auctores, quos sequendos ille duxit, ad marginem appellari frequenter, narrationis filum stilo culto faciliq̃ deduci ab initio ad finem usque, tractationi subinde, ne quid legentium morari studium possit, notulas subjungi, nec Indices, simili libro pernecessarios, desiderari, satis habebunt, si, quid singuli Tomi complectantur, & quousque pertingant, indicaverimus.

Tomo I igitur ab anno orbis conditi 1800 orsus Auctor, post narrationem brevem de iudicibus Cimbrorum Reges inde a *Dane* usque ad *Suenonem*, quem tertium & quinquagesimum numerat, persequitur, facta sub finem mentione lacunæ, quæ in Historia Daniæ per trecentorum & quod excurrit annorum intervallumprehenditur. *Tomo II* a *Biornone*, Rege LIV, usque ad *Suenonem III*, ordine LXXXIX. *Tomo III* usque ad *Christophorum I*, Regem XCV. *Tomo IV* usque ad *Margaretham*. *Tomo V* usque ad *Joanvæm*. *Tomo VI* usque ad *Fridericum II*. *Tomo VII* usque ad annum XI regiminis *Friderici III*. *Tomo VIII* usque ad *Christianum V* progreditur, in cuius fati supremis cum desierit, *Tomo IX* denique compendiarie illa narratio, de qua diximus, rerum Daniæ ab A. 1699 usque ad præsentis Seculi annum trigessimum alterum gestarum, una cum *Molesworthi* Descriptione status Daniæ præsentis, sed qui hodie quidem per omnia præsens appellari nullo modo potest, coronidem Libro imponit.

HISTOIRE DE CHARLES XII, ROI DE SUEDE.

h. e.

HISTORIA CAROLI XII, REGIS SUECIÆ,
Auctore DE VOLTAIRE.

Tomi II.

Amstelodami, sumtibus Societatis, 1732, 8.

Tom. I pl. 14. Tom. II pl. 14.

Histo-

Historia *Caroli XII*, Regis Suecorum, quo ætas nostra nihil illustrius vidit, atque illa non ab obscuro nominis Scriptore e turbidis lacunis ephemeridum hausta, sed ex limpidioribus fontibus a Viro, cujus dexteritas non unis adhuc ingenii monumentis erudito orbi probata, nihil mediocre pollicetur, petita, vel primo adspectu Lectorum animos ad se convertat, necesse est. Non mirum igitur, avidissime exceptum fuisse hunc factum ingeniosissimi Viri, *Cl. Voltairii*, qui, post contextam plaudentibus Musis *Henrici IV*, Regis Gallorum, carmine epico Historiam, solutæ se orationis non auiorem in rebus gestis *Caroli XII* exponendis artificem præstitit. Operi politissimo non minus comita præmittitur Prefatio, qua observat Autor, perparvos reperiri Principes satis dignos, quorum vita & res gestæ memoriæ prodantur; spectare huc eos, quorum insignia in genus humanum vel beneficia extent, vel maleficia. Inter hos medium tenere locum fundatores magnorum imperiorum, sed ad tyrannorum propius, quam bonorum Principum, classem accedere, nominisque ante alios celebritate florere. Ceteros nec sago, nec toga, illustres, & ut vitis, ita virtutibus parum excellentes, rectius negligi, tamen & his præcones sui non desint, sed non oblituri aliquando, ne posteritas, non nisi in summis Viris contemplandis defixa, non oblivioni tradat heroes, quos præpostero studio laudandos susceperunt, *Carolus XII*, Regem Suecorum, ejusque æmulum, *Petrum, Alexii* filium, Imperatorem Russorum, eodem illo longe superiorem, haud dubie ad censum Principum generis prioris pertinere; atque inde illius historiam scribendam duxisse Autorem, usui futuram Principibus, ne aliorum bellica laude florentium vestigia cæco impetu sequantur. Nisi illam narrationibus hominum fide dignorum, qui plures annos in comitatu *Caroli, Petrique*, Russorum Imperatoris, vixerint; nihil hic a se tradi, de quo non testes aptas, eosque nemini improbandos, constituerit; multa minoris momenti prælia a præfectis militum Suecicis Russicisque commissa hic præteriri, quod non illorum, sed Regis, historiam condendam iusserit, in qua & ipsa non reperiantur.

nisi notatu omnium dignissima; ea vero omnia revocanda esse ad annum 1728; nam ab eo tempore & florere in Suecia commercia, & in Polonia peditatum arctiori disciplina adstringi, vestimentisque militaribus uti, cepisse, contra quam ante se res habuerit; ceterum veritatem fortasse alicubi odium esse parituram, sed hominum ipsorum culpa, non Scriptoris.

Historia ipsa divisa est in *duas Partes*, quarum utraque totidem Libris, nempe quatuor, constat, ita, ut tota illa *octo Libris* absolvatur. *Primus*, generali Suecicæ & Principum illustriorum, quibus illa se, imprimis a *Gustavi Vasa* inde temporibus, jactat, cujusmodi *Gustavus* ipse, *Gustavus Adolphus*, *Christina*, & qui sequuntur, descriptione præmissa, sistit *Caroli XII* nativitatem, pueritiam, studia, mortem utriusque parentis, tutelam avicæ *Hedwigis Eleonora*, sed illam minus diuturnam, quippe quam eodem illo anno, quo *Carolus XI* vivo excellerat, *Caroli* inaugurationis sustulit, initia regni minus auspiciata, tres, quos uno tempore nactus est, hostes, *Fridericum IV*, Danicæ Regem, *Augustum II*, Regem Polonicæ, & *Petrum*, Russorum Imperatorem, trajectum ejus in Seelandiam, pacificationem Traudahlensem, novi cum Russis belli auspicia, Narvumque exigua Suecorum manu ab innumerabili Russorum oppugnantium multitudine liberatam.

In *secundo* Lectoribus sese offert *Augusti II* Birzenæ cum *Petro*, Russorum Imperatore, conventus, clades Saxonum ad Dunam, *Caroli*, subacta Curlandia, in Lithuaniam transitus, captamque recens Birzenæ de abroganda per ipsos Polonos *Augusto* dignitate rebus consilium. Sequuntur comitia regni Varsoviensia, cœpta mense Decembri A. 1701, & finita anno insequenti mense Februario, Koenigsmarckicæ Comitissæ ad Regem *Carolum* iter, Legatio Polonorum ad eundem, *Caroli* adventus Varsoviæ, prælium Clisovienste, comitia Lublinensia, conventus Varsoviensis, pugna Putreskenfis, Thorunium & Elbinga ad obsequium redactæ, consilium procerum conventus Varsoviensis repudiato *Augusto Jacobum*, *Joannis III* filium, Regem creandi, ejusdem *Jacobi* una cum fratre *Constantino* captivitas, & *Alexandri III* fratris in abnuenda regia dignitate, quam *Jacobo* potius deberi sibi persuaserat, constantia.

Ter-

Tertium Librum inchoat *Stanislaus Lescinskius*, Rex Polonis vel invitis obrufus a *Carolo*, & capta ab eodem Leopoldis. Succedit inde fuga *Stanislai*, Varsoviam appropinquante *Augusto*, Punitive prælium, receptus *Schulenburgii*, reditus *Stanislai* Varsoviam, ejusdemque inauguratio peracta prid. non. Octobr. A. 1705, progressus Imperatoris Russorum, in primis condita urbe Petropolitana, ejusque novum cum *Augusto* colloquium, crebræ Russorum in Polonia clades, pugna Frauenstadiensis, Suecorum irruptio in Saxoniam, prælium ad Kalischam, pacificatio Rastadii, supplicium *Parkulii Paikeliique*, *Petri*, Russorum Imperatoris, & pacificatione illa & supplicio *Parkulii* summo opere offensi, studium vindictæ & molitiones in Polonia, *Stanislai* cum firmo Suecorum præsidio in patriam e Saxonia reditus, Legatorum, quos plerique orbis Christiani Principes ad *Carolum* misere, in primis *Marleburgii* Ducis adventus, ejusdemque Regis *Caroli*, *Augusto* ante Dresdæ factato, e Saxonum terris post annuam commorationem discessus.

E *quarto* jam Libro discas, quo pacto, Legato in Poloniam misso, *Carolus* sibi colendum duxerit Turcæ, velut jam tum diuturni apud se hospitii spem ei facturi, qua celeritate is *Petrum* Russosque Grodnovii oppresserit, eosque ad fines usque Russici Imperii insecutus, ad Boristhenem fuderit, neque ea re contentus, transmissis eo fluvio, in terras Smolenskenfes perrexerit, victisque non sine præfenti vitæ discrimine ad Smolenskiam quantumvis Russis, ad urbem tamen Imperii ejus principem Moscoviam iter, quod moliebatur, intermittendum duxerit, Ukranenses quippe terras impulsu *Mazeppæ* ingressus, qua deinceps ratione, post cladem *Lewenhauptii*, & com meatum & subsidia nova militum adducentis, frigore primo, deinde & fame, victus, Pultavam oppugnare instituerit, sed, prælio mox ad eandem urbem, appropinquantibus cum *Petro* Russis, commisso, discesserit inferior, totque victoriarum, quas novem annorum spatium reportarat, fructus corruperit, extrema omnia perpeffurus, nisi apud Turcas per fugium captivitatem ægre effugiendi patuisset.

Quintus Liber Carolum describit in Turcarum finibus Ozakoviæ primum, deinde Benderæ, commorantem, Turcasque ad bellum Russis inferendum summo incitantem studio, sed per *Tolstois*, Russici Oratoris, summum Virium ejusque affectas auro corrumpentis, artes parum proficientem, bonæ nihilo minus spei plenum, equitando, ludendo, ut & legendo, Gallicos imprimis Poetas, otium fallentem, rerum in Polonia potiente rursus Rege *Augusto*, Imperatore autem Russorum victoriarum cursum in Livonia prosequente, deque victo *Carolo* Moscoviæ solenni ritu triumphante. Quæ & alia ut *Carolo* minus grata; ita haud parum ejus animum erexit Danorum, qui in Scaniam irruerant, clades, & multo magis bellum Russicum Turcarum, Russis, ad Pruthum fluvium, qui Hierasus antiquis, tantum non ad incitas redactis, funestum, sed pace, ad quam procurandam *Catharina*, *Petri* conjux, operam contulit, peropportuna redemptum.

Succedunt inde *Libro sexto* Turcarum consilia de *Carolo* e terris suis amandando, *Caroli*que in eludendis iis artes, novi belli Russis inferendi spes, exstinctaque ea iterata de discessu *Caroli* mandata Turcarum, *Caroli* cunctatio, alias ex aliis causas moræ ulterioris obtendentis, Turcarum vis postremo adhibita, ut vel invitum terris suis *Carolus* abstraherent, *Caroli* in propulsanda illa vi pertinacia, & secuta inde captivitas.

Liber denique *septimus & octavus*, ut brevitatis causa junctim de iis dicamus, *Carolus* in Castello Demirtash, mox Demoticæ, agentem, lectoque, vel quod simularet morbum, vel quod reapse ægrotare cœpisset, plurium intervallo mensum affixum, ac tandem aliquando redeuntem in terras suas, mirum in modum afflictas interea attenuatasque, & iter Cal. Octobr. A 1714 cœptum Cal. Decembr. absolventem, post reditum inde fœderatorum in Pouverania armis frustra obsistentem, Stralsundia oblesum, eaque tantum non captam, jam in Sueciam se recipientem, signis infestis Norwegiæ fines ingredientem, sed, commeatu deficiente, mox reducecem, deque *Geritii*, qui tum unus omnia apud eum poterat, consiliis aureos sibi montes pollicentem, post, renovato in
Nor-

Norwegia bello, *Friederici* aulam oppugnantem, atque ibi glorie tormentaria trajectum, ob oculos ponit.

Atque hæc omnia non tantum uberius enarrat *Cl. Voltairius*, sed & subinde variis apophthegmatibus distinguit, sed quorum omnium veritatem ut præstare Vir diligentissimus possit, admodum veremur. Tantoque altius legentibus haud dubie infidebit hæc suspicio, quod & alibi in Historia hæc familiare illud Poetis mira potius, quam vera, propinandi studium manifestius pellucet, quam ut negari possit. Tacemus, quod, more Gallis consueto, nomina Germanica hic illic corrumpit, dicendo *Finsten* pro *Pfingsten*, *Einslden* pro *Einsidel*, *Konigsting* pro *Königstein*, quo & pertinet, quod affirmat, matrem *Catharina*, Imperatricis Russorum, fuisse agrestem nomine *Erb-Magden*. Sed plura, eaque haud paulo gravioris momenti, Lectores veritatis studiosi jure desiderabunt, prout vel ex *Cl. Motraji* Observationibus patet, de quibus jam dicendum.

T. II p. 49.

REMARQUES HISTORIQUES ET CRITIQUES
sur l'Histoire de CHARLES XII, &c.

h. e.

OBSERVATIONES HISTORICÆ ET CRITICÆ
in Historiam CAROLI XII, Regis Suecorum,
a Domino DE VOLTAIRE editam, Supplementi
instar ad Opus illud concinnatæ a Domino
DE LA MOTRAJE.

Londini, apud Petrum Dunoyer, 1732, 8.

Plag. 4.

Qui Historiam *Caroli XII*, a *Cl. Voltairio* editam, de qua diximus, sibi comparaverit, libello hoc tanto minus carere potest, quod ille minus curate vereque a *Voltairio* enarrata modeste corrigit non tantum, sed & prætermissa non una dedita opera supplet. Autor ejus, *Cl. Motrajus*, cui literarum cum *Cl. Voltairio* commercium, dum in scribenda is

Histo-

T. II p. 110. Historia totus esset, intercessit, tametsi ejus vix semel ibi mentio occurrit, ipse equidem largitur, politi facundique Scriptoris numeros explelle *Voltaireum*, sed observat, non æque eum, veritatis leges quo minus migraret, sibi cavisse, *Carolo* quippe suo subiude dicta & facta adscribentem, quæ nemo ab eo vel dicta audiverit, vel facta viderit, prætereaque tempora, loca, homines, nomina, dignitates, & munia ab iis gesta, confundentem sæpe ac mutantem. Atque ad aberrationis quidem in tempore assignando exempla pertinet, quod nec cladem Turcarum ad Altophurn, ejusque urbis expugnationem, neque magnam illam Imperatoris Rufforum, *Petri*, cui ipse interfuit, legationem, suis annis tribuit *Cl. Voltairius*, tametsi hos lapsus ad incuriam typographorum *Motrajus* noster referre mavult. Sed miratur, non correxisse *Voltaireum* saltem in altera editione Parisiensi, quam ipsius studio emendatam titulus proficitur, quod *le Fortum*, celeberrimum Gallum, cui uni tantum non omnia debuit *Petrus*, Rufforum Imperator, filium exulis, religionis causa e patria profugi, appellat, contenditque, Geneva eum recta ad Ruffos venisse, ut stipendia apud eos mereret, deque eo haud paulo veriora & plura non unis paginis tradit. Tuetur porro, hominum fide dignorum testimonio nixus, *Carolum*, qui, captis semel armis, vino per omnem vitam abstinent, antequam belli curis distineretur, vini potu nimio inebriatum, multa non modo Principis, sed & cujuslibet privati hominis, persona indigna admisisse, id quod aliter se habere tamen, *Cl. Voltairius* temere affirmat, cujus & de clade illa Rufforum celebri ad *Narvam* narrationi, mira multa, sed minus vero consona, complectenti, longe diversa, quæ ex ipsorum, qui interfuere, præfectorum militarium ore hausta est, hoc loco subjuncta cernitur. Dixerat item *Voltaireus*, *Reinschildium*, summum militum ductorem, prælio ad *Frauensadium* commisso victorem, sex horarum spatium post victoriam præterlapsa, Ruffos cædi ad unum omnes jusse, tametsi vitam suppliciter petentes. Id non crudelitati *Reinschildii*, sed mandatis *Caroli*, tribuendum esse,

Motra-

Motrajus ostendit: nihil enim non egisse *Reinschildium*, ut vitam iis exoraret apud *Carolus*, sed frustra; *Carolus* vero, crudelitatis, quod ad hoc factum attinet, utique reum, excusari quodammodo posse, si *Patkulii* supplicium spectes, qua in re una humanitatis leges migrasse *Carolus*, *Voltaireus* contendit; *Patkulium* enim videri Russos, Danos, & *Augustum*, Polonorum Regem, ut Suecos bello aggredierentur, concitasse.

Tradit porro *Voltaireus*, postridie, quam *Carolus* Dresda, qua in urbe *Augusto* e Saxonia abiturus vale dicendum putarat, ad suos rediit, cum percrebuisset rumor, extra ordinem cum Proceribus aulae suae consultasse *Augustum*, *Reinschildium* dixisse, deliberare eos, quid facto opus fuerit pridie ejus diei, cum *Carolus* in eorum potestate esset. Id vero *Stralenheimio Motrajus* vindicat, iisque in dubium vocatis, quae de *Marleburgio* Duce, *Caroli* consilia de prosequendo adversus Russos bello expiscante, a *Voltaireo* afferuntur, ostendit, id unum dubitari non posse, Heroa tantum ex merito exceptum a Suecis non esse, idque exemplo *Piperi*, Comitum, venienti ad se post semihoram demum sui copiam facientis, illustrat. Odium erga Gallos velut natura insitum in *Carolo* observasse *Marleburgium* eundem, *Voltaireus* affirmat. Sed negat *Motrajus*, ejusmodi quid unquam se in Rege eodem animadvertisse, Imperatoremque *Josephum* absolvit culpa violatae pactionis Altraustadiensis, qua sacrorum restitutionem Silesiae impetravit *Carolus*, a *Voltaireo* ei temere objecta, quem & Legatum ad Rempublicam Polonorum missum perperam pro Oratore ad *Carolus* dedita opera amandato venditasse observat. Sed longum sit, cetera, quae numero non pauca sunt, omnia persequi. Satis fuerit, docuisse, bonae frugis plenissimum esse libellum hunc, & tanto digniorem fide, quod testem oculatum, aut a testibus oculatis veriora edoctum, Autorem agnoscit, neque adeo dimitendum e manu ei, qui a *Voltaireo*, speciosa potius, quam vera & solida, nonnunquam confectante, in transversum rapi noluerit.

A NATURAL HISTORY OF BIRDS, &c.

h. e.

NATURALIS HISTORIA AVIUM, ILLUSTRATA centum unaque Tabulis aeneis, ad vivum curiosissime exsculptis. Edita Autore ELEAZARE ALBINO, magnoque studio ipsius filiarumque picta ad fidem originalium, ex vivis avibus desumptorum.

TOMUS I.

Londini, sumptibus Autoris, 1731, 4.

Plag. 12 $\frac{1}{2}$, cum Fig. 101.

Historiam avium post *Jonstonum, Aldrovandum, Raium, & Willugbejum*, nemo curatius *Cl. Albino* recensuerit, si eadem, de quo dubitare fas non est, felicitate ceteri post hunc primum Tomi in lucem prodituri sunt. Nec studium defuit Autori & in perlegendis antiquiorum Operibus industria, nec artificiosæ manus dexteritas, cujus gloriam cum filiabus sponte lubensque partitur. Descriptionis forma eadem est, quæ *Catesby*, siquidem modo a ponere avis, modo ab ejusdem latitudine, aut longitudine, cujus mensura eidem in ave volante est, itidemque ab Iridis in oculo colore, pedumque reliquarumve corporis partium conformatione desumit, quo ipso, maxime si *Raji* opera uti voluisset, luculentam avium methodum, ne sine ordine progressus esse videretur, instruere potuisset. Imo vero haud difficulter deprehendas, naturali quadam serie aves sibi invicem succedere, ut ratio dari possit, cur sic & non aliter disposuerit. Initium dicendorum faciunt aves terrestres, agmen claudunt aquaticæ. Terrestrium prolixa familia suis consanguinitatibus affinitatibusque gaudere deprehenditur. Agmen ducunt aves rostris aduncis, quas rapaces carnivorasque appellare solemus. Potuerant characteres quidam externi assumi, quibus hæ aves in classes dispescerentur; sic buteones ab accipitrum ordine diversi sunt, quandoquidem horum maculæ pectorales transversim excurrant, illorum vero semi-

semilunares sint. Imo etiam in cauda avium, ejusdemque quoad pennas forma, haud levior est characterum apparatus; siquidem in quibusdam avibus adunco rostro armatis expansa est & integra, in quibusdam bifurcata, quo signo aliquis *Milvos* a reliquis avibus facile dignoverit, siquidem & rara alarum vibratione volet, quo ipso clarum est, a volatu, si cui placuerit, avium plurimarum descriptiones & genericas differentias desumi posse. Insistit Autor *Rajane* methodo, proximo post rapacium ordinem loco avium familiam collocans, quæ rostris sunt rectis, magnis, & prævalidis, & ad quarum colorem maxime respiciendum est, si distinguere singulas, & peculiari loco collocare quis velit. Nempe unicolores sunt, nigro aut alte cœruleo, aut ex nigro splendente *Monedula*, *Corvus*, *Cornix*. Capite cruribusque nigrescit *Pica*, inde variis coloribus ludit, pennas vestitricas puniceas, remiges alæ caudæque varias habens *Pica glandaria*, capite purpureo, cetera viridis est *Picus viridis*. Nempe in quamplurimis avibus constans est color, adeoque nihil impedit, quo minus definitionum fundamenta exinde peti possint. Sequuntur aves, quæ superiorem rostri valvam tantum inflexam habent, granivoræ, seu gallinarum genus, ex quibus cauda bifurca est collo caudæque aut capite, cœruleus, orbita oculorum rubens, cetera fuscus *Urogallus* minor, integra gaudent hac breviori pedibus undique pluma vestitis *Lagopus*, longiori & speciosa *Phasianus*, brevissima *Perdrix*, *Coturnix*. Sic apte succederet negotium, si a mobilitate pinnarum caudæ, prout in Pavone & Gallo pavone, aut ab eo, quod quædam digito pedis posteriore careant, prout in *Oside* & *Oedipnemio* Tab. LXIX accuratius sine observatum est, quis divisionis rationem desumere velit. Peculiaris classis est avium melodicorum, quæ cantum exercent, cum plures alæ sint amelodi, sonosque edant incompositos gravesque audientibus. In harum avium speculatione si quis cum voluptate versari voluerit, non tantum cantus diversitate, si apti inveniantur termini, sed & colorum varietate, aut, quod in his incurvum sit rostrum, in aliis minus, definitiones excogitare poterit haud dubias & quam maxime de-

356 NOVA ACTA ERUDITORUM

claratas. Quamvis enim & definita cuique avium generi sit statura, possintque & ab eadem aves definiri, æquivoca tamen est & parum constans, quæ sic conficitur, descriptio. Si quis porro cogitaverit, vitæ genus plerisque congeneribus ceteroquin avibus diversum esse, ita, ut detur *Merula sylvarum*, *Merula murorum*, alia sit pratorum, alia arborum *Alauda*, sint domesticæ *Hirundines*, sint, quæ murorum aut pontium appellari solent, illi dubium non erit, de consuetudine moribusque avium Autoribus ornithologiæ, si eadem cum Cl. *Albino* felicitate uti velint, inter se conveniendum esse. Denuo autem ad rostri indolem & mensuram deveniendum est. In illo avium genere, quæ circa aquas & stagna, aut marium littora, degunt, rostrum productius & acuminatum, pedum etiam mensura præalta, observatur, prout in vanello, ave pugnace, aiconia, grue, rallo aquatico, secus ac in ruricolis longirostris, scolopace, aliisque, quibus pedes breviores sunt. Quotusquisque enim est, qui, cui fini hæc omnia sic sapienter a Creatore ordinata sint, non videat? Quod si quis ejusmodi aves, eo quod circa aquas degant, aut ex iisdem nutrimentum potant, ad aquaticarum classes simul referre velit, illi totum hoc genus dividendum esset in *filipedum* & *palmipedum ordinem*. Illis scilicet rostra aut longissima sunt, aut longiora, reliquorum tamen avium mensuram multam superantia, his vero, quæ natatum exercent cum digitis pedum membrana conjunctis, rostra sunt lata. Imo deprehendas, quarum pedes, eo quod terra aquisque victitent, semimembranosi sint, prout in fulica. Ex præsentis Operis splendore, & quo ab omnibus excipitur, applausu, & nobis & Autori de subsequentibus Tomis maxima potest esse & fiducia & expectatio.

AN ENQUIRY INTO THE EVIDENCE OF THE
Christian Religion, by a Lady.

h. e.

INQUISITIO IN ARGUMENTA, QUIBUS
Chri-

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCXXXIV. 557

*Christiane Religionis veritas probari potest, a Fœminæ
Anonyma instituta. Secunda, eaque
auctior, Editio.*

Londini, typis Guilielmi Iansys, 1732, 8.

Plag. 20.

Licet numerus vix inciri queat fœminarum, quæ scriptis
editis nominis voluere consequi celebritatem; pleraque
tamen earum Posin tantum ingenio suo conveniens judica-
runt. Philosophiæ scientia paucissimæ animum suum imbue-
runt. Neque tamen omnino defuerunt studii Philosophici &
utilitate insigni & voluptate eximia ductæ. Quarum quidem
aliquot ex insituto recensuit S. Rev. D. Joannes Erbergius in
Dissertatione de *Mulieribus philosophantibus*, Upsaliæ A. 1699
habita. Doctissima Fœmina, quæ, quod præ manibus habemus,
scriptum elaboravit, quam verbi divini ministri Londinensis
Newcomis conjugem esse, nobis relatum est, utique non ul-
timum inter mulieres philosophantes locum meretur, cum de
argumento utilissimo, quod gravissimorum Virorum exer-
cuit ingenia, non solidis solum, sed & perspicue prolatis
argumentis laudabili consilio & felici disputari solertis. Quæ
hujus scripti sit ratio, ex editione ejus secunda, quæ priori au-
ctior & in Indice & in Præfatione dicitur, exponemus. Prio-
rem enim editionem oculis nostris non usurpavimus.

Et sub initium quidem illud sine laude referre non possu-
mus, quod Erudiculus licentia definitiones & theoremata aliquot
ipsi veritatis religionis Christianæ demonstrationi præmiserit.
Neque enim solum exponit, quid per veritatem, evidentiam, Pag. 1, 2.
demonstrationem, certitudinem, probabilitatem, fidem, opi-
nionem, &c. intelligi in suo libro velit; verum etiam, quid per
felicitatem, miseriam, summam voluptatem, & religionem, de-
notet, declarat. Harum vocum enim in ipsa de veritate reli-
gionis Christianæ Disputatione non poterat non frequens fieri
mentio. Theoremata quædam eo consilio præmisit, ut ad
ipsam, quam meditatur, veritatis religionis Christianæ demon-
strationem viam sibi nuntiaret. Summa eorum est, omnes
homines teneri de mediis sollicitos esse, quibus felicitatem suam
pro-

promoveant. Quam quidem veritatem cum nemo unus vel queat, vel velit, in dubium vocare; concludit, ipsius rationis iudicio illum impudentissime agere, qui non vult in veritatem religionis Christianæ data opera inquirere, cum omnibus, qui secundum ejus præscripta incedunt, summam promittat beatitatem. De veritate religionis Christianæ nemo potest convinci, nisi prius concedat, Deum existere. Igitur Doctiss. Fœmianæ *Sect. VI* in argumenta inquit, quibus fides nostra de existentia Dei nititur. Argumentis nullis a priori existentiam Dei probari posse, existimat, cum nullæ de Deo dentur ideæ innatæ. Quam quidem controversiam ut hoc loco sub examen vocemus nostrum non patitur institutum. A posteriori autem optime existentiam Dei defendi posse, tuetur. Cum nemo in dubium vocet, mundum existere; necessarium esse, concludit, hunc ipsum vel sine causa existere, vel a certa causa esse productum. Si sine causa existit; consequens esse, eum ab æterno existere. Si autem non ab æterno existat; & causam existentie suæ habere. Mundum non ab æterno existisse, hac ratione probat. Quod systema nullum habet initium, nullum etiam habet finem. Impossibile enim est, adesse causam destructionis illius rei, cujus existentie nulla est causa. Jam vero, cum ex natura & constitutione corporum naturalium nemo non intelligat, ea successu temporis destrui, & ad interitum suum vergere, manifestum esse, ab æterno mundum non existere; causam esse mundi ab ipso mundo diversam. Quæ quidem causa Deus appellatur. Probata supremi Numinis existentia, attributa ejus e consideratione mundi ab eodem creati eruit, & de supremi Numinis intellectu, potentia, sapientia, immutabilitate, independentia, beatitate, bonitate, justitia, libertate, &c. verba facit, quæ malimus a Lectore in ipso Libro legi, quam hic copiose enumerare.

Sect. VII pergit inquirere, quænam actiones ab hominibus debeant suscipi, ut homines supremo Numini arrideant? E re esse judicat, prius ad hanc quæstionem respondere, quam de revelatione quadam iudicium ferre; cum manifestum sit criterium, illam revelationem esse falsam, quæ præscribit officia illis

Illis contraria, quæ recta dicitur ratio. Exempli loco commemorabimus, ex quo principio officia hominis erga se ipsum derivet? Deprehendimus, ita rationes subduci, hominibus a supremo Numine facultates quasdam esse concessas, quibus & suam & aliorum felicitatem possint proutovere; consequens igitur esse, omnem homines debere navare operam, ut ne imminuant facultates a supremo Numine sibi concessas, quo omni tempore ad id sint idonei, ad quod a Creatore sunt destinati. Qui imminuit atque deteriores reddit facultates a creatore sibi concessas, variis se privat is felicitatibus, quibus potuisset frui, siquidem facultates a supremo Numine sibi concessas servasset integras. Omne igitur, quicquid debilitat facultatem intelligendi, judicandi, ratiocinandi, liberè agendi, quicquid corpus imbecillum reddit, miserum efficit hominem, eumque supremi Numinis gratia privat.

Seç. VIII ex instituto inquit, utrum rationi conveniat, a supremo Numine præter lumen naturæ aliam expectare voluntatis ejus revelationem? Tuetur Doctiss. Fœmina, sive quis ad supremi Numinis attributa, sive ad naturam hominum respiciat, nusquam argumenta sese offerre, quæ persuadeant, nullam revelationem posse sperari specialem. Cum summum Numen creaverit homines, indignum etiam illo non esse, curam gerere eorum, actionesque dirigere. Ad homines quod attinet, multos in iis ad inveniendam veritatem, vel ob imbecillitatem ingenii, vel ob præjudicia, quibus sunt occupati, non esse idoneos. Multos, cum aliis negotiis sint distracti, tempus destituere quod inquisitioni veritatis debeat impendi. Certum igitur esse, multos homines variorum officiorum, quæ ad beatitatem ducunt, constanter ignaros futuros, si quidem Deus singulari revelatione illos officia scitu necessaria docere nolit. Jam vero, cum ignoratio officiorum ab homine præstandorum eos privet felicitate, cujus alias natura fuissent capaces, & eosdem miseros non possit non reddere, consequens esse propugnat, non sine ratione sperari a supremo Numine revelationem specialem, qua hæc ignoratio tollatur, præsertim cum neque de potentia ejus, neque de benevola in homines voluntate, ullum sit

fit dubium. Quæ quidem ubi copiosius eruditissima disputa-
vit Fœmina; sub examen vocat objectiones, quæ ex scripto, cu-
jus index: *Christianity as old as the Creation*, quod in *Actis A.*
1731 M. Jun. p. 252 seq. recensuimus, contra has positiones for-
mari possent. Autor ejus scripti, quem *Tindalum* esse constat,
auctur, Deum legem dedisse, quam qui observet, non possit non
felicissimus evadere. Eundem omni tempore omnibus homini-
bus sufficientia concessisse media ad hanc legem cognoscendam.
Hanc legem magis extendi non posse, quam quidem ab omnibus
quest cognosci. Unicum autem medium cognoscendi hanc
legem omnibus hominibus concessum esse usum facultatum,
quibus homo distinguitur a brutis. Quibus quidem qui velint
uti, non possint non beatitatem consequi. Legem igitur illam
esse perfectam, neque illi quidquam posse addi. Ex hisce thesi-
bus utique confici posse videtur, nullam specialem revelatio-
nem esse sperandam. Si enim lex naturæ est perfectissima, si
omnes ea duce ad illum beatitatis gradum pervenire possunt,
cujus natura homines sunt capaces, quare præter necessitatem
Deus novam cum hominibus communicaret revelationem?
Ipse quidem *Tindalius* hanc conclusionem e suis positionibus
non eruit, sed potius præter legem naturæ revelationem spe-
cialem legi naturæ exacte consentientem admittit. At enim-
vero Doctiss. Fœmina ex rei veritate judicat, non posse non eam,
quam protulit, conclusionem ex *Tindalis* thesibus sequi. Ope-
ræ igitur fecit præmium, quod ad hanc objectionem data operâ
respondit. Videlicet negat & pernegat, *legem*, sive *religio-*
nam, quam intelligimus beneficio facultatum, quibus a brutis
distingui mur, esse perfectam. Cum Deus justissimus sit atque
benignissimus, consequens esse existimat, omnibus hominibus
eadem & erga Deum & erga alios & erga se ipsos esse præ-
scripta officia; a quorum impetione omnis pendeat salus. Quo
plura igitur officia aliquis cognita habeat atque exerceat, eo
majorem eum consequi beatitatem. Omni vero carere dubita-
tione, homines mediocri ingenio præditos brevi temporis spa-
tio non posse eam sibi officiorum comparare cognitionem,
quam præstantissima ingenia sibi comparant. Multos igitur of-
ficia

ficia quædam negligere, quod sibi non sint cognita, atque hac ratione felicitate quadam, cujus natura fuissent alias capaces, se privare, & se miseros reddere. Consequens ideo esse, legem naturæ esse utique imperfectam, quippe quæ latius extendi nequeat, quam media sufficiunt ad illam detegendam. Quemadmodum hætenus disputata tantum faciunt ad probationem positionis: non inconueniens esse, Deum singulari rationi revelasse, quæ etiam e rationis lumine a præstantissimis ingenis multa adhibita opera erui possunt; sic etiam Doctiss. Fœmina in sequentibus sollicita est, utrum, salvis Dei attributis, sperari possit, Deum hominibus revelasse veritates, quæ nullo modo humani ingenii opera possunt detegi? Propugnat, utique ejusmodi revelationem posse sperari. Certum quidem esse, observatione legis naturæ ad magnum felicitatis gradum perveniri; illud autem neminem posse demonstrare, legem naturæ esse perfectissimam, sive, quod idem est, omnia, ne unico excepto, media præscribere, quæ ad beatitatem, cujus homines natura sunt capaces, ducunt. Nostrum potius esse, tuetur, errorum nostrorum, quos sæpenumero committimus, & bonitatis Dei meminisse, atque sperare, summum Numen media nobis velle revelare, quæ ad felicitatem ducunt, humani ingenii opera autem detegi nequeunt.

Sect. IX Doctiss. Fœmina in argumenta inquirat, quibus probari potest, Christianam religionem pro divina revelatione merito atque optimo jure haberi. Principe loco præcipua capita & Judaicæ & Christianæ religionis eo consilio enumerat, ut ostendat, nihil quidquam in iis deprehendi, quod cum attributis supremi Numinis pugnet. Sigillatim annotat, quod egregia suppeditet media ad salutem ducentia, quæ rationis beneficio nullo modo detegi potuerunt. Ita v. g. Deum nobis remittere velle peccata propter perfectissimam Jesu Christi justitiam, modo in Jesum credamus, esse medium ad beatitatem perveniendi natura nobis incognitum, sanctitati autem Numinis convenientissimum. Contendit, homines revelatione speciali destitutos optima quæque a Deo quidem sperare, sed eos nullam rationem reddere posse, cui spes sua innitatur. Cum autem non

sufficiat, aliquam revelationem attributis Dei non refragari, ut eadem pro divina debeat haberi, argumenta alia addit, quibus Christianæ religionis veritatem extra omnem controversiam collocat. Etenim hac ipsa *Sectione* e miraculis a Christo perpetratis eandem adstruit.

Secf. X. ad vaticinia provocat dudum ante Christum prolata, & in Christo perfectissime impleta.

Secf. denique XI multis argumentis erudite tuetur, Judæos Veteris Testamenti divinitatem rationibus solidis defendere non posse, siquidem Christum pro Messia agnoscere nolint. Nimis multa verba facere nos oporteret, si omnia argumenta, quibus *Doctiss. Fœmina* utitur, hoc loco enumerare vellemus. Idcirco exempli loco tantum commemorabimus, quo modo velit probari, miracula a Christo perpetrata veri nominis miracula fuisse. In ore miserimorum hominum, qui in reprehendendis religionis Christianæ mysteriis ingenitè laudem infelici successu & magno cum suo damno quaerunt, nihil hac objectione frequentius est: nobis cognitæ non sunt omnes leges naturæ, qui igitur certi esse possumus, leges naturæ unquam esse mutatas, & quod idem est, miraculum evenisse? *Rectissime* ad hanc objectionem *Doctiss. Fœmina* respondet, non esse necessarium, ut aliquis omnes norit leges naturæ, qui certo se scire tuetur; leges naturæ esse in hoc vel illo casu mutatas. Sufficere, exploratum esse, omnia corpora ejusdem naturæ secundum easdem moveri leges, & easdem causas ordinatim eosdem producere effectus. Quod si igitur corpus moveatur alia lege, quam reliqua omnia ejusdem naturæ, quod si eadem causa in hisdem circumstantiis aliam, quam ordinatum solet, producat effectum; nullum esse dubium, quin evenerit miraculum. Hæc ipsa autem miraculorum criteria sufficere, ut probetur, miracula Christi veri nominis miracula fuisse, non solum affirmat, sed & ipso facto demonstrat, dum ex iis facta Christi, quæ miracula dicuntur, felici judicat successu.

Pag. 12.

MEMOIRES CONCERNANT LA THEOLOGIE
& la Morale.

b. c.

COM-

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCXXXIV. 563

COMMENTARII, QUIBUS VARIA, QUÆ AD
Theologiam & Doctrinam Moralem spectant, con-
tinentur.

Amstelodami, 1732, 12.

Plag. 17.

Qui horum Commentariorum edendorum autor Bibliopo-
læ fuit, Vir eruditus, complecti illis laudabili consilio insti-
tuit libellos ad Theologiam Dogmaticam & Moralem spectan-
tes; quibus paulo majoris momenti res explicantur, quique in
paucorum manus veniunt. Novem hujus generis libellos pri-
mum hoc Volumen complectitur. Et tertius quidem, & qui
hunc sequuntur, quartus, quintus, sextus, & septimus, separato Vo-
lumine editi sunt, eorumque argumentum nuper in
Suppl. Nov. Act. Erud. Tom. I Sect. IV pag. 182 seq. exhibi-
tius. Reliquorum igitur argumentum nunc breviter
enarrare constitimus. Primus omnium libellus ad religionem
naturalem spectat, cujus brevem, eamque egregiam, adumbratio-
nem sistit. Probata ex consideratione mundi, motu, ordine,
structuraque universi, natura denique mentis humanæ, quæ nec
sui ipsa causa esse, nec ex composito & materia oriri possit,
existentia Dei, illi refelluntur, qui mundum aut casu ortum es-
se, aut æternum dicunt, quorum sententiæ in eo tantum differ-
re Autori recte videntur, quod illi in tempore, hi autem ab æ-
terno, mundum casu natum affirmant. Utramque enim sen-
tentiam ejusmodi esse, ut ex ea, cur mundus existat, intelligi ne-
queat; id vero omnino casui tribui, cujus causæ nullæ sint, aut
saltem ignorentur. Perfectiones divinæ ex potentia & sapientia
demonstrantur, quam quidem utramque Deo inesse, ex ipsa
mundi consideratione patet. Neque placet ea ratio demon-
strandi eas Autori, quæ illas ex summiæ perfectionis ratione de-
rivat, quam quippe Deo inesse, demonstratis demum omnibus
perfectionibus, intelligatur. Non posse dubitari, porro ostendit,
legem naturæ esse. Vulgo ad notiones communes referri ejus
præcepta, quibus nemo assensum negare possit, quales sint:
totum est majus parte sua, pars minor toto; sed, quamvis
sit compendiaria ista leges naturæ docendi ratio, non ta-

Pag. 12.

18.

35.

- men satis esse ad convincendos hominum animos aptam. Non esse tantam præceptorum moralium evidentiam, quanta axiomatum illorum est; id quod vel ex eo intelligatur, quod eorum ratio requiri reddique possit, quod exceptiones patiantur, quod denique non universali omnium hominum consensu recepta probataque omnia sint. Igitur ita in exponendis legibus naturalibus versatur Autor, ut rationis ope cognosci posse doceat, quid felices nos reddere possit, Deumque magnopere velle, ut felices simus, quod ex vehementi felicitatis desiderio, quod omnibus ipse indidit, pateat, idque adeo omne lege naturali præcipi, quod ad felicitatem nostram pertineat. Providentia divina mundum & conservari & regi, his traditis, affirmat. Concursum autem, quem immediatum dicunt, quod ad entia ratione prædita pertinet, negat, eadem vero carentia sine eo perdurare, aut agere non posse, statuit. Immortalitatem animæ, securitatemque fata nostra vitam ex justitia divina demonstrat.
66. *Secundus*, qui ex Anglico sermone in Gallicum translatus est, *Libellus* de felicitate & virtute tractat. Virtutis fundamentum esse ex ipsa rerum natura, non vero voluntate divina, repetendum statuit. Neminem non miseriam & felicitatem, dolorem & voluptatem, a se invicem discernere, & hanc illi præferre. Esse igitur actiones ad felicitatem consequendam comparatas omnino præferendas illis, quibus miseriam sibi homines attrahant. Atque idem esse de illis statuendum, quæ ad aliorum hominum felicitatem aut miseriam facere possint. Ad refutandos autem eos, qui moralitatis, quam actionum dicunt, fundamentum in voluntate Dei constituunt, iisdem Autor argumentis utitur, quæ nuper ex *Chubbis* retulimus. Duo actionum principia in homine agnoscit, amorem sui, & amorem aliorum, quem benevolentiam appellat. De illo neminem dubitare; de hoc autem ex eo constare, quod sæpe vel invito commoveamur injuriis aliis illatis, aut eorum miseria. Neque vero horum principiorum alterum ex altero pendere, cum experientia doceat, felicitati suæ homines sæpe studere, nulla aliorum habita ratione; sæpe vero etiam publicæ, sua neglecta. Actiones, quæ ad propriam ejuslibet felicitatem spectant, justas esse fatetur, solas autem eas virtutis nomen mereri, quæ ad felicitatem

tem aliorum hominum, aut publicam salutem, pertineant, arbitratur. Atque hanc ipsam virtutem honore, amore, præmioque dignam esse, cum, qui suam felicitatem quærat, nullam propterea neque laudem, neque præmium mereatur. Quæ huic sententiæ objici poterant, Autor pro viribus refellit. Ultimo denique loco ostendit, unicam veræ felicitatis consequendæ rationem hanc esse, ut omnia, quæ agenda sunt, ad hæc duo principia exigamus, nihilque faciamus, quod iis adversetur. Hanc igitur semper sequendam esse regulam, ut non solum nostræ, sed etiam aliorum, felicitati, quantum & ubicunq; fieri potest, studeamus. Qui hunc excipiunt Libelli *Chubbii* a pag. 104 — 298, iidem sunt, quos nuper recensuimus, etiamsi alium Autorem ipsa Interpretatio habeat. Locum octavum Epistola de incrementis Deismi in Anglia occupat, qua origo, occasio ejus, & quæ plurimos ad eundem amplectendum commoveant, rationes, prolixè enarrantur. Originem ejus inde a *Carolo I* tempore Autor repetit, quo multi nobilium, peregrinationibus in Italiam, Galliam, Germaniamque susceptis, in patriam redeuntes eandem tyrannidem, superbiam, avaritiam, rixandi libidinem in Sacri Ordinis Anglicani hominibus, commixtionem humanorum dogmatum cum Christianis deprehendisse sibi visi sint, quam in Pontificio cœtu deprehenderant; quod quidem eos commoverit, ut, omnem religionem Christianam falsam esse, existimarent. Atque hanc ipsam rem esse, cui & nunc Deismus omne fere robur omnemque vim debeat. Neque tamen negat, multos etiam propterea ad eundem delabi, quod multa S. Codici inesse putent, quæ rationi adversentur, adeoque credi nequeant. Memorat, quendam lectione Libri *Lockiani* de religione Christiana rationi consentanea, & alius cujusdam de Inspiratione, de veritate religionis Christianæ convictum esse, etiam si nulli certæ Sectæ nomen dare voluerit. Ultimo loco exhibetur Epistola, æque ac proxime antecedens ex Anglicano sermone translata, qua nescio quis Ministrum Ecclesiæ recens creatum a studio S. Codicis accurato criticoque deterrere studet, quod id non solum difficillimum & inutile, sed etiam noxium, sit. Facile apparet, totam hanc Epistolam esse ad perstringendos Theologos, qui orthodoxi dici haberique cupiunt & solent, comparatam. Quid enim

Pag. 331.

enim aliud nisi hoc sibi volunt v. c. hæc: orthodoxia absorbet omnia vitia, hæresis omnes virtutes. Item: Eslo, quisquis es, orthodoxus, orthodoxia tegit multitudinem peccatorum, sed orbis virtutibus plenus ne minimum quidem orthodoxiæ defectum.

Wilhelm Friedrich Historius AMOENITATES HISTORICO-JURIDICÆ, &c.

VARIÆ DISSERTATIONES, OBSERVATIONES, Consilia, Opuscula, cetera, quæ Historiam Imperii Germanici, & Jus Civile, Publicum & Feudale Germanicum, Antiquitates item ac Consuetudines, illustrant, tum ab aliis elaborata, sed hæc usque nondum typis impressa, tum primum composita a GUILIELMO FRIDERICO PI-STORIO, Illustrissimo Comiti Erbacensi a Consiliis Aulæ.

Pars II.

Francofurti & Lipsiæ, sumptibus Adami Jonathanis Felßeckeri,

1732, 4.

Alph. 2 pl. 19, cum Tab. 1.

Continuaturus suavissimas Amœnitates suas, nunc sistit Consultiss. Autor quindecim Argumenta, partim Juridica, partim Historica. Primo loco apparet *Anatome joco-seria conscientia antiqua antiquata, & nova, nudius tertius nata.* Inprimis ad decrementum probitatis Germanicæ exponendum hæc pertinet, per ordines literatorum & illiteratorum spectabile. Stylus hic interstrepit Teutonico-Latiuus, prouti sales in buccam calamumque venerunt. Notantur modi iniqui, quibus vulgo Theologi ad munera Ecclesiastica provolant, dando, amando, uxorem deligendo, competitoribus infamiam adspargendo. Requiritur hic elenchus, quali *Joannes in Herodem* est usus. Reprehenditur avaritia & luxus, ac affectatus splendor plerorumque Ecclesiastarum, 14 seq. *πολυπραγμοσύνη*, fastus, & vitia alia. Reliquis, Christi regulam

Pag. 10.

14 seq.

Iam sequentibus honos debitus reservatur. Politicorum maleferi-
 atorum ac infruntorum nævi candide deteguntur. Improbatur
 Autor tolerantiam Judæorum, eosque juris peritos, qui statunt,
 Judæis juramentum suppletorium posse deferri, ipsosque ad
 idonea adversus Christianos testimonia perhibenda esse habi-
 les. Notatur spiritus præpotentium familiaris, qui neminem ex-
 vehunt, nisi nomen det familiæ ipsorum. *Δωροφαιρα*, in-
 justitia, adulatio, Procerum Imperii minorum enervatio, tardi-
 tas patronorum causæ & judicium, vel illud: *trabe cum ob-
 sorto collo*, false edisserunt. Omittimus reliqua. Et Pro-
 fessoribus Academiarum nonnulla vertuntur vitia: Nec Medici
 abeunt indicti. Sed utinam recensionibus vitiorum ipsa ex-
 stirpata forent vitia! Secundo loco in scenam prodit libellus
 ejusdem tituli, inscriptus: *Origo juris advocatitii, der Kast-
 vogtey*. Origo repetitur ex eorum, qui vitæ cœnobiali & vi-
 tæ divinæ speciatim sese mancipaverant, debita a rebus hujus
 seculi abstinentia. Quo factum, ut politicis hominibus cura
 & administratio bonorum cœnobialium, nec non defensio
 ipsa, in foro instinenda, demandaretur. Laudantur *Conc.
 Carthag. Can. 6 & Conc. Milevit. Can. 16*. Horum consensu &
 directione reditus cœnobiales dispensati ac administrati. Seculo
 XII & XIII ob varios Advocatorum in Germania insolentias
 Imperatores cœnobii bene multis permisissent, ut sese ab ad-
 vocatiis liberarent & redimerent. Autoritas Advocatorum e-
 luxit in firmandis Monachorum contractibus, permutatione
 bonorum, manumissione, peragendo mallo seu judicio publi-
 co, in transactionibus, in donationibus, in status mutatione, in
 jure signandi, jure administrando, in parte multæ percipiendæ.
 Jus advocatiæ plerumque secum trahit jurisdictionem
 superiorem. Tertio loco ex MSto *Joannis Henrici Bæcleri*
 eduntur antehac *inedite Præsentiones Principum Europa*, no-
 minatim Pontificis in Arragoniam, Angliam, Hiberniam, Hun-
 gariam, Sardiniamque: Hispanorum in Britanniam & in Ducatum
 Burgundiæ: Ducis Sabaudiæ in Cyprum, in Ducatum
 Montisferrati, & in Genevam: Regis Poloniæ in Sueciam &
 Livoniam: Regis Sueciæ quondam in civitatem Bremam:
 Du-

Pag. 19.

26.

47.

53 seq.

58.

68 seq.

Ducum Brunsvicensium in urbem Brunsvicum: controversia Calenbergo-Cellensis: Altenburgo-Vinariensis & Saynensis: controversia inter civitatem Fridbergam & castrum Burggraviatum: præsentio Episcopi Monasteriensis in Dominium Borkelo: controversia Juliaco-Clivensis: præsentio Regis Franciæ in Sardiniam: præsentio in regnum Hierosolymitanum: præsentio Regis Franciæ in Comitatum Ruscinonensem & oppidum Perpinianum, in Baleares & alia: præsentio Domus Estensis adversus Pontificem ratione Ducatus Ferrariensis, & oppidorum Comacini, Cotignolæ, Argentæ, Lugi, S. Potitistani, Centi, & Plevis. Plerisque pacta & conventiones recentioris ætatis vel possessio armata posuere modum. Sequitur *Anonymi* enarratio de origine Comitum Castellensium in Franconia, cum Annotationibus *Vroni Franckii de Steigerwald*. Exordium deducitur a *Megingaudo*, *Rudolphi* filio, *Cuneberti*, Comitum Rotenburgenisium ad Tuberum progenitoris, nepote, cujus filius *Arnoldus* perhibetur Rotenburgensem prosapiam continuasse, alter vero *Marquardus* Castellensem cœpisse. Mallemus, hæc e monumentis cœvis fideque dignis fuisse comprobata. *Joannes Georgius ab Eccard Tom. I rerum Franciæ Orient. Lib. XXIV p. 524*, *Megingaudum*, Episcopum Wirceburgensem, ex Comitibus Rotenburgenisibus fuisse oriundum, negat. *Megingoz*, seu *Megingaudus*, Comes, ad A. 788 in Traditionibus Fuldensibus est obvius. Conjectat *Eccardus Lib. XXV p. 729*, *Megingozi* patrem *Mantonem*, aut ejus filios, *Mansonem* & *Megingozum*, hunc Parthenonem pro filia aut sorore *Juliana* Schwarzacense fundasse. *Megingozus* certe A. 816 Monasterium *Megingaudeshusanum* in Diœcesi Wirceburgenisii cum conjuge *Immina* ex patrimonio suo instituit, ex quo collapso Monachi non ita multo post in Schwarzacense sunt translati. At *Anonymus* noster hic in omnia abit alia. Unde facile patescit, quid de ejus fide sit statuendum in rebus Seculi VIII, IX, X, XI, XII. Ejusdem commatis sunt, quæ de hastiludiis seu torneamentis ex Seculo decimo afferuntur. Additur Deductio geminæ Comitum Leiningensium prosapiæ, & narratio de judicio camerali, per biennium A. 1540 & 1541

Wimpfi-

Wimpfinæ ad Nicrum agitato. Succedit *Michaelis Hospin* Pag. 482.
Commendatio Chorographiæ, A. 1610 scripta. Excipit hanc
Gloria Bruckberge, secessus Onolspacensis amœnissimi, per 490.
 modum Orationis scholasticæ conscripta. Vocat nos porro 504.
Deciso Episcopi Wirzburgensis, *Ostonsis*, inter Hohenlohe &
 Vestenberg, ratione terminorum venatus, una cum confirmatio- 509.
 ne Imperatoris *Ludovici* A. 1344. Sequitur Recessus Comitum
 Franconicorum Diætæ *Weickershemii* A. 1608 d. 23 Jun. celebra-
 tæ. Claudunt Collectionem duo Consilia juridica, argumenti
 admodum singularis. Quam vellemus, plures ejusmodi dapes
 nobis apponeret Autor Consultissimus.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri aut Inventa in hoc Vo-
 lumine recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam Ec- clesiasticam spectantes.

- A**nonymæ *Inquisitio in argumenta, quibus Christiana reli-
 gionis veritas probari potest.* 556
 Anonymi *Historia Pontificum Romanorum. Tomus I & II.* 7
Observatio de Oratione Dominica Chalmyccice versa. 214
*Traditiones Judaorum, comprehensa in Talmude
 aliisque scriptis Rabbintcis.* 358
*Magna Bibliotheca Ecclesiastica, sive Notitia Scripto-
 rum Ecclesiasticorum veterum ac recentiorum. Tomus I.* 385
*Commentarii, quibus varia, quæ ad Theologiam &
 doctrinam moralem spectant, continentur.* 563
D. Augustini, Episcopi Hipponensis, *de natura & origine animæ*
Epistola secunda. 156
*de Penis parvulorum, qui si-
 ne Baptismo decedunt, Epistola.* ibid.
 Ind. A. Q. Er. 1734. B b b Cole-

- Coleti (Nic.) *Sacrofancta Concilia, ad Regiam editionem ex-acta. Tomus XIV — XXI.* 298
- Cudworthi (Radulphi) *Systema intellectuale hujus uniuersi; ex vers. & recens. Jo. Laur. Moshemii. Tomi II.* 120
- Ewaldi (Wilb. Ern.) *Emblemata sacra miscellanea. Pars I.* 181
- Gretseri (Jac.) *Opera omnia. Tomus I & II.* 454
- Hilarii Arelatensis *Opera; ex edit. Jo. Salinas.* 502
- Launoji (Jo.) *Opera omnia. Tomi II Pars I & II.* 112
Tomi III Pars I & II. 153
Tomi IV Pars I & II. 199
Tomi V Pars I & II. 244
- Longueval (Jac.) *Historia Ecclesie Gallica. Tomi IV.* 495
- Moretti (Petri) *Disceptatio Episcopalis de ritu variandi choralis indumentum, in solennitate Paschali apud Clerum Basilica usitato.* 359
Supplementum Dissertationis de ritu ostensionis sacrarum Reliquiarum. ibid.
- Moshemii (Jo. Laur.) *Dissertationum sacrarum Syntagma.* 284
- S. Possidii *Vita S. Aurelii Augustini; ex edit. Jo. Salinas.* 18
- Saxii (Joseph. Anton.) *Epistola ad Amicum, pro vindicanda Formula in Ambrosiano Canone ad Missa sacrum proscripta: Corpus tuum frangitur, Christe.* 229
- Serry (Jac. Hyacinth.) *de Romano Pontifice in serendo de fide moribusque iudicio falli & fallere nescio.* 360
- Sollerii (Jo. Bapt.) *& aliorum Acta Sanctorum Mensis Augusti.* 55
- Souze (Eman. Cajetani) *Expositio Hispanica Apostoli S. Jacobi Majoris asserta, & ex S. Paulo Apostolo confirmata. Tomus I.* 145
Tomus II. 195
- Vincentii *Lirinensis & Hilarii Arelatensis Opera; ex edit. Jo. Salinas.* 502
- Wilkins (Dav.) *Quinque Libri Moysi Prophetæ in lingua Ægyptia, descripti, ac Latine vers.* 63

II. Libri Juridici.

- De Januario (Josephi Aurelii) *Respublica Jurisconsultorum.* 21
 Juni-

INDEX AUTORUM. 571

- Jenichen (Gottlob Aug.) *de Prisco Favoleno, Jcto incomparabili.* 142
- M** *Causæ forenses celebriores & utiles dijudicata.* Tomi II. 93
- De Meiern (Jo. Godofr.) *Acta Pacis Westphalicæ publicæ.* Tomus I. 489
- Ottonis (Everhardi) *Theaurus Juris Romani. Editio secunda.* Tomi IV. 289
de Edilibus Coloniarum & Municipiorum
Liber singularis. Editio secunda. 527
- Pistorii (Wilb. Frid.) *Amanitates Historico-Juridicæ.* Pars I. 482
 Pars II. 566
- Senckenberg (Henr. Christiani) *Selecta Juris & Historiarum.* Tomus I. 410
- Wæchtleri (Christofredi) *Opuscula Juridico-Philologica rario-
 ra; ex edit. Christiani Henr. Trotzii.* 158

III. Libri Medici & Physici.

- Albini (Eleazari) *Historia naturalis avium.* 554
- Anonymi *Muse, quæ Javanensibus Pysang, Descriptio, & Icon, ex hortu Calpar-Bosiano, Lipsiensi, communicata.* 171
*Commercium literarium, ad rei medicæ & scientiæ
 naturalis incrementum institutum. Annus 1731.* 272
*Experimenta & Observationes Medicæ Societatis
 Edimburgensis. Volumen I.* 414
- Arbuthnot (Jo.) *Tentamen circa indolem alimentorum, eor-
 umque selectum, secundum diversas corporum humano-
 rum constitutiones.* 167
*Tentamen circa effectus aeris in corpore hu-
 mano.* 204
- Büchneri (Andr. Eliæ) *Miscellaneorum Physico-Medico-Mathe-
 maticorum Annus 1729.* 281
- Catesby (Marci) *Historia naturalis Carolinae, Floridae, & In-
 sularum Bahamae.* 193
- Commentarii *Academiæ Scientiarum Imperialis Petropolitanae.* Tomus III. 259. 352

Gulich (Justi Arnoldi) Meditationes de Furore hæmorrhoidum internarum.	266
Hahnii (Jo. Godofr.) Vartolarum antiquitates, nunc primum a Græcis eruta.	206
Harenbergi (Jo. Christoph.) Disquisitio conjecturalis de Colore Argevan, Argevan, Argevana.	222
Monro (Alexandri) Anatomia vssuum humanorum. Pars I & II.	510
Tractatus Anatomicus de Nervis.	513
Sebæ (Alberti) Locupletissimi rerum naturalium Thesauri accurata Descriptio. Tomus I.	337
Sellii (Godofr.) Historia naturalis Teredinis, seu Xylophagi marini, Tubulo Conchoidis.	80
Vallisneri (Anton.) Opera Physico-Medica. Tomus I.	35
Tomus II.	166
Tomus III.	202
Vitalis (Buonafedis) Therma Masinenses in Valtellina examinata.	464
Waltheri (Augustin. Frid.) Paris vagi & intercostalis humani corporis nervorum investigatio singularis.	65
Werthoff (Paul. Gottlieb) Observationes de Febris, præcipue intermittentibus.	315

IV. Libri Mathematici.

Anonymæ Neapolitanæ Problemata Mathematica.	28
Bettazzi (Jac.) Epitome Operis Paschalis.	419
Büchneri (Andr. Elia) Miscellaneorum Physico-Medico-Mathematicorum Annus 1729.	281
Celsii (Andr.) Observatio Eclipsos telluris, Roma habita d. 3 Maji A. 1734.	356
Commentarii Academia Scientiarum Imperialis Petropolitana. Tomus III.	259-352
Ex Godini, Socii Academia Scient. Reg. Paris. literis, d. 23 Maji A. 1734 datis, excerpta.	357
Gray (Jo.) Tractatus de re tormentaria.	526
Halpenny (Guil.) Perspectiva facilitata, seu Methodus nova Perspectivæ practica.	467
Qua-	

INDEX AUTORUM. 573

Quadri (Jo. Ludov.) <i>Tabula Gnomonica, delineationi horologiorum sciatricorum inservientes.</i>	211
De Revillas (Didaci) <i>Observatio Eclipsos telluris, Roma habita d. 3 Maji A. 1734.</i>	356
Smith (Jac.) <i>Fabrorum lignariorum comes; seu Tract. de Arte tignarii.</i>	28
Stirling (Jac.) <i>Methodus differentialis, sive Tractatus de Summatione & Interpolatione Serierum infinitarum.</i>	515
Stübneri (Frid. Wilb.) <i>Demonstratio vera mensura virium momentium.</i>	134
<i>Nova Methodus explorandi virium momentium quantitatem in motu retardato.</i>	469
Trevigar (L.) <i>Sectionum Conicarum Elementa.</i>	133

V. Libri Historici, Geographici, &c.

Anonymi <i>Elogium S. Rev. Patris le Quien.</i>	43
Mich. Henr. Gribneri, <i>Jctorum Lipsiensium principis.</i>	372
<i>Biographia Virorum illustrium ac eruditorum. Tomi IV.</i>	135
<i>Observationes in Prosperi Aquitani Chronicon integrum, &c.</i>	164
<i>Historia Corsica.</i>	247
<i>Vindicia Arboris Genealogica auguste gentis Carolino-Boica ab ipso Autore vindicata contra Satyram Palignesi.</i>	311
<i>Vita Franc. Parisii, Diaconi Diocesis Parisinae.</i>	531
<i>Observatio de P. Franc. Wagneri narratione, qua Ludovici XIV, Gallorum Regis, Statuam, Lutetia Parisiorum in foro Victoriarum positam, obiter describit in Vita Leopoldi.</i>	535
Bettazzi (Jac.) <i>Epitome Operis Paschalis.</i>	419
Commentarii <i>Academia Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tomus III.</i>	259. 352
Dæderlini (Jo. Alexand.) <i>Antiquitates Gentilismi Nordgavien- sis.</i>	461

Duellii (Raymundi) Fridericus Pulcher Austriacus inter Imperatores Romano-Germanicos adhuc stat.	371
de Falckenstein (Jo. Henr.) Antiquitates Nordgavienses.	
Tomus I.	252
Tomus II.	308
	<i>Antiquitates & Memorabilia</i>
Nordgaviae veteris. Tomus I.	458
Godefridi, Abbatis Gotwicensis, Chronici Gotwicensis Tomus prodromus.	97
Grienwaldt (Franc. Jof.) Album Bavariae Jatrica, seu Catalogus celebriorum Medicorum Bavariae, ab A. 1450 ad hodiernam usque lucem continuatus.	332
Jenichen (Gottlob Aug.) de Prisco Javoleno, JCto incomparabili.	142
Lackmanni (Adami Henr.) Introductio in Historiam Slesuico-Holsaticam. Pars II.	38
van Loon (Gerhardi) Historia Numismatica XVII Provinciarum Belgii. Tomi III.	557
De Meieru (Jo. Godofr.) Acta Pacis Westphalicae publica. Tomus I.	489
De la Motraje Observationes historicae & criticae in Voltairii Historiam Caroli XII, Regis Suecorum.	551
Muratorii (Lud. Ant.) Rerum Italicarum Scriptores, ab Anno Aerae Christ. D ad MD. Tomus XXII.	342
P. Niceronii Commentarii, Historiae celeberrimorum in Republica literaria Virorum inservientes. Tomus XVII & XVIII.	214
	Tomus XIX. 330
	Tomus XX. 370
Peckensteinii (Jo. Simonis) Brevis Introductio ad Heraldicam scientiam.	285
Pistorii (Wilb. Frid.) Aemulitates Historico-Juridicae. Pars I.	482
	Pars II. 566
des Roches (J. B.) Historia Daniae ante & post introductum statum Monarchicum. Tomi IX.	542
Senckenberg (Henr. Christian.) Selecta Juris & Historiarum.	
Tomus I.	410
	Victoris

INDEX AUTORUM. 575

- Victoris (*Sexti Aurelii*) *Historia Romana*; ex ed. Jo. Arntzenii. 1
 de Voltaire *Historia Caroli XII, Regis Sueciae.* 546
 Vulpri (*Josephi Rocci*) *Vetus Latium profanum. Tomus V.* 507

VI. Libri Miscellanei.

- van Alkemade (*K.*) *Consuetudines convivales Belgii. Pars I
 & II.* 405
 Anonymi *Observatio de Oratione Dominica Chalmyccice versa.* 214
*Commentarii, quibus varia, quae ad Theologiam & do-
 ctrinam moralem spectant, continentur.* 563
 d'Arnaud (*Georg.*) *de Diis Haegedecis, sive Assessoribus & conjun-
 ctis, Commentarius.* 425
 D. Augustini, *Episcopi Hipponensis, de Natura & origine animae
 Epistola secunda.* 156
 Beyeri (*Aug.*) *Memoria historico-critica librorum variorum.* 479
 P. Brumoy *Theatrum Graecorum. Tomus I, II & III.* 390
 Campani (*Jo. Ant.*) *Opera selectiora; ex recens. Frid. Ott.
 Menckeni.* 477
 Commentarii *Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae.
 Tomus III.* 259. 352
 Cosmopolitani (*Evangelii*) *Nota ad Jo. Burch. Menckeni de
 Charlataneria eruditiorum Declamationes.* 479
 Cudworthi (*Radulphi*) *Systema intellectuale hujus universi;
 ex vers. & recens. Jo. Laur. N. oshemii. Tomi II.* 120
 Demosthenis *Selectae Orationes; ex ed. Rich. Mounteney.* 130
 de Ficoroni (*Franc.*) *Bulla aurea infantum nobilium, & alia
 libertinorum, apud Romanos.* 348
 Gerdesii (*Dan.*) *Miscellanea Duisburgensia. Tomi I Fascic. I
 & II.* 94
 Gouii (*Ant. Franc.*) *Museum Florentinum, exhibens insigniora
 vetustatis monumenta, quae Florentiae sunt. Tomus I & II.* 241
 Gretseri (*Jac.*) *Opera omnia. Tomus I & II.* 454
 Gruberi (*Jo. Dan.*) *Potentissimi Magnae Britanniae Regis, Geor-
 gis II, Institutum condendi novam in terris Brunsvicensi-
 bus Academiam literato orbi expositum.* 484
 Hahnii

- Hahnii (Jo. Godofr.) *Variolarum antiquitates, nunc primum e Græci: eruta.* 206
- Harenbergii (Jo. Christoph.) *Disquisitio conjecturalis de Colore Argevan, Argevan, Argevana.* 222
- Launoji (Jo.) *Opera omnia.* Tomi II Pars I & II. 112
Tomi III Pars I & II. 153
Tomi IV Pars I & II. 199
Tomi V Pars I & II. 244
- Lochmanni (Jo.) *Alphabeti ex Diplomatum & Codicum Thuricensibus Specimen.* 428
- Longini (Dionys.) *de Sublimitate Commentarius; ex edit. Zach. Pearce.* 61
ex edit. Ant.
- Franc. Gorii. 387
- Majanii (Gregor.) *Epistolarum Libri sex.* 396
- Maittaire (Mich.) *Marmora Arundelliana, Seldeniana, aliaque, Academia Oxoniensi donata.* 49
- Menckenii (Jo. Burch.) *Dissertationes literariae; ex edit. Frid. Ott. Menckenii.* 473
Orationes Academicae, maximam partem literariae; ex edit. Frid. Ott. Menckenii. 476
(Frid. Ott.) de Romanorum veterum Stipendiis militaribus Diss. 473
- Ottonis (Evrhardi) *de Aedilibus Coloniarum & Municipiorum Liber singularis. Editio secunda.* 527
- Salmonii (Franc.) *& aliorum e Societate Sorbonica Doctorum ad Marchionem Scip. Muffejum Epistola, de ratione Indicis Sorbonici, seu Bibliothecæ Alphabeticae, quam adornant.* 486
- van der Schelling (P.) *Consuetudines convivales Belgii. Pars I & II.* 405
- Scheuchzeri (Jo. Jac.) *Alphabeti ex Diplomatum & Codicum Thuricensibus Specimen.* 428
- Sigonii (Caroli) *Opera omnia; ex edit. Phil. Argelati. Tomus I, II & III.* 441
- Vidæ (Marci Hieron.) *Poemata, quæ exstant, omnia. Tomi IV.* 471
- Vriemoet (Emonis Lucii) *Arabismus, exhibens Grammaticam Arabicam novam.* 41
- Vulpii

Vulpii (Josephi Rocci) <i>Vetus Latium profanum. Tomus V.</i>	507
Wächtleri (Christfriedi) <i>Opuscula Juridico-Philologica rariora; ex edit. Christiani Henr. Frotzii.</i>	158
de Wilhelm (Ignat. Franc. Xaver.) <i>Annus politicus, per duodecim Discursus evolutus.</i>	965

INDEX RERUM

notatu digniorum.

A.	
A bzardi (Petri) <i>vita.</i>	137
<i>De Ablactatus voce Diff.</i>	95
<i>De Absinthium voce Diff.</i>	ibid.
<i>Acacia Abrua folio.</i>	195
<i>Academiarum per Europam historia.</i>	138
<i>Actis Eruditorum cur locus negetur in Hispania?</i>	404
<i>Ex Actis Eruditorum Excerpta quaedam edita.</i>	162
<i>Adami (Adami) vita.</i>	491
<i>Advocatii Juris origo.</i>	567
<i>Ædiles Coloniarum & Municipiorum qui fuerint?</i>	528
<i>Ædilitii Juris Systema promissum.</i>	ibid.
<i>De Ægyptiorum religione Diff.</i>	126
<i>Equationes differentiales secundi gradus ad aequationes primi gradus reducendi nova methodus.</i>	262
<i> pro seriebus definiendis.</i>	516
<i>Equationum differentialium vindices in formam serierum resolvenda.</i>	518
<i>Aer omnis generis effluviis abundat.</i>	204
<i> etiam per poros cutis patentes ingreditur.</i>	206
<i> an sanguini in pulmonibus misceatur?</i>	264
<i>Aeris atmospherici meteora justam temperiem reddunt.</i>	205
<i> elasticitas nimia corpori noxia.</i>	ibid.
<i>Ærodii (Petri) vita.</i>	216
<i>S. Agabi vita.</i>	56
<i>Agricolæ (Rud.) vita.</i>	138
<i> (Jo.) scripta.</i>	333
<i>Agrippæ (Henr. Corn.) vita.</i>	215
<i>Aichstattensis Templi Cathedralis historia.</i>	308 seq.
<i>De Albulo Paschali singularia.</i>	360
<i>Aleramus an cum aliqua Ottonum filia conjugium inierit?</i>	454

- Ab Alexandro (Alex.) plagii accusatus.* 25
Alexander I perperam martyribus adscriptus. 10
Algæ marina semen. 37
Alimenta sapius fiunt medicamenta. 170
Alpha quomodo dici Christus possit? 96
Altmanni, conditoris Monasterii Gotwicensis, vita promissa. 111
De Amadii autore singularia. 405
S. Amandi vita. 502
De Americanis fructibus varia. 405
Ammodites serpens idololatrarum. 340
Ampulla Rbemensis an fabulis annumeranda? 500
Ancyranum monumentum recens editum. 2
De Angliæ mutationibus variis Diff. edita. 474 seq.
De Animæ origine Epistola edita. 156
Animalia fame enecta delirantia moriuntur. 169
Anna, R. Angl. Oratione laudata. 477
Anni solaris æquatio Gregoriana an mutanda? 423
Anthracum nomine Greci varias designant. 207
Antimonii sulphuris aurati descriptio. 417
Antimonii regulus medicinalis quomodo per compendium paratur? 278
Antoninus Imp. cur dictus Pius? 11
Apru-cervus India Orient. 340
Aquarum Mossatenfium examen & usus. 417
calor unde? 465 seq.
De Aquis medicatis Bavaria Liber promissus. 333
Arabes num primi descripserint variolas? 207
variolarum descriptionem unde desumerint? 209
in variolis ante eruptionem venam secant. ibid.
Arabica Grammatica nova edita. 42
S. Arcadii vita. 57
In Architectura civili qualis usus artis signaria? 28
De Archivis veterum varia. 104
Archon Judæorum quis fuerit? 96
De Archonte Judæorum Diff. edita. 95
Ardeatum veterum historia illustrata. 509 seq.
Area media quomodo in magna dignitate binomi invenienda? 525
Argelati (Phil.) in Sigonii Opera merita. 230 seq.
Argumenti negantis quæ sit autoritas? 113
Arianismum profess. Constantini M. tempore a penis immunes fuisse. 14
S. Aristarchi vita. 56
De Aristophanis vita & scriptis Diff. 391
Aristotelis in Academia Parisiensi fortuna. 200
Arith-

- Arithmetica figurata nova. 260
 Armentorum asilum quid? 37
 Arnonis Ep. Congestum descriptum. 102
 Arntzenius (Jo.) notatus. 6
 laudatus. ibid.
 ejus in Victoris
 Historiam Rom. merita. 1 seq.
 Arnulphus Malus, Arnulphi Imp.
 filius, an unquam exstiterit? 314
 Germ. R. an Italia Re-
 gibus annumerandus? 452
 Arundelliana Marmora denuo edi-
 ta. 49
 Asilum armentorum quid? 37
 Asinodillus scutifer & squamma-
 tus. 340 seq.
 S. Aipreni vita. 56
 Assellores Dii qui sint? 425 seq.
 Averranus laudatus. 403
 Aves terrestres in medio oceano. 194
 melodica & amelodi. 554
 Contra Augusti II, Reg. Pol. Electio-
 nem Regiam que tentata? 548
 Augustinus an Pelagii sententias
 recte intellexerit? 8
 sape sibi contradicit. 17
 Græce doctissimus. 20
 ab ebriositate vindica-
 tus. 21
 ejus vita edita. 18 seq. 56
 vindicata. 19
 seq.
 Epistola duæ edita. 156
- Augustini ad Optatum Epistola
 Fragmentum editum. 488
 Avium Carolinae & Floridae de-
 scriptio. 195
 Historia naturalis. 554 seq.
 methodus. 554
 varia genera & classes. ib.
 Aureatensis Episcopatus historia
 descripta. 308 seq.
 Aureatensium Episcoporum vita. 253
 De Aurora boreali Observationes. 282
 Auspices apud veteres Germanos
 qui fuerint? 460. 462
 S. Aupicii vita. 57
 Australiæ Ducatus representatus.
 110
 Austriæ antiquæ & mediæ Descri-
 ptio promissa. III
 De Austriacæ & Saxonice stirpis
 diuturna concordia Diss. edita.
 475
 Avtodidacti exemplum. 345
- B.**
- S. Baddarii vita. 57
 Bailletus (Adr.) quo nomine a
 Gallis compellitur? 13
 Baldus plagii accusatus. 25
 Balneorum calidorum & frigidorum
 usus. 167
 Baptisimi quales olim fuerint solen-
 niores dies? 120
 De Baptismo Flaminis Diss. edita.
 95
 Baptisimus ab hæreticis susceptus
 invalidus pronuntiatur. II

- Baptismus an & in parvulis ad salutem necessarius? 156
 De Barba Diff. edita. 484
 Barclaji (Guil.) vita. 216
 Bardæ veterum Germanorum Sacerdotes. 460. 462
 Baronius refutatus. 21
 Bartolus plagii accusatus. 25
 Basilicæ ad S. Mariam trans Tiberim Historia promissa. 360
 Battaglini (Marci) vita. 330
 Bavaricæ Principum ab Arnulpho Malo origo derivata. 311 seq. virtutes recensita. 366 seq.
 Bavarorum Medicorum historia. 332
 Bauhini (Jo.) vita. 215
 (Casp.) vita. ibid.
 S. Baumadi vita. 59
 Becheri (Jo. Joach.) scripta. 333
 Belgarum consuetudines convivales quæ? 406 seq.
 In Belgas aliquos satyra. 240
 Belgii Historia Numismatica edita. 537
 Bellicæ machina veterum quales? 527
 De Bellorum inter eruditos origine & causis Orat. edita. 477
 Bellum virginale in Gallia quale? 500 seq.
 Berengarii, qui Sec. XI vixit, vita. 137
 S. Bertharii vita. 57
 Bergomensis (Jac. Phil.) vita. 215
 Bessarionis Card. vita. 138
 De Bestio (Guil.) iudicium. 403
 Bibendi consuetudines apud veteres Begas. 409
 in honorem Dei & hominum mos unde? ibid.
 Bibliothecæ leges lepide adscriptæ. 400
 Bibliothecam Scriptorum Alphabeticam condendi institutum publicatum. 486 seq.
 Bilis in animalibus voracibus abundat. 168
 Rodini (Jo.) vita. 215
 Bœcleri (Jo. Heur.) Præfationes Principum. Europa edita. 567 seq.
 Boissardi (Jo. Jac.) vita. 217
 De S. Bonifacio varia. 502
 Borelli (Jo. Alph.) vita. 207
 Borrichii (Olav.) vita. 330
 Boscii (Jo. Lonæ) scripta. 333
 Bracharense Concilium an unquam exstiterit? 149
 Brachii (Andr.) vita descripta. 478
 De Brahe (Tych.) vita. 41
 Brahmanicæ literaturæ elementa. 355 seq.
 L. B. de Bransdorf refutatus. 315
 Brenemannus (Henr.) laudatus. 403
 De Bres (Arn.) vita. 137
 Breviarii Rom. quæ autoritas? 198
 S. Bricæi miraculum. 499
 Brouckhusii (Jani) vita. 216
 Bruckberga descripta. 568
 Brugmanni (Jo.) vita. 138
 De Bruis (Petr.) vita. 137
 Brumoy autor carminis de Perturbationibus animi. 369
 Bruni

- Bruni (*Jordani*) *vita.* 215
 Bruyerii (*Jo.*) *vita.* 330
 Buddei (*Jo. Franc.*) *vita.* 139
 Bufo *cornutus Virginianus.* 341
 Bufonum *historia.* *ibid.*
 Bulla *infantum olim ornamentum.* 348
 Bullatæ *statua quæ?* 350
 De Burchardo, *Ep. Aureat. singularia.* 256
 Burtoni (*Guil.*) *vita.* 217
 Buschii (*Herm.*) *Lipsa edita.* 475
 De Bynckershœckio *judicium.* 403
- C** C.
 Cajus, *Jureconsultus, an fuerit Christianus?* 402
 Calculus *quale nummorum genus?* 540
 Calendarii *Gregoriani correctio necessaria.* 420
 Calixtus (*Georg.*) *temere impugnatus.* 504
 contra eum Diff. promissa. *ibid.*
 Caloris *in aquis causa.* 465 *seq.*
 Camaldulensis (*Ambros.*) *vita.* 330
 Camerale *Judicium Wimpfina ad Nicrum agitatam.* 568
 Camerarii (*Joach.*) *vita.* 330
 De Cameris *sepulchralibus veterum singularia.* 352
 Campani (*Jo. Ant.*) *convicia in Germanos refutata.* 477
 Opera selectiora edita. 477 *seq.*
- Campani (*Jo. Ant.*) *Orationes promissa.* 478
 Camufatus *novam editionem Diodori Siculi meditatus.* 402
 Canes *volantes.* 340
 Canonici *quomodo olim appellati?* 208
 Caraccioli (*Trifani*) *Opuscula historica edita.* 343
 scripta recensita. 343 *seq.*
 ingenium. 344
 vita. 344 *seq.*
- Carbunculi *an ab Hippocrate pro pestis signo habiti?* 208
 De Cardinalium *Collegio Liber promissus.* 360
 Carnium *usus an intra tempus jejunii permissus?* 120
 De Caro *febris intermittens accedente Observatio.* 318
 Caroli VI, *Imp. splendidum elogium.* 99
 XII, R. *Su. historia descripta.* 546 *seq.*
 clades. 549
 ad Turcas fugata. 549 *seq.*
 mors. 550 *seq.*
- De Caroli V, *Imp. navis politicis Orat. edita.* 477
 Carolina *historia naturalis.* 193 *seq.*
 Carolus M. *an autor Academia-rum?* 200
 C c c 3 Caro-

- Caroli M. *Capitulare: in partibus Saxonie, Commentario illustratum.* 461
 res gesta descripta. 502
 Casanovæ (Petri) *vita.* 216
 Casauboni (Merici) *vita.* *ibid.*
 Castellensium Comitum in Franconia origo. 568
 de Catharinoto (Nic.) *singularia.* 480
 Caviceus (Jac.) *autor Annalium Foroliviensium.* 346
 Cenchrea *quid fuerit?* 95
 De Cenchreenli Ecclesia *Schediasma editum.* 94
 Cerebra, *quæ pro petrefactis venduntur, num talia sint?* 36
 Chamæleon *quo pacto colorem mutat?* 38
 ejus anatomia & descriptio. *ibid.*
 Chapeavilli (Jo.) *vita.* 215
 Charifius (Arcadius), *Jureconsultus, an fuerit Christianus?* 402
 S. Charitatis *memorabilia.* 60
 De Charlataneria *Eruditorum Orationes recusa.* 477
 ad eas Notæ editæ. 479 *seq.*
 Charletoni (Galtierii) *vita.* 216
 Chinæ Chinæ *laudes & defensio.* 320
 usus qualis? 321
 modus operandi. 325
 Chirimoyæ *nucleus qualis?* 405
 Chorale *indumentum variandi ritus.* 359 *seq.*
 Chordarum *vibratio.* 260
 Chorographia *commendata.* 568
 Christi *cum Alpha similitudo corporis in S. Cæna presentia realis demonstrata.* 370
 Christiana *religio pro revelatione divina merito habenda.* 561 *seq.*
 Christiani *an capaces fuerint honorum in veteri Republ. Rom.?* 530 *seq.*
 IV, R. Dan. *ingenium quale?* 39
 res gesta descripta. 39 *seq.*
 De Christo, *Theologo unico imitando, Oraç. edita.* 284
 Chronologia *Scythica vetus edita.* 352
 Chronologiæ *sacræ novum Systema promissum.* 188
 Chyli *separata via præter vasa lactea demonstrata.* 169
 S. Cicci *vita.* 59
 Circuli *rectificatio nova.* 261
 Clemens, *primus martyr.* 10
 an autor fuerit Epistola ad Hebræos Paulina? *ibid.*
 Clerici (Dan.) *vita.* 139
 Clericis *jus testamentum condendi concessum.* 257
 Clericus (Jo.) *refutatus.* 20. 506
 Clypeorum *apud veteres usus qualis?* 182
 Cobræ *de Capello.* 341
 Cœlibatus *Sacerdotum jam Sec. III magni æstimatus.* 13
 S. Cœ-

- S. Coena a quibus primum sub una specie administrata?* 12
Color obscurus quid notet? 360
De Colore Sandaracino varia. 223
Colores in vestimentis quales olim usitati? 224 seq.
De Coloris caerulei usu apud veteres Diff. edita. 475
Colubri vittati. 341
S. Columbani historia descripta. 502
Columnæ aureæ cyclus 38 annorum. 422
Comœdiæ Græcæ historia. 391
Comitia Regum Francicorum quæ fuerint? 483
De Comitibus Palatinis Diff. edita. 484
Concilia Ecclesiastica recensita. 298 seq.
Concilii Tridentini utilitas prædicata. 245
Conciliorum nova collectio promissu. 334 seq.
Gallicorum Canones recensiti. 498
Concilium Plenarium quale fuerit? 118
Bracharense an unquam existit? 149
Confessionis auricularis origo. 12
Coni & cylindri superficies comparata. 28
Conicarum sectionum elementa. 133
curvatura circularis. 134
Conringii (Herm.) vita. 331
Conscientiæ antiquæ & novæ antique. 566
Constantinianæ donationis probabilis origo. 13
veritas asserta. 314
De Constantinopolitanis Patriarchis Tract. editus. 60
Constantinus M. Episcopis in causis politicis jurisdictionem tribuit. 13
an ex rationibus politicis Christianus? 14
In Controversiis sacris an argumentum a tuto valeat? 284
Convivales Belgarum consuetudines quæ? 406 seq.
Cordyli caudata & caudiverberæ. 342
Cornaræ (Helena Lucretia) vita. 330
Corporis statura de lætæ surgentium procerior. 512
humani vermes unde nascantur? 37
Corpuseulari Philosophiæ quinam veterum addicti fuerint? 127
Corradi (Qu. Marii) vita. 331
(Sebast.) vita. ibid.
Corsi omnium rerum imperiti. 248
superstitiosi. ibid.
Corfica a quo tempore Genuesibus parere cæperit? 250 seq.
sub Pisano- rum imperio fuerit? 251
Corfica

Corfica Comitum imperio subjecta.	De Curiis Regum Francicorum
ibid.	<i>Diff. edita.</i> 483
Corficæ Insula historia edita. 247 lq.	Curva elastica. 261
lingua ratio. 248	Curvatura filii a potentiis quibus-
primi incole quales? 249	que extensi. ibid.
Corforum ignorantia excusata. ib.	Cycli in determinando Paschate
fortitudo. ibid.	an calculo Astronomico prese-
veterum religio qualis? 250	rendi? 424
Cortesii (Jani) vita. 330	Cyclus Paschalis 84 annorum. 164
De Costa (Hilarion.) vita. 216	Dionysii lunaris. ibid.
Costeri (Laur.) vita. 138	Cylindri & conii superficies compa-
Cousini (Lud.) vita. 217	rata. 28
Crellius (Sam.) refutatus. 284	S. Cyræ vita. 59
Crenii (Tb.) vita. 139 seq.	D
Critici magni autor quis? 405	Dacerii (Andr.) furta notata. 2
Crocôdilorum genesis. 342	S. Dalmati, ejusque filii, Faustii, vi-
De S. Cruce Libri editi. 455	ta. 57
Cucurbitini sive lumbrici lati sepe	Sub Damasceni (Jani) nomine scri-
in catena modum coherent. 37	pta Mesue Syri circumferuntur.
Cudworthus (Radulph.) Hobbesii	208
doctrinas impugnavit. 121 seq.	Damascus adulterii accusatus. 16
laudatus. ibid.	ejus miracula. ibid.
122 seq.	Danesii (Petr.) vita. 330 seq.
defensus. 124	Dani veteres descripti. 545
emenda-	Danicæ Historia edita. 542 seq.
tus. 126	Danicæ Historia tres periodi. 544
ejus Systema	Danorum Regem eligendi jus
Intellectuale hujus universi La-	quando primum ad Proceres
tine redditum. 120 seq.	Imperii delatum? 544 seq.
vita. 126	Danzii (Jo. Andr.) vita. 139
Cujacius (Jac.) plagii accusatus. 25	Dei existentia demonstrata. 558
Cuperus (Guil.) laudatus. 196	Deismi in Anglia incrementa. 565
ejus Tr. de Cptanis Pa-	Delphinorum piscatus. 194
triarchis editus. 60	Demosthenis Orationes editæ. 130
	seq.
	Den-

Dentium stridor solum panarum infernalium.	183	Doufæ (Theodori) vita.	ibid.
Deorum imagines in gemmis & statuâ antiquis expressæ. 241 seq.		Druidæ apud veteres Germanos qui fuerint?	459. 462
De Dextra Diss. edita.	484	Dryina serpens America.	341
Diabolus Javanicus descriptus. 340 Tojavanicus descriptus.	341	Duarenius (Franc.) plagii accusatus.	25
Dixta cujusvis corporis constitutioni accommodanda.	170	Dudithii (Andr.) vita.	216
Dii Assessoris qui fuerint? 425 seq.		Dufresnii (Car. Rivierii) vita.	215
Diodori Siculi novam editionem quis meditatâ?	402	Duisburgensis Academia descripta.	94
Dionysii Areopagite vita. 115 seq. cyclus lunaris.	164		
Dionysius, Ep. Alex. negata Christi cum Patre consubstantialitatis falso infimulatus.	11	E.	
Athen. ac Paris. qui fuerint?	114	Eberhardi II, Archiep. Salzburg. in Papam Invektiva.	96
Diplomata antiqua descripta. 104 seq.		Ecclesia prima in Hispania que fuerit?	197
Ex Diplomatis civitatis Tigurinae Specimina edita.	428	Ecclesiæ verae & falsæ character.	504
Diplomaticæ Germanorum artis Systema novum.	98	Ecclesiasticorum Scriptorum vita.	386 seq.
Dominica Oratio Chalmyscice verfa.	214	Eclipses omnes Asiæ minoris investigate.	354
S. Dominici vita.	58	Eclipsis maxima in Asia circa Halyn fluvium.	ibid.
Donatistæ in suis erroribus olim pertinacissimi.	13	De Eib (Alberti) scripta.	309
Doufæ (Jani), patris, vita.	217	Eitzelii (Pauli) vita.	41
filii, vita.	ibid.	Elasticitas aeris nimia corpori noxia.	205
(Georg.) vita.	ibid.	S. Eleazari vita.	56
(Franc.) vita.	ibid.	Elemi arbor.	195
Ind. Act. Er. 1734.		S. Eleutherii vita.	59
		S. Eligii vita & scripta.	502
		Emblemata in Scriptura S. demonstrata.	181 seq.
		De Encæniis Bolgarum varia.	408
		Epactæ quomodo corrigendæ?	420
		D d d	
			Epacta-

- Epactarum *cyclos Gregorianus exami-*
minatus. 424
Cassianus exami-
minatus. *ibid.*
aquatio Liliana exami-
nata. *ibid.*
cycli varii examinati.
ibid.
 Episcopis *in causis politicis juris-*
isdictionem tribuit Constantinus
M. 13
 Epularum *apud Belgas varia ge-*
nera. 406 *seq.*
 De Epulis *jocosis Belgarum varia.*
 407
 Eruditorum *nunc viventium Vita*
promissa. 384
Hispanorum mores &
vitia vituperata. 481
 De Eruditorum *Charlataneria Ora-*
tiones recusa. 477
Gravitate Or. edita.
ibid.
Bellis Or. edita. ibid.
 Esbergii (Jo.) *Diss. de Mulieribus*
philosophantibus laudata. 557
 S. Etheldritæ *vita.* 58
 S. Ethelwoldi *vita.* *ibid.*
 S. Eudociæ *vita.* 51
 Eventum *in Medicina sinistro-*
rum notitia qualis? 416
 De Evictionibus *Tr. editur.* 159
 SS. Euphroniorum *vita.* 57
 S. Exuperii *vita.* 58
 F.
 Fabri (Ant.) *vita.* 331
 Fabricii (Jo.) *vita.* 139
 Fabrorum *lignariorum institutio.* 28
 Fallacia *Regum Germanicorum de-*
scripta. 110
 Farnabius (Th.) *laudatus.* 5
 De Fascinandi *vi laudibus tributa*
Diss. edita. 475
 In Febri *maligna que remedia ad-*
bibeantur ab Hispanis? 402
 In Febribus *inflammatoriis cur*
sanguis vena emissus albicantem
pelliculam exhibeat? 269
typorum ætiologia.
 326
 Febrium *laudes suspecta.* 319
intermittentium reci-
diva. 322
 S. Felicis *Veronensis vita.* 59
Gerundensis vita. *ibid.*
 Felix *inter sanctos martyres rela-*
tus. 15
 Felleri (Joach. Frid.) *vita.* 331
 Festalium *litterarum in Belgio ra-*
tio. 408
 De Festis *solennibus Regum Fran-*
cicorum Diss. edita. 483
 de Ficoroni (Franc.) *laudatus.* 348
seq.
 S. Fidei *memorabilia.* 60
 Floridæ *Historia naturalis.* 193 *seq.*
 Fluidorum *actio in solida.* 264
 Fœminæ *facundæ exemplum.* 93
 Fœtus *per os nutritio.* 418
 Fontanellæ *locus peculiaris sutu-*
ra in adultis cinctus. 511
de la

- de la Fontaine (Jo. Franc.) *vita.* 217 seq.
 Fontium origo. 203, 465
 Formulæ: *Salutem & Apostolicam Benedictionem!* origo. 10
 Corpus tuum frangitur, Christe, in Ecclesia usus. 230
 Forolivienses *Annales editi.* 345 seq.
 Fracastorii (Hier.) *vita.* 216
 Fraguierii (Claudii Franc.) *vita.* 217
 Francicæ *scripturae in MSs origo.* 101
 Francofurtensis *Juris Statutarii historia.* 413
 Francofurtensium *rerum Scriptores editi.* 411
 Statutorum Codex editus. ibid.
 De Francorum ante conditum *Regnum religionis & moribus Diff. edita.* 497
 Fresnæi ad Joinvillii *Historiam Ludovici IX Diff. edita.* 483
 De Fresnoji (Langleti) *Methodo studendi Historiis singularia.* 481
 Frickius (Jo.) *refutatus.* 365
 De Friderico II, *Ep. Auceat. singularia.* 256 seq.
 Fridericus Pulcher *Austr. an Imperatoribus Rom. Germ. annumerandus?* 311 seq.
 Frischlini (Nicod.) *vita.* 330
 Fruitier (Jac.) *vita.* 139
 Fuchsi (Leonardi) *vita.* 217
 Poeslinus (Jo. Conr.) *Collectionem Scriptorum rerum Helveticarum parat.* 378 seq.
- G.**
 Galli (Corn.) *patria qua?* 346
 Galliz *quando primum lux Evangelii affulsit?* 114
 antiqua notitia Geographica. 396
 Gallicanæ *Ecclesie historia.* 495 seq.
 De Gallorum *veterum religionis & moribus Diff. edita.* 496
 Gangliorum *in nervis usus.* 514
 Gastmahl *vox unde derivanda?* 407
 S. Gaufridi *vita.* 57
 Gazzæ (Theodori) *vita.* 138
 De Gebhardo I, *Ep. Auceat. singularia.* 256
 Geieri (Mart.) *vita.* 475
 Geigeri (Malach.) *scripta.* 333
 Gellii (Jo. Bapt.) *vita.* 216
 Gemmæ *antiqua virorum illustrum collecta.* 241 seq.
 Gemmarum *symbolicarum collectio.* 243
 De Gemmingen (Georg.) *scripta.* 309
 (Jul. Henr.) *scripta.* ibid.
 Generatio *equivoca ex putredine nulla.* 36
 De Genesii *quinque varia.* 507
 S. Genovesæ *miracula.* 500
 Gentilis (Alber.) *notitia.* 370
 De S. Georgii *Ordine varia.* 369
 d. Georgiis (Laur.) *laudatus.* 453
 Gerdesii (Dan.) *Observatio exegetica ad Phil. II, 17, edita.* 94
 Excerpta ex Alb. Schultens Origin. Hebr. edita. ib.
 D d d 2 Gerde-

- Gerdesii (Dan.) *Descriptio status presentis Academia Duisburgensis edita.* 94
Memoria Jo. Jac. Huldrici edita. ibid.
Observ. ad 1 Petr. IV, 6, edita. 95
Origines Evangelicae inter Salzburgenses ante Lutherum edita. ibid.
- Germani, Patriarcha CPtani, Or. de Restit. Imag. edita. 458
S. Germani miracula. 500
Germanorum veterum idololatria. 459. 461 seq.
- Germonius notatus. 100
Gesneri (Conr.) vita. 216
Gesnerus (Jo. Jac.) Numismatum Gr. & Lat. Thesaurum parat. 429 seq.
- Ginglyonii triplicis descriptio. 511
Glires volantes. 340
Glicium muriumque Sylvestrium descriptio. 339
579
ibid.
- Goari (Jac.) vita. 331
Godefridus, Abb. Gotwic. laudatus. 98. 156
- Godelli (Ans.) vita. 216
Goettenius (Gabr. Wilb.) Eruditorum nunc viventium Vitae parat. 584
- Goldasti (Melcb.) ad Horstlederum Epistola edita. 413
- Goldasti (Melcb.) ad Horstleri Vitae Accessiones edita. 412
Gorius (Ant. Franc.) autor Italicae Longini versionis. 389
Gothicarum literarum in MSis origo. 101
Gothofredi (Dionys.) vita. 25
(Theodori) vita. ibid.
(Dionys. jun.) vita. ibid.
Gothofredus (Jac.) refutatus. 295 seq.
ejus vita. 215
- Gottingensem Academiam condendi institutum publicatum. 484 seq.
- Gotwicense Nummophylacium promissum. 117
Gotwicensis Chronici Prodrromus editus. 97 seq.
Gotwicensium Abbatum Historia promissa. 118
- Graeci in variolis ante eruptionem venam sicant. 209
Gratianus (Balth.) Critici magni autor. 405
Gravina (Jan. Vinc.) plagii accusatus. 25
ejus Origines Juris laudata. 397
de eo judicium. 403
De Gravitate Eruditorum Or. edita. 477
- S. Gregorii vita. 57
Gregorius Turonensis fuisse laudatus. 500
Gretseri (Jac.) Opera junctim edita. 454 seq.
Gret-

INDEX RERUM.

189

- Gretseri (Jac.) *vita.* 455
 Griebneri (Mich. Henr.) *vita & scripta.* 372 seq.
 Grienwaldi (Franc. Josephi) *de Aquis medicatis Bavaria Liber promissus.* 333
 Gronovius (Laur. Theodor.) *refutatus.* 161
 Großhead (Rob.) *vita.* 138
 Grotii (Hug.) *vita.* 331
 Gruterus (Jan.) *notatus.* 2
 Grylli (Laur.) *scripta.* 333
 S. Gualteri *vita.* 59
 Guicciardini (Lud.) *vita.* 215
 De Guixoti *Autore singularia.* 405
 De Gundackaro, Ep. Aureas. *singularia.* 256
 S. Gundekari *vita.* 57
 Gundlingii (Nic. Hier.) *vita.* 139
 De Gustavi Adolphi *interfectore dubio Diss. edita.* 475
 Gymnasii Regii Navarra *Parifensis historia.* 200 seq.
- H.
- Hæmorrhoidum *internarum furentium descriptio.* 267
ætiologia. 268
cura. 271
 Hæredipetarum *exemplum detestandum.* 257
 Hæreseos *accusatio olim ad iudicem politicum delata.* 20
 Hæretici *an puniendi? an rebaptizandi?* 284 365
 In Hæreticos *quis primus Paparum supplicia exercenda duxerit?* 17
- Hahnii (Sim. Frid.) *vita.* 139
 ab Hamm (Jo.) *Observatt. ad Genesim & Leviticum edita.* 95
 Harduinus (Jo.) *refutatus.* 100
ejus vita. 139
 Hariri *eloquentia specimen editum.* 45
 Hasæus (Theodor.) *Peyrerii Historiam medicatam.* 370
ejus vita. 139
 Heideggeri (Jo. Henr.) *vita.* 215
 Helcheri (Jo. Henr.) *vita.* 139
 Helveticarum *rerum Scriptores promissi.* 378 seq.
 Henrici, *Monachi Tolosani, vita.* 137
 Heraldicæ *scientia præcepta generalia.* 285
 De Heriberto, Ep. Aureas. *singularia.* 256
 S. Hermilli *vita.* 59
 Herveti (Gentiani) *vita.* 215
 Hetruscærum *Antiquissimum opus promissum.* 46
 De Hierarchia *Cleri Rom. Liber promissus.* 360
 Hieronymus *an lingua Hebraicæ imperitus fuerit?* 506
 Hilarii *Pictaviensis vita & laudes.* 498
Avelatensis notitia. 499
Opera edita. 502 seq.
- Hiklegardo, *Ludovici Germ. filia, an re vera exstiterit?* 429
 In Hispania *miseræ literaturæ facies.* 398 seq. 402
 Hispa-

- Hispanorum Eruditorum mores & *vicia notata.* 481
 Historiæ naturalis tres status sive *ætates.* 203
 De Historicis mercede conductis *Diff. edita.* 475
 De Histronia Politica *Orationes edita.* 477
 Hæveri (Wolfg.) *scripta.* 333
 Hollyngi (Edmundi) *scripta.* *ibid.*
 Homericæ gemma quæ dicantur? 243
 P. Hommey *refutatus.* 21
 S. Honorati *vita.* 507
 Hornii (Jo.) *Præfatio ad Cantica Bobemorum Fratrum edita.* 95
 Hornius (Georg.) *quomodo appellatus?* 197
 Hospini (Mich.) *Commendatio Chorographia edita.* 568
 Hottingeri (Jo. Henr.) *Nota in Exod. VI recusa.* 94
 Hübneri (Jo.) *vita.* 139
 Huetius (Petr. Dan.) *refutatus.* 475
 Hugonii (Chr.) *vita.* 331
 Hulderici (Jo. Jac.) *vita.* 94
 Hussi (Jo.) *vita.* 138
 de Hutten (Christoph. Franc.) *in libros antiquiores merita.* 309
 Hydra Hamburgensium *lerna.* 342
 Hylareti (Maur.) *vita.* 217
 I
 S. Jacobi Majoris *expeditio Hispanica asserta.* 145 seq. 195 seq. *sepulchrum ubi?* 150
 S. Iæ *vita.* 150
 Jamessii (Th.) *vita.* 330
 Janissonii (Franc. Mich.) *vita.* 216
 Januarii (Aurel.) *Respublica Jurconsultorum laudata.* 22 seq.
 Javolenus (Priscus) *contra Plinium defensus.* 144
 ejus vita & in Juris prudentiam merita. 142 seq.
 Javorskius (Steph.) *refutatus.* 284
 Ichneomones. 340
 Imaginum *usus in Ecclesia jam Sec. Ill invaluit.* 12
 De Imitatione Christi *liber a quem scriptus?* 201
 De Imprecationibus, quas variis *monumentis addidere veteres. Diff. edita.* 475
 Inflammationis *definitio.* 269
 In Inflammatoriis febribus *sanguis vena emissus cur albicantem pelliculam exhibeat?* *ibid.*
 De Ingolstadiensis *Facultatis Medice Ortu & Progressu Liber promissus.* 333
 De Ingratitudine *fugienda Liber editus.* 478
 Inscriptio *quadam Saguntina.* 401
 Insecta *nulla sponte vel ex putredine nascuntur.* 36
 unde nascantur? *ibid.*
 intra durissima marmora & cretam reperta. *ibid.*
 Insectorum *divisio generalis.* 37
 De Insignibus *Imp. Liber editus.* 456
 Insulæ a nervo *intercostali intra sella equina sinus formata.* 67
 Invo-

- Invocationis formula in priscis Diplomatis. 107
 De Joanna Papissa quid sentendum? 18
 Joannæ I Apologia. 344
 De Joanne III, Ep. Auceat. singularia. 257 seq.
 Ad Joinvillii Historiam Ludovici IX Dissertat. edita. 482
 S. Jonati vita. 58
 Judæi an honorum capaces fuerint in Republ. Rom.? 529 seq.
 De Judæis Francofurtanis & Friedbergensibus varia. 413
 Judæorum Traditiones explicata. 358 seq.
 De Judæorum religione quid senserint Romani veteres? 529
 De Judiciis Dei Diss. edita. 497
 Junii (Patricii) in Marmor II Arundellianum Observat. edita. 54
 De Jure vetere enucleando Liber editus. 161 seq.
 Jureconsultorum Respublica descripta. 21 seq.
 in rebus Historicis
 & Philologicis oscitantia notata. 23
 veterum qualis philosophia fuerit? 24
 Juris Scriptorum vitia recensita. 23
 Jus dicendi modus apud veteres Reges Francicos qualis? 482 seq.
 S. Justæ vita. 60
 S. Justini vita. 59
 Justitia & injustitia actionum demonstrata. 564 seq.
- De Justitiæ Rectioribus quibusdam Diff. 545
 Juvenis delcatuli descriptio poetica. 27
- K.
- K**ämpferi (Engelberti) Itineratum Moscoviam, Persiam & Indiam Orientalem, promissa. 186
 vita. 331
 Kahleri (Jo.) vita. 139
 Kanoldi (Jo.) vita. ibid.
 a Kempis (Th.) an autor libri de Imitatione Christi? 201
 vita. 138
 S. Kinedi vita. 59
 De Knœringio (Jo. Egolfo) singularia. 310
- L.
- L**abadii (Jo.) vita. 217. 371
 Lacertarum series. 341
 Lactis urinosus sapor in nutricibus unde? 170
 Læti (Jul. Pomp.) vita. 138
 Lampii (Frid. Adolph.) Analysis Parabola Paulina &c. recusa. 94
 vita. 139
 Lanceæ & clavorum Festum a quo institutum? 456
 Lanuginorum veterum historia illustrata. 508 seq.
 De Latio sacro Liber promissus. 510
 Launoji (Jo.) Opera edita. 112. 153. 199. 244 seq.
 adversarii. 113. 115. 118. 120. 153. 198. 201
 vita. 202
 Epistola edita. 245
 Laurenti

Laurentius Martyr obstinationis, Praefecto Rom. exhibitae, accusa- tus.	11	L. 5 §. 1 ad L. Jul. d. Vi publ.	294
S. Laurentius primus Nordgavien- ses Evangelium docuit.	460	5 §. 3 ad L. Aqu.	ibid.
Laurisheimensium Traditionum Codex promissus.	111	13 §. 4 Loc.	ibid.
De Lazarilli Autore singularia.	405	69 pro Soc.	ibid.
Leges Romanorum veterum elegan- ter versibus explicata.	26	3 d. his, qui sui.	295
illustrata aut explicata:		1 d. Constis. Princ.	296
L. 64 D. d. Evis.	25	9 ad L. Pomp. d. Parric.	297
40 D. d. R. C.	47	5 d. Leg. 3.	403
1 C. d. Edendo.	ibid.	27 §. 28 D. ad L. Aqu.	528
38 D. d. Cond. Indeb.	ibid.	3 §. fin. D. d. Decur.	ibid.
Tit. C. d. 7. Empb.	ibid.	un. C. 1b. d. Stator.	ibid.
D. d. Interd. & Praleg.	ibid.	De Legion Fulminatrice Differ- tationes editae.	285
L. 5 D. d. naut. fen.	ibid.	Leibnitiana methodus virium mo- tricitium aestimandarum paralo- gismi accusata.	33
Tit. D. d. Evis.	159	Leimingsium Comitum profapia deducta.	568
L. 75 §. ult. D. d. V. S.	160	Lenfant (Jac.) vita.	139
11 §. 1. 2 L. 30 §. 1. D. d. Act.	161	Lenticulae palustris semen & vege- tatio.	166
5 §. 2 D. Commod.	163	S. Leonis vita.	59
23 D. d. R. l.	ibid.	Lequani seu ophiomachi.	342
7 D. d. Paet.	ibid.	Lescinskii (Stanislai) infelix in Re- gem Poloniarum electio.	549
Tit. D. d. Dupl. stip.	ibid.	Lex Regia quid olim fuerit?	296
L. 72 D. d. contr. emt.	ibid.	seq.	
18 D. d. acqu. & omitt. hered.	291	Liberius pravaricator fidei appel- latus.	15
15 D. d. public.	292	inter Sanctos relatus.	ibid.
12 §. 1 D. d. Us. & habit.	ibid.	Libertinorum filii olim bullam ge- starunt.	350
§. 4 l. d. Us. & habit.	ibid.	De Libris varioribus singularia.	480 seq.
L. 7 D. d. S. U. P.	293	Linus num de vita Petri scripse- rit?	10
26 §. 2 d. A. R. D.	ibid.	Lippenii (Mart.) vita.	330
76 d. Judic.	ibid.	De	
6 d. Usufr. ear rer.	ibid.		
19 d. Us. & usufr. leg.	ibid.		
1 & 37 C. d. Appell.	294		

- De Lipsiensibus doctrina illustribus Oras. edita.* 477
De Literaræ rei impedimentis Oras. edita. ibid.
Literarum Gothicarum, Longobardicarum & Francicarum in MStis origo. 101
De Literarum elegantiorum contentu Oras. edita. 477
Literaturæ in Hispania misera facies. 398 seq. 402
Loerii (Jo. Christ.) Schediasma de Choschen recusum. 94
Longini (Dionys.) de Sublimitate Commentarius recens editus. 60 seq. 387 seq.
locæ quædam emendata. 61 seq.
Longobardicarum literarum in MStis origo. 101
Longolii (Christoph.) vita. 215
(Silberti) vita. ibid.
Longomontani (Christiani) vita. 216
S. Luani vita. 58
De Lucerna veterum sepulchrali Commentatio promissa. 352
Lucernarum in sacris usu diurno olim fuit interdictum. 12
De Ludis Scriptores recensiti. 481
De Ludovici XVI, Gall. Reg. statua, Lutetia posita, singularia. 535 seq.
Luis bovina & equina causa vermiculæ. 166
Lumbrici lati sive cucurbitini in catenæ modum sæpe coherent. 37
Ind. A. & Er. 1734.
- Luna Ecclesiæ symbolum.* 183
num sphaera sit, an sphaeroides? 357
Lunæ saltus quomodo determinandus? 420
Pro Lunæ saltibus inveniendis cycli novi. 422
Lunaris cyclus Dionysii. 164
In Lusitaniam quis primus Evangelium invexerit? 146 seq.
Lutheri (Mart.) vita. 139
Lutzi (Cyriaci) scripta. 333
S. Lydiæ, purpurariæ, vita. 59
Lydiati Opusculorum Chronologicorum Catalogus. 52
- M.**
Machabæorum historia descripta. 55
Machinæ bellicæ veterum qualis? 527
Magici criminis exemplum. 94
Magii (Hier.) vita. 217
De Magistratu regendo Liber editus. 478
De Magliabecchiana Bibliotheca singularia. 389
Majanianæ Bibliothecæ Catalogus. 402
Majanus (Georg.) quis sit? 396
laudatus. 401
ejus Orationes quædam laudatæ. 397. 401
scripta. 403
seq.
eden-
da. 404
E e e Mait-

- Maittaire (*Mich.*) *nova Marmorum Arundellianorum editio laudata.* 49 seq.
- Malaspinae (*Joseph.*) *Epistola quaedam edita.* 454
- De Mali ex Platonis mente origine *Diff.* 126
- Manichæi *descripti.* 20
- De Manti *Papalis origine & usu Diff. promissa.* 360
- Manuscriptorum *Codicum critica cognitio quomodo institucnda?* 100
atas
quomodo difjudicanda? 100 seq.
- De Maphæis (*Jo. Jac.*) *scripta.* 333
- S. Maranzæ *vita.* 59
- Marchiæ *Orientalis medii ævi charta Geographica promissa.* 111
- a Merck (*Jo.*) *vita.* 139
- S. Mariæ *Consolatricis vita.* 60
- Marmius (*Ant. Franc.*) *laudatus.* 389
- Marmora *Arundelliana denuo edita.* 49
- Martini *Turonensis vita.* 499
- De Martino, *Ep. Aureat. singularia.* 258 seq.
- Martinus (*Eman.*) *laudatus.* 400
ejus scripta laudata. 404
- Massinenses *liberms descripta.* 464
- De Materiaris *antiquis Diff.* 126
- De Matrimonii *impedimentis Tr.* 201
dignitate Liber editus. 478
- S. Matris, *cujus fit in Maccabæorum Historia mentio, vita.* 56
- S. Mauri *in Galliam adventus.* 500
- S. Maurilii *vita a quo descripta?* 116
- Mausoleorum *veterum ratio.* 351 sq.
- S. Maximi *vita.* 56
- S. Medardi *monasterii privilegium.* 154
- Medicamentorum *vicem sepius sustinent alimenta.* 170
- In *Medicina notitia eventuum signistorum qualis?* 416
- Medicorum *Bavarorum historia.* 332
- Megiferi (*Hier.*) *Fragmentum promissum.* 111
- Meibomii (*Henr.*) *vita.* 217
- De Meiern (*Jo. Godofr.*) *laudatus.* 489 seq.
- Menckenius (*Frid. Otto*) *Januarii Rempubl. Jctorum denuo edit.* 22
Parentis sui Dissertationes Literarias edit. 473 seq.
Orationes Academicas edit. 476 seq.
Campani Opera selectiora edit. 478 seq.
ejus de Stipendiis Romanorum veterum militaribus Commentatio edita. 473
(Jo. Burch.) laudatus. 452
- Men-

- Menckeni (Jo. Burch.) de Charla-
taneria Eruditorum Declamatio-
nes Hispanis notæ. 404
ad ear-
dem Nota edita. 479 seq.
Dissertatio-
nes Literaria edita. 473 seq.
Orationes A-
cademice edita. 476 seq.
Mendacii illustre exemplum. 93
Menzelii (Alb.) scripta. 533
Meridiana linea quomodo invenien-
da? 213
Mermannii (Th.) scripta. 333
Mesnardierii (Hippol. Jul. Pilleti)
vita. 330
Mesuz Syri scripta quo nomine
circumferantur? 210
Metallorum ortus unde? 465
Meteora aeris atmospherici justam
temperiem reddunt. 205
Methodus differentialis. 515
Miegii (Jo. Frid.) Diss. de Baptismo
Flaminis edita. 95
Militum eruditorum exempla. 217.
473
De Mindelhemio in Principatum
Imperii evæsto Diss. 474
Mindereri (Raymundi) scripta. 333
Miracula Christi pro veris miracu-
lis habenda. 562
Moffatensium aquarum examen &
usus. 417
Mogol Regum series. 203
De Mohammedica religione Diss.
edita. 42
Mohammedicæ fidei confessio edi-
ta. ibid.
- Mohammedis vita edita. 42
Monachi an in Codicis MStos men-
da intulerint? 100
De Monachorum Privilegiis quis
scripserit? 152
Monachos faciendi eunuchos con-
siliū. 14
Monasterii suburbani Parisensis
immunitas demonstrata. 153 seq.
Vindocinensis privile-
gia. 154
S. Medardi privilegi-
um. ibid.
Monasteriorum Gallia status de-
scriptus. 499
Monogrammatum antiquitas de-
monstrata. 105
Monstrum Casanense & Petropoli-
tanum. 263
Montefalconianæ Paleographia De-
lineatio edita. 475
Montis S. Gothardi vera altitudo.
281
Moraschii (Jo. Ad.) scripta. 333
Morisoni (Rob.) vita. 217
Moshemius (Jo. Laur.) lauda-
tis. 121 104 125
Mosis Libri V in lingua Egyptia
editi & Latine versi. 63
Motraius autor Observationum in
Historiam Caroli XII, R. Succ.
551
Mounteney (Rich.) in Orationes
Demosthenis merita. 131 seq.
De Mulieribus philosophantibus
Diss. laudata. 557
Mulierum doctarum exempla. 215.
217. 217. 310. 330. 557

- Mundus an casu ortus sit, an a-
ternus? 558. 563 seq.
- Mungalicæ literaturæ elementa e-
dita. 352. 355
- Muratorius (Lud. Ant.) emendatus.
347
vita Sig-
niana scriptor. 441 seq.
- De Mureti Carminibus iudicium.
480
- Murium gliriumque Sylvestrium
descriptio. 339
509-
ibid.
- μη.
Musa videtur esse arbor a Plinio
Pala dicta. 172
an inter palmas referenda? ib.
ejus varia nomina. 173
in horto Bosiano proven-
tus. 175
varius usus æconomicus.
174
radix bullosa. 175
truncus arundinaceus &
foliosus. ibid.
flos verticillatus stirpis
ænterum est. ibid.
fauciata succus qualis? 176
foliorum nascendi ratio.
177
floris accurata descri-
ptio. 178
fructus descripti. 180
femina nulla reperta. ib.
- De Musica antiqua varia. 103
- Myrmicophagus. 340
- De Myrrhato vino Diff. 456
- N.
Nannius de claris Cornelis re-
cens editus. 2
- Naturæ lex an sit perfectissima?
560 seq.
- Naturalium rerum Thesaurus edi-
tus. 286 seq.
- Navarrici Gymnasii Parisiensis hi-
storia. 200 seq.
- De Naudæi (Gabr.) Libro, Mascu-
rat, singularia. 481
- Neapolitana historia illustrata. 349
- S. Nectarii vita. 57
- Neeff (Jo. Bapt.) scripta. 333
- S. Nemesii vita. 59
- Nervi intercostalis vera origo. 65
recurrentis cum vago & in-
tercostali connexio. 79
- In Nervis usus gangliorum. 514
- Nervorum paris vagi & interco-
stalis investigatio specialis. 65
paris noni cum vago
conjunctio. 68
descriptio Winslowii ad
examen revocata. ibid.
sub capite sitorum in
utroque latere diversitas. 69
cervicalium ad interco-
stalem accessiones. 71
intercostalis & paris
vagi multiplex communicatio. 72
- Nervos canales esse, assertum. 513
- Ad Nervum intercostalem forman-
dum an quinti paris rami con-
currant? 66
- Nervus Willisus accessorius descri-
ptus. 68
- Nes-

Nervus intercostalis qualis?	514	Nummi necessitate urgente cuss	
Nestoriani num sint hereticis an-		quales?	540
numerandi?	8	argentei quomodo exami-	
Pro Nestorio apologia.	17	nandi?	263
Nestorius quid senserit de voce		Nummophylacium Gorwicense pro-	
Θεοτοκος?	ibid.	missum.	111
Newtoni (Isaaci) vita.	139	Numinus puerum bullatum repra-	
Nicæus Canon VI quomodo intelli-		sentans.	349
gendus?	116 seq.	antiquus Junonem Lanu-	
S. Nicetii vita.	59	ginam representans.	509
Nieupoorti (G. H.) Rituum Rom.		Iprensis representatus.	541
explicatio denuo edita.	384	Daventriensis representa-	
Ex Nihilo mundum a Deo creatum		tus.	ibid.
fuisse, an ullus Philosophorum ve-		Bredanus representatus.	
terum docueris?	125	ibid.	ibid.
Nintipolonga.	340	Nutricum lac unde interdum sapo-	
Niphi (Augustini) vita.	216	re urinoso?	170
Ad Noctuii (Gorb.) Probabilia Ju-		Nutritionis primarium objectum	
ris Nota.	160	vegetabilia.	169
Nordgaviæ situs, Provincia & Prin-			
cipes descripti.	458 seq.		
Nordgaviensis Episcopatus Anti-		O	
quitates investigata.	252 seq.	chini (Bernardini) vita.	330
gentilissimi antiqui-		Oestrum sive asilum armentorum.	37
tates illustrata.	461 seq.	Offerhausii (G. C.) Diff. de Alpha	
Nordgaviensium veterum idolola-		Apocalypstico edita.	95
tria.	459	Officiorum hominis erga se ipsum	
Episcopatum hi-		fundamentum.	559
storia.	461	Olei Cajepati preparatio.	277
Numismatica Belgii historia edita.		Ophiomachi quid?	342
	537	Oratorum veterum imagines colle-	
Numismatum recentiorum qua ra-		ctæ.	242
tio?	339	Ordinatio Ecclesiastica an ab bære-	
veterum collectio no-		ticis suscipi possit?	17
va promissa.	242	Origenes an castrandum sese dede-	
Gr. & Lat. Thesau-		ris?	506
rus promissus.	429 seq.	L. B. Oropesa vir eruditus.	405
		Oscillationis centrum.	259
		E e e 3	Inter

- Inter Ossa maris & femina discrimen quale?* 512
- Otto (Eber.) *falſe notatus.* 25
laudatus. 527 ſeq.
ejus Theſaurus Juris iterum editus. 289 ſeq.
- De Ottone, *Ep. Aureat. ſingularia.* 256
- Ex Ovis *nascuntur omnia infecta.* 36
- Oxenſtirnæ (Axeli) *ad filium litera edita.* 494
- P.**
- Pacificationis Ofnabrugo-Monaſterienſis nova editio promiſſa.* 490
- Pacis Weſtphalicæ Acta publicata.* 489 ſeq.
- Pædobaptiſmus an ſemper in uſu fuerit?* 12
- Pagi Germania media deſcripti.* 110
- Pala arbor a Plinio dicta qualis?* 172
- Palmerii (Jac.) Supplementa ad Chron. Marm. Arundell. edita.* 50
- Panormitz (Ant.) vita.* 138
- Papæ nomen quando primum exortum?* 11
- Papam falli poſſe, ſpecimine oſtenſum.* 15
- Papinianus an Matheſcos peritus fuerit?* 25
- de Pappenheim Com. (Matth.) ſcripta.* 310
- S. Papula monachis nomen addixit.* 500
- Parabolæ proprietates quomodo ex proprietatibus hyperbolæ vel ellipſeos derivanda?* 134
- De Paragio & Fratragio Diſſ. edita.* 483
- Paredri Dii qui fuerint?* 425 ſeq.
- Parifii (Franc.) vita & poſt mortem miracula.* 532 ſeq.
- Pafchale plenilunium quale?* 423
- Pafchalii (Car.) vita.* 215
- Pafchalis cyclus 84 annorum.* 164
- In Paſchate determinando an cycli calculo Aſtronomico præferendi?* 424
- Paſchatos dies ac menſis quomodo definiendus?* 423
- De Patriarchis C. Ptanis Tr. editus.* 60
- Pauli (Henr. Reinb.) Schediaſma de Eccleſia Cenchrœenſi recuſum.* 94
- Paulini (Chr. Franc.) Diſſ. de Comitibus Palatinis edita.* 484
- de Barba* *ibid.*
- de Dextra* *ibid.*
- edita.*
- edita.*
- Paulus Samoſatenus cur lupus rapax dictus?* 12
- Apoſtolus an Hiſpanis Evangelium nuntiaverit?* 148 ſeq.
- Pearce (Zach.) in Longinum de Sublimitate merita.* 61 ſeq.
- Pelagiani num ſint hæreticis annumerandi?* 8
- SS. Peregrinorum vita.* 59
- Peritonæi origo a dura matre aſſerta.* 510
- S. Perpetuæ vita.* 60
- De Perſonarum religione Diſſ.* 126
- Perſonæ (Gobellini) vita.* 138
- Per-*

INDEX RERUM.

593

- Perspectiva facilitata. 467.
 Pellis causa vermiculi. 166
 Petiti descriptio & figura nervi in-
 zercostalis emendata. 65
 Petitus (Petr.) refutatus. 21
 S. Petri Anagnini vita. 50
 Petrus Apost. an idem fuerit, qui
 Cephas? 9
 ejus vita. 57
 de ejus Primatu varia. 9
 sub ejus nomine Litur-
 gia Apostolica edita. 9 seq.
 De Peyrerio (Isaac.) singularia. 370
 olim Commem-
 tarius promissus. ibid.
 Pezsius (Bern.) laudatus. 158
 Pfaburger vox quid denotaverit?
 412
 Phered (Ibn) Carmen Arabicum
 editum. 45
 Philippus, Ep. Aureat. Princeps soli-
 de doctus. 257
 Imp. an fuerit Christia-
 nus? 506
 De Philosophantibus mulieribus
 Diff. laudata. 557
 Philosophix in Jurisprudencia
 usus. 24
 corpusculari quinam
 veterum fuerint additi? 127
 Philosophorum veterum imagines
 collectæ. 242
 Pici (Jo.) vita. 138
 Pictorum icones promissa. 242
 Pii II, Pont. Max. vita edita. 478
 Pinchi (Severini) vita. 217
 Pirckheimeri (Bilibaldi) vita. 217
 Pisces volantes quomodo captantur?
 194
 Piscium mutatio in ranas. 341
 Pitiscus (Sam.) notatus. 2
 De Plagiis 3Ctorum varia. 25
 Planisphærologium novum. 203
 Plantæ, Musa vel Pysung dicta, in
 horto Bosiano proventus. 171
 Plantarum Carolina & Florida de-
 scriptio. 195
 Planum mobile quomodo a corpore
 occurrente percutiatur? 30
 Platonici quantum turbaverint Ec-
 clesiam? 125
 De Platonis circa originem mali
 sententia Diff. 126
 Plenilunium Paschale quale? 423
 Pocciantii (Mich.) vita. 216
 Poqueti (Claudis) vita. ibid.
 Poeseos in Jurisprudencia usus de-
 monstratus. 26
 Poetarum veterum imagines colle-
 ctæ. 243
 Poggii (Franc.) vita. 138
 Pontani (Jo. Joviani) vita. 138
 (Jo. Is.) vita. 331
 Pontifex in quantum fallere &
 falsi possit? 362 seq.
 an sit supra Concilia?
 365
 Pontificum errantium exempla. 364
 Porti (Franc.) in Longinum Com-
 mentarius editus. 61. 63
 S. Possidio falso tribuuntur Sermo-
 nes ad Fratres in eremo. 21
 S. Possi-

- S. Possidius *Donatistas domuit.* 21
a Gensericō in exilium
pulsus. *ibid.*
ejus vita & res gesta. 19 seq.
corpus an Miran-
dola afferretur? 21
De S. Pothino varia. 497
Potus calidi & frigidi usus & abu-
sur. 167
Pozzo (Modesta) vita. 215
Præmonstratensis Ordinis privile-
gia. 154
Prætenſiones Principum Europa
dijudicata. 567 seq.
Pragensis (Hier.) vita. 138
De Presbyterii ritu Diff. promissa.
 360
Priczi (Jo.) in Marmor III Arun-
dellianum nota edita. 50
Prideaux (Humfr.) in Marmora
Arundelliana Commentarius de-
nno editus. *ibid.*
De Primatu Petri Apostoli varia. 9
Principem quæ virtutes deceant?
 366 seq.
Priscillianismi historia. 499
Priscillianistarum doctrina. 16
Prætorum veterum memoria. 143
Professio fidei, liber, a quo scri-
ptus? 119
Prosperi Aquitani Chronicon illu-
stratum. 164
Prunus buxi folio cordato. 195
De Pseudo Principibus Diff. edita.
 475
- Pusilla sine cranio nata, molem car-*
neam pro cerebro habens. 37
Pufendorfii (Sam.) vita. 217
Pugæ (Jo.) vita. 405
Pulicum ex ovo origo detecta. 37
Pulmones primarium sanguifica-
tionis organon. 169
Pulveris pyrii inventor. 527
Puteani (Erycii) vita. 216
Pyfang planta qualis? 171
De Pythagoræ Symbolis Diff. 126
- Q**
Quadrati (Vindii) memoria in-
ſtaurata. 291
Quadraturæ curvarum calculus. 518
Quadrupedium volantium varia
species. 340
Quefnellius laudatus. 8
P. le Quien vita & scripta. 45 seq.
- R**
Rabulæ egregia descriptio. 398
Racini (Jo.) vita. 216
Radii articulati lapidei. 265
Ranarum historia. 341
mutatio in pisces. *ibid.*
Rauchii (Jo. Franc.) Libri Medici
cur tam rari? 481
S. Raynerii vita. 56
De Reginoldo, Ep. Aureat. singula-
ria. 255
Regiomontani (Jo.) vita. 138
Regulus antimoni medicinalis quo-
modo per compendium paratur? 278
Reliquiarum apud Pontificios cura.
 114
ostensionis exempla.
 360
 Rena-

- Renatus Andegavensis an unquam
 existerit? 116
 Rerum creatarum nexus & cate-
 na. 35
 Revelationis divine necessitas de-
 monstrata. 559 seq.
 De Rhetoricæ Castellana Autore
 singularia. 405
 Rhingravia Historia promissa. 413
 Rhuz (Petr.) Epistola laudata. 401
 Rilindis femina docta. 310
 Ritualium Scriptorum Thesaurus
 promissus. 360
 De Rixnero, Torneamentorum Scri-
 ptore, judicium. 309
 Romana historia ex gemmis illu-
 strata. 243
 S. Romani vita. 59
 Romualdi (Petr.) vita. 330
 Roris pro differentia locorum va-
 rietas. 205
 Rota cum super flumen revolvisur,
 et ejus circuli omnes interio-
 res describant rectas aequales? 32
 Rufinus (Licinnius), J. C. ut, an fue-
 rit Christianus? 402
 Ruyschii (Frid.) vita. 139

 S.
 Sacerdotes quando primum sti-
 pendia acceperunt? 11
 Sacerdotum calibatus jam Soc. III
 magni estimatus. 13
 De Sagis militariibus Diss. edita. 482
 Sagittarii (Ferd.) scripta. 333
 Saguntina quedam Inscriptio. 401
 Saguntini Theatri descriptio. ibid.
 Salem potus admiscendi mos vete-
 rum Belgarum. 406
 Salia unde generantur? 465
 Salis primigenii & sulphuris me-
 tallici confectus coloris in ther-
 mis causa. 466
 Salivæ indoles & usus. 168
 Salvii (Salvini), Legati Suecici, vi-
 ta. 491
 ad Marchionem
 Baruthinum Litera edita. 492
 De Salisburgensium doctrina Evan-
 gelica ante Lutherum Diss. edi-
 ta. 95 seq.
 Sanguificationis primarium orga-
 non pulmones. 169
 Sauutus (Marin. sen.) quis fuerit?
 347
 jun.) quis fuerit?
 ibid.
 S. Sapientiz memorabilia. 60
 Satellitum Jovis eclipses observa-
 ta. 265
 De Satyrarum usu vetustissimo Diss.
 edita. 475
 Satyrica spectacula quæ? 395
 Savanorolæ (Hier.) vita. 139
 Savaronis (Jo.) vita. 215
 Saurini (Jac.) vita. 139
 Saxii (Josephi Ant.) in Sigonianos
 de Regno Italie Libros merita.
 449
 Saxones unde ita dicti? 355
 De Saxonica & Austriaca stirpis di-
 uturna concordia Diss. edita. 475
 F f f
 De

<i>De Saxonis Scriptoribus Diff. edita.</i>	ibid.	Scripturæ veteris specimina.	100
<i>Sculptores veteres in gemmis nominati.</i>	243	S. loca explicata aut illustrata :	
<i>Scapularis Carmelitani Socialitas que fuerit?</i>	119	<i>Genesis.</i>	95
<i>Scenæ antiquæ & hodiernæ comparatio instituta.</i>	393	XV, 1.	182
<i>De Scenicis personis & figuris Commensatio promissa.</i>	352	XXXVII, 3.	224
<i>Scenographicum instrumentum novum.</i>	467	<i>Exod. VI.</i>	94
<i>Schaaf (Car.) vita.</i>	139	3.	95
<i>de Schœmberg (Jo. Bapt.) laudatus.</i>	401	XXVIII, 5. 6. 8.	223. 228
<i>Schœnfelderi (Pbil. Jac.) scripta.</i>	333	XXXVI, 8. 35. 37.	228
<i>Scholarum celebriorum historia.</i>	199 seq.	XXXIX, 2. 5. 22. 23. 28. 29.	223. 228
<i>De Scholis Palatinis Liber promissus.</i>	360	<i>Levit.</i>	95
<i>Schrammii (Jo. Henr.) de vocibus Ablactatus & Absinthium Diff.</i>	95	2 Sam. XIII, 18.	224
<i>Schrœckii (Lud.) vita.</i>	139	1 Reg. VI, 1.	189
<i>Schuppius (Jo. Balb.) Autor Bibliothecæ Gallo-Succicæ.</i>	491	2 Paral. II, 6.	228
<i>Sciaterica trigonometricæ delineanda.</i>	212	13.	225
<i>Sciurus volans.</i>	340	III, 14.	223. 228
<i>Sclopetorum sulci cochleati quales esse debeant?</i>	263	<i>Pf. XII, 2.</i>	224
<i>Scribendi compendia qua veteribus usitata?</i>	101	CXIX, 20. 25.	182
<i>Scriptura S. an e profanis Scriptoribus interpretanda?</i>	284	<i>Prov. XXXI, 21.</i>	224
		<i>Cant. VI, 9.</i>	183
		X, 5.	ibid.
		<i>Ef. XI, 14.</i>	148
		XXXIV, 12.	ibid.
		<i>Jer. I, 11.</i>	358
		XXII, 14.	224
		<i>Ez. I, 27. 28.</i>	228 seq.
		XXIII, 14.	224
		XXVIII, 12 seq.	94 seq.
		<i>Dan. III, 21.</i>	227
		V, 7.	228
		<i>Matth. XIII, 42.</i>	183
		XVI.	364
		XIX, 12.	506
		<i>Matth.</i>	

INDEX RERUM.

603

<i>Mattb.</i> XXIII, 27.	183	<i>Apoc.</i> XIII, 18.	95
XXIV, 28. 51.	ibid.	XIV, 13.	185
XXV, 36.	183 seq	XVI, 20.	ibid.
XXVII, 35.	224	XVIII, 17.	ibid.
<i>Luc.</i> I, 69.	184	XXII, 1. 4.	ibid.
III, 9.	ibid.	Scythæ a Persis <i>Suca</i> vocati.	355
XII, 58.	95	Scytharum veterum migrationes.	353
XXII.	364		353
<i>Jo.</i> VI, 55.	184	expeditiones	
VII, 17.	364	bellica.	ibid.
XI, 11.	184	Scythica Chronologia vetus edita.	352
XXI.	364		
<i>Act.</i> XVIII, 18.	95	Scythicæ Memoria edita.	352. 355
XXII, 25.	529	Scythicarum rerum sub Mithrida-	
<i>Rom.</i> XVI, 1.	95	tica tempora gestarum historia	
<i>1 Cor.</i> II, 12 - 15.	364	promissa.	355
III, 1 - 17.	94 seq.	S. Secundelli vita.	59
X, 15.	364	Seldeni (<i>Jo.</i>) in <i>Marmora Arun-</i>	
16.	230	delliana Commentarii denuo edi-	
<i>Gal.</i> II, 9.	9	ti.	49 seq.
<i>Phil.</i> I, 27 seq.	95	Fragmentum Episto-	
II, 17.	94 seq.	la ad M. Meibomium editum.	54
IV, 3.	10	Sepeliendi mortuos mos apud vete-	
<i>Col.</i> I, 18.	184	res Germanos qualis?	463
<i>1 Petr.</i> IV, 6.	95	Sepulchra dealbata hypocritarum	
<i>2 Jo.</i> II, 24. 27. 28.	364	symbolum.	183
V, 6.	ibid.	S. Sereni vita.	57
<i>Jac.</i> V, 14.	17	Pro Seriebus definiendis æquatio-	
<i>Apoc.</i> I, 8.	184	nes.	516
IV, 3 seq.	229	Serieorum termini generales.	263
X, 2.	185	que summari nequeunt,	
XII, 9.	ibid.	valores quomodo investigandi?	
17.	184		515

- Serierum termini remotissimi quomodo obtinendi? 516
 summatio. 267. 516
 interpolatio. 516
 summatio ad inventionem ordinatorum reducenda. 519
 Series collectiva. 260
 sente convergentes, quomodo in alias, celerrims convergentes, mutande? 518
 Serpens diaboli symbolum. 185
 Americæ arboreus. 341
 Serry (Jac. Hyacinth.) laudatus. 361 seq.
 Severi (Sulpic.) vita. 499
 S. Severi vita. 57
 Sigillum Regium Diplomatum veterum descriptum. 106
 Sigonius (Car.) de Vita Scipionis recens editus. 2
 emendatus. 451. 454
 ejus Opera edita. 231 seq. 441 seq.
 vita. 442 seq.
 controversa cum Franc. Robortello. 444
 cum Nic. Gruchio. 445
 cum Riccobono. 447
 S. Sigratz vita. 60
 De Silice formam cranii humani referente Observatio. 283
 Simeonis (Gabr.) vita. 475
 Simiclarum species quadam curiosa. 340
 Sirmondi (Jac.) vita. 215
 Slesuico-Holsatica Historia exposita. 38
 De Societate Scientiarum Anglicana Orat. edita. 477
 De Solmensium Comitum inter S. R. I. Comites eminentia Diss. edita. 475
 Somnus mortis symbolum. 184
 S. Spei memorabilia. 60
 Spiessii (Jo. Car.) vita. 139
 Spilius Niceta Pseudonymus. 161
 Stanyhurstii (Rich.) vita. 216
 Statua pueri bullati. 351
 De Statua Ludovici XIV, Gall. R. Lutetia posita, singularia. 535 seq.
 Statuæ Deorum hominumque veteres collectæ. 242
 bullata qua? 350
 Statura humana an nostro tempore a prisca defecerit? 475
 Steels (Rich.) vita. 139
 Stephani I, Pont. vita. 56
 Stipendiorum militarium apud veteres Romanos ratio. 475
 De Stochii (Sim.) viso narratione. 119
 Streit-Schlangen quales? 342
 De Stukorum Societate in Belgio varia. 407 seq.
 De Sulcis in cervice uteri Observatio. 279
 Sulphuris aurati antimonii descriptio. 417
 Sulphu-

Sulphuris metallici & salis primigenii confectus calor in thermis causa. 466
 S. Symphoriani vita & martyrium. 497

T T. **T**
 Tangutanæ literatura clementia. 355 seq.
 Tanfilli (Luca) vita. 217
 Telluris eclipsis Roma observata A. 1734. 356
 Templorum dedicandorum ritus quando ab ethnicis ad Christianos transferit? 10
 Teredines in lignis abietinis melius nutriuntur, quam in quercibus. 84
 nunquam extra lignum in mari viva observata. 85
 quomodo lignum teredines? ibid.
 omnes sunt androgyna. 87
 species conchyliorum. 88
 naues & ligna arrodentes. 166
 Contra Teredines qua remedia adhibenda? 89
 Teredinum, sive Xylophagorum marinorum, descriptio. 80
 In Teredinum intestinis innumera animalcula vivunt. 83
 Terminorum æquidistantium series. 525

Terra vitrescibilis metallorum principium. 465
 combustibilis salium principium. ibid.
 an post diluuium montosa & minus fertilis facta? 167
 Tertullianus perperam martyribus adscriptus. II
 an fuerit Christianus? 402
 ejus vita. 57
 Thales an Astronomicarum rerum peritus fuerit? 354
 Thebæ Legionis martyrium an in fabulis habendum? 497
 S. Theodotæ vita. 59
 De Theologo non contentioso Dissertationes. 284
 Theophanis Ceramei Homilia de Restitutions Imaginum edita. 458
 Theophili Alexandrini nova editio promissa. 506
 Thermarum calor unde? 466
 Thermometrorum emendatio. 263
 Thiermairii (Franc. Ign.) scripta. 333
 de Ortu & Progr. Facult. Med. Ingolst. Liber promissus. ibid.
 Thiesius (Jo. Bapt.) Launoji aduersarius. 113
 De Thomasio (Chr.) acerbum iudicium. 402
 ejus vita. 139
 De

- De Thrasimeno Lacu Liber editus. 478
 Tignaria artis utilitas in Architectura civili. 28
 Ex Tigurina Civitatis Diplomatum Specimina edita. 428
 Tindalius refutatus. 560 seq.
 Torfæi (Thormondi) Chronologia Regum Danorum edita. 544
 Tormentariæ rei praxis. 526
 inventor. 527
 Torneamentorum origo. 483 seq.
 veterum historia descripta. 568
 Tosca (Th. Vinc.) laudatus. 397
 seq.
 ejus scripta. ibid.
 Tozzi (Luca) vita. 215
 Tragici Scriptores veteres Gallicè vers. 390
 Tragicorum Scriptorum quæ virtutes præcipuæ? ibid.
 Tragediæ veteris origo & historia. 391. 393
 Tralliani (Phlegontis) Fragmenta. 354
 Treylingi (Jo. Jac.) scripta. 333
 Tribonianus an veterum Juris liberos comburi jussit? 26
 De Trinitate Nicænorum Patrum sententia. 128 seq.
 Troja num vere excisa? 314
 Trotzius (Chr. Henr.) laudatus. 159
 Tubi Capillares. 265
 De Typographiæ inventoribus primis singularia. 412
 Typographiæ artis quis primus inventor? 138
 Typorum in febribus ætiologia. 326
 U.
 Vacchierii (Car. Ferd.) scripta. 333
 de Valbonnays (Jo. Petr.) vita. 330
 Vallæ (Laur.) vita. 138
 Vallifneri (Ant.) scripta & merita. 35
 Variolas quinam primi descripserint? 207
 In Variolis ante eruptionem quinam venam secant? 209
 Vaugelasii (Cl. Fabri) vita. 331
 Vayerii (Franc. Mothei) vita. 330
 Vegetabilia primum esse debent nutritionis objectum. 169
 Veneficii in patrem & fratres commissi exemplum. 93
 Venetorum Ducum Vita edita. 346
 S. Veri vita. 57
 Vermes corporis humani unde nascantur? 37
 Vermiculi pestis causa. 166
 luis bovinæ & equinæ causa. ibid.
 Veteris Testamenti in lingua Ægyptia editio promissa. 64 seq.
 a S.

- S. Victore (Hug.) *Libri de Instit.*
Novit. editio promissa. 19
De Victorinis quinque varia. 116
 Victorinus martyr quis fuerit?
 ibid.
 Victoris (Sex. Aur.) *Historia Rom.*
recens edita. 1 seq.
loca quadam
illustrata. 3 seq.
 S. Victoris *historia descripta.* 502
 Vidæ (M. Hier.) *Carmina edita.*
 471
loca quadam e-
mendata. 472
Admonitio, Li-
bris Poeticorum præmissa, & si-
milis alia, vulgata. ibid.
vita. 473
 Villaderii (Andr.) *vita.* 216
 Villæ Regum Germanicorum *de-*
scripta. 110
 Vincentii *Lirinensis Opera edita.*
 502 seq.
de ejus Commonitorio
varia. 499
 Vindocinensis *Monasterii privile-*
gia. 154
 Vinetus *notatus.* 2
 Vinnius *plagii accusatus.* 25
 De Vino *myrrhato Diff.* 456
 De Viris *illustribus Liber cui tri-*
buendus? 1
 Virium *motricium estimandarum*
ratio Leibnitiana paralogismi
accusata. 33
 Virium *moventium vera mensu-*
ra. 134
 Virorum *illustrium gemme anti-*
qua collecta. 241 seq.
 Virtutis *fundamentum quale?*
 564
 De Viterbiensi (Jo.) *varia.* 370
 De Vitfenii (Nic.) *Libro quodam*
singularia. 356
 Ulpianus, *Autor Commentariorum*
in Demosthenem, quis fuerit?
 132
 Unigenitus *Bulla errorum accusa-*
ta. 8
 Voltairii *errores quidam notati.*
 552 seq.
 de Vorwaldern (Jo. Menradi) *scri-*
pta. 333
 De Urnis *veterum singularia.* 352
 In Uteri *cervice sulci observati.*
 279
- W**
- W.
- Wachterus (Jo. Georg.) *lauda-*
tus. 407
 Wæchtleri (Christfr.) *Opuscula edi-*
ta. 158 seq.
vita. 159
 Waldi (Petr.) *vita.* 137
 S. Waltheni *vita.* 58
 Waltheri (Lotharti) *vita.* 138
 Waræi (Jac.) *vita.* 217
 de Water (Guil.) *Diff. de Archon-*
te Judæorum edita. 95
 De

<i>De van de Water (Jo.) iudicium.</i>	403	<i>Winslovii descriptio nervorum ad examen revocata.</i>	68
<i>Wernsdorfii (Gottl.) vita.</i>	139	<i>Wowerius (Jo.) an purioris do- ctrina sacra mutaverit?</i>	42
<i>Wesseli (Jo.) vita.</i>	138	<i>Wucherer (Jo. Frid.) laudatur.</i>	130
<i>Westphalicæ Pacis Acta publica- ta.</i>	489 seq.		
<i>Wheari (Degorei) vita.</i>	330	X.	
<i>Wiclevi vita.</i>	138	<i>Xylandri (Guil.) vita.</i>	331
<i>S. Wilibaldi vita.</i>	253 seq.	<i>Xylophagorum marinorum descri- ptio.</i>	80 seq.
<i>De Wilibaldino Collegio singula- ria.</i>	259		
<i>Wilkins (Dav.) laudatur.</i>	63 seq.	Z.	
<i>Willisii nervus accessorius qualis?</i>	67	<i>Zleidi (Abi) Carmen Arabicum editum.</i>	43
<i>Wimpinzi (Jo. Alb.) scripta.</i>	333	<i>Ziskæ (Jo.) vita.</i>	138
		<i>Zuinglii (Ulr.) vita.</i>	139

E M E N D A N D A.

- Pag. 19 lin. 20 pro *Sensu* lege *sensu*.
 21 lin. 11 pro *Concilium* lege *consilium*.
 42 lin. 17 pro *Syntax*, *ilicet*, lege *Syntaxi*, *licet*.
 63 lin. 62 pro *eius* lege *enim*.
 — lin. ult. pro *cujus* lege *cujus*.
 124 lin. 27 pro *docet* lege *decer*.
 347 lin. 3 pro *veniri* lege *inveniri*.
 352 dele a lin. 29 *adhita* ad 31 *facta*.
 391 lin. 20 pro *utdatur* lege *videbasur*.
 395 lin. 23 pro *corollarium* lege *corollarium*.
 426 lin. 2 pro *Horationa* lege *Horatianus*.

ENDE